

IOSEPHI MATHATHIAE FILII HEBRAEI GENERE SACERDOTIS EX HIERO-
SOLYMIS DE BELLO IYDAICO IN LIBROS SEPTEM PROLOGVS PER RVF-
FINVM AQVILEIENSEM TRADVCTOS.

¶ In hoc prologo assignatur causa scribendi operis & quid singulis partibus contineatur.

Quoniam bellum quod cum Romanis gessere Iudaei omnium maximum quae
nostra aetas uidit quaeque auditu percepimus: ciuitates cum ciuitatibus gentes.
ue commisisse cum gentibus: quidam non quod rebus interfuerint: sed uana &
incongrua narrantium sermones auribus colligentes: oratorum more perscri-
bunt: qui uero praesto fuerunt aut Romanorum obsequio aut odio Iudaeorum
contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio:
partim laudatio continetur: nusquam uero exacta fides reperitur historiae. In
circo ego statui quae retro barbaris antea misi: patria lingua digesta. Graeca
nunc his qui Romano reguntur imperio exponere. Iosephus Mathathiae filius Hebraeus genere: sa-
cerdos ex Hierosolymis qui & in initio cum Romanis bello conflixi: posteaque gestis quae necessi-
tas exigit interfui. Nam cum hic ut dixi motus exortus esset grauissimus Romanum populum do-
mesticus morbus habebat: Iudaeorum autem qui aetate ualidi & ingenio turbulenti erant manu si-
mul: ac pecunia uigentes adeo temporibus insolenter abusi sunt: ut pro tumultus magnitudine hos
possidendarum spes: illos amittendarum partium orientis metus inuaderet. Quoniam Iudaei qui-
dem cunctos qui trans Euphraten essent: gentes nostrae gentiles etiam suos secum rebellatores esse
crediderant. Romanos autem & finitimi Galathae iritabant: nec manus Celtica quiescebat: diffensi-
onumque erant plena, omnia post Neronem: & multos quidem Reges tempus adhortabatur. Lucii
autem cupidine pars militaris mutationem praesentium desiderabat. Itaque indignum esse dixi er-
rantem in tantis rebus dissimulare ueritatem: & Parthos quidem ac Babylonios Arabumque remotissi-
mos: & ultra Euphraten gentis nostrae incolae: itemque Adiabenos mea diligentia uero cognoscere
unde coepisset bellum quantisque cladibus constitisset: quo ue modo desisset. Graecos uero & Ro-
manos qui militiam secuti non essent figmentis siue adulationibus captos ista nescire: atque histori-
as audent eas inscribere qui praeter haec ut mihi quidem uidetur: quod nil sanum referunt etiam de
proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere Iudaeorum res extenuant &
in humilitatem deiiciunt. Non autem intelligo quoniam pacto magni esse uideantur qui parua su-
perauerint. Et neque longi temporis eos pudet quo bellum tractum est: neque multitudinis Roma-
norum quam in ea militia labor exercuit: neque ducum magnitudinis quorum profecto gloria mi-
nuetur: si cum multum pro Hierosolymis desudauerint rebus per eos gestis aliquid derogetur. Nec
tamen ego contentione Romanas res extollentium gentiles meos amplificare decreui: sed facta
quidem utrorumque sine ullo mendacio prosequar. Dicta uero de factis reponam: dolori atque affe-
ctioni meae in desolatis patriae cladibus indulgens. Nam quod domesticis diffensionibus est euer-
sa: & templum sacrosanctum inuitas Romanorum manus atque ignem Iudaeorum tyranni traxere: testis
est qui eam uastauit ipse Caesar Titus pro omne bellum miseratus quidem populum quae a seditiosis cu-
stodiretur: sepe autem consulto differri passus ciuitatis excidium: protraxit obsidionis spatio: dum
belli poeniteret auctores. Quod si quis me aduersus tyrannos eorumque latrocinium accusatorie
putet loqui: uel patriae miseriis ingementem calumniari praeter legem historiae: dolori ueniam tri-
buat. Ex omnibus enim quae Romano imperio parent: solam nostram ciuitatem contigit ad summum
foelicitatis gradum procedere eamque ad ultimos casus deponi. Denique omnium post condita saecu-
la res aduersas: si cum Iudaeorum calamitatibus conferantur superatum iri non ambigo. Et horum
auctor nullus externus est: unde nec fieri potest: ut a quibus temperetur. Si quis autem durioris mi-
sericordiae sit iudex: res quidem tribuat historiae: lamenta uero scriptori: quamquam merito Graecorum
disertos increpauerim: qui tantis rebus sua memoria gestis: quarum comparatione praeterita olim
bella exigua monstrantur. iudices resident aliorumque facundiae detrahentes. Quorum & si doctrina supe-
rant: uoluntate uincuntur. Ipsi uero Assyriorum & Medorum gesta perscribunt ueluti minus recte a
scriptoribus antiquis fuerint exposita: cum in scribendo tantum eorum uiribus caedant: quantum sen-
tentiae. Erat enim unicuique studium quae uidisset scribere: quoniam interfuisset rebus gestis efficaci-
ter quod permittebat implet: mentiri quoque apud scientes inhonestum esse uideret. Eni uero noua quidem
neque aetate cognita memoria tradere: sui quoque temporis res commendare posteris: laude ac testimonio di-
gnum et industrius autem habetur non qui alienam dispensationem atque ordinem transfert: sed qui no-

ua dicendo etiam corpus proprium conficit historia. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo: qui cum essem alienigena Græcis simul & Romanis gestarum rerum memoriam repono. Ipsi autem indigenis ad questum quidem ora patent ac lites: linguæque solutæ sunt. Ad historiam uero in qua uerum dicendum est: summaque ope negocia colligenda sunt obmutescunt: concessa infirmioribus neque scientibus licentia scribendi res a principibus gestas. Honoretur itaque apud nos historia ueritas: quæ a Græcis negligitur ab origine quidem Iudæos repetere: qui fuerint: quoque pacto ab Aegyptiis discesserint: quasque regiones errando peragrauerint: & quas uel quoties incoluerint: & quemadmodum idem migrauerint: neque huius esse temporis: & præterea superuacuum existimauit: quoniam multi ante me Iudæorum de maioribus huius gentis uerissima composuerunt & nonnulli Græcorum quæ illi scripserant patria uoce profecuti non multum a ueritate deuiarunt. Ex inde autem historiae principium sumam quo scriptores eorum & nostri prophetæ deserunt: & bellum quidem meis temporibus gestum latius quaque potuero diligentia referam. Quæ uero ætate maioræ sunt: summe breuiter percurram. Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes deuictis penitus Hierosolymis cum per triennium sexque menses eam tenuisset ab Asamonei filiis expulsus est. De inde quod eorum posteri de regno dissentientes ad res suas occupandas populum romanum Pompeiumque traxerant: quodque Herodes Antipatri filius eorum potentiam deposuerit auxilio Sossii: quomodo Herode mortuo & Octauiano Cæsare plebis in eos orta seditio est. Augusto quidem imperante romanis. Quintilio autem Varo in locis degente. Quodque bellum anno duodecimo post imperium Neronis erupit: quamque multa per Sossium accederint: quantaque ad primos impetus armis Iudæi paruaferint quoque modo accolæ præmunierint: & quod Nero propter Cessii peccata summæ rei metuens bello Vespasianum præposuerit: & quod is cum maximo filiorum Iudæam intrauerit quantumque Romanorum exercitum ducens: quantaque manus auxiliorum per omnem cæsa fuerit Galilæam: & quæ eius ciuitates quasdam uictoria cepit alias deditioe. Unde etiam Romanorum in bello disciplinam curamque rerum & utriusque Galilææ spacia: & naturam finesque Iudææ. Necnon & peculiarem terræ aequalitatem: lacusque & fontes captarumque ciuitatum mala: cum fide sicut uidi: aut pertuli expediam. Nec etiam miseras meas cælauerim: cum scientibus eas relaturus sim. Deinde quod iam fessis rebus Iudæorum Nero quidem mortem obierit. Vespasianus autem in Hierosolymam properans imperii causa retractus sit: quæque signa de hoc ei contigerunt: Romæque mutationes: & quæ inuitus a militibus imperator: declaratus sit: & quæ eo disponendæ reipugratia in Aegypto digressio: Iudæorum status seditionibus agitato sit: quoque modo tyrannis succubuerint: eorumque inter se discordias mouerint. Et quæ ex Aegypto Titus reuersus: bis Iudæorum fines ingressus sit: quoque modo exercitum: & quo in loco congregauerit: uel qualiter: & quotiens ciuitatem affecerit ipso præsentem seditio: aggressus numerosos & quantos erexerit aggeres triumque murorum ambitum & magnitudinem siue mensuram & munitionem ciuitatis & sani templique dispositionem. ad hæc aræ spacium mensuramque diligentissime dicam festorum quoque dierum mores aliquos septemque lustrationes & munera sacerdotum. Itemque pontificis uestes: sanctaque templi cuiusmodi fuerint sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitatem. Romanorumque in alienigenas humanitatem: quotiesque Titus ciuitatem simul ac templum seruare cupiens ad concordia fœdera dissidentes prouocauit. Discordiam uero populi & uulnera & calamitates quamque multa mala nunc bello: nunc seditionibus: nunc fame perpeffi postea capti sunt. Nec uero aut perfugarum clades aut captiuorum supplicia prætermittam uel quemadmodum templum inuito Cæsare conflagrauerit: quamque multa sacræ opes flamma raptæ sint ac totius quæ reliqua erat ciuitatis excidium & quæ præcesserant portenta atque prodigia uel tyrannorum captiuitatem: uel qui seruitio abducti sunt multitudinem: aut cui quisque fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt uicorumque munimina funditus euertunt. Titus uero peragato territorio cuncta restituit eiusdemque reuersionem in Italiam ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa perscripsi: ne quæ uituperationes rerum scientibus: & qui bello interfuerunt sustineam: uerum amantibus prout uerius potui cuncta explicauit. Narrandi autem initium faciam hoc ordine quo capitula sunt digesta.

RVFFINI AQVILIENSIS TRADVCTIO IN IOSEPHVM HISTORIOGRAPHVM
CLARISSIMVM DE BELLO IYDAICO LIBER PRIMVS.

Qualiter Antiochus qui cum Ptolomæo sexto in Syria bellū gerebat superavit ciuitatem munitissimam: templa spoliat occidit oēs ex optimatibus: deinde superato Bachide p̄posito p̄sidiis antiochi per Mathathiam: & occiso: exactisq; ducibus Antiochi ex finibus iudeæ & mortuo Antiocho filius Odii Antiochus nocte congregatis militibus iudeam iterū inuadit & superato Iuda primo natu ex filiis Mathathia & interfectis multis ex Iudæis Hierosolymam est profectus: & ibi relictis p̄sidiis: in Syriam reliquos milites ad hyemandum traducit. CAP. I.

Um potentes Iudæorum inter se diffiderent: eo tempore quo de tota Syria cum Ptolomæo sexto Antiochus qui Epiphanes dictus est ambiebat. Erat autem illis contentio de potētia q̄ honoratus quisq; gra uiter ferret similibus subiugari Onias quidem de p̄tificibus postquā p̄ualuit: Tobia filios expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antiochum confugerunt petentes: ut semet cum ducibus in Iudæam irrum peret. Idq; rei persuasum est iam pridem sic animato. Quare cum magnis militum copiis egressus: & ciuitatem fortiter expugnatam capit: & maximam eorum multitudinem: quibus Ptolomæus carior erat interfecit. Dataq; passim militibus p̄dandi licentia: ipse & templum spoliavit: & quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres sexq; menses inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolomæum acceptoq; ab eo in Heliopolitana regione solo ibi oppidum condidit Hierosolymis simile: templumq; ædificauit: de quibus iterum oportune referemus. Verūtamen Antiocho neq; p̄ter spem uicta ciuitas: neq; populatio: neq; tantæ cædes satis fuere sed intemperantia uitiorum: eorumq; memoria quæ in obsidione pertulerat Iudæos cogere cœpit: ut abrogato more patrio: nec infantes suos circumciderent: porcosq; super aram immolarent: quibus omnes quidem aduersabantur: optimus uero quisque propterea trucidabatur. Et Bachides p̄sidiis ab Antiocho p̄positus ad naturalem crudelitatem suam p̄ceptis impiis obsecundans omnimodam iniquitatem excessit: cum & singillatim uiros honorabiles uerberaret: & communiter quotidie speciem captæ urbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum qui ea patiebantur ad uindictæ audaciam irritauit. Deniq; Mathathias Asamonei filius unus ex sacerdotibus ex uico cui nomen est Moneir cum manu domestica. Nam quinque filios hebebat: sic his armatis Bachidem occidit: & statim quidem p̄sidiarum multitudinem ueritas in montes refugit. Multis uero ex populo sibi sociatis recepta fiducia descendit. Cōmissioq; p̄lio superatos duces Antiochi ex iudeæ finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus suisq; uolentibus: ut ab alienigenis eos liberasset imperans moritur relicto iudæ principatu: qui filioꝝ suorum natu maximus erat. Ille autem nec enim cessaturum existimabat antiochum: & indigenarū conflabat exercitum: & cum Romanis primus amicitiam pepigit: Antiochum Epiphanemq; iterū fines suos ingredientem uehementissima percussam plaga repressit. Adhuc autem feruente uictoria in p̄sidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim cæsa fuerant: habitioq; cōflictu: milites de superiori ciuitate quæ pars sacra dicitur ad inferiorem compellit. Fano autem potitus & locum purgavit omnem muroq; cinxit: & uasa noua diuinis rebus curandis fabricata in templum intulit: ueluti prioribus profanatis: aramq; aliam ædificauit: & religionibus dedit initium. Sacro autem ritu uix ciuitati reddito moritur quidem antiochus. Regni autem eius in iudæos filius Odii antiochus hæres exigit. Quare congregatis peditum militibus quinquaginta: equitum autē prope ad quinque milia octoginta uero elephantes montana iudeæ per partes aggreditur. Et Betheron quidem municipium capit. In loco uero cui Bergazzaria nomen est: qua transitus erat angustior: Iuda cum suis copiis occurrit. Et priusquam congredierentur agmina: Eleazarus frater eius prospecto p̄ter alios excelso elephante turriq; maxima: & munimentis aureis ornato illic antiochum esse ratus a suis procul excurrit: ruptaq; hostili acie ad Elephantem usq; peruenit. Sed illum quidem quem regem esse opinabatur: contingere quod multum superemineret minime potuit. Beluam uero in aluo percussam super se deposuit & obrutus interiit: nulla re alia gesta nisi q̄ magnum opus conatus aggredi post uitam gloriam habuit. Qui tamen regebat elephantum priuatus erat. Et si casu fuisset antiochus nihil plus Eleazaro p̄stitisset audacia: q̄ ut sola spe p̄clari facinoris mortem uideretur optasse. Hoc autem fratri eius totius p̄lii p̄sagium fuit. Nam fortiter quidem iudæi diuq; decertauerunt: sed a regis secunda fortuna usis: numeroq; p̄stantibus superati sunt: multisq; interfectis Iuda cum cæteris in Gnosniticam toparchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolymam profectus: ibique dies paucos commoratus utensilium penuria inde dirigitur: relicto quidem ibi p̄sidio quod satis esse arbitratur: cætera uero multitudine ad hiemandum ducta in Syriam.

Post discessum antiochi: Iudas cum ducibus eius congregatur & tandem superat & moritur. CAP. II.
 Icessu autem regis Iuda non quiescebat: sed accensione multorum suae gentis animatus: aggregatis etiam quos ex praelio receperat apud vicum Adasa cum Antiochi ducibus congregatur. factisque fortibus in praelio cognitus: multis hostibus interfectis occubuit. Et in diebus paucis frater eius Ioanes occiditur: insidiis eorum captus qui cum Antiocho sentiebant.

Ionatha frater Iudae reconciliatur antiocho: sed insidiis antiochi capitur: & iratus antiochus quia a Symone fratre ionathae fuisset superatus ionatham interfecit. CAP. III.

Utrum autem successisset ei frater eius ionatha & in aliis quae ad indigenas pertinerent cautius sese aggeret: suamque potentiam Romanorum amicitia corroboraret: Antiochi quidem filio reconciliatur. Non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Namque Tryphon tyrannus antiochi quidem filii tutor: sed insidiis eum captans: & praeter haec amicis nudare cupiens ionatham cum ad antiochum paucis comitatus Ptolomaida nenisset dolo comprehendit. Eoque uincto contra Iudaeam mouit exercitum. Unde repulsus a Symone ionathae fratre quodque ab eo superatus esset iratus eundem ionatham interfecit.

Symon frater ionathae iterum gerit bellum cum antiocho quo superato ob hoc pontifex creatur: sed insidiis Ptolomaei generi sui captus moritur: capta coniuge cum duobus filiis Symonis Hyrcanus tertius filius honorem patris defensus diu cum Ptolomaeo bellum gessit & ob misericordiam matris & fratrum tantum distulit ut annus feriatu ueniret: quo licebat dimittere bellum. CAP. IIII.

Utrum autem fortiter regendis rebus intentus Zachae & Iopae & Iamnae capit. Euerit autem & Achara subactis praedictis: aduersus Tryphonem antiocho auxilium praebuit. quem doris ante militiam quam in Melos habuit obsidebat. Sed regis auiditatem satiare non potuit quamquam neci Tryphonis suam quoque operam adhibuisset. Non multo. n. post Antiochus Cendebeum ex ducibus suis ad uastandam Iudaeam: opprimendumque seruitio Symonem cum exercitu misit. Ille autem quamquam senior erat bellum: tamen iuueniliter administrat. & filios quidem suos cum ualidissimis praemisit: parte uero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisque per multa loca insidiis etiam motana depositis in omnibus superat. Clarissimaque potius uictoria pontifex declaratur: & clxx. post annos Iudaeos liberatione Macedoniae: & hic moritur in conuiuio captus insidiis Ptolomaei generi sui: qui eius coniuge duobusque filiis in custodia conclusis certos misit qui Ioannem tertium cui est Hyrcanus nomen fuit interficerent. Cognito autem impetu qui parabat adulescens ad ciuitatem properabat: multosque populo fretus & pro memoriae paterna uirtutis & iniquitas Ptolomaei cunctis esse inuisa. Voluit autem Ptolomaeus et alia porta ingredi ciuitatem: sed a populo reiectus est: qui maturius Hyrcanum susceperunt. Et is quidem statim recessit in quoddam ultra hiericuta castellum quod Dagon uocat. Hyrcanus autem patrum honorem pontificis assecutus: postquam deo sacrificia reddidit uelociter: Ptolomaeum perit & matri simul & fratribus adiumento futurus: castellumque aggressus: aliis quidem rebus superior erat: iusto autem dolori cadebat. Ptolomaeus. n. quotiens praeretur matrem eius fratresque in murum productos palam ut possent conspici flagellabat eosdemque precipitaturum: nisi quam primum recederet minabatur: Unde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia quam iracundia commouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intentata nece perterrita manus praetendens filium precabatur ne uel suis fractus iniuriis parceret impio. Sed quidem ipsa sibi mortem a Ptolomaeo propositam immortalitate duceret meliorem: dummodo ille poenas eorum quae in domum suam contra fas admisisset experiret. Ioanes autem nunc obstinationem matris cogitans ac praesces eius audiens ad irruendum impellebat: modo uerberari eam lacerarique conspiciens effeminabat: totusque plenus doloris erat. Ob hoc autem diu tracta obsidione feriatu annus aduenit. Quae septimo quoque orbe apud Iudaeos cessare moris est: exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolomaeus obsidionis regem nactus fratribus Ioannis: una cum matre occisis ad Zenonem confugit: qui Cotila cognominatus est Philadaelphiae tyrannum.

Antiochus iterum iratus pro ea quae passus est a Symone irruit in Iudaeam contra Ioannem dictum Hyrcanum quem trecentis talentis placauit. CAP. V.

Antiochus autem ob ea quae per Symonem passus fuerat iratus in Iudaeam ducit exercitum: ibique assidens Hierosolymis Hyrcanum obsidebat. Ille autem patrefacto sepulchro. Dauid qui regum ditissimus fuerat ablatisque inde pecuniis plus quam tribus milibus talentorum & antiocho peritua sit: datis ei trecentis talentis ab obsidione recedere primisque Iudaeorum priuatis opibus alere peregrina coepit auxilia.

Ioannes dictus Hyrcanus inuento tempore uindictae quia antiochus bellum gerebat contra Medos: perrexit contra ciuitates Antiochi & multas occupauit. CAP. VI.

Utrumque tamen quando antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei uindictae praebuit: confestim contra ciuitates perrexit: uacuas propugnatoribus esse ratus quod uerum erat. Medabam quidem & Samagam cum proximis necnon & Sicimam & Argarizim ipse coepit: & super his Cutheorum genus adiacentia sano loca incolentium: exemplo eius quod est

Hierosolymis ædificato. Caput autem Idumæ non paucas alias ciuitates: & præterea Adoreon & Marefam. Samariam uero usque progressus ubi nunc est Sebaste ciuitas ab Herode Rege condita ex omni ea parte concludit: filiosque suos Aristobulum & Antigonom obsidioni præfecit. Quibus nihil remtentibus ad hoc famis qui erant intra ciuitatem uenerunt: ut etiam insuetam carnem cogere attinere. Igitur Antiochus adiutor sibi aduocauit Spondium sibi cognominatum. Qui cum ei prompta uoluntate paruisset ab Aristobulo & Antigono supatur. Et ille quidem ad Scitopolim usque persequentibus commemoratis fratribus effugit hi uero ad Samariam reuersi & multitudinem tantam intra murem compellunt: & expugnata ciuitate ipsam quidem diruunt. Habitatores uero eius captos abducunt. Prosperare autem ita cadentibus rebus alacritatem refrigescere non sinebant: sed cum exercitu Scitopolim usque progressi: & ipsam persuaserunt: & agros intra Carmelum omnes intra se partiti sunt.

Gentiles ob inuidiam in Ioanem coeperunt agere seditionem qui tandem deuersi sunt: & ipse rebus administratis per triginta tres annos moritur relinquens filios post se: hic princeps pontifex & propheta fuit: prædixit filios duos maiores non regnuros.

CAP. VII.

Ecundarum autem rerum Ioannis & filiorum eius inuidia seditionem gentiliū concitauit: multique aduersus eos collecti non quiescebant: donec aperto bello deuersi sunt. Reliquum uero tempus Ioannes cum fortunatissime uiueret: & optime rebus per annos triginta & tres administratis: quinque relictis filiis moritur. Vir plane beatissimus: & qui nullam dedisset occasionem: cur eius causa de fortuna quispiam quæreret. Denique tria uel maxime præcipua solus habebat. Nam & gentis princeps & pontifex erat: & præterea propheta cum quo deus ita loquebatur: ut futurorum nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filiis suis quæ rerum domini permansuri non essent: anteauidit atque prædixit. Quorum uitæ qui fuerit exitus narrare non indignum uidetur: quantumcumque a paterna foelicitate diuerterint.

Aristobulus succedit in regnum patri: contendit cum matre quia eam dominam regis reliquerat Ioannes: ipsam fame necauit deceptus uerbis matris sue fratrem Antigonom interficere fecit: hoc audito tanto merore confectus ut tandem moreretur.

CAP. VIII.

Atre namque mortuo natu maior Aristobulus translato in regnum principatu diadema sibi primus: imposuit quadringentis & lxxx. annis ac tribus mensibus postquam populus in eam terram deuenit: seruitio quod apud Babylonios sustinuit liberatus. Fratrem uero a se secundum Antigonom namque illum diligere uidebatur: in honore pari producebat: alios uero uinctos custodia tradidit. Matremque itidem colligauit. ausam aliquid de potestate contendere. Namque hanc regem dominam Ioannes reliquerat. Eaque crudelitas processit ut uinctam fame necaret. Horum autem facinoræ poenas antigonus nihil crudelius aristobulo fratri morte persoluit: quem plurimum amabat: quemque regni participem habebat. Nam & hunc interemit adductus criminationibus per maliuolos regni compositis. Itaque primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat: quin ut fratrem perderet plerumque fingi liuore arbitraretur. Sed cum antigonus ex militia clarus redisset: festiuius diebus quos tabernaculis positus deo celebrare mos patrius exigebat: euenit eodem tempore: ut aduersa ualido aristobulum corripere. Antigonus uero circa festoꝝ solennium finem armatis comitatus ad eum adorandum quæ maxime potuit: plusque in honorem fratris ascendebat ornatus. Tunc delatores nequissimi regem aduersus: & armatoꝝ pompam & antigoni arrogantiam priuata fortuna maiorem esse criminabant. quodque maxima multitudine stipatus ut illum interficeret eo uenisset. Nec enim perpeti honorem solum & regnum habere: cui ipsum liceat regnum obtinere. His paulatim: quis inuitus: tamen credit aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur prospiciens & ut incerta præcaueret: suosque satellites in quendam subterraneum & tenebrosum locum transire iubet. Ipse autem iacebat in castello Bari ante: post autem antonia cognominato ut & inermi quidem pacerent: occiderent autem antigonum præcepit: si cum armis audiret. Necnon & ipsi antigono qui precipere misit: ut inermis ueniret. Ad hæc regina satis callidum cum insidiatoribus consilium capit. Namque his quæ ad eum missi fuerant persuadet: ut mandata quidem regia taceant dicant uero Antigono quod frater audisset: arma sibi: quæ pulcherrima in Galilæa ornatumque bellicosum fabricasse: quæ ne singillatim inspiceret morbum impedimento fuisse: nunc autem præsertim cum alio discessurus sit: libenter eum uideret armatum. His autem antigonus (ne quid enim mali suspicaret fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostensurus se ueniens properabat. Sed ubi ad obscurum transitum qui Stratonis turris uocabatur accessit a satellitibus interemptus est: cæterumque documentum præbuit. Omnem beniuolentiam iusque naturæ criminationibus cedere: nullamque optimarum regum affectionem tantum ualere: ut inuidiæ perpetuo possit obistere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Essæus erat genere qui nunquam diuinando peccauit neque mentitus est. Is Antigono transeunte per templum mox ut eum uidit ad notos qui aderant exclamauit. Non paucos autem discipulos papas siue consultatores habebat. Nunc mihi pulchrum ex mori quando ante me ueritas interiit: mearumque prædictionum aliquod mendacium depræhensum est. Viuit enim iste antigonus qui hodie debuisset occidi. Locus autem neci eius apud Stratonis turrim fato fuerat distributus: & ille quidem sexcentoꝝ ab hinc stadiorum interuallo distat. Horum uero diei sunt quatuor: sed uaticinationem tempus effugit. Hæc locutus senior mesto uultu & men-

AA iii

te sollicita secū multa reputabat. Et paulo post interfectus Antigonus nunciabatur in loco subterraneo: qui eodem noīe quo maritima Cæsarea Stratonis turris appellabatur: & hoc fuit quod uatē sefellit. At uero aristobulo confestim sceleris poenitudine morbus ingrauescit semper facinoris cogitatione sollicitus: perturbato aīo tabescebat. Donec metoris acerbitate uisceribus laceratis subito sanguinem uomeret. Hunc ergo unus e seruulis eius ministerio destinatus foras efferens prouidētia diuinitatis errauit: & ubi antigonus erat: occisus sup extantes adhuc cædis maculas cruorem interfectoris effudit mire. Ululatu autē continuo sublato qui puer: tanquam de industria sanguinē libasse conspexerant: clamor regis ad aures puenit: causamq; requirebat: & cum eam prodere nullus auderet ad rescindendum magis ardebat. ad extremum autem minitanti uimq; adhibenti uerum quod erat indicauerunt. atq; ille cū lachrymis opplesset oculos quantūq; poterat ingemisset hæc dixit. Sperandū certe non erat ut maximū dei lumen facta mea nefaria laterent. Nam cito me ultrix cognatæ cædis iustitia persequit. Quatenus o corpus improbum fratri matriq; damnatam animā detinebis? Quādiu paulatim illis libabo sanguinem meum. Simul totū accipiant: neq; iam meorū uisceram inferius fortunam derideant. His dictis illico moritur cum non plus anno regnasset.

Alexander frater aristobuli rex constituit: occidit fratrem pugnat cum ptolomæo: occupat bona Theodori a quo omnia recuperant: & fere decem milia Iudæorū interficiuntur: multas ciuitates occupat: congregitur cū Obedio rege Arabū a quo supato exercitu: uix solus euasit: Hierosolymam petit nitit redire in gratiam cum subditis quos nullo modo sedare potuit. CAP. IX.

Xor uero fratrem eius uinculis dissolutis regem constituit alexandrum qui ætate maior erat & modestia præstare uidebatur. Sed ille potestatem adeptus fratrem quidem alterū regna appetentem occidit: alteræ autem uita contentū ablati rebus secū habebat. Præliū etiam cum Ptolomæo cognomēto Lathiuro commisit qui oppidū achobin cœperat: & multos qdem peremit hostium: sed uictoria in Ptolomæi parte propensior fuit. Postea uero quam ipse pulsus a matre Cleopatra discessit in Aegyptū: & Gadara obsidione capit alexander: & castellum Amathūtis omnium maximū: quæ trans Iordanem sita erat: ubi preciosissima quæq; bonorū Theodori filii Zenonis habebant. Repente autem Theodorus aggressus & propria recepit: & sarcinas regis auferet: Iudæorūq; fere: decem milia interfecit. Verū hoc uulnere superior fit alexander. Conuersus namq; ad maritimas regiones Rafaim capit & Gazam: itemq; anhedonem: quæ post a rege Herode agrippias nominata est. his autē seruitio domitus cōcitaf in eum festo die populus Iudæorū. Nā plarūq; epulæ seditiones accendūt. Nec uidebat insidias posse comprimere: nisi pregrinos haberet auxilio pisidas & Cilicas. Syros mercenarios respuebat pp ingenitā cum Iudæorū gente discordiam. Cæsis autē supra quā octo milibus ex turba rebellium arabæ manus posito attulit. Ibiq; Sadamitis subiugum missis: tributog; his imposito ad amathunta regressus est. Cūq; Theodorū metus secūdis eius successibus ptulisset: castellum sine præsidio repente funditus eruit. Mox autem congressus cū Obedio rege arabū qui locum fraudi oportunitate in galensi regione præuenerat captus insidiis totum amisit exercitū in ualle altissima cōpulsus atq; obritū multitudine camelorū. Ipse uero elapsus in Hierosolymam olim sibi gentē insensam ad nouæ rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autē etiam tunc superior crebrisq; psidiis non minus. I. milibus Iudæorū per sex annos interfecit. Nequaq; tamen uictoriis lætabat: quoniam regni sui uires consumeret. Vnde armis omissis sermone placido cum subiectis redire in gratiam conabat. Illi autē inconstantiam eius morūq; uarietatem tantomagis oderant: ut percontanti causam quoniam pacto eos sedare possent: dicerent si moreret. Nam uix etiam mortuo daturus ueniam qui multa scelera fecisset.

Iudæi petunt auxilium Demetrii qui superat prælio alexandrum: sed timore perterritus quia sex milia ex Iudæis se contulerant ad alexandrum discessit Messalim ciuitatem deuasat: mulieres earūq; filios coram matribus necabat: qua impietates pteriti octo milia Iudæorū profugiunt eadem nocte in Iudæam. CAP. X.

Imul autem Demetrii auxilium cui cognomentum Acero fuit accersunt. Qui cum bis maior spe facile paruisset: uenissetq; cum exercitu: miscens cum auxiliis Iudæi circa Sicimam. Vtrorūq; tunc alexander mille qdem equitibus: sex autem peditum mercenariorū milibus excepit: cum haberet ex Iudæis quoque prope ad decem milia bene sibi cupientium: aduersæ autē partis essent equitum tria milia: peditūq; milia. xl Et priusquam ueniretur ad manus intercedentibus nuntiis & præconibus regis transfugia tentabant. Demetrius quidem Alexandri mercenariis: Alexander autem Iudæos: & Demetrium dum sequeretur obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neque Iudæi sacramenta neque fidem Græci contemnerent armis iam comminus decertabant. Superatq; prælio demetrius: quamuis alexandri mercenarii uirtutem suā multis & animi & manus operibus demonstrassent. Finis autē pugnæ præter spem cædit utrinq;. Nam neq; uincētem Demetrium qui eius auxilium petierant expectare uoluerunt: & immutatæ fortunæ misericordia sex Iudæorū milia se ad Alexandrum qui in montes effugerat contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: sed alexandrum iam quidem collectis uiribus bello idoneum esse ratus: omnem uero gentem ad eum cōmeare mox inde digressus est. Non tamen reliqua

multitudo abcessu auxiliorum simulates deposuit: bello aut assiduo tādū cum Alexandro decerabat: donec plerisque interfectis cæteras in Mesalim ciuitatem coegit: atque nastata ī Hierusalem captiuos abduxit. Verum imoderata eius fecit iracundia: ut crudelitas eius ad impietatem usque procederet. Octingentos enim captiuos in media ciuitate cruci suffixos: mulieres earumque filios in conspectu matrum necauit: atque hoc potās: & cum suis concubinis recubans prospectabat. Tantis autē populū terror inuasit: ut etiam diuersæ partis studiosi proxima nocte octo milia hominum extra totam iudæam profugerint. Quorum exulum mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tādē aegreque regni otium quæssisset ab armis requieuit.

Bellum gerit Antiochus frater Demetrii cū Alexandro qui licet oppida multa diremisset & multos occidisset: non potuit tamen Antiochum arcere: sed per regem arabum tandē deuictus est Alexander in Iudæam reuertitur qui moriens uxori reliquit principatum: hæc declarat filium Hyrcanum pontificem Aristobulum uero regem. hic fraude multos sibi deuinciens matre morbo laborante castris multa occupat: mater uero miserata Hyrcanū coniugem & filios Aristoboli carcere conclusit īterim moritur Alexander: reconciliantur Hyrcanus & Aristobolus.

CAP. XI.

Visus autem fit ei turbatum initium Antiochus: qui etiam Dionysius dictus Demetrii quidem frater: sed eorum nouissimus qui Seleucum generis auctorem habebant. Hunc enim timens Arabas paratum bellum pulsare: totum quidem super Antipatrida montibus proximum: & iter iopes littora spacium: fossa & altissima ualle diremit. Ante fossam uero murum ædificauit excelsum: turresque ligneas: ut faciles aditus obstrueret fabricauit nec tamen antiochum arcere ualuit. Exustis enim turribus fossisque repletis cum suis copiis transgressus est. Vindictaque posthabita qua deberet in eum a quo prohibitus erat ulcisci: protinus contedit in arabas. Horum autem rex in locis suæ nationis commodioribus agens ad pugnam: deinde ioppem cum equitatu reuersus: habebat autem numerum decem milium ex hinc imparatos: ex improviso antiochi milites inuadit. Forti autem prælio depugnato quādiu quidem superaret antiochus durabat eius exercitus: quāuis eum passim arabes trucidarent. Vbi uero procubuit succurrēdo enim uictus semper in periculis erat. omnes terga uerterunt: maximaque pars eorum: tum in acie: tum in fuga consumitur. Reliquos autem in uicum anna delapsos alimentorum: penuria perire contigit præter paucos. Hinc Damasceni Ptolomæo Mene filio infensi arechea sibi sociant: Syriæ Cœles regem constituunt. Qui bello illato inde postquam pugnaui alexandri passione discessit. Alexander autē Pella capta Geras petiuit: rursus opum Theodori cupidus triplici ambitu circumdatis defensoribus locum pugnando cœpit. necnon & Gaulenem & Seleuciam quæ antiochi Pheranex dicitur sub iugum mittit. Ad hæc aut Capto Gamala castello ualidissimo eiusque rectore Demetrio multis criminibus inuoluto in iudæam regreditur: expleto in militia triennio. Latulque a gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autem quietem securum est morbi principium. Et quoniam quartanis febrium circuitionibus fatigabatur: depulsum iri ualitudinem credens si rursus animum negociis occupasset in tempestiuis militiæ laboribus sese dedit: & ultra uirum efficaciam corpus impellens iter ipsos tumultus trigesimo & septimo post regni anno moritur: idque alexander coniugi suæ reliquit: iudæos eius uel maxime dicto obediens fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate discrepans & iniquitati resistens beniuolentiam sibi populi comparasset. Nec spes eum fefellit. Nanque opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe morem gentis probe norat patrium: & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur: Hyrcanum alexandra mater regem constituit: cū autem duos filios alexandro generatos haberet natu quidem maximum Hyrcanum & propter ætatem declarat pontificem: & quod præterea segnior esset quam ut potestate regia molestus cuiquam uideretur regem constituit. Minorem autem aristobulum priuatum uiuere maluit: quæ feruentioris esset ingenii. Iungit autem se eiusdem mulieris ditioni quoddam iudæorum collegium: Pharisei qui præter alios pietatem colere putarentur: & peritas leges exponere. ob eam causam proprius eos aspicebat. Alexandra diuinæ religioni superstitiose deseruiens. Illi autem paulatim sceminae simplicitate decepti: omnes pro sua libidine summouendo: deponendo: itemque uinciendo ac soluendo quos uellent iam procuratores habebantur: Profusus ut ipsi quidem regiis commodis fruerentur expensas uero ac difficultates alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res administrare maiores: itaque augendis copiis semper intenta duplicem conflauit exercitum neque pauca peregrinorum parauit auxilia quibus non modo statum suæ gentis roborauit: sed etiam metum reddidit externæ potentia. Imperabat autem aliis uerum Phariseis ipsa ultro parebat. Denique diogenem quendam insignem uirum qui alexandro fuerat amicissimus interficiunt eius factum consilio criminati: ut octingenti quos supra memorauit regis iussu tollerentur in crucem. Nihilominus autem alexandræ suadebant ut & alios quibus auctoribus alexander in eos fuisset excitatus occideret: Cuiusque his nimia superstitione nihil abnuendum putaret: quos sibi libuisset ea spē trucidabant: donec optimatum quisque ad aristobolum confugerit: quorum periculum agebatur. Atque ille matri persuasit: ut his propter dignitatem parceret: ciuitate autem pellebat quos nocentes existimaret. Illi quidem data sibi copia per

agrös dispersi sunt. Alexandra uero in damasco cōmisso exercitu quoniam Ptolomæus sine intermissione ciuitatem p̄mebat illam quidem nulla re memorabili gesta suscepit. Regem autem armenioꝝ Tygranem qui admoto Ptolomaidi milite cleopatram circūsedebat pactionibus donisq; sollicitabat. Sed illum domesticarum turbarum metus ingresso in armeniam Lucullo iādudum intraxerat. Inter hæc. Alexandra morbo laborante: minor eius filius Aristobulus cum seruis suis quos multos habebat: omnesq; pro ætatis feruore fidissimos uniuersa castella obrinuit: & pecunia quam ibi reperit conductis auxiliis regem se declarauit. Ob hoc miserata querelas Hyrcani mater conuulgem aristobuli cum filiis includit apud castellum quod a septētriōe fano adiacens Baris antea uocabatur ut diximus postea uero Antonia cognominata est impetrante Antonio quemadmodum Augusti & Agrippæ noīe Sebaste: & agrippas aliæ ciuitates appellatæ sunt. Ante tamē alexandra mortur: quam in aristobulum fratris eius Hyrcani contumelias uindicaret: quem deiici regno curauerat quod ipsa nouem annos administrauit: & hæres quidem oīum fit Hyrcanus cui regnum etiam uiua cōmiserat. Verum aristobulus uiribus atq; auctoritate p̄stabat. Habito aut̄ inter eos circa Hiericunta de rerum summa cōflictu: plæriq; Hyrcano relicto transeunt ad aristobulum. Hyrcanus autem cū reliquis fugiens peruenit castellum antoniam: ibiq; salutis obsides nactus: erat aut̄ cōiunx aristobuli cum filiis: priusquam graue quid fieret ea lege in concordiam rediit: ut regnum quidem aristobulus haberet. Hyrcanus uero excederet quasi frater regis aliis honoribus contentus. Hoc modo in fano reconciliati cum in conspectu circūstantis populi benignissime alter alterū ualere iussissent. Dominos permutant: & aristobulus q̄dem recedit in regiam: Hyrcanus aut̄ in aristobuli domo: Metus uero & alios eius inimicos præter spem dominationis occupat: & maxime Antipatrum iamdudum aristobulo inuisum. Erat autem genere Idumæus & nobilitate ac diuitiis aliarumque rerum copia gentis suæ princeps.

Antipater hortat Hyrcanum ut impium repetat ad regē arabiaꝝ accedunt pro auxiliis & in aristobulum uadūt & superant mortuusq; esset nisi dux romanoꝝ: soluisset obsidionē. CAP. XII.

Sigitur & Hyrcanum ut ad aretham regē arabiaꝝ confugeret eiusq; auxilio regnum repperet hortabatur: & ipse arethæ ut Hyrcanum susciperet atq; in regnum deduceret suadebat: multa detrahens aristobuli moribus multisq; Hyrcanum laudibus prædicās. Simulq; admonebat quod eum decet regno clarissimo præsentem iniquitate oppressis manum porrigere. Hyrcanum aut̄ iniuriam pari qui principatu iure successionis sibi debito caruisset. Sic instructis & p̄paratis ambobus nocte cū Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoque cursu in oppidum quod Petra dicitur saluus euasit. quod regni sedes esset arabiaꝝ. Ibi postquā Hyrcanum in manu regis arethæ tradidit multis dictis multisq; muneribus ut auxilium p̄beret quo in regnum deduceretur Efficit. Erant aut̄ peditum equitūq; milia. cl. quibus nequaquā restitit aristobulus. Sed primo impetu superatus in Hierusalem fugere cogitur atq; oīno captus esset: nisi dux Romanorum Scaurus aduersis hoꝝ temporibus imminens soluisset obsidionē. Nanq; is ex armenia q̄dem in Syriā missus erat a Pōpeio magno qui cum Tygrane bellum gerebat. Sed ubi damascum uenit recens a Metello & Lolio captam reperit: his inde summotis cognitoq; in Iudæa quid ageretur illuc uelut ad quæstū cucurrit. Deniq; mox ut fines ingressus est legati ad eum ueniunt a fratribus utroq; sibi ut potius adiamento esset orātibus. Sed trecentis talētis quæ aristobulus ei miserat iustitia posthabita est. Tot. n. acceptis Scaurus ad Hyrcanū & arabas legatos dirigit. Romanoꝝ eis & Pompeii nomen intentas: nisi obsidione desisterent. Itaq; & arethas ex iudæa in Philadelphiam recedit metu percullus & Scaurus damascum rediit.

Aristobulus prosequitur & refarcitis copiis congressus cum Hyrcano occidit supra sex milia eorū antipater & Hyrcanus ad Pompeium qui tunc erat in damasco accedunt ut restituar hyrcanum: Pōpeius cum exercitu ad fines iudææ peruenit. Aristobulus alexandrium confugit: Pompeium alloquitur pacato Pompeio pollicitationibus: audita morte Mithridatis perrexit hierosolymā: decepit Pōpeium. eo q̄ ex promissis nihil est factum: iratus Pompeius aristobulum in custodiam collocat & ad ciuitatem tentat accedere ut euertat. CAP. XIII.

Aristobulus aut̄ quod captus non esset: satis sibi esse non credidit: sed oibus quas haberet copiis congregatis p̄sequebatur hostes: & circa locū quem Pāpirioma uocant prælio cōmisso supra sex eorū milia cædit in quibus erat phallion frater antipatri: hyrcanus uero & antipater arabum priuati auxilio spem in aduersarios contulerunt. Et cum Pōpeius Syriam transgressus damascum peruenisset ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis illa tantum quibus apud arethā usi fuerant allegātes magnopere p̄dicabantur ut aristoboli uiolentiā odio dignam putaret: regnoq; hyrcanū restitueret: cui tā ætate quam moribus deberetur: sed nec aristobulus sibi defuit corruptiōe Scauri fretus. Venerat aut̄ quantum poterat ornatus cultu regio: deinde offensus obsequiis: neq; ferendū existimans abiectius quā regē deceret: utilitati deseruire a diospoli segregat. Ob hoc iratus Pōpeius ēt hyrcano eiusq; sociis hoc p̄cantibus post aristobolū petiit & Romano simul exercitu & Syrioz instructus auxiliis. Cum uero pellam & Scitopo

Im præter gressus Coratas uenisset unde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeantibus. Cognito Aristobulum in alexandrium confugisse. Id autem castellum est in monte præcelso positum satisq; liberaliter accuratum mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem de creuerat: quia pro imperio uocaretur periclitari potius quam parere. Sed populum uidebat perhorrescere: & amici monebant ut Romanam uim cogitaret quam sustinere non posset. Itaq; horum consiliis obediens descendit ad Pompeium quodq; iuste regnaret multis profecutis in castellum rediit. Et cum iterum descendisset prouocatus a fratre ac de suis iustitiis cum eo concertasset denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timoremq; medius: & ueniebat quidem uelut exoraturus Pompeium ut sibi cuncta permitteret. ad montem uero reuertebatur ne quid regie dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis eum Pompeio cedere placebat. Itq; præpositos mōnere litteris ut abisterent quibus præceperat ut non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent iussus quidem facit: sed in Hierosolymam cum indignatione discessit: belloq; iam congregatum Pompeio cogitabat. Ille autem nec enim tempus aptum erat: nec initiandum putauit statim consequitur: Multum quippe alacritati eius addiderat circa Hiericunta Mithridatis mors nuntiata. Vbi pinguiissima Idumæa regio & palmae plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lachrymam ex uulneribus colligunt. Cūq; illic pernoctasset mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobulus supplex occurrit: pecuniā pollicitus quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret. Pompeium mitigat sæuientem. Nectamen quicquam eorum quæ promisit effectum est. Gabinium enim q ad suscipiendam pecuniam missus fuerat: nec in oppidum quidem Aristobuli socii receperunt. His commotus Pompeius aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatem uero profectus explorabat qua facilius esset accessus. Nam & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat. Vallemq; pro mœnibus horribilem fanumq; illic cernebat proximum: adeo tutissima munitione circumdatum: ut et si ciuitas caperetur: secundum esset hostibus profugium.

Hæsitante Pompeio quō urbem caperet orta est seditio inter eos qui in ciuitate erāt deniq; uicta est pars aristobuli receptis Romanis initis consiliis cum Hyrcano quō aliam ptē quæ in locū tutissimū cōfugerat caperet tādē sine cōsilio & auxilio Pompei: nihil eēt factum. CAP. XIII.

Oc autem diu quid faceret hæsitante: seditio intra ciuitatem orta est. Aristobuli quidē sociis belligerari potius regemq; liberare dignū esse firmantibus: qui uero cū Hyrcano sentirēt Pompeio portas aperire. Metus aut hos plures faciebat Romanorū constantiam respicientes. Deniq; uicta pars aristobuli concessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso ut ad ultimum usq; resisteret instruebatur. Cum autem alii Romanos recepissent in ciuitatem his quæ domum regiam tradidissent: ad hæc obtinenda Pompeius unum ex ducibus sibi obedientibus Pisonem cum militibus intromittit. Hisq; præsidis in ciuitate dispositis: quia nemini eorum qui in templum confugerant pacē persuadere potuit. Omnia quæ circum erant expugnare parabat: Hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda: & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse uero partes septentrionales fossamq; uallemq; replebat omni genere materiæ per milites comportato: cum per se opus esset difficillimum propter immensam altitudinē: & præterea Iudæi modis omnibus desuper obisterent. Mansissetq; opus imperfectū nisi Pompeius obseruatis diebus septimis quibus religio Iudæos ab omni opere manus abstinere compellit per eos aggerem cumulare præcepisset inhibitis a prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæos etiam p fabbata pugnare licet.

Tentans Pompeius locū iuadere tertio mēse uix turrim unam euererat. CAP. XV.

Gitur iam ualle repleta: & impositis agere turribus admotisq; machinis cito portatis moliri tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellebant. Cum diu turres obsidentiū magnitudine simul & pulchritudine præstantes uim repugnantium sustinerent. Verūtamen Romanis tunc plurimum defatigatis Pompeius Iudæorum tolerantiam & in aliis admiratus est: & præcipue q nihil de supstitutionis suæ ritu inter media tela pereuntes derogari passi sunt: sed uelut in alta pace ciuitas ageret & quotidie sacrificia & uictimas omnēq; dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur: legitimis religionis suæ muneribus abstinerunt. Mense nanque obsidionis tertio uix una turre deiecta fanum irruptum est.

Faustus Cornelius muros primus ascendit: multi occiduntur: multi ex muris se proiciunt: Pompeius cum suis comitibus ingreditur: in templum ingressus neminem nisi pōtificem uidit præcepit q nihil aufereretur: postero die solennia celebrauit: Hyrcanumq; pontificem declarauit: Pompeius uero cum Scauro ducens Aristobulum Romam profectus est. CAP. XVI.

Rimus autem murū transcendere ausus est cum suis agminibus Syllæ filius Faustus Cornelius & post eum centuriones duo Furius & Fabius cum suis agminibus. Et circūsepro undiq; fano alios alio confugientes uel etiam paulisper repugnantes interficiūt. Vbi plurimi sacerdotum quam q; hostes strictis gladiis irruētes uidebant intrepidi tamē in pagē

dis rebus diuinis perseuerabant & in ipso libandi templum adolendi ministerio mactabantur saluti quoque praeferentes religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersae partis studiose trucidabant plurimi semetipsos in rupes praecipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quae circa murum erant in desperatione & succensis pariter conflagrabant. Itaque Iudaeorum quidem milia. xii. occubuerunt Romanorum uero pauci sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudaeorum genti uisum est: quam sanctum illud arcanum neque cuiquam prius uisum alienis esse directum. Denique Pompeius una cum suis comitibus templum ingressus ubi neminem praeter pontificem adesse fas erat: quae intus erant candelabra cum lychnis & mensas & in quibus libare atque adolere more erat uascula ex auro cuncta prospexit: congestamque pigmentorum molem sacrarumque pecuniarum prope ad duo milia talentorum. Nec tamen uel haec uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus sine instrumentis attigit. Sed postero die post excidium curare templum ne quid haberet sordidum adiutos iussit: & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcano pontifice declarato. quod se & in aliis rebus alacriter obsidionis tempore praebuisset: promptamque ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quae sicut imperatorem bonum decuit beniuolentia potius quam timore plebem sibi reconciliauit. Inter captiuos etiam comprehensus aristobuli socer idemque patrus tenebatur: & illos quidem qui maxime belli causa fuissent securi percussit Faustum uero & qui una fortiter fecerant praclaris praemiis donat: & in hierosolymis tributum indicit ablatas autem genti etiam quas in Syria coeperat ciuitates Romanorum qui tunc erant militum ducibus parere iussit: propriisque tantum terminis circumclausit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii Gadarensis etiam Gadara quam Iudaei subuerterant. Mediterraneas praeterea ciuitates eorum de potestate liberauit quas praeventi non exciderant Hyspion & Scitopolim & Pellam & Samariam & Marissam itemque Azotum & Iamnam: Aretusam: necnon & maritimas garam & Ioppem: & Doram & quae pridem Stratonis turris uocabatur. Post autem ab Herode clarissimis aedificiis transformata Caesarea nominata est easque omnes indigenis ciuibus redditas uiri prouinciae Syriae non iunxit. Huius autem & Iudaeae cum eorumque administratione ad aegyptus fines & flumen Euphratem cum duabus cohortibus Scauro permissa Romam ipse per Ciliciam properauit captiuum ducens aristobulum cum familia. Erant autem filiae duae totidemque filii quorum unus alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus Romam uectus est.

Scaurus in arabiam proficiscitur: patitur multa ob asperitatem locorum: Alexander aristobuli filius interim iudaeam populatur: timet Gabinium: propterea loca arabiae munit: Gabinium praemisso Marco antonio adiunctis aliis obuiam fit Alexandro: coactus alexander congregari cum Gabinio: uictus effugit: Gabinium restaurat loca: perterritus alexander legatos ad eum misit pollicens sibi omnia castella quae ipse Gabinium eruit funditus.

CAP. XVII.

Interea Scaurus in arabiam ingressus ad petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere: quae autem circum erant omnia uastabat: multis & in hac malis afflictus. Nam exercitum fames comprimebat. Cui tamen Hyrcanus per antipatrum uictui suppeditabat necessaria. Quae uelut arethae familiaris est Scaurus ad eum allegauit: ut bellum pactione deponeret. Itaque persuasum est Arabibus. ccc. talentis decedere: atque ita Scaurus ex arabia transfudit exercitum. Alexander autem aristobuli filius qui Pompeium fugerat: magna manu dilapsus interea tempore congregata Hyrcano grauius iminebat Iudaeamque populabat. Quam quidem mature debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoque a Pompeio murum hierosolymis renouatum esse confidebat nisi Gabinium in Syriam missus qui Scauro succederet: cum in aliis fortem se praebuisset tunc et in alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum ueritus: & amplio rem militum manu congregabat: donec facta sunt decem millia peditum & mille quingenti equites: uillasque oportunas muris hoc est Alexandriam & Hyrcanum & Machaerunta non longe Arabiae montibus munit. Igitur Gabinium cum parte militum praemisso Marco antonio ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem antipatri comites: aliaque iudaeorum multitudo quorum Malichus & Pytholaus principes erant: iunctis cum Marco antonio uiribus suis Alexandro obuiam processerunt: neque ita multo post aderat cum suis copiis Gabinium. Alexander autem cum quidem in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat abscessit. Cumque Hierosolymis propinquasset coactus praelium suscepit. Amisissaque sex milibus quorum tria uiua capta sunt tria uero prostrata cum reliquis effugit. Gabinium autem ubi alexandriam uenit quia multos deseruisse castra cognouit promissa delictorum uenia conabatur sibi eos ante plurimum coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent: plerisque interfectis: reliquos in castellum concludit. In hoc bello dux Marcus antonius multa praclare gessit: & quamuis semper & ubique uir fortis apparuisset: tamen tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinium autem relictis qui castellum expugnarent ipsi ciuitati subuenire: & intactas quidem confirmare: subuersas autem erigere curabat. Denique iussu eius Scitopolis habitari coepit: & Samaria & Anthedon: & Apollias: & Iamnia: & Arabia: & Marissa: & Dora: & Gadara: & Azotus: aliaque multae lectis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. Is autem recte dispositis regressus ad alexandriam uehementius urgebat obsidium. Quare tertius alexander omnibus desperatis legatos ad eum misit: & ignosci delictis orans & quae

sibi parerent castella Machærunta & Hyrcanium tradere non dubitans: quin etiam Alexandriū eius potestati permisit. Quæ quidem Gabinius oīa cōsilio matris Alexātri funditus eruit: ne rursus belli alterius receptaculum fierent. Aderat tamen quo suis Gabinium palparet obsequiis uiro suo cæterisq; captiuis metuens qui Romā fuerant abducti.

Gabinius Hierosolymam deducto Hircano reuertitur Aristobulus interim parato exercitu alexātrium occupat: sed tumultu Romanorū in Machærunta confugit sed tandem capitur & ad Gabinium perducitur: Alexāder interim Iudæam reduxit in dissensionem: Romanos multos trucidare decreuerat: Gabinius concordiam persuasit: sed certantibus ipsis alexander fugatus dispersit: Gabinius Hierosolymam reuertitur.

CAP. XVIII.

Ost hæc uero Gabinius Hyrcano Hierosolymam deducto eiq; fani cura mandata cæteris reipu. partibus optimates præfecit. Omnemq; Iudæorum gentem in conuentus quinque diuisit: uno Hierosolymis: altero Doris: itemq; tertio ut apud Amathunta respondere: destinatis quarto Hericus & quinto Sophoris Galilææ ciuitas attributa est. Singulari autem unius dominatione liberati: libenter ab optimatibus regebantur. Verum tamen non multo post euenit: ut turbarum is qui fuerat initium elapsus Roma Aristobulus cum magna iterum Iudæorum manu conflata partim cupida mutationis partim quibus olim dilectus erat: primum occupat Alexandriū: idque recingere muro tentabat. Deinde cognito qd Gabinius Sifennam & Antonium & Seruilium duces contra se cum exercitu misit in Machærunta cōcedit: uulgiq; in bellis onere deposito solus armatus prope ad octo milia militum secum duxit inter quos erat Pitholaus secundarum partium rector cum mille uiris e Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur: habitoque conflictu aliquamdiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseuerabat: donec uir Romanorum subacti: cæsa sunt uirorum quinque milia. Prope uero ad duo milia in quendam tumultum confugerunt. Cæterique mille cum Aristobulo perrupta Romanorum acie in Machærunta coacti sunt. Vbi Rex cum in ruinis prima uespera tetendisset: sperabat quidem aliam se manum per inducias belli posse contrahere: castellumque bene munire. Impetum autem Romanorum supra qd poterat per biduum remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio qui Romæ secum fuerat uinctus ad Gabinium atque inde Romam perductus. Sed illum quidem senatus custodia coercuit. Filios uero eius in Iudæam remisit quia Gabinius scripserat per Epistolas id pro traditione castellorum coniugi Aristobuli spondidisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre Ptholomæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate petebat ægyptum Hyrcano & Antipatro amicis usus ad omnia quæ militiæ necessitas exigebat. Nam & pecuniis & armis eum & frumento Antipater auxiliis adiuuit. Et Iudæis in ea parte uiam quæ Pelusium ducerent obseruantibus transmittere Gabinium persuasit. Alia uero Syria discessu Gabinii commota & Iudæos iterum Alexāder Aristobuli filius ad discessionem reduxit: & maxima multitudine conflata Romanos omnes qui per omnem terram degerent obruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens iam enim ex ægypto redierat. Hoc tumultu instante nonnullis dissidentium præmissis Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem milia. xxx. remanserant: & ille ad bellum promptus erat. Itaq; ad pugnam cōgreditur. Occurrunt autem Iudæi & circa montem Itabirium congressi: decem milia sternuntur: cæteram uero multitudinem fuga dispersit. Et Gabinius in Hierosolymam regressus. id enim Antipater uoluit tempus. eius composuit. deinde hinc pfectus Nabathæos pugna superat: & Mithridatē & Orphanem a Parthis perfugas clam dimittit. eosq; militibus aufugisse firmavit.

Crassus succedit Gabinio: suscipit Syriam: aufert aurū tēpli: perit transgresso Euphrate: Cassius Syriam defendit: occidit Pisilaum colligentē seditiosos aristobuli.

CAP. XIX.

Interea Crassus ei successor datus Syriam suscepit. is in plicæ militiæ sumptum & omnē aliud aurum templi quod Hierosolymis erat abstulit: & a quibus Pompeius temperauerat duo milia talentorum. Euphratē uero transgressus & ipse periit & exercitus eius: de quo non est huius temporis cōmemorare. Post Crassum autem Parthos in Syriam properantes Cassius inhibuit receptus. Prouincia autē fauore eius quæ sita in Iudæam festinabat: captisq; Taricheis prope ad tria milia Iudæorum adducit in seruitium. Occidit autē etiam Pisilaum seditiosos aristobuli colligentem: cuius necis suasor erat Antipater.

Antipater ex arabis coniugem suscipit: sociat sibi regem arabum per affinitatem: bellum uult gerere cum aristobulo: Cæsar mittit e roma aristobulum solum uinculis in Syriam: perit ueneno: & alexander filius occiditur: Ptholomæus aufert antigonum & eius sorores a coniuge aristobuli: & minorem sibi coniugio copulat: Antipater mortuo Pompeio contulit se in clientelam Cæsaris: & Mithridates cum Antipatro uictores fiunt: & Pompeius tandem gratia Antipatri pontificatum confirmauit Hyrcano.

CAP. XX.

Vic autē nupta fuit ex arabia nobilis fœmina nōie Cypris: unde filios quattuor: Phaselū & regē Herodē & Iosephū & Pherorā & Salomen filiā habebat. Cū autē omnium ubiq; potētes essent amicitia hospitibus familiaritates cōquireret: p̄cipue regē arabū p affinitatē sibi sociauit: eiusq; fidei cōmēdās filios suos ad eū misit. quoniā bellū cū aristobulo gerē

dum susceperat. Cassius autem compulso ad ortum per conditiones Alexandro ad Euphratē reuer-
sus est parthos transitu prohibitorum de quibus alio loco referemus. Cæsar autem post senatus & Pō
peii fugam transmare Ionium rebus omnibus Romaq; potitus solum uinculis Aristobulum cum
duabus cohortibus uelociter in Syriam misit: & hanc facillime & cuncta Iudeæ proxima per illum
subiici posse ratus. Verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præcessit inuidia. Nam ueneno
peremptus a Pompeii studiosis aliquādiu etiam sepultura in solo patrio carebat: corpusque mortui
seruabatur melle conditum. Donec ab Antonio Iudæis iussum est in monumentis regalibus sepeli-
endum. Occiditur autem Alexander quoque filius eius a Scipione securi percussus Antiochiæ secun-
dum Pompeii litteras accusatione pro tribunali prius habita super his quæ in Romanos admiserat.
Ptholomæus autem Minnei filius qui apud Chalcida sub Libano morabatur captis eius fratribus
filium suum Philippionem qui eos accerferet: mittit ascalonem atque ille abstractum ab Aristobuli
coniuge Antigonom eiusq; sorores adducit ad patrem. Amore autem minorem earum coniugio
suo copulat: ob eamq; postea causam a patre occiditur. Accepit enim Ptholomæus in matrimoniū
Alexandram perempto filio: huiusq; affinitatis gratia fratris eius propensiore cura tuebatur. Anti-
pater autem Pompeio iam mortuo in clientelam Cæsaris sese contulit: & Mithridates Pergame-
nus ab accessu Pelusii prohibitus cum exercitu quem ducebat in Aegyptum apud ascalonem mora-
batur. Non solum arabas quamuis hospes esset auxilium ferre persuasit. Verum & ipse armata Iu-
dæorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoque potentes & inco-
lam Libani Ptolemæū & Iamblichum quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum
pariter inchoarunt. Iamque fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copiis Pelusium profici-
scitur. Et quia transire uetaretur ciuitatem obsidebat. Antipater uero & in hac oppugnatione clarus
enituit. Effracto enim ex parte sua muro primus in ciuitatem cum suis comitibus insiluit. & Pelusi-
um quidem capta est: ulterius autem progredi non sinebant: Iudæi & Aegyptii terrarum icolæ quæ
appellatur Oniæ. Quibus tamen Antipater non modo ne obstarent uerumetiam ut uictui necessa-
ria præberent militi persuasit. Vnde factum est ut nec Memphitæ in manus uenirent: ultroque sese
traderent Mithridati atque ille delato peragrato pugnam cum cæteris commisit Aegyptiis in loco
cui nomen est Iudæon stratopedon: eumque in acie omni dextro cornu periculo liberauit Anti-
pater circumgressus fluminis ripam. Leuum enim cornu contra se positum superabat. Facto au-
tem in eos impetu qui Mithridatem prosequerentur multos occidit: tam diuque reliquos fugientes
angebatur: donec etiam castris eorum potitus est. lxxx. tantum de suorum numero amissis. Octingen-
tos autem fere Mithridates cum fugerat perdidit. Præter spem uero seruatus ex prælio uacuis inui-
dia testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum pe-
tit laudibus incitatum ad subeunda pro se pericula reddidit præptiorem. In quibus omnibus bella-
tor audacissimus cōprobatus: multaq; ppeffus uulnera toto corpore gerebat: signa uirtutis disertæ.
Postq; autē rebus in Aegypto compositis ad Syriam rediit & Romana eum ciuitate simul & immu-
nitate donauit: aliisq; rebus honorando amicissimeq; tractando dignū æmulatione constituit: eius-
demq; gratia etiam pontificatū confirmauit Hyrcano.

Antigonus corā Cæsare criminabatur Antipatrum: sed Cæsar cognitis meritis antipatri Hyrca-
nū confirmat & cuius uelit dignitatis proponit optionē: declaratur procurator Iudeæ: sedat Iudæā:
Hyrcanū reddit in gratiam populus tandem phaselū filiū maiore pposuit territorio Hierosolymorū
Herodem minore natu curatorē Galileæ: Herodiā dephendit cum multis aliis ex hoc cognitus est
Sexto Cæsari propinquo magni Cæsaris. CAP. XXI.

Odemq; tempore Antigonus quoq; Aristobuli filius cum uenisset ad Cæsarem maioris
e præter opinionem foelicitatis causam præbuit Antipatro. nam qui de patris morte queri
deberet propter inimicicias Pompeii: ueneno quantum putabatur perempti: & crudelita-
tis in fratrem accusare Scipionem: nullūq; iuidiæ dolorem admiscere miseris: ultro hoc
Hyrcano & Antipatro criminabatur ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent: mul-
tisq; gentē iniuriis afficerent: dūmodo sociarent q; in aegyptum auxilia ipsi Cæsari nō beniuolē-
tia: sed timore ueteris discordiæ miserint: & ut amorē Pompeii deprecarentur. Ad hæc Antipater ue-
ste piecta multitudinē uulnere demonstrabat: & qua fide qdem Cæsare coluisset uerbis non esse op-
dixit. Nam corpus etiam se tacente clamare: antigoni autē mirari audaciā: q cum hostis Romanorū
fit filius & fugitiui Romanorū nouarūq; rege studiū uotūq; seditiosum patris heat apud Romanorū
principem alios accusare conetur: boniq; aliquid adipisci tentaret quem hoc solū oporteret ample-
cti: quod uiueret. Neq; eum tam nunc propter inopiam desiderare facultates: sed ut in eos qui se de-
dissent Iudæorum seditiones accenderet. Quæ ubi Cæsar audiuit Hyrcanū quidem pontificatu di-
gniore esse pronunciauit. Antipatro autem cuius uelit potestatis detulit optionem. Qui permissa
dignitatis mēsurā ipsi quidem daret Iudææ procurator declaratus est. Et præter hoc impetrauit sub-
uersa patriæ mænia renouate sibi licere. hos quidem honores Cæsar incidendos i capitolium misit:
ut iustitiæ suæ uirtutisq; signū Antipatri memoriæ traderet. Antipater uero ubi de Syria Cæsarem
prosecutus est in Iudæā reuersus ante omnia patriæ muros a Pompeio dirutos reparabat: omniaq;

Iustrando ne quid in illis regionibus turbarum esset: nunc interminando: nunc etiam suadendo curabat unumquemque admonens: quod si cum Hyrcano sentirent in otio atque opulencia uicturi essent fortunis suis & omni pace potituri: sin spe uana duceretur: eorum qui priuati quaestus gratia res nouas optarent: se quidem non procuratorem sed dominum omnium: Hyrcanum uero tyrannum pro rege: itemque Romanos & Caesarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: neque enim passuros huius potestatem labefacturi: quem ipsi regem constituissent. Sed quamuis hoc diceret tamen etiam per se quoniam Hyrcanum segniorum uideret: nec tam efficacem sicut regni posceret sollicitudo: statum prouinciae componebat. Et sic Phaselum quidem natu maximum filiorum suorum militiae praepositum Hierosolymis eiusque territorio praefecit. Herodem uero aetate posteriorem nimisque adolescentem Galileae destinat similia curaturum: qui cum natura strenuus esset cito materiam ubi ad magnitudinem exercebat inuenit: captumque latronum principem Ezechiam quem praedari maximo agmine continentia Syriae deprahendit: ipsumque aliosque latrones multos interfecit. Eaque res adeo grata fuit Syris: ut per uicos & oppida caneretur herodes ueluti per eum pace reddita & possessionibus restituta. Ex huius denique operis gloria sexto est Caesari propinquo magni Caesaris & Syriam tunc administranti est cognitus.

Compellitur herodes ab Hyrcano qui eum tam gloriosum euasisse oderat ut ad eum accedat ipse uero persuasus uerbis multorum qui inuiderant Herodi accersiri eum fecit: sed recessit Herodes non paratus obedire: Concitatur Hyrcanus iterum contra herodem: sed herodes declaratur a sexto Caesare dux militum in Syria: herodes hyrcanum cogitat ex regno pellere sed uerbis patris & fratris mitigatur.

CAP. XXII.

Vin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat augendo erga se beniuolentiam hierosolymis habitantium atque illam quidem ciuitatem possidens nihil autem contumeliose per insolentiam potestatis admittens. hinc antipater & obsequiis regalibus ab ea gente colebatur: & honores ei tanquam rerum domino omnes habebatur. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beniuolus hyrcano fuit. Verum fieri non potest ut liuorem quisquam in secundis rebus effugiat. Namque hyrcanus quamuis & antea tacite sua sponte mordebatur Adulescentium gloria maxime rebus ab herode bene gestis & crebris nuntiis laudes eius per singula facta praedicantibus angebatur. A multis tamen inuidis qui regnis adhærere solent: quibusque antipatri eiusque filiorum probitas officiebat instigabatur: dicentibus quod Antipatro & filiis eius rebus traditis solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quamdiu sic errabit ut in se reges producat. Nec enim eos uel simulare iam procuratorem: sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis praeter Iudaeorum legem tantam multitudinem peremisset herodes: illumque nisi regnet: sed adhuc priuatus ita ad iudicium uenire debere rationem tam ipsi regi quam patriis legibus redditurum: quae indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accedebatur hyrcanus. Ad extremum autem ad iracundiam prouocatus causam dicturum herodem iubet accersiri: atque ille & patris monitis: & quod ei fiduciam res gestae darent munita prius Galilea praesidiis ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterna ne uel derogare uideretur hyrcano: si plures duceret uel inuidiae nudus pateret. Sextus autem Caesar adolescenti metuens ne quid apud inimicos deprahensomali fieret ad hyrcanum mittit: qui ei manifeste denunciant: ut homicidii crimine liberaret herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret: per se quoque id cupiens absolutionem decernit. Atque is intuto rege fugisse ratus Damascum recessit ad sextum: nequaquam paratus obedire si denuo fuisset accitatus. Rursumque a nequissimis irritabatur hyrcanus firmatum Herodem abiisse firmantibus: & ut se contra eum instrueret properasse. Hac autem rex uera esse existimans quid ageret nesciebat: quoniam potentiorum inimicum uidebat. Cum uero a sexto Caesare dux militum per syriam itemque samariam declaratus esset herodes: neque solum propter gentis fauorem: sed et uiribus suis terribilis putaretur: ad timorem ultimum decedit: iamque illum contra se credens cum exercitu esse uenturum: neque opinione deceptus est. Namque herodes intentatae sibi occisionis iracundia: conflatam militum multitudinem hierosolymam ducebat: ut hyrcanum regno deponeret. Idque fecisset nisi pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum deprecates ut: & ipse ad uindictam ministrandam: solaque indignatione mitigaretur: regi autem parceret sub quo ad hoc potentiae processisset: ac si propterea quod in iudicium uocatus esset indignaretur quia tamen absolutus est gratias ageret: neque tristibus quidem paria referret saluti uero esset ingratus. Quod si etiam momenta bello reputanda uiderentur iniquitate militum consideraret: neque omnino de uictoria bene speraret qui cum rege congressus esset una secum educato: & saepe quidem benemerito: sauo autem nunquam nisi quod maliuolorum consiliis impulsus umbram ei tantum iniquitatis admouisset. Paruit his herodes qui speratis putauerat posse sufficere: suasque uires demonstrare nationi.

Oris discordia inter Romanos & ob diuturnitatem belli uenit Marcus successor sexti Caesaris qui mortuus fuit a Cecilio basso fauore Pompeii.

CAP. XXIII.

Inter haec discordia Romanorum circa apamiam bellumque domesticum oritur: quoniam Cecilius Bassus fauore Pompei Sextum Caesarem dolo necauerat: eiusque militem occupa-

uerat. illi uero Cæsaris duces mortis eius ulciscendæ gratia cunctis uiribus Bassum petebant. Quibus cum tam interempri quàm superstitis Cæsaris causa ambobus esset amicus antipater pro filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur ex Italia quod successor antedicti Sexti uenit Marcus.

Tempore quo Marcus fit successor Sexto Cæsari: Cassius Syriam petit: exactiones imponit: irascitur contra Malichum eius exactorem: Herodes fit carus Cassio: præfici procurator Syriæ: Cassio cedente e Syria oritur seditio Hierosolymis Felix quidam uolens uindicare necem Mallii fratris congre dit cum Herode: Herodes potitur uictoria: Accusatur Herodes antonio interfecto cassio: pecunia eum pacauit: ueniunt legati antiochiæ ceterum uiri contra Herodem & Hyrcanum Messala defendente eos: tetrarchas ambos declarat Antonius: legatos carceri compellit: maior tumultus fit Hierosolymis bellum gestum est contra alios legatos ab antonio ita ut multos occidisset: Barzaphanes concitans ite: Paco: contra hyrcanum: tandem ab Herode multi obruncant die pētecofies in ciuitate ortum est bellum ita ut multi occisi ab Herode: multi fugati.

CAP. XXIII.

Odem tempore bello inter Romanos conflato: dolo Bruti & Cassii Cæsare interfecto. Postquam triennium septemque menses tenuit principatum. maximo autem motu cadis eius gratia concitato: & optimatibus inter se dissidentibus propria spe quisque ducebatur ad id quod existimabat esse commodius. itaque Cassius Syriam petit occupaturus militē qui apamiam circumsedebat: ubi & Marcum & dissidentes cohortes Basso conciliauit:

simulque obsidione liberauit apamiam ipse uero exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionum. Cum autem Iudæos quoque septingenta talenta iussisset inferre: minas eius ueritus antipater filiis suis & aliis amicis mature pecuniæ cogendæ curam distribuit. & inter eos Malicho cuidam ex inimicis necessitas adeo urgebat. Primus autem herodes Cassii fauorem pro meruit: qui ex Galilæa parte sua centum talenta portauit: proptereaque inter eximios amicos numerabatur. At uero ceteros tarditatis arguens Cassius ipsis ciuitatibus irascebat. Eoque Gophnā & Ammaum & duas alias ex uilioribus depopulatus: ibat quidem quasi Malichum interfecturus: quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & ceterarum ciuitatum interitum repressit antipater centum illico talentis Cassio delinito. Nequaquam tamen Malichus post obitum Cassii beneficiorum antipatri memor fuit. Sed illi ipsi quem sæpenumero seruatorem fuisse sui nouerat periculum molebatur iniquitatis suæ impedimentum abolere festinans itaque antipater & uires eius & calliditatem metuent: flumen trans Iordanem abiit ad ulciscendas insidias congregaturus exercitum. Deprehensos autem Malichus antipatri filios imprudentia superat. Nam & Phaselum apud Hierosolymam præsidii appositum: & Herodem qui custodias curabat ad murum multis accusationibus & sacramentis circunuentos impellit: ut ipsis intercedentibus reconciliaretur Antipatro. atque ita denuo per Antipatrum exorato Marco tunc in Syriam militem regente seruatus est: qui Malichum statuerat occidere. quod nouis rebus studiuisset. Cæsare uero adolescente: & Antonio cum Bruto & Cassio bellum gerentibus: Marcus & Cassius exercitu de Syria conflato: quæ magna pars ubi usus poposcit Herodes fuisset: ipsum quidem toti Syriæ procuratorem præficiunt equitum illi manu perditumque attributa. Si autem bellum dedisset: regnum quoque Iudææ Cassius se eidem declaraturum esse pollicitus est: uenit autem ut Antipatro & spes & fortitudo & filii causa mortis fieret. Horum enim metum Malichus ministro quodam regio pecunia corrupto mixtum ei ueneno poculum dari persuadet. Atque ille quidem iniustitiæ Malichi palma fuit: post conuiuium mortuus uir ad strenuus rebusque administrandus idoneus: & qui regnum recuperatum conseruasset hyrcano: & Malichus infensum pro suspicionem ueneni populum pernegando placabat: simulque ut ualidior esset: armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur: quin etiam mox cum exercitu necis paternæ ultor adueniret. Sed Phaseli fratris consilio qui eum palam minime persequendum esse dicebat: ne uulgi seditio concitaretur: & purgantem se tunc Malichum patienter admisit: & suspitione liberum esse concedens clarissimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuersus autem in Samariam & ciuitatem composuit seditione turbatam: per quæ dies festos in hierosolymam remeabat præmissis comitibus armatis: nam timens impetum compellebat Hyrcanus. Malichus autem alienigenas introduci super indigenas quod dies festos agerent prohibebat. Herodes autem & ipso qui præcepit causisque contemptis nocte ingressus est. Iterumque Malichus ad eum ueniens antipatrum flebat. Contra quod ille se falli cum uix dolore premeret simulabat & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas quaestus est. Cui præterea Malichus inuisus erat. Itaque non modo ut mortem patris ulcisceretur ei scripsit: sed etiam chiliarchis quibus præceperat ut in causa iusta herodi opem ferent occulte præcepit. Et quoniam capta Laodicia undique ad Herodem conuenerant optimates cum mulieribus & coronis ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malichus autem id Tyri fore suspicabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidione statuit subducere: & in iudæam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat: ut etiam maiora cogitaret nam & iudæorum gentem contra Romanos excitaturum se credidit: dum bello aduersus Antonium Cassius occupabat deiectoque hyrcano facillime regnatura. Sed profecto irridebat eius spem fatale decretum. Etenim quod intenderet animus suspicatus: Hero-

des & ipsum Hyrcanum prope astantem ad cenam uocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuii specie intromittit. Sed res erat ut chiliarchis praediceret ad insidias aggredi: atque illi praecceptorum Cassii memores ad litus ciuitati proximum armati gladiis exierunt. Ibiq; circumspectu Malichum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: uixque anima recepta Herodem percunctabatur: quis Malichum occidisset. Et cum ex chiliarchis unus responsisset Cassii praecceptum: plate inquit & me & patriam meam Cassius seruabit incolumen: qui ambo rum insidiatorem peremit. Vtrum autem id inuidia dixerit: an quod timore factum probaret: incertum est. Sed enim in Malichum hoc est modo ultus Herodes. Postquam uero Cassius excessit e Syria iterum hierosolymis orta seditio est. Cum Foelix in phasellum mouisset exercitum & in herodem fratris poena uellet necem Malichi uindicare. Casu autem Herodes cum Fabio Romano duce apud Damasum habitabat. Et ne cupiens auxilio foret morbo impediatur. Interea tamen Phaselus etiam sine cuiusquam praesidio superauit Foelicem probrumq; ingrati obiciebat hyrcano: qui & Foelici studisset fratremq; Malichi castella occupantem coniurauerat. Iam enim multa tenuerat omniumq; tutissimum Masadam. Nec tamen ei quicquam contra uim Herodis potuisset sufficere: qui mox ut conualuit alia recepit. Et illum ex Masada supplicem dimisit & Marionem Tyriorum Tyrannum ex Galilaea pepulit. Triennium castella possederat: tyriisq; quos ceperat uitam concessit omnibus: non uollos etiam donatos abire permisit: una & sibi ciuitatis beniuolentiam & tyranno comparans odium. Marion autem a Cassio quidem meruerat tyrannidem qui tot Syriae tyrannos praefecerat. Sed ob herodis inimicitias etiam Antigonom & Aristobulum secum ducebat & Ptolemaeum propter Fabianum quem Antigonus pecunia sibi sociatum adiutorem incepti habebat. Cuncta uero socer ptolemaeus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus in aditu Iudaeae commisso praelio uictoria potitur. Fugatoq; Antigono redit in hierosolymam: pro merito gestae rei omnibus carus: ut etiam quibus antea despectus erat: tunc in eius familiaritatem sese dederunt propter hyrcani affinitatem. Namq; is herodes iam pridem ex indigenis habebat uxorem non ignobilem quae Doris uocabatur: & Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autem duxerat Alexandri cuius pater fuit Aristobulus: filiam Mariannem Hyrcani neptem ex filia atq; inde regi familiaris erat. Sed ubi Cassio circa philippos interfecto Caesar in italiam & Anronius in Syriam discesserunt: & legatis ab aliis ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam etiam iudaeorum optimates accusatum ueniunt phaselum & herodem quod illis rerum summam uel possidentibus nomen tantum honorabile superesset hyrcano. Atq; herodes qui praesto erat magna pecunia placatum sic Antonium affecit: ut ne uerbum quidem inimicorum eius pateretur audire. & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo iudaeorum principes centum uiri Antiochia proximam Daphnem ad antonium uenissent iam amori Cleopatrae seruientem: delecti a caeteris qui eloquentia & dignitate praestabant aduersus fratres accusatorem proponunt. Respondebat autem Messala causae defensor astante etiam propter affinitatem hyrcano. Auditis deinde utrisq; partibus antonius percontabatur hyrcanum: quinam essent regedis rebus aptissimi. Cuius is herodem eiusq; fratres aliis praetulisset uoluptate repletus. Nam & hospes eorum paternus erat: humanissimeq; ab Antipatro susceptus eo tempore quo in iudaeam cum Gabinio uenerat tetrarchas ambos declarat: totius eis iudaeae procuratione permissa. Legatis autem id aegre ferentibus. xv. eorum correptos carceri tradidit: quos etiam pene occidit. Caeteros autem reiecit cum iniuriis: unde maior tumultus hierosolymis excitatus est. Deinde mille legati iterum Tyrum missi sunt ubi commorabatur Antonius in hierosolymam paratus irruere. Et contra eos uociferantes magistratus Tyriorum directus: data ei licentia ut quos comprehendisset occideret: praecceptoq; ut eorum potestatem confirmare curaret: qui tetrarchae ipsius essent antonii suffragio constituti. Ante hoc autem herodes usq; ad litus cum hyrcano progressus multis eos admonebat: ne & sibi interitus & patriae belli causa fierent: dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus: Antonius missis armatis multos occidit: multos etiam uulnerauit. Quorum & faucios cura & mortuos sepultura hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant quiescebant: perturbando enim ciuitatem antonium irritabant: ut etiam quos in uinculis haberet occideret. Barzaphanes autem parthorum satrapa Syriam biennio post tamen cum regis filio pacoro detinenti Lyfaniae patris sui mortui successor ptolemaei Minnei filii mille satrapae talenta pollicitus & mulieres quingentas: ei persuadet ut antigonom in regnum induceret hyrcanumq; deponeret. Impulsus igitur ab eo pacorus: ipse quidem per maritima loca perrexit. Barzaphanem autem itinere mediterraneo iussit irrumperere. Sed maritimorum Tyrii pacorum excluderunt. Cum ptolemaeus eum & Sidonii receperunt. Ille autem quendam regium ministrum cognomine suum: equitatus ei parte attributa ad iudaeos iussit accedere: & exploraturum hostium consilia: & ubi usus exegisset praesidio futurum Antigono. Plurimi autem eorum qui Carmelum populabantur iudaei: ultro ad antigonom currunt ad irruendum acriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur occupandum eos praemittit: ubi commissa pugna depulsisq; hostibus & fugatis: hierosolymam cursu petebant: auctiq; multitudine usq; ad regiam processerunt. Excepti autem ab hyrcano & phaselo: forti acie in foro conflagunt. Ibiq; hostes in fugam uersos: pars Herodis in sanum concludit: custodesque his sexaginta uiros appo-

nit: per aedes proximas collocatos. Sed hos quidem in sensus fratribus populus igni consumit. Herodes autem iracundia peremptor: congressus cum populo multos obruncat: inque dies singulos inuicem sese per insidias incurfantibus assidue caedes erant. Instante uero die festo qui Penthecoste uocatur: omnia circa templum totaque ciuitas plebe rustica repleta est: & pleraque armata. Et Phaselus quidem muros: Herodes quidem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasitque de improviso hostibus in suburbano complures quidem peremit: omnes autem in fugam conuertit. Et hos in ciuitate: alios in fanum: alios in extremum uallum concludit.

Admittitur arbiter pacis Pacorus: simulans Pacorus uolebat Antigonum adiuuare: cognitis insidiis missoque ministro ad necem Herodis qui noluit admittere habens huiusmodi suspectos: auditoque Phaselus frater eius fuisset corruptus ad Idumeam nocte pergit: cognitus a barbaris cogitur recedere praemissa matre & fratribus: ad Masada properabat decertans cum illis potius uictoria: Iosephus frater Herodis obuiam herodi ueniendi ex Idumaea fuit paucis ex carissimis receptis alios dimisit: parthi hierosolymam ueniunt: constituunt regem Antigonum: hyrcanum & Phaselum uerberantes: dentibus auriculas truncat Antigonus ne possit esse pontifex: herodes cognita morte Phaseli fratris uix euadens romam puenit. Creat rex fauore omnium & fauore Antonii & Caesaris.

CAP. XXV.

Interea pacis arbitrum Pacorus & Antigonus & perit & admittit. Exoratus autem Phaselus & ciuitate & hospitio cum equitibus quingentis Parthum recepit: sed ante quidem specie concordiae uenientem: re autem uera ut adiuuaret Antigonum. Denique Phaselum dolo pepulit ad Barzaphanem legatos de compositione mittere: quamuis multa dissuadente herode: atque

ut insidiatorem occideret. Ne uel se eius fallaciis dederet: admonente enim natura barbaros fidem negligere. Exiit etiam Pacorus cum hyrcano quo minus suspectus esset: nonnullisque relictis equitibus apud herodem: quos eleutheros uocant: cum caeteris Phaselum persequeretur. Sed ubi ad Galilaeam uenerunt: indigenas quidem dissidentes atque armatos offendunt. Satrapam uero conueniunt satis calide: & officiis amicitiae dolos tegentem. Denique postquam dona eis dedit redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimum quendam locum deducti cui nomen est Ecdippon: fraudem intelligunt. Ibi enim de promissis mille talentis audierunt: & quod Antigonus plerasque mulieres ex his quas ipsi haberent inter quingentas parthis deuouisset: quodque sibi semper a barbaris perfruerentur insidias. Olim enim capti essent nisi mora fuisset: dum hierosolymis caperetur herodes: ne sibi praesciens quae de his agerentur caueret. Haec iam non uerba erant solum: nam & custodes haud procul abesse conspicebat. Et tamen Phaselus Hyrcanum deserere non passus est: quamquam eum saepius moneret ut fugeret: cui Saramalla syriorum tunc ditissimus dixerat: quemadmodum essent omnia de insidiis constituta. Sed conuenire satrapam maluit atque mox exprobrare: quod se insidiis appetisset: ac maxime quia pecuniae causa talis extitisset: cum plus ipse pro salute daturus esset: quam pro regno promississet Antigonus. Ad hoc Parthus subdola satisfactione: iurisque iurandi suspicionem deprecatus perrexit ad Pacorus: statimque a parthis qui remanserant: quibus iussum erat Phaselus atque hyrcanus comprehenderentur: per iniuriam simul ac per inuidiam execrantes. Et interim minister ad hoc missus herodem capere moliebatur. eamque fallere ut extra murum procederet: sicut sibi mandatum fuerat conabatur. Ille autem suspectos habere solitus ab initio barbaros: & tunc minime dubitans in hostes incidisse litteras: quae insidias proderent indicare nolebat: quamquam satis idoneam causam Pacorus praetenderet: epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim aut ab hostibus esse captos: aut quicquam de insidiis: sed quae Phaselus gessisset his contineri. Iam dudum autem ab aliis audierat herodes fratrem suum Phaselum esse corruptum: & hyrcanum filia Mariam prudentissima foemina: multis cum precibus ne proderet orabat: ne uel se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc autem Pacorus cum sociis deliberante: quoniam modo clam pararet insidias: nec enim fieri posset ut tanta sapientiae uir ex aperto circumueniretur. Nocte herodes cum propinquissimis sibi personis ad Idumaeam ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito parthi eum persequerentur. Et ille matrem quidem fratresque suos: despiciatamque puellam cum matre: minimosque fratres praeterdere iter iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retinebat: multisque per omnes conflictus interemptis: ad castellum Masada properabat. Grauiore autem in fuga parthis Iudaeos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent: a sexagesimo tamen ciuitatis studio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria potitus cum multis interfecisset: ipsumque locum in memoriam clari facinoris aedificatum locupletissima exornauit regia: arcemque in eo munitissimam condidit: ac de suo nomine Herodion uocauit. Et tunc quidem cum fugeret multi se applicabant. Postea uero quam de Idumaea uenit occurrit ei frater Iosephus: turbamque sequentium diminui persuadet: nec enim capace esse multitudinis Masadam. Erat autem supra quam nouem milium multitudo. Itaque paruit herodes eius consilio: & impares quidem necessitati per Idumaeam dimisit cum uaticis: lectissimos autem maximeque necessarios tenuit: atque ita in castellum receptus. Deinde octingentos qui mulieres defenderent: itaque comitatu qui satis esset obsessis ipse in petram ciuitatem Arabiae praerexit. Parthi autem apud hierosolymam in praedam uersi: in fugientium domos ac regiam irruerunt: solis hyrcani pecuniis abstinentes: quae. ccc. talenta superabant: aliorum uero spe minores inueniebant. Quoniam Herodes iam pridem barbarorum perfidiam suspicans: quicquid erat in opibus precio-

sum in Idumæam multo ante comportauerat: eiusque sociorum itidem quisque fecerat. Verumtamen postquam præda potiti sunt Parthi ad hoc iniuriæ processerunt: ut omnem terram illam bello implicato replerent. Marisa tum quoque ciuitate uastata: nec solum antigonum regem constituerent: uerum etiam Phaselum & hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus truncat: ne solutus quidem mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uero uirtute præuentus est. Qui cum nec ferri copiam: nec manus liberas haberet: ad saxum fracto capite interiit: atque ita probato quod uerus Herodis frater esset: Hyrcanusque degenerasset uiriliter uita functus: dignum operibus humanis obitum affectus. Fertur tamen & aliud quod ex illa quidem plaga resipuerit: sed ueluti curandi eius causa missus ab Antigono medicus uenenis malis uulnus expleuerit: eoque illum pacto peremerit. Vtrumuis autem uerum sit: præclarum habet initium. Denique aiunt eum priusquam efflaret animam: cognito ex quadam muliercula quod Herodes euasisset dixisse. Nunc bono animo decedam: qui ultorem inimicorum uiuum relinquerim. Ille quidem sic moritur. Parthi autem quamquam mulieribus caruerunt quas maxime cupiebant: rebus tamen Antigono apud Hierosolymam compositis: uinctum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in arabiam uelut adhuc uiuo fratre suo festinabat: ut pecunias ab rege acciperet quibus solis exortâ iri pro Phaselo sperabat avaritiâ barbarorum. Etenim reputabat si arabs minus memor fuisset paternæ amiciciæ: animoque liberali parci: or: uel mutuum ab eo sumere: quod redemptionis causa præberet: pignori opposito ipsius filio quæ redimeret. Secum enim habens fratris filium septem annis natum. ccc. que talenta dare decreuerat interpositis precatione Tyriis. Sed profecto studium fortuna præuenerat: & Phaselo mortuo ne quicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen uel apud arabas saluam esse amiciciam repperit. Denique Malicus rex eorum præmissis qui hæc admonerent quamprimum reuerti eum a finibus suis iubet: simulatione quidem Parthos per legatos petisse: ut Herodem arabia pelleret. Certa uero causa fuit quod uicem Antipatro debitam negare proposuerat. Neque beneficiis ab eo perceptis aliquid eius filiis gratiæ rependeret consolatione egentibus. Impudentiæ uero suasores habebat qui antipatri uellent obuiare: deposita erant autem circa eum potentissima. Proinde Herodes quidem ubi arabas ex ea causa hostes esse depræhendit: unde amicissimos existimabat eaque respondit nuntiis quæ dolor imperabat: ægyptum uersus recedit. Et prima quidem uespera in quodam agresti fano dum post uenientes recipiebat tendit. Postero autem die cum Rhinocuram peruenisset: fratris ei mors nunciatur. Acceptoque tanto luctu quanto curarum deposuit: ibat ulterius. Itaque arabem sero facti penituit: & qui reuocarent eum quæ contumeliose tractauerat uelociter misit. Herodes autem etiam hoc in Pelusium peruenerat: ibique transitu phibitus: ab eius rei speculatoribus rectores adit: & illi eum famam uiri dignitatemque reueriti: alexandriam prosequuntur. Transgressus at ad ciuitatē a Cleopatra honorifice susceptus est: ducem sibi militum fore: eum ad ea quæ parabat existimante. Deceptus at reginæ precibus: neque hyemis asperitatē: neque marina discrimina: quominus nauigaret Romam extimuit. Circa Pamphiliam uero periclitatus maiore oneris parte relicta: uix in Rhodum uehemēter bello Cassii sollicitante saluus euadit. Amicorum autem suorum Ptolemæi & Saphinie receptus hospitio: licet rei pecuniariæ premeretur inopia: maximam tamen ædificat nauem triremem: eaque cum amicis delatus Brundisium: atque inde continuo romam profectus: familiaritatis paternæ gratia primum conuenit Antonium: eique tam suas quam totius generis clades exponit: quodque affinibus suis in castello at obsidione derelictis ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaque tantæ miserationis casum miseratus Antonius: & memoria quidem iuncta cū antipatro dextere: tunc uero ipsius qui erat contemplatione uirtutis: etiā tunc regē constituere proposuit Iudæorum: quoniā ipse terrarcham ante fecerat. Non minus autem quā fauore Herodis odio ducebatur antigoni. Hunc enim & seditiosū & Romanis inimicū esse arbitrabatur. Cæsarem quidem habebat multo quam ipse paratius renouantē Antipatri expeditiones quas in ægypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beniuolentiā: cū præter hæc ipsius quoque Herodis efficaciam cerneret. Verumtamen & senatum conuocabat: ubi messala: & post eum Attratinus astante Herode patris eius merita: & ipsius circa Populum Romanū fidem persequebantur: quo simul & hostē antigonū demonstrarent: non solū quod intra breue tempus bis dissidere cœpisset: uerum etiam quod antea quoque populo Romano despecto Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem commoto senatu cum Antonius bello contra parthos gerendo: utile esse dicebat Herodem regem creari omnes assentiunt. Dimisso consilio Antonius quidem & Cæsar egrediebantur medium stipantes Herodem. Consules autem cum aliis magistratibus antecederent Cæsari hostias: decretumque senatus in capitolio deposituri. Primo autem die regni Herodis apud Antonium cœnatum est.

Antigonus inclusos tenet Iosephum & alios qui etiā exeuntes quandoque uincebant quandoque aduerso casu reuertebantur: Ventidius interim festinat Iosepho & aliis fere auxilium: sed placatus muneribus antigoni discedit: Herodes ex Italia reuertitur & contra antigonum summit exercitum: castris positus declarat populo uenisse bono populi & non recordaturus offensarum: detegitur corruptio Sylonis ab Herode quod ipse uinū & oleum & oīa necessaria defferri scripserit in Hiericunta: He

rodes occupat ciuitatem: & quingenta cacumina montium: committit bellum: uictor reuertitur: Herodes multos in spelūcis occidit: pater septem filios cum matre occidit qui uolebant foedus inire cum Herode & septem: etiam desaper occidit: reuertitur in Samariam contra antigonum dimisso Ptolemaeo praeposito qui ab eis occiditur: occisis multis per Herodem fertur quod Iosephus eius frater: in Iudaea frangitur & moritur in Galilaea se confert: uulneratur Herodes: municipia multa occupat: in fugam uertit: aciem inimicorum: ciuitatem ingreditur cladem fecit ex illis magnam: sed propter hyemis asperitatem non potuit Hierosolymam applicare: interim uxorem ducit & in Hierosolymam petit. iterum oritur discensio in ciuitate: Herodes iratus quoscumque posset occidit: Antigonus ad pedes Cassii prosternitur: Herodes quaerit pacare ciuitate: & studiosos suos facere amicos: Antigoniam nos neci tradere.

CAP. XXVI.

Odem uero tempore Antigonus apud massada inclusos obsidebat: aliis quidem uictu necessariis abundantes: aquae autem inopes. Unde Iosephus quoque frater regis cum ducentis familiaribus suis ad araba confugere cogitabat: audito quoque eorum quae in Herodem commiserat malichum poeniteret: castellumque reliquisset: nisi circa noctem qua egressurus erat plurimum imbrium contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis fugiendi causa non erat ut iam ultro in antigoni militem eruptionis auderent: multosque cum aperto praetio: nunc insidiis neci darent: non tamen illis omnia pro uoto cedebant: sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux romani militis Ventidius prohibitum missus Parthos a Syria post illos in Iudaeam uenit: uerbo quidem ut Iosepho: & qui una obsidebantur ferret auxilium: re autem uera ut pecunias auferret Antigono. Itaque cum non longe ab Hierosolymis tetendisset quaestu expletus: ipse quidem cum plurima exercitus parte discedit. Silonem uero cum paucis ne furto deprahenderetur si omnes abduxisset reliquit. Antigonus autem sperans iterum Parthos sibi adiumento: Silonem interim placabat: ut pedete spe nihil inquietaret. Iam uero naui ex italia in Ptolomaidam deuectus Herodes: non parua manu coacta extraneorum atque gentilium per Galilaeam aduersus antigonum properabat Ventidii & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab antonio missus ut herodem in regnum adducerent persuasit. Horum autem Ventidius quibusdam turbas in ciuitatibus quae propter Parthos euenerant componebat. Silonem uero antigonus in Iudaea mercede corruperat. Non tamen herodes opis egebat. In dies enim singulos quo magis iter promouebat: augebantur eius copiae. Praeter paucos enim omnis in Galilaea consensit: & propositum habebat primum necessarium Masadam ut primum affines suos liberaret: sed impedimento fuit Ioppe. Haec enim prius quam hostilis esset eximenda uidebatur: ne dum ipse peteret hierosolymam tutamen a tergo aliquod inimicis relinqueretur. Etiam Silo iungit agmina inuenisse gaudens resistendi occasionem: quod eum persecuto premeret Iudaeorum. Hos autem herodes paruae manus excusatione perterritos mature in fugam uertit: & Silonem male repugnantem periculo eripit. Deinde capta Ioppe suos deliberaturus ad Masadam festinabat: cum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret: alios ipsius gloria: nonnullos utriusque uicissitudo debita beneficiis: plurimos tamen spes ut a rege certissimo. Itaque ualidissimas quaesierat militum copias: & antigonus iter eius impediabat: loca insidiis oportuna praueuiens: unde nullum aut minimum afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Masada pignoribus suis & rebus: a castello in hierosolymam perrexit. Cui se tam Silonis milites: quam caeteri de ciuitate iunxerunt: uirium eius timore perculsi. Castris autem positus in occidua regione oppidi: custodes eius partis ipsum sagittis & iaculis impetebant. Ab aliis uero per cuneos excurrentibus primae frontis acies tentabantur. Herodes autem primo circa muros preconaria uoce declarari iussit: populi se bono & ciuitatis aduenisse: poenasque a nullo quam manifesto inimico repetiturum: sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum. Deinde cum allocationibus contrariis pars Antigoni obstaret: quo minus aut precones exaudiret: aut uoluntatem matare quispiam posset quod reliquum erat suis imperat murorum defensores aduolcisci: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam uertunt. Ibi quoque tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis qui tebus egere se necessariis acclamarent: pecuniamque alimentis poscerent. atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti. Nam ciuitati proxima deserta erant. Ita omnibus ab antigono ante prouisis & incitabat exitum: & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum rectores qui Siloni parerent: sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo rogabat: ne se destituerent quem scirent a Caesare & Antonio & senatu deductum in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hoc precatus ipse in agros abiit: tantamque his copiam commeatus exhibuit: ut Silonis omnes causationes perimeret: simulque prospiciens ne uel in posterum ministrare desinerent: accolae Samariae per epistolas admonebat. Nam ciuitas eius se clientellae dederat: ut alimenta & uinum & oleum & pecora in Hiericunta deferrent. Haec ubi audiuit antigonus statim qui frumento hostes prohiberent atque insidias quibus opprimerentur per agros dimittit. Illique iussis obediunt: & magna iam manus armatorum super hiericunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant: si qui exportarent uictui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus: quinque romanorum & quinque Iudaeorum: quibus permixti erant etiam mercede conducti: ac praeterea paucis equitibus Hiericun-

ra peruenit: & ciuitatem quidem uacuum habitatoribus repperit: quingentos uero cum mulieribus
 ac familiis montium occupasse cacumina: & hos quidem captos dimittit. Romani autem in reliquam
 ciuitatem irruunt eamque diripuerunt: cum plenas domos offendissent omnigenum conditionum. Rex
 autem apud Hiericunta praesidio collocato reuersus est Romanumque militem in his quae sibi cesserant
 ciuitatibus hoc est Idumaea & Galilaea & Samaria hyematurum dimisit. Antigonus quoque Silonis
 corruptione meruit: ut exercitus partem Lyddis susciperet in Antigoni gratiam. Et Romani quidem
 armorum cura soluti rebus omnibus abundabant. Herodes non quiescebat: sed Idumaea duobus
 milibus peditum & quadringentis equitibus: misso est fratre suo Iosepho commouit: ne quid noui cum
 Antigono fieret. Ipse autem matre cum aliis quos ex Masada liberauerat affinibus suis in Samariam trans
 lata: ibique tutissime collocata: ut caeterae Galilaeae subueniretque Antigoni praesidium expelleret profi
 ciscitur. Cuius Semphorim licet uehementissime ningeret peruenisset: facillime ciuitatem capit: cu
 stodiis eius ante egressionem fuga dilapsis: ibique suis militibus quos hyems fatigauerat recreatis.
 Erat enim magna copia comeatus aduersus latrones in speluncis agentes direxit animum: qui praer
 raque illius regionis incurfantes: non minoribus quam belli cladibus afficiebant. Praemissis autem tri
 bus peditum cohortibus unaque ala equitum in uicium arbella: ipse diebus quadraginta post cum re
 liqua manu superuenit. Nec tamen incursum hostes extimuerunt: sed armati obuiam procedebant pe
 ritia bellatoris filii & ferocitate latronis. Denique praelio commisso: dextro ipsorum cornu sinistram he
 rodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro circungressus uelociter subuenit: & suos quidem a fu
 ga retrahit. Irruendo autem in hostes impetum persequentium refrenabat: donec a fronte pugnantis uio
 lentiae concesserunt: qui tamen eos usque ad Iordanem caedendo persequebatur: & magna fugientium
 parte perempta. caeteri trans fluuium disiecti sunt: & Galilaea metu est purgata: nisi quae in speluncis la
 ritantes reliquerant: eorumque causa diutius ibi morandum fuit. Quobrem primum laboris fructum
 militibus rependebat. cl. numerum drachmas singulis diuidendo: eorumque rectoribus multiplicata
 summam ad hiberna mittendo. Pherorae autem fratri minimo scripsit: ut & foro uenaliu[m] consule
 ret: muroque castellum alexandrium cingeret: quae ab illo curata sunt. Itaque circum athenas uersaba
 tur antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atque herodem accersit: mandato
 eis per epistolas: ut iudaeae statum ante componerent. Sed herodes libenter ad Ventidium Silone
 dimisso: ipse aduersus latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Ista autem spelunca in
 praeruptis montibus erant undique inaccessa: transuersosque tantum ac per angustos ascensus habebat
 saxumque ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertinebat: rectum uallibus imminens: ut aliqua
 diu quidem rex incertus esset pro loci difficultate quid ageret. Postremo autem munimine uteretur
 satis incauto. Etenim ualentissimus quisque dimissis arcibus exponebatur in hostia speluncarum. Hiique
 cum familiis eos mactabant: ignemque repugnantibus iniiciebant. Cuius aliquos ex his conseruare
 uellet Herodes: ut ad se accederent uoce praconis edixit. Sed illorum neque uoluntarie se quisquam
 ei tradidit. Sed quos uis cogerat: multi eorum mortem captiuitati praetulerunt. Vbi etiam senior
 quidam septem filiorum pater orates cum matre pueros ut egredi sibi ad foedera pmitteret occidit
 hoc modo iussit singulis exire: ipse ad hostium stabat: & prodeuntem quemque filiorum trucidabat. He
 rodes autem e spelunca haec prospiciens: & dolore conficiebat: & ut filiis parceret: seni dexteram cum
 precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus: insuper uelut humilis animi con
 temptus herodem. Et post filios occidit uxorem: deiecitque desuper mortuis: postremo semetipsum p
 cipitem misit. Speluncis & qui in his erant ita subactis. Herodes relicta exercitus parte quantum ne
 quis rebellare tentaret satis esse arbitratur: eique Ptolemaeo praeposito in Samariam rediit: armato
 rum quidem tria milia: sexcentos uero equites in Antigonom ducens. Tuncque propter eius absces
 sum nacti licentiam quibus Galileam turbare mos erat. Ptolemaeum uero militum rectorum aggressi
 si nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant in paludes atque in abditissima loca refugien
 tes. Quibus cognitis herodes mature succurrit: & magnam quidem multitudinem morte consu
 mit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis huius mutationis causa multam exigit a ciuitati
 bus centum talenta. Iam uero Parthis expulsis occiso etiam Pacoro Ventidius Antonii litteris mo
 nitus equitum mille auxilia duarumque cohortum aduersus Antigonom mittit herodi. Eorum autem
 ducem Macharam ut se adiutum ueniret per epistolas rogauit Antigonus & de uita herodis multa
 conquestus: & pecuniam dare pollicitus. Sed Ventidius nec enim a quo missus erat negligendum
 putabat cum praesertim plura daret herodes proditione quidem ei non paruit simulata uero amici
 tia res Antigoni exploratum perrexit non admissa herodis consilio dissuadentis id fieri. Antigonus
 autem quia praesens quid cogitaret ciuitatem ei clausit: & tanquam hostem ex moenibus ulcisciba
 tur. Donec Macharam incepti puduit & in Amathunta ad herodem recessit. Iratus autem quod res ali
 ter cesserat quoscumque iudaeos offendisset interficiebat: nec uel herodianis parceret: sed Antigoniam
 nis omnibus abutebatur. Haec cum agere ferret herodes in Macharam quidem uindicare uoluit: tam
 quam in hostem iracundiam uero repressit: & ad Antonium appropinquabat: apud eum accusaturus
 Macharae iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans uelociter regem consequitur: utque in gratiam

secum ualeat multis precibus efficit. Neq; tamen Herodes a proposito reuocatus quominus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam iuxta Eufraten ualidissimam ciuitatē acrius festinabat: Opportunum hoc tps esse prospiciens demonstrandæ uirtutis: & ut magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eū uenit finem detulit obsidiōi multis barbaris interfectis. Magnaq; p̄dæ parte destinata: ut Antonius quidē quanquam eius uirtutē ante mirabatur: tamen ēt tunc magis eandē opinionem haberet: multumq; ad honores eius sp̄q; regni adderet Antiochus uero tradere Samosata cogeretur. Dum hæc agerent: res Herodis in iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem qui omnia procuraret cum mandatis hmōi: ut ne quid ante reuersionē suam aduersus Antigonom cōmoueret: quia non firmū esset auxilium Machæræ quantum delictis superioribus probaretur. Verum Iosephus ubi fratrem procul abesse cognouit immemor præceptorum Hiericunta cum quinq; cohortibus a Machæra secum missis petit: ut maturo messium tpe frumenta diripiat. In cursu aut̄ hostium per montana atq; aspera loca oppressus & ipse cadit magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus: & oēs Romani milites pereunt. Decem enim lætæ de Syria cohortes erant: nec ueterum militū quēquam permixtum habebant: qui belli posset operibus opitulari. Antigonus aut̄ uictoria minime contentus: sed eo processit iracundiæ ut mortuum quoq; Iosephum uerberaret. Deniq; nactus corpora mortuorum etiam caput eius ante abscidit: quam .l. talenta Pheroras frater eius p̄cium redemptionis offerret: tanta uero nouitas post Antigonii uictoriā Galilææ res occupauit: ut qui p̄ribus eius magis fauerent p̄ductos optimates Herodis studiosos lacu summergerent multaq; in idumæa mutarent: ubi Machæras castelli cuiusdam instaurabat mœnia cuius nomen est Gittha nec horum quidem quicquam Herodes audierat captis enim samosatis antonius & præposito Syriæ Sossio: iussio quoq; ut herodem aduersus Antigonom adiuuaret discessit in ægyptum. Sossius aut̄ duabus cohortibus in iudæam præmissis quarum herodes uteretur auxilio ipse cum cætera manu militū sequebatur. Herodi aut̄ prope degenti apud Daphnē Antiochiæ mortē fratris somnia manifesta significant. Cūq; turbatus prosluisset stratis ecce nūti claudis intrabant: quare pro dolore paululum quæstus maxima parte luctus delata in hostes properabat ultra uires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit octingentos montis accolæ assumit auxilio: nā que his iungit Romanoꝝ cohortem. Cum quibus non expectata luce in Galilæam ingressus est: hostesq; obuios in eum quē reliquerant locum auertit: & assidue quidē castellum oppugnare tētabat. Sed priusquam id caperet: asperima hyeme coactus in uicos proximos recepit exercitum. Paucis autem diebus post auctus etiam alterius p̄sidio cohortis: quam antonius miserat: tanto hostibus terrore fuit: ut castellum nocte desererent. Iamq; per Hiericunta properans ibat: ut quāprimum interfecto res fratris sui posset ulcisci. Vbi etiam mirabilis ei monstroq; similis casus euenit. Vnde præter spem liberatus: & opinionem q̄ deo carus esset adeptus est. Nam cum multi honorati uespera illa cenauissent: postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt: confestim cœnaculum concidit. Id autem cōmune sibi tam periculorum quam salutis indicium quantum ad futurum bellū pertineret esse coniciens: mane primo castra commouet: hostiumque sex milia circiter de montibus decurrentes prima tentabant agmina: & manum quidem cum romanis confetere non satis fidebant. Lapidibus autem ac telis eos dummodo plurimos fauciarent eminus appetebant. Vbi herodes quoque ipse præteriens: latus iaculo uulneratur. Antigonus autem se non solum audacia suorum: sed etiam multitudine superiorem uideri cupiens: Pappum quēdam ex contubernalibus suis: cum manu militum in Samariam mittit. Quibus quidem Machæras erat palma uictoriæ. Herodes uero terram peruagatur hostilem: & municipia capit. Duoque habitatorum milia consumit. Exustisque domibus ad exercitum redit circa uicum qui appellatur Cana tendentem. In dies autem singulos magna ei multitudo Iudæorum: uel ex ipsa hiericunte: uel ex aliis regionibus accedebat: Cum hos odium moueret antigoni: alios ipsius herodis præclara facinora. Enimuero multos ratione carentes mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congregi festinate Pappi milites neque multitudine hostium neque impetu perterriti: acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt: cæteri quidem paulisper restituerunt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans: dummodo ulcisceretur auctores: aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggrediendo uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occumbētium strages: cum alii quidem in uicum unde uenerant compellerentur. Nouissimus autem ipse instaret: atque infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes: in ciuitatem incidit: cum omnes quidem armatorum domus essent refertæ: plenaque propugnatorum desuper tecta: & quoniam foris depræhensos facillime superabat: disturbando ædes intus abditos extrahebat: alios conuulsis obrutos fastigiis multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam cū gladiis armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerū per omnes uias multitudo congregata est: ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt: ut confluentium turba conspectis q̄ in uico periissent: fuga discederent. Statimq; successu fretus herodes ad hierosolymā perrexisset: nisi eum hyemis asperitas phibuisset. Hæc enim perficiendæ uictoriæ fuit impedimentum: & ne penitus opprimeretur Antigonus ob-

stitit: qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad uesperam cum lassos amicos reficiens corporis gratia dimisisset: ipse adnuc ab armis calidus: more militis lauatum ibat. Siquidem unus tantum puer eum sequebatur. Et priusquam in balneum perueniret: obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit. Deinde alter & tertius & plures. Hi confugerant armati ex acie in balneum sed percussi etiam tum metu: ac latitantes ut regem uiderunt: illum quidem stupore debilitati ac tremantes: cum inermis esset pretereunt. Exitus uero qua fugerant cursu petebant. Itaque cum alius casu quod eos comprehenderet nullus adesset. Herodi autem nihil pati satis fuisset: omnes effugiunt. Postero autem die Pappum quidem Antigoni militum ducem abscisso capite obruncat. Id Pherorae magistro exercitus fratri suo mittit: in percepti fratris ultionem. Namque Pappus erat qui Iosephum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit in hierosolymam profectus est: murisque ad motu milite anus autem tertius agebatur ex quo Romae rex fuerat declaratus: pro templo castra posuit: qua facilius erat expugnatio & antea Pompeius coeperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo suburbanis diuisis tres quidem leuare aggeres: & super eos turres aedificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent efficacissimis amicorum: ipse in Samariam uadit uxorem accepturus alexandri filii aristobuli filiam sibi desponsatam: ut diximus: & domum obsidet qui subcisua opa nuptias curaturus quippe iam hostem despiciebat. Igitur ubi eam duxit ad Hierosolymam rediit auctus militum copiis eiusque Sossius cum magna manu equitum peditumque sociatur: quae mediterraneo itinere premissa per Phoenicem ipse remeauit. Vniuerso autem exercitu congregato ad peditum legiones undecim equitumque sex milia propter auxilia Syriorum non pro minima parte ducenda: prope a septentrionali muro castra collocarunt. Ipse quidem Herodes se natuconsulto fretus: quibus rex fuerat declaratus. Sossius uero antonio a quo milites quibus perat sciret missos Herodis auxilio. Iudaeorum autem intra ciuitatem agentium populus uarie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens furore agebatur: multaque ueluti diuinitus de temporibus discitabat: & qui audaciores essent in collegio conglobati multis modis latrocinabantur: maxime & locis oppido proximis uictui necessaria diripientes: neque aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores obsidentibus oppositi e muris opus aggerum prohibebant & contra instrumenta oppugnantium semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla autem re sicut in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias quibus eorum reprimerentur excursus. Inopiam uero alimentorum longinquis transfectionibus adiuuare disposuit: ac pugnae intenti quamuis omnem modum audaciae supergrederentur: Romanoque tamen peritia uincebantur. Nihilominus aperte cum his certa morte proposita confligebant. Ex improviso autem Romanis per medios emergentibus in cuniculis priusquam muri aliqua pars dirueretur: alteram eius uicem muniebant. Profsus neque manibus neque machinis deficiebant: quoniam usque ad ultimum repugnare decreuerant. Denique tanto exercitu circumsedente per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his quos lectos habebat herodes ausu murum transgredi ciuitatem irrupere: & post eos Sossii centuriones. Igitur ante omnia sano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubique mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis. Herodes uero manu iudaica summo intento studio: ne quis penitus ex aduersariis resideret. Mactabantur autem quamplurimi: & per angustiores uicos oppidi: & in domos compulsi: uel si ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Denique licet Rex ubique dimicans rogaret ut parcerent: nemo tamen dexteram continuit: sed ueluti furentes omnem persequebantur aetatem. Ibi tunc etiam Antigonus: neque priorem neque praesentem fortunam cogitans domino descendit: & ad pedes Sossii prosternitur. Ille autem nihil eum tantae mutationis causa miseratus: & intemperanter derisit & antigonam appellauit. neque tamen etiam custodia liberum dimisit ut feminam. Itaque ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autem quoniam hostes uicisset: ut externa quoque auxilia sub iugum mitteret prouidebat. Visendi enim templi sanctorumque eius studio omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamque rem hos minus alios praecibus non nullos armis etiam refrenabat: acerbiorum quam si uictus fuisset existimans fore uictoriam si quod uideri nephas esset: culpa sua uisum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit: multa inuectus in Sossium: si uacuefacto uiris & pecuniis oppido Romani Regem solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium caede totius orbis terrae imperium uile praecium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente: ut pro labore obsidionis praedarum licentiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributarum esse firmavit. Atque ita redemptis patriae reliquiis promissa compleuit. nanque militum quaeque liberaliter & pro merito duces: ipsumque Sossium regia largitate donauit: ut nemo egens pecuniis abiret. Post haec Sossius aurea corona deo dedicata ex hierosolymis remeauit: Antonio uinctum Antigonom ducens. Et illum quidem uana spe cupidum usque ad ultimum diem ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudine ciuitatis: suarum quidem partium studiosos quo magis beniuolos faceret sibi honorifice tractabat. Antigonianos autem neci tractabat. Et cum pecuniae defecissent: quicquid ornamentorum haberet diuisum. Antonio eiusque comitibus misit. Non tamen omnino nequid pateretur ademit. Iam enim Antonius Cleopatrae amo

re corruptus: in omni re cupidini cesserat.

Cleopatra indignata quod propinquus nullus ex sanguinitate esset: ad extraneos occupandos se conuertit: moliebatur ut Herodes & Malichus interirent per Antonium: qui noluit: insidiis periclitatur Herodes: ex hoc recreati arabes pugnam repetunt: fugant militem Herodis: ulciscuntur arabes: interrim alia calamitas occurrit herodi scilicet terremotus infiniti ut triginta milia hominum interirent: incitantur hoc magis Arabes: Herodes hortatur suos ad resistendum facto sacrificio congregatur & potitur uictoria: desideratur patronus illius gentis: adiit Cæsarem Herodes conquerens de antonio: Herodem regem instituit & diadema imposuit in Aegyptum proficiscitur Cæsar: & mortua Cleopatra & Antonio regnum auxit herodi: procurator syriæ instituitur: construit templa & multa in honorem Cæsaris fecit & agrippæ: oritur discordia inter uxores Herodis: ira concitatus Mariannem fecit occidere quem ualde poenituit: irati filii ob matris mortem criminantur apud Cæsarem: Antipater interim succedit in regnum: curat mortem fratrum ex parte Mariannes: conciliat filios Cæsar patri: non cessat Antipater dolis & simulationibus fratres criminari consilio noueræ illorum: illis ne scientibus: alexander corrumpit amicos regis: intruditur in carcerem: reconciliat Archelaus alexandrum herodi: Eurichides accusat alexandrum: uinciuntur filii & separatim custodiuntur: Mittit herodes litteras cum iudiciis ad Cæsarem. Saturninus & Volumnius fiunt iudices: offocantur tandem iussu Herodis: poenitet Herodem mortis filiorum & nepotes amplectitur: & antipater irascitur patri herodi: oratur antipater ab herode ut romam reuertatur: conuenit herodes antipatrum: priuatur regno & nomine regio: incenduntur uiui sophistæ & qui aquilam demiserunt ex muro: iubet multos ex iudæis occidere: feruntur litteræ a Cæsare de damnatione antipatri occidit antipatrum herodes: moris herodes legitur testamentum de institutione archelai regis: fiunt exequiæ cum maximo apparatu ab Archelao: sepelitur in castello quod herodion dicitur.

CAP. XXVII.

Tenim Cleopatra ubi totam cognationem suam saeuitia persecuta est: ut neque propinquus ei sanguine superesset: caedis rabiem contulit in extraneos: Syriorumque optimates apud antonium criminando suadebat interfici: ut eo modo cuiusque possessiones dominio suo facile quereret. Postea uero quod in iudæos atque arabas usque extendit auaritiam ut reges eorum herodes & Malichus interirent occulte moliebatur. Denique cum uel in parte preceptorum resipuisset antonius: occidere quidem bonos uiros tantosque reges iniustum esse dixit: quod autem his morte propius erat: inter amicos ultra non habuit: sed multa terra & horum præcisa finibus: & quod erat in Hiericunte palmetum quo balsamum gignitur: ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita dominio ad Eufratem usque parthis bellum inferentem: secuta Antonium per Apamiam & Damascum in iudæam uenit. Atque hic herodes licet magnis muneribus inensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari. Ipsamque omnibus obsequiis placans: in Pelusium usque duxit. Nec multum interea tempus & antigonus ex Parthis aderat: captiuumque Arabazen Tigranis filium dono Cleopatram ducebat. Nam cum pecuniis omnique præda Parthus illi statim condonatus est. Concitato autem bello Actiaco herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat. Et aliis per iudæam turbis liberatus: & Hyrcanio potitus quem uicum antigoni soror tenebat. Verumtamen Cleopatra callide ne periculorum antigoni particeps fieret: interclusus est. Regibus enim ut diximus insidias tendens bellum in arabas ut herodi committeret persuadet Antonio. Quos si uicisset: arabiam dominam: sin autem uictus esset: iudæam domina constitueretur: alterumque potentatum per alterum destrueret. Sed hæc eius uoluntas ad herodis cessit arbitrium. Namque primum pignoribus hostium captis maximum quem conflauerat equitatum: circa Diospolim in eos immittit: & quamuis fortiter resistentes superauit. Cum autem iam uicti essent maiore motu Arabes suscitantur: & infinita manus in uicum Syriæ Coeles canatha congregata expectabat iudæos. Vbi rex eos herodes cum exercitu aggressus: bellum consultius administrare tentabat: castraque muro cingi præcipiebat. Non tamen ei paruit multitudo: sed priore uictoria freti arabes impetunt. Et prima coitione in fugam uersos urgebant. In persecutione uero insidiis periclitatur Herodes: uici Canathon indigenis ab athenione dimissis: qui ex Cleopatram ducibus semper ei fuerat inimicus. Nanque horum incurfu recreati arabes pugnam repetunt: iunctisque agminibus circa saxosa loca & deuia Herodis militem fugant: plurimis caede prostratis. Qui uero ex prælio seruati sunt: in uicum Ormiza confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum hominibus circungressi arabes sicut erant plena ceperunt. Neque multo post accepta clade Herodes aderat cum auxiliis ferius quam usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit præpositorum militibus contumacia: quod iussis obedire noluerint. Non enim repentino commisso prælio ullum athenion insidiandi tempus habuisset. Rursus tamen ultus est arabas: assiduis eorum fines incursionibus inquietans: quodque semel uictus est: sæpe reuocauit. Sed dum inimicos persequitur: incurrit ei diuinitus alia calamitas: septimo regni anno & actiaco bello feruente. Nanque ueris initio terramota infinita quidem pecore: triginta uero hominum milia peremit: cum exercitus mansisset incolumis: quoniam sub diuo tenebat: ibique

tamen arabas in maiorem ferociam fama sustulit: tristibus nuntiis grauius semper aliquid affligēs. Vnde uelut omni subuersa iudaea terrae obtinendae spe: quia neminem superesse credebant: in eam ruunt legatis prius interfectis qui ad se uenerant a iudaeis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem tamque magnitudine quam assiduitate calamitatum fractam ad repugnandum in ciuitate tentabat. Haec dicens. Rationem habere non uidetur: cur uos praesens formido perculerit. Nam diuinæ quidem indignationis plagas merori uobis esse non miror. Ignauum est autem perpeti idem: cum incurfus hominum impellendi sunt. Ego autem tantum aestimo ut hostes post terremotum pertimescam quod magis putauerim deum hanc illis illecebram dimisisse ut poenas redderent. Non enim tantum manu armisque freti quantum nostris calamitatibus ueniunt. Fallax autem spes est quae non suis uiribus nititur: sed alienis aduersis. Neque uero uel secundae res uel contrariae apud homines certae sunt: sed in utranque partem uideas fortunam mutare uicissim: & exempla uobis propria demonstrabunt. Nam per praelia superiora uictores: post ab hostibus uicti sumus & nunc ergo quantum existimaret licet illi caperentur uictores se fore credentes. Nimis enim confidēs incautus est: metus autem prouidentiam docet. Itaque mihi quidem hoc ipsum quod timetis fiducia suggerit. Nam cum ferociores quam opus erat fuistis: & praeter uoluntatem meam in hostes egressi estis: athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autem uestra cunctatio & minus alacer animus: ut uidetur: certam mihi uictoriam spondet. Conuenit autem ante praelium sic esse affectos in ipso autem opere uirtutem erigere: consceleratisque hostibus planum facere quod neque humanum aliquod malum: neque ira caelestis unquam deprimit fortitudinem iudaeorum: donec spiritum uitae ducant: uel eorum quisquam in bonis suis arabas dominari patietur: quos aliquoties pene captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerum anima carentium metus: neque arbitremini terrae concussionem alicuius fortunae esse uel cladis portentum. Naturalia namque sunt elementorum quoque uitia: nullumque damnum inferunt nisi quod ex ipsis euenit. Nam pestilentiae quidem uel famis uel terremotus signum aliquod tardius fortasse praecesserit. Ipsa uero cum extiterint sui magnitudine finiuntur. Caeterum quod nobis amplius quam terrae concussio bellum nocere poterit etiam uictis? immo enim uero maximum imminētis exitii monstrum non sponte sua neque alienis manibus inimicis accedit: qui legatos nostros propter omnium hominum legis crudeliter immolauerunt. talesque deo pro belli euentu hostias caeciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamque dexteram: sed continuo poenas dabunt: si primo repleti spiritu in uindictam uiolati foederis animos excitemus. Pergite quisque non pro coniugibus neque pro liberis aut pro patriae periculis pugnaturi: sed legatorum caedis ultores. Illi melius quam nos qui uiuimus exercitum regent: uobisque mihi obedientibus periclitabor ipse praeter caeteris. Pro certo enim sciatis fortitudinem uestram sustineri non posse nisi temeritate laedatur. His adhortatus milites ubi eos alacres uidit sacra deo celebravit. Deinde cum exercitu iordanem fluuium transgressus est. Castris autem Philadelpiae positis: haud procul ab hostibus quasi de interiacente castro contenderet: pugnam eminens iritabat: quamprimum cupiens congregari. Nam & hostes permiserant qui castellum occuparent. Sed illos quidem regii facile repulerunt: collemque tenuerunt. Ipse uero quotidie producto ad praelium milites instructaque acie arabas laceffebat. Cum autem nemo contra procederet: quaedam enim eos uehementis formido tenebat: & ante multitudinem dux Elthemus timore obriguerat: uallum eorum disturbat ipse aggressus: eoque modo coacti ad pugnam confusis ordinibus: mixteque cum peditibus equites egrediuntur: & si multitudine superiores a iudaeis tamen alacritate impares: quasi audaciores eos faceret uictoriae desperatio. Et quoadiu quidem steterunt: non magna eorum caedes facta est. Vbi uero terga nudauerunt multi a iudaeis: multi a semetipsis concalcati perierunt. Denique milia quinque in fuga ceciderunt: caeteraque multitudo in uallum compulsa est: eosque statim circumseptos obsidebat herodes. Et licet armis prope adesset excidium: tamen aquae penuria uehementer urgebat. Cum rex arrogantius eorum legatos despiceret & talenta quingenta pro redemptione offerentibus magis instaret. Denique ardente siti: cateruatim exeuntes ultro se iudaeis tradebant adeo ut quinque diebus quattuor milia uincerentur: sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus herodes iterum septem milia circiter sternit: tam magna plaga ultus Arabiam extincto uiuorum eius spiritu tantum profecit: ut etiam patronus ab ea gente optaretur. Mox autem illum excepit praesumpta rerum sollicitudo: propter amicitiam Antonii post uictoriam Caesaris apud actium. Verumtamen plus timoris habebat quam ipse patiebatur. Nec enim Caesar uictum iudicabat Antonium: donec herodes cum eo superesset. Itaque rex periculis decreuit occurrere: Rhodumque transmissus ubi Caesar eo tempore morebatur: adit eum sine diademate: ueste quidem cultuque priuato: sed fastu regio: neque dissimulata ueritate coram haec dixit. Ego Caesar Rex factus ab antonio: fateor utilem me fuisse regem antonio. Neque dubitauerim dicere quod omnimodo armis quoque me gratum expertus esset: nisi arabes prohibuissent. Verumtamen & auxilia eius pro uiribus meis misit: & multa frumenti milia: sed nec accepta apud actium plaga: bene de me meritum deserui. Nam cum auxilii minus commodarem: optimum ei consilium unam esse dicens Cleopatrae mortem aduersorum correptionem. Quam si occidisset: & pecunias

ei & muros ad tuitionem: & exercitum & memetipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatrarum amores: & deus qui tibi uictoriam donaret obstruxit. Vna ergo cum Antonio uictus sum: & regni coronam cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni: spem salutis de uirtute praesumens: & ne in examen adducerer properans: qualis amicus alicuius fuerim. Ad haec Caesar: immo uero saluus esto inquit: & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas: cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem ut etiam foelicioribus fidus permaneat. Siquidem ego praclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius: qui magis Cleopatrarum quam tibi paruit. Te nanque lucrati sumus propter eius dementiam. Prior ab officiis autem coepisti quantum appareat: cum ad me uentidius te illi idonea auxilia misisse scribat. Quare interim tibi decreto firmitatem regni praebeo. Experiar autem ipse quoque bene tibi aliquid facere: ut non queras Antonium: huius sermonis humanitate regem ne quid penitus de amicitia sua dubitaret hortatus: & diadema illi imposuit: & indulgentiam decreto consignat. In quo multa honorifice in eius laudem locutus est. Ille autem prius eum muneribus delinitum rogabat: ut Alexandrum quendam supplicem ex amicis Antonii iuberet absolui. Sed uicit iracundia Caesaris multa illum & grauiora pro quo rogabatur admisisse dicentis: quibus rebus repulit deprecantem. Postea uero ad Aegyptum euntem per Syriam Caesarem Herodes cunctis acceptis regni diuitiis: tuncque primum cum eo militem inspiciente: circa Ptolomaida equo uectus est: coenamque illi cum omnibus amicis exhibuit: atque insuper exercitui epulis cuncta distribuit. Prospexit enim ut per arida loca proficiscens ad Pelusium atque inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec defuit quicquam utensilium quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum esse Herodis regnum tam Caesar quam milites aestimabant. Ideoque postquam uenit in Aegyptum iam Cleopatra & Antonio mortuis: non solum caeteros eius honores auxit: uerum etiam regno patrem finium addidit: quam Cleopatra depererat. Et praeterea Gadaram Hippon Samariam: maritimarumque insuper ciuitatem Gazam & Anthedona: & ioppen & turrim Stratonis: & ad haec satellites quadringentos Galathas ei donauit: quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem Caesaris incitauit quam magnus animus accipientis. Post primam uero actiadem etiam regionem quae Tracon uocatur eius ditioni subdidit: eique continentem Bataniam: itemque auranitidem. Ex huiusmodi causa Zenodorus qui domus Lyfaniae conductor erat non cessauit unquam ex regione quae Tracon dicitur: latrones Damascenis immittere. Illi autem ad Varronem tunc rectorem Syriae confugerunt: eumque deprecati sunt: quo suas miseras Caesari declararet. Caesar autem his cognitis ei rescripserat: ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autem cum milite aggressus loca suspecta expurgauit: latronibus terram ipsam Zenodoro abstulit. Quam Caesar ne latronum denuo contra Damascum receptaculum fieret: herodi dedit: eumque praeterea totius Syriae procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciam: ne quid eo in consulto procuratoribus liceret administrare praecipit: ac Zenodoro mortuo terram omnem quae inter Traconem & Galilaeam erat eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes a Caesare quidem post Agrippam amabatur: ab Agrippa autem post Caesarem. Hinc ad summum foelicitatis euectus: & ad maiorem subleuatus animum: maximam prouidentiae parte obsequio pietatis impendit. Itaque anno regni sui quintodecimo & templum instaurauit: & duplum terrae spacium quam fuerat circa templum muro amplexus est: ingenti sumptu & munificentia singulati. Augumento erant in ambitu fani magnae porticus: eique iunctum a septentrione castellum. Et illas quidem a fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus: quam regni sedes esset largis opibus renouatum. Antoniam uocauit in honore Antonii. Qui etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa duas aedes in ea maximas atque pulcherrimas: quibus ne templum quidem usquam conferri posset aedificauit: easque amicorum uocabulis unam Caesariam: Agrippium alteram nominauit. Nec uero solis testis memoriam eorum & cognomina circumscripsit: sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in samaritica regione oppidum muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum Sebasten appellauit: deductis eo sex milibus colonorum terraque fecundissima his attributa. Vbi templum quoque maximum inter aedificia collocauit: & circum id aream trium semis stadiorum Caesari dedicauit eiusque oppidi habitatoribus praecipua legum beneficia praestitit. Insuper his alterius terrae adiectione donatus a Caesare aliud templum circa Iordanis fontem candido marmore posuit: qui locus appellatur Pannium. Vbi montis quidam uertex in praecellsum editus propter subiecti lateris uallem specus aperit umbrosus: qua profundae altitudinis rupes ad immensum liquentis guttae receptaculum concauatur & stagnantis aquae copia dimittentibus aliquid donec terram: inueniat longitudo nulla sufficiat. Foris autem de spelunca radicibus oriuntur fontes: & ut quidam putant: hoc est Iordanis principium. Sed ueri fidem in posterioribus indicabimus. Quin & apud Hiericunta inter castellum Cyprum & priores domos regias: meliores alias: & quae commodiorem usum praebere aduenientibus fabricatas eorundem amicorum nominibus uocitauit. Profus non est idoneus regni locus: quem honore Caesaris nudum reliquerit. Postea uero quam fines suos templis repleuit in prouincia quoque ho-

nores suos effudit & multis ciuitatibus templa quæ Cæsaria uocantur instituit. Cum autem inter maritimas ciuitates uidisset unam uetustate fessam quæ Stratonis Turris uocabatur: & pro loci natura munificentia suæ capacem. Totam eam candidissimo saxo reparatam clarissima regia decorauit: & in ea maximam in natura sui animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen. quarum media ciuitas sita est. Omnis ora maritima adeo fuit importuosa: ut omnes qui ad Aegyptum ex Phœnice nauigarent in salo fluctuare cogentur minas Aphrici metuentes. Cuius etiam mediocris aura tantas undarum moles ad scopulos erigit. Ut remeante æstu gurgitis per ali quantum spatium fabricauit: & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quâ maiorem portum fabricauit: & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quâ quam omnis ei locus aduersabatur: tamen ita cum difficultate certauit: ut firmitas quædam structura nequaquam mari cederet. Pulchritudo uero tanta esset: quam nulla res ardua præpedisset ornamentum. Metitus enim quantum diximus portui spatium per uiginti ulnas in profundum saxa demisit. Quorum pleræque pedum quinquaginta longitudinis: & altitudinis nouem: & latitudinis decem. Nonnulla uero etiam maiora fuerunt. Expleto autem spacio quod unda celabat: in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus ante constructi unde etiam Pro cymia dicebatur. Cæteri autem saxo quo portus cingitur muro subiecti sūt magnis turribus interpositis: quarum maxima atque pulcherrima ex parente Cæsaris Drusum cognominata est. Crebri autem fornices adducenda quæ portus haberet proque fornicibus: & circum eos pila saxea & lata quæ naues egredientes exciperet ambulatu. Aditus autem a septentrionali erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est Boreas. Ad hostium uero statuae siue colossi tres utrinque fulti columnis: quæ a leua quidem intrantibus stantis solida turris sustinet. Dextra uero duo proceri lapides iuncti: & partis aduersæ turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexa candido itidem lapide: parique mensura spatiorum ciuitatis uice tendentis in portum. Contra hostium uero portus in colle Cæsaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: statuaque in eo Cæsaris siue colossus non minor quam Iouis apud Olympia: cuius ad exemplar factus. Romano autem patri & Iunoni quæ argis est. Oppidum autem prouinciæ dedicauit: rebusque aduestitiis portum. Cæsaris uero conditoris honorem: unde ciuitati Cæsariæ nomē imposuit. Quin etiam & cætera opera Forum Theatrum amphitheatrum digna uocabulo collocauit: & quinquenniali certamine instituto nomen ei Cæsaris donauit. Primusque ipse in centesima nonagesima & secunda olympiade maxima præmia proposuit: ut non solum uictores: sed & proximi & tertii successores eorum regalibus diuitiis potirentur. Anthedona quoque reparatam: quam bella subuerterat agrippium uocauit: nimiaque beniuolentia nomen amici etiam portæ inscripsit: quam ipsi in templo ædificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit: nam & patris monumento optimo regni campo ciuitatem condidit: fluminum arborumque ditissimam: eamque antipatrida nuncupauit. Et super hiericunta castellum natura tutum & pulchritudine præcipuum muro cinxit: atque in honorem matris Cyprium uocauit. Fratrique Phaselo turrim cognomine Hierosolymis dedicauit: cuius habitus & in magnitudine claritas postea declarabitur. Aliamque ciuitatem in regione qua de Hiericunte in Boream itur Phaselū nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis: nec sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem arabici lateris propugnaculo permunitum de suo nomine Herodium uocauit: tumulumque Mastoidem qui manu factus stadiorum sexaginta spatio ab hierosolymis aberat: similiter nominatum munificentius accurauit. Et enim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est: ambitum autem completuit ædibus regiis liberalissime exornatis: ut non solum interna membrorum facies clarior esset: uerum etiam foris parietes ac materiae testaque largis infusa diuitiis elucerent. Aquam enim plurimam ingenti sumptu ac labore ex longo intervallo induxit: perque ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat autem totus collis manufactus & clementer excelsus. Qui & aliam circum radices eius regiam ac diuersoria quæ sarcinas & amicos recipere possent ædificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideretur. Castellum uero domus regalis circumscriptione: tantis autem constructis ædificiis animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namque apud Tripolim & Damascum & Ptolomaida publicas balneas quæ Gymnasia dicunt. Bybli autem murum: exedras uero & porticus fora: quæ & templa Beryti ac Tyri: necnon & Sidonem apud & Damascum Theatra condidit. Maritimis autem Laodicensibus aquæ ductum: apud Ascalona uero Nympha siue lacus ornatissimos & balneas. Itemque peristyla tam opera quam magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusque præbuit. Multæ ciuitates ab eo tanquam regni sociæ agris quoque donatæ sunt. Ad exhibitionem uero Thermarum aliis redditus annuos ac perpetuos delegauit: quemadmodum Cois ne quando beneficii gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egentibus: & insulis Rhodiorum ad instruendam classem pecunias sæpe: multisque in locis præbuit: incensumque Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios at

Samios liberalitatem: perque omnem Ioniam eorum quae desiderasset quisque largitiones. Nonne athenienses & Lacedaemonii & Nicopolitani: & in Mysia Pergamus Herodis sunt plena donariis. Nonne antiochensum syriae plateam cum plena coeni esset ab omnibus uitaretur per uiginti stadia prolixam statuit: polito Marmore declinandisque imbribus porticu quam longa esset ornauit. Sed haec quidem propria quis dixerit illorum quibus ea detulit populorum. Quod autem Helidensibus praestitit: non solum Achaiae commune: sed etiam totius orbis terrae munus esse uidetur: per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hos deficere sumptuum uideret inopia: quodque solum ex ueteri graecia restabat effluere: non solum agonotheta ipse factus est: eo lustro quo cum Romam nauigaret offendit: sed perpetuos pecuniarum quaestus instituit: ut nunquam eius memoria agonothetae munere fungi desineret: inextricabile opus erit debitorum remissiones exponere: sicut Phaselitas & balneo. Alia quae circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit: ne quam pateretur inuidiam ueluti maius aliquid auerteretur: si beneficiis amplioribus afficeret ciuitates: quam qui eas haberent. Quin & corpore usus est quod animo conueniret. Cunque summus uenator esset: in hoc tamen ipso equitandi peritia quae cuperet assequeretur. Denique uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aporum altrix illa regio: sed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat qui sustineri non posset. Itaque multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus: & sagittarum liberator uidebatur egregius. Praeter animi autem corporisque uirtutem: fortuna quoque secunda usus est. Raro autem contra uotum eius belli cessit euentus. Et si quando id accidit: non ipsius culpa: sed aut prodicione quorundam: aut temeritate militum factum est. Ut uero publicam ei foelicitatem memores inuidere domestici: & aduersi casus ex muliere coeperunt: quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem: repudiata quam priuatus acceperat uxore ex hierosolymis genus ducente quae Doris uocabatur. Mariannem sibi coniunxit Alexandri filiam Aristobuli filii: unde domus eius in discordiam uenit. Et ante quidem maxime uero postquam Roma egressus est. Nam primum antipatrum ex Doride filiorum causa: quos de Marianne susceperat expulit ciuitate: solis festis diebus eo commendi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum ex Parthis ad se reuersum propter insidiarum suspicionem peremit. Quem captum quidem occupata Syria Barzaphanes adduxerat: miserati uero gentiles liberauerunt: qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset ne ad Herodem transiret: non interisset. Verum mortis eius fuit illecebra neptis matrimonium. Hoc enim fretus multoque amplius patriam desiderans uenit. Herodem autem commouit non quod regnum affectaret: sed quod ipsi iure deberetur. Quinque autem filiorum quos ex Mariane susceperat: duae foeminae caeteri mares erant. Horumque minimo romae in studiis mortuo: duos maiores & propter matris nobilitatem: & quod iam regnati sibi fuissent geniti regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariannes suffragabatur: quae in dies singulos proficiens succendebat adeo herodem: ut eorum nihil sentiret: quae propter dilectam sibi dolerent. Tantum namque in eum Mariannes erat odium: quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis inimicitarum probabiles causas: ex amore uero fiduciam palam ei quae Hyrcano auo suo fecisset obieciebat: quaeque in fratrem Ionathen egisset. Nec enim uel huic quicquam qui puer erat parcebat: quem pontificem in decimosexto aetatis anno creatum: post honorem statim occidit. Atque ille quidem cum sacra ueste amictus ad aram accessisset festo die populus omnis illachrymauit: & tamen noctu missus in Hiericunta: ibi sicut mandatum fuerat lacu submersus a Galathis interiit. Haec igitur Herodi Marianne probro dabat: sororemque eius & fratrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autem indignatione mulier seuebat: & quo maxime commoueretur Herodes insimulabat eum adulterum. Praeter alia multa quae uerisimilia fingerentur haec accusantis: quod in aegyptum imaginem suam misisset antonio: proque immoderata libidine absentem se properasset ostendere uiro mulierum cupidine insanienti: & qui uim posset afferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem: maxime quidem amoris causa aemulatione successum. Deinde etiam cogitante Cleopatrae saeuitiam: cuius gratia & Lyfanius rex: & Malichus arabs erant perempti. Non enim coniugis amissionem: sed morte sua periculum metiebat. Itaque profecturus Romam Iosippo Salomae sororis suae uiro quem fidum habebat: & pro affinitate beniuolum commedabat uxorem: mandato ei clam ut eam interficeret: si etiam se occidisset antonius. Verum Iosippus non maligne: sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare: quod ab ea neque mortuus patere diuelli: secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode multaque inter fabulas de affectu iurante: quodque nunquam esset alterius mulieris amore captus: ualde inquit amor nos tuus madatis Iosippo comprobatus est: quibus ut me occideret praecipisti. His auditis quae occulta credebatur amens erat herodes ilico: nec unquam Iosippum madata sua proditum fuisse ratus: nisi eam corrupisset pro dolore insaniebat. Cuius stratis exiluisse in regia spaciabatur: ubique tunc Salome soror eius accepto tempore criminandi suspicionem de Iosippo confirmauit. Unde herodes imoderato aemuli dolore furas confecti utrumque iussit interfici.

Deinde poenitudo sequebatur insaniam: & postquam iracundia conciderat: amor iterum calescebat. Tanta uis autem cupidinis erat: ut ne mortuam quidem putaret eam: sed ægritudine quasi uiuam alloqueretur. Donec processu temporis funere cognito meroris magnitudine quam superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ succedunt filii: & immanitatem sceleris reputantes: non aliter suspectum patrem quam si hostis esset habebant. Idque & antea quando in Romæ in studiis erant: & multo magis postquam in Iudæam reuersi sunt. Siquidem cum aratibus eorum mentium quoque roborabatur affectio. Iam uero maturi coniugio unus amicitæ suæ Salomes quæ matrem amborum accusauerat filiam duxit: alter archelai Cappadocum regis. Vnde accessit etiam libertas odio: & occasiones ex eorum confidentia delatoribus datæ sunt. Itaque apertius quidam cum rege loquebatur: ei per utrumque filium instruerentur insidiæ. Alter quidem ultrices materni exitii simul cum fratre armaret manus. Alter uero hoc est archelai generi socero fretus etiam fugam pararet: ipsum apud Cæsarem accusaturus herodem. His igitur criminationibus repletus herodes ueluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios adducit antipatrum ex Doride susceptum. Hisque illum proponere modis omnibus cepit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent: ac priuata matre editum proficientem uiderent: indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis magisque negligebantur. Antipater autem sui causa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat: & uarias inter fratres suos calumnias conferebat: quædam ipse dictas: amicos uero suos ad alia uulganda submittere: donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse quoque aperte iam successor fuerat declaratus. Denique tanquam rex etiam ad Cæsarem missus est: cultusque regio & cæteris obsequiis præter diadema utebatur. Tempore autem sequenti ualuit suam matrem in cubile Mariannes inducere: duobusque armorum generibus in fratres usus: blanditiis & opinionibus regi obrepit: ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter alexandrum quidem secum Romam pater abstractum: ueneni sibi dati reum apud Cæsarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus: & licet imperitissimum iudicem: tamen Herode & antipatro prudentiorem: delicta quidem patris uerecunde repressit: in se uero delata crimina diluit: periculorumque socio fratre purgato: mox de antipatri calliditate & de suis iniuriis quæstus est: cum præter innocentiam constantiam eloquentia iuaretur. Erat autem acerrimus in dicendo. Postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret: auxit facinus & lachrymas quidem cunctis excussit. Verum Cæsarem sic affectit: ut eorum accusationibus spretis Herodem statim reuocauit in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est: ut adolescentes quidem patri in omnibus obedirent: ille autem relinqueret regnum cui uellet. Postea rex Roma reuersus: licet soluisse criminibus filios uideretur: nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentum odii sequebatur antipater: & si uerecundia reconciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum uero Ciliciam præter nauigans Eleusam uenisset: suscepit eum benignissime Archelaus: pro salute generi gratiam referens: & reintegratæ concordie causa lætus: quippe nihil moratus amicis Romæ scripserat: ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: & usque ad Zephyrum deduxit talentis triginta donatum. Postea uero quam Hierosolymiani peruenit Herodes: populo conuocato tribusque filiis prope se stantibus causam reddit profectiois multasque deo gratias agit: multas etiam Cæsari qui domus suæ perturbationem sedasset: quod regno maius esset: concordiam filiis præstitisset: quam ego inquit arctius compilabo. Nam ille quidem me regni dominum & successoris iudicem constituit. Ego autem cum mea commoditate gratias refero: tresque filios meos reges designo: huiusque sententiæ me socium primum dominum fieri præcor: deinde uos. Namque huic ætas: illis nobilitas successionem regni conciliat quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autem Cæsar uinxit: & pater constituit obseruare. Non iniustis eos neque disparibus: sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis reficiet cum læticia quæ præter ætatem obsequitur: quantum ei quem despiciet doloris infliget. Quos autem similes coniunctos esse oporteat: propinquos atque amicos eos distribuam: & concordie sponsores illos constituam: pro certo sciens seditionem contentionumque causas ex contubernaliu nasci malitia. Hosque si boni fuerint affectiones tueri. Rogo autem ut non solum isti: sed etiam primates ordinum exercitus in me solum spem habeant in præsentia. Non enim regnum: sed regni honorem filiis meis tradam: & iocunditatem quidem quasi rectores patientur: pondus autem rerum tamen nolum meum esse. Consideret autem quisquis uestrum ætatem meam: uitæque institutum ne non etiam pietatem. Nam neque senex adeo sum ut de me cito desperetur: neque uoluptatibus assuetus: quæ adolescentium quoque uitam spacio breuiter concludunt. Diuinitatem uero ita colimus: ut in longum nos æuam progressuros esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filiis meis placere maluerit: etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim non quæ inuidiam de me genitis honorifice eos haberi uero: sed quia noui hæc adolescentibus studia ferociæ nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent qui ad eos se applicant: bonis quidem apud me paratum esse præmium: seditiosis uero apud ipsos quibus lenocinabuntur: infructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecum hoc est

eum filiis meis sentient. Namque his expedit me regnante neque his esse concordem. Vos autem o boni filii sacram primum retinentes mente figuram: cuius affectiones inter feras bestias saluae sunt. Deinde Caesarem qui nos reduxit in gratiam neque tertium qui ea quae iuberet liceat rogem fratres per manere. Iam nunc autem uobis: & uestimenta & obsequia dabo regalia. Deumque oro conseruare iudicium meum si concordem eritis. Haec locutus singulos benigne consalutauit: populumque dimisit alia conuenientia dictis eius optantes. Qui uero mutationis erant cupidi nec audisse quidem se quicquam simulantes: fratres autem dissensio non reliquit: sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Namque Alexander & Aristobulus aegre ferebant confirmatum esse antipatro meritum. Antipater autem succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum & reticere secreta nouerat: & quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant: plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum statim apud antipatrum erat: & ab antipatro ad Herodem cum adiectione deferebatur. Nec uel similiter aliquid prolocutus: adolescens innoxius habebatur: sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximaque minimis affingebantur: sic ubi liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum irritarent submittebat antipater: ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisque falso uulgatis unum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat: aut muneribus parabatur: ne quid occultum expromeret negasset aliquis si antipatri uitam malitiae dixisset arcanum: Alexandri uero familiares aut pecunia corruptos aut impulsos blanditiis quibus expugnauit omnia: proditores ac fures eorum quae contra se dicebantur: siue agerentur effecerat. Cum caute uniuersa committeret: astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque personam gerens aliis de laboribus utebatur. Si quid in alexandrum nuntiassent fauore simulato id quidem primo reprehendisset: mox otiose adstruendo regis iracundiam prouocabat: omniaque ad insidias referebat: & ut necem patris alexander optare uideretur. Nihil enim maiorem fidem calumniis suggerebat quam si eum purgaret antipater. His accensus Herodes quantum in dies singulos de affectu adolescentium detrahebat: tantum adiciebat antipatro. In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi uolentes alii pro imperio sicut Ptolemaeus amicorum carissimus: regisque fratres ac tota progenies: omnia namque in antipatro sita erant: & quod alexandro fuit acerbissimum cuncta in eorum perniciem matris antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim seuior erat: multoque plus quam priuignos oderat: quos regina mater ediderat. Sed quanquam omnes ut antipatro magis obsequerentur spes inducebat non minus tamen praecipua regis quenquam ab adolescentibus se parabant: qui carissimis dixerat: ne quis ad aristobulum uel eius fratrem accederet: aut se ad eos applicaret: non solis enim regalibus erat formidini: uerum etiam externis. Nulli enim regum tantum potestatis Caesar dederat: ut fugitiuos suos quamuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adolescentes autem delata in se facinora nesciebant: hisque propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incusabatur a patre: sed affectu refrigerante paulatim intelligentes dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patrum & Salomen amitam contra illos commouit antipater assidue: uelut cum uxore sermocinando: quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias conspirabat alexandri quoque uxor Glaphyra multa de sua nobilitate commemorans: cunctarumque se quae in regno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus a Temene: maternum a Dario Hystaspis filio ducere: multumque ignobilitatem despiciens sororis & uxoris Herodis: quarum quaeque propter formam non propter nobilitatem esset electa. Nam multas ei fuisse diximus uxores: quod licet & iudaeis more primo plures habere: quodque rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyrae inuisus erat alexander. Salomen autem aristobulus: & si focrus eius erat: ipse inimicam sibi reddidit: & ante quidem propter maledicta Glaphyrae seuiorem: & frequenter ei humilitatem generis obiecit: uel uxori quodque ipse plebeiam: reginam uero frater suus duxisset alexander: hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autem quod aliorum quoque fratrum matres idem alexander & aristobulus si regnum obtinuissent: textrices cum ancillis facere minitarerent ipsos quoque uicorum scribas scilicet irridentes quod litterarum studiis operam daret. His commota Salome quod iracundiam cohibere non posset Herodi cuncta iudicauit. Satis autem idonea uidebantur contra generum dicere. Et praeter haec alia quaedam criminatio diuulgata est: quae succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum & aristobulum crebro matrem implorare: casumque eius cum gemitu atque imprecationibus conqueri: ac saepe illum quaedam ex Mariannes uestimentis posterioribus diuidentem coniugibus minitari solitos esse quod cito pro regalibus delictis eas factis uestibus induerent. His de causis Herodes licet praestantem animum adolescentium formidaret: tamen ne spem correptionis eis abscinderet: ad se eos uocauit. Romam enim nauigaturus erat: & quia si rex pauca interminatus pluribus quae si pater monuit: rogauitque ut fratres diligenter promissa priorum peccatorum uenia si post haec meliores fierent. Illi autem criminationum iudicium deprecando fictas eas esse

dicebant: purgationisq; suæ fidem rebus ipsis posse constare: uerum quoq; ipsum debere omnia faci-
 litate credēdi aditum maledictis obstruere. Nunquam enim calumniatores desore: dum cui persua-
 deatur extabit. Cum his eum mature placuissent: qui ut patrem præsentī metu reiecto: de post futu-
 ris merere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam: & patrum Pheroram: utriq;
 autem seui & graues erant: sed amplius pheroras qui totius quidem regni præter diadema socius
 erat: proprios autem redditus habuit. c. talenta totiusque trans Iordanem fructus ipse caperet a fra-
 tre sibi dono data. Quin etiam Tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris idem Herodes impetra-
 uerat: regalique coniugio dignatus erat: sorore uxoris suæ nuptum ei collocata. Et post illius mor-
 tem desponderat ei filiarum suarum maximam. ccc. talentis in dotem datis. Sed regale coniugi-
 um pheroras ancillæ amore captus refugerat. Quamobrem iratus Herodes filiam quidem nu-
 ptum dedit fratris filio: qui post a parthis occisus est. Mox autem morbo pherore uenia data indi-
 gnationem remisit. De hoc etiam erat opinio q̄ uiua regina herodem opprimere uoluisset uene-
 no. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat: ut quamuis amantissimus frater esset herodis: fide ta-
 men eorum quæ audisset adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui suspecti erant habita questio
 ne postremo ad pheroræ amicos uenit: quorum nulla quidem fuit de maleficiis aperta confessio:
 sed q̄ amita suspecta in Parthos cogitasset effugere prodiderūt. Huius autem consilii & fugæ con-
 scium esse Castobarum Salomes maritum cui rex eam tradidit. Postquam superior adulterii causa p-
 emptus est: sed nec Salome criminatione libera manserat. Nam & hanc pheroras accusabat q̄ cum
 Sillæo procuratore obedire regi Arabum de nuptiis constituisset quem inimicissimum Herodes
 haberet: conuicta autem & in hoc & in omnibus: quæ pheroras detulerat indulgentiam meruit: atq;
 ipsum etiam pheroram criminibus soluit. Domus uero tempestas in Alexandrum transiit: totaq;
 capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regi carissimi: & ex genere famulatus neminem id latebat.
 Vni enim uinum ministrare fuit cura: alteri cœnam apponere: tertius autem dormitum eum collo-
 cabat: & cum ipso cubabat hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ snbiecerat. Itaque
 postquam regi hæc sunt indicata ui tormentorum coacti & stuprum confessi sunt: & quibus essent
 ad hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos fefelisset Alexander nullam in Herode spem
 habendam esse: improbo sene commemorans: & qui capillos inficeret: nisi ob hoc solum ut eum eti-
 am adolescentem putarent: uerum se coli oportere: qui etiam inuito eo regni esset satorum successor.
 Neque multo post ab inimicis pœnas repeteret: fortunatosque amicos suos beatosq; faceret ac præ-
 ceteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clam parare: militumq; rectores. Itemq; or-
 dinum principes occulte ad eum conuenire dixerunt. Hæc herodes adeo pertimuit: ut non auderet
 statim delata proferre: sed exploratores die noctuque submittere dicta factaque singula scrutabat: &
 de quibus suspitio esset illico trucidabat. Itaque regnum eius acerbissima iniquitate repletum est.
 Nam pro suo quisque odio uel inimicitiiis calūnias fingere: multique regis iracundia cædis cupida
 contra aduersarios abutebantur: & mendacio quidem confestim fides habebatur. Erant autem cri-
 minationibus ipsis uelociora supplicia. Denique accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui
 ante iustus esset ducebatur ad pœnam. De uita nanque periculum regis quæstiones breuiora com-
 pendio terminabat. Ad hoc autem sæuitia processerat: ut nec eorum quæquam humanitas aspice-
 ret: qui accusati non essent: uerum etiam amicis immitissimum sese præberet. Itaq; multis etiam re-
 gno interdixit: & in quos potestatem non haberet in eos dictis asperis sæuiebat. Accessit malis An-
 tipater collectaq; amicorum caterua nullum criminationis genus omisit. Tantus etiam ineptia sua
 regem commentisq; delatorum timor inuasit: ut stricto instare sibi gladio uideret Alexandrum. De-
 niq; subito & ipsum correptum in uincula coniecit: & in amicorum eius tormenta perrexit: multi
 autem taciti moriebantur: nulla uitæ supra conscientiam proditi. Alii uero quibus mendacium
 impatientia doloris extorsit: de patris eum insidiis cum fratre aristobulo cogitasse dixerunt tempus-
 que obseruare: ut illo dum ueniret occiso Romam profugerēt. His tamen uerisimilia non erant:
 sed necessitate cruciatus ex tempore fingebantur: libenti tamen animo rex credebatur pro consolaz-
 tione accipiens uincti filii ne id fecisse uideretur iniuste. Verum alexander suspicionem patris nul-
 lo modo aboleri posse arbitrabatur: ultro malis assentiendum putauit ac digestis aduersus inimi-
 cos. iiii. libris fatetur insidias: eorumque se plurimos socios habere proscribit: ante omnes autem
 Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam: cum uim noctu ad-
 hibuisset inuito. Iamque libri in manibus erant: herodis: multa & graua de optimatibus fere cla-
 mantes cum mature in Iudæam Archelaus uenit metuens genero simul ac filia quibus etiam pro-
 uidentissimo consilio succurrit: regisque minas arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus ubi
 nam est: clamat exitialis gener meus: aut ubi parricidiale caput aspiciam? quod meis manibus
 ipse lacerabo: addamq; filiam meam bono marito nouo. Nam & si consilii particeps non est: quia
 tamen eiusmodi uiri coniunx fuit inquinata est. Miror autem patiētiam tuam cuius periculum agi-
 tur q̄ adhuc uiuit alexander: ego nanq; ita ex Cappadocia properans ueniebam: ut qui & illum
 olim reperirem dedisse supplicium: & de filia quæstionem tecum haberem: quam uitæ atq; dignita-
 tis contēplatione illi desponderam. At nūc de utroq; nobis cōsulēdū est: licet nimirū pater sis: & ad

puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras: & alter alterius iracundiæ uicarie succedamus. Talibus increpans quamuis pertinacem fallit Herodem. Itaque quos Alexander perscripserat libros legendos ei præbet singulisque capitulis insistens cum eo deliberabat. Vnde occasio contulit. Cum autem sibi credere regem uideret: considerandum est inquit ne forte adolescentulus tot nequissimorum insidiis circumueniatur: non tu ab adolescentulo: nec enim apparere cæm cur in tantum uerit scelus: qui & nunc regno potiret: & successionem regni speraret nisi aliquos haberet hominibus non solum adolescentulos falli: uerum etiam senes domosque clarissimas totaque regna solere subueri. Conscientebat dictis Herodes: iramque paulatim remittebat in alexandro: & in Pheroram excitabatur. Namque hoc erat librorum quatuor argumentum: qui ubi propensior esse regis animus sensit: & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præualere: quam honeste non possit ex impudètia salutem quaesivit. Relictoque alexandro confugit ad archelaum. Et ille non inquit uidet quo se pacto eximat tantis criminibus inuolutum: quibus manifeste conuinceret regem insidiis uoluisse decipere omniumque malorum presentium adolescenti causa fuisse: nisi malit ommissis artibus callidis & negandi peritacia quibus insimulare omnia confiteri: & a fratre præsertim cum dilectus esset ueniam petere. Namque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum: paruit archelao Pheroras: atque ueste cum lachrymis: ut quam miserabilis apparet instructus ad pedes Herodis accessit: sicque meruit ueniam postulans: & se quidem sceleratum esse fatebatur. Namque omnia quæ sibi obicerent fecisse. Horum autem causam esse dicebat diminutionem mentis atque insaniam ex mulieris amore conceptam. Itaque postquam stetit Pheroras semetipsum accusator ac testis tunc eum iam archelaus excusando herodis iracundiam mitigabat propriis usus exemplis. Etenim se quoque a fratre multo grauiora perpeffum. Naturale ius dicitur: anteponere uindictam quippe in regnis uelut in magnis corporibus semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi quidem non oportet: leuius uero curari. Multa in hunc modum locutus archelaus. Herodem quidem Pherore placidum reddidit: ipse autem alexandro tantum manebat iratus: filiamque ab eo distractam secum abducturum esse firmabat: donec Herodem compulit ultro pro adolescentulo deprecari: ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem cum grauitate archelaus cui uellet eam præter alexandro collocari promisit: maxime enim impendere quæ iura inter se affinitatis inuolata permaneant: regem autem sibi filium ab eo donatum infirmante nisi matrimonium diremisset: & liberos iam haberent: uxor quoque ab adolescente diligeretur: quæ si remaneret: peccatorum foret obliuio: si uero discederet causa de omnibus desperandi molliorem namque fieri audaciam: si domesticis affectionibus distraheretur. Vix tandem cessit: unaque & ipse rediit cum adolescente in gratiam & patrem eius reduxit: Proculdubio tamen eum Romam mitti debere: ait cum Cæsare collocaturum: de omnibus enim sese litteras ad eum fecisse. Consilium quidem archelai quo generum periculo liberauit peractum erat: & reintegrata gratia in epulis & humanitate conuictus familiariter uersabantur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta: solio quoque aureo gemis ornato. Et eunuchis & concubina donat Herodes quæ pannythis uocabatur. Itemque amicorum eius quique pro merito: qui & cognati regis omnes iussu eius Archelao dono dederunt: eumque tam ipse quam optimates eius antiochiam usque profecuti sunt. Non multo autem post quidam in iudæam uenit archelai consiliis multo potentior: qui non solum reconciliationem gratiæ alexandro quaesitam fecit irritam: uerum etiam causa fuit ut periret. Laco erat genere nomine Eurycles ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tollerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati: uelut eorum quæ aucuparetur illecebra: cum statim multiplicata recepisset immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat: nisi regnum sanguine comparasset. Itaque regem adulatione falsisque de ipso laudibus: & sermonis calliditate circumuenit: matureque prospecto eius ingenio dictis simul & factis ne illi placerent inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & omnes eius comites libenter ciuicæ spartæ patriæ causa præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatem domus animaduertit: fratrumque inimicitias & quemadmodum pater in singulos esset aiatus: Antipatri quæ quidem hospitio præuentus erat. Simulata uero amicitia fallebat Alexandrum olim se & archelai socium esse mentitus: quo etiam citius quasi probatus obrepfit. Moxque ab eo fratri quoque Aristobuli commendatus est. Pertentatis autem personis omnibus aliam alio modo subibat: ac primum fit antipatri mercenarius & alexandri proditor: illum exprobrando castigans quod cum fratrum sit maximus spei suæ negligit insidiatores. Alexandrum uero quod regina creatus & reginæ coniugis uir filium priuata mulieris pateretur regno succedere. Præsertim cum habebat magnam occasionem Archelaum quæ quidem adolescenti uera fide suadere uidebatur quod amicitiam simulasset archelai. Vnde nec alexander quicquam metuens: & de antipatro quæ se mouerent apud eum quaerebatur: & quod nihil mirum faceret Herodes si cum matrem illorum interemerit: ipsis quoque regnum auferret: quoque causam Eurycles & misereri eos & dolere pariter simulans etiam aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem utroque deuicto referens ad antipatrum secrete discedit: afflicto insidiarum quoque mendacio quas ei fratres firmasse parabat: ac pene iam stridentibus gladiis in eum irruere. Ob hoc autem multa pecunia donatus ab antipatro laudator eius erat

apud patrem: & ad extremum necis Alexandri: & Aristobuli redempta opera ipse accusatoris partibus fungebatur. Cunctis adiisset Herodem vitam ei se rependere beneficiis sibi pro delatis: & lumen referre dixit hospitio. Namque olim alexandrum exacuisse gladium & confirmasse dexteram: uerum sceleri tanto fuisse impedimento quod societatem facinoris assimulasset. Alexandrum enim dicere non bene se cum Herode actum putare: & regnum obtinuisse alienum & post matris eorum necem principatum eius dilacerasset: nisi eam degenerem coopraret herodem: aurumque ipsorum regnum antipatro spurio propinaret. Proinde semet Hyrcani manes & Mariannes ultum iri. Nec enim decere successionem regni ab huiusmodi patre sine caede suscipere: multis enim rebus ad hoc excitari quotidie: quia nihil omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio sine ratione se contumeliis affici patre dicente solus generosus alexander: & cui pater sit pro ignobilitate decori inuentionibus quoque offendere si taceat. Si uero laudet cauillatorem appellari prorsus ubique imitem sibi patrem offendere: solique Antipatro indulgete: ob quam uelle mori non recusare: nisi ex uoto insidiae successissent: sin eum occidisset: primum salutis occasionem fore archelaum socerum suum ad quem facile possit effugere. Deinde Caesarem qui nunc usque ignoraret mores Herodis: nec enim sic ei astatutur ut antea patris praesentiam formidando: nec de suis tantum criminibus locuturum: sed primum totius gentis aerinas: & quos ad necem usque tributis opprimeret uulgaturum. Deinde in quibus delictis quibusque actibus partem sanguine pecuniae consumptae sint: & qui uel equales ex illis fuerint locupletati: quae causa ciuitates plagatae: ibi autem quaesiturum: & aui & matris necem: & omnia scelera regis retexturum: quibus cognitis nemo se iudicauerit parricidam. His Eurycles in alexandrum falso delatis antipatri laudes prosequatur illum solum qui patrem diligeret esse confirmans: quique adhuc insidias retardasset. Rex autem nondum praeteritae suspicionis dolore compresso intolerabilis iracundiae feritate turbatur: in hoc tempus nactus Antipater alios accusatores fratribus subornauit: qui eos dicerent cum Iocundo & tyranno clam colloqui solitos esse equitum regis olim principibus: tunc uero propter quaedam offensiones ordinibus motos. Hac denique praedignatione successus: confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se quae crimini darentur scire confessi sunt: sed oblata est quaedam uelut ad praepositum castelli Alexandri ab Alexandro scripta epistola depraeante: ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet: si patrem interfecissent: tam armis quam aliis subsidiis eos uti permitteret: hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat: qui regis erat notarius homo audacissimus: & cuiuslibet manus litteras imitari percallidus. Itaque multis saepe falso conscriptis ad hoc postremo occisus est. Toto autem castelli quoque praeposito: nec eius indicio quicquam Herodes eorum: quae delata erant uera esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum ualidum proferretur: filios tamen interim absolutos asseruari praecipit. Euryclea uero domus suae pestem ac totius sceleris fabricatorem bene de se meritum datoremque salutis appellans: talentis quinquaginta donauit. Ille autem priusquam certum fama nunciaret ad Archelaum properat: aususque dicere: quod Herodem reconciliasset Alexandro: ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaiam transgressus ad similia facinorosa male quaesitis abusus est. Postremo apud Caesarem accusatus quot dissensionibus repleuisset achaiam & ciuitates spoliaret: inde fugatur: atque hoc enim modo poenae Alexandri & Aristobuli persecutae sunt: hoc loco dignum est Coum Euaristum huic Spartiatae conferre. Namque is cum amicissimus esset Alexandro: eodemque tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset percontanti regi super his quae ille insimularet: iuratus nihil se ab adolescentibus audisse firmavit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud Herodem solis maledictis aures paratissimas aperientem eumque gratiosissimum sibi iudicantem: qui secum eadem crederet: hisdemque moueretur. Incitabat praeterea Salome crudelitatem eius in filios. Namque hanc Aristobulus quo periculis inuolueret: quam & focrum habebat: & amitam monitum miserat: ut saluti suae consuleret: quasi rex eam decreuisset occidere iterum insimulata: quorum ante fuerat accusata: quot enim Syllaeo Arabi nubere cupiens: quem sciret eius inimicum: occulta illi secreta regis nuntiaret. Et hoc fuit extremum quo tanquam tepestare oppressi adolescentibus: non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contendit ad regem eiusque monita Aristobuli prodit: atque ille ulterius durare non passus: utrunque filium uinxit: & separatos asseruari praecipit. Deinde Volumnium militiae magistrum: & ex amicis suis Olympum descripta ferentes indicia proficisci iussit ad Caesarem: qui postquam Romanae nauis delati sunt: regisque litteras reddiderunt: uehementer quidem Caesar in adolescentibus exarsit: uerum etiam potestate in filios a patre auferendam esse non duxit. Denique rescribit ei ut ipse sui dominus esset arbitrii: melius tamen facturum dicentes: si in communi consensu propinquorum suorum prouinciarumque rectorum de insidiis quaereret: eosque si delato crimini reperiret astrictos occideret. Si uero fugam tantum esse meditato mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cunctis Berytum quo Caesar iusserat peruenisset cogit iudicium. Praefederunt autem iudicio rectores: quibus a Caesare scriptum fuerat: Saturninus & Pedanii legati: & cum his Volumnium procurator. Itemque propinqui regis & amici: necnon & Salome & Pheroras: & post hos optimates Syriae praeter Archelaum regem. Namque hunc Herodes quo Alexandri socer esset suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudicium non produxit: sciebat enim quod si tantum uisi fuissent omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si uero

etiam dicendi copiam nacti essent facillime alexandrum obiecta diluere. Igitur illi quoque custodiebantur in Platane uico Sidoniorum. Exorsus autē rex ueluti cum presentibus ageret commouebatur: & insidias quidem timide obiebat. Nam probationibus deficiebat maledicta uero & probris & iniurias: & peccata plurima in se admissa prosequeretur: eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret semetipsum argui miserabiliter quæstus: acerbamque uictoriam uincere singulos sententiam rogat in filios: & primus Saturninus condēnandos esse adolescentulos: sed non morte pronunciauit: nec enim fas esse cum tres ipse astantes haberet filios mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est: eosque nonnulli alii secuti sunt. Tristem uero sententiam primus Volumnius dixit cunctique post eum Herodis æmulatione uel odio: neque indignatione quisque necandos esse adolescentes iudicauit. Tunc autem uniuersa iudæa & Syria suspensa quidem operiebatur huius tragædiæ finem: sed nemo æstimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tatum filios Tyrum traxit: atque inde naui Cæsaream deuectos quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidam regis miles Tyro nomine: qui & filium habebat Alexandro assuetum atque amicum: & ipse diligebat adolescentulos: præ nimia indignatione mentis in postremo hos circumiens clamitabat conculcatam esse iustitiam ueritatem peritissimam esse confusam: uitamque hominum iniquitatis esse plenam: & omnia quæ dolor contemptori uitæ distaret: deinde ipsum etiam regem ausus adire: mihi uero inquit omnium uideris esse infelicissimus: qui contra carissimos nequissimis credas. Siquidem Pheroras & Salome fidem apud te aduersus filios habent: quos sæpe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neque aduersus hoc eos agere: ut iustis successoribus destitutus cum solo remaneas Antipatro capi facile regem optantes. Verumtamē cogita ne ille quoque militibus odiosus sit propter cædem omnium fratrum. Nullus enim est qui non adolescentium misereatur. Principum autem plurimi etiam palam grauiter ferunt. Hæc dicens simul eos: quibus res indigna uideretur nominabat. Rex autem statim illos & ipsum cum filio comprehendi iubet. Ibi quoque cum aliis quidam regalis tonsor nomine Trypho: nescio qua exagitatus infania semetipsum indicans profilit: ac mihi quoque Tyro inquit iste persuasit ut occasione tendendi non uacula te occiderem: magnaque alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis Herodes: & Tyronem eiusque filium: & tonsorem subdidit quæstioni. Cuique illi pnegarent: tonsor autem amplius nihil diceret Tyronem uehementius torqueri iussit: tum quæ filius eius patris miseratione commotus cuncta se regi: si eum sibi condemnasset indicaturum promisit. Eoque relaxato ipsius occidendi patrem suum habuisse uoluntatem: dixit impulsus ab Alexandro. Hoc autem quibusdam factum ab adolescente uidebatur: quo tormentis eriperet patrem. Nonnulli uerum esse firmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tyrone pro contione accusatis: ita in eos armauit populum: ut ibidem cum tonsore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios uero in Sebasten missos: quod non longo a Cæsarea interuallo distaret: offocari præcepit eaque re mature perfecta in castellum Alexandrium mortuos asportari cum Alexandro materno uo sepeliendos. Hic finis quidem Aristobulo & Alexandro uitæ fuit. Antipatrum cum iam sine controuersia successorem regni speraret: intolerabile gentis excepit odium cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conferuisse calumnias: nihiloque minus timor eum non mediocri sollicitabat crescente sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filii duo Tygranes & Alexander: itemque Aristobulo ex Beronice Salomes filia Herodes & Agrippa & Aristobulus: filiaque Herodias & Marianne. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit postquam Alexandrum interfecit. Beronicæ autem Aristobuli coniugē auunculo antipatri nuptum dedit: qui ut Salomen quam offensam habebant sibi reconciliare istas nuptias excogitauit. Idem uero etiam Pheroram muneribus aliisque obsequiis atque amicos præterea Cæsaris ambiebat: magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum aliis omnibus apud Syriam donis expleuerat: hoc autem magis inuisus erat cunctis quod plura donabat: uelut opes tantas non munificentia largiretur: sed metu consumeret. Itaque eueniebat ut nec accipientium beniuolentia quicquam profecerit: quibusque nihil dedisset acerbiores inimicos haberet. Indistributionibus munerum quotidie largior erat: cum præter spem uideret orbos pueros ab Herode curari quantumque illum peremptorum cædis pœniteret proles eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis ac amicis suis: & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos dixit: horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit: ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaque ut si pater infortunatissimus fui: auus tamen sim prouidentior: & a quibus post me regatur amantissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri ut ei curator sis necessarius. Tuo uero antipater filio Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbata. Sororem uero eius meus Herodes accipiet: & pontifice uo materno prognatus. Et de his quidem sic iudicium meum: neque quisquam dirimet quin me amabit. Precor autem deum etiam bono regni mei: meorumque nepotum copulare nuptias: atque hos pueros placidioribus: quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus effleuit & puerorum dexteram iuxit: benignissime communi saluatis singulis dimisit consilium: statim dirigit antipater quantumque dolore affectus esset neminem latuit pupillorum. Namque honorem apud patrem quoque sibi derogatum existimabat: iterumque

de rebus cunctis periculum fore: si Alexandri filius præter Archelaum etiam Pheroram adiutorem haberet: ad hoc reputabat odium suum & orbitatis miserationem qua tota gens flectebatur quanto uiuentium puerorum studio: & quanta memoria mortuorum scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia studuit: & callide quidem patri surripere timuit scruenti: acriterque uigilanti ad suspicandum. Palam uero eum supplex adire ausus est coramque deposcere: ne se honore priuari quo dignum esset iudicasset: nudumque regis nomen habere uellet: regni autem substantiam penes alios esse: nec enim posse rerum obtinere dominatum: si propter auum Archelaum etiam Pheroras Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime uero præcabatur: quia numerosa esset regia progenies nuptias permutari. Nouem namque regi uxores erant: sed harum septem unde filios susceperat ipsum antipatrum ex Doride herodem autem ex Mariâne pontificis filia: itemque antipatrum & Archelaum ex Malthace Samaritide filiamque Olympiadem: quam frater eius Iosephus habuerat: ex hierosolymite de uero Cleopatra herodæ & Philippum: necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoque alias Rhaxoen & Salomen: unam ex phædra: & alteram ex Elpide: duasque uxores sine filiis consobrinam & sororem ac præter has Alexandri & aristobuli sorores duas ex Mariâne. Cum igitur tanta proli copia superesset aliter nuptias iungi postulabat antipater. Rex autem perspecto eius animo quid de pupillis cogitaret uehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans formidabat: ne etiam hi quandoque criminationum antipatri præmium fierent: sed tunc quidem seuioribus dictis protelat. Postea uero blanditiis eius abductus sponsalia reformauit ac primum ipsi antipatro Aristobuli filiam collocat: filium uero eius iungit filie Pheroræ. Hinc licebit aduertere quantum antipatri ualuerit adulatio: quod ipsi in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset: atque hoc sæpe intercedente. Iulia uxore Cæsaris postulasset Arabum regi nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit: nisi ab hoc studio destitisset. Posteaque inuitam Alexæ cuidam ex amicis suis in matrimonium dedit: eiusque filiarum unam Alexandri filio: alteram antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariânes una sororis filium habebat antipatrum: Altera fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum se antipater & pro sua comoditate affinitatibus iunctis expectatione certa nitebatur: adiectaque malignitati fiducia nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium uitare non potuit: securitatem sibi extorquere querebat. Cum præterea Pheroras ei ueluti iam confirmato regi obsecundaret: quin & mulierum conflata in aula conflatio nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ uxor cum matre ac sorore sua: necnon & matre antipatri multa in regno insolenter agebat: ausa etiam duas regis filias contumeliose tractare: cui rei maxime ab antipatro erat abiecta. Itaque cum illi inuisæ essent: aliis quidem morigeras habebant: sola uero Salome aduersabatur eorum concordia quodque non bono regis coirent apud ipsum insimulabat. Cognita uero eius delatione mulieres quodque herodes ægre tulisset aperto quidem conuentu & familiaritate abstinerunt: contra uero etiam discordare inter se rege audiente simulabant. Cum his colluderet antipater: ut palam Pheroræ minimam dubitaret offendere: occultos autem coetus & nocturnas comessationes habebant: earumque confessionem fecit obseruatio firmior: cum horum nihil ignoraret Salome: sed herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia maximeque contra Pheroræ coniugem quæ eam præ cæteris accusaret Salome conuocato cognatorumque amicorumque consilio: & talia multa mulieris & filiarum contumelias crimini dedit: quodque Pharisæis mercedem contra præbuisset: fratremque sibi hostem reddidisset expurgatum uenenis. Postremo conuersus ad Pheroram: utrum autem se fratrem an uxorem uellet optare. Cuius ille se citius uita dixisset quam coniuge cariturum in certis quid ageret ad antipatrum sermonem contulit: ac ne cum Pherora: uel eius coniuge: aut quouis alio qui ad eam pertineret unquam colloqueretur edixit. Verum ille palam præcepta custodiens in occulto cum his pernoctabat. Metuensque obseruationem Salomes per amicos in Italia degentes ut Romam proficisceretur effecit: ipsorum perlatis litteris ubi antipatrum aliquanto post tempore ad Cæsarem mitti oportere prescriberet. Igitur Herodes nihil moratus eum misit cunctis quæ usui forent magnaque pecunia liberaliter instructum. Testamentumque una portandum ei dedit in quo. Rex ipse antipater inscriptus erat. Et antipatri successor herodes ex Mariâne pontificis filia procreatus. Quin & Sillæus arabs itidem Romam neglecto Cæsaris præcepto nauigauit. De his cum antipatro certaturus: de quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autem cum a rege suo certamen habebat: cuius & alios amicos interfecerat: & Soenum in Petra oppido potentissimum: redemptumque Fabato dispensatore Cæsaris fautore utebatur etiam in herodæ. Sed maiore pecunia data herodes Fabatum a Sillæo remouit: ac per semetipsum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset: accusabat apud Cæsarem Fabatum dispensatorem esse dicens: non quæ ipsi: sed quæ herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus adhuc autem apud herodem maximus habebatur: secretorum Sillæi proditor factus est regique indicauit quod Sillæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset: eumque asseruari oporteret: neque rex id facere dubitauit quoniam Corinthus iste licet in aula regis esset educatus ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripit: sed etiam duos alios Arabas iussit eum apud repertos unum Sillæi amicum: alterum Phylarchum. Qui subditi quaestione magna pecunia Corintho: ut herodæ occideret persuasisse confessi

sunt. Illi quidem etiam a Saturnino rector Syriae interrogati Romam transmissi sunt. Herodes autem Pherorae uehementius iminebat: ut repudiaret uxorem. Aliquid enim quod mulierem plesteret ex cogitabat quia multas in eam odii causas haberet: donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras autem aequo animo accepta iniuria in tetrarchiam suam recessit iurans unum sui exilii finem sibi fore mortem herodis. Neque se ad eum reuersurum esse dum uixerit. Denique nec aegrotum quauis saepe accitus fratrem uisere uoluit cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus uellet intruere. Sed ille quidem praeter spem conualuit. Postmodum autem pheroras in morbum incidit: tumque herodis patientia demonstrata est. Nam & uenit ad eum & humanissime curatum uoluit. Sed morbum superare non quiiuit: diebus. n. paucis est mortuus. Quem licet ad ultimum uitae diem dilexisset Herodes: tamen quod illum quoque ueneno peremerit fama uulgatum est. Verum eius corpore in hierosolymam portato luctum maximum cunctae genti denunciauit: clarissimaque funus sepultura dignatus est. Unus quidem interfector alexandri & aristobuli hunc exitum uitae sortitus est. Transit autem in antipatrum auctorem poena sceleris ex interitu Pherorae nata principium. Quidam enim ex eius libertis cum regem tristes adissent fratrem ipsius pheroram ueneno interemptum esse dicebant. Nam quaedam ei cibum obtulisse coniugem suam non eo quo solebat modo conditum: eoque sumpto illum morbo protinus esse corruptum uenisse autem ante biduum matris ac sororis eius accitum quandam ueneficam mulierculam ex arabia: ut uenenum Pherorae conficeret amatorium & pro amatorio dedisse mortiferum Sillae consilio. Namque illi notum fuisse: percussus igitur plurimis suspicionibus rex: ancillas & nonnullas libertinas quaestioni subiicit. Ibiq; tum exclamat aliqua dolore impatiens. Deus caeli terraeque rector in matrem Antipatri quae horum nobis malorum causa est uindicet. Hoc rex indicium nactus persequebatur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uero & matris antipatri familiaritatem cum pherora eiusque uxoribus & occultos eorum conuentus: aperuit quodque Pheroras & antipater redeuntes a rege: tota cum illis nocte potare soliti essent seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hoc indicauit. Cum autem ancillae separatim: singulae torquerentur: patuit omnium dicta congruere: qua de causa Romam quidem antipater ex composito Pheroras autem trans flumen recedere curauisset. Nam saepe illos in sermone dixisse quod post alexandrum & Aristobulum ad ipsos eorumque coniuges transiturus esset herodes. Nec alicui posse parere: qui Marianne eiusque filiis minime pepercisset: ideoque melius esse ab hac bestia: quam longissime fugere. Saepe autem dixisse matri antipatrum conquerentem quod cum ipse iam canus esset pater in dies singulos iuuenesceret seque fortasse antequam regnare incipiat moriturus: aut nunquam ille decesserit quando autem istud fiet: uoluptatem sibi successione omnino fore breuissimam. Pullulare praeterea hydrae capita hoc est alexandri & aristobuli filios: sibi autem filiorum quoque spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quemquam post mortem suam regni successorem: sed Marianne filium scripsisset herodem. Qua quidem in re profusus eum senectute delirare: si testamentum suum standum arbitraretur. Se nanque ut ex eius progenie nemo superesset: curaturum. quinetiam cum omnes patres quibus inuisi unquam filii fuerunt nomen odio uincat. Plus tamen eum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi ne cum Pherora colloqueretur. c. talenta donasse atque cum Pheroras diceret quid enim per nos ledebatur: respondisse antipatrum utinam cunctis ablatis nudos se dummodo uiuos relinqueret. uerum hoc ne quaquam fieri potest ut tam pestiferam bestiam quisquam effugiat: sub qua nec amicis esse palam liceret. Denique nunc occulte inquit conuenimus: licebit autem aperte si uirorum spiritum manusque habeamus. Haec in tormentis ancillae prodiderunt: & quod pheroras cum illis petram fugere cogitasset: ut omnibus autem dictis herodes crederet. c. talentis effectum est. De his enim soli antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doride antipatri matrem furor eius erupit: eamque omni ornatu quem illi donauerat spoliata multis comparato talentis expellit. Deinde ita deposita Pherorae mulieres a tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat & ad omnes suspensiones excitabatur multosque innocentes metu ne quem nocentium praetermitteret in tormenta ducebat. Hinc ad samaritam se conuertit antipatrum qui procurator erat antipatri: & ex illius commentis compertit necandi sui causa ex aegypto antipatrum uenenum malum petiisse per quendam antiphili collegam idque ab eo antipatri auunculum accepisse Theudionem ac Pherorae tradidisse. cui mandasset antipater: ut herodem occideret: dum ipse Romae abesset: ac suspicionem careret: pheroram uero uenenum uxori suae dedisse seruandum. Itaque hanc euocatam statim rex quod acceperat afferre iubet. Illa uero quasi allatura egressa de templo se praecipitem dedit: ut eo modo exprobrationis & regis uerbera praerent. sed dei prouidentia sicut apparet quae ab antipatro poenas repeteret non in caput: sed in alteram delata partem periculum mortis euasit. Portataque ad regem ubi respiscere potuit. Nam casus eam perturbauerat: & quamobrem se praecipitasset interrogata iurante rege: quod uera dicenti remitteret omnem supplicium: si falsa promere maluisset: corpus eius tormentis absumeret. Neque sepulturae quicquam relinqueret: paulisper tacuit. Deinde quid inquit secreta custodio cum Pheroras obierit antipatrum qui nos omnes perdidit seruatura? Audi rex & tecum deus testis ueritatis qui falli non potest. Cum Pherorae morituro lachrymas affiderem: tunc ille me ad se uocauit: & multum inquit mulier de

fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret inuisum habui: & necare cogitavi: qui tanto nunc mei: licet nec dum mortui: dolore confunditur. Sed ego quidem ob impietate precium fero: tu uero quod in eum seruas relictum nobis ab antipatro uenenum huc affer propere: meque uidente consume: ne ad inferos quoque ultricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli & magnam quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudit: modicum uero mihi per dubios casus & quæ te metuerem reseruau. His dictis illa quidem oino paululum quiddam ueneni habentem pyxidem profert. Rex quidem in matrem fratremque Antiphili contulit questionem. Verum hic quoque antiphilum ex Aegypto attulisse pyxidem fatebatur: illumque uenenum a fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circueuntes alexandri & aristobuli manes ipsi erant incertarum rerum exploratores atque iudices: & a suspicionibus remotissimas approbationes trahebant. Denique etiam pontificis filiam Mariam consciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filii quoque penuria coercuit. Nam quem illa pepererat herodem Antipatri successorem scriptum ex testamento de ieiuit. Post hæc etiam Bathyllus nouissima consiliorum antipatri: fides documentis accessit. Namque is erat quidam libertus eius: aliud autem uenenum ferens: hoc est aspidum uirus aduenerat: aliorumque serpentum sucos: ut si prius fuisset inualidum: hoc se pheroras cum coniuge in regem armaret. Idem uero præter susceptam contra salutem patris audaciam uelut operam subcisiuam habebat epistolas ad uersum fratres compositas ab antipatro. Erant autem Romæ in studiis archelaus & philippus iam adolescentuli magnique animi regis filii quos antipater uelut imminentes spei suæ remouere festinans: quasdam in eos litteras ipse finxit amicorum nomine Romæ degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit quod multis patrem maledictis carperet: Ac de alexandri & aristobuli nece manifeste quererentur: seque accitos esse grauitate: iam enim pater eos redire præceperat: idque maxime sollicitabat antipatrum. Quin etiam priusquam proficisceretur in iudæa constitutus Antipater: eiusdem modi contra eos Romæ litteras mercabatur: patrem adeundo uitandæ suspicionis causa fratres purgare simulabat: quædam falsa scripta: quædam uero adolescentiæ peccata esse commemorans. Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum quas in fratrum perniciem simulabat: plurimis pecuniis datis sumptuum confundere tentabat idicia. uestem preciosam: uariamque stragulam: poculaque argentea: necnon & aurea comparando: aliamque plurima instrumenta: ut preciorum magnitudine mercedes falsariis erogatas cæleret. Denique. cent. talenta retulit expensa & maxima fuit occasio causa Sillæ. Vniuersis autem malis eius tunc minoribus maiore conceptis: cum omnia quidem tormenta de parricidio epistolæ uero de iteratis fratricidiis conclamarent. Nemo tamen ex iudæa uenientium: quo in loco fortunæ domus essent nunciauit: quauis inter scelus probatum & eius reditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi uoluptas fuit: per interfectorum fratrum manes obmutescabant. Denique Romam litteras misit continuo se conuenturum esse: quodque honorifice dimissus esset a Cæsare nuncios. Rex autem insidiatorum manus tenere desiderans: timensque ne si quid præscissent forte cauerent ipse quoque litteris beniuolentiam simulans: & alia familiarissime scripsit: & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset matris suæ quoque offensionem posset componere: quam expulsam esse non ignorauit antipater. Primam quidem de morte pheroræ acceperat epistolam apud Tarentum eumque uehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile uidebatur: sed quantum intelligi datur causa doloris erat quod insidiæ pro uoto non cesserant. Neque tam pheroram flebat quam maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat occupabat: ne quando forte deprehenderetur uenenum: Tum autem in Cilicia patris epistola sibi reddita quam supra memorauimus: statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderim delatus est: subit eum quædam materni casus cogitatio anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant: ne prius patrem conueniret: quod pro certo cognosceret. quibus ex causis matrem suam repudiasset. Namque timere ne forte criminationes eius auctæ fuissent. Minus autem prudentes & uisendæ patriæ cupidi magis quam quod Antipatro esse utile considerantes ut properaret monebant: ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis & calumniam præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est in absente esse factum nec enim præsentem illo quenquam id ausurum fuisse. Absurdum enim uideri propter suspensiones incertas certis bonis carere. Neque enim mature se patri reddere ab eoque regnum accipere quo solo ipse niteretur. Paruit his antipater impellente fortuna transmissusque in Sebastum Cæsariæ portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo: cum omnes eum deuitarent: nullusque auderet accedere. Nam & si semper æque inuisus erat odio tamen ut proderetur: tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido: quoniam cunctas iam ciuitates de antipatro fama repleuerat: solusque de se quid ageretur antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisquam deductus est: cum Romam nauigaret: uel ignobilius inde susceptus est. Enim uero clades ille domesticas intelligens calliditate celabat: metuque poenæ mortuus uultu confidentiam simulabat. Et neque fugæ spes ulla erat: neque ex circumstantibus malis emergere poterat: certumque ni-

hil ei de domo ne ibi quidem nunciabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde iterdum etiam spes eum pertendebat hilarior: aut nihil esse depræhensum: aut si quid esset: hoc sese impudentia sua diluitorum ac dolis quæ sola instrumenta salutis haberet: Itaque his armatus sine amicis in regiam uenit quæ a prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem confirmatusque audacia uelut eius salutandi causa proprius accedebat. Cui ille obiecta manu & capite declinato exclamabat. Et hoc parricidæ est ut me amplexari uelis: qui tot maleficiis inuolutus corruptum habes impium caput: neque me attingas priusquam criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudicium & iudicem qui opportune præsto est uarum. Vbi & quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. Nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupescens antipater quia respondere nihil potuit: reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater & uxor cunctas enim probationes exposuerunt. Tumque recepta mente quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autem die rex exhibitio propinquorum atque amicorum consilio antipatri quoque amicos uocat. Ipse autem cum Varo residens: cunctos iudices iussit adduci in quibus erant serui matris antipatri quidam pridem compræhensi qui ab ea litteras ad eum portauerunt huiusmodi. Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt: caue ne ad eum uenias: nisi aliquod auxilium a Cæsare impetraueris. Itaque is una cum aliis introductis ingreditur antipater. Cunque pronus ante pedes patris cecidisset: oro inquit pater ne quid de me præiudices: sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium si tu uelis. Ille autem magna ei uoce imperato silentio ad Varum locutus est quæ & tu Vare & quilibet iustus iudex antipatrum morte dignum iudicauerit certe scio. Vereor autem ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna omnique calamitate dignum deputes qui tales filios genuerim. An qui magis hoc tibi miserandus uideri debeo: quæ erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnum detuleram eosque Romæ educatos amicos Cæsaris feceram. Sed quæ aliis inuidendos Regibus æmulandosque constituti meæ salutis hostes inueni quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim quæ adolescens & successor meus futurus esset maxime securitas quærebatur. At uero hic adolescentulus belua patientia mea plusquam necesse expletus in me facieratem suam profudit: eique diu uiuere sum uisus. meamque senectutem grauiter tulit rexque fieri non nisi parricidio passus est: quæ quidem non profecto iniqua ratione cogitauit: quæ ex agro abiectum reduxerim: & exclusis quos mihi regina perpererat filiis regni mei uicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui qui antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim ratum de illis quantum de isto bene sum metus: cui uiuus etiam potestatem meam pene concessi aperte autem regni successionem testamento reliqui: & præter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talentorum sumptum passim mea pecunia subministrari: ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi. .ccc. talenta quæque solum ex omni familia mea tanquam patris seruatore Cæsari commendauim. Aut quid illi tantum sceleris quantum antipater admiserunt: quod ne de his habui tale indicium quales demonstraui huius insidias: at etiam probaui qui ausus est aliquid parricida rursumque ueritatem dolis quærat obtegere: quod tibi Vare cauendum sit. Nam ego istam beluam noui: & quam sit uerisimilia dicturus: iam non prospicio fletusque simulators. Hic est qui me quondam monebat ut uiuum Alexandrum cauere. neque meam corpus omnibus crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi & circûspicere ne quis mihi pararet insidias. Hic somni mei custos erat: & securitatis dator qui consolaretur somnium peremptorum & uiuentium fratrum beniuolentiam diiudicaret. Hic propugnator & satelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentem uenerit: & quemadmodum singula simulasset uix me credo uiuere tanquam grauem in fidiatorem quo pacto effugerim miror. Verumtamen quia fortuna quædam excitat contra me domum meam mihi que amicissimi semper insensu sunt: ego quidem factorum iniquitatem flebo: & mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit ebibet: etiam si per omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens ipse quidem interrupto sermone tacuit dolore confusus. Nicolao autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite: cum prostratus ante patris pedes maneret exclamat. Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida quem tu semper seruatore te habuisse commemoras: Aut si ficta ut dicis simulataque mea pietas fuit. Cur in aliis tam callidus in hoc adeo demens fui: ut non intellexerem quæ si homines lateret tanti sceleris cogitatio: caelestem latere iudicem omnino non posset: qui ubique præsto esset: & cuncta conspiceret. An fratrum exitum ignorabam: quos ob ea deus ultus est: quæ de te male tractauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderit? Spes regni? Sed regnabam. Odii suspitio? Sed diligebat. An ex te metus aliquis? An quin tui seruans aliis timendus eram? Sed egestas causa fuit? multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem: immanisque bestiae animum gererem: certe mansueti patris beneficiis uinceret: quem sicut tu dixisti reduxeris: totque filiis anteposueris uiuusque Regem declaraueris: aliorumque bonorum magnitudine reddideris inuidendum. Omne miserum acerbissimamque peregrinationem meam: quam longum laboris tempus: magnumque insidiantibus

spatium præbui. Sed tantum tibi pater, tuisque rebus aberam: ne Sillæus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis: & princeps orbis terræ Cæsar: qui me patris amatorē sæpe uocabat. Accipe præhas eius litteras fictis in me criminatiōibus ueriores: hisque me defendo. Hæc affectus erga te mei argumenta certissima recordare: quam igrate hinc nauigantē scis: latentes in regno contra me inimicitias non ignorantē. Tu pater inuitus me perdidisti: tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidiæ. Verum ad iudicia ueniam. Ecce adsum terra marique nihil usquam parricida pessus. Sed nondum me hoc argumento diligas. Nam & apud deum & apud te pater condemnatum me esse scio. Condēnatus depræcor ne aliorum tormentis fidē habeas in me feratur ignis: per uiscera mea pergant instrumenta pœnarum: ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sunt tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atque ululatu uociferans: & omnes alios & Varum ad misericordiam prouocauit: solum autem Herodē quo minus fletet iracundia continebat documentis ueris intentum. Ibi autē Nicolaus iussu regis multa de antipatri calliditate præfatus & misericordiæ spem sustulit: & accuratissimam accusationem instituit: cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime uero fratrum interitū: quos ipse calumniis interfectos esse demonstrans etiam superstitibus eum insidiari quasi successionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset multo minus a fratribus abstineret. Cum autem ad ueneni probationes uenisset: per ordinē proferebat iudicia: etiam de pherora crimen exaggerans ueluti illum quoque antipater fratricidam fecisset: corruptisque regis amicissimis scelere omnē domum repleuisset. Atque ita multis aliis dictis exprobratis perorauit. Varus autē cum respondere iussisset antipatrum & ille nihil aliud elocutus: quam deus testis est innocentiæ meæ silens iaceret: uenenum peti: idque alicui damnatorum capitis ex custodiendis bibendum dedit: eoque statim mortuo quædam in secreto cum Herode sermocinatus gesta in concilio Cæsari scripsit. Posteroque die inde discessit nihilque minus Rex antipatro uinculis tradito cladis suæ nuntios ad Cæsarem misit. Post hæc etiam Salomen appetisse insidiis arguebatur antipater. Quidam enim de seruis Antiphili Romam uenerat epistolas ferens alicuius Acmes nomine ancillæ Iuliæ. quibus ad regem scriptis indicauerat Salomes epistolas inter litteras Iuliæ repertas clam ei beniuolentiæ causa missæ. Ipsius autē Salomes epistolis & maledicta in regē acerbissima: & accusatio maxima continebatur. Sed omnes Antipatro erant fictæ. Isque Acmen pecunia corruptam ad Herodē eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit cuius uerba hæc sunt. Sicut uoluisti patri tuo scripsi. & illas epistolas misi: certo sciens regem sorori suæ minime posse parcere: si eas recitauerit. Bene autē facies si consumatis omnibus pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola & quæ in Salomen sunt composita depræhensis regem subiit cogitatio. ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodque pene sororem propter Antipatrum occidisset anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus: quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisficeret graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla & in Salomen factione conflata & dedit litteras ad Cæsarem: ac propterea testamento mutato exemit nomen Antipatri regē scripsit Antipan Archelaum Philippumque negligens natu maiores. Nam & hos Antipater insimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta: & uxori eius ac filiis itemque amicis ex libertis prope. I. cæteris omnibus agrorum: & pecuniæ non parum distribuit: ac sororem Salomen clarissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit. Morbus autem ingrauescebat quod eum senectus pariter ac meror urgebat: & annos iam. lxx. natus: & filiorum cladibus animum adeo habebat afflitum. ut nec in bona ualitudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorē autem faciebat ægritudinem quod antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo: sed cum ipse conualuisset cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate Sophistæ duo qui summe scire leges patrias uidebantur. Et propterea per omnem gentē maxima gloria prædicabantur: iudas filius Sephorei: & alter Margali Mathias. Hos non pauci adolescentium sectabantur: cum leges exponerent: & in dies singulos puberum exercitus congregabant. Qui cum regem audissent merore ac morbo tabescere: apud notos loquebantur oportuū iam tempus esse ut deus uindicaretur: fabricataque aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit: imagines aut uultus aut cuiuslibet animalis cognomine simulachrum haberi. Hoc propterea dicebatur quod supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat auream. Eamque tunc monebant sophistæ ut tollerent pulchrum esse dicentes: etiam si quod in de periculum immineret: pro legibus patriis mori non recusare. Sic enim decedentibus & animam immortalē & bonarum rerum sensum manere perpetuo: minus autem fortes: & sapientiæ suæ ne scios amare animam: imperitia magisque morbo cupere quam uirtute defungi. Dum hoc illi differerent rumor subito peruagatur regem fere iam mori. Unde etiam confidentius adolescentes conamen adorti sunt: ipsoque meridie cum plurima multitudo uersaretur in templo: crassis dimissi funibus aquilam ex tecto auream securibus abscindebant. Qua re statim regis duci nuntiata: non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: & prope ad quadraginta iuuenes comprehensos regi exhibuit. Qui primum interrogati an aquilam ipsi auream concidere ausi essent fecisse confessi sunt.

Deinde quo iubente lege patria responderunt. Cum uero quid exultarent tantum: quibus mors immineret ab his quaeretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent asseruerunt. His itaque rex commotus magnitudine morbum superat: atque in contionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus: & quae occasione legis patriae quaedam maiora tetassent ueluti impios supplicioris suatoribus deinde in eo comprehensis pene subditis caeteris indignatione remitteret. Tandem igitur exoratus: & ipsos rex qui funibus demiserant cum Sophistis uiuos incendit. Et reliquos qui una comprehensi sunt: obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum corpus morbo occupatum uariis doloribus afficiebatur. Nam febris quidem non mediocri erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. Assiduis enim uexabatur coli tormentis: pedesque tanquam ex intercutis uitio timuerant. Quin & inflatio uentriculi putredoque testiculorum uermiculos generans ac praeterea creber anhelitus: & irrupta eum suspiria: membrorumque omnium contractio fatigabat: ut qui haec ad diuinitatem referrent poenas eas esse dicerent sophistarum. Ille autem quamuis cum tot uitiorum cruciatibus luctaretur: uitae tamen cupidus erat: & remediis excogitatis salutem sperabat. Denique iordanem transgressus apud Callirhon aquis calidis utebatur: quae in lacum seracem bituminis quae Asphaltidis uocatur affluentibus pro dulcedine potui sunt. Vbi autem corpus eius quae medicis oleo calidiori foueri placuerat in arcam plenam demersum ita dissolutum est: ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. Deinde perturbatis qui eum curabant ad clamorem quidem illorum respicere iussus est. Desperata uero salute militibus quinquagenas dragmas multamque pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iussit. Cum autem rediens & ad hiericunta uenisset. atra iam bili correptus & pene ipsi morti minitabatur: factum nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusque uici ex omni iudaea nobiliores in locum cui nomen est Hyppodromo concludi praecipit. Deinde Salome sorore & alexandro marito eius ad se uocatis: scio inquit mortem meam festis gaudiis celebraturos esse iudaeos. Verum per alios lugeri potero & praclarissimos honores sepulturae consequi si quae praecipio feceritis: Hos uiros qui habentur in custodia cum animam efflauero statim militibus circumdatos occidite: ut etiam in uita omnis mihi iudaea: omnisque domus illachrymet. Et simul his mandatis legatorum quos romam miserat epistolae sunt allatae: quibus Acmen ancillam iussu Caesaris interemptam. & antipatrum morte damnatum esse iudicabatur. Qui & si pater eum in exilium dare mallet id quoque permisisse Caesarem scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuntio recreatus doloribusque rursus uictus. Nam inedia tussisque pariter uiolentia distendebatur fatum praenire conatus est: sumptoque malo etiam cutellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspicere ne quis arbiter impediret: tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum uero Achiabus consobrinis eius adcurrisset: manumque continuisset: ululatus maximus in regia statim quasi rex mortuus esset excitatus est. Eoque propere audito Antipater fiduciam repetit: Latusque iam custodes promissa etiam pecunia rogabat ut se solueret atque dimitterent: quod eorum princeps non solum ne fieret obstitit: sed etiam regi uelociter nuntiauit. Ille autem fortius exclamans quam uires aegrotantis ualebant. continuo satellitibus missis occidit antipatrum: mortuumque sepeliri praecipit in Hyrcania. Deinde rursus corrigit testamentum: & successorem quidem archelaum natum maximum antipatri fratrem scripsit tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem filii quinque diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor ex quo interfecit antigonum regno potitus triginta & septem postquam rex a Romanis declaratus est. Et in aliis quidem omnibus secunda fortuna usus est ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quaesierat tanto conseruato tempore filiis suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem antequam recitaret mortem regis exercitus cum marito progressa uinctos absoluit: quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium & unumquemque iussisse domum dimitti. Atque ita his abeuntibus militibus indicatur. Quibus in contionem cum alia turba in Amphitheatrum apud hiericunta collectis. Prolomaeus annuli regis custos: quo signare solitus erat: & fortunatum illum esse coepit dicere: & multitudinem consolari. Relictamque ab eo militibus epistolam recitauit in qua multum rogabat. ut beniuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat: in quo Philippum quidem heredem Trachonitidis proximarumque regionum: Tetrarcham uero sicut suadiximus Antipam Regem autem Archelaum scripserat: eidemque anulum ad Caesarem ferre mandauerat: obsignatamque regni administrati notitiam. Omniumque nanque dispositionum suarum dominum & confirmatorem Caesarem esse uoluit: caetera uero seruari iuxta superius testamentum. Quo perlecto confestim clamor secutus est omnium Archelao gratulantium: militesque percuneos & populos adeuntes suamque promittebant denique beniuolentiam precabantur. Hinc ad sepeliendum regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiae praetermisit Archelaus: sed omnem ornatum extulit regium infuneris pompa ducendum. Lectus quidem totus erat gemmis atque distinctus: thorax autem purpura uariatus: corpusque super eum uelatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impositum. Corona uero desuper aurea: sceptrumque ad dexteram: & circa lectum filii

cum propinquis. Præterea satellites agmenq; Thracium: Germanumq; & Galathæ uelut ad bellum instructi omnes antecessant. Cætera uero militum manus armata duces suos ordinumq; principes sequebantur. Quingenti autem serui ac liberi odores ferebant corpus autem per. cc. stadia portatum est in castellum Herodion ibiq; secundum ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem hic finis fuit.

¶ De bello Iudaico. Liber secundus incipit.

¶ Archelaus propter turbationes nouas cogitur proficisci Romam: multos occidit die festo qui Pascha appellatur. relinquit Philippum procuratorem regni & curatorē familiarium rege: rationem administrationis reddit Cæsari archelaus: accusatur archelaus: apud Cæsarem: quod noie tantum Cæsarem ostendisset regem non re ipsa: defenditur a Nicolao Archelaus: & ad pedes Cæsaris se prosternit: Iudæi cum relictis ab archelao congregiuntur. Varus res componit petunt Iudæi ut per iudices res ad ministrantur: Cæsar non auctens his Archelaum tetrarcham fecit in media parte: pollicens regia dignitate donaturum: aliam medietatem regni aliis duobus filiis Herodis dimisit: donauit Cæsar aliis muneribus cæteros filios & filias Herodis.

CAP. I.

Urbium autem nouarum principium fuit Archelao Romam proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in lugendo patrem consumptis: epulisque ferualibus prolixè populo exhibitis. Hic autem mos apud Iudæos necessarios multos ad inopiam redegit. Nam qui eum neglexerit impius æstimabitur: candida ueste indutus procedit ad templum. Ibiq; uariis fauoribus exceptus a plebe ipse quoque in excelso tribunali solioque aureo residens humanissime uulgus admittit: eisq; & quod sepulturam patris sedulo curauissent gratias egit: & quod sibi quasi certo iam regi magnos honores adhibuissent. Verum se tamen ait non potestate solum interini: sed etiam ipso regis nomine temperare: donec a Cæsare sibi fuerit confirmata successio: qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Iccirco enim se apud Hiericunta uoluntati exercitus restitisse cum sibi diadema uoluisset imponere. Cæterum alacritate ac beniuolentia æque militibus etiam populo plenam se uicissitudinem relaturum si ab his quorum etiam imperium certus rex declaratus esset: studiumq; sibi esse: ut erga illos rebus omnibus parte melior appareret. His gausa multitudo statim eius mentem magnis tentare petitionibus cepit. Nanque alii tributa leuari: alii uectigalia tolli: quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostiis cum amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi: ubi cõmunis luctus de rege cessauit: propria lamenta suscipiunt flentes eorum casum quos propter abscissam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat: sed clarissimis quæstibus fletuque iusto & planctu ciuitas personabat uiuorum causa uidelicet: quos pro templo ac legibus patriis interiisse dicebant. Eorum autem mortis pœnas ab illis quos Herodes pecuniis donasset repetendas esse clamitabant: ac primum quem his constituerat pontificem reiiciendum: aliūque pietate præstantem: magisque purum coaptari debere. Quibus & si mouebatur Archelaus ad ultionem: tamen eum uelut per profectionis metum continebat festinatio: ne si multitudinem reddidisset inimicam: motu eius impendiretur. Quamobrem monendo magis quam ui experiebatur sedare turbatos: missoque magistro militum ut quiescerent rogabat. Sed illum seditionis auctores ubi ad templum uenit: priusquam uerbum faceret: lapidibus perturbauerunt: & aliis post eum mulcendi sui gratia missis: multos enim allegabat Archelaus iracundie omnia responderunt. Neque si numero aucti fuissent: occisi fore uidebantur. Itaque instante azymorum die festo qui apud Iudæos Pascha uocatur: plurima uictimarum copia plenus: infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit: cum illi qui sophistas lugebant: in templo consisterent nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autem metu Archelaus antequam omnem populum morbus iste corrumpere: cohortem militum & chiliarchum qui etiam seditionis principes comprehenderent eo dirigit: contra quos omne uulgus excitatum multos lapidum ictibus interfici sauius uero Chiliarchus uix elabatur. Et illi quidem statim ueluti nihil mali actum esset ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed archelao sine cæde iam multitudo comprimi posse non uidebatur. Quamobrem totum illis immisit exercitum pedites per ciuitatem simul omnes equitesque per campum qui cum sacrificiis occupatos singulos inuasissent: prope ad. iiii. milia hominum occidunt: reliquam uero manum per muros proximos deiecerunt. Precones autem sequebantur Archelaum iussu eius unūquemq; ut domū rediret admonendo. Itaque cuncti neglecta dei festiuitate abiire. Ipse autem cum matre necnon & Põpla & Ptolemæo & Nicolao amicis ad mare descendit reli-

CC iiii

eretur constituti successorem: an toti familiae distribui principatum. Multitudo enim personarum egeret subsidio uidebatur. Sed antequam de his quicquam statueretur a Cæsare mater archelai Malthace morbo corrupta moritur. Et Vari litteræ de Syria prolatae sunt iudæos defecisse nuntiantes quod uace morbo prospiciens Hierosolymam postquam Archelaus nauigaret ascendit ut incensores seditio- nis cohiberet. Et quia multitudo cessatura non uidebatur ex tribus quas e Syria duxerat secum cohortibus unam in ciuitate reliquit: atque ita in antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cum postea in Hierosolymam uenisset causas nouarum rerum iudæis præbuit: modo uim custodibus ut arces sibi traderent adhibendo: nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis a Varo militibus fretus erat sed etiam seruatorum suorum multitudine: quos etiam omnes armatos auaritiæ militibus habebat. Festo autem quinquagesima die quæ pentecoste a iudæis uocatur: septies septem diebus ex actis rediens ex eorum numero uocabulum nata non religionis solennitas populum sed indignatio congregauit. Denique concursus infinitæ multitudinis ex Galilæa idemque Idumæa & Hiericunte trans iordanemque positis regionibus factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus iudæorum ex numero simul & alacritate præstaret: & tripartita manu terna castra collocauerunt: una in septentrionali regione templi: altera in meridionali Hippodromum uersus: tertiaque in occiduo prope regiam tractu circumfessosque Romanos undique obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter eorumque spiritu perterritus: crebris quidem Varum nuntiis precabatur: ut quam mature ferret auxilium quasi lanianda cohorte si quid moræ interuenisset. Ipse uero in altissimam castelli turrim quæ Phaselus uocabatur euadit fratris Herodis cognomine: quem parthi necauerunt. Hinc militibus cohortis: ut in hostes irruerent signum dabat. Nam præ timore quibus ipse præerat descendere nullus audebat. Eius autem præceptis milites obediens in templum uolant: uehementique cum iudæis pugna confligunt: in qua dum nemo desuper adiuuaret imperitos belli peritia superabant. Postea uero quam multi iudæi porticibus occupatis a uertice sagittis eos appetebant: plurimi contrebantur: & neque ex alto iaculantes ulcisci facile poterant: neque commutius dimicantes ferebant. Ab utrisque tamen afflictis succendunt porticus: opere magnitudine atque ornatu mirabiles. Ibi que cum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebantur: aut in hostes desilientes: ab ipsis occidebantur: alii introrsum cedentes præcipitantur ex muro. Nonnulli desperata salute incendii periculum suis gladiis præueniebant. Qui tamen ex nocentibus obrepido in Romanos fecissent impetum metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interemptis aut timore deiectis thesauro dei defensoribus destituto manus milites attulerunt: & quadringenta ex eo talenta diripere. Quorum quæ furto sublata non sunt congregauit Sabinus. At iudæos multo plures: magisque pugnantem tam uirorum quam opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaque regia minitabantur exitium: nisi quamprimum inde secederent: Sabino si uellet una cum cohorte militum abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regalium plurimi qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior. Erat Sebastenorum tria milia. Hisque Rufus & gratus præpositi unus peditum rector: at uero equitum Rufus. Quorum uterque uir corporis atque prudentia: etiam si nullam manum obedientem haberent: magnum tantum momentum belli Romanis addidissent. Itaque iudæi quidem instare obsidioni simul: & castelli moenia tentantes & ad Sabinum clamantes: ut nullo impediens discederet habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quanquam optaret euadere: fidem tamen pollicitationibus non habebat sed eorum lenitatem insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulque auxilium Vari sperans obsidionis periculum perferbat. Eodem tempore per iudæam plurimis locis tumultus erat multosque ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo millia ueteranorum qui sub Herode militauerunt congregati armis instructi cum regalibus decertabant. Quibus Achiabus regis consobrinus ex uicis munitissimis repugnabat campestre prælium declinando. Inferiori autem Galilææ Iuda filius Ezechiae latronum principis ab Herode quondam rege capti: qui tunc illas regiones uastauerat: non parua multitudine collecta raptisque regis armentariis: & omnibus quos circa se habebat armatis contra potentia cupidos manus mouebat. Trans flumen quoque Simon quidam ex regalibus seruis pulchritudine simul & uastitate corporis fretus imposito sibi diademate cum latronibus quos congregauerat ipse circumiens: & apud Hiericunta regiam: & multa alia magnifica diuersoria igni corripit: facilem sibi prædam ex incendio comparans. Omnesque habitationes in quibus aliquid decoris erat concremasset nisi Gratus regionum peditum rector ex Trachone sagittarios: itemque Sebastenorum pugnatissimos ducens properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio præuenit ardua ualle fugientem: & ex transuerso percussus in uertice deiecit. Incensæ sunt autem & quæcunque Iordani proxima fuerunt sedes regiae apud Betharamathem quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus: tunc etiam pastor quidam cui nomen erat Gaius regnum affectare ausus est: quod ut speraret uir corporis animæque fiducia mortem contemnentis impulsus est. Ac præterea fratrum sibi similibus robore quorum singulis tanquam ducibus & Satrapis

attributa manu armatorum ad iurisdictionem utebatur. Ipse autem ueluti rex maiora negocia procurabat. Et tum quidem sibi etiam coronam imposuit: non paruo autem post tempore cum fratribus suis uastando territoria & occidendo praecipue Romanos itemque regiones perseverauit: cum nec Iudaeorum quisquam effugeret: qui lucrum aliquod ferens uenisset in manus. Ausi sunt autem apud Amathunum quidem centurionem: & xl. fortissimos iaculis consecere. Caeteri uero in periculo constituti sinistra indigenas itemque alienigenas per omne bellum gestis post aliquod tempus in hunc modum comprehensi sunt nati quidem maximus ab Archelao. Duo uero qui aetate sequebantur in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nam quartus archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrocinali bello cunctam inflammabant Iudaeam. Varus autem acceptis Sabini & principum litteris toti cohorti metuens opem his ferre properabat. Itaque cum duabus reliquis cohortibus & quadringentis equitum in Ptolemaida profectus eodem regum atque optimatum auxilia conuenire iussit. Ad haec a Berytiis etiam cum per eorum transiret oppidum: mille & quingentos accepit armatos. Vbi uero in ptolemaidem tam caetera manus auxiliorum quam propter Herodis inimicitias Aretas rex arabum non cum exiguo numero equitum peditumque peruenit. statim exercitus partem in Galilaeam quae Ptolemaidi propinquior erat dirigit amico suo Caio his rectore praeposito. Qui mox & aduersus quos ierat omnes in fugam uertit: & Sephorim ciuitatem captam ipsam quidem incendit: incolas uero eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni Samaria potius ciuitate quidem abstinuit: quae inter aliorum turbas nihil eam mouisse deprehendit. castris autem ad uicum positus qui appellatur aron ptolemæi possessionem propterea direptam a barbaris: & ab amicis Herodis qui ptolemæo insens erant. Inde Sapho progreditur alterum uicum tutissimum: quem similiter omnino redditus ibi repertos fuerant depopulati. Caedis autem ignisque plena erant omnia: nec praedae Barbarorum quicquam obstabat. Exusta est autem Emaus iussu Varii necessarii caeterorumque indigne ferentis habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad hierosolimam cum exercitu solo uisu: Iudaeorum castra disiecit: & alii quidem per agros abiere fugientes. Qui uero intra ciuitatem degebant suscepto eo seditionis causas in alios conferebant: nihil quidem se penitus nonuisse dicentes sed propter diem festum receptam necessario multitudinem in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis quam cum seditiosis conspirasse. Ante uero obuiam ei uenerant Iosephus archelai confobritinus: & cum Grato Rufus agentes exercitum & Sebastenos: & ex Romana cohorte milites ornatos ornatu consueto. Sabinus enim nec in eos Varii uenire passus iam dudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus auctores tumultus per agros dimisit exercitum: multisque sibi exhibitis: quos minus turbulentos inuenisset custodiae tradidit: maxime uero nocentium prope ad duo milia crucifixit. Adhuc autem super Idumaeam superesse decem armatorum milia nuntiato. Confestim arabas domum redire iubet: quia eos non auxiliantium more uti militias: sed pro sua libidine & ultra quam ipse uellet agros uastare perspexit: suis autem conuocatis agminibus in aduersarios properabat. Verum illi se Varii antequam in manus uenirent Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data duces eos interrogandos misit ad Caesarem. At ille cum ignouisset caeteris: nonnullos regis cognatos: erant enim quidam inter eos Herodis propinqui: supplicio subiugari praecipit quia omnino contra regem suum arma coepissent. Varus autem hoc modo rebus apud hierosolimam compositis eademque cohorte quae dudum in praesidio ciuitatis fuerat ibi relicta antiochiam abiit. Romae autem archelao alia rursus cum Iudaeis causa conflata est: qui ante seditionem permissu Varii legati exierant: sui genti suae liberum petaturi. Erant autem numero quinquaginta qui uenerant astantibus una cum populo qui Romae degerent octo milibus Iudaeorum. Itaque conuocato a Caesare optimatum romanorum amicorum concilio in palatini Apollinis templo quod priuatum ipsius erat aedificium admirandis opibus exornatum: multitudo quidem Iudaeorum constitit cum legatis contraque archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraque parte secreti aderant. Nam & cum archelao stare propter odium atque inuidiam recusabat: & cum accusatoribus conspici pudore Caesaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater beniuolo animo duabus ex causis praemissus a Varii ut & archelao subueniret: & si regnum Herodis nepotibus distribui placuisset: partem aliquam mereretur. Iussit autem accusatores exponere quae nam contra leges fecisset Herodes: primum non se regem sed omnium qui usquam fuissent: tyrannum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis ea pertulisse superstitibus ut beatiore mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subiectorum: sed etiam gentis suae ciuitatibus deformatis exteris ornauisse: populisque alienis Iudaeam sanguinem condonasse. Pro antiqua uero foelicitate ac patriis legibus nationem suam tanta egestate simul ab eo: atque iniquitate repletam: profusus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint: quam omni aetate maiores sui postquam ex Babylone discessere perpeffi sunt. Xerse tunc regnante ad discordiam concitati. Verum se tamen ad hanc mediocritatem & aduersae fortunae consuetudinem

processisse ut etiam successionem uoluntariam acerbissimæ feritatis subirent qui & Archelaum tantum tyranni filium patre mortuo regem appellassent: nihil morati: & una cum eo luxissent mortem herodis: ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autem quasi metueret: ne non certus eius filius uideretur ex cæde trium milium ciuium regni sumpsisse primordia: & quia principatum meruit tot immolasse deo hominum uictimas: tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos qui de tantis malis superessent: aliquando respexisse calamitates suas: & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere: atque a Romanis præcari: ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: ne uel quod ex ea natione restaret his obicerent: a quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suam coniungi Syriæ finibus ac per iudices Romanos administrari decernerent. Hoc enim modo probatum in Iudæos: qui nunc ueluti turbulenti ac belli cupidi repræhenduntur: moderatis rectoribus obedire. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset contra Nicolaus primum criminibus quæ in reges erant proposita dissolutis: nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis esset natura quæ regibus uix pateret. Vna uero etiam propinquos Archelai qui se accusatores contulerant in simulabat. Sed tunc quidem partibus Cæsar auditis conuentum diremit. Paucis autem diebus post mediam regni partem sub Tetrarchæ nomine dedit Archelao: etiam regem si se dignum præbuisset facturum esse pollicitus. Reliquam uero dimidiam in duas tetrarchias diuisit: duobusque aliis Herodis filiis attribuit: unam Philippo: alteram illi qui cum Archelao de regno certauerat. Huius autem parti cesserat trans flumem regio quarum duceta talenta redditus erant. Bathanea uero & Trachon & Aurantia: & quædam pars domus Zenonis circa Iamniam uel cum Philippo destinata sunt quæ talentorum. c. redditus ministrabant. Archelai uero Ethnarchia Iudæam omnemque Iudæam & Samariam habebat: quarta tributorum parte leuata pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret & ei traditæ sunt Stratonis Turris & Sebaste & Ioppe & Hierosolyma. Græcas uero Gazam & Gadarâ & Hippion regno auulsas Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai. cccc. talenta. quin & Salomæ præter illa quæ testamento regis ei relicta erant Iamniæ dominam & Azoti & Phaselidis idem Cæsar constituit: regiamque apud Aichalonam largitus est ex quibus omnibus talentorum. lx. redditus colligebantur. Domum uero eius Ethnarchiæ subiugauit Archelai. Cum autem cæteris Herodis propinquis testamento relicto soluisset: duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easque nuptum Phæroræ filiis collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talentum: hisdem distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

Iudæus quidam interim simulat se esse Alexandrum ob similitudinem cum illo Romam uenit cognoscere a Cæsare: patefacit ipse Cæsari dolum & fraudem: his ridens Cæsar remigum numero inseruit. Iuasorem illius fraudis interficit: ponuntur quædam sectæ philosophorum & eorum uita. CAP. II.

Nterea quidam iuuenis natione Iudæus apud quendam libertinum Romanorum in Sidonio oppido educatus illum se format similitudine quem Herodes necauerat. Alexandrum esse mentitus fallendi spe Romam uenit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem suum oes regni actus optime scientem: a quo instructus affirmabat eorum semiseruicia quæ sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant similibus corporibus subditis morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudæos se fellerat in creta degentes: ac liberaliter illic acceptus Melumque inde transmissus ibique ampliore quaestu cumulatus est hospites suos magna uerisimilitudine Romam se cum nauigare pellexerat. Postremo delatus Dictarchiam multisque muneribus a Iudæis eius loci donatus quasi rex a paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo: ut qui alexandrum illum uiderant: planeque nouerant hunc esse iurarum: siquidem oes etiam Romam uisendi eius studio citius properabant: & infinita multitudo per uicorum angustias quocumque referebatur conueniebant. Tanta namque dementia multos cœperat ut illum sella portarent: ac regale obsequium propriis eius sumptibus exhiberent. Sed Cæsar alexandri uultum optime sciens: accusatus enim fuerat ad eum ab Herode: & si prius uideret hominem: fallaciam similitudinis adauerat: hilariori tamen animi spe non nihil indulgentum putauit: & Celadum quendam qui alexandrum bene cognosceret misit: ut ad se adolescentem adduceret. Quo ille conspecto statim personæ differenciam coniectura deprehendit. Maxime autem ubi corporis eius dardiam & seruilis formam considerauit: intellexit omne comentum. Satis autem comotus est dictorumque eius audacia aristobulum percontantibus saluum quod illum esse memorabat consulto uero non ad se: quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circumueniri posse disuictos. Itaque Celadus ei ab aliis separato uitam dixit a Cæsare primum fore tantæ fraudis si prodidisset auctorem. Id autem se facturum pollicitus ad Cæsarem sequitur: & Iudæum indicat: quod formæ suæ similitudine abusus esset ad quaestum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit: quanta uiuus alexander accepisset. Risit his Cæsar & falsum quod alexandrum propter similitudinem corporis remigum numero inseruit: Iuasorem uero eius interficere iussit. Melius autem sumptum detrimentum pro amicitia pretio fati esse indicauit. Ethnarchia uero suscepta memor discordiæ superioris archelaus non solum Iudæis: sed et samaris crudeliter abusus est. Nonque principatus sui anno legatis contra se ab utrisque ad Cæsarem missis: ipse quoque

dem in exilium pellitur. Viēnam gallicae ciuitatem: patrimonium uero eius thesauris Caesaris adiu-
dicatur. Quem quidem priusquam euocaretur ad Caesarem: huiuscemodi somnium uidisse comemo-
rauit Nouē aristas plenas: & maximas a bobus comedi somniauit. Accitos deinde uates Chaldaeo-
rumque nonnullos quid nam illo putarent indicari somnio consuluerat. Aliis aut aliter interpretan-
tibus Simon quidam Essaeus genere dixerat. Aristas annos arbitrari bouesque regum mutationes: eo quia
agros arando uerterent ac mutarent. Ideoque regnatura esse tot annis quot significasset numerus ari-
starum: uarias aut rerum mutationes expertum esse moritura. His auditis quinque diebus post idem ar-
chelaus ad causam dicendam est euocatus. Dignum autem dixi memoria etiam coniugis eius Gla-
phyrae somnium Archelai filiae Cappadocum regis referre. Quam cum Alexander primus habuisset
uxorem: frater huius de quo loquimur Herodis filius a quo ille interfectus est: sicut iam designauimus
post illius mortem. Iubae regi Libyae nuptam: eoque defuncto domum reuersam: domique apud patrem
in uiduitate degentem. Ethnarches Archelaus ubi conspexit ad hoc amoris accensus est: ut eam sta-
tim repudiata coniuge sua Marianne sibi copularet. Haec igitur in breui tempore postquam in Iuda-
eam rediit: uidere uisa est instantem sibi Alexandrum dicere. Satis fuerat tibi libycum matrimonium: sed
tu illo non contenta rursus ad meos penates reuerteris audacissima uiri tertii quodque grauis est: fra-
tris mei iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo contumeliam: te quae licet inuitam recupe-
rabo. Atque hoc exposito somnio uix biduum superuixit. Igitur Archelai finibus in prouinciam circun-
scriptis procurator equitum apud romanos Coponius a Caesare missus est ea sibi a Caesare potestate
mandata. Hoc disceptante Galilaeus quidam Simon nomine defectionis arguebantur: quia indige-
nas increparet: si tributum Romanis pendere paterentur: dominosque post deum ferre mortales. Erat
autem propriae sectae sophista: nulla in re aliis simul. Etenim tria sunt apud Iudaeos genera philoso-
phiae. Horum unum Pharisaei profitentur: alterum Saducei: tertium autem quod probabilius habe-
tur Essaei colunt: gente quidem Iudaei. Verum inter se mutuo amore coniunctissimi & qui propter caeteros
uoluptatem quidem quasi maleficia uitare: continentiam uero seruare neque cupiditati succumbe-
re: uirtutem maximam ducere. Itaque nuptias quidem fastidiunt: alienos uero filios dum adhuc mol-
les sunt erudiunt: traditos pro cognatis habentes suis moribus diligenter instituunt. Non quia coniu-
gia uel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam: soe-
minae nullam eaque uni uiro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum contemptores sunt: rerumque
apud eos communicatio admirationi habetur: neque inuenias alteri altere opulentia praestare legemque si-
bi dixerunt: ut qui disciplinam suam sectari uellent: bona contubernio publicarent. Ita enim fore ne uel paup-
tatis humilitas: uel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus ueluti inter fratres unum
esse omnium patrimonium. Probros autem ducunt oleum: & si quis uel inuitus unctus fuerit: munditiam cor-
pus abstergere: quoniam squalorem decori putant dummodo semper in ueste sint candida. Designatos
autem communium rerum procuratores habent: & ad usus omnium indiuisos. Non est autem illis una ciuitas
certa: sed in singulas multi domicilia transferunt: & aliunde aduenientibus sectae suae professoribus
quid habeant promptum exhibent quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur
quos nunquam ante uiderunt. Hic est quia cum perigrinantur propter latrocinia tantum armantur:
neque praeterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus ex eodem collegio specialis curator hospitum
constituitur qui eorum uestimenta caeteraque usui necessaria tueatur. Amictus autem cultusque corpo-
ris omnibus pueris in metu & sub cura magistrum agentibus par est. Nec uero uestitum siue calceos
mutant: nisi ut omnino concisis prioribus aut longi temporis: usu consumptis. Nihil autem inter
se mercantur aut uedunt: sed egeri quisque quod habeant praebens refert ab eo quod ipse non habeat.
Quamuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas a quibus libuerit accipiendi quod opus
sit. Praecipue circa deum religiosi sunt. Namque ante solis ortum nihil profani loquuntur. sed ei patria quae
dam uota celebrant: quasi ut oriantur praecantes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes a curatoribus
dimittuntur. Cumque ad horam quintam studiose fuerint operati rursus in unum congregantur: linteisque
praecinctis uelaminibus ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione in eadem secreta co-
eunt. Quo neminem alterius sectae hominem aspirare concessum est ipsique purificati: uelut in sanctum
quoddam templum in coenaculum conueniunt: quibus cum silentio sedentibus pistor quidem panes
ordine unum aut uasculum ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibum sacerdos
anteuenit: neque gustare quemquam fas est: nisi prius deo celebratur oratio. Post finem quoque praedii uo-
ta repetunt. Nam & cum incipiunt & desinunt quasi datorem uictus deum laudibus canunt. Tunc ue-
luti sacris illis depositis uestimentis usque post meridiem ad opera se conferunt. Reuersique inde similliter
coenant considentibus etiam hospitibus si quos fortasse interuenisse reppererint. Neque uero cla-
mor unquam tectum illud: neque tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine aliis alii cedat: eorumque
silentium extra tectum constitutis Arcanum quoddam uideatur horribile. Cuius quidem rei per-
petua sobrietas causa est: quodque apud eos edendi aut potandi modus saturitate diffinitur. Sed quae
& miserando sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis cum opus est suo arbitrio cuique licet atque
indigentibus alimenta porrigere. Sane cognatis dare aliquid sine curatoribus interdictum. Idem

Secte Iudaeae

Itacundia moderatores iusti sunt: indignationem cohibent: fidē tuentur: patri obsecundant: & omne quod dixerunt iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusurandum quasi periurio deterius uident. Iam enim mendacio condēnatum arbitrantur: cui sine deo non creditur. Summum autem studium uetere scriptis adhibent ea maxime indeque quae animae & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborum remedia stirpes medicas quaeque uim propriam singuli lapides habeant rimantibus conquiruntur. Sectae uero suae studiosis non statim cum eius una collectio: sed per annum integrum exornantur. Sectae uero suae studiosis non statim cum eius una collectio: sed per annum integrum exornantur. Dolabram quoque & quod praedictum est: perizoma & albam uestem tradentes. Cum uero processu temporis experimentum continetiae deest: accedit etiam ad communem cibum: & purioribus ob castificationem. s. aquis participat: neque tamen in conuictum assumitur. Post ostentionem quippe continetiae duobus annis alius mores eius probantur. Cuique dignus apparuerit tunc demum in consortium assumitur. Prius uero quam incipiat communem habere cibum magnis execrationibus abiurat se primum quidem colere deum: deinceps quoque erga homines seruare iustitiam: & neque propria sponte nocere cuiquam: neque ex precepto obesse: quinimmo iniquos omnes odisse: & cum labore semper iustitiae sectatoribus fidem omnibus seruare. maxime uero principibus. Neque enim ab aliquo uoluntate dei cuiquam consentire posse ad principatus potestatem accedere. Si uero ipse caeteris praesit nunquam abuti nunquam se abusurum uiribus potestatis ad contumeliam subiectorum sed neque ueste aut ambrosio aliquo ornatu reliquis emittere: ueritatem semper diligere: & habere propositum conuincere metuentes. Manus uero a furto & animam puram seruare ab iniustis compediis: & neque aliquid de misteriis consecrantes caelare. Neque profanis eorum quippiam publicare: etiam si intentata quispiam morte compellat. Super haec autem addunt nihil se de dogmatibus aliquid quam ipsi susceperint tradere. Fugere autem laetitia: & conseruatum iri similiter dogmatis sui libros: angelorumque nomina: his quidem execrationibus explorant: & quasi praemuniant accedentes. Deprehensos uero in peccatis a sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condēnatus miserabili plerumque morte consumitur: illis quidem sacramentis sacratis obligatus: neque capere ab aliis oblatum cibum potest. Herbas uero pecudum more decerpens: & fame exhausta membra corrumpunt. Ob quam etiam plurimos plerumque miserati: & extremum spiritum agentes receperunt sufficientem pro peccatis eorum quae usque ad mortem adduxerat poenam fuisse contentes: in iudiciis uero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus quam centum in annum coacti: quod autem ab his decretum fuerit immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legiferi est: ita ut si quis blasphemauerit morte damnetur. Senibus uero obedire: & plurimum quorumque deprobabile arbitratur officium: cum simul denique federint. x. nullus unus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum uel in dexteram sui partem quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse omnibus Iudaeis diligentius cauent neque cibum sibi solum pridie praeparant: ne uidelicet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere praesumunt immo nec aluum purgant. Aliis autem diebus fodientes foueam uno uerbi gratia per de altam dolabra illa quam tradi nuper accedentibus diximus demissa ueste sese diligentissime contegentes: ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant: in eadem fouea ab onere uestris leuantur: ac deinceps terram quam effoderant reducant: idque ipsum faciunt in locis secretissimis: & nempe cum naturalis sit ista purgatio: nihilominus tamen solennem habent ut quasi ab immunditia disuuantur: decernunt autem inter se secundum susceptae abstinentiae tempora in ordines. iiii. tantumque hi qui minores sunt inferiores praecedentibus aestimantur ut si aliquos eorum contigerit quasi a contactu alienigenae diluantur uiuunt autem quam longissime: ita ut plurimi eorum usque ad centenariam perferant aetatem propter simplicitatem. s. uictus: quod eis nimirum accedere puto propter institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt autem aduersorum cruciatus siquidem uincunt firmitate consilii. Mortem uero si cum decore obeunda sit iudicant et immortalitate meliorem: prodit autem eorum in omnibus negociis animos bellum gestum cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractioes & ignes ac per tormenta omnigena transeunt: ut uidelicet in legistatorem aliquid loquerentur iniuriam: uel ciborum quippiam quos non solent edere: ad neutrum horum potuerunt impelli: sed neque deprecari suos tortores: aut in ipsis flere suppliciiis quinimmo in mediis cruciatibus subridentes: & eis qui tormenta admovent: illudentes constantes animos cum quadam hilaritate reddebant. s. quasi qui eos essent deuorecepturi. Opinio quippe apud illos firmata constitit: corruptibilia quidem esse corpora: materiaque eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere: & de aethere subtilissimo commeantes quasi carceribus ita corporibus implicari: uelut quas illecebra carnalis attraxerat. Cum uero fuerint a carnalibus releuatae uinculis quasi de seruitute longissima liberatas ita ilico laetari eas sublimemque ferri. Et quidem bonis continentes in hoc graecorum sententiis pronunciant ultra Oceanum degere: ubi eis sit imposita perfructio: illic quippe esse regionem: quae neque imbribus: neque niuibus: neque aestibus aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus & leuiter aspirans amaret. Malis autem animabus pcellosa loca & hiberna delegant plena gemitibus exercendarum sine fine pena: uidetur autem mihi secundum hanc ipsi intelligentiam graeci quoque fortibus suis quos

Heroas. & Senideos uocant beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam cōmentati sunt: Sisyphos uidelicet & Tantalos & Ixiones & Tityos Principio quidem imortales esse animantes: ob adhortationem utiq; uirtutis dehortationemq; nequitiae bonos quippe fieri in huius uitae conuersationem meliores per spē bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari aestimantiū: quoniam & si huius uitae spatio latuerint: post obitum tamen sint imortalia tormenta passuri. Haec sunt ergo: quae Essae de diuinitate animae philosophantur. Plane illecebram is qui semel deorum sapientiam gustauerint reponētes. Sunt autē in eis qui etiam futura nosse promittant. sacris uidelicet libris & uariis sanctificationibus: Prophetarumq; dictis a primis aetatibus adhārentes: raro autē accidit: ut praedictiones eorum frustratio consequatur. Est autē aliud etiam Essanorum collegium cibos quidem & mores legumq; similia cum prioribus habens. Distat autē opinione coniugii: maximā siquidem uitae hominum partem successionem. s. amputare eos: qui abstineant nuptiis arbitrantur: quippe si in eandem uelint ire sententiam: defectuq; confestim genus humanum fore. Nihilominus tantum ipsi tanta moderatione conueniunt ut per triēnium explorent ualitudinem foeminarum. Et si constanti purgatione apparuerint idoneae partui ita eas in matrimonia adsciscunt. Nemo tamē eorum cum praegnantē concumbit: ut ostendant: quia non uoluptatis nuptias: sed causa inierint liberorum. Lauātib; autē foeminis: ita ut uiris perizomatū inest amictus: tales mores huius collectionis: duo autem priorum quasi ordines sunt. Ex quibus Pharisei dicuntur qui certiore legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent: ut Imarmene fato. s. & deo uniuersa deputent: & quidem uel agere quae iusta sunt uel negligere secundum maiorem partem esse beniuolentiae in hominibus profitentur adiuuante tantum in singulis & Imarmene: animam autem quidem omnē incorruptam esse: transire autē in alia corpora solas bonorum: improborum autem interminabili supplicio cruciari. Saducaei porro. i. Secunda collectio Imarmenē omnifariam negant: & deū extra omnē mali patrationem inspectionemq; constituunt. Aiunt autem electioni hominum uel bonum uel malum esse propositum: & secundum uoluntatem propriam alterutrum unumquēq; coniūgi. Animarum autem generaliter uel supplicia denegant uel honores: & Pharisei quidem sociabiles: & qui studeant se mutua dilectione complecti. Saducaei uero & inter se feris moribus discrepantes: & conuersatio eorum ita circa participes ut erga exteros inhumana haec sunt quae de Iudaeis philosophis dicenda repperi: nunc ad inceptum reuertor.

Decedente regno Archelao Philippus & Herodes Antipas regūt Tetrarchias suas: desertur imperium ad Tyberium post mortem Augusti: Pilatus mittitur a Tyberio in Iudaeā: ob imagines Caesaris quas intulit in tēpla oritur discordia maxima: Caius Caesar uult deus appellari: eius imagines & statuas p̄cepit erigi: renitētibus illis minatur eis: moritur Caius: Claudius rapitur in regnum: mittit Agrippam ad senatum ut placeat eum esse regē: non admittit curia: remittitur Agrippa ad senatum nuntians pugnam aduersus eos. CAP. III.

Archelai regno in ordine prouinciae iam decedēte reliqui idest Philippus & Herodes quae cognominabatur Antipas tetrarchias suas regebant. Salome autē moriēs Liviae Augusti coniugi regionē quā rexerat: & Iamniā & in phaselide palmeta testamēto reliquit. Delato autē ad Tyberium Liviae filium romano imperio post mortē. s. Augusti qui p̄suasit rebus anis septē & quinquaginta mēsis sex diebus duobus manētes in tetrarchiis suis: Herodes. s. ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos: de quibus Iordanis flumen exoritur in Paneade condidit ciuitatē: quam Caesariam uocitauit: aliamq; inferiori Gaulanite: quae Iuliadē nominauit. Herodes uero in Galilaea Tyberiadam in Peraea autē cognomine Iuliae: Missus autē a Tyberio in Iudaeam Pilatus qui curandā acceperat regionem nocte intēpesta opertas in hierosolymam intulit imagines Caesaris: quae res postridie grandem inter Iudaeos suscitauit tumultum: nam qui aderant stupore permoti sunt: quasi iam profanatas leges suas uiderent. Nullum enim fas esse dicūt colloca ri in urbe simulachrum. Ad quārelam autē eorum qui in ciuitate erant: subito etiam de agris multitudo confluxit. Euntē autē illico Caesariam ad Pilatum intentissime deprecabantur: ut ab Hierosolymis auferretur imagines: & eis iura patria seruarentur. Pilato autē supplicantibus abnuente circa domum eius proni corruerant: & immobiles quinque diebus continuis noctibusq; mansere. Post autē Pilatus tribunal ascendēs in studio magno conuocat multitudinem Iudaeorum quasi qui eis uellet dare respōsum: cum subito milites accepto signo: sic enim fuerat praeparatum: armati circumsteterūt Iudaeos: circumdataq; triplici acie. Iudaei quidem stuporis erant pleni uidentes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denuntians trucidaturum se omnes nisi imagines Caesaris suscepissent: annuit militibus: ut educerent gladios. Iudaei autem quasi ex uno consilio omnes subito corruerunt: & ceruices nudatas ad excipiendos ictus pararunt uociferantes uniuersi magis se interfici uelle quam legem. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri: deinde uero conturbationem alteram commonebat: erat apud eos sacer thesaurus quem Chorbonan dicunt: hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autem indu-

cenda aqua a stadiis. cccc. ad hoc itaque uulgi oriebantur querelæ ita ut etiam pilati qui Hierosoly
 mam uenerat cum clamore circundarent tribunal: ille autem p̄uiderat: si quidem tumultum eorū
 populo permiscuit armatos milites: qui tunc essent priuatorum uestibus induti. præcepitq; gladiis q̄
 dem ne uterentur: sustibus autem acclamantes ferirent. Sicq; compositis rebus dat ex tribunali si-
 gnū confestimq; cædebantur Iudæi: quorum multi quidem perierunt plagis: multi uero se inui-
 cem trucidantes in fugam misera contritione uersi sunt tunc ad calamitatem interfectorum stupens
 multitudo conticuit: atque ob hoc accusator Herodis Tetrarchæ agrippas fuit filius Aristobuli: quē
 pater Herodes interfecit: ad Tyberium uenit. Illo autem non suscipiente accusationem residens Ro-
 mæ ad aliquorum quidem potentium notitiam ambiebat. Maximis autem colebat officiis germani-
 ci filium Caium cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus qui
 bus eum demerebatur: ad ultimum extensis manibus aperte deum cœpit p̄cari: celeriter illum mor-
 tuo Tyberio dominum cunctorum uidere. Hoc cum quidam de familiaribus eius Tyberio nuncias-
 set statim concludi iussit Agrippam qui & sub grandi ærumna usque ad mortem Tyberii in carcere
 per menses sex tenebatur. sed defuncto eo post regnum annoꝝ duorum & uiginti dierum trium suc-
 cedens imperium. C. Cæsar absoluit Agrippam uinculis & Tetrarchiam Philippi: iam enim iste de-
 cesserat ei tradidit: regemque apellauit. Cum uenisset aut̄ in regnum Agrippas: Herodis Tetrarchæ
 cupiditates per inuidiam suscitauit. Irritabat aut̄ eum maxime in spem regni Herodias uxor: expro-
 bras ei secordiam & dicens: quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare careret potestate maio-
 re: nam cum Agrippam ex priuato regem fecit: quomodo dubitaret illum ex Tetrarcha eodem ho-
 nore. His adductus Herodes uenit ad Caium: a quo ob auaritiam uehementer increpatus ad hispani-
 am fugit: secutus eum quippe fuerat acusator Agrippas: cui etiam Tetrarchiam illius. C. Cæsar adie-
 cit. Atque ita Herodes quidem in hispania peregrinante secum etiam uxor decessit. Caius uero Cæ-
 sar in tantum contumeliose abusus est fortuna ut etiam & deum se putaret: & uellet uocari. Patriam
 quoque suam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in iu-
 dæam: Petronium denique cum exercitu Hierosolymas direxit: p̄cipiens ut in tēplo statuas eius leua-
 ret: quod nisi susciperent Iudæi contradicentes quidem ex his interficeret: reliquam uero multitudi-
 nem captiuaret: permonebat autem hoc profecto deum. Et Petronius quidē cum tribus cohortibus
 multisq; de Syria habitatoribus properabat in Iudæam de Antiochia. Iudæorum uero quidam non
 credebant famæ præliū nuntiānti. Qui uero credebant nihil de resistentibus poterant comminisci.
 Celeriter autem in omnes peruadit metus: nam iam Ptolemaida peruenerat exercitus. Est autem
 hæc ciuitas Galylææ littore in magno composita: cicū datur autem montibus ab orientali plaga p̄
 sexaginta stadia disseperatis: sed ad Galylæam pertinētibus: a Meridiano aut̄ Carmelo q̄ abest stadi-
 is centum uiginti: a septentrionali quoq; monte qui est altissimus: quē nocant etiam incolæ scalam
 tyriorum: & hic autē distat stadiis. c. ab ea autē urbe quasi a duobus stadiis præterlabitur fluuiolus
 quem uocant beleum exiguus profusus: cui prope est sepulchrum mēnonis habens iuxta se. c. fere cu-
 bitorum spatium continētē: sed admiratione dignissimum: est autē species uallis rotundæ uitream
 emittens harenam: quam cum exhauerint multæ naues pariter accedentes: locus hisdē rursus imple-
 tur: uenti siquidem quasi dedita opera conuehant de circumstantibus superciliis harenam istam imple-
 cōm. Locus autem metalli statim metalla in uitrum quæ suscepit mutat. Mirabile quoq; mihi il-
 lud uidetur: quoniam conuersæ iam harenæ in uitrum quæcūq; pars super margines loci ipsius fue-
 rit iacta in cōmunem harenam denuo conuertitur. Igitur loci eius natura talis est. Iudæi autem cū
 mulieribus & filiis collecti incampū in quo est sita Ptolemais Petronio supplicabāt principio ob pa-
 trias leges: deinceps uero etiam pro suo statu: ille aut̄ ob multitudinem p̄cantium & p̄cum inflexus
 exercitum quidē & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens aut̄ in galilæam & conuocans in tybe-
 riade tam populū iudæorum quam oēs eorum nobiles: & uim romani exercitus cœpit exponere:
 eis minas Cæsaris. His addēs: quoniam & cōtumeliosa esset supplicatio iudæorū: cum omnes siquidē
 dem gentes quæ parerēt imperio ro. in suis urbibus inter reliquos deos: imagines quoq; Cæsaris lo-
 cauisent soli iudæi istud abnuerent. Siquidē quasi ab imperio deficere esset etiā cum iniuriap̄sidē
 tis. Illis uero contra legē moresq; patrios allegantibus: & quia ne dei quidem simulachrum ne dum
 hominis: neque solum in templo: sed neq; in prophano aliquo rotius regionis loco fas sibi esset lo-
 care: arripiens dictum Petronius respondit. Sed & mihi domini mei lex seruanda est. Si eam quippe
 transgrediar uobisq; p̄cam iuste animaduersionem subibo impugnabit sane uos: non petronius: sed
 ille a quo sum directus: siquidem ita & ego uos cogam implere quæ iussa sunt. Ad hoc omnis multi-
 tudo succlamauit ante legis temerationem omnem se libenter subire perniciem. Sedato au-
 tem eorum clamore petronius ait. Pugnare ergo inquit aduersus Cæsarem estis parati? Respon-
 derunt iudæi pro Cæsare quidem & populo romano nobis semper per dies singulos usus est offer-
 re sacrificia: si autem in templo imagines æstimet collocandas debere eum totam iudæorum gen-
 tem primitus innouare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei qui interficere
 uoluisse. Ad hæc admiratio Petronium miseratioque peruasit intuentem & insuperabilem religio-
 nem uirorum: & tantam uulgi ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus

recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorum priuatim uiritimq; cōpellans: popu-
lum quoq; publice alloquens: tunc quasi consulens admonebat. Interdum etiam minabatur extol-
lens & uirtutem romanam & indignationem Cæsaris inter hæc etiam suam necessitatem cui essent
exequenda p̄cepta: sed illis ad nulla horum experimenta cedētibus: cum uideret etiam sementem re-
gionis intercipi ipsum quippe anni tempus erat: & quinquaginta pene diebus multitudo in urbe
otiose morabatur ad ultimū conuocatis omnibus ait se etiam periculosam rem uelle aggredi. Aut
enim deo cooperante placabo Cæsarem: ac uobiscum saluabor libenter: aut illum in ultionem irri-
tabo: pro tanta multitudine impendo animam meam. Atque ita dimissis turbis multa pro eo uota
facientibus Antiochiam ad Ptolemaida reuocauit exercitum: atq; illinc confestim missis ad Cæsa-
rem referens: & quo apparatu in iudæam irruisset: & q̄ tota gens supplicasset: quibus si abnuendum
putaret: nosset cum uiris etiam prouinciam perdēdam. Seruare siquidem ipsos legem patriam: & no-
uis præceptis uehementer obsistere. His epistolis respondit Caius immodice comminans Petronio
mortem: quoniam iussionum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptorum taliū uectores per tres
continuos menses contigit aduersa tempestate retineri. Alii aut̄ exitum. C. Cæsaris nuntiantes pro-
spere nauigauerunt: deniq; ante septem & uiginti dies epistolas Petronius accepit finem Cæsaris in-
dicantes quam illi peruenirent: qui comminantia scripta portabant. Caio per dolum interēpto: qui
regnauerat annis tribus mēsisibus sex Rapitur in regnum ab eo exercitu qui Romæ erat Claudius. Se-
natus aut̄ referētibus consulibus Sergio Saturnillo & Pomponio secundo mandat tribus legioni-
bus ut essent p̄sidio ciuitati: & ipse frequēs in capitolium deuenit. Quia propter imanitatem Caii bel-
lum agi cum Claudio decernebat: uolens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim fuerat ad
regēdum dignissimi eligēretur. Accidit aut̄ ut agrippas adueniret: quem cum & senatus in consiliū
& in castra Claudius euocasset: ut. s. eo strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret: uidēs Agrip-
pa Claudium iam esse opibus Cæsare ad eum perrexit: quem ille illico legatum ad senatum misit in-
dicantē suum propositum: quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit iniquum esse se mi-
litum erga se studium tam religiosam deserere iam tutam aliter suam non esse fortunam: iam enim
ad inuidiam satis esse q̄ in regnum uocatus sit. Deinde administratum ire paratum esse in reipub.
non ut aliquis tyrannus sed ut p̄sul benignus sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis
autem negociis cōem omnium stare sentētiam. Nam & si non natura esset modestus: locuples tamē
moderandæ potestatis exemplū Caii morte esse propositum. quæ cum detulisset Agrippas respon-
dit curia: quasi quæ exercitui & bonis consiliis fideret nolle se subire uoluntariam seruitutem: sed ac-
cepto patrū responso Claudius rursus misit Agrippam nunciare eis: quoniam non posset adduci ut
eos proderet: quoq; concessu in imperium esset accitus inuitum autē se initurū esse pugnam aduer-
sus eos cum quibus configere minime uellet: proinde eligēdum esse locum extra ciuitatem in quo
confligerēt: neq; enim sanctum esse propter illoꝝ peruersitatē patriam ciuili cæde foedari. Et Agrip-
pa quidem ista senatui nunciauit.

Senatus uadit ad Claudium: offert uictimas deo: ipse donat Agrippæ regio patrimonio: morit̄ agrip-
pa: Claudius regnū in prouinciā redegit: & Herodes q̄ regnabat in chalcide morit̄. CAP. III.

Inter hæc autem unus de his militibus qui cum patribus erant educens gladium. Com-
militones inquit quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus imperatorem
i aduersus propinquos nostros Claudium secutos maxime cum habeamus imperatorem
quem in nullo culpāre possimus: & ad quem cum iustis magnis allegationibus: quam
cum armis egredi debeamus. Hæc dicens per mediam egressus est curiam: omnibus se
militibus consecutis: hoc exemplo optimates deserti in magno metu esse cœperunt: ac deinceps ui-
dētes sibi aduersionem tutam non esse iter secuti militum ad Claudium transierunt: occurrebant autē
eis pro muris nudatos gladios ferētes hi qui fortunæ regis ambiciosius adulabant: & pene accidit
ut progressi quinque interficerētur: ante scilicet quam militū impetum Cæsar agnosceret: nisi præcur-
rens Agrippas imminētis ei facinoris periculum nunciasset: dicēs quoniam nisi cohercuisset exerci-
tum iam in sanguine ciuium surētem confestim missurus esset: omnes per quos conspicuū esset im-
perium: fieretq; solitudinis imperator. Hæc audiēs Claudius continuit militum impetum. Suscepit
autem in castris adueniētem senatum: & indulgēti honore complexus: egressus cum patribus con-
festim obtulit deo uictimas: ut mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoque protinus mu-
neratur regio patrimonio: omnia adiiciens ei: etiam illa quæ augustus Herodi donauerat: tra-
conitiden scilicet & aurantiden. Præter hæc autem aliud quoque regnum quod Lysaniæ uocabatur.
Et populo quidem donationem hanc per edictum uindicauit. Patribus autem præcepit: ut
incisæ aris tabule in capitolio collocarentur. Donat autem ei etiam fratrem suum Herodem qui ge-
ner eiusdem erat Beronici iūctus regione Chalcidis. Opinione autem celerius agrippe dati regni
census maximus effluebat: qua sane pecunia non ille in rebus exiguis abutebatur: sed talem murum
hierosolymis circumdare cœpit: qualem si potuisset absolui inefficacem prorsus obsidionem Roma-
nis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleteret opus decessit in Cæsaria. Regnauit aut̄ annis
tribus. Ante quoq; cū Tetrarchiam regeret: aliis tribus annis tenuerat potestatē. Reliquit uero filias

quidem tres de Cypri natas: Beronice: Mariannem atq; Drusillam: filium autem ex eadem ipsa coniuge nomine Agrippam: qui non nimis paruulus erat. Tunc claudius regnum eius in prouinciam redegit in cuius procuratione missus est Cuspius Fadus. Post hunc autem Tyberium Alexandrum: qui nihil de consuetudine patria immutantes gentem in pace tenuerunt. Post hæc uero & Herodes qui regnabat in Chalcide decessit. Relinquens de sorore sua Beronice filios duos: Beronicianum Hyrcanum: de priore autem Marianne Aristobulum: cuius frater mortuus fuerat Aristobulus priuatus: relicta filia Iotapata: hi quidem erant sicut supra dixi liberi Aristobuli: qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Aristobulus nati fuerant Herodi de Marianne: quos ipse patres interfecit. Alexandri autem posteri in maiori Armenia regnauerunt.

Post obitum Herodis qui in Chalcide regnauit: Claudius Agrippam filium Agrippæ regem instituit: Cumanus curam accepit alterius prouinciæ: unde inter Iudæos oriuntur multi tumultus in die festi azymorum: populus in fugam se conuertit: & propter egressum de constipatione. xxx. milia hominum consumpta sunt.

CAP. V.

Post obitum autem Herodis qui regnauit in Chalcide Claudius Agrippam filium Agrippæ in auunculi sui regno constituit. Alterius autem prouinciæ suscepit curam post Alexandrum Cumanus: sub quo oriri cœperunt tumultus: & denuo Iudæos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolyma stante legione romana super porticulum templi armati quippe milites semper custodiebant festos dies: ne quid conuenientes populi nouare auderent. Unus ergo e militibus reductis turpiter uestimenti inclians posteriora sua obuertit ad faciem Iudæorum: & ad hunc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conuersa ut circumstarent Cumanum ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes: & quasi natura apti ad seditiones mouendas in litem grauissimam prosiliebant: hi continuo quippe saxa rapientes percutiebant milites. Tunc ueritus Cumanus ne totius in eum uulgi impetus fieret plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immissi metus grauis incidit Iudæis. Statimque in fugam uersi relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressum de constipatione obrutio facta est: ut concussione mutua super. xxx. milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersæ genti luctuosa festiuitas & plangens per domos singulas personabat.

Insurgunt tumultus Iotrocinantium: unde quidam Cumanum capiuntur: libri legis per militem quendam comburantur: accensi Iudæi ex hoc conqueruntur apud Cumanum: adiudicatus est ille ad supplicium ex hoc populus quieuit.

CAP. VI.

Accessit autem huic calamitati Iotrocinantium tumultus. Iuxta Bethoro quippe circa assensum publicum Stephanus quidam seruus Cæsaris suppellestem quadam uehebat: quæ ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens eos qui in proximis uicis essent: uinctos ad se adduci iussit: denuntians: ut conquisitos latrones in uincula conicerent. qua occasione quidam militum in uico aliquo libros sacræ legis offensos discidit atque cōbussit. Iudæi autem quasi totam religionem inflammatam uiderint undique confluxerunt: & uelut machinamento aliquo ut superstitionis attracti omnes ad unam euocationem ad Cumanum Cæsariam concurrunt precantes ut militem qui tantam contumeliam deo legique eius intulisset: non relinqueret impunitum. Ad hæc enim ille uidebat multitudinem nequaquam quieturam: nisi aliquid esset satisfactione sedata. adiudicatum militem per medium populum: ad supplicium iussit adduci: sicque Iudæi placatis animis recesserunt.

Conflictus oritur inter Galilæos & Samaritanos: quidam Galilæus ad festiuitatem ascendens iter facit: Cumanus ad sedationem mittit precatore: Hierosolyma audito homicidio uulgus in impetum in Samariam irruit: Cumanus accurrit cum ala militum: multos interfecit princeps Hierosolymæ precatur ut ab incepto desistant: Iudæi tandem eorum precibus acquiescunt.

CAP. VII.

Enuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In uico enim: quem Gemam uocant qui est in magno Samariæ agro positus: quidam Galilæus de numero Iudæorum: ad festiuitatem ascendens interficit. Ad quod factum multi ex Galilæa regione conuenerunt ut cum Samaritis cōfligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt in Cumanum rogantes: ut antequam grauis calamitas oriret transiret in Galilæam: & in eos qui auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negotiis quæ habebat in manibus postponens illos petitiones sine affectu precatore emisit. Nunciatum igitur homicidio hierosolyma omnis multitudo commota est: & relicta diei solennitate in Samariam uulgus impetum fecit sine duce: ne cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes: Iotrocinio autem eorum & tumultu quidam Dinei filius Eleazarus & Alexander præerat: qui in Acrabatene regione conterminos irruentes promiscuam dedere cædem a nullius ætatis exitio temperantes: uicos autem inflamauerunt. Cumanus autem hæc audiens adduxit secum unam equitum alam quæ uocatur Sebastenorum ut auxilio his qui uastabantur esset: sicque eorum multos qui Eleazarus erant secuti comprehendit: plures quoque interfecit. Ad reliquam autem multitudinem quæ in uastandos Samaritanorum fines irruerunt: principes gentis de Hierosolyma concurrerunt: optique ciliciis: & aspersis cinere capitibus precabantur: ut ab incepto desisterent: nec per exercendam in Samaritanos ultionem ad hierosolymam principem Romanos commouerent: mi-

D D

sererent at patriæ suæ atq; templi filiorūq; & cōiugiū ppriæ: neq; oīa piter ī discīmen adducerēt. Neq; ob unius Galilæi uindictam cuncta disperderent. His acquiescētes Iudæi a negotio recesserunt.

Fiunt his temporibus multa latrocinia Samaritæ primates accedunt ad Numidium Quadratū. cōquerentes de huiusmodi latronibus: cōueniunt & nobiles Iudæorū deferentes: distulit Domitius iudicium: Liddam uenit: audiens iteꝛ querelas Samaritanorū quosdā percutit securi: quosdam degauit: Cumanus uidetur Romam p̄fisci: de reddenda ratione administrata puīcia apud Claudiū ex Samaritis tres interficiuntur: Cumanus iubetur ex urbe discedere. CAP. VIII.

Vlti at per idē tempus in latrocinia conspirabant: sicut uere solet insolentia crescere reb⁹ quietis: per quæ oēm regionem agebant rapinæ: & audaces quiq; reliquis uim afferebāt tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum qui Syriam puīciam pcurabat Tyrum uenerunt uindicare de his qui regionem eorū deprædati fuerāt postulantes. Præsto at fuerant et Iudæorū nobiles: & Ionathas filius Ananiæ princeps sacerdotum obiecta diluens al legabat: initium quidem tumultus samaritas fuisse: qui primi homicidiū ppetrassent: cām tamē calamitarum postea secutaꝛ præbuisse Cumanū: qui inter principia in auctores cædis noluisse ulcisci: tunc Quadratus utraq; partem interī distulit dicēs. Quoniā cū ad ipsas regiones uenisset diligēter singula inq̄reret: deinceps uero pcedens Cæsariam oēs quos Cumanus uinctos reliquerat ī crucē sustulit. Inde cū Liddam uenisset denuo audiuit Samaritanorū q̄relas & Iudæorū decem & octo uiros quos cognouit pugna fuisse p̄cipes securi percussit: duos at ex Sūmatium pontificum sacerdotem Ionathan & ananiam eiusq; filium Ananū: & nōnullos alios Iudæos nobiles ad Cæsare destinauit: similiter autē & Samaritæ nobilissimos quosq;. Præcepit quoq; Cumano & Celeri tribuno Romā nauigare reddituros Claudio rationem p̄ his quæ in regno gesserant. His ita cōpositis a Lidda ascēdebat Hierosolymam & inueniens multitudinē festiuitatē azymorū celebrantem sine ulla cōturbatione Antiochiam rediit. Romæ autē Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorū ade rat autem agrippas iudæorū causam magna intentione defendēs: siquidē & Cumanū multi potenti um oderant pronūciās aduersus Samaritas tres eorū nobilissimos iussit interfici. Cumanum autem iussit urbe discedere. Celerem uero tribunum uinctū Hierosolymam mittens Iudæis ad supplicium dedit: ut per urbem tractus capite caderetur. Post hæc Felicem Pallantis fratrem destinauit ad Iudæos qui & eorum puīciam cū Samaria & Galilæam & Peræam curaret. Agrippam uero de Chalcide in regnū magnū trāstulit: tradēs ei illā quoq; puīciam q̄ felicitis fuisset. Erat at ista Trachonitis & Bateana & Gaulanitis. Addidit autem regnū etiam Lysaniæ & Tetrarchiam quam Varus rexerat.

Nero succedit Claudio: fratrem matrē & uxore interfecit: ad Histriōnū opera se cōuertit. CAP. IX.

Pse autem per annos tredecim: menses octo: dies triginta administratio imperio deceffit i successorem regni Neronem relinquens: quem suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium coartauerat: & quidem cum legitimum haberet filium Britannicum ex Messalina natum priore scilicet coniuge: & Octauiam filiam: quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem quemadmodum per magnitudinē felicitatis: & opus abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum atq; uxorem matremq; interfecerit. Post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit: atq; ut ad ultimum per amentiam ad histriōnum opera scenamq; peruenerit: quoniam scio esse & narrationem molestam tacitus præterire melius puto. Conuertat autem ad narranda: quæ ab eo aduersus Iudæos gesta sunt.

Aristobuli filius regnat in armenia: augetur regnum agrippæ residuum Iudææ felici creditur: hic Eleazarum depræhēdit mittitur Romam cum multis aliis: insurgit nouum genus latrocinantium sicariorū: insurgunt quædam sectæ hoīum q̄ cōsiliis & Hypocritū hoīes deciperēt. CAP. X.

Inorem igitur armeniam regnandā Aristobulo dedit Herodis filio. Regno at agrippæ quartuor urbes addit cum agris ad singulas pertinentibus In Peræa scilicet regione Abilam & Iuliadam: in Galilæa autem Taricheam & Tiberiadam. Reliqua autem Iudææ felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum: qui per uiginti annos regionem deprædatus: aliosq; multos cœpit: uinctosq; Romam direxit: aliorumq; quos ī cruce sustulit latronum: uel in commanione sceleris depræhensorū popularium: fuit pene immunerabilis multitudo. Sic enim regione purgata aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebat. Hi autem sicarii uocabantur. Die claro & in media ciuitate passim quosq; interficientes. Potissimum uero diebus festiuis immiscebantur uulgo: & sicas sub ueste gestantes. His diuersos quosque interficiebant ac deinceps collapsis hominibus illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant: diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interfecit. Post hunc autem quotidie plurimi cædebatur: atque ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello per singula momenta omnes mortem operiebantur. Circumspiciebant autem eminus quosq; appropinquantes: & neq; amicis suis fidere poterant: dum tantum in mediis suspicionibus atque custodiis nihilominus interficiebantur. Tanta erat latrocinantium reueritas & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est cæde quidem

abstinentium: sed consiliis magis impiorum: quæ pars non minus quam sicariorum felicem urbis statum corruptit: seductores quoque homines & circumuentores sub spem religionis nouandis rebus uulgi in sanire fecerunt: nam in solitudines egrediebantur promittentes deum signa eis ostensuræ libertatis. Contra quos Felix uidebantur quippe semina defectionis esse: mittens equites atque pedites armatos magnam multitudinem interfecit.

Aegyptius quidam pseudo propheta congregat. xxx. milia hominum Hierosolymam uult ascendere: Felix cum quibusdam armatis eos depellit & fugati: insurgunt quidem magni qui tentant reuocare populum a seruitute Romanorum: insurgunt tumultus in Cæsaria inter populum scilicet Iudæum & Græcum: Felix nequens pacare ex utroque nobiles ad Neronem mittit. Succedit Festus Felici qui plurimos latronum interfecit.

CAP. XI.

Aiore autem plaga Iudæos afflixit aegyptius quidam pseudo propheta: adueniens quippe in prouinciam magus cum esset propheta opinionem sibi arrogans. xxx. ferme milia hominum congregauit quos uana seductione deceperat: & circumducens eos de solitudine in montem qui uocatur oliuæ: inde Hierosolymam nitentur ascendere: depulsoque Romanorum praesidio in populares exercere dominationem: utebatur sane stipatoribus qui ad facinus conuenerant: prauidit autem eius impetum Felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis quos etiam Iudæorum reliqua multitudo iuuabat iniit conflictum. Et aegyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerant comprehensi: atque uiculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis porro his etiam sicut in agro corpore: rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem uocabant: mortem aptissimam comminantes his qui Romanorum principatui obedire uoluissent: ut uel reluctantes auerterent eos qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo bipartitam regionem diripiebant quorumque potentium domos: eosque insuper trucidabant: inflamabant etiam agros: ita ut desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hæc quidem pugna indies grauius augebatur. Alter autem tumultus ortus circa Cæsariam inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabant: & Syrios commotione facta. Hi siquidem poscebant ut eorum fieret ciuitas Iudæum eius fuisse conditorem dicentes: erat autem rex Herodes. Aemuli uero conditorem quidem committentur Iudæum: ipsam uero ciuitatem fuisse gentiliū uindicabant. Neque enim illic statuas & fana potuisse constitui si ad Iudæos eam conditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterque iurgabat. Procebat autem usque ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quoque partis alterutrae prosiliebant. Neque enim Iudæorum seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & Græcis turpissimum uidebatur Iudæis inferiores uideri. Præstabant autem hi quidem diuitiis & corporum uiribus. Græci uero auxilio militum: magna siquidem pars Romanæ manus de Syria illo fuerat congregata. Et quasi cognati ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quosque comprehendentes taureis ulciscerentur: ac uinculis. Neque tunc supplicia comprehensorum impedimentum aut timorem reliquis infererent: immo magis hoc ipso seditionis irritabatur argumentum: tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosque urbe discedere: non parentium autem immissis militibus interfecit non paucos quorum etiam substantiæ direptæ sunt. Post hæc quoque cum uideret seditionem manere nobiles utriusque partis elegit: & suscepta legatione misit ad Neronem pro his quæ sibi competere arbitrentur acturos. Successit autem ei Festus: & hos qui maxime infestabant prouinciam sollicitè persecutus: latronum plurimos comprehendit atque interfecit.

CAP. XII.

Albinus fit successor Festo qui fauit latronibus: & postea Cestius Florus qui ita se gessit ut multi coacti sint relinquere patriam ob publica latrocinia: & rapinas suas.

Erum successor huius Albinus non eodem more negotiis præfuit. Neque enim fuit aliqua malignitatis species quam ille præterierit: Denique non solum ciuibus furabatur: & diripiebat substantiam singulorum: neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia uel decuriones ciuitatum comprehendere: uel quia prioribus iudiciis in custodiis erant: relicti accepta a cognatis eorum pecunia liberauit. Et his solum qui non dedisset in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus eorum quoque qui res nouare cupiebant: in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sane qui erant opulenti Albinum largitione redimebant: ut eis tumultum moueribus non indignaret. Pars autem popularis quæ non satis gaudebat: quæ te Albinum participibus iungebat. Unusquisque improborum cohorte propria circumdatus ipse quidem quasi princeps latronum: & tyrannus eminebat. Stipatoribus uero suis ad direptionem mediocriū abutebatur. Ita fiebat: ut hi quidem quorum uastabatur domus tacerent. Illi autem qui extra incommodum steterant metu ne similia paterentur querelis deterrebantur: imo & officiis ambiebant eos quos constabat dignos esse suppliciiis. In commune autem omnium fuit intercepta fiducia. Et erat tunc multiplex dominatio: & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cum sane eiusmodi morum fuisset Albinus: tamen succedens ei Cestius Florus optimum eum per comparisonem sui fecit uideri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat Cestius uero iniquitates suas in uniuersam gentem

DD ii

tam palam quam si gloriaret exercuit. ac uelut non ad regendam prouinciam: sed ad damnatorum poenas carnifex missus neq; rapinarum ullum morem nec afflictionum prætermisit. in miseris autē crudelissimus erat in turpibus uero impudentissimus neq; enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem neq; commentus est callidiores nocēdi uias. Hinc siquidem uiritim illatis dispēdiis lucra quærere exiguum uisum est: sed totas simul dispoliauit urbes & labes populis inferebat solum non uoce per totam regionem edicens liberum esse omnibus latrocinari dum ipse prædarum acciperet portionem. Deniq; ob illius auaritiam contigit totam pene deserri regionem ita ut plurimi sedes patrias relinquentes ad externas prouincias commigrarent donec at in Syria Cestius Gallus puiciam regebat neq; ausus quispiam Iudæorum est aduersum Florum ad eum mittere legatos. Cum uero i stante azymorum solennitate ipse Hierosolymā uenisset occurrens multitudo quæ facile tricies centum milium fuit precabatur: ut gentis suæ calamitatibus subueniret: & pestem illam prouinciæ Florum: ut eiceret clamitabat. Qui tantum cum sub populi ore esset: & Gallo assisteret: non solum nihil mouebatur: sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tantum compescens impetum populi: & edicēs quod deinceps placatiorem esse Florum redderet: regressus est antiochiam. Deduxit autem eū usq; ad Cæsarem Florus illudens mēdaciis & Iudæorum genti bellum sedulo cōminiscens: quo scilicet solo iniquitates suas occultum iri posse credebat. Pace siquidem permanēte habiturum se apud Cæsarem accusatores. Iudæis uero defectionem negotiatus fuisset maiore ut quæ malo abducendam a se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur ut gens a Romano abrumperetur imperio sedulo in diem augebat calamitates.

Fit questio in Cæsaria inter Iudæos & Cæsarienses de Synagoga Iudæorum quia impediēbant ad illum accensum: Iocundus qui erat præfectus equitum pergebat sedare tumultum: recedunt Iudæi in Nabata cum libris legis primates Iudæorum ad Florum accedunt conquerentes: quos iubet uinciri propter ablationem librorum legis: ex hoc oriuntur iurgia maxima apud Hierosolymas accusatur Florus & eius timore populus effugit: Florus indignatus sedens pro tribunali militibus præcepit ut Forum uenaliū diriperent: unde multi interfecti & spoliati & domus omnium diruta sunt.

CAP. XIII.

Er idem tempus apud Neronem Cæsarienses uictores extitere. Decretumq; istud cōtestātes litteras attulerunt: per quæ hoc bello iudaico dabatur exordium. Duodecimo scilicet anno regni Neronis: septimo decimo autem regni Agrippæ mense maio. Ad magnitudinem autem excitatorum de eo malorū: nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsaria siquidem habitantes Iudæi habebant Synagogam: prope agrum cuius erat dominus gentilis quidem Cæsariensis & frequenter quidam egerant: ut ad illorum ius illa possessio iungeretur: multis partibus maius precium quam res meruerat offerentes. Dominus autem loci non solum preces eorum despexisse contentus. Sed ad maiorem dolorem ædificauit in loco tabernas ita ut angustum eis transitum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum profusientes ædificationem uerabant. cum uero Florus hos a prohibendo cohiberet: non habentes Iudæorum nobiles quid agerent inter quos erat Ioannes Telones islektunt Florum oblatione octo talentorum: ut ædificationem ueraret. Ille at ob capiendam tantummodo rem promittens se cūcta factus accepta pecunia statim de Cæsaria egressus est: abiitq; in Sebasten: seditioni tribuens facultatem quasi qui pugnae spacium Iudæoꝝ primatibus uendidisset. Sequenti autem die quæ apud Iudæos Sabbathum est: cum plebs ad Synagogam coisset seditiosus qdam Cæsariensis uas samium ante ingressum eoꝝ ponens alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit & legem suā quippe contumeliam pertulisse locum ipsum dicebant fuisse pollutum. Pars at Iudæoꝝ quæ erat cōstantior atq; moderatior denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuueture turgentibus Iudæi effundebantur in litem. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariensium tumultuosiores. Ex consilio quippe directus fuerat qui pro Synagogæ foribus immolaret. Sicq; cōtinuo ex pugna commissa. Interueniens autem Iocundus: qui ad prohibendum erat relictus præfectus equitum. uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri & tumultum sedare pergebat. cū uero superatus esset præ Cæsariensium uolentia Iudæi statim libros legis rapientes secesserant in Nabata (regio quædam eorum hoc nomine appellatur: dirempta Cæsaria stadiis sexaginta) Primates at eoꝝ duodecim cum Ioanne in Sebaste ad Florum uenerunt: de his quæ acciderant conquerētes: & ut auxilio esset rogabant: quamuis reuerenter tūc eum de octo talentis admonentes. Ille uero illico compræhensos eos uinciri iussit: arguens cur leges de Cæsaria auferre ausi fuissent. Pro hoc igitur apud Hierosolymas grauissima iurgia nascebantur. Verumtamen adhuc indignationem suam frenabant. Florus uero quasi ad hoc operam suam locasset: ut bellum inflāmaret misit ad sacrum thesaurum ut inde decem & septem talenta auferentur: quasi eam pecuniam ipse Cæsaris flagitaret. Tunc uero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum maximis uocibus nomen Cæsaris appellabant: ut a tyrānide Flori liberarentur: orantes. Quidam aut seditiosos in Floro maledicta iacebant ultima: & canistrum circanferentes stipem eius nomine postulabant: quī inops & miserimus talibus indigeret auxiliis. His autē omnibus nihil est a cupiditate deterritus: sed multo

ria uenientibus. ueniebāt autē duæ cohortes: qui cum uocasset populum ad occurrendum mandat centurionibus: ut nullam salutationē redderent obuiantibus iudæis: Ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti statim in eos uterētur armis. Pontifices ergo collectam multitudinem in templo precabantur ut occurrerent romanis & ante graue incōmodum cohortes solēniter salutabant. His hortationibus seditiosi quiq; annuebant: & ob interfectoꝝ dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc uero & oīs sacerdos omnesq; leuitæ sacra uasa proferentes: ornatūq; templi: citharistæ etiam & cantores cum musicis organis procedebant ante multitudinem: & obnixissime precabantur ut illum templi honorem custoditū esse uellent: neq; ad direptionem uasorum sacrorū Romanos contumeliis incitarent. Erat autem uidere: ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus & pectora diruptis uestibus nuda monstrantes nominatim singulos quosq; nobilium compellere: ac denuo in cōmune multitudinem precari: ne ob modicum peccatum patriam suam proderēt his qui direptioni eius inhiarent. Quam. n. utilitatem uel militibus esse de iudæoꝝ salutatione tribuendam: uel illis quæ acciderant correptionem si in præsentī prodire cessassent. Ac contra si officiose susceperint solenniterq; uenientes auferri Floro occasionem pugnæ: ipsos uero saluare patriam suam & prouidere. Ne quid ultra quam pertulerāt experirentur. His addunt quoniam paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur quo magis ad pacificum consilium sua debuerint auctoritate trāsferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes: etiam ipsos seditionis auctores: quosdam quidem minis: quosdam autē sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequente militibus obuiam prodierunt. Iamq; cōminus factos salutauerunt. Illis autem nihil respondentibus seditiosi iudæoꝝ aduersum Florū cuius hæc fierent consiliis succlamauerunt. Cōfestimq; milites compræhendentes eos cædere sustibus adhorti sunt: atq; in fugam uersos persequentes equites proculcabant. Corruiebant autē multi quidem cū a Romanis cæderentur: plures autem cū se mutuo propellerent. In ipsis autē portis grauis facta est compressio: & unoquoq; alterum præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium uero erat durus interitus. Suffocati enim atq; conferti miseri disperibant: & neq; ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebant. irruiebant autē pariter milites imoderate eos quos compræhendissent cædentes: & per ingressum quæ Bezetham uocatur derrudebant multitudinem transire cupientes: ut Antoniam & templum obtinerent. Quos etiā Florus consecutus eduxit de regia eos qui secum erant: & in arcem transire nitentur. Frustratus tunc est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit & per tecta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cū superne sagittis uincerentur uenientibus: nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus: ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autē uerentes ne superueniens denuo Florus templum occuparet per Antoniam ex templo ascendentes porticus ad templum per Antoniam continentes interciderunt: quatenus auaritiam Flori desperatione compescerent. Nam cū diuinis inhiaret thesauris proq; hoc in Antoniam transgredi niteretur: ubi intercisas porticus uidit: ab impetu conquieuit. Et conuocatis sacerdotum principes: atq; curiam se quidem ait urbe digredi: præsidium tunc apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent: Ad hæc illis respondentibus nihil nouandum fore si unam tantū relinqueret apud eos cohortē. Dum tantum non illam quæ cum ciuibus pauloante conflixerat ob ea siquidem quæ pertulere populum illis militibus infensum: cohorte sicut precabantur mutata cum reliqua manu Cæsariam regressus est.

Florus non cessans: iudæos apud Cestium accusat de defectione dirigitur tribunus Neapolitanus ad hæc inuestiganda suscipitur a iudæis benignissime: & conqueruntur de Floro cognita in humanitate Flori: uulgi uult legatos fieri ad Neronem de crudelitate Flori. CAP. XVI.

Liud autem denuo pugnæ consilium comminiscēs rettulit ad Cestium: & iudæos defectionis criminatus impudenti mendacio illos perpetrasse dicens quæcūq; eos pertulisse constabat. Nec sane principes hierosolymoꝝ tacuerunt: sed & ipsi & Beronice ad Cestium de his quæ in urbe egerat retulerunt. Ille autē susceptis litteris partis utriusq; qd facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam qdem uidebatur cū exercitu in iudæam Cestium ire debere: & aut uindicare defectionē si fuisset admissa: aut magis fidos reddere iudæos: eorūq; accolas. Ipsi tamē magis placuit aliquē de suis p̄ire: qui & negocia & consilia iudæorum possit ei fideliter nūciare. Direxit eo tribunū Neapolitanū q ab alexandria reuertēti agrippæ circa Iamnam occurrens: uel a quo fuisset directus uel ob quas causas indicat. Quo loci iudæoꝝ et pontifices reliquiq; nobiles eorūq; curia adesse curauerant: ut regem circa. s. officia nouarent. Postea uero quā congrua humanitate coluerunt cōquesti sunt quam potuerūt flebiliter de calamitatibus propriis: & in humanitatē Flori explicauerunt. Quā licet argueret agrippas tamē ut ducis auctoritati competeat inuestionē suam in iudæos transfudit: quoꝝ maxime miserebat uolens. s. frenare eorū motus: ut p hoc ipsum quod uiderent nihil passi iniuriæ ab ultiōis desinerēt appetitu. Ad hæc ergo qcunq; egregii erant: & pp sua p̄da desiderabant quietem: intelligebant regis redargutionem

esse plenam benignitatis. Populus aut Hierosolymorum sexaginta stadiis obuiam progressus officio-
se Agrippam & Neapolitanum suscepit. Lamentabatur tamen interfectos coniuges mulieres: quatuor
plangoribus reliquos quoque populus ad lamenta conuersus precabatur Agrippam ut genti consu-
leret. Succlamabant etiam Neapolitano: ut ingrederetur urbem uideretque quae essent a Floro getta:
& ira ostendebantur quidem desertum domosque uastatas. Deiceps uero per Agrippam suaserunt Nea-
politano ut is cum uno tantum famulo usque ad Siloam totam circuiret ciuitatem: quatenus ipsis co-
gnosceret oculis iudeos quidem omnibus aliis parere romanis: soli autem Floro aduersari pro magni-
tudinem in eos crudeliter. Ille igitur cum circuisset urbem & mansuetudinis populi sufficiens docu-
mentum teneret: ascendit in templum quo etiam multitudinem conuocauit: & plurimis uerbis si de-
eorum cum circa Romanos collaudasset: multa etiam ad conseruationem pacis hortatus adorauit
eum eiusque sancta in eo tamen consistens loco in quo licebat per religionem: sicque regressus ad Cesti-
um est. Vulgus autem iudeorum ad regem pontificesque conuersus petebat: ut legati aduersum Florum
ad Neronem mitterentur: neque de tanta caede tacentes suspicionem suam defectionis praerberent: uisuri
quippe eos principes capiendorum armorum fuisse nisi praeuientes ostendissent illum esse qui dedis-
set exordium constabat aut multitudinem non esse quieturam si legationem aliquis impedisset. Ad
haec Agrippa ordinari quidem legatos qui Florum accusarent inuidiosum putabat: despiceret autem iu-
deos in bella commotos neque sibi expedire cernebat.

Aduocat contionem iudeorum & constituit in suggestu Beronicem germanam rex Agrippa qui
omnes hortatur iudeos ad quietem & patientiam dicens haec non placere Caesari: neque eos posse
Romanis obsistere: qui toti orbi iam dominantur tandem acquiescit populus: uolensque persuade-
re ut Floro obediant. quousque successor ueniat. accensa multitudo ex urbe pepulerunt: ipse in re-
gnum discessit.

CAP. XVII.

Duocata igitur contione in xystrum: & in suggestu constituens germanam suam Beroni-
cem in Afamonorum domo ea siquidem xystro imminebat contra superiorem partem ur-
bis. Nam xystro templum erat ponte coniunctum eiusmodi orationem habuit. Siquidem
non uiderem uos omnes ad pugnam cum Romanis esse concitatos. Neque populi purio-
rem sincerissimamque pacem uelle seruare. Neque processissem ad uos: neque consulere confi-
sus essem: supuacua quippe de utilibus oratio quando omnium habitatorum conspirat ad deterio-
ra consensus. Quomodo uero aliquos quidem aetas: malorum belli nescios facit: quosdam uero in
considerata spes libertatis: nonnullos uero auaritia succedit & in confusione rerum capiendum de mi-
noribus lucrum quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur: & non per paucorum improba consilia est
boni dispareant existimari oportere ut omnibus uobis in unum coactis ea exponerem quae arbitror
expedire. Perstrepet autem nemo si non ea audierit quae ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defe-
ctionem irreuocabiler incitati: licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. Mea
autem etiam ad illos qui audire cupiunt intercipientur oratio: nisi ab omnibus uobis silentium praebeat.
Noui quidem quam multi & iniurias procurantium prouincias & praeconia libertatis quasi tragice
prosequantur. Ego autem antequam discutiam qui sitis & contra quos pugnam suscipere tentetis: pri-
mum separabo causas quas connexas putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci: cur liberta-
tem magna laude sustollitis? Si uero istud ipsum seruire intolerabile ducitis superflua est aduersum
rectores querela. Et illis siquidem uel moderatissime agentibus: nihilominus turpe erit seruire. Con-
siderate autem singillatim & uidete quam exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa recto-
rum consideranda sunt crimina. Colere siquidem officiis non exasperare oportet iurgis potestatem.
Cum uero modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis: aduersum uos profecto eos quibus
infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quae ante Claudio: & cum quadam uerecundia no-
cebant: palam uos confidenterque populantur. Nihil autem ita plagas coherceret: ut patientia & uiola-
torum quies quae uigilantibus indicit pudorem. Fac autem eos qui a romanis in prouincias dirigantur
esse grauer molestos. Non tamen etiam romani omnes uiolant uos: neque ipse Caesar aduersum
quem pugnam uultis. Neque enim ex praeccepto illorum improbus ad uos quisquam uenit: neque pos-
sunt illi quae in oriente geruntur positi in occidente conspiceret. Sed neque facile ea quae hic fiunt: illic
audiuntur. Est autem importunissimum & propter exiguas causas tantis: & ea de quibus querimus nescie-
ribus uelle conflagrare. Et quidem nostrorum criminum cito erit futura correctio. Neque enim unus idem
prouinciae semper curam tenebit & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem
semel bellum neque deponere facile est absque magnis calamitatibus neque sustinere. Libertatis uero do-
na sitientibus prouidendum atque certandum est: ut principio non ea careant. Molesta enim est nouitas
seruitutis quam ne utique subeas iustum suscipi certamen uidetur. Qui uero semel subiectus est & dein-
ceps deficit contumax magis seruus quam amator libertatis ostendit. Tunc igitur oportuit omnia age-
re ne susciperetur Romani cum in prouinciam Pompeius intraret. Maiores uero uestri eorumque reges pe-
cunia corporibus ams multo uobis meliores exiguae parti uirtutis Romanae obsistere nequerunt. Vos
autem qui haereditariam obedientiam suscepistis rebus autem omnibus ab illis qui primi paruere quam legibus

sime inferiores estis: contra omne Romanum regnum obfistere arbitramini. Et Athenienses quidē qui ob græcorū libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere: qui superbissimum illū Xerxi latorem autē Europa duceret exercitū. hunc inquam cum una naue fugientē gloriosissime persecuti sunt. Circa paruam autem Salaminam qui tantas opes Asiæ confregere: nunc tamen seruiunt Romanis: & illam regiam Græciæ ciuitatem administrant Italiæ iussiones. Lacedæmonii quoque post Thermophylas & plateas & Agesilaum Asiam perscrutatū eisdem dominos uenerantur. Macedones uero qui adhuc pene libertatem imaginantur Philippum uidere cum Alexandro promittentem sibi orbis imperium: serunt tamen rerū mutationem & adorant eos ad quos fortuna migravit. Aliæ quoque multæ gentes ad libertatē fiducia subnixæ: & multo maiores cefferunt tamen & obediunt. Vos autē soli seruire dedignamini his quibus uideatis uniuersa esse subiecta? Cui militiæ? quibus confiditis armis? Vbi classis uestra quæ peruagetur Romanoꝝ maria? Vbi autē qui expensis possunt sufficere thesauri? Contra Aegyptios fore aut arabas existimatis uos bellum mouere? Non circūspicitis Romanorum imperium? Non metimini uestram imbecillitatē? Nōne scitis uestram ciuitatē a contemnis gentibus frequenter esse superatam? Illoꝝ autē uirtus per totum orbem inuicta percurrit: imo etiam hoc orbe plus aliquid quæsierunt. Neque enim sufficit eis ad orientem quidem totus Euphrates: ad septentrionem uero Ister neque meridiētenus solitudine Libya perscrutata: neque in occidente Gades: sed ultra Oceanum alium quæsierunt orbem. Usque ad Britannias inaccessas prius arma & exercitum transtulerunt. Quid ergo? Vos ne ditiores Gallis: fortiores Germanis: prudentiores Græcis? Postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ uos fiducia aduersum Romanos erigit? Sed dicit aliquis seruire molestissimum est. Ac quanto magis id Græcis: qui uniuersis sub sole habitantibus uidebantur præstare nobilitate: & tam latam quondam prouinciam possidentes: tunc bis ternis fascibus Romanoꝝ obediunt. Paribus autē macedones obsequuntur: qui certe multo uobis iustius deberent libertatē tueri. Quid autē quingentæ Asiæ ciuitates? Nunquid non absque ullo præsidio uni tantūmodo rectori parent? & fascibus consulis obsequuntur. Quid autē pergam enumerare Heniochos: & Colchos: & Taurorum gentē: Bosphoranos quoque & habitantes circa ponti litora nationes Mæoticasque gentes? Apud quas nimirum olim neque domesticus aliquis dominus noscebatur. Nunc uero militū subiiciuntur tantum tribus milibus: & quadraginta naues longæ in nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta Bithynia & Cappadocia & Pamphiliorum gēs Lydi quoque & Cilices pro libertate dicere ualerent. Tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autē Traches quinque quidem diebus in latum: septē autem in longum cōmeabilem prouinciam possidentes asperioresque multo quam uestra est: ac multis partibus fortiores altissimoque gelu eos qui iruerint retardantem duobus milibus Romanorum in præsidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrii usque ad dalmatiam: & Istro tenus incolentes duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compescunt Dacorū. Ipsi quoque Dalmatæ qui tam multa de libertate conati sunt: sæpiusque capti: rursus cum maioribus opibus rebellant. Nunc sub una Romanoꝝ legiōe agunt quietem. Verū tamen si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare deberēt: Gallos potissimum oporteret assurgere: quos uidelicet tantis munimentis natura cinxisset. Ab orientali quippe plaga alpium montibus a septentrionali Rheno flumine: a meridie Pyreneis montibus ab occidente uero Oceano. Sed tali munitione gaudentes trecentis & uiginti quinque gentibus numerosi fontes autem: ut ita dixerim: felicitatis domesticæ habentes: omnibusque bonis totum pene orbem irrigantes fuerunt: nihilominus uestigales esse Romanorum: ac felicitatem suam in eorū felicitate reponere. Idque sane ipsum: non per animorū molliem: nec propter ignobilitatem parentum quippe octoginta annos pro libertate pugnauerunt: sed Romanorum admirati sunt horrueruntque cum uirtute fortunam: qua illi plura sæpe obtinuerunt quam bellis. Denique sub mille & .cc. militibus seruiunt: quibus pene plures habuerant ciuitates. Neque Iberis nascens in agris aurum ad gerenda pro libertate bella sufficit. Neque tantum terrarum marisque spacia. Romanis diremptæ gentes Lusitani: scilicet & cantabrorū arimania: nec uicinus Oceanus: etiam accolis suis fragore terribilis satis fuit uirtutibus Romanis: sed ultra columnas Herculis protulerunt arma: & ipsas nubes Pyreneorum montium egressi uertices ditioni suæ subdiderunt Romani atque ita pugnacibus gentibus tantoque ut prædixi spacio diremptis legio in præsidio una satis est. Quis uestrum non audiuit multitudinem Germanorum uirtutem quoque & magnitudines corporum ut arbitror sæpe uidistis. Siquidem ubique Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi quidem ita ingentem spaciis regionem incolentes spiritus autem maiores corporibus gerentes & animam quidem contemtricem mortis: indignationes autem uehementiores feris: nunc autem limitem Rhenum habent: & octo Romanorum legionibus domantur: & seruiunt quidem qui capti sunt: reliqua autem eorum gens uniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate etiam Britannorum muros qui Hierosolymorum confiditis muris. Illos siquidem circūdatos Oceano: & pene nō minorem quā noster orbis est habitantes Romani nauigantes redegerunt in ditionē suā: quatuorque legiones tantæ magnitudinis

insulam tuentur. & quid opus est plura dicere? cum etiam Parthi bellicosissimum genus tantis prius populis imperantes & tam magnis opibus circumdati obsides tamen mittunt Romanis: estque cerne re sub spem pacis seruientem in Italia præcipuam orientis libertatem. Vniuersis quippe qui sub sole incolunt Romanorum arma uenerantibus uos soli bellum geretis? Neque Carthaginensium confidē rābitis finem: qui magno illo Hannibale gloriantes & ex nobilitate Phœnicum stirpe uenientes tamen sub Scipionis dextera corruerunt. Sed neque Cyrenæi Lacedæmone oriundi: neque Marmaridarum genus usque ad Dapsidem protentum neque terribiles etiam audiētibus Syrtes: Nasamones quoque & mari & innumerabilis multitudo nomadum uirtutes impediere Romanos. Sed tertiam partem orbis terrarum: cuius neque numerare quidem nationes facile est quæ. scilicet ab Atlantico mari & columnis Herculis usque ad rubrum mare infinitos numero & locis æthiopes continet: totam tamen susceperunt armis & præter fruges annuas quibus Romanam multitudinē octo mensibus pascunt alia quoque uestigalia pendunt. Expensas quoque deuotissimi imperio ministrant. Nihil de his quæ iubent: sicut uos contumeliosum putantes. Equidem una cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Romanam? Quomodo eam possitis de uicina uobis ægypto diligenter inspicere. Hæc enim cum usque ad æthiopas porrigitur: opulentiamque Arabiam: contigua quoque sit India quinquaginta & septingenta centena millia incolarum habens præter Alexandrinorum plebem tamen uestigalia quoque magnitudinē de censu singulorum capitum æstimari licet deuotissime penditans: Romanum non dedignatur imperium. Et certe quam magnam stimulum defectionis habens: Alexandriam scilicet multitudine & diuitiis abundantem: magnitudine quoque non imparē. Habet siquidem in longitudine stadia. xxx. in latitudine uero non minus quam decem: tributorum uero multo amplius per menses singulos infert: quam uos toto anno penditis: & præter pecuniam iiii. mensium Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem undique: aut incommeabili solitudine aut importuoso mari: aut fluminibus aut syluosis paludibus: quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Duæ etiam legiones ciuitati insidentes profundam Aegyptum cum illa macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt Romani sunt. nisi forte quis uestrum spes suas ultra Euphraten porrigit: & Adiabenorū regionem gentiles suos æstimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum dabunt Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitia & arbitrabitur fœdus esse temeratum si quis de his qui subiecti sunt eius imperio aduersum Romanos in bello procedat. Super est ad diuinum confugiantur auxilium. Verum & hoc apud Romanos. Sine deo quippe impossibile esset imperium tale consistere. Considerate autem quemadmodum hæc ipsa erga ipsam religionem inmoderatio: etiam si cum longe inferioribus bellum geratis: tamen ad dispensandum sit uobis difficillima atque eadem transgrediendo offendatis deum: per quæ eum auxiliaturum putatis. Si enim seruetis Sabbathorum consuetudinem: & ad nullum actum moueamini facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores uestri experti sunt hos dies Pompeo ad bellum destinante in quibus scilicet hi qui oppugnabantur oria gerebant. Transgredientes autem in bello legem patriam nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc uobis intentio est: ne quid de patria institutione soluat. Quemadmodum autem aduocabitis ad adiutorium deum si cultum indebitum sponte uiolētis? Assumunt autem singuli quoque bellum uel diuinæ uirtuti: uel humanis opibus confidentes. Cum uero utraq; hæc quantum ad ipsam pertinet consequentiam deserunt: in manifestam utriusque captiuitatem uolentes pugnare profiliunt. Quid autem prohibet propriis manibus filios uestros coniugesque laniare: & pulcherrimam inflammare patriam. Erupentes siquidem in furorem lucrabimini uel ignominiam superatorum. bonum est o amice bonum est: cum adhuc stat nauis in portu præcauere tempestatem futuram: & non eo tempore quo in medias irrueris procellas ne quicquam trepidare. His siquidem qui in improuisa mala inciderint superest: ut non indigni uel miseratiōe uideantur: qui uero se in apertum discrimen iniecerint etiam exprobrationibus onerentur: nisi forte aliquis uestrum æstimet secundum peccata conflictum ire: Romanos autem postquam uicerint merito diocriter uobiscum acturos: & non in exemplo aliarum gentium sacram hanc urbem inflammaturos: interfecturos autem uniuersum uestrum. Neque enim qui superueritis armis usquam locum fugæ habebitis: uniuersis: scilicet gentibus: uel iam habentibus Romanos dominos: uel habere metuentibus. Periculum autem non solum in uos manebit: sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes iudeos. Neque enim est in toto orbe populus in quo non uestra portio sit: quos certe omnes uobis rebellantibus cæde crudelissima diuersi quoque conficient: & propter paucorum uirorum praua consilia: uniuersæ urbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem uenia eos qui talia patrauerunt: quod sunt nimium uestro uitio congregati. Si uero eadē exequi suspenderit considerate quam impiū sit aduersum tam benignos arma nouisse. Subeat autem uos miseratio: & si non filiorum uestrorum atque coniugum saltē istius ciuitatis: quæ mater urbium uestre regionis uocat. Parcite moenibus sacris: precite uenerabilibus adytis: templumque uobis & sancta sanctorum seruare. Neque enim ultra uictores Romani his abstinebunt

quibus primo parentes nullam receperunt gratiam. Protestor autem ego quidem sancta uestra sacrosque angelos dei patriamque communem quando nihil eorum consiliorum quae uobis uiderim expedire subtraxerim uos autem decernentes: quae oportet mecum in pace degeris. Si uero protuleritis iras absque me periculis subdemini. His dictis astante etiam sorore lachrymauit: & multam partem de eorum impetu lachrymis infregit. Susclamabant autem non se aduersum Romanos: sed aduersum Florum ob ea quae pertulissent pugnam gerere. Ad quos rex agrippa. Sed opera uestra inquit talia sunt qualia aduersum Romanos pugnantium. Neque enim Caesari uestigal dedistis: & Antonianae porticus incendistis. Sopiētis autem causam defectionis. Si & porticus denuo construatis & tributa reddere maturētis. Neque enim Flori hoc praesidium est aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit: & cum rege ac Beronice ascendentes in templum porticus aedificare adorti sunt. Per uicos & regiones principes decurionesque dispersi uestigal colligebant: celeriterque quadraginta talenta. tantum enim erat reliquum redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas eo tunc tempore agrippas compescuit. Deinceps uero persuadere populo tentabat: ut parerent Floro: donec successor ei a Caesare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa nec a uerborum in rege contumeliis temperauit: sed protinus eum urbe pepulerunt: ausque sunt nonnulli seditionum etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabilem impetum & conquerentemque contumeliis esset affectus. Princeps quidem eorum una cum aliis potentibus misit ad Florum Caesariam: ut ipse ex eis eligeret qui de tota regione uestigal exigerent. Ipse uero discessit in regnum.

Quidam eo tpe insurgunt & romanos oēs interficiunt Eleazarus dux militum prohibet Romanos hostias immolare. Nobiles quidam hortantur ne id fiat: ad Florem destinantur legati & ad agrippam ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem: diuiditur ciuitas in duas partes: quidam nobilium & pontificum confugerunt: quidam in cloacis latuerunt. CAP. XVIII.

Et idem tempus quidam eorum qui bellum maxime mouebant congregati irruerunt in quoddam praesidium: quod uocabatur Masada: & occulte eo peruasit: Romanos omnes interfecerunt. Alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoque Hierosolymorum Eleazarus quidam filius Ananiae pontificis iuuenis audacissimus dux illo tempore militum persuasit his qui sacrificiis ministrabant: ut nullius munus aut hostia qui non esset de Iudaeorum gente susciperetur. Id autem erat Romani belli semen atque materia. Reiecit siquidem hostias Caesaris quae pro Romano populo offerri solitae erant. Plurimum autem super hoc pontificibus aliisque nobilibus deprecatis ut non praeterirent eum morem quo supplicabatur pro regibus. Nihil tamen acquieuerunt non parum quidem & suae multitudini confidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium eorum uoluntates iuuabat: maxime autem aspiciabant ad Eleazarum: qui per idem tempus ut dixi: princeps erat. Conuenientes igitur potentes quique cum pontificibus & pharisaeorum nobilissimis: & uidentes quae grauibus malis pergerent subiicere ciuitatem: decreuerunt seditionum animos experiri: & ante portam quae area uocatur contionem aduocantes: erat autem in interiori parte templi posita quae respicit ad solis exortum: ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti: & quae tam breuiter bellum patriae commouerent. Deinceps irrationabilitatem causae ipsius arguebant dicentes: maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium: semperque eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: & non solum prohibuisse aliquorum hostias id siquidem esse impiissimum: sed etiam eas quae uilcerentur permanerent quae ad praesens usque tempus oblationes eorum in templi cultibus collocasse. At nunc eos quae Romana arma irritarent: & despicerent eorum bella nouum statuere morem religionis atque tunc in periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis: uideri siquidem ea sit in qua praeter solos Iudaeos nullus alter immolet externus. Neque ad orandum sinatur accedere. Et siquidem circa unius aliquis priuati personam lex ferretur eiusmodi possit nimirum iure nos inhumanitatis arguere. Nunc autem despiciuntur Romani: & iudicatur Caesar prophanus. Unde uerendum est: ne qui immolandas pro illis hostias repellunt ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre. Fiatque uere extra principatum ciuitas nisi celerius respiscetes reddiderint hostias: ac priusquam ad eos in quoque contumelia idem tentatum est huius ausus fama perueniat. simul autem ista dicentes producebant in medio scientissimos morum patrum sacerdotes quosque narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quae dicebantur: sed neque procedebant in medio altaris ministri ut belli materiam praepararent. Videntes igitur nobiles quique seditionem eo iam processisse: ut eorum non possit auctoritate compesci: & Romanorum armorum periculum se primos esse mansuros in quantum poterant consulentes amoliri causas parabant & legatos quidem ad Florum miserunt quorum erat princeps filius Ananiae Symon: alios autem ad Agrippam: inter quos nobilissimi Saulus & antippas & Costobarus erant qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabant autem utrumque ut cum exercitu ascenderet in ciuitatem & seditionem opprimeret priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus

nuntius fuit uolensque inflammare bellum nihil respondit legatis. Agrippas autem pariter utrisque parcens. s. deficientibus uel iis aduersum quos bellum mouebatur: uolensque & Romanis conseruare iudæos: & iudæis templum atque patriam ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens misit in auxilium populo equitum tria milia Auranitas Batanæos Trachonitas. Cum his autem erat præfectus equitum Darius: dux uero agminis Philippus ioacimi filius. His uero ueniens tibus optimates quique cum pontificibus: & omni multitudine quæ optabat quietem superiorem occupabant ciuitatem inferiorem siquidem & templum seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indefinentibus utebantur & continuâ erat emissio sagittarum ex utraque. s. parte. Erat autem quando ex insidiis procurrerent eominus dimicabant. Præstabant autem audacia quidem seditiosorum: bellum uero scientia regii pollebant. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere: phanatoresque eius expellere. Seditiosus uero qui cum Eleazaro agebant ut præter ea quæ obtinebant etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusque partis cædes fiebat: & neutri de eo loco quem tenuerant depellebant. Deinceps uero adueniente ea festiuitate quæ Xylophoria dicitur: in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum: quatenus nunquam igni deficiat esca: semper enim inextinguibilis perseverat: quosdam quidem cura religionis exclusit. inter infirmiores autem uulgum multi irrumpentes sicariorum sic enim uocant latrones gladios in sinibus gerentes audacissime utebantur opere quod adorti erant. Regii autem audacia & multitudine uincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt: cum isti protinus irruentes Ananiæ pontificis domum: & Agrippæ ac Beronices palacium inflammauerunt. Postquam ignem archiuo intulerunt uolentes omnia creditorum documenta disperdere: nec etiam unde ratio creditæ pecuniæ pateret atque omnis ad eos debitorum se iungeret multitudo: & aduersum locupletes quasi metu libertatis haberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarum custodibus ignem ædibus iniecerunt: atque ita succensus ciuitatis neruis hostibus irruerant. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis latuerunt: quidam uero cum regiiis in superiorem regiam confugerunt: portas celeriter obstruentes. Inter quos Ananias pontifex: & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam ufos legatione diximus. Tunc ergo uictoria quidem & inflammatione contenti cessauerunt.

Quintadecima die mensis Augusti fit impetus in Antoniam & omnes obsessos in eo præsidio capiunt: post regem accedunt exurunt turres: præcantur Manaimum ut liceat aufugere quibus concedit relictis solum Romanis intus: qui confugiunt in turres regias: illi uero qui cum Manaimo erant: irruentes illa loca diripientes stratopedum incenderunt.

CAP. XIX.

Octidie autem. xy. scilicet die augusti mensis fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes per biduum obsessos ceperunt atque interfecerunt: præsidiumque incenderunt. Postea uero transferunt in regiam ad quam confugere Agrippæ milites: & in. iiii. partes agmen suum diidentes muros moliebantur. Eorum uero qui intus erant erumpere nullus audebat propter multitudinem oppugnantium. Distributi autem propugnacula: & turres subeuntes interficiebant: & frequenter quidem latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus: nec nocte cessabat: seditiosus uidelicet æstimantibus in desperationem cogi eos qui in præsidio erant propter inopiam uictus: regiiis uero credentibus oppugnatores suos cessuros labori. In his autem erat Manaimus unus de filiis Iudæ Galilæi callidissimus rhetor qui etiam quondam sub Cyrino exprobrauerat Iudæis quoniam post deum subiicerentur romanis. Is ergo assumptis quibusdam nobilium perrexit in Masada ubi armamentarium Herodis erat. Eoque peracto populares aliosque latrones diligenter armauit. Hisque utes stipatoribus ueluti rex Hierosolymam reuertitur factusque princeps seditionis oppugnationem disponebat. Machinamentorum autem inopia erat: & nec poterant palam suffodere muros: superne hostibus tela iacētibus. Funiculum igitur longe ceptum sub una turrim agentes suspenderunt cum materia subiecta ac postea in sustinentia ligna ignem immittentes aggressi sunt. Sicque subiectibus exustis turris quidem ex templo emota est. Alter autem murus intus ædificatus apparuit. Regii quippe molitiones eorum præsentientes fore etiam de concussione turris: alium sibi murum celerius ædificauerunt. Inter hoc autem hi quidem qui oppugnabant & statim se uictores credebant cum uidissent alium murum stupore defecti sunt: regii tamen ad Manaimum aliosque seditionis principes mittebant: precantes ut eis descendere liceret: id est regiiis eiusque reliquis. Quod cum Manaimus annuisset protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictis erant grandis animi occupauit defectus. Neque enim ui contra tantam multitudinem pares erant: & precari ut exire liceret ignominiam iudicabant: quamque & si tribueretur nequaquam tutum putabant. Dereliquentes igitur inferiorem locum qui Stratopedon uocabatur quippe quasi capi faciles in turres regias confugerunt: quarum una appellabatur Hippicos: alia Phaselus: tertia Maniannes. Hi uero qui cum Manaimo erant protinus irruentes ea loca de quibus milites fugerant si quos eorum comprehenderunt trucidantes omnem reliquum apparatus diripientes Stratopedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

Capitur Ananias pontifex & cū fratre Ezechia occidit & insurgūt qdam contra Manaimū: nolētes eum regem: interficitur Sophista a populo: interficitur Manaimus: per Romanos etiam multi ex Iudæis occiduntur: ita ut Cæsaria uacuata Iudæis remaneat.

CAP. XX.

Equenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regia domus latens capitur: & a latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsedētes autem turres seditiosi custodiebant ne quis militum posset effugere. Manaimum autem & munitorum locorum destructio & pontificis Ananias mors in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negociis arbitrans intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de sociis Eleazari & mutuo collocuti: quia non deceret a Romanis desiderio libertatis recedentes eandem populi suo prodere: dominumq; ferre: & si non uolentem: tamen seipsis humiliorem. Nam si oporteat cunctis aliquem præesse: quēuis magis alium quam illum deceret. Atq; ita pacti adoriuntur eum in templo. arroganter enim adoraturus accesserat regali habitu indutus: & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarum erant in illum profiluisissent: reliquus uero populus rapiēs saxa interfecit Sophistam: æstimantes quo modo illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores Manaimi resistentes postquam uiderunt totam aduersum se multitudinem irruere quiq; quo potuit diffugere & cædes quidem eorum qui compræhensi sunt: perscrutatio autem latetium sequebatur: pauciq; ex eis latentes in Masadam perfugerunt. cum quibus & Eleazarus filius Iairi propinquus genere Manaimo. Qui postea etiam in Masadam tyrannidem egit. Ipsum autem Manaimum cum confugisset in locum qui Ophlan uocatur: atq; illic humiliter delitesceret capientes extraxerunt in publicum: multisq; suppliciis affligentes interfecerunt. Similiter autem sub eo agētes principes præcipuumq; tyrannidis adiutorem eius Absalomon nomine. Et populus quidem sicut dixi in his adiutor fuit: suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi uero non ad comprimendam pugnam: sed ut cum maiori licentia bellum agerent interfecerunt Manaimum. Deniq; cum populus multum precaretur ut oppugnationem militum relaxarent uehementius insistebant donec ulterius resistere non ualentes: Metilius. s. Hic enim erat Romanorum præfectus: & reliqui mittunt ad Eleazarum dicētes: ut solas eorum pacifceretur animas: arma autem & reliqua quæ haberent ipsis tradentibus sumerent. Qui precationem illico rapientes remittunt ad eos Gotionē Nicomedis filium & Ananiam Saduci: & Iudam Ionathæ: eis dextras & sacramentum daturus. Quibus actis deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebant nemo aduersus eos seditiosorum fraudis aliquid molitus est. Postea uero quam secundum pactiones omnes scuta gladiosq; posuerunt neq; quicquam ulterius suspicantes descenderunt facto in eos impetu stipatores Eleazari compræhensos trucidabant: neq; resistentes neq; supplicantes: solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt præter Metiliū. Hunc enim deprecantem & usq; ad circuncisionem Iudaizare se promittentem tantūmodo seruaauerunt. Derrimentum autem Romanis quidem erat leue depotētia siquidem amplissima pauci fuerunt interempti: Iudæorum autem captiuitatis illud exitium probatur. Videntes autem graues iam stare causas bello: urbem tamen tali facinore fuisse repressam: ex quo nimirum diuina indignatio iminebat etiā si a Romanis nulla ultio timeretur: lugebant publice & iustitia ciuitatis præmebatur unusquisq; autē mediocrium quasi pro seditiosis causas redditurus turbabatur. Siquidē Sabbatho illam cædē contigerat perpetrari in quo. s. die propter religionē a sanctis quoq; operibus agunt quietem. Eodem autē die eademq; hora quasi ex aliqua cælesti prouidentia Cæsarienses quoq; Iudæos apud se habitantes trucidauerunt: ita ut uno tempore super. xx. milia hominum cæderentur: & cunctis Iudæis uacuata Cæsarea remaneret. nam & eos qui effugerant compræhendens Florus uinctos in arenam deduxit.

Iudæi diuisi uicos & loca alia inflāmauerunt: imensa cædes fit ex Iudæis & aliis: Ciuitates oēs ple ne cadaueribus Scythopolitæ cū Iudæis dimicant: clā tamen nocte dormientes tercia: eos inuadunt xiii. milia interficiunt ex Iudæis & eorū substantiā diripiunt.

CAP. XXI.

Ost Cæsariensium uero plagam tota gens efferata est. Diuisiq; Iudæis Syrorum uicos eisq; continentes rurales protinus uastauerunt: idest Philadelphiam & Gebonitin & Gerasam & Pellam & Scythopolim. Deinceps uero irruerunt in Gadara & Ioppem & Gaulanitiden. Et alia quidem subruentes loca: alia uero inflāmantes etiā in Cæsariam & Tyrum & Ptolemaidam: Gabam quoq; Cæsariamq; tendebant. Obstitit autem eorum incursum: neq; Sebaste: neque Ascolon: sed his quoque inflāmantis Anthedona & Gazam euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur: uici scilicet & agri eorum qui capiebantur uirorum imensa cædes fiebat: neq; tamen Syrii minorem numero multitudinem Iudæorum uastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant compræhensos disperdebant: non solum ob uetus odium: sed ut: & discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo conturbatio totam Syriam peruascerat: & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: unaq; alterutris salus erat: si anticipassent alteros cædes faciendo. & dies quidem ducebantur in sanguine. noctes autē molestiores formido faciebat. nam licet uiderentur amoliri Iudæos: tamen etiā de aliis gentibus

iudaezantes cogebantur habere suspectos: & per hoc ipsum quod in eis uidebatur ambiguum: neque temere eos placebat interfici & rursus per ipsam religionis commixtionem quasi penitus externos timebant: prouocabant autem ad caedes aduersorum etiam illos qui prius fuerant mansueti auaritia siquidem substantias caesorum passim diripiebant & quasi uictores eorum praedam quos trucidauerunt in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset: quasi scilicet plurimae uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis & inhumatos passim iacere cum paruulis senes. foeminas autem neque uerecundia contextas: & omnis quidem prouincia plena erat inerrabilium calamitatum maior autem his metus audendorum malorum ipsis quae acta erant facinoribus imminebat: & haftenus quidem iudaeis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines etiam iudaeos: qui illic habitabant: experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirassent: & consanguinitatem utilitati propriae postponentes aduersum iudaeos cum gentilibus dimicabant: suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auaritia. Denique Scythopolitae ueriti ne ciuitatem noctu adurerent: & magna sua calamitate ciuibus excusarent defectio nem. Dixerunt eis: ut si uelint in eos firmare consensum & circa alienigenas ostendere fidem: transirent cum omnibus famulis suis in proximam locum paludis. Quibus quae fuerant iussa sine suspitione facientibus diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolitae. Tertia uero nocte explorantes alios incautos alios uero dormientes inuadunt: subitoque omnes interfecerunt qui fuerunt xiii. milia. Postque eorum substantiam cunctam diripuerunt.

Circumsus Scythopolitis a iudaeis Symon quidam qui multos ex Iudaeis quotidie truncauerat educens gladium nullum hostium interfecit & patrem & matrem & filios & uxorem interfecit praedignatione: ne hostium quos gloriaretur: & seipsum: caedes maxima fit in scythopoli urbes & populi cum uicini iudaeos omnes interficiunt: multae ciuitates aliae pepererunt eis miseratioe morae. CAP. XXII.

Ignem autem etiam uidetur symonis interitum enarrare. Hic enim sauli cuiusdam non ignobilis uiri filius erat. Fortitudine quoque corporis & audacia animi insignissimus: quibus utriusque ad incommoda suae gentis abusus multos siquidem iudaeorum appropinquantes Scythopolim quotidie obruncabat: & frequenter integros cuneos fudit fugauitque: ita ut totius aciei mora & momentum solus existeret. Comprahendit autem eum digna ciuili interfectione poena. Nam cum scythopolitae circumsusi essent iudaeis: & in paludem praecipites agerent educes symon gladium in nullum quidem hostium impetum fecit. Nihil siquidem in tanta multitudine promoturum uidebat. Exclamans autem miserabiliter digna inquit Scythopolitani his quae gessi patior: quippe qui tam multa caede ciuium meorum benignitati erga uos nostrae fidei feci. Digne enim nobis exera gens infida est: qui in nostrum genus tanta impietate delinquimus. Morior ergo quasi prophanus propriis manibus: neque enim dignum est hostibus subiacere. Iste autem ipse finis: & mihi sceleris digna poena: & aut uirtutis idoneum decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interita gloriatur: neque insultet cadenti. Haec dicens miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suam. Erant autem & uxor & filii & prouecti in senectutem parentes. Ille quidem patrem trahens caesariae & eum superstantis ense penetrauit post quem non sane inuitam matrem interfecit. Super hos autem coniugi & filiis intulit ferrum singulis sane horum pene currentibus gladio & hostes praenire cupientibus. Cum uero omnem suam necessitudinem trucidasset caesis superstantis extendit dexteram: ut neminem posset latere: & totum in uiscera sua ense demersit. Dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem. Caeterum quantum ad fidem quam alienigenis praestitit digno sine consumptus. Ad eadem autem quae in Scythopoli facta est: reliquae quoque urbes iudaeis apud se habitantibus irruerunt: & duo milia quingentos Ascalonitae: Ptolemitae autem duo milia interfecerunt. Vinxerunt quoque non paucos Tyrii: multos quidem trucidauerunt: plures autem uinctos custodibus tradidere. Hippeni quoque & Gadarenses similiter audacissimos quidem amoliebantur: terribiles autem sollicitate obseruabant. Reliquae quoque urbes aduersum iudaeos singulae: & prout habebant uel timore uel odio mouebantur: soli autem Antiocheni & Sidonii & Apamei suis cohabitatoribus pepererunt: & neque interfecere quemque iudaeorum neque uinculis tradiderunt. Forte autem & propter multitudinem suam despererunt: eorum si qui motus fuissent: mihi autem uidentur magis erga eos miseratione moti quos utique nihil moliri uidebant. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt quam gesserunt mali: & egredientes usque ad fines suos deduxerunt.

In regno Agrippae insurgit pernicies aduersus iudaeos: Noarum multos ciues qui ad agrippam & Cestium uenerant poscendi praesidii gratia in itinere occidit: hunc Varum agrippa punire non audeat summouit eum e regione qua procurabat. CAP. XXIII.

Excitata est autem etiam in regno agrippae aduersum iudaeos pernicies. Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum antiochiam: relicto super negocia sua quodam ex sociis nomine Noaro qui Soemo regi genere erat propinquus. Venerunt ad eum de Batanea regione septuaginta numero uiri & nobilitate & prudentia ciuium suorum praestantissimi poscendi praesidii gratia: ut si qui, scilicet apud eos quoque motus fierent haberent idoneam custodiam per quam possent

insurgentes quosque comprimere. Hos Noarus quosdam armatos de regis permittens interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus propter consilium Agrippæ & propter nimiam auaritiam impie in gentiles suos agere non recusans regnum omne corrumpit; perseverans. s. post talem principatum in totum genus exercere iniquitatem. Donec discussus agrippa rebus animaduertere quidem in Noarum ueritus est propter propinquitatem Soemi. Procuranda tamen eum regione summouit. Seditiosi autem compræhendentes præsidium: quod appellatur Cyprus imminens finibus hiericuntis custodes quidem interfecerunt munimenta autem destruxerunt.

Iudæi persuadent Romanis ut deserant castellum: utuntur honoribus iudæi in alexandria quos Alexander concesserat conflictus continuus cum iudæis & Græcis fit. CAP. XXIII.

P Er eosdem dies etiam in Machærunte multitudo iudæorum persuadebat in præsidio relictis Romanis deserere castellum eisque tradere. Illi autem quæ rogabantur cogi metuentes pacti sunt cum eis discessionem suam & accipientes fidem tradunt præsidium quod diligenter cœperunt Machæritæ custodiis optinere. In alexandri autem semper quidem

erat incolis aduersum iudæos seditio. Iam ab illo tempore: ex quo strenuus alexander contra Aegyptios usus iudæis præmium societatis tradidit eis: & habitandi apud Alexandriam facultatem & ius orbis æquale cum gentibus. permanebant autem eis honor iste apud successores quoque alexandri. Denique & in parte ciuitatis locum eis propriam deputauerunt: quatenus haberent conuersationem per omnia mundiorem a commotione scilicet gentium sequestratam præstiteruntque eis ut etiam Macedones appellaretur. Deinceps uero cum in possessionem Romanorum Aegyptus uenisset: neque Cæsar primus: neque post eum quispiam honores quos alexander iudæis decreuerat minuit. Conflictus autem eorum aduersus Græcos pene continuus erat: & iudicibus multis quotidie ab utraq; parte lucrum reuehentibus seditio accendebatur.

Alexandrini conueniunt ut largitionem ad Herodem mittant: permiscetur iudæi cum Græcis in amphitheatro: fit discordia maxima inter eos: Tyberius alexander coercuit eos hortationibus qui irruentes Tyberium contumeliis appetebant ille quasi omnes fecit interficere: domos diripere. Zabolon ciuitas a Cestio occupatur: diripit domos & loca incendit. CAP. XXV.

T Vnc uero cum apud alios turbata res esset: illic magis exarsit tumultus. Nam cum alexandrini in contionem uenissent ut ordinarent pro certis negociis largitionem ad Neronem ferendam concurrere in amphitheatrum permixti Græcis plurimi iudæorum. Quos cum uidissent æmuli extemplo clamare cœperunt: iudæos hostes: & exploratores esse ac deinceps insipientes intulerunt eisdem manus & reliqui quidem fugientes dissipati sunt tres ex his uiros compræhendentes trahebant quasi uiuos incensuri. Commota est autem omnis terra iudæorum ad ultionem ferendam: & primum quidem in Græcos saxa iaciebant. Postea etiam uerosa cibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt: comminantes quot in ipso loco tantum simul populum concremarent & pene minas impleissent rebus: nisi iras eorum compressisset Tyberius Alexander princeps ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principium ab armis sumpsit: sed nobiles eorum quosque summittens hortabatur ut desinerent: neque aduersum se militiam Romanam commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridetes Tyberium contumeliis appetebant. Qui postquam uidit absque calamitate tumultuosos non posse compesci immisit in eos duas Romanorum legiones: quæ in ciuitate erant. Cum his alios quinque milia equites casu ad iudæorum interitum de Libya uenientes præcepitque ut non solum interficerent: sed etiam substantias eorum diriperent domosque inflammarent. Qui protinus concurrentes in locum qui uocatur Delta: illo quippe erat iudæorum multitudo collecta exequabantur strenue iussiones nec sane sine cruenta uictoria. Collecti quippe in unum iudæi & eos qui de suis optime armati erant ante reliquam multitudinem stantes aliquandiu restiterunt. Postquam uero in fugam inclinati sunt: passim trucidabantur: & erat eorum grandis interitus. Tum quæ sibi mandata fuerant exequuntur. Conglobati enim iudæi his quos melius armatos habebant in fronte positos aliquandiu quidem restiterunt. Semel in fugam uersa mactabantur: nec unius exitii modus cum alii sub diuo atque in campo depræhenderentur: in ædes autem alii concluderentur: & eas quoque incenderent Romani una etiam diripiendo quæ in his reperissent: neque illos aut infantium misericordia aut reuerentia senectutis moueret: sed in omnino ætates pari cæde sæuirent. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat. Quinque uero congecta sunt milia mortuorum: nec tamen saltem reliquæ remansissent: nisi ad preces se contulissent eorumque misertus alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem quibus erat consuetum obedire præceptis primo eius nutu discedunt: populares autem Alexandrini propter odii magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur: uixque a corporibus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit. Cestio uero iam quiescendum esse non uidebatur in sensis ubique iudæis: sed duodecimam legionem integram ex Antiochia secum ducens: & ex reliquis bina milia lecta peditum: & .iiii. alas equitum insuper regum auxilia: hoc est Antiochi duo milia equitum & peditum tria milia sagittarios omnes agrippæ uero tantundem peditum & equitum mille: cum & Cestius sequeretur. .iiii. milibus cõitatis: quorum tertia pars equitum erat: pluresque sagittarii: Pro

lemaida progressus est plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenerunt: peritia quidem militibus inferioribus: quos uero scientia deerat in Iudaeos odio: idemque alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoque Agrippa Cestio: & eorum quae conducerent simul & itineris principes: ibi tum adducta exercitus parte Cestius in ualidissimam Galileae ciuitatem contendit Zabulon quae appellatur andro. & ab Iudaeorum finibus Ptolemaida discernit. Cuique offendisset eam ciuitatem destitutam in montes enim multitudo refugerat omnigenum autem rerum plenam: illas quidem militibus diripientes concessit: ipsum uero oppidum quamuis admiratus esset eius pulchritudinem quippe domus habebat similiter ut apud Tyrum & Sydonam & Berytum aedificatas incendit. Deinde cursu territorio peragrato quicquid inuenisset obuiam depopulatus in flammatis etiam circum eam positis uicis in Ptolemaida regressus est. Syris autem adhuc praedae inherentes: & praecipue Berytiis recepta Iudaei fiducia: Cestium enim recessisse cognouerant repente in eos qui remanserant irruunt: & prope duo milia morte consumunt.

Cestius praemittit exercitum in ioppem quae capit: incedit eam & uiros omnes interficit. CAP. XXVI.

Cestius autem ex Ptolemaide reuersus ipse quidem Caesaream peruenit in ioppen uero partem praemisit exercitus: cum praecipis huiusmodi ut oppidum custodirent si eo potiri potuissent: aut si oppidani impetum praesensissent: tam suum quam caeterorum militum praestolarentur aduentum. Illorum igitur alii mari alii terra profecti utrinque ioppem facillime capiunt: ita ut ne fugae quidem habitatores copiam reperirent: nedum ad pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familiis direptamque ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & infinitam Caesaream Nabartenen Eparchiam non paucos direxit equites: qui & partem finium uendicauerunt: magnamque indigenarum multitudinem peremerunt: direptisque patrimoniis etiam uicos igni dederunt.

Cestius mittit Gallum in Galileam suscipiunt eum ciuitates qui uero non obtemperabant insequitur & trucidabat: progrediens multa loca inuadit: Iudaei ad diem festum Hierosolymam petierunt: qui auditis militibus uenientibus: dimissis solennitatibus in Romanos irruerunt: quorum multos occiderunt. CAP. XXVII.

In Galileam quoque misit Cestius Gallum ductorem duodecimae legionis eiusque tantam militum manum attribuit: quantum genti expugnandae sufficere posse credebat: & eum ualidissima Galileae ciuitas Sephoris cum fauore suscepit. Huiusque prudens consilium: secutae ciuitates aliae quiescebant. Qui uero seditionibus & latrocinii operam dabant in Galileam montem undique medium recessere: qui est contra Sephorim & uocatur asamon. Aduersus eos Gallus ducebat exercitum. Illi autem quandiu superiores erant facile Romanos ad se ascendentes ulciscabantur: & ex his plures quam ducentos interfecerunt. Vbi uero eos uiderunt circumacto itinere ad celsiora progressos mature uictoriam concesserunt: & neque pugnae minus armatorum ferebant. Neque si terga dedissent equitum poterant manus effugere: adeo ut pauci locis asperis delitescerent: amplius uero quam duo milia trucidarentur. Gallis quidem cum nihil iam tentari nouitatis apud Galileam uideret Caesariam cum exercitu remeabat. Cestius uero cum omni multitudine reuersus in Antipatridem perrexit. Cognitoque non paruam multitudinem Iudaeorum in turrim quae Aphaci uocabatur esse collectam: qui & his congregarentur praemisit. Sed priusquam in manus uenirent Iudaei metu dispersi sunt: eorumque castra iam desolata nullites adorti cum uicis circumpositis incenderunt. Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus uacuum uiris ciuitatem offendit. Nam propter Scenopogiorum dies festos cum in Hierosolymam populus omnis ascenderat. Quinquaginta uero quos ibi comprehendit occisis exustoque oppido ulterius procedebat per quae Bethoron profectus in quodam loco cui nomen est Gabao castra ponit distante a Hierosolymis stadiis quinquaginta: Iudaei uero cum iam ciuitati propinquare bellum uiderent: omnis dies dierum festorum solennibus ad arma properabant: satisque freti multitudine incompositi ad pugnam & cum clamore prosiliebant: Ne dierum quidem septem habita ratione feriatorum erat enim sabbatum quod apud eos religione maxima curabatur. Idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat in praelio quoque superiores effecit. Tanto namque impetu Romanos aggressi sunt ut eorum & aciem perrumperent uiaque aperta caedibus in medio ruerent: ac nisi ei militum parti quae nec dum locum amiserat equites ex circuitu subuenissent: quique non satis desecerunt pedites in periculo totus Cestii exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim Romani milites ex quibus quadringenti pedites: caeteri equites erant: Iudaei uero uiginti duo: quorum fortissimi uidebantur Monobazi regis Adiabene propinqui: Monobazus & Cenedaeus: & post hos peraites Niger & Sila Babylonius qui ad Iudaeos: ab Agrippa rege transfugerant cui pridem militabant. A fronte quidem repulsi Iudaei ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Giorae filius Symon inuadit: multosque postremi agminis coactores laniauit: ac multa carra cum farcinis capta in ciuitatem reduxit. Cestio uero in agris triduo commorante Iudaei locis superioribus occupatis obseruabant eius transitum neque cessaturos eos certum erat: si Romani proficisci coepissent.

Quærit agrippa uerbis iudæos auertere ut desisteret: mittit Borcæum & Phœbum ad iudæos: perimit phœbus: Cestius iducit exercitū in opidū iudæorū: icēditq; pte ciuitatis. CAP. XXVIII.

i Taq; dam Agrippa cū infinita hostiū multitudinē montes amplexa ne Romanos qdē a periculo tutos esse pspiceret uerbis iudæos experiri decreuit: uel omnes sibi parituros exitimans: ut bello desisterent uel si qui aduersarentur seu dandos esse: qui ab eorum sententia discreparent. Misit igitur ex comitibus suis Borcæum & Phœbum quos illis sciebat esse notissimos: & a Cestio scēdus amicitia: certamq; a peccatis populo Ro. ueniam pollicerentur: si proiectis armis secum sentire uoluissent. Verum seditiosi metu ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret legatos obruncare statuerunt: & Phœbum quidē priusquam uerbū faceret peremerunt. Nam Borcæus uulneratus effugit: populares autē id indigne ferentes factū cædendo sustibus atq; lapidibus in oppidum cōpulerunt. Cestius uero quia intestinā eorū discordiam opportunū ad irruendū tēpus iuenit totū in eos duxit exercitū: inq; fugā uersus usq; Hierosolymā profectus est. Castris autem in loco positis qui appellatur Scopos interuallo septē studiorum a ciuitate discedens: nihil per triduum aduersus oppidū conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In uicos autem circa ciuitatem non parū militum manū ad rapienda frumenta dimisit. Quarto autē die qui trigessimus mensis erat Octobris ordinatū in oppidum introduxit exercitum. Populus quidē a seditiosis custodiebatur: ipsi autē Romanorum disciplina terri exterioribus cæsare partibus ciuitatis & in partem interiorē templum quæ refugerunt. Cestius uero transfessus Bethzethā: quæ sic uocatur & Cenopolim: & forum quod appellatur Dacōi incendit. Deinde cum ad superiorē ciuitatem uenisset prope aulam regiam castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uolenter irrumperē ciuitatem ilico possedisset: belloq; finem dedisset. Sed Tyrannius Priscus præpositus castris & plures equitum magistri a Floro pecunia corrupti conatum eius auertere & iudæos intolerandis malis repleti cladibusq; contigit.

Quidam uocabant Cestium patefacturi portas qui cogniti proiecti sunt ex muris. Cestius tentat muros ascendere & inuadere templum: repugnatur a iudæis: recedit Cestius & iudæi insequuntur: dimittit quæ erant impedimento ad fugam: & nisi nox aduenisset totus exercitus periisset: nocte au fugit: insequuntur iudæi: ex Romanis mortui sunt quinque milia & trecenti peditum: ex equitibus noningenti & octuaginta. CAP. XXIX.

i Interea plurimi popularium notissimi ab Anatio Ionathæ filio psuasi Cestii quasi portas ei patefacturi uocabant. Ille autē & ira fastidiens & quod non satis ei credendū putaret: tādū id neglexit donec proditiōe cōperta seditiosi Ananū quidē cū cæteris de muro deiectis lapidibus in domos suas fugere cōpulerunt. Ipsi uero per turres depositi murum tantibus repugnabant: per dies quidē quinq; Romanis undiq; conantibus inexplicabilis erat impetus. Sexto autē die Cestius cū plurimis eisdēq; sagittariis a septentrionali tractu templū aggreditur iudæis ex porticu resistentibus. Qui repente quidē Romanos ad murū adeuntes auertere. Postremo autē repulsi telorū multitudinē recesserunt. Itaq; Romanorū qui anteibant scutis suis muro nixi: & qui eos sequebantur aliis ac per ordinem aliis similiter adiunctis: quæ sic appellatur: testudinem conreperunt. Vnde sagittæ in eam delatæ irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites mœnia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebantur. Vehemens autem seditiosos stupor inuaserat: itaq; multi ex ciuitate diffugiebant: ueluti continuo caperetur. His autē populus alacrior efficiebatur: & quantū nequissimi cædebant: tantū ut ipsi portas aperirent Cestiumq; tanquā de se optime meritū reciperent appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset: statim ciuitatem obtinuisset. Sed credo iam tunc infestus deus pessimis eiusq; sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Deniq; Cestius neq; animis populi neq; obsessorū desperatione perspecta militē reuocat: & sine ulla spei repulsa inconsulte nimis ac iniuste discessit. Iopinata uero eius fuga latronum fiduciam recreauit: insecuti nouissimos aliquos equitum peditumq; peremere. Et tunc quidem Cestius in castris quæ apud Scopon munierat tendit: altero autem die ulterius recedendo magis hostes prouocauit: tanquā postremis appositi multos necabant: quoq; utraq; itineris parte uallata in transuersos tela iacebant: & neque in eos se retorquere: a quibus a tergo fauciebantur nouissimi audebant quantum infinitam multitudinē insequi existimantes. Et a lateribus instantis uim repellere minime sufficiebant: cum ipsi quidē graues eēt: ordinēq; interrumpere formidarent: uiderēt autē iudæos leues & ad excurrēdum faciles esse. Vnde eueniebat ut multa mala perpetenterentur: cum nihil etiā inimicis nocerent. Tota igitur uia percussis deiectiq; agmine sternebantur: donec multis occisis in quibus erat priscus sextæ legionis dux: & Longinus Chiliarchus: & Aemilius iocundus alæ præfectus uix in Gabao puenerunt: ubi castra prius posuerant: multis instrumentis amissis. Hic autē Cestius biduo commoratus inops consilii quid ageret: cū tertio die maiorē hostiū uidisset numerū & omnia circum loca plena iudæis tarditatē sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret pluribus se inimicis usurum. Itaq; pro compendio fugæ cuncta quæ militibus impedimento erant amputari præcepit. Occisq; tunc mulis atque asinis aliisq; iumentis: præter illa quæ sagittas & machinas ferrent. Hæc enim uelut usui futura seruabat maxime quia timebat ne iudæis contra se capta prodesse. Bethoron uer-

sus antecedeat exercitum. At iudæi latioribus quidem locis minus instabant: contractos uero ian-
 gustias atq; descensus qui discessissent ab exitu prohibebant. Alii postremo super agmen impinge-
 re: fusaq; omnis multitudo per itineris iuga militem sagittis operuit. Vbi etiã peditibus quo pacto
 sibi subuenirent hæsitantibus equitum periculũ promptius erat. Nec enim ordinate uiam prosequi
 poterant obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent ascensus ardui prohibebant eqtantibus inui-
 Lateribus autrupes ac ualles in quas deiecti qui aberrassent consumebantur. Nullusq; locus aut fug-
 endi aut ulciscendi rationem habebat. Itaq; incerti quid agerẽt ad ululatus quos desperati solẽt: fle-
 tusq; conuersi sunt. Quibus resonabat iudæoꝝ cohortatio cum clamore lætantium pariter ac sæuiẽ-
 tum. Totusq; pene qui cum Cestio fuerat perisset exercitus nisi nox aduenisset. Qua Romani quẽ
 in Bethoron cõfugerunt: iudæi uero obsessis circum oĩbus locis eoꝝ transitus custodiebãt. Deniq;
 ibi cum Cestio aperto itinere desperato iam de fuga cogitabat. Lectosque ad quadringentos oĩum
 fortissimos milites tectoꝝ fastigiis imposuit. Hisq; p̄cepit uigilum qui in castris excubant signa cla-
 mare: ut eo modo iudæi oẽm illic militum numerum arbitrarentur remanere. Ipse aut cum cæteris
 otiose usq; ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cũ iudæi locum in quo Romani tetenderant
 desolatam uidissent in quadringentos a quibus decepti fuerant cõcurrerunt: & illos quidẽ sine mo-
 ra iaculis confecerunt: mox aut Cestium p̄sequi properabant. Sed ille cum nocte non paruum spati-
 um itineris peregisset: die uehementius quoq; fugiebat: adeo ut metu percussis milites machinas siue
 tormenta muralia: iteq; balistas: multaq; alia instrumenta relinquerent. Quibus tunc ablatis iudæi
 rursus contra illos qui ea reliquerãt usi sunt. Insequendo aut Romanos antipatridam usq; uenerunt.
 Deinde cum eos assequi non potuissent inde redeunt: & machinas secum asportarunt: mortuosq;
 spoliarunt: & prædam q̄ remanserat collegerunt: & p̄æna canentes in metropolim remearunt. suis
 quidem paucis amissis. Romanoꝝ autem auxiliorum quinque milibus peditũ ac trecentis: itemq; no-
 ningentis & octuaginta equitibus interemptis. Hæc quidem nouẽbris mensis octauo die gesta sunt
 anno duodecimo Neronis principatus.

Post fugam Cestii multi nobilium ex ciuitate fugiunt mittit quosdam ad Neronem nunciaturos
 eius miseriam: Qui Cestium fugauerant reuersi sunt in Hierosolymam: ex Romanis qui supererant
 amicos sibi sociant: Eleazarus p̄suadet populo ut sibi peat cõstituunt diuersi diuersis locis p̄fecti: Io-
 sepus unus ex p̄fectis subditos sibi querit conciliare: multos ex illis præponit & præficit regionibus
 Galilææ sibi subdere: munit loca oĩa pp Romanos quos timet insurgit quẽ insidiator cũ multis q̄
 Galilæam depopulant congregat pecunias: cogitabatq; diuersa in p̄nitiam Iosepi. CAP. XXX.

Ost Cestii uero casus aduersos: nobilium multi tanquam e naui pessum itura ex ciuita-
 te enatabant. Deniq; Costobarus & Saulus una cum Philippo Ioacimi filio qui princeps
 erat exercitus regis Agrippæ: inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uero cum his
 in aula regia fuerat obsessus antipas fuga despecta quemadmodum a seditiosis perem-
 ptus sit alias indicabimus. Cestius autem Saulum & cæteros in Achaiam ad Neronem
 misit: & propriam necessitatem indicaturos: & belli causas deriuaturos in Florum. Sperauit enim &
 iram in illum excitatũ iri: & sua pericula summo uenda. Tunc autem Damasceni cæde Romanorũ
 cognita: iudæos apud se degentes perimere studuerunt: & cum eos in publicis terminis collectos ha-
 berent: nanq; id olim pp suspiciones meditabãtur. Facile quidem sui conatus exitum fore putabãt.
 Verebantur aut mulieres suas fere omnes præter paucas iudaizantes: & eorum religione deceptas.
 Quare his magna cura fuit eas celandi quid agerent. Iudæoꝝ autem decem milia quippe in angu-
 sto loco atq; oēs inermes aggressi: una hora sine metu iugulauerunt. Qui uero Cestiu fugauerant in
 Hierosolymam reuersi: quos adhuc Romanoꝝ studiosos inuenissent: partim ui partim blanditiis si-
 bi etiam sotiabant. Et in templũ congregati plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus
 est igitur Iosepus Gorionis filius & pontifex Ananus omnia quæ in ciuitate gerenda esset imperatu-
 ros: maximeq; ut ciuitatis muros erigerent. Filium nanq; Symonis Eleazarũ romanorũ quãuis præ-
 dam & ereptas Cestio pecunias: & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet: ta-
 men nullis necessitatibus præposuerunt: q; & ipsum tyrannidis superbia uiderent ferri: eiusq; studio
 suos siue imitatores satellitum more uersari. Verum paulatim Eleazarus ambitione pecuniæ: itemq;
 astutia persuasit populo: ut in omnibus sibi pareret. In idumæam uero quos mitterent alios militũ
 duces optarũt Iesum filium Sappha unũ ex pontificibus: Eleazarũ pontificis filiũ: Nigro autem mã-
 dauerunt qui tunc idumæam regebat: ex regione trans iordanem posita genus ducens: unde Perai-
 tes cognominabatur ducibus obtẽperare. Sed ne alias quidẽ regiones omittendas putabant. Nãq;
 in hiericunta Iosepus filius Symonis: & trans flumen quidem Manasses Thapnã uero Ioãnes effæus
 Topchias administraturi directi sunt. Huic at Lydda & ioppe & Ammaus erant adite. Gophnitice
 aut & Acrabatene regionibus Ioãnes filius Ananiæ rector erat designatus: & utriusque Galilææ iose-
 pus Matthiæ filius: huius administrationi iũcta erat & Gamala munitissima ciuitatũ: quæ ibi fuere q̄
 dem rector pro alacritate ac prudentia sua qsq; res sibi creditas administrabat. Iosepus aut cũ in Ga-
 EE

Galilæam uenisset primū curæ habuit indigenarum sibi conciliare beniuolentiā: multa sciens ea confi-
 ci posse licet in aliis peccauisset. Deinde considerato q̄ potentissimos quidem amicos haberet: si eos
 participes potestatis fecisset: oēm uero multitudinem si plerāq; p̄ indigenas & consuetos fieri p̄cipe-
 rer. Lxx. de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius Galilææ constituit. Se
 p̄ se referre iubēs atq; lxx. dispositos igit p̄ ciuitates: quo iure inter se uterentur: etiā quē admodum ex-
 trinsecus tuti essent animaduertit: certusq; in Galilæam Romanos esse uenturos opportuna loca mu-
 remq; cui nomen est itabyrio & Tarichæas & Tyberida: ad hæc ēt circa Generafeth lacum spelūcas
 in ea quæ inferior Galilæa uocabatur munuit. Superioris autem Galilææ achabarō petram quæ sic
 dicitur & Seph. & lamnith & Mero in gaulanitide uero seleuciam: & foganē & Gamala munitione
 circumdedit. Solis aut Sefhoritis permisit ut murum sibi metipsis fabricarent: quia eos pecuniosos
 esse: & ad bellum p̄ptos ēt sine p̄cepto uideret. Similiter autem etiam Giscalam iosepi iussis su-
 per se muro cinxit iohannes Leui filius: cæteris aut castellis oībus ipse iosepus intererat iubēdo: simul
 atq; opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilæa supra centum milia uirorum comparauit: quos
 omnes undiq; collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans hoc maximam Romanorum ī
 uictam esse uirtutem q̄ edicto essent audientes rectoribus suis & exercitationi operam darent. Do-
 ctrinam quidē urgente necessitate despexit: parendi autē facultatem ratus regentium multitudine
 posse contingere ita ut Romani solent diuisit exercitum: pluresq; fecit agminum principes. Diuersis
 que militū generibus ordinatis alios decadarchis: alios Chiliarchis subdidit: & insuper his rectores
 maiorum rerū administratores. Docebat autem signorum disciplinas & prouocationes reuocatio-
 nesq; buccinarum: & principia cornuum & circūdationes: & quemadmodū oporteret laborantibus
 succurrere fortiores: & circum defatigatis partiri pericula quæq; ad fortitudinem animi corporisq;
 rolerantiam pertinerēt instituebat. Maxime uero eos erudiebat ad bellum: usquequaq; Romanorū
 referens disciplinam: & q̄ cum uiris essent p̄liaturi qui & uiribus corporis & animi obstinatione to-
 tum pene orbem superarent. His addidit quo pacto belli tempore suis essent parituri p̄ceptissimā nunc
 periculum fore nisi consuetis delictis hoc est furtis & latrocinis & rapinis abstinuissent: sed neq; aut
 gentilibus fraudem facerent aut consuetissimorū damna proprium quæstum putarent. Illa enim bel-
 la optime administrari: quorū milites bonam conscientiam gererent. Qui uero per se prauī fuissent:
 his non solum inimicos sed etiam deū hostes futurū. Multa in hunc modum admonendo perseue-
 rabat: & iam quidem quantū p̄lium paratum esset conflatum erat. Nam septuaginta peditum mi-
 lia & cc. xl. equites ac p̄ter hos etiam mercenarios quibus maxime fretus erat habebat: quatuor mi-
 lia. d. necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis atq; satellites. Exceptis autem mercena-
 riis facile cæteri milites a ciuitatibus alebantur. Nanq; singulæ quas enumerauimus cum mediā sui
 multitudinem mitterent in militiam: reliquos ad comparandum eis uictum tenebant: ut pars armis
 pars faciendi operis dirimeretur: & armati securitatem rependerent suggerentibus cōmeatum iose-
 po aut hoc modo administranti Galilæam insurrexit quidam insidiator patriæ Giscala ortus Leui
 filius noīe ioānes callidissimus ac dolis plenus & nequitia quidem nobilissimus omnium: antea ue-
 ro parumper & aliquantum militiæ suæ impedimentam passus inopia: facile mentiti paratus mirū
 que ad fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret: eaq; aduersus amicissimos ute-
 retur simulator humanitatis & spe lucri appetentissimus cædium: qui semper quidem imoderata cō-
 cupisset: spem uero leuioribus maleficiis aluisset. Latro enim erat sui moris ac solitarius: deinde co-
 mitatum inuenit audaciæ: primo quidem paruum ampliorem aut proficiens. Curæ aut habebat ne-
 minem ignarū asciscere: sed qui & habitudine corporis & animi magnitudine bellorumq; peritiā p̄-
 stare hos eligebat: donec quadringentorū uirorum cateruam congregauit: quorum plures ex Ty-
 riorum finibus & uicis erant. Isq; omnem Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu su-
 spensos lacerabat. Hunc igitur iādudum regendi milites cupientem & maiora desiderantem diu pe-
 cuniæ retardabat inopia. Cum aut uideret iosepum sua uiuacitate letari: persuadet ei primum fabri-
 candi muri patriæ sollicitudinem sibi cōmitteret. In qua re questus magnos a locupletibus fecit. De-
 inde callidissima fraude composita oleo quod non a gentilibus suis tractatum esset uti cauerent oēs
 apud Syriam iudæi: ut ad confinia oleū mitteret deposcit. Nummoq; Tyro qui. iiii. Atticos faceret
 emptis. iiii. amphoris eodem p̄cio amphoræ dimidium uenundabat. Cūq; Galilæa ferax esset olei
 maximeq; illo tempore magna ubertate redundaret: in ea loca ubi erat penuria solus multumque
 mittendo: infinitam summam pecuniæ congregauit. Qua mox in eum usus est: qui hoc sibi benefi-
 cium p̄stitisset. Deniq; existimans iosepum disposuisse rectorem se eē Galilææ futurum quibus p̄-
 erat latronibus imperauit: p̄das uehementius exercere q̄ multis rebus nouis per regiones excita-
 tis aut insidiis alicubi rectorem perimeret si cui ferret auxilium: aut si latrocinia negligeret ob hoc
 eum apud indigenas accusarent. Iam dudum autem rumorem dissipauerat: q̄ res Galilææ iosepus p̄-
 dere cogitaret: multaq; in hunc modum ad eius perniciem comparabat.

Quidam qui aggressi sunt procuratorem Beronicis & multa abstulerunt: quia Iosepus iussit ut regibus restituerentur illa: contra eum tumultus maximos parant: accusantes eum esse proditorem irruunt in eius domum: querit placare illos uerbis: praeualet aduersus eos: Ioanes quidem fraude molitur contra Iosepum insidias: cognita fraude ut de iniuria uendicaret accedit cum militibus ad Ioanem hic autem emissis armatis iussit eum interfici: aufugit in lacum: resumptis uiribus Ioanes cogitur aufugere tentat aliud genus insidiarum aduersus Iosepum.

CAP. XXXI.

Taq̄ illa tpe cum quidam ex uico Dabaritarum in magno campo custodias agētes Ptolemæum Agrippæ & Beronicis procuratorem aggressi: oēs quas ferebat sarcinas abstulissent: in quibus erant non parua uestes preciosæ: plurimaq̄ argenti pocula: & sexcenti aurei: neq̄ hanc p̄dam occulte administrare possent: oīa Tarichæas ad Iosepum comporant. Ille autē rephensa uolentia quam regiis intulissent: reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimum iubet: paratus eas dominis oportune remittere. Vnde maximū eius periculum comparatū est. Nanq̄ raptores earum & quia p̄dæ nullam partem accepissent: ægre ferentes & prospicientes quod Iosepus cogitauerat laborem suum regibus condonare: per uicos nocte discurrunt: omnibusq̄ indicant Iosepum prodidisse: eodemq̄ tumultu ciuitatis proximas repleuerunt: adeo ut centum armatorū milia contra Iosepum prima luce concurrerent. Deniq̄ multitudo in circo apud Tarichæas congregata plurima per iracundiam conclamabat: partim deponi partim concremari uociferans proditorem. Pluresq̄ incitabat Ioanes: & cum eo filius Samphæ Iesus q̄ tūc magistratui Tiberiadis p̄erat Iosepi quidem amici & satellites tantæ multitudinis incurfu perterriti omnes p̄ter paucos diffugerunt. Ipse uero dormiens prope cum iam ignis admoueretur exurgēs: & monentibus eum .iiii. qui remanserant: neq̄ solitudine sua: neq̄ illoꝝ qui contra se uenerant copiis perturbatus: in conspectu eorū profiliit ueste discissa in fusoq̄ capite puluere: auersusq̄ post tergum manibus suoꝝ ceruicī gladio admixto. Hæc autē amiciores ei maxime tarichæatas ad misericordiam comouerant. Rustica uero plebs & finitimorū quibus molestior uidebatur: non sine maledictis eum iuebant publicas proferre pecunias: & facta proditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur nihil eorum de quibus nata fuerat suspitio penitus negaturū: & impetrādæ ueniæ causa fecisse omnia quæ misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas consilium perstruebat: & contra se indignātes arte circunueniens: ut super his unde irascerentur inter se ipsi discordarent: omnia confessus est. Deinde sibi facultate concessa: ego inquit has pecunias neq̄ Agrippæ remittere cogitabam neque in propria lucra conuertere: absit enim ut amicum putem unquam qui uobis sit inimicus: aut quæstum ex re capiam quæ uos communiter læderet. Sed quia uidebam o Tarichæatæ maximam ciuitatē uestram munitionis egere: & ad extruenda mœnia minus habere pecuniæ: Timebamq̄ Tyberiensium populum & alias ciuitates raptis pecuniis inhiantes: pedetentimq̄ eas retinere decreui ut uos muro circundarem. Si hoc non uideatur profecto q̄ oblata sunt & diripienda propono. Si recte consului: bene de uobis meritum coerces: hæc Tarichæatæ quidem ab eo dicta cum fauore receperunt. Tyberiensēs uero cum aliis deprauando insuper etiam minabantur: utrique autem relicto Iosepo iter se litigabant. Ille autem fretus iam secum sentientibus: erant enim prope ad quadraginta milia Tarichæatæ: cū multitudine liberius loquebatur: multum in eorū temeritatem inuectus: ex præsentī quædem pecunia Tarichæam ait esse muniendam. Curæ autē sibi fore similiter ut etiam cæteræ tutæ sint ciuitates. Nec enim pecunias de fore si concordare uelint in eos unde parandæ sunt: & non in eum moueantur qui parat. itaque cum alia quidem multitudo quæ decepta fuerat quāuis irata recederet duo uero armatorum milia imperum in eum fecere. Cūq̄ se ille tecto ante recepisset instabāt ei minitantes. Iterum autē Iosepus in hos altera fraude nititur. Cūq̄ ad fastigium culminis euassisset compresso dextra strepitu: nescire ait se quid peterent sibi prestari: uoces enim se non exaudire confusas. Omnia uero quæ iuberent esse facturum si aliquos intromisissent: qui secum otiose colloquerētur. His auditis illico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. Quos ille in ædium partes inductos clausa ianua tam diu uerberauit: donec eorum intestina nudata sunt. Circunstabat autem interim populus existimans eos prolixis allegationibus concertare. Cum subito Iosepus foribus patefactis cruentos eos dimisit. Vnde tanto terrore qui minabantur affecti sunt: ut protectis armis aufugerent. Ob hoc Ioannis etiam atque etiam crescebat inuidia: aliasque nihilominus Iosepo moliebatur insidias: morboque simulato per epistolam postulauit: ut sibi medicinæ gratia Tyberiensibus aquis calidis uti permetteret. Iosepus autem nondum enim suspectus erat insidiator ad præfectos ciuitatis litteras fecit: ut hospitium & utensilia Ioanni præberent. Quibus ille potitur biduo post cuius rei causa uenerat agebat. & his fraude circunuentis: aliis uero pecunia corruptis ut Iosepum desererent persuasit. His cognitis Silla quem Iosepus custodiæ præposuerat: propere de insidiis ei scriptis: atque ille accepta epistola noctuque itinere maturato matutinus ad Tyberiadam peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiam ei præcessit. Ioannes autem quamuis eum contra se uenisse suspicaretur: tamen direpto quodam ex notis infirmitate simulata q̄ lectulo detineretur obsequio se deuisse mandauit. Tyberiensibus autem a Iosepo in Amphitheatri studium congregatis ut eos quæ

sibi scripta fuerant alloqueretur missis armatis Ioannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset populus exclamauit atq; ita conuersus ad eius uocē iosephus ubi ferrum prope iugulo suo imminere prospexit in litus disiluit e tumulo excelso cubitis sex: in quo uerba faciens cū populo steterat: ascensaq; nauicula cum duobus satellitibus suis quæ illic applicuerat in medium lacum refugit. Milites uero eius ilico raptis armis contra insidiatores irruebant. Mox aut ueritus iosephus ne bello intestino suscitato propter paucoꝝ inuidiam ciuitas consumeretur nuncium suis misit qui eos moueret: ut propriæ tantum saluti consulerent. Neq; uero quēquam occiderent uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes conquieuerunt. Qui uero circum ciuitatem per agros habitabant auditis insidiis & quis earum fabricator fuisset contra ioannem ueniebant. Sed ille prius in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilæi totis iam ciuitatibus ad iosephum confluerem adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem quæ illum suscepisset ignibus tradituros: ad ea iosephus probare quidem se eoꝝ beniuolentiam impetum aut cohibendum esse dicebat prudentia magis inimicos uincere cupiens quam perimere. His uero qui de singulis ciuitatibus cum ioanne rebellassent nominatim exceptis quippe alacri animo suos quisq; populus indicabat præconum uoce denunciabat intra quinque dies eoꝝ qui ioannem non reliquissent patrimonia diripienda: domosq; eorum cum familiis exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit: qui p̄fugi ante pedes eius arma proiecerunt. Cum reliquis aut ioannes prope mille uiris Syris fugitiuis transfudit se iturum in occultas insidias ex apertis ac per nuntios in Hierosolymam clam directos iosephum accusabat q̄ magnum exercitum collegisset: iamq; nisi p̄ueniatur uel tyrannus Metropoleos uenturus esset. Verum ea populus quidem præsciens negligebat: liuore autem potentes nonnulliq; magistratuum clam pecunias ad comparandos mercenarios milites misere ioanni: ut per eos bellum cum iosepho gereret. Decretum quæ inter se conceperunt: quo idem iosephus militum administratione decederet. non tamen id satis esse credebant: ideoq; duo milia & quingentos armatos & quatuor nobiles uiros iuris periti filium ioesdram & Ananiam sadduci & Symonem & Pudē ionathæ filios omnes eloquentia ualidissimos: ut eorum scilicet monitu auerteretur ab iosepho beniuolentia multitudinis. Et siquidē ipse sponte sua ueniret paterentur eum rationem reddere. Sin remanere cōtenderet: uelut hoste uterentur. Amici aut iosephi militem quidē ad eum uenturum esse perscripserant: causam uero non indicauerunt quō secretum fuit inimicorum eius consilium. Vnde factum est ut quod p̄cauere non potuit: quatuor statim ciuitates ad inimicos postquam uenere deficerent. Hoc est sephoris & Gamala & Giscala & Tyberias: quas tamen continuo sine armis recepit. Captos aut quatuor duces consilii armatorumq; fortissimos remisit ad hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione cōmotus: ipsos & a quibus permitti fuerant occidisset: nisi ante fugissent.

Deseritur iosephus a suis: quos ipse punit: euocās oēs primates & astutia quadam utens scaphis ducens secum in Tarichæas cuidam clamanti clicus nomine iubet manus abscondi ipseq; sibi met dextram truncavit timore perterritus.

CAP. XXXII.

Ioannem uero iam intra muros Giscalon iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tyberias: habitatoribus eius agrippam regē implorantibus. Et cū ille constituto die ad eos non uenisset: pauciq; Romani equites ibi tum comparuissent: a iosepho alienati sunt. Hisq; apud Tarichæas cognitis statim: defectio consecuta ē. Cū uero cunctos iosephus milites misisset frumentatū: neq; solus egredi contra destitutus: neq; se continere patiebatur: metuens nedum ipse tardaret ante in ciuitatem regii transgrediretur. Nec. n. postero die obstante sabbato quicquā facere poterat. Dolo aut qui se deseruerant circū uenire cogitabat. Et portas quidem Tarichæarum claudi iussit: ne quis consilium suum illis proderet contra quos suscipiebatur. Oibus autem scaphis quas in lacu repperit congregatis: ducentæ autem & triginta fuerunt: quaterniq; nauæ nō amplius singulis inerāt: mature ad Tyberiam nauigat. Cūq; tanto ab ea distaret spatio unde facile uideri non posset: inanes scaphas in salo relictas septē ipse solus inermes satellites secū habens propius ut cōspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro cōspexissent: metu p̄territi: & scaphas armatorum esse plenas existimantes: arma proiciunt: manusq; supplices agitant ut ciuitati p̄ceret p̄cabantur. Iosippus aut postquā multas eos minis & castigationibus exprobrauit: primū q̄ bello contra populum romanū suscepto: intertinis dissensionibus uires suas ante consumerent inimicoꝝ uota compelerent. Deinde q̄ securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent ciuitatēq; non erubescerent sibi claudere: qui eā muro cinxisset non repudiaturū se ait: si qui sibi satisfacerent: quibusq; interuenientibus amicitiā cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decē Tyberiensū potentissimi descenderūt. His aut in unam receptis nauiculā piscatoriā: & p̄cul abductis alios quinquaginta curiales uenire iussit maxie notissimos uelut illi quoq; fidē sibi p̄bere deberēt. Deinde nouas causatiōes excogitās: alios insup atq; alios obrectu fœderis euocabat: ut mature Tarichæas recurrerēt gubernatoribus nauū impletarum impera

bat: quoque auexissent in carcerem collocarent. Donec omnem curiam quæ sexcentos haberet uiros: duoque milia popularium compræhensa in Taricheas scaphis abduxit. Relictis autem uociferantibus Clitum quendam esse maxime defectionis auctorem: iranque ipsius poena illius præcanti bus fatiari: illum quidem Iosepus nolēbat occidere. suorum uero satellitum quendam Leuim egredi iussit: qui Cliti manus absunderet. Cum uero is præ timore solum globo inimicorum commissurum negasset: eaque causa indignari Iosepum stantem in scapha clitus cerneret: ipsumque uelle descēdere ac de se supplicium sumere: ut saltem unam manum sibi concederet orabat. Neque hoc abnuente Iosepo: dummodo alteram sibi met Clitus præscideret: educto ille dextera gladio leuam sibi truncavit: tantus eum timor Iosepi inuaserat. Ita tunc Iosepus uacuis scaphis & satellitibus septem populo capto rursus Tyberiadam sibi sociauit. Paucisque diebus post cum etiam Sephorim defecisse in: ter alias reperisset militibus eam depraedari permisit: omniaque inde lecta popularibus dedit eam Sephoritis. Nam & captus rapinarum damna corrigere uoluit: redditione rerum rursus eos ad beniuolentiam reuocare. Hactenus apud Galilæam motus iamque ab intestinis dissensionibus quiescentes aduersus Romanos instruebantur: Hierosolymis autem Ananus pontifex & potentiores qui non cum Romanorum parte sentirent muros instaurabant: multaue bellica instrumenta perque omne oppidum sagittæ aliæque arma fabricabantur. Exercitationibus autem omnis manus iuuenum operam dabat. Erantque uniuersa plena tumultus: magnaque tristitia mediocres occupauerat: multique futuras clades prospicientes fletum cohibere non poterant: infestaque pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem incentoribus quæ illis placerent ex templo refingebantur statusque iam tunc quasi peritura ciuitatis erat. antequam Romani uenirent. Anano autem apparatus belli negligere cura fuit: & studioforum quos æmulatores uocabant amentiam ad ulteriora conuertere. Vi tamen uictus est: & quis illius finis fuerit posterioribus explanabimus. In Acrabatena Toparchia Gioræ filius Symon: multis nouarum regū cupidis congregatis ad rapinas conuersus non solum domos locupletum perturbabat: uerum etiam corpora uerberibus conficiebat. Iamque tunc certus erat incipiēs Tyrannidem. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratum ad latrones qui erant Masadæ cum his quos habebat effugit: ibique manens donec Ananus & alii eius inimici perempti sunt: Idumæam cum cæteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis propter cædium multitudinem & prædaram assiduitatem collecto milite uicos præfidiis tuerentur: & Idumææ quidem res ita se habebant.

¶ De bello iudaico. Liber. iiii. incipit.

¶ Sentiens Nero res gestas non prospere indignatur: mittit Vespasianum in Syriam ad regēdos exercitus & ulciscendos Iudæos rebellantes tandem ex Iudæis. x. milia perimuntur: non cessant iudæi uerum A scalonem petunt: sed Antonius positus insidiis qua erant transituri super octo milia interficit cæteri aufugiunt: Niger unus ex ducibus Iudæorum in turrim se recipit quem Antonius succendit ille uero saltu demissus euadit: uidentes iudæi illum gaudent quod dei prouidentia dux eorum imposterum sit seruatus. CAP. I.

Eronem autem ubi res apud iudæam non prospere gestas accepit. Latens quidem quod necesse fuit cum stupore timor inuadit: aperte autem superbiam simulans: ultro etiam indignabatur: magisque ducis negligentia: quam uirtute hostium quæ contigerant esse dicebat. Dicere se putans propter pondus imperii tristiora contemnere uideri quam malis omnibus superiorem animum gerere. Verum tamen curis arguebatur mentis eius perturbatio cum deliberaret cui nam motum crederet orientem qui una & Iudæos rebellantes ulcisceretur proximasque his nationes simili morbo correptas ante caperet. Inuenit igitur solum Vespasianum his necessitatibus parem & qui tanti belli magnitudinem sustinere posset uirum ab adolescentia usque ad senectutem bellis exercitatum: & qui populo Roma. iam pridem pacasset Hesperiam Germanorum tumultu concussam: armisque ante illud tempus incognitam Britanniam uindicasset. Vnde patri quoque ipsius claudio præstiterat: ut sine proprio sudore triumpharet. Itaque his uelut omnibus fretus Nero: ætatemque illius cum peritia stabilem cernens obsidesque fidei liberos: eorumque filiorum uigore manus esse paternæ prudētiae: iā tum fortasse de tota republica deo aliquid ordinante. mittit eum ad regēdos exercitus in Syria constitutos: multis pro tempore blandimentis atque obsequiis animatum qualia necessitas imperare consueuit. Ille autem protinus ex Achaia ubi cum Nerone fuerat: Titum quidem filium suum dirigit Alexandriam ut inde quintam item decimam legiones moueret. Ipse uero transmissus ad Hellespontum terræo itinere sic Syriam peruenit ibique Romanas uires multaue a uicinis regibus auxilia congregauit. At iudæi post malam Cæstii pugnam insperata sceleritate sublatis: animorum impetus cohibere non poterant. Sed

tanquam fortuna eos exagitante perciti bellum ulterius producebant. Deniq; omni quanta fuit ma-
 nu pugnacissima congregata ascalonem petierunt. Ea ciuitas antiqua est septingentorum & xx. sta-
 diorum spatio ab hierosolyma distans: & iudæis semper inuisa: quæ res fecit ut etiam tunc primis eo-
 rum incurfibus proprior uideretur. Tres autem uiros aggressionis duces habebant: & corporis uiri-
 bus & prudentia præstantissimos: Nigrum Peraitam: & Silam Babylonium: & Ioanem Essæus. Asca-
 lon enim ualidissimo quidem muro cincta erat: sed uacua pene præfidiis. Vna enim cohors eam pe-
 ditum & una equitum ala tuebatur: quibus præfectus erat Antonius. Illi quidem ira multa uelocius
 itinere peracto: quoniam ex propinquo uenirent præsto erant. Antonius uero nec enim eorum fore
 impetum ne sciebat equites iam de ciuitate duxerat & neq; multitudinem ueritus uel audaciam: pri-
 mas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaque iudæi q̄
 cum peritioribus imperiti: & pedites cum equitibus constipatis: aut inordinati leuiterq; armati cum
 instructis plusque indignationi quam consilio tribuentes: cum morigeris & nutu rectoris omnia fa-
 ciētibus dimicaturi: facilis erat aduersariis labor. Nam ut semel eorum primæ ab equitibus turbatæ
 sunt acies fugam petunt: & murum uersus se a tergo urgentibus incedentes suimetipsi hostes erant:
 donec omnes incurfibus equitum uicti per totum campum dispersi sunt: qui fuit plurimus totusque
 habilis equitantibus: quod quidem Romanos iuuat: ut magna quidē strage Iudæos prosternerent:
 Nam & fugientes præuertendo torquebant: & quos occupassent curriculo transfigendo infinitos
 peremere. Alii uero alios quocunq; se uertissent circumdatos exagitantes facile iaculis opprime-
 bant. Et iudæis quidem propria multitudo per desperationem salutis solitudo uidebatur. Romani
 uero licet in bello pauci essent: rebus tamen secundis animati etiam superflui residui uidebantur. Et
 illi quidem res aduersas superare certabant dum cito pudet fugere: mutariq; fortunam sperant. Ro-
 manis autem in his quæ prospere agerent minime laborantibus: ad maiorem usque diei partem pu-
 gna protracta est: donec iudæorum quidem perempta sunt. x. milia: duoque duces Ioannes & Sila.
 Cæteri uero & plerique sauii cum Nigro qui unus restabat ex ducibus: in ciuitatem idumæe quæ
 Sallis dicitur confugere. Nonnulli tunc etiam Romanorum in illo prælio uulnerati sunt. Sed non
 iudæorum spiritus clade tanta sedatus est: multoque magis eorum dolor incitauit audaciam & con-
 iiciētes quantum ante pedes mortuorum iaceret: pristinis rebus foeliciter gestis ad plagam alteram
 illicebantur. Denique paruo tempore intermisso q̄ ne curandis quidem uulneribus fatis esset: cun-
 ctisque aggregatis uiribus maiore cum indignatione: multoque plures Ascalonem recurrebant: ea-
 dem se præter imperitiā: aliaq; belli uitia comitante fortuna. Etenim cū Antonius qua transituri fue-
 rant posuisset insidias ex improviso in eas dilapsi & ab equitibus circumdati: priusquam se ad pugnam
 componerent: iterum super octo milia procubuerunt: cæteri uero omnes aufugerunt. Cunque his
 Niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis: & quoniam hostes instarent in
 turrim quandam tutissimam compelluntur cuiusdam uici: cui nomen est Bezedel. Antonius uero
 cum suis ne uel moras circum turrim quæ inexpugnabilis esset diu tenerent: uel decem hostium for-
 tissimum uiuum relinquerent: signem muro supponunt: turriq; inflammata Romani quidem exul-
 tantes recedūt: quasi etiam nigro consumpto. Ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu de-
 missus euadit: triduoq; post sociis cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus: sese ostendit gau-
 dioq; insperato repleuit omnes iudæos: tanquam dei prouidentia dux eis in posterum reseruatus.

Vespasianus Antiochiam cum exercitu uenit: Agrippam offendit fert opem Sephoritis contra
 iudæos. CAP. II.

T Vespasianus Antiochiam exercitum ducens quæ Syriæ Metropolis est: magnitudine
 simul aliaq; foelicitate sine dubio tertium inter omnes quæ in Romano orbe sūt locum
 obtinentes: ubi etiam aduentu suo regem Agrippam cum omni manu propria offende-
 rat præstolari ad Ptolemaidam properabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei sephoritæ: ciues op-
 pidum Galileæ colentes: sol mente pacata: qui tam suæ salutis prouidentia quam Romanorum ui-
 rium gnari etiam priusquam Vespasianus ueniret: Cæstio Gallo fidem dederant: dextraq; iunxerat:
 & præsidium militare susceperant. Itaq; & benignissime a duce suscepti alacri animo etiam contra
 gentiles suos auxilia promiserant. Quibus interim Vespasianus ultionis causa poscentibus equitū
 peditumq; tantum numerum tradidit: quantum obstare posse arbitrabatur incurfibus: siquid iudæi
 commouere tentassent. Non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculū: auferri ciuitatem
 Sephorim Galileæ maximam & in loco tutissimo conditam: totiusq; gentis futuram præsidio.

Duæ sunt galileæ opimæ abūdantes: homines pugnaces sūt: continent hæ prouinciæ diuersas ci-
 uitates quæ irrigant diuersis fluminibus quibusq; finibus terminant. CAP. III.

Væ sūt aut Galileæ quæ superior & inferior appellant: easq; Phoenice & Syria cingunt.
 Discernit uero ab occidente Ptolemais territorie sui finibus quondam & Galilæorum.
 Nunc autem mons Tyrionum Carmelus cui coniuncta est Gamaia ciuitas hippeon hoc
 est equitum quæ sic appellat ex eo q̄ equites ab Herode rege dimissi coloni deduceban-
 tur a meridie aut Samaris & Scythopolis usq; ad flumen Iordanem: ab oriente uero Hippene & Ga-

daris: sed & Gaulanide diffinitur quæ etiam regi Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro itemque Tyrionum finibus terminatur. Inferiores quoque Galilææ fines quam longi sunt ex Tyberide ad Chabulon cui uicina est in locis maritimis Ptolomænsium ciuitas propagatur. Latitudine autem pater ex uico Zaloth qui in magno campo situs est usque ad Bersaben: unde etiam sititudine Galilææ latitudo incipit usque ad Baca uicum qui terram dirimit Tyrionum. Longitudo uero eius a Thella uico Iordani proximo usque ad Meroth tenditur. Sed cum tanta sine utraq; magnitudine: tantisque gentibus alienigenis cincta: semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. Nam & pugnaces sunt ab infantia Galilæi: & omni tempore plurimi: neque aut formido unquam uires aut eorum penuria regiones illas occupauit: quoniam tota opima & fertiles sunt: omniumque generum arboribus consistat: ut etiam minime agri colendi studiosos uberrate sui prouocent. Denique exultant ab incolis tota: nec pars ulla est otiosa: quin & ciuitates ibi crebrae sint: ubique multitudo uicorum propter opulentiam populosa: ut qui sit breuissimus supra .xv. milia colonorum habeat prorsus: ut etiam si quis magnitudine minorem Galilæam direxit quam trans fluuium regionem uiris: tamen eam prætulit. hæc enim omnis est in opere assidueque fructuum ferax: ut illa quæ trans flumen est licet multo maior sit: pleraque tamen aspera atque deserta est: & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Galilææ uero mollicies & ingenium fructuosum campos cum uariis arboribus confitos: tum maxime oliuetis ac uineis & palmetis exultos. Irrigatur autem abunde montanis torrentibus a fontibus aquæ perennis: quotiens illis Syrio æstuante defecerint. Et longitudo quidem eius est a Machærunte in Pella. Latitudo uero a Philadelphia usque ad Iordanem. Et Pella quidem quam supradiximus septentrionalis eius est tractus. Occiduis uero Iordanis: meridians autem Moabitis regio terminat. Ab oriente autem Arabia & Silbonitide necnon & Philadelphia: itemque Geraris clauditur. Samariensis autem regio inter Iudæam quidem & Galilæam sita est: incipiens enim a uico in planicie posito: cui nomen Genea in Acrabatenam desinit Toparchiam: sed natura nihil ab Iudæa discrepat. Nam utraq; montuosa sunt & campestres agroque colendo molles atque opima necnon & arboribus plena pomisque tam siluestribus quam mansuetis abundant eo quod nunquam natura sint arida imbriumque satis habent. Dulces autem per eas multi modis aquæ sunt: bonique gramini copia. præter alias earum pecora lactis abundant: quodque maximum uirtutis atque opulentia specimen est utraq; uiris referta est. His autem finitimis Anuath uicus qui etiam Borcei appellatur Iudææ limes a septentrione. Meridiana uero pars eius si in longitudine metiare adiacenti uico arabum finibus terminatur: cui nomen est Iardan. At Iudææ latitudo ex Iordane flumine usque ad Iopen explicatur: media uero ciuitas eius est Hierosolyma. Unde quidam non sine ratione umbilicum eius terræ id oppidum uocauerunt. Sed nec marinis quidem delictis caret a Ptolomaida usque locis extenta maritimis, in .xi. autem sortes diuisa est. quarum prima est regnum quod optinet Hierosolymorum ciuitas præ ceteris inter omnes accolas eminens uelut caput in corpore. Aliis uero post hæc toparchia sunt distributa. Gophna est secunda: & post eam Acrabattæ est. Deinde Thamna & Lydda itemque Ammaus & Pelle & Idumea & Engadde & Herodium & Hiëricus post quas iamnia & Iope finitimis præsumt: & præter hanc Gamalitica & Gaulanitis & Bathania & Tracoonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uero terra incipiens ex monte Libano & fontibus Iordanis: usque ad Tyberiadis proximum lacum latitudine pandit. Ex uico autem qui appellatur Arphas qui ad Iuliada oppidum tendit latitudinem & habitatur ab incolis Iudæis una Syrisque permixtus.

Exercitus quem dederat Sēphoris Vespasianus: diuiditur in duo: assidue ciuitates & loca illa incursant depredando Iosepus in Sēphorim impetum facit sed nihil effecit totam Galilæam igne & sanguine repleuit.

CAP. III.

d E Iudæa quidem & quibus esset cincta regionibus: quam maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sēphoritis: hoc est equites mille: sexque milia peditum: Placido eos regente Chiliarcho, castris in magno campo positus bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causa: equitatus uero in castello debebant. Vtrinque autem assidue prodeundo & circum eas regiones loca omnia incursando: magnis incommodis Iosepum eiusque socios quamuis quietos afficiebant. Et præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur eorumque conatus si quando excurrendi habuissent fiduciam repellabant. Sed Iosepus quidem aduersus ciuitatem impetum fecit: sperans eam ita capere quam ipse antequam a Galilæis desisteret ita muris cinxerat: ut Romanis quoque esset inuisa. Unde etiam de spe decidit: cum & ui & suauis infirmior Sēphoritis fuisset inuentus: magnumque in Iudæa bellum accendit Romanis indigne ferentibus insidias. Et propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus: sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent. Qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent: imbelles ad seruitium capiebant. Ignis uero & sanguis Galilæam totam repleuerat: nec quisquam expertus eius acerbitatis aut cladis erat: unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus quas murorum ambitu Iosepus communierat.

EE iii

Titus filius Vespasiani patrem suum reperit Ptolemaide qui multas legiones comparauerat multosque cuiuscunque generis ad militiam viros congregauerat.

Itus autem Alexandriam transmissus ex achaia citius quam per hyemen sperabatur mature ad Ptolemaidam peruenit. Cunque ibi patrem suum reperisset duobus quæ illum secum habebat agminibus erant autem nobilissimæ quinta & decima legiones iunxit etiam quam ipse adduxit quintam decimam. Eas autem sequebatur etiam decem & octo cohortes quibus accessere ex Cæsaria quinque cum una ala equitum: & alæ quinque Syriorum: itidem equum. Decem autem cohortum singulæ mille pedites habebant: in cæteris uero tredecim sexcenti pedites: & centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam a regibus congregatum est. Antiochus & Agrippa & Soemus bina milia peditum & sagittarios equites mille præbuerant: cum Arabiæ quoque rex Malchus præter quinque milia peditum equites mille misisset: quorum pars maior erant sagittarii: ut tota manus computata cum regis: decem milia circiter peditum equitumque colligeret præter calones qui plurimi sequebantur: & meditationi bellicæ assueti nihil a pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent: belli autem pericula cum ipsis experirent: & neque peritia neque uiribus a quoquam nisi a dominis uincerentur.

Laudatur Romanorum prudentiam instruendum seruos in militiæ disciplinam: quæ sunt edocti instruendis castris & quem ordinem seruant in bellicis rebus describitur.

Va quidem in re nimis admirandam qui existimauerit Romanorum prouidentiam ita seruos instruendum: ut non solum uitæ ministerio: sed etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoque respexerit militiæ disciplinam: profecto cognoscat tantum eos imperium non fortunæ munere: sed propria uirtute quæsisse. Armis enim uti non ex bello coeperunt: neque solum si necesse sit manus mouent: cum in pacis ocio cessauerint: sed armis ueluti natura coherentes nullas capiunt exercitationis inducias: nec tempora præstolantur. Meditationes eorum nihil a uera contentione discrepat: sed in dies singulos militum quisque omnibus animis tanquam in prociectu positus exercetur: quo etiam facile prælia tolerant. Nec enim uel ordo neglectis eos a consueta dispositione dispergit: neque metus ab assumptis dimouet aut lassitudo. Vnde sequitur ut semper superent quos non itidem confirmatos inuenierint. Nec errauerit si quis eorum meditationes conflictus esse direxit sine sanguine: contraque prælia meditationes esse cum sanguine. Nec enim cursu capi faciles sint hostibus: sed quocunque in hostilem terram irruperint ante castrorum munitionem nunquam prælium sumunt. Quæ quidem non leui opere neque iniquo loco erigunt nec omnes inordinate describunt: sed siquidem inaequale solum fuerint complanatur. iiii. angulis eorum dimensio designatur. Nam & fabricarum multitudo & ferramentorum copia quæ usus extructionis poscit: sequitur exercitum: & interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur: ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem præferunt ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarum interualla tælis atque ballistis aliisque machinis laxa iacentibus omnibus instrumentis missilium complent: ut cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. Ex omni autem muri parte. iiii. portas ædificant tam iumentis aditu faciles quam ipsis si quid urgeat intro currentibus latas: intus autem castra uici spaciis interpositis dirimunt mediaque rectorum tabernacula collocant: & inter hæc ducis maximi medium templo simillimum protinus ut quasi repentina quædam ciuitas existat forumque & opificum stationes & sedes militum primatibus ordinumque principibus ubi si quæ sint inter alios ambiguitates iudicent. Ipse uero ambitus & omnia quæ in eo sunt multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communitur. Quasi res urgeat fossa extrinsecus cingitur depressa cubitis. iiii. pari que spatio lata. Armis autem septi per contubernia cum decore atque otio in tætoris agunt: omniaque ab his ordinate etiam alia caute quæ per contubernia expediunt: ueluti si ligno aquaue opus sit aut frumeto. Nec. n. coena uel prædiu cum uoluerit in potestate cuiusque est. Simul aut omibus somnus & excubiæ & uigilandi tpa buccina significant. Neque enim est oïno quicquid quod sine edicto gerat. Mane aut milites quidem ad cærationes: illi uero ad chiliarchos conueniunt salutatum: cum quibus ad summum oïum ducem uniuersi ordinum principes. Ille aut his signum aliaque dat ex more præcepta perferenda subiectis: quæ quidem et cum iacie sunt agentes citius parent: ut si res exigat incursum eius itemque reuocationibus uniuersi pariter obsecudent. Cum aut castris egrediendum est tuba indicium facit: nemoque ociosus est. Sed uel solum nutu moniti tabernacula colligunt: oïaque ad perfectionem instruunt. Deinde iteque tuba ut sint parati significat. Illi aut cum multos & iumenta sarcinis onerauerint uelut in curruli certamine signum expectant. Castra uero incendunt & quod sibi alia munire facile sit: & ne quando hostibus eadem usui sint. Et tamen tertio quoque tubæ signo indicant: ut exeatur: urgendo aliquid ex causa morantes ne quis ordinem deserat. Dextraque duci præcio astans ter si ad bellum parati sunt: uoce patria percontat. Illique totiens alacri & magna uoce paratos esse se respondent interrogantemque pueniunt & martio quidem spiritu repleti cum clamore dexteram erigunt. Deinde ociose: & cum omni decore progredientes ambu

tant strum quisq; ordinem uelut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi: & ex utroque latere sicas ferentes. Leuis autē gladius multo est longior cū dexter mēsurā palmæ non excedat. Qui uero ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas portant: cætera manus hastas & clypeos longos seramq; & corbem & sarculum & securim & habenam & falcem & catenam triduiq; uaticū ut parum intersit inter onusta animalia & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior: & contus in manu transuersusque ad æquilatera clypeus ternaq; super pharetram uel amplius dependent lata cuspidē iacula nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero & thoracas pedibus habent similes: nulloque armorum genere discrepant: & in his equitum lecti qui circum ducem morantur. Agmen autem semper cui forte id obtigerit antecedit. Talia quidem sunt Romano rum itinera & mansiones: itemq; armorum uarietas. Nihil uero nec in præliis inconsultum aut subitum agunt sed omnia semper sequuntur facta sententia opusque adhibetur ante decretis. Vnde aut minime peccant: aut si peccauerint facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum etiam si aliter cesserit arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum illiciat: ut diuina prouidentia non esse credatur. quæ uero ante cogitata fuerint etiam si aduersus casus exceperit bene iam meditados exhibeant ad cauēdum ne idem rursus eueniat & bonorum quidem fortuitorum non is auctor sit cui contigerint: totum uero quæ innoxiiis acciderint: saltem quot rectum consilium cœperint uideatur esse solatio. Armorum quidem exercitatiōe comparant: ut non modo corpora: sed animi quoque militum fortiores sint. Maior tamen illis est ex timore diligentia. Namq; leges apud eos non desertionis solum: uerum etiam minimæ negligentiæ sunt capitales: ducesque magis quam ipse leges terribiles. Nāq; bonos honorando redimunt: ne in cohercendis noxiis sint crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent: ut & in pace ornamento sint: & in acie corpus unum totius conspiciatur exercitus. Sic eorum copulati sunt ordines: ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta: oculisque ad signa: & ad opera manibus unde facere quidem semper strenui sunt: patiti uero tradissimi. Nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium ut consilia sensere ducum: aut difficultatē regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. Nam & eam certiozem putant esse uictoriam. Quorum igitur actus ex consiliis incipiunt deliberantibus: adeo strenuus paret exercitus: quid mirum si Euphrates ab oriente & oceanus ab occidente: itemq; a meridiano tractu Libyæ fertilissima regio: & septentrione Rhenus atque Ister sunt imperii limites: cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit: hæc ego profectus sum non tam proposito laudandi Romanos: quam solatio deuictorum: & ut nouarum rerum cupidus dederem: fortasse autem ad experientiam proderit bonarum artium studiosis Romanæ instituta militiæ nescientibus: redeo tamen unde digressus sum.

Vespasianus cum filio suo ordinat exercitum in Ptolemaide Placidus interimit maximam multitudinem in galilæa: peruenit Iotapatē qui receptus cum suis. a Iudæis illico sunt interfecti: ex iudæis uero tres ceciderunt Placidus aufugit.

CAP. VII.

Vespasianus quidē una cum Tito filio suo in ptolemaide interim degens ordinabat exercitum. At uero qui Galilæā persuaserat placidus ubi maximā eorū quos comprehendisset multitudinē interemit: hæc autē fuit Galilæorū imbecillior turba animisq; deficiens pugnacissimos autē uidit semp in ciuitates confugere: quas Iosepus cōmunierat: in Iotapata quæ omnium tutissima erat impetū uertit: existimans eam repentino aggressu facillime captū iri: magnāq; & sibi ex ea re alios apud rectores gloriā comparandam: & illis cōmodum ad reliqua matutus explicanda: quasi metu cessuris aliis ciuitatibus: si quæ ualidissima esset occupatam uidissent. Multum tunc opinione deceptus est: Iotapateni enim cum eius impetum præfensissent prope ciuitatem aduenientem excipiunt: egressiq; cū Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati: nec non & alacres quippe ut pro salute patriæ: item coniugum liberorumq; dimicantes: in fugam eos uertunt multosq; sauriat: septē solum interfectis: quia neq; solum inordinate pugna discesserit: septisq; undiq; corporibus leuiter fuerant uulnerati: cum Iudæi magis quoq; eminus iaculari quam manus conferere inermes: cum armatis considerent. Ex ipsis autem iudæis tres ceciderunt: paucis præterea sauriatis. Placidus quidem q̄ impetu suo languidior inuentus esset aufugit.

Vespasianus cum armatis suis in Galilæam peruenit: timent omnes: Iosepus conspiciens non posse repugnare in Tyberide confugit.

CAP. VIII.

Vespasianus uero ipse Galilæam cupiens inuadere: ex Ptolemaide proficiscitur ordinato militum itinere: sicut Romani consueuerunt. Auxiliores uero qui leuius armati essent: itemq; sagittarios præire iussit ad repentinos incurfus hostium cohibendos: & ut suspectas atque oportunas siluas insidiis scrutarentur: cum quibus etiam erat Romanorum armata portio equites peditesq;. Eos autem sequebantur de singulis hecatontarchiis decem armaturam suam ferentes mensurasque castrorum. Post hos stratores uiarum ibant: qui aggeris maligna corrigerent: ac deuia complanarent: siluasque obstantes præciderent: ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas itemque subiectorum sibi rectorum sarcinas: & tuitionis causa multos cum his equites ordinauit. Post quos ipse ueniebat: lectos pedites equitesque

necnon & lancearios secum ducens. Equitumq; præterea suorum agmine comitatus. De singulis enim turmis proprios centum & uiginti eqtes deputatos habebat. Hos sequebantur qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent. Deinde rectores: iteq; præfecti cohortibus: Chiliarchi stipati lectis militibus. Et post hos circum aquilam signa alia: quæ omnibus apud Roma nos agminibus præest: quod & uniuersarum auium regnum habeat: & sit ualidissima. Itaq; illam & principes: itidem sequebantur cornicines: & post eas acies in latitudinem senis digesta militibus. Hisque adhærebat ex more quidam hecatontarchus: disciplinæ atq; ordinis custos. Serui autem singulorum agminum cincti cum peditibus erant: mulis aliisque iumentis aduehentes militum sarcinas. Omnium uero agminum postrema erat mercenaria multitudo: eamq; armorum coactores sequebantur armati pedites equitesq; non pauci. Itaq; peracto itinere Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilee peruenit: ibiq; positis castris quamuis promptos ad bellum milites continebat: una & ostendendo exercitum quo hostes metu percelleret: spatiumq; indulgendo pœnitentis: si quis ante prælium uoluntatem mutaret. Nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaq; multos quidem rebellionis fugere uel solus fecit ducis aspectus: metum uero uniuersis incussit. Iosephus enim eiusq; socii qui non longe a Sephorim castra posuerunt: ubi bellum appropinquare cognouerunt: & iam iamq; Romanos prælio secum congressuros non modo ante pugnam: sed anteq; hostes omnino conspicerent fuga disiecti sunt. Cum paucis autem relictis Iosephus ubi se animaduertit neq; ad excipiendos hostes sufficentem manum habere: iudæorumq; animos concidisse ac si fides his haberetur: pluresq; libèter ad hostes defectum ire. iam tum quidem bello omni quiescebat quam longissime autem periculis abesse decreuit abductisq; qui secum remanserant in Tiberiada confugit.

Vespasianus ciuitatē Gadarensium capit Iosephus mittit hierosolymam litteras: si cupiant sedus uel bellū cū romanis: si bellū mittāt condignū exercitū ut possint repugnare Romanis. CAP. IX.

Vespasianus autem Gadarensium ciuitatem aggressus primo impetu capit: q; eam pugna: ci multitudo uacuam repperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos etiam puberes interfecit: cum Romanos odio gētis & cladis memoria quam pertulerat Cestius nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autē non solum ciuitatē: sed et oēs circū uicos & municipia quædā penitus desolata. Nonnulla uero quorum habitatores ipse cœpisset. Iosephus autē quā tuitionis causa optauerat ciuitatē ipse metu repleuit. Nam Tyberien- ses nunquā eum nisi de cōi bello desperasset in fugam uersum iri credebant: neq; in hoc eos uoluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res Iudæorum quorsum euaderēt: unamq; illis uiam salutis esse si propositū mutauissent. Ipse uero quamuis adhuc speraret a Romanis ueniam tribuendam mori potius uoluisset quā prodita patria cum dedecore administrationis sibi creditæ apud illos fœliciter agere contra quos fuerat missus. Decreuit igitur Hierosolymam primatibus quæadmodum sese res haberent cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium timiditatis postmodū at- gueretur. Vel minus aliquid nunciando fortasse cœpti etiam pœnitētes ad ferociam reuocaret: atq; si fœdus eis placeret cito rescriberent aut si bellandum esset dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. ille quidem hac epistola scripta mature dirigit qui in Hierosolymam litteras ferret.

Vespasianus agrediēs rescindere Iotapata montē ubi iudæi plurimi cōfugerāt: ciuitatē circūualare iubet p milites ipse pificis: ponit castra: aggeres facit ad oppugnandum ciuitatē Iosephus curat ut muri ciuitatis altius p. xx. cubitos eleuent quod Romanos multū pterruit. CAP. X.

Vespasianus autem Iotapata excindere cupiens: nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat: & præterea ualidissimum hoc eorum esse receptaculum præmittit pedites cum equitibus qui montanum iter cœquarent saxis asperum ac peditibus quoque difficile: omnino uero equitibus inuium. Et hoc quidem quadriuo fecere quod iustum est latamque aperuere exercitui uiam. Quinto autem die Iosephus qui mensis maii uigesimus & primus erat: prior in Iotapata ex Tyberide uenit: abiectosque Iudæorum spiritus erigit. Cum uero transitum eius Vespasiano quidam transfuga nunciasset: utq; mox ciuitatem peteret incitaret: ueluti cum ea totam Iudæam capere posset. si Iosephum subiugasset. Hoc ille nuncio proxima fœlicitate per- pto dei prouidentia factum ratus: ut qui hostium prudentissimus uideretur: ultro se etiam in custodia traderet uoluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum præmittit: unaque decurionem Ebutium tam manu quam prudentia uix insignem circūualare ciuitatem iussos: ne clam in de Iosephus elaberetur. Postero autē die cuncta manu comitatus ipse consequitur. & post meridiem usq; acto itinere ad Iotapata peruenit. Abductoq; in septentrionalem eius partē exercitu in quodam tumulto castra ponit distante ab urbe stadiis. vii. consulto autē quam maxime conspici ab hostibus affestabat: ut uisu attoniti mirarentur. Quod etiā factum est eosque tantus continuo stupor inuasit: ut muris egredi nullus auderet. At Romanos quotidie ambulando fatigatos ciuitatē statim aggredi piguit ob eandē cām duplici acie circundato oppido: tertiū extrinsecus agmen equitū posuere: oēs Iudæis exitus obstruentes: sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil est necessitate pugnacius. Itaq; postridie impetu in muros facto iudæi primo quidem locis

suis manentes: Romanis castra ante muros habentibus resistebant. Postea uero quam Vespasianus
 & sagittarios & fundibulatores: omnemque iaculorum multitudinem adhibitam: missilibus in eos
 permisit uti: atque ipse cum peditibus in aduersum collem unde murus expugnabilis erat niti cœ-
 pit: tunc ciuitati metuens Iosephus & cum eo cuncta Iudæorum prosiluit multitudo: omnesque in
 Romanos pariter irruentes: procul a muris eos deterruere multa manu simul & audacia patrando
 facinora: neque minora patiebantur tunc quam faciebant. Nam quantum ipsos salutis desperatio
 tantum pudor incendebat Romanos. Et hos quidem peritia cum fortitudine: illos autem duce ira-
 cundia ferocitas armabat. Denique cum toto die pugnatum fuisset: prælium nox diremit: in quo
 Romanorum plurimis faucibus tresdecim interfecti sunt: Iudæorum autem cum sexcenti essent uul-
 nerati septem & decem ceciderunt. Nihil quoque minus Romanis postridie iterum irruentibus oc-
 currunt: multosque fortius restiterunt: ex eo scilicet fiduciam nacti: quod eos pridie præter spem susti-
 nuerunt. Sed eos quoque pugnaciores experti sunt: quod eorum iracundiam pudor incenderat: uinci
 credentium nisi cito uicissent. Itaque per dies quinque Romanis minime ab aggressionem cessantibus
 Iotapatæ excessusangebantur: murisque fortius oppugnabantur. Et neque Iudæi uires ho-
 stium formidabant: neque Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Et enim Iotapata paulo-
 minus tota rupes est: ex aliis quidem partibus undique uallibus immensis præceps: ut earum altitu-
 dinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab una uero tantum boreæ parte
 adiri potest: ubi per transuersum latus desinentis montis edificata est. Quod quidem ipsum muro
 ciuitatis Iosephus fuerat amplexus: quod inaccessa essent hostibus superiora cacumina. Aliis uero cir-
 cum montibus tecta priusquam in eam perueniretur: a nullo poterat conspici. Iotapata quidem sic
 erat communita. Vespasianus autem & cum natura loci simul certandum putans: & cum audacia
 Iudæorum incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisque sibi subditis de aggressu deliberabat.
 Cunque aggerem fieri placuisset: qua parte murus facilis erat accessui: totum ad comparandam ma-
 teriam misit exercitum: oppidoque propinquis montibus excisis: magnaue ui lignorum & lapi-
 dum congregata: scutisque minoribus siue ancylibus ad euitanda iacula desuper missa per ualles dispo-
 sitis: sub eorum defensione aggerem construebant. Nulla autem noxa uel minima telorum erat
 quæ de muro iacerentur. His autem alii terram ex propinquis tumulis eruentes sine intermissione
 suppeditabant: cunctis trifariam distributis: nullus erat ociosus. At Iudæi super eorum tegmina sa-
 xa ingentia & omne telorum genus immittebant: quæ licet minime penetrarent: magnos quidem
 crepitas dabant: & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis
 missilibus circumpositis: erant autem omnes. clx. in eos qui super murum astarent iussit tela contem-
 di: similique ex balistis lanceæ percurrerent: saxaque tormentis ingentia mittebantur: ignisque &
 sagittarum frequentissima multitudo: quæ non solum murum: sed etiam tutum intra iactum earum
 spacium Iudæis inaccessum. fecere. Arabum uero sagittariorum manus & iaculatores: itemque fun-
 dibulatores & omnes machinæ talis operabantur. Neque tamen his Iudæi prohibiti ne desuper
 ulciscerentur quieti erant: sed excurrendo per cuneos more latronum tegmina operantium dissi-
 pant: nudatosque feriebant: ut si quando illi cessissent aggerem dissipabant: uallorumque munimen-
 ta cum ancylibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito huius incommodi causam ex distri-
 butione operum contigisse: quæ interiecta spatia Iudæis locum aggrediendi præberent: adunauit teg-
 mina coniunctisque pariter uiribus obreptiones hostium præpeditæ sunt. Erecto autem prope ag-
 gere: pauloque minus æquato propugnaculo: indignum esse ratus Iosephus nihil cōtra moliri quod
 oppido saluti foret: conuocat fabros murumque altius iubet extolli. Cum illi iam multis obstanti-
 bus iaculis minime ædificare posse firmaret: hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos
 bouum coria extendi præcepit: quæ missos tormentis lapides sinuata susciperent: quibusque repul-
 sa tela cætera dilaberentur: & ignis humore languesceret. Hisque ante fabros oppositis illi murum
 die noctuque operando: ad uiginti cubitorum altitudinem erexerunt crebris etiam turribus in eo
 constructis pinnisque ualidissimis aptatis: que quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse cre-
 dentibus magnum somnium comparauit: tam Iosephi molitione quam oppidanorum obstinatio-
 ne perterritis.

Vespasianus certans pluribus diebus uidens non posse capere ciuitatem statuit obsidere eam ut
 cogentur inopia rege redere uidens nolle eos redere: iterum ad certandum se conuertit Iosephus
 cogitat de fuga cum suis: populus hortatur ne recedat: ipse dicit melius: qui parabit alium exercitum
 quo reuocabit Vespasianus ab eis: statuit remanere: se parat ad prælium: egreditur multis iuratori-
 bus Romanos egrediens Vespasianus nollens cum desperatis congredi iubet ut armati declinent
 impetum.

CAP. XL.

T Vespasianus & calliditate cōsiliij & hostium audacia magis irritabat: quoniam recepta
 ex munitione fiducia Romanos ultra incurfabant: quoniam dies singulos plia cateruatim &
 cuiuscūque modi latrocinale doli & eorum quæ casus obtulisset rapinæ aliorumque incēdia fiebāt
 donec Vespasianus retento milite a pugna statuit obsidere ciuitatem: ut eam usui necessa-
 rio: penuria caperet. Aut. n. coactos iopia sibi supplicaturos: aut si ad finē usque in eadem pertinacia

durauissent fame consumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores pugnae fore: si post interuallum rursus anxiis incubuisset. Itaq; omnes exitus eorum asseruari praecipit: illi autem frumentum quia neque fons erat intra ciuitatem & imbre contentis eius habitatoribus rara est in illo tractu aestiuis mensibus pluuia. Quo tempore obsessi etiam hoc uehementius afficiebantur: quod arcendae siti fuerat excogitatum quodq; fieri ac uelut omnis aqua iam defecisset aegre ferebant. Iosephus enim obsidionem faceret: quam sperabant iam tunc potus mensuram ciuibus ministrabat. Illis autem conseruari aquam penuria grauius esse uidebatur: amplioemque cupiditatem mouebat q; ius bibendi liberum non haberent: ac uelut ad extremam sitim peruentum essent labori cedebant. Hoc autem modo affecti Romanos latere non poterant qui eos ex aduerso colle trans murum in unum confluere locum: & aquae mensuram accipere prospectabant. Quo etiam ballistarum peruenientibus talis plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo post exhaustis puteis ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosephus autem ut hanc eius spem frangeret iussit quamplurimos per murorum pinnas dimersa undis atque humida uestimenta suspendere: ut omnes repente aqua perfluerent. Ex quo moeror simul Romanis ac timor erat: cum tantum aquae uiderent eos ludibrio consumere quos potus indigere credebant. Denique dux belli etiam cum ipse quia penuria ciuitatem posse capere desperasset: iterum consilium ad uim atque arma conuertit. Iudaeis id quoq; maxime cupientibus. Nanque nec se nec ciuitatem saluam fore credebant priusquam fame uel siti perirent mortem bello optabant. Iosephus tamen praeter hoc aliud consilium quo sibi copia pararetur per quandam uallem deuiam: propterea quia minus curiose habitam a custodibus excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes litteras ad quos uellet iudaeos extra ciuitatem degentes ab his omnia usui necessaria & quae in ciuitate defecerant accipiebat mandato com meatibus ut praerunque ad excubias repararent terga uelleribus tecti: qui si eos nocte uidissent canum similitudinem mentirentur. Idque factitatum est donec eius fraudem uigiles persenserunt: uallemque cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens: suamque pariter salutem si uellet remanere desperans cum optimatibus de fuga tractabat. Verum id populus sensit: & circumfusus ne sese negligeret precabatur in quo solo recumberent. Ipsum enim saluti esse ciuitatis manentem: uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. Quod si etiam capiantur eundem solatio esse. Decere autem illum nec inimicos fugere nec amicos deserere: aut quasi ex nauis tempestate oppressa desilire qui ad eam tranquillo mari uenisset. Ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem cum iam nemo audebit hostibus repugnare si discessisset cui confiderent. Iosephus autem quod sibi caueret occultans illorum commodo se exitum parare dicebat. Nam intra ciuitatem manendo neque seruatis grande aliquid se esse profuturum: & si caperentur una cum his esse frustra perituram. Obsidione uero liberatus extrinsecus maximo eius emolumento fore. Mature. n. congregatis ex territorio Galilaeis alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. tunc autem non uidere quod apud eos residens utilitatis afferret: nisi q; Romanos ad obsidionem magis incitaret: ut se caperent magnipendentes. Quem si fugisse cognouissent multum esse de obsidionis impetu remissuros. Non flexit his populum Iosephus: sed hoc cunctis se magis incendit. Denique pueri & senes itemque mulierculae cum infantibus flentes ad pedes eius accedebant: eumque omnes complexi tenebant: & ut fortunae socius sibi remaneret cum ululatu supplicabant. Non inuidia salutis eius quantum ego arbitror: sed propria spe. Nihil enim se mali remanente Iosepho existimabant esse passuros. Ille autem si quidem paruisset haec preces esse ratus: custodiam uero si per uim cogere: multum enim ex intentione discessus etiam querelarum misericordia fregerat remanere statuit. Communique desperatione ciuitatis armatus: & nunc tempus est dicens pugnam incipere: cum spes nulla salutis est: pulchrumque uitam pacisci pro laude ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis egressus disiectis custodibus usque ad Romanorum castra excurreret: & nunc pelles aggeribus impositas sub quibus tentabant discerpere: nunc operibus ignem immittere. Postero nanque die similiter ac tertio per aliquod dies ac noctes bellando non laborabat. Sed Vespasianus Romanos his incursum male affectatos aspiciens. Nam & terga dare Iudaeis pudebat: & fugientes insequi armorum pondere tardabantur: cum Iudaei semper per aliquid agentes priusquam paterentur in ciuitatem refugerent: armatis imperat ut eorum impetum declinarent: ne uel cum hominibus mortis audis manum confererent. Nihil esse fortius desperatis. Restingui autem illorum impetus si proposito careant quasi flamma si materiam non inueniat. Ad hoc oportere Romanos cautius quaerere uictoriae augendae possessionis causa: non ex necessitate bellantes: per sagittarios autem Arabum & Syriae & fundibulatores: perq; saxa tormentis emissa plerumq; repellebat Iudaeos. Nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male acceptis cedebant: uerum eminus missa inter iactum subeuntes sauius Romanis instabant: cum neq; corpori: neq; animae parcerent: sed per uicem utrinq; pugnant: suorumque quisque laboribus inbuenientes.

Admouet Vespasianus arietē muris: muri concutiuntur machinis: cogitat Iosephus quō ictus arietis refellat: Romani e contra aliud genus machinant: Iosephus cū focus igne concremarūt Romano-
rū propugnacula & aggeres ita ut spatio unius horæ oīa sint concremata. CAP. XII.

i Gitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumq; incurſibus obſideri: cum prope iam muris aggeres æquarentur: arietem admoueri præcepit: est autē aries immensa materia malo nauis assimilis: cuius summū graui ferro solidatum est in arietis effigie fabricatū: unde etiam nomen accepit. Dependet autem funibus medius ex trabe alia uelut ex trutina palis utrinq; fultus bene fundatis. Retrorsum autem magna uirorum multitudine repulsus: hisdemq; simul rursus impellentibus missus in fronte prominēte ferro mœnia percutit: nec est ulla tam ualida turris: aut muroꝝ ambitus adeo latus: ut etsi priores ictus fortiter sustinuerit: assiduos uincat. Ad huius periculum rei duci Romano tranſire placuit: sui capere oppidum properanti quoniam pernicioſa uidebatur obſidio Iudæis minime quiescētibus. Itaq; Romani quidem balistis cæterisq; missilium machinis ut facilius ferirent qui de muris obſtare tentarent: adhibitis utebantur: neq; sagittarii aut foudibulatores longius aberant. Cum uero ea causa muros nemo auderet ascendere ipsi arietem applicabant gradibus desuperitemq; pellibus septum tam pro sui defensione quam machinæ. Et primo quidem impetu mœnia concussa sunt clamorq; oppidanorum uelut iam capti essent maximus factus est. Iosephus autem eūdem locum feriri: neq; multo post murum disturbatum iri prospiciēs: quo cōmento uim machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis refertos qua semper impetum arietis feriri uiderent demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus errarent: aut etiam excepta uulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multum Romanis moræ attulit: Nam quocunq; hi machinam conuertissent: contra illi qui super murū stabant palarum traduentes saccos ictibus supponebant: nihilq; murus percussione lædebatur: donec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt. Proceris enim contis exhibitis: in his summis falces quibus saccos inciderent alligarunt. Cum autē hoc modo efficax esset opus arietis ac murus quia recens ædificatus erat ictibus cederet: quod reliquum erat Iosephus: eiusq; socii ad ignis auxiliū se contulerunt accensumq; totum quod aridæ fuit materiæ: tribus ex locis pariter inflammare unaq; machinas & propugnacula Romanoꝝ & aggeres concremarūt. Illi uero non sine malo subuehebant audacia simul eorū territi: & ne adiumento essent flammis præuertentibus impeditis: quæ aridum nastæ fomitem & præterea bitumen ac picem: necnon etiam sulfur opinione citius uolabant operaq; Romanoꝝ multo labore curata unius horæ spatio possederant.

Quidā uir Iudæus saxo subleuato & demisso caput arietis fregit: hic fixus est quinque sagittarū uulneribus decidit tandē alii duo uiri Romanoꝝ aciem præperunt: Iosephus uero & cætera multitudo incendit machinas Romanis lugentibus. CAP. XIII.

h Ic etiam uir quædam Iudæus prædicatione ac memoria dignus inuentus est Samæi filius Eleazarus: cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim saxū ingens alte sublatum tanta uisu per arietem ex muro dimisit: ut machinæ caput obrumperet: idq; ex mediis hostibus saltu ad eos delatus auferret: nulloq; metu reportaret ad murum. Postremo tanquā signo quo tæla mitterent hostibus positus nudo corpore quinque sagittarū uulneribus fixus est: earūq; nulla respectu ubi murum ascendit unde uideri ab oībus poterat eius audacia ibi cōstitit: compunctusq; dolore plagarum cū ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de uico Ruma Galilæi. Qui cum super milites decimæ legionis profuissent rāto impetu uicq; transgressi sunt ut & aciem Romanoꝝ perumperent quousque aduersum ierant oēs in fugam uerterent. Præter hos Iosephus quoq; & cætera multitudo raptis ignibus machinas & refugia cum opibus quinque itemq; decimæ & eius quæ terga dederat legionis incendant. Cæteri autē qui mox cōsecuti sunt & instrumenta & omne genus materiæ obruere.

Vespasianus in planta pedis uulneratur totus exercitus turbatur superato dolore uulneris sæuius bellum in Iudæos incitauit: pugnatur fortiter utrinq; cædit murus ictibus machinarum ad matutinas uigilias illi uero munere partem illam. CAP. XIII.

r Vrsus autē Romani post meridiem erectū arietem ad eā muri partē quæ pridem quassata fuerat appulserunt: ubiq; defensorem eius quidam Vespasiani plātam sagitta percussam leuiter uulnerat: quāuis tæli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationē fecit. His. n. qui prope aderant uiso sanguine perterritis per oēm fama cucurrit exercitū relictaq; obſidione plātiq; cū stupore atq; formidine ad ducē belli concurrebāt: & ante oēs. Titus aderat metuens patri. Vnde cōtingit ut & beniuolentia circa rectorem & filii trepidatio confunderet multitudinē. Facile tunc pater & timore filiū & perturbatione liberauit exercitū: Superato. n. dolore uulneris & ab oībus qui sui causa pertimuerunt cōspici studens bellū in Iudæos sæuius incitauit. Nā uelut ultor ducis quisq; oē periculum adire cupiebat: & clamore alius aliam ad hortantes murū petebant. Iosephus autē cum suis sociis licet assiduis balistarū itemq; tormentorū ictibus caderent nequaquam tamen deterrebātur a muro: sed flāmis & ferro & saxis eos aspere q arietē

protecti palmis impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant cum sine intermissione procumbe-
rent in conspectu hostium positi: quos ipsi contra uidere non possent. Namq; & suis ignibus collu-
centes tanquam si dies esset & certum erat hostibus signum quo tæla dirigerent: machinisq; procul
non apparentibus missilia cauere non poterant. Ergo propterea non tam balistarum quam iaculo-
rum ut simul multi transfigebantur: missaq; machinis saxa & murorum pininas auferebant & fran-
gabant angulos turrium. Virorum aut nulli tam fortiter constipati erant: ut non usq; ad extremam
aciem saxi magnitudine ac uolentia sterneretur. Sciet autem aliquis huius machinæ uis quantum
ualet ex his quæ illa nocte contigere in muro cuidam ex circumstantibus. Iosepo caput auulsum esse
eiusq; ad tertium stadium ueluti funda excusa caluaræ: interdiu quoq; prægnantis sceminae secto
uero ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormento uis fuit. Ergo machinis terribior
erat impetus & missilium strepitus. Crebri aut mortui cum ad mortuos deiicerentur sonabāt & acet-
bissimus quidem intus excitabantur mulierum tumultus extrinsecus autem occumbentium gemi-
tus concrepabat: totusq; ambitus muri: ad quem pugnabatur sanguine confluebat: iamq; ascendi po-
terat congestione cadauerum. Montibus autem resonantibus multo amplius horror his ex clamo-
ribus accedebat: nec quicquam illi nocti defuit uel quod auribus uel oculis terrorem posset incute-
re. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes fortiter ceciderant plurimi etiam sautiati: & tamen uis
circa matutinas uigilias murus affiduis machinarum ictibus cessit. Cūq; illi quidem corporibus atq;
armis septi eam partem: quæ deiecta fuerat priusq; Romani pontes apponerent muniere.

Vespasianus parat exercitus & machinas ad inuadendum urbē recreato prius exercitu: Iosepus co-
gnito consilio Vespasiani ordinat milites ad resistendum: pliat crudelissimo certamine. CAP. XV.

Ane autem Vespasianus ad occupandā ciuitatem iam ducebat exercitum ex nocturno
labore paululū recreatum. Idēq; cupiens de conuulsi muri pte alio ppugnatores addu-
cere equitū qdē fortissimū equis dispositis trifariam collocat ut tecti armis dirutū latus
m undiq; obsiderent: cunctosq; præ manibus ferrent: q; si pontes admoueri cœpissent ipsi
plures introirent. Post illos aut pedites ualidissimos ordinauit. Reliquam uero equitū
multitudinē secundum muri spatium per montana loca distendit: ne quis fugiens excidium ciuita-
tis lateret. Deinde qui hos sequerent constituit sagittarios paratas sagittas habere iussos. Fundibula
tores quoq; similiter & appositos machinis. Alios aut integris muri partibus scalas applicare præce-
pit: ut qui hos prohibere tentassent deiectæ partis defensionē relinquerent: cæteri q; omnibus simul
tælis oppressi uolentia irrupentium cederent. Iosepus aut hoc consilio cognito per murum qdē
integrū labore fatigatos: itemq; senes posuit qsi ledi non possent. In parte uero collapsa ualidum &
potentissimū quēq; senosq; ante oēs uiros in qbus & ipse fuit ad pericula subeunda: sortitus est: hisq;
præcepit ut agminū ululatus ne metu quaterent aures obstruerent: contra sagittarum uero multi-
tudinē cōmuniti protegerent desuper scutis paulatimq; recederent donec sagittarii pharetras exi-
nanirent. Si uero pontes a Romanis apponerent: ipsos præsilire mandauit hostibus atq; persuasit &
eorum instrumentis resistere: unumqueq; uero ita certare debere non quasi conseruandam tueret:
sed quasi perditam iam patriam uindicaret: atq; oculis suis proponere mactari senes ac liberos con-
iugesq; suas propemodum ab hostibus capi: iamq; futuræ cladi iram nūc collectam in auctores ei
effuderent: ita quidem in utroq; disposuit. Ciuitatis autem uulgus otiosum mulieres ac pueri postq;
oppidum triplici acie uidere circūdatū: nullus enim ad pugnam translatus fuerat a custodiis strictis-
q; gladiis ad partem muri deiectam hostes instare: armisq; montana omnia desuper collucere: atq;
arabam quēdam sagittariis tæla suggerere: tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt: nō
ut impendere mala sed ut adesse iam crederes. Quare Iosippus mulieres ne misericordia suorum ani-
mos effœminarent intra domos cum interminatione concludit silere iussas: ipse uero ad partē mu-
ri quæ sibi obtigerat transit: & pontes quidem applicantibus aiū non intendit: sed tantam specu-
labatur impetum sagittarum: simul aut ac tubicines uniuersorum agminū congregati sunt pariter
& grauiter infremuit exercitus: signoq; dato missis undiq; sagittis lux obscurari cœpit. Iosepi
memores præceptorum: & aduersus clamorem obstructis auribus & contra sagittarū uulnera corpo-
ribus cōmunitis cum admouerent pontiū machinæ ipsi eas cursu: & antequam hostes pedem in his
ponerent occupant: eosq; ascendere nitētes prælio deterrebant uaria manu: itēq; animi facinora de-
monstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderent: hi qui sine periculo fortes
contra illos etiam curabant. Nec prius a Romanis diuellebant quā uel caderent uel occiderent. Qui
Romanis desiliantibus conflictu iam liberi facillime tæla dirigebant.

Die. xx. mēsis Iunii Iudæi qsi defessi qā nō haberēt ppugnatores quos mitterēt: cogitauerūt oleo
seruenti super infuso Romanos oppugnare: ac sceno græco sup sparso ut inde Romani caderent: ui-
dens dux Vespasianus tot male milites ppeti: eos a bello reuocat & a pœna. CAP. XVI.

Taque iudæis perpetuo dimicantibus cum nec unde mutarent propugnatores haberent
i defessis autem assidue substitueretur proq; his quos uolentia repulissent alii succederēt
inuicem se adhortati latera copulant: protectiq; desuper longioribus scutis inexpugna-
bilis globus effecti sunt: totaq; acie uelut uno corpore repellendo Iudæos in muro iam

pedem ponebant: cum Iosephus his rerum angustiis consilio necessitatis adhibito mira est enim machinis excogitandis cum desperatione stimulat. Feruenti oleo profundi milites iubet scutorum coniunctione defensos. Id autem Iudæi multi qui & paratum haberent: & plurimum cito Romanis infundunt: ipsi etiam in eis lacunis missis calore bullientibus hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit: & cum dolore scæuissimo deuoluebantur a muro. Siquidem facile a uertice ad pedes usque sub armatura oleum per totum corpus fluebat: carnemque non secus ac flamma depalcebatur: quæ natura facile calefceret: seroque pro sui pinguedine refrigeret. Thoracibus autem & galleis illigatis incendiis fuga non erat. Nunc autem salientes: nunc incuruati dolore de pontibus decidebant. Ad suos autem tuto recedere contra nitentes non poterant: quoniam facile ab insequentibus capiebantur. Sed neque Romanis uirtus in rebus aduersis: nec Iudæis prudentia defuit: Romani enim licet oleo perfusi mirabilia pati uiderent: tamen in eos qui perfuderant ferebantur præcedentem quisque incurfando tanquam ipse impetum retardaret. Iudæi uero progressum eorum dolo altero deceperunt cum sceno græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur: & neque fugientium quisquam neque aggredientium firmo posset eniti uestigio. Sed alii quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur: multi uero super aggeres deiicerentur: & qui ceciderunt a Iudæis feriebantur: qui Romanis desilietibus conflictu iam liberti facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hoc perpeti prælio dux uideret: post meridianas eos horas a pugna reuocat: quorum non paucis obtuncatis plures sunt uulnerati. Ex Iotapata uero sex uiris mortuis: plures quam trecenti sautii translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est iunii mensis die uigesimo.

Vespasianus tres turres ferro circūdatas erigi fecit plenas iaculatoribus & fundibulatoribus fortissimis: ita ut ex his quæ intra muros erant deserere defensionem muri cogent. CAP. XVII.

T Vespasianus eorum causa qui occiderant consolatus exercitum postquam ita uidet accensum neque tam exortationem quam opus deposceret: aggeres quidem alius tollit. Tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi ferro undique tectas: & ut pondere stabiles essent: neque ignibus expugnarentur: easque super aggeres collocat iaculatoribus & sagittariis: itemque leuiorum missilium machinis plenas fundibulariorum quoque fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas: ipsi eos qui super murum astarent facillime cernerent: telisque appetent: cum illi neque a uertice uenientes sagittas facile declinarent: neque ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidem turrium librata manu iacula superante ferro aut quo erant septem flammis obstante. Ob hoc igitur defensionem muri deserunt: magisque aggredi tentantibus occurrebant. Et Iotapatæni quidem ita resistebant: quamuis multi in dies singulos occumberent: neque contra mali quicquam hostibus facerent: quæ eos sine periculo lædere non poterant.

Vespasianus mittit Traianum in Epha ciuitatem congregit cum illis tandem superat ciuitatem omnemque præter infantes occidit. CAP. XVIII.

h Idem autem diebus Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatem euocatus cui nomen est Epha nouas res affectantem: & propterea quæ Iotapatænos præter spem restitisse audierat insolescentem: mittit eo Traianum decimæ legionis rectorem: dans ei duo milia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum repperisset: nam præter naturam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur: habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse prælium cum his committit: eosque paulisper reluctatos in fugam uertit: quos uestigiis consecuti Romani exterioris muri ambitum quo confugerant cum ipsis irrumpunt. Secundum autem murum petentibus ciues sui claufere ciuitatem metu. scilicet ne cum his rursus hostes intrarent: profecto autem deus Galilæorum clades Romanis dabit: qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersam populam exclusum manibus propriis ad interitum hostibus dedit audissimis cædium: multi enim simul ruentes ad portas multumque nominatim præpositos inclamantes inter ipsas præces immoriebantur: quibus hostes unum murum alterum ciues claufere & inter medios coacti murorum ambitus: multi quidem sociorum suis gladiis transfigebantur: infiniti uero a Romanis interficiebantur: ne uel adolescentium quidem recepta fiducia. Nam præter hostilem metum etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur non Romanos sed Iudæos execrantes: quoad omnes interiere numero hominum. xii. milia. unde Traianus uacuum esse ciuitatem pugnantibus reputans: & si qui adhuc intus essent: nihil eos ausuros esse existimans præ timore imperatori excidium reseruauit. Missisque nuntiis ad Vespasianum petit: ut filium Titum dirigeret finem uictoriæ imposituræ: ille autem laboris aliquid superesse ratus cum milite filium misit: hoc est quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus sic ordinauit exercitum: ut in læuo quod latere Traianum constitueret: ipse uero in dextro obsidioni præesset. Itaque militibus scalas muris undique applicatis: cum paulisper de super Galilæi obsitissent continuo mœnia reliquerunt. Titus uero comitesque saltu demissi mature ciuitatem obtinere: tuncque uæhemens cum his qui se intus congregauere pugna commissa est. Nunc p

angusta viarum irruentibus ualidissimis: nunc foeminis ex tectorum culminibus quae forte inuenissent tela iactantibus. Et hoc quidem modo usque ad sextam horam sustinere conflictum. Assumptis autem bellatoribus caetera multitudo & sub diuo & per domos senes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique uirilis sexus praeter infantes nullus remansit: qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate & in primo congressu numerus fuit quindecim milium: captiuorum autem duo milia. c. xxx. Haec Galilaeis clades contigit quinto & uigesimo die iunii mensis.

Ad Samaritanas Cerealis mittitur a Vespasiano: quia eos pronos ad tumultum uidebat: inopiaque quaedam moriebantur: quidam ad Romanos confugiebant: reliquos uero omnes nequiens persuasio placare occidit: erant autem undecim milia & sexcenti.

CAP. XIX.

Ed ne Samaritae quidem alieni a calamitatibus remanserunt: hi namque in monte Garizin qui est illis sanctissimus congregati locis suis expectabant: belli autem minas eorum conuentus ac spem habere uidebatur: nec saltem uicinatorum malis corrigebantur: sed inconstantia suarum uirium infirmitate secundis Romanorum rebus exterriti: prona in tumultum uoluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere: eorumque impetus praenire: nam & si praesidiis tota Samaritica regio cincta erat: tamen eorum multitudo quae conuerant: & conspiratio timebatur. Ea quoque causa Cerealem quintae legionis rectorem cum sexcentis equitibus tribusque peditum milibus mittit. Ille autem ad mortem quidem accedere praelioque congressi nequaquam tutum esse duxit: quoniam hostes plurimi desuper essent: milites uero circūuallatis undique montibus radicibus tota eos die custodiebant. Euenit autem aquae tunc indigentibus Samaritanis etiam graues accendi aestus: erat enim tempus aestatis: neque se rebus necessariis uulgus instruxerat: adeo ut nonnulli quidem una die siti morerentur: multi uero eiusmodi morti seruitium praeferebant ad Romanos transfugere: ex quibus cognito Cerealis illos etiam qui adhuc perseverarent malis infractus montem ascendit: & circum hostes exercitu constituto primum eos a dextera parte hortabatur: atque ut salui esse mallent rogabat si arma proiecissent tutos fore promittens. Denique quia persuadere non posset aggressus eos occidit omnes. Erant autem undecim milia & sexcenti. Haec iunii mensis uigesimo & septimo die gesta sunt atque his calamitatibus Samaritae usi sunt.

Aggeres super altitudinem murorum Iotapatenis efferantur quidam ad Vespasianum uenit profugus ex ciuitate: nunciatus paucitatem ciuium & facilitatem capiendis: Vespasianus exercitum parat nocte hora qua ille docuerat ciuitatem aggrediuntur: & custodes occidunt: ciuitatem ingrediuntur: quidam uero ne oppeterent per Romanos se ipsos interfecerunt: tandem Vespasianus incendi fecit ciuitatem uniuersam.

CAP. XX.

Otapatensis autem diu durantibus: & praeter spem aduersa tolerantibus quadragesimo quidem ac septimo die Romanorum aggeres super muroque altitudinem sunt elati. Quidam uero ad Vespasianum eodem die profugus uenit paucitatem ciuium & infirmitatem enuntiatus: simul quotque diuturnis uigiliis praesidiis assiduis consumpti minime quidem ulterius uim ferre possent: uerum dolo etiam caperent si quis instaret. Circa extremam namque uigiliam quando & malorum requiem habere uiderentur: & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat dormire eos dicebat eademque hora inuadendos esse dicebat. Vespasiano autem qui quidem noscet inter se Iudaeorum quantaque superbia poenas contemnerent transfuga suspectus erat: nam & anrea quidam ex Iotapata captus omne tormentorum genus fortiter pertulit: & tum ne flammis quidem coactus quid intus ageretur hostibus exquirentibus prodidisset mortem deridens cruci suffixus est. Fidere tunc proditori coniectura faciebat. Et fortasse quidem illum uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnam sibi existimans esse metuendi asseruari hominem iussit: & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quae fuerat indicata ociose ibat ad muros: primusque incedebat Titus cum uno ex Chiliarchis Domitio Sabino: paucis ex quintadecima legione comitatus: interfectis autem uigiliis in ciuitatem ingrediuntur: & post eos sexus quidam Cerealis chiliarchus & Placidus subiectos milites introducendo. Arce uero occupata cum hostes in medio oppido uersarentur: iamque plene dies esset: nec tunc quidem illi qui capti tenerentur adhuc excidium sentiebant multo labore somnoque pariter dissoluti. Et si quis euigilasset: nebula uisus eius heberante: quae casu tunc plurima se circum oppidum funderet: donec totus irrupit exercitus: soloque malorum periculo ex suscitati morientesque demum se perisse crediderunt: Romanos autem memores quae obsidionis tempore pertulissent: neque parcendi cuiquam neque miserendi quaequam tangebatur cura. Sed ex arce plebem ad prona compulsum facillime trucidabant: ubi loci difficultas pugnacibus negaret copiam resistendi. Circūuiarum namque angustiis pressi ac per decliua dilabentes fluente desuper bello obtegebantur: id multos etiam qui circa Iosephum lecti erant ut manibus propriis liberarentur inmutauit: nam cum se uiderent Romanorum neminem posse occidere ne Romanorum manibus oppeterent praenauerunt: & in extrema parte ciuitatis congregati semet interfecerunt. Quicumque tamen uigilum primi capti ciuitatem senserunt in quadam turri septentrionali fuga recepti aliquandiu quidem resisterunt. Deinde circumclusi hostium multitudine sero dextras dedere: hisque instantibus mortem suam aequo animo praebuerunt. Potuissent autem incruentae Romani obsidionis sine gloriari: nisi unus ex ipsis occidisset Hecatontarchus

Antonius peremptus insidiis: nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant: erant autē plurimī rogabant Antoniū dextram sibi porrigere ad fidem salutis ac p̄sidium quo tutus ascenderet. Cūq; his manum porrexisset incaute super ille hasta p̄uentum in inguine perculit statimq; confecit: illo die quid immansissimam multitudinem peremere Romani. Postea uero secutis diebus scrutando latebras per cuniculos & speluncas omnem ulciscabantur ætatem præter infantes ac fœminas. Itaq; captiui quidem mille ducenti congregati erant: quadraginta uero milia cōnumerata sunt excidii tēpore pugnisq; superioribus mortuorū. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet: castellaq; eius omnia adhuc exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperii. Neronis anno calendarum iulliarum die.

Iosepus ne a Romanis inueniretur in puteū se dimisit lapidēq; supra imposuit ne uiderent: nocte exibat percutans si posset euadere: indicatur per quandam mulierem mittit ad eum cum fide uerba: timebat uero iosepus in somnis simulachra ei apparent deprecatur deum. in manus Romanorū se cōmittit: habita prius oratione ad socios.

CAP. XXI.

Romani uero iosepum requirentes & propriæ indignatiōis cā: & quod imperatori opæ precium uidebatur: captus. n. maxima pars belli esset: mortuos itaq; abditos rimabant: ille autē in exitio ciuitatis fortunæ quodam usus auxilio per medios se hostes surripuit & in quēdam profundum puteū saltu demissus est: cui amplum specus adiunctum erat: latere quod supra scrutantes uidere non possent. Vbi. xl. quidem insignes uiros latitantes offendit: rerumq; utilium apparatus: qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autē oīa complexis interdū quidem se occultauit. Nocte uero ascendens uigilias explorabat ut fugeret. Cūq; oīa undiq; ipsius causa maxime custodirentur. neq; fallendi spes esset in speluncā irerum descenderat: biduumq; ibi delituit. Tertia uero quadam die capta quadam muliere quæ cū ipsis fuerat indicatus est. Tumq; Vespasianus propere duos chiliarchos Paulinum: & Gallicanum iussos pacē dare iosepo & bene hortari eū ut ascenderet mittit. Quibus tamen ille rogantibus postquā ad eum uenerunt fidē que pro salute dantibus minime paruit. Ex his autē magis quæ pati meritis esset qui plurima cōmississet: quam ex naturali mansuetudine rogantiū suspitionem colligens uelut ad p̄nam euocaretur timebat: donec Vespasianus tertiu quoq; chiliarchum Nicanorem iosepi notū atq; olim consuetum dixit: is autē quā dulce ī eos Romanorū eēt ingeniū: quos semel subiugasset referens quodq; ipse iosepus uirtutis cā magis admirabilis quam inuisus ducibus haberetur: essetq; imperatori studiū nō eum ad suppliciu ducere quod ēt sine deditioe sibi liceret exigere: sed conseruare potius uirum fortem. His addebat q; ne Vespasianus si quid dolo moliretur amicū ad id mitteret ut in re optima pessimam hoc est perfidiam p̄texeret amicitia: neq; semetipsum illi ut amicū falleret obtemperaturū fore. Verum iosepo etiam post Nicanoris dicta hæsitante milites quidē irati speluncæ ignem submittere properabant. Sed retinebat eos belli ductor uiuum iosepum capere plurimipendens. Nicanore autē uahementer instāte ubi etiam hostilis multitudinis minas comperit iosepus. nocturna somnis reminiscitur quibus ei deus & futuras iudæorū clades: & quæ Romanis essent euentura principibus ostendit. Erat autē interpretandis quoq; somniis idoneus & cōiectare quæ ambiguedi uinitus diceretur sciebat. Qui & sacros prophetarū libros nouerat q; & ipse sacerdos esset & parentibus sacerdotibus procreatus: illa igitur hora quasi deo plenus & recentium somniorū quæ uiderat horrenda simulachra mente complexus occultas preces deo offert. Et quia iudæorum inquit labefactari tibi rē placuit. Fortuna uero ad Romāos tota migravit: animamq; meam quæ futura prædiceret elegisti. Quod quidem manus sponte Romanis & uiuo. Testor autē q; non proditor: sed tuus minister ad eos ibo. Simul his dictis Nicanori consentiebat. Verū qui una confugerant iudæorū postquam intellexerūt iosepum rogantibus cedere uniuersi circūstantes clamabant. Certe plurimum ingemiscere leges patriæ ubi sunt quæ iudæis deus annuit: quibus mortem contēnentes aīas indidit: uita iosepe captus es: lucēq; pateris intueri seruiētem q̄ cito tui oblitus est: q̄ multos pro libertate mori persuasisti? Falsam profecto opinionē fortitudinis habeas: falsamq; prudentiæ si salutē apud eos speras cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt ab illis tamen te seruari cupis. Sed quāuis te Romanorū fortuna tui obliuione perfuderit: & nos tamen patriæ gloriæ consulentes & dextrā tibi & gladium cōmodabimus: Tu uero siquidem spōte moriare dux iudæorū: sin uero inuitus: proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt: & intentatis ei gladiis occidendū illum cōminabantur si Romanis pareret. Timēs igitur impetū iosepus & se dei p̄ceptorum proditorē esse ratus: si ea non enūciasset morte præuētus argumentis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid. n. tantopere inquit o sotii propriæ cædis auidi sumus: aut cur amicissimas inter se res corpus & aīam in dissensionem uocamus: mutatum me esse quispiam diceret? Sed Romani hoc sciunt optimū esse in bello mori: sed lege belli hoc est a uictoribus trucidari: proinde siquidem Romanorū ferrū deprecor uere meo gladio meaq; manu sim dignus. Sin illi hosti parcendū putant: quam iustius nos ipsi nobis peperimus? Quippe stolidū est eadem circa nos admittere: pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum. n. eē p̄ libertate mori: & ipse fateor: pugnando tamē & illoꝝ manibus qui eam p̄ripere: nunc autē neq; p̄lio nobis ob

stant: neque nos interficiunt. Itidē autem timidus est habendus qui mori nō uult cum opus est: & qui uult cum non oportet. Præterea quis nam metus prohibet ad Romanos ascendere? nēpe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubiæ suspecta formidinis est: eam certe ipsi nobis irrogabimus. Verum seruitutem dicet aliquis? Valde quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere: immo uero ignauissimi quantū opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto: qui tempestatem metuens ante uim turbinis nauem spōte submergit. Quin ēt propria manu perire a cōmuni omnium animalium natura discrepat: eoq; modo in creatorem nostrū summum scelus admittitur. Nullum est aial quod ex industria uel per se moriatur. Siquidem naturæ lex ualidissima ut uelint uiuere in oibus sita est: siccirco & quod nobis adimentū id putant hostes ducimus & insidiatores pœna prosequimur. Deum uero indigne ferre nō arbitramur: cū domum eius homo despiciat? Ab illo. n. accepimus ut essemus: rursumq; ut esse desineremus illi reddendū est. Corpora quidem cūctis mortalia sunt ex cauda materia fabricata. Anima uero semper immortalis est: deniq; pericula ī corporibus collocata. Si quis ergo depositum hoīs surripuerit aut male tractauerit: pessimus statim ac perfidiosus habet. Sic dei depositum ex proprio corpore qui eiecerit eū se latuisse quē læserit æstimabit? Et seruos quidē fugientes ulcisci iustum creditur: quāuis nequaquam dominos fugerint: ipsi uero deum fugientes: & optimū deum impie facere non uidebimur. An ignoratis q; eoꝝ qui lege naturæ uita exeunt ac ceptūq; deo debitū soluunt cū id qui dedit recuperare uoluerit perpetua laus domusq; ac familia stabiles sunt? puræ autē & quæ inuocantes exaudiatur animæ retinēt locū in cœlo adeptæ sanctissimū atq; inde rursum uolentibus sæculis casta corpora iubentur incolere: quoꝝ uero manus in seipos ī sanierunt eorum aīas tenebrosior orchus suscipiet. Pater autē illarum deus auctores iniuriæ per nepotes ulciscitur. Hinc & deo inuisum est: & a sapientissimo legis nostræ conditore cohercetur. Deniq; si qui se occiderint apud nos quidem usq; ad solis occasum insepultos abiici decretum est: cum etiā hostes sepeliri fas esse ducemus apud alios etiam dextre iubentur abscindi eiusmodi mortuorum q; in ipsos armata sunt: quoniam ut corpus ab anima: ita manum esse a corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur o socii iusta sentire: neq; humanis cladibus addere ut creatorem oīum impietate lædamus: si salui esse uolumus salui simus. Nec. n. salus apud eos ignobilis est: quibus tantis uirtutem operibus demonstrauius. Sin mori placet ab his occidi pulchrū est qui nos cœperint. Nō mi-grabo ego in hostiū locum: ut ipse mei proditor siam. Multo. n. stolidior sim: quam qui ad hostes uero profugiūt. Siquidem illi salutis cā id faciunt: ego uero interitus & quidem mei Romanorū tamē insidias expeto. Nam si me post uinctas dexteris perimant magno aīo paratoq; moriar mēdaciū perfidiam pro uictoriæ solatio mecum auferens.

Iosephus dehortatur suos a cæde: nequiens reuocare a proposito: oēs se ipsos interfecerunt: ducitur iosephus ad Vespasianum iubet Vespasianus eū custodiri ad Neronē mitteret: iosephus alloquitur Vespasianū seorsum cū filio Vespasiani eūq; dominum & regem orbis prædicit: Vespasianus eum liberat muneribusq; uariis eum donat. CAP. XXII.

Uita quidem in hunc modū iosephus ut a cæde propria socios dehortaretur dicebat. Illi autē obstructis auribus desperatione qua se iam dudū morti deuouerant concitantur: & alius aliunde cū gladiis accurrentes ignauiam exprobrabant: & quasi eū mox percussurus quisq; adoriebatur. Ille autē cum alium nominatim uocaret: alium uultu imperioso intueretur: alterius dexterā præhenderet: alium precibus exoraret uaria mentis affectione: ut in tali necessitate potuit distractos: ferrum oīum a cæde sua prohibebat: nō secus ut fera bestia circūclusa ad eum semper: qui se contingeret ora conuertens. Illoꝝ autem qui ducem in extrema quoq; clade reuerendū putarent debilitabant dextræ: gladiiq; de manibus labebatur: multi spōte cū manus ei afferrent frameas dimittebant: iosepho autē non defuit in ea desperatione consiliū: sed fretus dei prouidentia salutem in periculū mittit. Et quoniā mori decretū est inquit: agite: cædes multas sortiamur & cui obrigerit: manus sequentis occumbat: atq; ita oīum fortuna perambulet: neq; sua dextera quisq; subiaceat. Iniustū est. n. cæteris interemptis ex aliis nequaquā si pœnitent saluū esse. Visus est uera dicere: & quod persuasit agitur fors cuiq; obrigit paratam ei: q; sequeretur necē suā præbeat quasi mox etiam duce perituro. Cū iosepho. n. perire uita dulcius æstimabant. Remanlit autē ipse cū altero siue fortuna dici poterat siue dei prouidentia. Consultoq; pspiciens ne uel forte graua retur: uel si nouissimus recessisset gentilis cæde pollueret illi quidē fide interposita ut uiueret persuasit: ille qui. dem hoc modo & Romanorū & domestico bello liberatus ad Vespasianū per Nicanorē ducebatur. Oēs autē Romani uisendi eius gratia accurrebant & cū se circa ducem premeret multatudo uariis tumultus erat. His exultantibus q; captus esset aliis minitantibus: nōnullis autē propius eū uidere certantibus. Et q; lōgius erāt hostē interficiendū esse clamabāt. Qui uero ppius erāt: facta eius reputantes mutatiōe stupecebāt. Rectoꝝ at nemo fuit: q; licet ante irasceret noi eius uiri aspectu nō mitior factus sit. Titū uero pter alios & fortis iosephi aīas in calamitatibus & ætatis eius misericordia capiebat q; liscq; pridē fuisset in plis reminiscētē: & q; lisc nūc sic ī hostiū māibus ituentē. Iubebat itelligere quāta eēt fortunæ potentia: quāq; uelox belli momentū humanarū autem rerum nihil firmū

atq; perpetuum: quam multos etiam tunc ita ut sentiebat ipse ut iosepum miserarentur affecit: pluri
 maq; salutis eius pars Titus extitit apud patrē. Vespasianus tamen quasi missurus eum Cæsari ut cau-
 tissime custodiretur p̄cepit. Quo audito iosepus aliquid soli se deicere uelle ait. Sūmotisq; ab illo oī
 bus aliis p̄ter filium Titū aliosq; duos amicos. Tu qdem inquit Vespasiane tantū hoc putas iosepum
 te habere captiuum. Ego aut̄ maiorē ad te nuntius uenio p̄missus a deo Nisi. n. ita esset. Nūquid ego
 iudæorū legē ignorabam quo ue pacto duces exercituū mori deceret. ad Neronē me mittis. Quid
 ita? quasi qui Neroni usq; ad te successuri sint maneant. Tu & Cæsar & Vespasiane & imperator atq;
 hic filius tuus nunc: me aut̄ colligatū arctius tibi asseruato: nā dominus quidē nō mei solū es tu Cæ
 sar: uerū etiam terræ marisq; ac totius hoīum generis. Me aut̄ ad maiorē p̄enam custodiri oportet si
 ex tempore aut subito in dominū ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidē fidem non ha-
 bere uidebatur: ea quæ & iosepum existimabat salutis gratia cōminisci. Paulatim uero ad credendū
 impellebatur: iam pridē illum excitante ad imperiū deo sceptraq; multi p̄mōstrante portētis: sed
 & in aliis ueracē esse iosepum deprāhenderat. Altero nāq; amicos qui secretis intererant admirari
 dicente quēadmodum nisi hæc deliramenta sint: neq; iotapatenis de excidio: neq; sibi de captiuitate
 quicquam diuinasset ut a se iram depelleret. Iosepus iotapatenis ait se p̄dixisse q̄ post diem septi-
 mum & quadagesimum eos maneret exitium: quodque ipsū Romani uiuum essent in custodia
 rētenturi. Hæc in secreto quæsitā Vespasianus ubi uera esse comperit a captiuis: etiam quæ de se dixit
 ser credibilia cōperat existimare: sed neq; custodiam iosepo nec uincula remittebat: uestimentis au-
 tem aliisq; muneribus eum donare benignissimeque fauore non desinebat etiam Tito magnam ho-
 nori eius operam cōmodante.

Vespasianus in Ptolemaida reuertitur multi clamant de excidio iosepi ipse nihil respondebat: le-
 giones duas mittit hyematū Cæsaream: quasdam scythopolim. CAP. XXIII.

Varto aut̄ die mensis iulii Vespasianus in Ptolemaida reuersus: inde in loca maritima
 Cæsaream peruenit: iudææ maximā ciuitatem & quæ maiorē incolarum partē Græcos
 haberet: igitur & exercitū & rectorem indigenæ omni fauore ac benignitate suscipiunt
 affectu quidē quo Romanos diligenter plus autē illos qui excisi fuerant odio: unde et̄
 multi quidē simul ut de iosepo supplicium fumeret cū clamore p̄cabantur. Vespasianus
 aut̄ de ista quidē petitione uelut ab inconsulta multitudine oblata nihil respondendo diuoluit. Le-
 gionū uero duas quidem hyematū apud Cæsaream posuit: q̄ oportunam uideret esse ciuitatē. Deci-
 mam uero & quintā Scythopolim misit: ne totius exercitus molestia Cæsaream p̄meret. Erat autem
 illa quoq; aprica per hyemē quantum æstatis caloribus æstuosa ut in planitie sita atq; maritima.

Quidam ex iudæis qui fugerant collectis in iope: fabricatis piraticis nauibus inuiū faciebant pela-
 gus illarū partium: Vespasianus uero illuc applicans: tum per Romanos tū per uētos qui illorum na-
 ues in scopulos compellebant: quatuor milia & ducenta cadauera inuenta sunt. Ciuitatē incendunt
 dimittitq; Vespasianus equites qui loca tuerentur. CAP. XXIII.

Vm hæc aut̄ aguntur collecta nō exigua multitudo q̄ uel ab hostibus seditione defece-
 rant: uel ex ciuitatibus euersis effugerant Iopē sibi receptaculo renouauit quam ante ua-
 stauerat Cestius. Et quia terra quā uastauerat arcebat: migrandum in mare censuerūt
 ac piraticis nauibus fabricatis in Syriā & Phœnicē: itēq; in ægyptum cōmeantes pluri-
 mos latrocinis p̄dabantur: oībusq; nauigiis inuium faciebant illarū partium pelagus.

Sed Vespasianus cognito quid cōstituisent equites in iopē necnō & pedites mittit. Hiq; nocte in ci-
 uitate q̄ incustodita erat ingressi sunt. Eius aut̄ habitatores postquā irruptio p̄sens erat ne tunc Ro-
 manos arcerent: metu deteriti naues fuga petierūt: & in his ultra contiguum sagittæ spatium perno-
 ctare. Cū uero iopes natura esset importuosa: nāq; in asperū: cœteraq; arduum litus desinit: ac sum-
 mis utrinq; cornibus leuiter incuruum quæ uastæ superfunt & ingentibus p̄cellis pelagus turbant.
 Vbi et̄ nunc Andromedæ catenarū signis extantibus fabulæ ueteris fides ostenditur. Aduersus autē
 aquilo feriens littora summos in obiectas cautes fluctus affligit: eo q̄ solitudine intutiorē efficit sta-
 tionē: in eo salo fluctuantibus iopenis prima luce uiolētus: quē illac nauigantes Melāboriō uocant
 flatus incumbit: & alias quidē naues inter se alias uero collisit in scopulos. Multæ autē cum magna
 in aduerso æstu niterentur ad pelagus. Nā & litus saxis infestum: & hostes in eo constitutos timebat
 sublata in sublimi gurgite mergebant. Et neq; fugæ uspiam locus erat neq; manentibus spes salutis
 cū & mari uentorū & ciuitate Romanorū uiolentia pellerentur. Itaq; multi ululatus collisis nauibus
 audiebantur: & multi crēpitus fractis: iopenorū aut̄ fluctibus pars obruti: pars naufragiis iplicati mo-
 riēbantur. Nōnulli aut̄ ferro se interficientes ueluti satius esset mori p̄ueniebant: plurimi aut̄ euecti
 fluctibus scopulis carpebātur: ut & pelagus sanguine redūdaret: oīsq; ora maritima cadaueribus op-
 pletetur cū et̄ ad litus apulso in eo stante Romani milites trucidarent. Eiectorū aut̄ corporum qua-
 tuor milia ducenta fuerant. Ita captam nullo p̄lio ciuitatem Romani funditus eruunt. Et iope qui-
 dem hoc modo breui tempore bis a Romanis excisa est. Vespasianus autem ne rursus eo piratæ con-
 fluerent castris in arce munitis ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem locis suis

manentes eadem castra defenderent: equites uero omne circum territorium peragentes ad fines iope uicos & municipia simul eximerent. Illi quidem præceptis obediētes in dies singulos incursum do excindebant totas regiones atq; uastabant.

Audita captiuitate iotapatæ ab hierosolymis: maximus eos inuasit dolor: audito q̄ iosephus esset cum Romanis ira in eū concitabantur ita ut in Romanos sæuius incitarentur. CAP. XXV.

Bi uero Iotapatæ apud Hierosolymam casus nunciatus est. Primo quidē plurimi & p̄ magnitudine calamitatis: & quod nemo qui se uidisse diceret quæ iactabantur aduenerat non credebant. Nec. n. uel nuntius aliquis superfuerat: sed ipsa p̄ se fama excidium p̄ dicabat. natura uelox tristitium nuntia inde paulatim per finitimos ueritas ambulabat & apud oēs ambiguitate certior habebatur. Quinetiam rebus gestis pluraq; facta nō erāt effingebant: & excidio ciuitatis interemptus dicebatur esse iosephus. Quæ res maximo luctu repleuit hierosolymam. Et per singulas domos iteq; cognatiōes amissos: quisq; lugebatur a suis. Luctus uero ducis publicus erat. Et hi q̄dem hospites alii p̄p̄riū quos amicos: alii nōnulli ēt fratres flebant. iosephum autē uniuersis: adeo ut per dies triginta nunquā lamenta in ciuitate cessarent: magnaue mercede conducerentur tibicines naniarū. Tempore autē ueritate releuata: ubi de iotapatæ quidem ut res habebat: fictum uero quod de iosephi morte uulgabatur: eumq; uiuere & cum Romanis esse comperitum cōprobatum est: ac supra captiui fortunam a ducibus honorari: tantam in eum uiuum iracū diam quantā prius cum mortuum crederent beniuolentiam conceperūt. Et ab aliis quidē ignauitæ apud alios proditiōnis arguebatur: totaq; in eum ciuitas plena erat indignatione atq; conuictis. Vltro at̄ his uulneribus excitabantur magisq; accendebantur rebus aduersis & offensio quæ prudentibus ne similia perferant: cautionis & custodiæ cām p̄bet ad alias calamitates tanquā stimulus incitabat: & malorū q̄ semp accipiebāt ex fine principiū. Deniq; maiore in Romanos impetu ferebantur. uelut i iosephū pariter uindicaturi Hierosolymorū qdē habitatores eiuscemodi turbis agitabantur.

Vespasianus ad agrippā proficiscitur: audit Tyberiada & Tarichæas rebellares: iratus mittit filiū suū illum: appropinquantes ciuitati quidā ex senioribus ad Vespasiani pedes suppliciter accedunt is uero eis indulgit. CAP. XXVI.

Vespasianus autē studio uisendi regnū Agrippæ. Nam & ipse rex inuitabat rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitiis ac per eos agras partes regni comperere: motis ex Cæsarea maritima castris in eam quæ Philippi dicitur Cæsaream demigravit: ibiq; per dies. xx. milite recreato. Ipse quoq; rerū gestarum gratias deo referētes in epulis erat. Postquam uero Tyberiada quidē nouas res cupere ac rebellare Tarichæas audiuit ad regnū at̄ agrippæ utraq; pertinebat decreto apud eos undiq; iudæos excidere: oportūnum esse credidit aduersus eos exercitū ducere: simul ut agrippæ hospitio uicē rependeret potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filiū suū Titum in Cæsaream ut inde militē Scythopolim traduceret mittit. Hæc autē ciuitas decem ciuitatum maxima & Tyberiadi oīum uicina est. Quo cum ipse uenisset: sibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus ad trigésimum a Tyberiade stadium in quadam mansione conspicua rebellantibus cui nomē est Sennabris castra pōit: atq; hinc Decadarchum Valerianū cum equitibus quinquaginta dirigit: qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur & ad finē inuitaret. Audierat. n. q̄ pacem populus desideraret a nonnullis autē ad bellū eum cogentibus seditionē pateretur. Itaq; Valerianus ubi muro appropinquauit & ipse de equo desiluit: & iuos comites idē facere iussit: ne laceffendi prælii cā potius uenisse uideretur. Sed priusquā uerbum faceret armati excurrere in eum: seditiosi qui erant ualidiores rectore quodam nomine Iesus Saphati filio latrocinialis agminis principe. Valerianus autē neq; p̄p̄ mādata ducis prælio cōgredi tutum ratus ēt si de uictoria certus pugnaq; periculosam esse: si cum multis pauci & instructis imperiti confligerent. Inopinata p̄terea iudæorū stupefactus audacia: & ipse pedes refugit: & quinq; aliis similiter equis relictis: quos Iesus eiusq; socii ueluti pugna non insidiis captos læti in oppidum adduxerunt. Id autē ueriti seniores & qui p̄stare populis uidebant in Romanorū castra profugiūt: adhibitoq; sibi rege ad Vespasiani genua suppliciter accedunt: ne se despiceret obsecrantes: neue q̄ paucorum esset totius ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret qui semper amica Romanis sentiret: magisq; ultum iret defectionis auctores: a quibus ipsi olim ad foedus uenire properantes nūc usq; ne id facerent asseruati fuissent. His eorū precibus quāquam toti ciuitati p̄p̄ equorum rapinam infensus esset indulgit. Nam & Agrippā uidebat eius oppidi cā trepidare. Fide autē per eos populo data Iesus eiusq; socii tutum sibi non esse rati apud Tyberiada consistere: ad Tarichæas effugiunt.

Vespasianus præmittit Traianū in arcē an multitudo pacem cupiat: illi apertis portis eum liberatorem ac benemeritum proclamant: post ad Tarichæas proficiscitur: castra ponit: superatis illis: ad nauale bellum se contulerunt. CAP. XXVII.

Posteroq; die Vespasianus in arcem præmittit: cum equitibus Traianum: qui multitudinem an oēs pacem cuperent experiretur. Cognito autem populum eadem sentire: suppliciter ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis cū laudatiōibus

quam erant apparuerunt. Iudæi uero licet in cursu eorum & disciplina conterriti paulisper quidem pri-
mos sustinere congressus. Perculsi autem cœtis equorum impetu deturbati conculcabant atque ita mul-
tis passim peremptis dispergunt: & in ciuitatem ut quisque uelocitatis habebat effugiunt. Titus autem alii
quos tergo instans alios per transitum occidebat: nonnullos cursu antecapiens ictu ora transuerberabat.
Multos autem alium super lapsos inuoluens conficiebat: omnesque ad mœnia confugientes pueniens detor-
quebat ad campum: donec suæ multitudinis elapsu in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba dis-
sensio. Namque indigenis & fortunarum suarum & ciuitatis gratia: & ab initio bellum gestum maxime quod
male pugnatum fuerat non placebat. Sed populus aduenarum qui plurimus esset uim adhibebat: & iter
se discordantium clamor erat: quasi iam arma caperent. Quibus auditis nec procul a muris aberat Ti-
tus exclamat: hoc tempus est. Quid moramur comilitones? Deo nobis dedite iudæos: Suscipite ui-
ctoriam. Non auditis clamores qui manus nostras euadere discordant: habemus ciuitatem si modo
properamus. Verumtamen cum uelocitate animis opus est. Nihil enim magnum effici sine periculo con-
suevit: non solum autem hostium concordiam quos cito necessitas in gratiam reuocabit: sed etiam
nostrorum auxilia puenire debemus: ut præter uictoriam quantas copias pauci superamus etiam ci-
uitate soli potiamur. Simul his dictis incendit equum atque ad lacum decurrit: & per eum prope ci-
uitatem ingreditur quem cæteri consecuti sunt. Pauor autem eius audaciæ murorum defensores inuasit: &
pugnare quidem uel prohibere uæhementem nemo sustinuit. Relictis autem excubiis Iesus quidem cum
sociis in agros effugit: alii uero decurrentes ad lacum: in manus hostium contra uenientium incide-
bant. Mactabantur alii cum scaphas scanderent itemque alii cum iam prouectas assequi natando cona-
rentur: plurimaque per ciuitatem agebatur hominum cædes: aduenarum quidem resistentium qui non effu-
gissent: indigenarum uero sine pugna: quoniam spes eos fœderis & conscientia: quod belli consilium
non habuerant prælio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis miseratus indigenas ab in-
ternitione requieuit. At qui in lacum confugerant ac ciuitatem captam uiderunt quam longissime
ab hostibus recesserunt.

Letatur Vespasianus audita uictoria filii: post aduersus eos qui ad lacum descenderant rates fabri-
cari iussit. CAP. XXIX.

Itus uero missis equitibus res gestas patri nuntiat. Quibus ille cœptis quod necesse fuit & fi-
lii uirtute admodum lætus & facinoris claritudine. Maxima enim belli pro uidebatur exēpta:
tum quidem statim circūdari ciuitatem custodibus iussit: ne quis ex eadem subterfugeret: neque a-
cædibus temperaret. Postero autem die cum descendisset ad lacum rates aduersus illos quod eo refuge-
runt fabricari iussit. Quæ tam materiarum copia quam artificum multitudinem mature cœtexta sunt.

Declaratur natura lacus: & aeris & ubertas rerum uicinarum locorum. CAP. XXX.

Acus autem Genesar quidem a terra appellatur. Quadraginta uero stadiis in latitudine patens
centumque in longitudine aquæ dulcis est atque potabilis. Palustri enim crassitudine tenuioris
habet latices & undique in litora & arenas desinens purus est: ac propter hoc temperatus ad hau-
riendum & fluuium quidem siue fonte leuior. Sempiternus enim frigidior quam lacus diffusio patitur ma-
net: æstiuisque noctibus eius aquæ sub diuo pflata nequaquam niuibus cedunt: id enim face-
re indigenis moris est. Variæque sunt in eo piscium genera: ab alterius loci piscibus tam sapore quam specie dis-
cretæ: mediisque secatur fluuius iordanæ cuius fons esse uidetur Panius fertur autem in hunc terra conditus
ex eo lacu qui uocatur phiala. Hic autem est qua in Traconitida ascendit ad centesimum uigesimum stadium
Cæsariæ: non longius in dextro itineris latere & proprie ex rotunditate Phiala dicitur lacus rotæ speciem
preferens. Sempiternum autem inter eius labia cohibet unda unquam deficiens uel exuberans. Cumque interim hoc est
se iordanis principium nesciretur a Tetrarcha quodam Traconitidis philippo dephesum. Is namque mis-
sis in Phialæ paleis inuenit eas apud Panius redditas unde ante fluuius nasci credebatur. Naturalis que-
dem pulchritudo Panius regis opibus & agrippæ diuitiis magnificentissimamque accurata est. Manifestum
autem flumen iordanis ex hoc antro incipiens semeconitidis quidem lacus paludes secatur & margines: cen-
tum autem xx. aliis proteritis stadiis post oppidum iuliada Genesar lacum medium transiens. Deinde
multam per solitudinem in Asphaltide lacum exit. ad Genesar uero lacum eiusdem nominis terra
præterditur natura simul & pulchritudinem admirabilis: nullum enim ipsa pro ubertate sui negat ar-
bustum totaque plantis conseruere cultores. Cæli uero temperies etiam diuersis aptissima est. Noces
enim quæ arborum maxime frigoribus gaudent infinitæ florescunt: ubi etiam palmæ quis nutrit ca-
lor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ quibus aura mollior destinata est ut naturæ magnificentiam hanc
esse qui dixerit uim adhibentis ut in unum conueniant inter se repugnantia annique temporum cœ-
tione bona uelut singula peculiari studio terræ fouerent. Non enim solum nutrit præter opinio-
nem poma uaria: sed et seruat egregia: quidem & quodammodo regnantia. Uuas & carices sine inter-
missione x. mensibus suggerit: cæterosque uero fractus anni spatio senescetes. Nam propter aeris lenitatem &
fonte quoque irrigatur uberrimo: quod Capharnaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli uenam esse. Nili flumi-
nis opinantur quod similes coracino sicut Alexandrinorum lacus generat pisces. Longitudo autem regionis quæ
ac littora cognominis lacus xxx. stadiis extenditur & latitudo xx. Horum quidem natura eiusmodi est.

Fabricatis ratibus insequitur illos per lacum Vespasianus: nemine remanente occisi sunt. paucis post diebus intolerabilis fetor ex cadaueribus in terram a mari compulsis insurrexit: ut non solū uictis sed Romanis Miserabilis fuerit: totumq; aerem corripit. CAP. XXXI.

Vespasianus autem pfectis ratibus imposita manu militū quāta in eo q lacu effugerant factis esset una prouehit. Illi autē neq; compulsi ad terrā euadendi facultatē habebant infestis omnibus neq; nauali bello pari conditione pugnandi. Nam & scaphæ parua atq; piraticæ aduersus rates infirmæ erant & cum paucis singuli ueherētur cūctis astantibus Romanis appropinquare metuebant. Verū tamen circum rates nauigando nonnunq; etiam prope accedendo lapidibus Romanos eninus appetebant: aut cōminus etiā irritando seriebant plus autē ipsis utroq; modo nocebat. Nec enim saxis qcq; præter crebros sonitus agebat: quoniam contra septos armis iacebant contiguiq; sagittis eorū afficiebant. Etsi accedere propius ausi fuissent priusquam facerent aliquid patiebant cūq; his nauigiis mergebant. Multos autē uulnera inferre tētantiū qui plus conringi possent alios desiliendo in scaphas Romani gladiis transfigebant. Nonnullos concurrentibus inter se ratibus in medio depræhensos cum nauiculis capiebant. Submersorū autem q capita sustulissent aut sagittis præueniebantur aut ratibus occupabant: & si desperatione compulsi inimicis adnare tentassent: eis uel manus uel capita truncabant: plurimusq; passim ac uarius erat interitus eorum: donec in fugam uersi cæteri terræ appulsi sunt: circūclusis nauiculis suis. Effusi autē multi qdem in ipso lacu tælis configebant: multos uero in terram egressos peremerūt Romani. Mixtū autē sanguine plenūq; cadaueribus cerneret totum lacum. Nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit & facies. Nam litora quidem naufragiis simul plena erant & corporibus tumidis. Calescentes autē ac tabefacti mortui cæli tractū corrumpebant: ut non iudæis solum ille casus miserabilis uideretur: ueq; etiam factoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius plii naualis exitus fuit. Perierunt cum his q pridem in ciuitate cecidere sex milia & quingenti.

Residet Vespasianus pro tribunali apud Tarichæas quidq; de supstitibus fiendum sit deliberat: tandem quosdam occidit: quosdam donat: quosdam uendit. CAP. XXXII.

T Vespasianus pugna pacta pro tribunali apud Tarichæas residēs aduenā populū ab indigenis fecernebat: q auctor belli extitisse uidebat: & an hi quoq; seruandi essent cum rectoribus deliberabat. Tunc autē affirmantibus eorū liberationem detrimento futurā. nec enim dimissos qescere posse homines: qui & patris carerēt uimq; adhibere ac bellū inferre possent ad quos confugissent Vespasianus salute qdem indignos esse eos cōtraq; seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis qualitate cogitabat. Nam si ibi occiderent nō ppeffuros supplicabat indigenas tot apud se supplices obruncari fideq; interposita deditis uim pigebat afferre. Verum ab amicis superabat: nihil in iudæos cōmitti posse dicētib. quodq; utile esset honesto debere præponere: cum utrunque obtinere non posset. Indubitata igitur concessa licentia solo eos itinere quod Tyberiada duceret exire pmisit. Cūq; illi facile his quæ cuperent credidissent: & quia insum fuerat comitatus: neq; pecuniis suis quicquam metuentes abirent totam quidq; a Tyberiada usq; uiam Romani ne quis euaderet occupauerunt: eosq; in ciuitatem cōclusos mox insecutos Vespasianus omnes in amphitheatro stadio constituit. Et seniores quidem cum imbellibus q mille ducenti erant iussit occidi: iuuenum autē ualidissimos sex milia lectos ad Isthmon Neroni transmisit. Cæterā uero multitudinē. xxx. milia & quadringentos uēdidit: præter alios quos Agrippæ donauerat. Nā his qui ex eius regno essent facere quod uellet ipse pmisit. Verum & istos rex uēdidit. Reliquum tamen uulgus q erat Traconitidæ & Gaulanitæ & Hippeni: pluresq; & Gadaritæ seditiosi & fugitiui: & quibus pro pacis bello conciliarent. Capti sunt autem sexto idus septembris.

¶ De bello iudaico. Liber. iiii. incipit.

¶ Excisis Iotapatis reliqui iudæi se dederunt Romanis præter quædam castella & ciuitates: quarum noīa ponunt & earū conditio lacum quædam Gamala occupant intrantes Romani: domos hostiū tecta oīa circūdant: ex quo multi Romani mortui recedereq; coacti sunt. CAP. I.

Vicūq; autem iudæi Iotapatis excisis a Romanis defecerant: hi se ad eos postq; Tarichæatæ superati sūt applicabant: omniaq; Romani castella & ciuitates cœperant: præter Giscala & qui montem Itabyrium occupant. Cum his autem rebellat Gamala ciuitas contra Tarichæas posita supra lacū quæ ad fines pertinebant Agrippæ: itemq; Sogane & Seleucia. Et he quidem Gaulanidis regiones erant ambæ. Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana & inferioris Gamala. Seleucia uero ad lacum Semechonitidem. xxx. latum & .lx. stadiis longum. paludesq; suas ad daphnem usq; tendentem. Quæ regio cum alias sit delitiosa: tamen fontes habet qui minorem quem sic appellant iordanem halantes sub aureo Bouis templo in maiorem deducunt. Soganem quidem ac Seleuciam colentes in principio defectiōis Agrippæ

pa sibi foedere sociauerat Gamala uero ei non cedebat freta locorum difficultate amplius quam Iotapata iugum naq; asperum ex alto monte deductum mediam ceruicem erigit: & ubi supeminet in longitudinem tendit: tantum contra decliue quantum a tergo ut cameli similitudinem praferat: ut nomen etiam duxit nisi q; expressam uocabuli significationem indigenae seruare non possunt. Et a fronte quidem ac lateribus in ualles inuias scinditur. Post uero quam de monte pendet paululum difficultate refugit. Verum & hanc partem per obliquum excisa fossa indigenae deuiam fecerat. Dominus autem crebrae & uicissim per prona erant aedificatae: & nimio praecipitio casuro similes. Ciuitas intra se decurrebat in meridiem urgens Australis uero collis immensa aeditus altitudine usum arcis sine muro ciuitati praebat: rupesq; superior ad profundam pertinens uallem. Fons autem intra muros erat in quem oppidum desinebat. Quamuis autem natura non expugnabilis esse ciuitas: tamen etiam Iosepus cum murorum eam ambitu cingeret fossis & cuniculis reddidit fortiolem. Eius autem habitatores natura quidem loci confidentiores erant quam Iotapateni sed multo pauciores minusq; pugnatore situsq; freti difficultate plures esse hostibus putabant. Nam plena erat ciuitas: multisque in eam q; esset tutissima confugientibus. Vnde ab Agrippa quoque praemissis ad obsidionem per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex amathunte ubi pro Tyberiae posuerat castra: Amathus autem si quis nomen interpretatur aquae calidae uocantur ibi enim eiusmodi fons est sanandis corporum uitiiis idoneus: Gamala peruenit: & totam quidem ciuitatem ita: ut diximus: positam custodia circumuallare nequibat. Qua uero fieri posset excubias collocauit monte q; occupat superiorem. In quo milites castris ita ut assolent & muro circumdatis opus aggerum postremo aggrediuntur. Et aperte quidem orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi & quinta decima legio necnon & quinta contra mediam ciuitatem operabantur: fossas autem decima repleuit & ualles: & inter haec Agrippam regem cum accessisset ad muros eorumque defensoribus de traditione loqui tentaret: fundibulorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circumseptus est Romanos autem ira simul ob regem suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit nullum Iudaeos crudelitatis modum in alienigenas atque hostes praetermissum ire credentes: qui circa gentile suum & eorum quae ipsis conducerent suasorem tam imanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudinis operisq; consuetudine cito perfectis machinas applicabant. Chares autem & Iosepus: naq; ipsi erant oppidanorum potentissimi: armatos quidem licet metu percussos ordinare: & quae non diu obsidionem posse sustinere arbitrabant quibus aquae itaq; alia usui necessaria non sufficerent: adhortati tamen eos ad moenia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. Balistis autem tormentisq; percussi in oppidum recesserunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi murum arietibus quatunt & qua deiectus fuerat infusi magno cum armorum strepitu ac turbarum sonitu ipsi quoq; insup ululantes cum oppidanis confligebat. Illi autem ad primos aditus interim pertinaces Romanis ne ultra progredierentur obstabant. Carenum uero multitudinis superati undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. Deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt: eosq; impingendo per decliua locorum difficultate & angustia depressos interficiebant. Romani autem cum neq; a uertice imminetibus repugnare: neq; in partem aliquam euadere possent pronos eos urgentibus sociis in domos hostium plano contiguas refugiebant. Sed repletae labebant q; pondus sustinere non poterant. Vnaq; deiecta multa inferiores: item ille alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. Incerti enim quid facerent quamuis subsidere testa uiderent: tamen eo conuolabant atq; ita multi quidem ruinis opprimebantur. Non pauci uero subterfugientes parte corporis occupabant: Plurimi autem puluere suffocati moriebant. Sed ea Gamalenses p se fieri existimabant: propriaq; incommoda negligentes magis instabant: hostesq; intacta sua labentes sustentando compellebant. Qui uero per angustos uiarum cliuos ceciderunt: eos telis desuper missis interficiebant. Et ruinae quidem lapidum copiam ferrum uero mortui hostes eis dabant. Cesorum enim gladios auferentes his contra semineces utebantur: multis iam percumbentibus testis semet proiciendo moriebantur: tergaq; dantibus ne fuga quidem facilis erat. Viarum nanque ignorantia & caligine pulueris alius alium non agnoscentes pererrabant & circa se sternebantur. Sed illi quidem uis reperto exitu ab oppido recesserunt.

Vespasianus cum paucis reliquit: his uero oppugnantibus resistit uidentes eius animu: quasi diuinum reputantes impetum remittunt ipse uero exiit castrum. CAP. II.

Vespasianus autem qui laborantibus semper iterfuit: sae uissimo dolore percussus cum super militem ruere ciuitatem uideret: propriae tuitionis oblitus clam paulatim superiorem oppido locum prendit: ibiq; inter media picula cum paucis oino relinquit. Nec enim aderat tunc eius filius Titus ad Mutianum pridem in Syria missus. Et dare quidem terga neq; tutum neq; honestum sibi putabat. Regem at quas ab adolescentia gesserat ac propriae uirtutis memoria quasi deo repletus. Socios qui cum ipso erant condensari iubet affluentemq; hostium uim tamdiu in uertice sustinuit nec hominum nec telorum multitudinem reformidans donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes impetum remiserunt. Illis autem iam infirmius oppugnantibus ipse pedem referens non prius terga ostendit quam extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna

ceciderunt & inter eos Ebutius decadarchus non eo tamen prælio quo perit: sed ubique antea fortissimus comprobatus quique plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna Gallus quidam nomine Tarachus cum .x. militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cenarent quod in Romanos fuisset consilium populi inter se fabulantibus & ipse Syrus erat. & hi quos secum habebat: nonne illos aggreditur: omnibusque mactatis ad Romanos saluus cum militibus euadit.

Vespasianus ad Romanos ueniens uisis aduersis casibus Romanos consolatur: hortaturque ad ulciscendos hostes Gamalenses quantum profunt resistant. CAP. III.

Vespasianus autem in cære exercitum aduersis casibus uidens: quod nullam interim tantam expectati fuerant cladem: huiusque rei magis eos pudere quam solum ducem in periculis reliquissent consolandos putabat. De se quidem nihil dicens ne quem uel initio culpasse uideretur. Oportere autem inquiens quæ communia essent fortiter ferre naturam belli cogitantes: quod nusquam eueniat sine cruore uictoria: iterumque habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudæorum milibus interfectis exiguam per his stipem se pependisse fortunam. Atque ut iactantium esset nimis secundis rebus insolens: ita esse ignauorum in offensionibus trepidare. Velox. n. esset in utrumque mutatio: & ille uir fortis. s. maneat cuius sobrius erit & animus in rebus quoque infortunatis gestis ut idem habeatur rectis consiliis peccata restituens: quæque ea que nunc acciderunt neque mollitia uestra neque Iudæorum uirtus efficit. Nam & illis pugnae melioris & nobis deterioris causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimis quæ reprehenderit alacritatis uestræ temeritate. Nam cum hostes in excelsiori loco refugissent manus continere debuistis: neque summo uertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate: paulatim eos que refugerant ad tutiorem uobis & stabilem pugnam reuocare. Nunc autem immoderata festinatione uicendi quæ id incaute fieret non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli a Romanis alienus est: qui cum ordine pericula proficimus: barbarisque conueniens & quo Iudæi maxime possident. Oportet igitur nos ad propria uirtute accurrere atque indignitati offensionis irasci potius quam in cære. Optimum autem quod de sua manu solatiū quærat. Ita enim fiet ut & amissos ulciscamur: & in eos a quibus perempti sunt uindictam. Ipse autem ita ut nunc feci experiar: atque nos pugnandi prius ad bella pergere & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gesta re paulisper animos erexerunt: quæ nulla ratione magnificeque puenerat. Mox autem reputantes ablata sibi esse foederis spem: quodque minime posset effugere: iam. n. uictus eos defecerat: uehementer dolebant animosque remiserant. Nec tamen quatenus ualebant salutem suam negligebant: sed tam turbatas partes muri qui erant fortissimi quam integras ceteri amplexi custodiebant. Romanis autem constructibus aggeres iterumque tentantibus irruptione multi ex ciuitate per ualles deuias que nulli custodes erant & per cloacas diffugiebant. Eos qui metu ne caperentur ibi remanerent inopia consumebat. Solum autem undique alimenta qui pugnare possent congeriebant. Sed illi quidem in huiusmodi cladibus perdurabant.

Vespasianus quosdam qui Itabyrium montem occupauerant inuadit ad eos mittit Placidum qui eos hortetur ad pacem: sed illis remittentibus: Placidus congregitorum fingens fugam: aduersus illos reuertitur multos occidit: multi confugiunt Hierosolymam: reliqui montem placido tradunt. CAP. IIII.

Vespasianus autem inter curas obsidionis subsidium opus aggreditur aduersus eos qui montem Itabyrium occupauerant inter campum magnum & Scythopolim situm: cuius altitudo quidem xxx. stadiis confurgens septentrionali tractu inaccessa est. In uertice autem uiginti stadiorum planities patet tota muro circumdata. Hunc autem totum ambitum quadraginta diebus edificauerat Iosephus: & alias ei materias & aquas suggerentibus locis inferioribus. Sola. n. incolæ pluuiam habebant. Magnam igitur in eo multitudine congregata Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus dirigit. Huic autem subeundi quidem montis ratio nulla erat. Multos autem foederis ac ueniam spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum: ipsi quoque insidias molientes. Nam & Placidus eo studio mitissime cum his loquebatur ut eos in planitie caperet: illi tanquam dictis obedientes ad eum ueniebant ut incautum aggredierentur. Vicit autem astutia Placidi. Cæpto enim a Iudæis prælio assimulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campi bellum exiit: reflectit in eos equitum manus plurimisque in terga uersis aliquos interfecit. Semotam uero multitudinem ceteram ab ascensu coercet. Itaque alii Itabyrio relicto in Hierosolymam refugiebant. indigenam autem fide accepta que eis aqua defecerat & se & montem Placido tradiderunt.

In Gamala tres milites nocte turrim effodiunt: decidit turris magno sonitu: omnes perturbati fugiebant quos Romani trucidabant: Titus urbem inuadit: occidit multos: multi in arcem confugiunt: ita ut cruor effusus totum oppidum diluat. CAP. V.

Pud Gamalam uero degentium audacissimi quique dispersi latebant. Imbelles autem fame corrumpebantur. At uero pugnantium manus obsidionem sustinebat donec euenit secundo & uigesimo die mensis octobris: ut tres ex quinta legione milites circa matutinas uigilias aditis simam per ceteris turri que in sua parte fuerat subiret: eaque occulte suffoderent cum appositi ei custodes neque aduersus eos: nox. n. erat: nec postquam adiere sensissent: idem milites cauendo ne strepitus fieret quique saxis durissimis euolutis resiliunt. Subitoque cum magno sonitu decidit: unaque custodes precipi

tant. At uero qui p alias custodias erant pturbati fugiebāt multos euadere ausos pemere Romani. Inter quos ēt Iosepū super dirutam muri partem quidā iaculo percussum interfecit. Intus autem ciuitatem degentibus sono concussis multus erat pauor atq; discursus tanquā omnes essent hostes ingressi. Tunc Chares agrotus & iacens defecit, cum timoris magnitudo morborum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani autem tunc temporis peccati memores usq; ad uigesimam & tertiam diem supradicti mensis oppidum non sunt ingressi. Titus autē aderat indignatione uulneris quod Romanos se absente perculerat ducentes equitibus præter pedites lectis ociose ciuitatem introiuit. Eoq; prætergresso uigiles quidem ubi senserunt ad arma properabant. Cognito autem intus consti tuto eius ingressu: alii raptis liberis trahentes etiam coniuges cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alii Tito occurrentes sine intermissione trucidabantur. Qui uero prohibiti essent in arcem recurrere: nescii quid facerent Romanorum præsidii incidebant. Vbiq; autem infinitus morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor totum oppidum diluebat.

Vespasianus ducit totum exercitum ad uerticem montis quo confugerant qui supererant: eos capit: sed quinq; milia ex his de uertice se præcipitarunt: per Romanos quattuor milia perempta: solū duæ mulieres saluæ facte sunt.

CAP. VI.

N eos qui arcem occupauerant omnem Vespasianus inducit exercitum. Erat autem saxo
i sus & accessu difficillimus uertex in immensam æditus: & undiq; circum hostium multitudine præceps. Vnde Romanos ad se adeuntes: alios tælis & præterea saxi deuolutis ulciscabantur Iudæi cum ipsos excelso loco positos nullæ sagitræ contingerent. Verum

ad eorum interitum diuino munere quidam turbo exoritur Romanorum quidem tæla in eos ferēs ipsorum autem a Romanis pellens & obliqua traducens ut neq; in præruptis consistere propter uiolentiam flatus possent cum nihil esset immobile: neq; hostes ad se accedētes uidere. Itaq; supergressi Romani eos circumueniunt: & alios quidē repugantes ante capiebant. In omnes autem uehementius scæuiebant illorum memoria: quos in primo congressu perdiderant. Multi autem undiq; circumclusi desperatione saluti filios & coniuges & semetipsos in uallem præcipites dabant quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem ut ipsorum in se qui capti fuerant immanitate lenior existeret iracundia Romanorum. Ab his enim quattuor milia perempta sunt. Qui uero se præcipitauerunt quinq; milia sunt reperti. Neq; quisquam præter duas mulieres saluus euasit: quæ sororis erant Philippi filia: qui Philippus Ioacimo genitus esset insigni uiro & qui sub Agrippa rege Strataches fuerat. Seruatae sunt autem q; excidii tempore Romanorū impetum latuere. Nec enim uel infantibus peccere quorū multos singuli raptos ex arce piiciebant. Gamala qdem hoc mō excisa ē tertio & uigesimo die mensis octobris: quæ. xx. & primo die mensis septembris coeperat rebellare.

Mittit Titus ad Giscala oppidū Galilææ qd restabat indomitū: Vespasian⁹ ad recreādos alios Cæsarea regredit: qd restabat mō Hierosolymis occupāda: Tit⁹ Giscalēos hortat ut se dedāt sine armis: appropiāt portis: illi aptis iāuis clamāt ipm libatorē: mūt oppidū sicq; tota Galilæa libata ē. CA. VII.

Amq; solū Giscala municipiū Galilææ restabat idomitū: cuius multitudo pacis studio tenebat: q; erāt pleriq; agricolæ spēq; suā semp in fructibus collocauerāt. Non parue autē manus latrociniali pmixtiōe corrupti erāt quo morbo ēt nōnulli ciuiū laborabant. Hos autē ad defectionē ipellebat Leni cuiusdā filius Ioānes hō ueneficus & fallax: uariisq; moribus & imoderata spere prōpius: miroq; modo q; spasset efficiēs atq; oibus iā cognitus quod affectandæ sibi potentiaē cā bellū armaret. Huic apud Giscala seditiosorū turba pebat: quorū causa populus ēt legatos fortasse de traditione missurus Romanorū tamē cōgressum ī pte belli p̄stolabat. Et Vespasianus contra hos qdē Titū cum eq̄tibus mille decimā uero legionē circa Sythopolim mittit: cū reliqs at duabus Cæsaream ipse ingreditur: dandā his ex labore cōtinuo regem putās ex ciuitatū copiis eorūq; corpora: itēq; aios ad futura certamina existimās esse refouēdos. Nec. n. exiguū sibi laborem superesse de Hierosolymis p̄uidebat q; & regalis esset ciuitas: & cunctæ nationi p̄staret. His at qui ex bello fugissent in eā cōfluentib⁹ ēt naturalis munitio: itemq; muroꝝ eius cōstructio non minimā ei sollicitudinē cōparabat: cū uiroꝝ spiritū & audaciā & sine muris inexpugnabilē esse cogitaret: ob eāq; rem milites uelut Athletas ante certamina oportere curari. Tito autē Giscala: equitando. n. ad eam accesserat aggressione capi facilis uidebatur. Sciēs tamē q; ea ui capta passim a militibus populus absumeret. Nanq; satiatus erat ipse iam cædibus miserans multitudinē etiam sine ullo discrimine cum nocentibus intereuntē: pactione magis subigere ciuitatē uolebat. Itaq; plenis hoīum muris: quorū pleriq; pditæ factionis erāt mirari se ait quonam freti consilio cunctis iam ciuitatibus captis illi soli Romanorū arma operirentur: cū uiderēt multo quidē munitiora oppida uno impetu fuisse submersa: securos at fortunis suis potiri qui Romanorū dextris credidissent. Quas quidē ēt nunc illis ait se porrigere. neq; ob insolentiam succensere: quia spē libertatis ignoscendam putaret. Non tamen ēt si quis impossibilia uellet perseueraret. Quod si dictis humanissimis non paruisset fidē dextris habuissent expertū iri arma crudelia iam cognituros esse moenia sua ludū fore machinis Romanorum: q; confidentes soli sese ostentarent arrogantes esse capturos. His dictis populariū quidē neminē non

quidem respondere: sed ne ad murum quidem licuit ascendere: quia totum latrones praeuenerant & custodes erant portis appositi ne quis uel ad foedus prodiret: uel equitū quēquam in ciuitate reciperet. Ioannes autē & ipsi complecti conditiones ait ita aut persuasurū aut necessitatem belli renitētibus adhibiturum. Illum tunc diē iudaeorū legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere: ita ē de pace conuenire nephas esse putaretur. Nam & Romanos scire quod ab omni cessarent opere dieque septem circuitu. Quam si temerassent non minus coetus quā qui agerent piaculū commissuros: ipsūque Titū nullum sibi ex mora stipendiū formidandum. quod enim unius noctis spaciū praefer fugae cōsiliū coeperit praesertim cū id obseruare circūsedenti nemo prohibeat. sibi autē magnum esse lucrum nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere qui pacem non sperantibus indulgent: legē quoque seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur: non tantum pro septimi diei religione quā tum pro sua salute sollicitus. Verebatur ne statim capta ciuitate solus destitueretur: qui totam in nocte ac fuga uitae spem collocasset. Verum profecto dei nutu in excidium Hierosolymorum Ioannem saluum esse cupientis factum est: ut non solum indutiaram causationem Titus admitteret: uerum etiam in superiori parte ab oppido castra poneret ad Cydissa qui mediteraneus est Tyriorum uicus ualidissimus Galilaeis semper exosus. Nocte autem Ioannes cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret arrepto tempore non solum his quos circa se habebat armatos: sed etiam senioribus plurimis cum familiis abductis in Hierosolymam fugiebat. Sed usque ad uigesimum quidem stadium fieri posse uidebantur: ut mulieres ac pueros aliamque multitudinem secum duceret homo quem captiuitatis itemque salutis metus urgeret. Ultra uero procedente eo relinquebatur & oriebatur atrox remanentium fletus. Quanto enim quisque procul a suis aberat: tanto priorum se hostibus credebat. Iamque affore qui se caperent existimantes necessario pauitabant: & ad crepitum quem ipsorum cursus faciebat assidue respectabant: uelut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant & circa uiam plurimos certamen praecedentium conterebat. Miserabile autem sceminarum & infantium erat excidium. Aut si quam iactare uocem: nonnullae uiros aut propinquos ut se operirentur orabant. Sed ioannis exhortatio superabat ut seipsum seruarent in clamantis eorum confugerent. unde remanentibus etiam si raperentur poenas a Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant ut cuique uirium fuit cito dispersa est. Luce uero Titus ad muros aderat scederis causa. populus autem portis ei patefactis cum coniugibus adeuntes tanquam benemeritos: & qui custodia ciuitatem liberasset laudibus praedicabant. Simulque ioannis fugam significantes ut & sibi parceret obsecrabant & eos qui nouarum rerum cupidi reliqui superessent ulcisceretur: ille autē precibus populi postulatus equitum partem ut Ioannem persequeretur dirigit. Sed eum quidem occupare nequiuerit: quod antequam uenerant in Hierosolymam sese receperat. Vna uero fugientes prope ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quam tria milia circumactos reducit. Titus autem indigne ferebat non statim a Ioanne poenas fraudis exactas. Iratos uero animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem in oppidum cum fauore ingreditur: iussisque militibus minimam muri partem iure possessionis abrum pere minitendo magis quam puniendo reprimebat turbatae ciuitatis auctores. multos enim propter odia domestica uel proprias inimicicias delatores innocentiae fore credebat: si dignos poena discerneret: melius noxium relinqueret metu suspensum: quam immeritum quenquam cum eo perdere gratius existimabat. illum enim fortassis modestiorem futurum: uel metu supplicii: uel quod erubesceret praeteritorum criminum uenia: sine causa uero morientium poena nullo modo corrigi posse. Praesidiis tunc ciuitatem circūdedit: quae tam nouarum rerum studiosos compescerent quā pro pace sentientes quod sibi relicta erat maiore fiducia firmarent. Galilaea quidem tota postquam multo sudore Romanos exercuit hoc modo subacta est.

Ex aduentu Ioannis in Hierosolymam totus populus effusus percunctatur quid agant Romani: significato excidio Giscalon: timor eos inuadit immensus: hortatur Ioannes Hierosolymas ad bellum senes timebant excidium urbis ex hac re: oriuntur multae praedationes & latrocinia in urbe contra multos fingebantur uaria in eorum perniciem: phana conculcantur: fitque maxima controuersia aduersus istos: fit bellum inter hos inuasores & populū: horum causa erat ioannes qui simulabat amorem: res tamen & consilia populi aliis nocte aperiebat hic iurat fidem amicitiam: fit legatus populi ad Zelotas.

CAP. VIII.

Pud Hierosolymam uero ad Ioannis introitum omnis populus erat effusus: & circa singulos qui una confugerent numerosa turba collecti: quos fines cladis experti essent percontabantur: illorum autem feruens anhelitus necessitatem significabat. Verum tunc in malis quoque sibi arrogabant. Non Romanorum uim fuisse dicentes sed sponte uenisse: ut cum his ex cautiore loco pugnarent. Inconsultorum enim atque inutilium esse hominum incaute pro Giscalis & inualidis municipiis periclitari: cum arma uigoremque oporteat pro metropoli suscipere atque seruare: significando tamen excidium Giscalorum etiam quam dicebant honestam discessionem suam ut primi fugam esse intelligerent prodiderunt. Auditis autem quae captiui pertulere non mediocri populū perturbatio tenuit: magnumque id esse argumentum

proprii reputabant excidii. At Ioānes qui eorum quos reliquerat causa minus erubescerebat: singulos aut circuniens spe ad bellum incitabat: infirmitate Romanorum afferens: propriamque uirtutem extol-
 lens: & imperatorum ea cauillatione infirmitatem decipiens: & etiam si poenas sumerent: nunquam Hiero-
 solymorum mox transgredere Romanis: qui pro Galilaeorum uicis tanta mala pertulissent atque in eorum
 muris machinas contriuisent. His eius dictis magna quidem corrumpebat iuuenum manus. Prudentior
 aut atque senior nemo erat qui non futura prospiciens uelut iam perditam ciuitatem lugeret. Et popu-
 lus quidem in ea confusione tunc erat. At uero per territorium manus agrestium ante seditionem quam Hieroso-
 lymis orta est discordare iam coeperat. Titus. n. a Giscalis Caesarea. Vespasianus aut a Caesarea Iamnia
 & Azotum profectus utrumque subegit: impositisque illis praesidiis reuertebatur: maximam ducens eorum multitudinem
 qui se foedere sociauerant. Singulas aut ciuitates tumultus bellumque intestinum exagitabat quantumque a
 Romanis respirassent in ipsos manus uertebatur: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset scaua
 contentio dudumque concordium pertinacia primo intra domos accedere. Deinde inter se amicissimi po-
 puli diffiderent: & ad similia uolentes quisque conueniens aperte iam coacto multitudine rebellaret. Ita-
 que dissensiones quidem apud omnes erant. nouitatis aut armorumque cupientes senibus ac sobriis iuuentute at-
 que audacia praestabant. Primo aut indigenarum singuli praedari coeperunt. Deinde ex composito confertis cu-
 neis per territorium latrocinantibus: ut quod ad crudelitatem atque iniustitiam spectat nihil a Romanis genti-
 les abessent: atque ab ipsis qui uastabant illatum a Romanis excidium leuius uideret. Ciuitatum uero custo-
 des partim quia defatigare pigeret: partim odio nationis aut nulli aut minimi erant male affectos au-
 xilio: donec rapinae societate undique congregatim collegiorum latrocinantium principes atque in agmen
 conflati Hierosolymas irrumpunt. Quae ciuitas a nullo regebat: & more primo gentiles omnes sine ob-
 seruatione recipiebat: tunc praecipue existimantibus uniuersos qui superinflueret adiuuamento & beniuo-
 lentia uenire. Quae quidem res est sine dissensione ciuitatem postea pessum dedit: eo quod iners & inutilis mul-
 tudo quae pugnacibus sufficere potuissent alimenta consumpsit. Hisque praeter bellum etiam seditionem fa-
 meque comparauit: aliique latrones ex agris eo transgressi ac multo scauiores quos intus inuenere so-
 ciatum nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metiebantur audaciam:
 sed usque ad caedes ruinae fiebant non clam neque per noctem aut quoslibet homines uere luce palam nobilif-
 simos quosque ad oriendo. Nam primum Antipater regii generis uir & adeo potentissimum ciuium ut est
 publicos thesauros fidei suae praemissos haberet comprehensum custodiae tradiderunt. Post hunc est Lenia
 quaedam insignis uirum & Sophan filium Ragueli regalis similiter utrumque familiae omnesque praeterea qui
 praetoriorum praestare aliis uidebantur. Grauis autem metus populum possidebat: & uelut occupata ciuita-
 te salutem propriam quisque curabat. illi aut clausorum uinculis non fuere contenti: neque tutum arbitra-
 tare ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos & praeterea rebellaturum fortasse populum iniquitate commotum.
 Decreto igitur eos occidi mittunt quaedam de suo numero Ioannem ad caedes promptissimum: qui lin-
 gua patria Dorcadis filius dicebatur: eumque alii decem armati gladiis secuti ad carceres: ibi quos reperissent
 interficiunt. Fingebant autem huius immanissimi sceleris causam cum Romanis eos de traditione ciui-
 tatis collocatos fuisse: comissisque libertatis praeditores interemisse dicebant: praesens ut audacia sua tanquam serua-
 tores ciuitatis ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem populum quidem ad haec humilitatis ac
 formidinis illos uero insolentiae praegradi: ut in eorum esset arbitrio etiam pontificum designatio. Denique
 familiis abrogatis unde per successionem pontifices creabantur: incognitos atque ignobiles constituebant:
 ut impiorum facinororum socios haberent. Nam qui supra meritum summos honores adepti erant his obedie-
 bant necessario qui sibi eos praestiterant quoniam & dignitate praeditos uariis machinis fictisque sermoni-
 bus committebant oportunitate ex eorum qui se prohibere poterant contentione captantes: donec ho-
 minum persecutione faciatum indiuitiam contumelias transfulerunt: pedibusque pollutis in sanctum locum
 introire coeperunt. Iamque populo contra eos concitato namque auctor erat Ananus a quo maximus pon-
 tificum itemque sapientissimus & qui fortassis ciuitatem conseruasset si insidiatorum manus potuisset effu-
 gere illi templum dei aduersus populi turbam castellum ac praefugium sibi fecere: quod per domicilio habe-
 bant tyrannidis. Acerbis autem admiscebat etiam cauillatio: quae praeter caeteris eorum factis erat dolori.
 Tentando. n. quanto metu populus teneretur suasque uires explorando sorte pontifices creare cona-
 ti sunt: cum his: ut diximus: ex familiis successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquitus obtende-
 tur. Nam & solum sorte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant. re autem uera lege de genere erat
 abrogatio firmatus atque his ad potentiam quae sibi designandorum magistratum licentiam compararet.
 Itaque una sacrataque tribuum accita quae Eniacin appellatur pontificem sortiebant: casusque locus exiit ho-
 mini per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est Phannias quidam filius Samueli ex uico Aphtha
 non solum non ex pontificibus ortus: sed aperte quid esset pontificatus per rusticitatem penitus nescie-
 te. Denique inuitum eum rure abstractum ut in scaena fieri solet: aliena ornauere persona: indutumque sacra-
 ueste quid facere deberet subito instituebant: ludumque & iocum esse tantum nefas arbitrabantur. Caeter-
 ri quidem sacerdotes procul spectante ludibrio legem haberi lachrymas uix tenebant: honoresque sacro-
 ram solui grauiter ingemebant. Populus tamen hanc eorum audaciam non tulit sed omnes quasi ad depo-
 nendam tyrannidem animos intenderant. Nam qui praestare caeteris uidebantur Gorion Iosephi filius

eas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari nix posse per multitudinem ac iuue-
 tutem animorumque pertinaciam multoque magis propter conscientiam commissorum. Nec enim concessit
 furiosam extremam ueniam his quae perpetrauerant sperabant. Verum tamen quid uis perpeti praestabili-
 us existimans quam in tanta rerum perturbatione tumultum cohibere. Populus autem duci se cla-
 mabat in eos contra quos rogabat: & ad subeunda quisque pericula promptus erat. Sed dum Ananus
 magis idoneos discerneret atque ordinaret ad plium Zelotae cunctis conatibus eius cognitis: certos enim
 qui omnia sibi nuntiarent habebant in pontifice commouent ac modo per cuneos simul uniuersi profili-
 unt neque obuios cuique parcebat. Cito autem & Ananus populum congregauit: multitudine quidem superiore.
 Armis uero constipatis non erant Zelotae inferiores. Alacritas uero quod deerat in utrisque comple-
 bat. Nam & ciues armis iram conceperant fortiores: & qui de templo exierant quam multitudine ma-
 iorem audaciam. Quippe illi quod habitare se in ciuitate minime posse arbitrabant nisi Zelotae exi-
 rent: hi uero nisi uicissent nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conferere pro ducibus
 obediens moribus aforum. Et primo quidem in ciuitate ac pro templo eminens missis lapidibus
 semet inuicem appetebant. Si uero aliqua pars terga uertisset uictores gladiis utebant. Cunctique plurimi
 fauciantur multae caedes utrobique fiebant. Et populares quidem in domos referebantur a suis zelota-
 rum autem quicumque uulneratus fuisset in templum ascendebat: sacrum humum cruore perfundens: ut
 solo eorum sanguine uiolatam religionem recte quis dixerit. Semp quidem latrones excurrere ingressi-
 bus prauebant. Irati uero populares perficiente quotidie numero suo cum desides increparent quique
 a tergo sequebant non aperiendo fugientibus uiam inuitos eos repugnare compellerent: uniuersos
 quidem suos in hostes conuertunt. Illis autem qui uim ferre non poterant paulatim ad templum receden-
 tibus irrumpit una cum sociis Ananus. Unde factum est ut eos qui ambitu exteriori caruissent metus
 inuaderet: ideoque in murum interiorum fuga recepti mature ianuas occluderent. Verum Anano por-
 tis quidem sacris manus afferre non placebat: hostibus quoque desuper tela torquentibus nephas esse
 existimans et si uicisset non lustratum prius populum introducere. Ex omni autem sua multitudine sex se-
 re armatoque milia sortitus custodes eos in porticibus collocat. His autem qui succederent in excubiis
 alios per ordinem ponit. Multi autem honestoque ab optimatibus ad id electi mercede conductos pau-
 peres uice sua praesidiis destinabant. Fit autem his omnibus exiti causa Ioannes: quem ex Giscalis effu-
 gisse praediximus. Is enim dolis plenus & acerbissimam dominationis cupiditatem mente circumferens iadu-
 dum rebus comibus moliebatur insidias. Itaque tunc eadem quae populus sentire se simulans aderat Ana-
 no tam diebus cum proceribus capiendi consilium quam noctibus pagranti custodias: omniaque secreta Ze-
 lotis renunciabat: nullumque populi consilium non priusquam caperetur inimici sciebant eius indicio. Im-
 moderatis uero & Ananum & populi principes placabat obsequiis ne in aliqua suspitione ueniret af-
 fectus. Sed haec eius honorificentia in contrarium uertebatur. Erat enim ex adulationum uarietate su-
 spectior eoque ipso quod etiam non accitus assiduus erat: arcanorum proditor hebebat. Etenim prospicie-
 bat Ananus omnes qui ad se concurrerent intelligere quae Ioannes faceret suspitionem nunciationis ha-
 bebant. Submouere autem illum non erat facile neque possibile quod malitia praualeret ac praeter hoc multo-
 rum non ignobilium qui summis rebus adhibebantur patrociniis succinctus erat. Visum est igitur
 ab eo sacramentum beniuolentiae causa peti: nihilque dubitans & fide populo se seruaturum iurauit:
 & neque factum eius inimicis ullum neque consilium proditorum: unaque deponendis rebellibus & manu &
 uoluntate operam collaturum. Itaque Ananus eiusque socii quoniam iurato crediderunt nulla iam suspi-
 ratione suis eum consiliis adhibebant: moxque ab eis concordiae causa legatus intromittitur ad Zelotas: cu-
 ra namque habebant ne phanum culpa sua pollueretur: ne uel quisquam in eo procuberet iudaeorum. Ille
 autem quasi Zelotis ac non contra pro beniuolentia iurauisset egressus ad eos medius constitit: & saepe
 quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit: ne quid secretoque ignorarent: quae in eos Ana-
 nus cum sociis cogitasset. Nunc autem ingens cum ipsis omnibus subituro esse discrimen nisi diuinum
 quoddam praesidio fuerit adiumentum nihil enim iam morari Ananum sed persuasisse quidem populo ad
 Vespasianum legatos mittere: ut ad capiendam ciuitatem quam primum uenire properaret. Indixisse autem
 lustrationem postero die ut religione simulata intromissi uel et in praelio manus confererent. Se autem
 non uidere quadiu aut custodias sustinebunt: aut cum tanta manu acie congregiantur. Ad haec ad-
 debat quod ipse dei prouidentia transactionis esset causa legatus. Hac enim spe ananum his proponere: quod
 nihil suspicantes eos subito aggredieretur. itaque oportere si quis habendam uitae rationem duceret
 aut custodibus supplicare aut foris quidem praesidium petere. Quos autem si uicti essent ueniae spes foue-
 ret: immemores esse audaciae suae credere: aut simul ac factores poenituerint admissorum: in gratiam
 statim eos qui perpeffi sunt redituros. Sed nocentium quidem saepe inuisam etiam poenitudinem
 fieri. Laesis autem iram in licentiam sauiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos atque cogna-
 ros tantumque populum pro dissolutis legibus ac iudiciis indignatione flagitantem. Vbi etiam si qua
 pars misericordiae fuerit maior eam irascentium turba celabit. Talia quidem uariabat Ioannes terro-
 rem incutiens multitudinis. Externum uero auxilium aperte quidem indicare quod diceret non au-
 debat idumaeos autem significabat. ut autem principes Zelotarum priuatim etiam commoueret: crude-
 litatis Ananum arguebat ipsis eum minitari confirmans.

Mittuntur nuncii ad Idumæos pro auxiliis petendis: eo quod Ananus uellet Romanos introducere: Iesus increpat idumæos & eos qui eos aduocarunt tanquam latrones qui ciuitatem quotidie dissipant: hortatusque eos ut nil acturi sint: uel iudicent quantum sint factiosi homines uel recedant. CAP. IX.

Rat autem Eleazarus Simonis filius: qui etiam præter alios idoneus esse uidebatur & recte consulere: & quæ consulisset efficere: itemque Zacharias filius Phaleci uterque a sacerdotibus genus ducens. Hi præter ceteros etiam priuatis in terminationibus cognitis: quodque Anani factio potentia sibi comparanda cum Romanos accerseret. Nam & hoc Ioannes affinxerat diuque quod agerent dubitabant angusti temporis festinatione conclusi: populum non multo post eos aggredi paratum esse cogitabant. Externi uero subsidii facultatem inuidiam sibi celeritate præreptam prius fore ut omnia paterentur: quod ut auxiliatorum quisque ista cognosceret ad uocari placuit idumæos scriptaque breuiter epistola quod circumuento populo Ananus uellet Romanis metropolim prodere. Ipsi autem pro libertate dissidentes in templo custodirentur: minimique temporis spem salutis sibi promittere. Ac nisi mature subuenirent ipsos quodam Anano atque inimicis: at uero ciuitatem Romanis ilico subiugandam. Et pluraque nuntiis ad rectores idumæorum referenda mandabat. Ad hoc etiam lecti sunt uiri strenui & dicendi peritissimi: & ad persuadendum satis idonei quodque his rebus esset utilius impetum uelocitate præstantes. Nam idumæos confestim perituros certum erat quod turbare cupiens & indomita esset natio: semperque ad motus facilis atque suspensa & reque mutationibus læta: minimisque petentium blanditiis ad bella promptissima & uelut ad festos quædam sollemnitate sic ad prælia properans. Celeritatem autem nuntii exigebant: ad quam istis nihil deerat alacritatis. Uterque autem Ananias uocabant. Iamque rectores aderant idumæorum: illi autem simul epistola mandatisque attoniti quasi furibundi circūcurrere gentem militiamque denunciare cœperunt. itaque mox & dicto citius multitudo conuenerat: omnesque pro libertate metropoleos arma rapiebant. Congregati autem prope ad uiginti milia cum ducibus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est Ioane & Iocobo Sossæ filiis: & præterea Simone Thecui & Phinea Clusoth filiis. Ananum autem profectio legato itemque & uigiles eius non latuit: nec non & impetus idumæorum. Hoc non ante cognito portas eis clausit & muris custodes apposuit. Non tamen uisum est bello cum his congregari: sed uerbis eis ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa turri post Ananum Iesus æuo pontificum longissimus. Cum multæ inquit & uariæ turbæ tenuere ciuitatem in nulla re sic miranda fortuna est: ut in eo quod pessimis etiam inopinata conspirant. Etenim perditissimis hominibus contra nos auxilio uenistis tanta cum alacritate: quanta nec in barbaros aduocante uos metropoli uenire decuisset. Et siquidem uiderem consensionem uestram simile esse horum hominum qui uos rogauerunt: non existimare impetum capere rationem. Nihil non æque ac more cognatio concordiam firmat. Nunc uero illi si quis eorum singulos explorauerit mille mortibus digni reperirent. Nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis luxu absumptis patrimonii suis postquam in uicis & ciuitatibus proximis audaciam exercuere. Postremo in sacra ciuitate clam influxere ut latrones: solique religiosum immanitate polluerunt scelestos eosque uideas sine metu inter sancta ebrios: & auiditate uentris peremptos spolia consumens. Vestra uero multitudo armatorumque talis apparatus est: qualem deceret esse: si publico uos consilio metropolis inuitaret: in alienigenas laturos auxilia. Quid igitur hoc esse quis dixerit: nisi pro fortitudine iniuriam: cum pro nequissimis conuenisse integre nationis uestræ arma uideantur conspirare. iam dudum quidem reperire nequeo quidnam fuerit quod uos tam cito commouerit. Nec enim sine magna causa fieri potuisset: ut arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis quod Romanos audistis & prodicionem. His non quidam uestrum obstrepebant nunc liberande metropoleos causam uenisse dicentes. Unde mirati sumus præter alia noxiorum tale commentum. Viros non naturalis libertatis amatores aliter contra nos efferare non poterant: eoque cum externis hostibus pugnare paratissimos quam si uastata libertatis prodicione mentita. Sed non uos considerare oportet qui uos insimulauerint: siquidem in nos ueritatis ex rebus cõibus: non ex ficto sermone colligere. Quid enim posse nunc demum nos dederimus Romanis cum ab initio licuerit aut ab his non deficere: aut quia defecimus cito uenire in gratiam: priusquam circa nos omnia uastarentur. Namque iam ne uolentibus quidem nobis transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iugum missa: morteque grauiore afferat turpitudinem appropinquantes placere quidem quod in me est: pacem morti antepono. Semel autem bello appetitus postquam pugna commissa est: gloriosam mortem uita captiui existimo potiore. Sed utrum nos populi principes aiunt clam misisse aliquam ad Romanos: an est totum populum communi suffragio. Siquidem nobis dicant quos amicos miserimus: qui serui fuerint prodicionis ministri. Cum iret aliquis depræhensus est. Rediens captus est: litteras nacti sunt. Quemadmodum autem ciuium multitudinem latuerimus: cum quibus omni hora uersaremur. Paucis etiam atque his inclusis qui de templo ne in ciuitatem quodam prodire possent quo pacto sunt cognita quæ occulte extra ciuitatem fierent? An uero nunc cognouere: quando aulorum poenæ reddendæ sunt. Donec autem sine metu fuere neminem nostrum proditorem suspicabantur. Sin ad populum causam referunt: publicum habuit nempe consilium. Nemo aberat contionis: ideoque manifestior ad uos nuncia huius fama perperasset. Quid autem opus erat legatos mittere cum certa nobis esset de transactioe sententia. Et quis designatus sit dicant. Sed hæc quidem male periturosum & instantes poenas

euitare cupientium causationes sunt. Quin etiam si ciuitatem manentem prodi fors afferret: ideoque ipsos qui nos criminantur: ausuros quoque audaciae unum malum uideretur esse proditio. Vos autem oportet: quia semel cum armis adestis. Primum id quod est iustissimum adiuuare Metropolim: & una nobiscum tyrannos eximere per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladiis permiscere. Denique nobiles uiros non incusatos ex medio raptos foro primum uinculis cruciarunt. Deinde non uoce neque prece eorum morati neci tradiderunt. Licet autem uobis non belli lege ingressis horum uidere argumentum quae dixi. Desolatas domos rapinis: coniuges in ueste lugubri ac familias peremptorum: & per totam ciuitatem ululatus & fletus. Nullus enim non persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc insaniam prorupere ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atque alienis ciuitatibus in hanc quae & caput & facies est: sed & phanum est ex ciuitate transferrent. Denique hoc sibi & ad excursus & ad profugium elegerunt: isque fiscus illorum est quae in nos comparant & locus toti orbi terrae uenerabilis quique ab uniuersis alienigenis ab extremo limite mundi uenientibus honoratur per has quae apud nos propter naturam sunt bestiae conculcatur. Exutis autem rebus desperatis populo comite populis & ciuitatibus ciuitates gentesque in sua uiscera delectum habere: cum debueritis quod factum esset optimum ac deceret nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam ultimum ire quod auxilio uos aduocare ausi sunt: quos metuere uindictas debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis: attamen licet uobis armis depositis cognatorum habitu introire ciuitatem: medioque inter hostes atque auxiliares suscepto nomine de nostris discordiis iudicare: quaque reputare quid habebunt commodum: cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos causam dicturi sunt: quod hominibus non accusatis ne uerbum quidam facere permiscere. Ferant igitur hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uero neque nobiscum indignari neque iudicare uultis: tertium restat: ut relictis utrisque partibus nec nostris cladibus insultetis. nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam & si maxime quae nostrum suspicamini Romanis collocutum: obseruare uobis itinera licet: tumque demum rueri Metropolim cum factum aliquid homini patuerit: quale delatum est & in auctores eius si conuicti fuerint uindicare. non enim uos puenirent hostes iuxta ciuitatem sedibus positus. Sin horum nihil uobis gratum aut mediocre uideatur ne portarum claustra miremini quatenus arma portabitis.

Simon unus ex idumaeis indignatus respondere iratus contra Iesum & pontifices: accusans eos proditores contra alios qui eos uocauerint: dicitque aduersus illos ituros. CAP. X.

Aec quidem Iesus loquebatur. Idumaeorum autem neque multitudo animum appendebat ardens iracundia quae non paratum habuisset introitum proque armis inter se duces indignabantur captiuitatem esse existimantes si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Vnus autem Simon filius Cathla placato suorum tumultu stans in eo loco unde exaudiri a pontificibus posset non iam mirari se ait: si libertatis propugnatores in templo custodirentur inclusi: cum illi cunctae genti comem clauerint ciuitatem. Et Romanos quidem fortasse coronatis est portis recipere sint parati. Idumaeos autem ex turribus alloquatur: captaque iubeant pro libertate arma proicere: cognatisque non credentes custodiam ciuitatis: iudices eos discordiarum fieri uellent & alios accusarent quae indenos ciues occiderint: ipsi totam damnant ignominia nationem. Denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem: nunc domesticis praclusistis. Valde enim contra uos festinabimus & ad gerendum cum gentilibus bellum qui ob hoc adesse perperauimus ut uos seruaremus liberos. Nempe talia uos etiam his quos obsidetis laesere tanquam uerisimiles puto suspensiones in illos quoque colligitis. Deinde qui reip. defensores intus in custodia tenentes genere coniunctissimis gentibus simul uniuersis ciuitatem praclusam tyrannidem praeferre dicitis: cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare preceptis: nomenque potentiae aliis qui uos tyrannos patiuntur annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit cum res repugnantium uideatur? Etenim uobis etiam nunc idumaeos excludentibus ciuitate namque ipsi nos patriis sacris arcetis: recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo? Quod cum ausi essent plectere proditores quos uiros nobiles & innocentes pro societate facinoris dictitatis: non a nobis inciperet summaque proditoris membra praeciderint. Sed licet illi molliores quam res posebat inuenti sunt: nos tamen domicilium dei seruabimus idumaei & pro communi patria propugnabimus tanquam foris irruentes quam intus insidiantes hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati donec aut uos Romani aspiciendo laborent aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

Idumaei nocte dolo zelotae apertis portis custodibus dormientibus intrant interficiuntur custodes: insurgit populus idumaei eadem nocte octo milia quingentos interfecerunt: interficiuntur pontifices: quaeritur Iesus cum Anano qui interficiuntur omnibus in sepultis. CAP. XI.

Is dictis idumaeorum quidem multitudo clamore consensit. Iesus autem tristis recessit cum nec idumaeos quicquam sentire moderatu & duplici bello oppugnari ciuitatem uideret. Quippe ne idumaeos tumor & spiritus quiescebat indigne ferentium quae essent ciuitate prohibiti & quae Zelotae uires esse infirmas crediderant erubescerent postquam nihil auxiliari posse uidere iam uenisse poeniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi poenitudinem supabat. Itaque ibidem prope murem temere tabernaculis positus manendum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit

& uolentia cum imbris ortis & crebra fulgura horrendaq; tonitrua concussaq; terræ uasti mugitus: certumq; erat apud omnes hominum exitio mūdi statum esse turbatum neq; paruum quid rege hæc signa protēdere. Vna uero Idumæis & oppidanis erat opinio. His quidem irasci deum militiae causa existimantibus neq; se posse euadere si aduersus Metropolim arma mouissent. Anano autem eiusq; sociis etiā sine prælio uicisse: deumq; pro se bellum administrare credentibus. Sed, pfecto falsi erant interpretes futuroꝝ & quæ sui passuri essent contra hostes fore diuinabant. Verè Idumæi ceteruatim ante densatis corporibus inuicem se defendebant scutis contextis, pfecti capita minus pluuia lædebant. Zelotæ autem magis illoꝝ q̄ suo periculo cruciabant. Collectiq; deliberabant: si quā reperire subsidii machinam illis potuissent. Hoꝝ aut ardentioribus uidebat uir armoz̄ custodes inuadere: atq; ita in ciuitatem impetu facto palam portas auxiliatoribus aperire. Nam & custodes ex improviso: & q̄ plures inermes ac belli expertes essent facile turbatum iri & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisq; propter hyemē contineret. Quin & si periculum aliquid interuenerit quibus subire q̄ negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At q̄ prudentiores erant: uim quidem adhiberi dissuadebant. Non. n. sui tantum custodes ampliores: sed etiam ciuitatis murum uidebant, ppter Idumæos diligentius custodiri: & ubiq; adesse Ananum omnibus horis inuisere custodias existimabant: sed hoc aliis noctibus ita habuerat. Ille uero non sua desidia reuererat: sed ut & ipse & custodum fata interirent. Namq; iam nocte pfecta & gliscente hyeme custodes in porticum dispositos opprimit somnus. Accedit Zeloris cōsiliū subito: ut seris templo sacratīs portaz̄ uectes secarent. Affuit aut illis ne exaudiret crepitus uentoz̄ sonus & crebra tonitrua: phanoq; egressi ad murem clanculo ueniūt secretam quæ portam quæ ad idumæos erat aperiuunt. Illi aut primum Ananum conari aliquid suspicati unusquisq; Idumæoz̄ ad gladium quasi rebellaturi se applicant mature: deinde his qui ad se uenerant agnitis introibant. Qui quidem si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent nihil obstat quin totus populus interisset tanta ira ferebantur. Verè Zelotæ primo eximere custodias festinabant: illis quoq; multum p̄cantibus q̄ eos reciperent ne despicerent malis obseffos: quoꝝ gratia uenerant: neq; his acerbius piculum importarent. Captis. n. custodibus faciliorem illis in ciuitatem imperum fore: sed si semel eos concitasset iam illos contineri non posse: cum si senserint congregarent. & p̄ ascensus nitentibus se opponerēt. Idem igit Idumæis uisum est: iamq; in templum p̄ ciuitatem subibant: cum suspensi Zelotæ aduentum eoz̄ præstolarent. Deniq; his ingressis etiam ipsi confidēter ex interiori phano p̄gressi sunt: mixtiq; Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nonnullis quos somnus opprefferat: omnis multitudo ad clamorem uigilantium suscitata est: raptisq; armis ad ulciscendum non sine stupore p̄cedebāt. At primum quidem Zelotas solos conari aliquid suspicantes quasi eos supaturi numero confidebant. Vbi uero foris alios circumfundi uidere Idumæos irrupisse sensere. Et maior quidem pars eoz̄ armis pariter scutisq; depositis in questibus erant. Pauci uero iuuenum fortiter communiti occurrēdo Idumæis aliquādiu segniores multitudinem p̄tegebant: alii cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illoꝝ autem auxilio uenire nullus audebat: cognito Idumæos irrupisse. Sed ipsi quoq; irrita uociferantes cum fletibus respondebant: plurimusq; muliez̄ ululatus suscitabat: si quando custodum quisq; in piculum aliquod incidisset. Quin & zelotæ Idumæoz̄ clamorem geminabāt magisq; horribiles tempestas faciebat oīum uoces. Nemini aut Idumæi p̄cere q̄ natura crudelissimi ad cædes erant & hyeme grauius afficiebant: p̄ptereaq; his qui se excluderant ut inimicis utebant tamq; supplicantibus q̄ repugnantibus insensu. Multos etiam cognationem recordantes ut quæ cōe phanum reuererentur orantes gladiis transfigebant. Nullus autē fugiendi locus neq; spes salutis erat. Compulsi autem circa se magisq; ui oppressi laniabant: cum recedendi spacium non daret nec interfectores a cædibus temperarent. In certis aut quid agerent in ciuitatem se præcipitabant: miseri. ut mihi uidef. eo q̄ fugiebant uoluntarium subeuntes exitium: donec templum exterius sanguine redundauit. Octo aut milia quingētos dies mortuos inuenit. Nec tamen his Idumæoz̄ ira faciata est: sed uersis in ciuitatē manibus omnes domos diripiebant: quæq; fortuito inuenissent morti dabant. Et certe q̄dem multitudinis mortem superuacua esse ducebant. Pontifices aut p̄uestigabant & in illos plariq; ferebant: statimq; comprehensos obruncant: astantesq; super eoz̄ cadauera nunc Anano populi beniuolentiam: nunc Iesu quæ de muro dixerat exprobrabant. In hoc autē impietatis p̄gressi sunt: ut in sepultos eos abiecerint: cum præsertim Iudæis tanta sepulturæ cura sit: ut etiam iudicio cruci suffixos post occasum solis deponant atq; sepeliant. Et quidem non errauerim si Anani mortem dixero excidii ciuitatis fuisse principium: & ex illo die muros euersos: remq; publicam iudæoz̄ perisse: quo pontificē rectorēq; suum ingulatum in media ciuitate uiderunt. Erat aut & alias uir laudabilis atq; iustissimus: & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris quo erat præditus amplitudinem infimis amabat æquari. Libertatis autem maxime fautor erat & qui populi affectaret imperium. Commodis aut p̄priis cōes semper utilitates anteponerat: sup oīa pacis studens. Sciebat. n. Romanos non expugnatum iri ac p̄spiciebat ut si pacisci utiliter nequiuissent: iudæi uel inimici superassent ut breuiter dicam cum Anano ad transactionem uenissent. Mirus. n. dicere: mirus persuadere quæ uellet. Jam uero impediētes belantesq; subegerat. Plurimum. n. moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic uictus erat ab utraq;

Iesus illo quidem comparatione inferior: sed præstans cæteris utpote qui tantam uiolatam ciuitatē perire flammis purgariq; sancta uellet: consulto defensores eorū & qui ea carissima duceret amputasset. Itaq; paulo ante sacris indumentis amictos hoc toto orbe celeberrimæ regioni auctores: quique undiq; ciuitatem comitantibus uenerabiles habebant iacere nudos prædam canibus ac feris uideres. Quos quidem uiros ipsam puto gemuisse uirtutem tantum licuisse uitiiis stentem.

¶ De bello Iudaico. Liber. v. incipit.

¶ Querunt Idumæi p ciuitatem quot inueniunt totidem interficiunt Zachariam accosant: iudices uero fuerunt pro eo sententiam: indignantur Idumæi contra iudæos: interficitur Zacharias: expelluntur iudices: Idumæi recedunt: crescit Zelotarū insolentia cunctosq; uel falsis criminationibus uel dolis aliis occidūt. Hoc in græcis exēplaribus non est. v. principiū si quarto cōtinuū ē. CAP. I.

Nano quidē & Iesu eiusmodi finis uenit. Post illos tam Zelotæ q; Idumæi passim plebē quasi nefandorū aialium gregem irruendo mastrabāt. Et uulgus quidem in quolibet loco depræhensum necabat. correptos autem nobiles & adulescentes uinctos in carcerē concludebant spe: nōnullos eorū sibi posse sociari nece dilata. Vex hęc nullum mouebant: sed cūcti mortem poptauerant dummodo ne aduersus patriam cōem nequissime conspirarent: scæuissima tamen ante cedem uerbera sustinebant exulcerati plagis atq; tormentis. Cūq; iam corpus non sufficeret cruciatibus tādē gladium merebant. Quos autē die cœpissent eos in custodiam nocte ducebant: extractosq; inde si quos mori cōtigisset abiiciebant ut uinctis aliis locus esset. Tantus autem pavor occupauerat atq; formido ut ne flere quidē palam quisq; siue se pelire pprium funus auderet. Sed erant occultæ clausorū etiam lachrymæ & ne quis inimicorū audiret circumspectantes gemebant. Paria nāq; hęc quæ lugebant ēt q; luxissent illico patiebant. Exiguā uero nocte sublatam terram manibus corporibus iniiciebant. & nonnunquā die si quis fuisset audacior. Duodecim autē milia hoc modo nobilium perire. illi autē iam cædis exoti nullo pudore iudicium & cognitiōis cauillando imitabant. itaq; cū illustriū quēdā zachariā Baruchi filium interficere decreuissent. irritabantur. n. q; nequissimis inimicus nimis erat & p bis amicus. itēq; locuples non solum fortunæ eius direptionem spe optarent sed ēt remotum ire uix ad se adiiciendos potentes septuaginta plebeiōrū honestissimos ex præcepto conuocant iudicium spem populi pferētes & apud eos Zachariam quasi res proderet Romanis accusant: q; ad Vespasianum pditionis causa misissent. Sed neq; argumentum: neq; ulla probatio criminis erat. ipsi autē misisse dixerunt & hoc haberi pro fide ueritatis uolebant. Zacharias autē ubi nullā spem salutis relictā esse uidit p insidias non in iudicium sed in carcerem ducto uitæ suæ desperationem libertate non priuauit: sed exorsus ueri quidem similitudinem obiectorū derisit: & illata sibi crimina breuiter diluit. in accusatores autē ratione conuersa oēs eorū iniquitates profecutus est: multaq; de pturbatione rege querebatur. Zelotæ uero obstrepentes uix a gladiis temperabant: speciem cauillationēq; iudicium sui usq; ad finem permanere cupientes & pter hoc iudices experiri an periculi sui tempore iustitiæ memores forēt. igit omnes. lxx. pro eo sententiam ferunt. & p eo mori quā sibi ascribi eius interitū maluerunt. illo uero absoluto zelotarum clamor tollitur & uniuersi quidem iudicibus irascebant: q; simulationem datā sibi potestatis non intellexerant. Duo uero ex audacissimis aggressi zachariam in medio templo interficiunt: & illudendo habes inquit & a nobis de absolute sententiam certiore: eumq; statim in subiectā uallem de templo proiciunt. Iudices uero contumeliæ causa uersis gladiis ferientes templi ambitu pepulere. Cædi enim eorū pepercerant ut disiecti p ciuitatem nuntii fierent apud omnes seruitutis. Idumæos iam uenisse pœnitebat: neq; his gesta placebāt. Quibus collectis zelotarū quidam secreto indicabat uniuersa: & quæcunq; hi q; eos aduocauerāt scelerate fecissent omnia demonstrabat: arma quidem cœpisse eos quasi Romanis a pontificibus Metropolis pderetur: reperisse autē nullum proditoris inditum. Illos uero q; tutari eam simularent: & belli facinora ausos & tyrānidis ab initio quidem phibendos fuisse. Vex quia semel in societatem intestinæ cædis incedissent finē delictis adhibendum neq; uires omnibus suggerendas morem patrum destruētibus. Nam & si q; portas grauer ferrēt: sibi atq; in oppidum aditum eē pclusum pœnas ab his qui prohibuerant esse repetitas: & Ananum quidē pemptum una uero nocte populū totum pene consumptum. Quare rege multos qdē suorū pœnitere sentirēt: eorū autē uiderēt a quibus rogati eēnt crudelitātē immēsam: ne ipsos quidē p quos salui erant erubescētium: in oculis. n. auxiliorum pessima facinora committere: illorumq; iniuria idumæis imputari quatenus ea non prohibeant neq; ab his separent. Debere igit quoniam p deditiōe q; dicta sunt calumnia fuisse patuissent: nullusq; Romanorū impetus timeretur: aduersus ciuitatem uero inexpugnabilis esset potentia corroborata: illos domū recedere: malorūq; societate uitando cuncta diluere flagitia: quorum non sponte sed decepti participes extuissent: persuasum est Idumæis. Et primum eos qui erant i custodiis soluūt prope ad duo milia populariū: statimq; relictā

ciuitate ad Symonem ueniunt: de quo paulopost commemorabimus. Deinde domum ex Hierosolymis abiere. Euenit aut eorum discessum utrisque pariter inopinatum uidere. Nam & populus nescias penitendinis paulum fiducia recreatus est uelut inimicis leuatus & Zelotarum creuit insolentia quasi non auxiliis caruissent: sed ex ipsis esse liberati: quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Deinde nulla iam erat facinorosa mora neque cunctatio: sed festinatis quidem consiliis in rebus singulis utebantur. Quae uero placuissent ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime autem in uiros fortes atque insignes caedibus scauebant: cum inuidia nobilitatem assumerent metu uirtutum: unamque cautionem putarent nullum optimatum superesse. Itaque occisus est & cum multis aliis Gorion dignitate simul & genere praestans & plus posse populum gaudens: plenius isque libertatis amator ut nullus alius iudeorum: quem tamen libertas praeter alias uirtutes perdidit. Sed ne per abdita quidem Niger eorum manus effugit: bellis cum Romanis gestis uir strenuus comprobatus qui etiam saepe uociferans & cicatrices ostendens per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uero extra portas desperata iam salute ne sepultura careret supplicabat. Illi autem prius interminati quam humum ei quam desiderabat concessuri non essent: mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occiderent Romanos eis ultores imprecatus est: famemque praeter bellum ac pestilentiam & ad haec omnia ipsorum mutuas manus eaque uniuersa confirmauit apud impios deus: & quod iustissimum esset effecit: ut audaciam suam quam primum experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus quod habebant de oppressione sui metu leuauit. Pars autem plebis nulla erat: cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namque alii qui iam dudum aliis restitissent interficiebantur: qui uero nihil offenderant subitas pacis tempore excipiebant causas: & qui omnino libere eos non adissent pro contemptoribus. qui uero obsequentes pro insidiatoribus habebantur unaque maximorum criminum & mediocrium pene mors erat. Neque euasit quisquam nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

Romani omnes praesertim duces Vespasianum incitant ad expugnandam ciuitatem: ipse noluit ducens esse melius quam sic ipsi inter se discordes paulatim consumerentur. CAP. II.

Romani autem omnes quidem alii duces ad ciuitatem animos intendebant hostium dissensionem lucrum sibi esse censentes. At Vespasianum penes quem summam rei potestas erat incitabant diuinam uidentem firmitatis auxilio in semet hostes esse conuersos. Verum tamen uelox esse momentum & Iudeos cito in concordiam redituros aut intestinis malis defessos aut redactos in penitendinam. Ad quos Vespasianus ait. Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare tanquam in Theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum piculo quam secum ipsi quod est utile reputantes. Nam si statim ciuitatem aggredierent ipsos eam hostibus fore concordiam ac uires eorum et nunc uigentes in se puocatos. Sin opirent paucioribus ac moderatioribus his usuros domestica seditione consumptis. Deum namque melius quam ipsi disponere qui sine labore Iudeos Romanis traderet: nulloque piculo exercitui uictoriam condonaret. Proinde manibus propriis interuentibus inimicis maximoque malo: hoc est seditione turbatis oportere se magis piculoque spectatores esse debere quam cum hostibus mortem appetentibus atque intestina rabie insanentibus manu consilgere. Si quis autem putauerit uictoriae gloriam sine periculo fieri uilior. Sciat inquit armorum incerto exitu commodius esse commode proficere quod interdit. Neque enim manu periculosos esse minus laudabiles quam paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes iminent etiam milites ex laboribus assiduis recreatos ualentiores ductum iri. Praeterea non id esse tempus ut mature occupanda uideatur uictoriae claritudo. Nec enim armis constituendis aut muris uel auxiliis congregandis Iudeos operam dare: atque ideo moras differentibus nociturus: sed bello domestico ac dissensione tumidos miserabiliora pari quotidie quam ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue qui studiose consideret sinendos esse qui semet affumerent siue facti ad gloriam clariorem nequaquam manus intestino morbo laborantibus afferendas. Siquidem ratione recta dicitur non ipsorum sed discordiae fuisse uictoriam.

Acquiescunt omnes dictis Vespasiani: multique ad Romanos confugiunt & solum his licebat qui soluebant: uolentes fugere ad Romanos. CAP. III.

Aec Vespasianus eorum dicenti rectores militum consentiebant: moxque apparuit quam utile fuerit eius consilium. namque dies singulos multi ad eum ueniebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis quod omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa dephensus fuisset uelut ad Romanos ire cuperet interficiebatur. Qui tamen eis de differt pecuniam saluus abibat: & qui non dabat solus proditor habebat. Restabat igitur pecuniosis suam redimentibus solos pauperes iugulari. Mortui uero per omnes uias congregabantur innumeri: multique etiam transfugere cupientium rursus in ciuitate perire praoptabant. nam spe sepulturae in patria mori tolerabilius uidebatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuenerant: ut neque intus: neque per itinera occisus humum concederent: sed ueluti cum patriis legibus etiam naturae iura disturbare pepigissent: suaque in homines iniustitia diuinitatem quoque polluerent. ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepeliendis autem suorum funera idem quod transfugis imminere supplicium mortis: statimque sepultura indigebat qui hanc alteri praestitisset. Et ut breuiter dicam nulla tam bona quam misericordia perierat in illis cladibus mentis affectio: hisque irritabantur noxii quae miseranda uiderent a ui-

nis in mortuis: a mortuis in uiuos iracundiam transferentes. Modum autē excedente metu supstitibus mortui uelut adepti requiē beatiore uidebant: & qui erant in custodiis cōparatione sui cruciatu in sepultos quoq; fortunatissimos demonstrabant. Omne quidē ab illis ius hoīum calcabat. Rē debatur etiam diuinitas, pphetarū qui responsis tanq̄ uulgaribus fabulis illudebant. Cū uero multa contempserint de uirtute ac uitiis statuta maiore etiam quā in patria olim prādicta fuerāt uero exitu pbauere. Verus enim quidam sermo ferebat tunc demum ciuitatem captam iri sancta quoq; flammis exurēda esse cum lege belli seditio fuisset exorta: phanumq; dei propriae manus ante uiolassent. Quibus zelotae nihil de eorum fide dubitantes ministros se prābuerant.

Ioannes quare alii praesse: ducens sibi dedecus esse sibi parem: multiq; eum metu multi gratia sequebantur. CAP. IIII.

T Ioannes iam dudū tyrannidē affectans parem cū similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimq; sibi neq; adiungens ab eorū affectiōe sepa. Semp autē aliorū decretis nō obediendo: suaq; iubendo impioius: q; solus dominari cupet non latebat: eiq; sociabant nōnulli metu: alii gratia. Muti^o. n. erat oratiōe atq; fallacia psuadere q̄ uellet. Multi uero p̄pterea q; sibi tutum esset ducebant priore delictorū cās uni potius ascribi q̄ oībus. Ad hęc q; manu strenuus erat & bonus consilio: satellites non paucos hēbat: & si magna pars uim contrariae factionis reliquerat. Apud quos etiā liuor non nihil ualebat graue putantes non pauloate pari succumberent. Plus autē metus eos ne sub unius potestate uiuerēt exagitabat. nec. n. facile sperabant eum si semel obrinisset deiici posse: occasionemq; in se habiturum timebant q; in principio restitissent: Proinde quisq; bello quid uis pati decreuerat: quam sponte seruiens mancipii loco perire. His quidē seditio diuidit & Ioannes in contraria dissentientibus pte regnabat. Sed inter ipsos munita oīa erant custodiis: nihil autē paruū agebat: si quando armis plium lacebant. In populam uero uel maxime contentionē susceperūt & quis maiorē prādam caperet utrinq; certabant. Cum tamen ciuitas trium malorū ingementiū tempestate laboraret: hoc est belli dominationis: itemq; seditio eorū cōparatiōe bellū popularib; mediocrius uidebat. Deniq; relictis sedibus patriis ad alienigenas profugiebant: & Romanorū beneficio salutē quā inter suos desperauerant assequebantur.

Inuadunt sicarii oppidum quoddam munitissimum apud Hierosolymam die azymorum quando iudaei celebrant festa pro redemptione eorum ab Aegyptiis: interficiunt quot inueniunt: uicos & omnes partes conuicinas depopulantur. CAP. V.

Q uantum p̄pterea bellum cōmotū est gentis exitio. Haud p̄cul ab Hierosolymis castellum erat ualidissimū reponēdis opibus ad momēta belli tutadiscq; corporibus ab antiquis regibus aedificatū: quod Masada dicebat. Id occupauerant qui uocantur sicarii q; a rapinis amplioribus timore continebant. Hi cū Romanorū exercitū ociosum esse uiderēt: apud Hierosolymā uero iudaeos dominatione atq; discordia secessisse in maiora facinora aggrediuntur. Dieq; festo azymorū q; apud Hebraeos ad memoriā salutis quo ex Aegyptiorū seruitio liberati in terram patriam deuenere solēniter celebrat. Nocte deceptis q; ibi erant oppositi municipiū quoddā Galaadin p̄uaserunt: ubi pugna quidē iudaeos ante p̄uentos atq; dispo quā arma caperēt siue concurrerent ciuitate pepulere. Eos uero qui in fuga defecerunt: mulieres uidelicet ac pueros supra quā septingentos interfecerūt. Aedibusq; deinde compilatis fructus quoq; iam maturos depopulati in Masada portauerūt. Et illi qdem oēs circū castellū uicos totāq; regionē populabant: non paruo undiq; p̄ditore ad eos numero in dies singulos confluente. Simul autē cōcitati sunt et p̄ singulos Iudaeae tractus in latrocinia: q; interim quiescebant. Ac uelut in corpore si quando principale membrum timor afficit oīa pariter aegrotare necesse est: ita p̄pterea ciuitatis tumultū atq; discordiā etiam q; foris erāt neq;ssimi prāda inuenere licentiā. Singulis uero uicis p̄pterea dilaceratis deinde insolitudinem recedebant. Congregati autē & collegia coniurantes exercitū quidē pauciores: plures uero q; latrocinialis conspiratio in templa & oppida ferebantur. Et sequebat quidem ut in bello fieri solet: ab his eos male affici quos petiissent. Vex̄ praueiebant ultio mox cum latrones a prāda refugerent: nullaq; pars erat iudaeae quae non una cum Hierosolymis praecellentissima ciuitate interiret.

Nunciant hęc Vespasiano a transfugis quibusdam clam. n. qdam ad Romanos cōfugiebant q; horrebantur Vespasianū ut ferret opē ciuitatis: accedit prope Hierosolymam: ingreditur Gadaram clam legati ad eum mittuntur: occiditur Dolefus a; aliis inimicis. CAP. VI.

Aec Vespasiano a transfugis indicabant. Nam licet oēs exitus a seditiosis custodirent: & quomodo q; ad eos accessisset interficerent: tamen erāt qui ad Romanos clāp fugerent: ducemq; Romanorū opem ferre ciuitati & reseruare populi reliq; hortarent: multos. n. q; bene Romanis uellent piisse: multos adhuc in piculo dicebant esse supstites. Ille autē iā tum miserās eorū calamitates p̄pius ad eos uelut Hierosolymā obsessurus accedit: re autē uera ut ciuitatē obsidione liberaret: spe autē ante reliqua subigēdi nullūq; ipedimētū extrinsecus obsidioni relinquēdi. Cū igit uenisset in Gadara transamniensis regionis Metropolim ualidissimā mēsis Martii q̄rta die ciuitatē ingredit. Iam. n. optimates ignorātib; seditiosis legatos ad eum de traditione miserant tam pacis desiderio q; suis patrimoniis metuentes. Multi. n. apud Gadara locupletes habita

bant: quoque legatione inimici nesciebant nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et civitatem quidem se retinere posse desperabant: quod intestinis inimicis numero inferiores erant: neque procul abesse uidebant a ciuitate Romanos. Si uero fugere decreuissent sine sanguine id facere nullaque a noxiis poena repetita non honestum sibi putabant. itaque Dolesum comprehensum: namque is non dignitate solus ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur: sed et legationis auctor erat interficiunt: nimiaque iracundia mortuo uerberato extra ciuitatem dilapsi sunt. iam uero propius accedente Romano exercitu Gadarensum populus. Vespasiano cum laudibus in ciuitate recepto fidei dextras ab eo accepit: equitumque & peditum praesidia contra fugituumque excursus. Muros. non priusquam Romani peterent ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset quod pace diligenter si bellum gerere ne uolentes quidem posse uiderentur.

Iubet Vespasianus Placido ut in sequatur eos qui ex Gadaris fugerant: aduersus quem illi cum quibusdam ubi se receperit praesidium quod capta oportunitate a Placido iterum: eosque a iordanem insequitur coacti atque congregati Placidus eos occidit: quodam in iordanem se precipitum conuicinosque uicos inuadit. CAP. VII.

Vespasianus autem misso Placido cum equitibus ac tribus milibus peditum aduersus eos qui ex Gadaris fugerant ipse cum caeteris militum copiis. Caesaream regreditur. At fugitui postquam equites repetere a tergo insequentes uidere priusquam in manus uenirent in uicium quoddam cui nomen est Bethanabrin se recepere. Vbi repta non paucorum inuenit multitudinem hisque partim uolentibus partim ui armatis specietenus contra Placidum eiusque milites praesiliunt. illi autem primo impetu paululum recesserunt ea simul arte ut eos a muro longius prouocarent. Deinde loco opportuno circumdatos talis agentes eminus sautiabant. itaque fugientes quidem ab equitibus praesentiebant iudaei. Qui uero manus conseruissent a peditibus corruerunt: nihil plus audacia demonstrantes: condensos. non aggrediendo Romanos armis non secus ac muro septos. Qui ipsi quidem talis auditum non inueniebant neque sufficiebant aciem rumpere. illos autem transfigebant sagittis immanissimis feris similes ruebant ultro in ferrum & decidebant: alii gladiis ora percussis: alii ab equitibus dissipati. quoniam cura erat Placido cursum eorum a uico intercludere assidueque praetercurrens ea parte: cedentesque reflectens una est libratissimis sagittarum ictibus utebatur: hisque proximis interficiebat. Metu uero longe fugientes reuocabat: donec uim lapsi qui fortiores erant ad muros effugere. Eius autem custodes quid agerent nesciebant. Nec. non excludi Gadarenses suorum causa patiebantur: & si eos recepissent una cum his perituros esse uidebant quod et contigit. illis. non compulsi ad murum pene eum his Romanorum equites irrupere. portis autem ante praesentis admoto milite Placidus post meridiem usque acerrimo certamine muro pariter ac uico positus est. ibique tunc uulgus quidem iners occidebatur: fortiores uero fugam petebant. Domus uero a militibus diripiebantur & uicus igni traditus est. Qui uero inde euaserant totam secum illam regionem ad fugam incitarunt & extollendo proprias calamitates in maius totumque Romanorum exercitum aduentum re dicendo metu omnes undique commouerunt: plurimi autem numero auesti in hiericunta secesserunt. Haec enim et tunc eorum spes salutis fouebatur: quod esset ualida & populosa. Placidus uero equitibus rebusque ante prospere gestis fretus eos insequeretur & usque ad iordanem quidem semper quos occupabat morti dabat. Omne uero ad flumen coactam multitudinem fluminis impetu prohibitam quod auctum imbris uadum transire non poterat aperto praesidio congregatur. Itaque necessitas eos ad pugnam compulsi quod fugam locum non haberent: praesentibusque ad ripam longitudinem tela equitum & incursus excipiebant. A quibus multi percussi in flumine ceciderunt. Nam qui manibus eorum iteriere tresdecim milia fuerunt. Alii cum uim sustinere non possent: in iordanem sponte desilierunt. Erat autem numerus infinitus. Et praeterea capti sunt prope ad duo milia ducenti uiri cum praeda maxima ouium & asinorum: itemque camelorum & bouum. Iudaeis quidem hoc uulnus inflatum quamuis parum superioribus maius tamen seipsum uisum est & non solum quod eam totam regionem quam fugerant caedes repleuerant: sed quod erat reuerentus mortuis iordanis periculis non erat. Et Asphaltidis quoque lacus repletus erat cadaveribus quae per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autem secunda fortuna usus in uicos proximos & municipia contendit. Captisque Abila & Iuliade & Besemoth omnibusque ad lacum Asphaltidem iduneos ex transfugis ubique collocat. Deinde milite scaphis imposito eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans flumen quidem tota regio Romanis cessit: ubique omnia usque ad Machaerunta deuicta sunt.

Nunciatur Vespasiano quod Galatia motus quosdam fecerat: ipse magis incitatur ad bellum: multa loca capit: restaurat quae destruxerat bello: munit loca omnia militibus: narratur quod nobilis sit regio Hiericuntis. CAP. VIII.

Ubi haec autem aguntur motus circa Galatiam nunciat: & quod Vindex una cum optima tibus indigenarum a Nerone defecisset: de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianum uero ad impetum belli quae nunciata sunt incitarunt: iam tunc futura bella ciuilia toti usque imperii pericula prospicientem: cum se partes orientis ante pacasset minus Italiae metuendum existimaret. Obstante autem hyeme per subactos interim uicos atque oppida praesidia collocabat: & decadarchos ciuitatibus apponens multa et quae uastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copiis quas Caesaream adduxerat in antipatridem uenit: ibique per biduum ciuitate composita tertia die nascendo inflammando: omnemque subuertendo circum Thamniam toparchiam in Lyddam & Iam-

niam procedebat. Et cum sese utraq; tradidisset constitutis illic habitatoribus idoneis in Amathutā puenit: occupatisq; ad Metropolitim eorū oībus uicis castra muro circūdat. Quinta q; in his relicta legione cū cætera manu in Bethheptephō toparchiam p̄ficiscitur: ea q; ex uicina regione itēq; circum Idumæam igne consumptis castella quidē locis opportunis muniuit. Captis autē duobus uicis i medio idumææ positis: hoc ē Batari & Cataphartobā plusq; decē milia hoīum peremit ppe autē ad milē le cœpit. Exactaq; inde cætera multitudine non parūam militū suorū partem ibi constituit: qui oīa montana loca incurfando uastabant. Ipse autē cum reliquo exercitu in iaminiā rediit: unde per Samariidam ac per Neapolim: quæ dicebatur ab indigenis Nabarthad secundo iunii mensis die i Coreā descendit: ibiq; positis castris posttridie Hiericunta peruenit. In qua unus ei rector Traianus quē locis ulterioribus ducebat militē iungit: cunctis sub iordanē deuictis. Sed ex Hiericunte quidem multitudo ante Romanorū aduentū in aduersam Hierosolymis montanā regionem diffugerat: nū pauca autē qui remansere perimunt. Desolatam uero offenderat ciuitatē: cui in planicie sitæ nudus mōs ac sterilis iminet: idēq; lōgissimus. A septētrionali. n. regiōe usq; ad Scythopolitanos agros. A meridiana uero usq; ad terrā sodomiticā & Asphaltidē lacū terminus extendit. Non totus autē inequalis est: & q; nihil gignit nō habitatur. Huic adiacet circa iordanē mons alius incipiens a iuljade a septētrionali regiōe plixius at in meridie usq; ad Bacca q; petrā differtinat arabicæ ciuitatē. In hoc ē Ferreus mons appellatus ad moabitidē usq; paludē longus. Inter duos at montes regio q; magnus cāpus uocabatur a Gēnabra uico ad lacū Asphaltidē usq; patens habet ducentorū & triginta stadiorum lōgitudinem: latitudinē uero centū & uiginti: mediūq; ab iordane diuiditur. Sūt autē illic duo lacus asphaltides & Tyberiensis natura cōtraria. Nanq; alter salus ē sterilis est. Tyberiensis uero dulcis & fœcundus: ætatisq; tpe illa planicies ardore solis incendit & uitiis opprimit: aeris tractu oībus circū aridis p̄ter iordanē. Vnde euenit ut palmæ q; in ripis sunt magis floreat & fertiliores sint. Minus autē q; longe remotæ sunt. Ad ipsam uero Hiericunta largissimus fons est: rigandisq; aruis uberrimus: iuxta ueterē scaturitēs ciuitatē: quā Iesus Naue filius hebræorū ductor primā in cananæorum terra bello possederat. Hunc fontē ferūt nō solū terræ atq; lignorū fructus: sed et fœminarū ptum obtundere solitū: cūctaq; p̄ter morbo ac peste corrūpere. Postea mansuenisse contra saluberrimū ac fœracissimum esse factū ab Heliseo quodam Propheta: qui Helicæ notus fuerat atq; successor. Receptus enim hospitio ab Hiericuntis habitatoribus q; humaniores eos exptus erat: ipsos & oēm illā regionē p̄petua gratia remuneratus est: progressusq; ad fontē Lagenam fictilē salis plenam in profluētē aquam misit. Iustam deinde ad cœlū dexteram tendens: fontiq; inuergens blanda libamina ipsum quidem p̄cabantur ut fluenta leniret: ac dulciores aquarū uenas aperiret. Deum uero ut fœcundioribus auris flumina temparet orabat: tanquam ubertatē fructuū quam successione plis daret indigenis. Nec eorū genitricis filiorū aqua deficeret: quoad iusti manerēt. Ad has p̄ces ex disciplina manibus multa operatus fontē imutauit: & q; antea cā erat his orbitatis ac famis: idē uictus ac fœcunditatis auctor est effectus. Deniq; rigationis eius tanta potentia est: ut si attigerit modo terram sapidior sit aq; diu p̄seueratibus. Vnde eo q; largius abutuntur exiguum emolumētū habēt: q; uero parcius plurimū. Amplius tamē quā cæteri fontes spatium rigat. Et septuaginta qdem stadiis longā. xx. autē latam planitiē permeat. Optimos at in ea paradisos ac densissimos educat palmarūq; irriguarū generatā sapore quā noībus uaria. Quarū p̄guissimæ calcibus pressæ plurimū mellis emittunt: nō multū alio melle deterius: quāquam & mellis altrix est illa regio & oppobalsami ferax: qui oīum carissimus est fructus: sibi nascētium. itēq; Cyprū Myrobalanū gignit: ut qui diuinū esse illū tractum dixerit non errabit: ubi & larga & optima generant q; sunt carissima. Sed nec in aliis ei fructibus aliq; facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatū quod factum ē reddit. Cuius rei cā mihi uidetur esse aquarū uis læta. Aeris calor: cū hic puocet q; nata fuerint atq; diffundat. Liquor at firmis singula radicibus stringat uiresq; suggerat: æstiuo tpe quo sic perusta est illa regio: ut nihil facile procedat ac pululet: aqua tamen si ante solis ortū hauriatur: auræ spiritu refrigerat: naturamq; contrariā aeri sumit. Hyeme uero cōtepescit: ea q; meris mitissima efficitur. Tanta ē autē cœli tēperies: ut quo tempore in alia iudææ regiōe ningit: lino illic tamen indigenæ uestiunt. Distat at ab Hierosolymis. cl. stadiis: & ab iordanis stadiis sexaginta: torūq; habet ab Hierosolyma spatium desertū atq; saxorum: ad iordanem uero & lacū Asphaltidē licet humiliter: æque tamen incultum ac sterilem.

Describitur natura Asphaltidis lacus: quem Vespasianus uoluit uidere.

CAP. IX.

Ed de hiericunte quā sit fortunatissima satis dictum est. Cōmemoratione autem dignū puto Asphaltidis quoque naturā exponere lacus. Is enim sterilis est: nimia uero leuitate etiam quæ grauissima sunt in eum iacta referuntur. Demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Deniq; Vespasianus qui eius uisendi causa illuc uenerat: iussit quosdam natandi incios uinctis post terga manibus in altum proiici: & euenit omnibus tanquam ui spiritus sursum repulsos desuper fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris atque mutatio terræ quæ in singulos dies superficiem uertit & solis radiis uariata resplēdet. Multis autem locis uomit nigras bituminis glebas: q; super undā & habitu & magnitudine tauris sine capiti-

bus affimiles natant. Ad eas aut cum lactus exercitatores accefferint: nacti quod aggestum est ad naues trahunt: & quia lentum est repleras eas abrumpere nequeunt: sed quasi replicata scapha pendet a culo: donec menstruo mulieris atque urina soluatur. Est aut utile non modo ad compagine nauium: sed ad corporum etiam curationem multis remediis admiscetur. Huius lacus longitudo est quingentorum & octoginta stadiorum: quia a Zobaris usque ad Arabiam tenditur. Latitudo autem cl. stadiis patet quae Sodomiticæ terræ vicina est. Olim quidem tam fructibus quam substantia ciuitatum fortunata. Nunc autem omnis exusta utique habitatorum impietate fulminibus conflagrasset memoratur. Denique adhuc in ea reliquias ignis & oppidorum quinque uidere licet imagines: & renascentes in fructibus cineres: quae colore quidem sunt & aliis similes: carpentium uero manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomiticæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Vespasianus collocat praesidia apud Hiericunta: mittit quosdam Gerasa huius ciuitatem capiunt: mille iuuenes interficit: omnia dantur flammis. CAP. X.

T Vespasianus Hierosolymorum habitatores muniri undique cupiens apud Hiericunta & Addida castellis erectis utrobique auxiliatorum pariter ac Romanorum praesidia collocat. Mittit autem Gerasantium Annium: equitatus ei parte multisque peditibus attribuitis. Qui primo aggressu ciuitate capta mille iuuenes: qui ne fugerent praeventi erant interficit familias captiuas ducit: bona militibus praedari permittit. Incensis deinde domibus proximis petiit: erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodque occupatum fuisset flammis dabatur: omnibusque tam montanis locis quam tota planicie bello oppressis apud Hierosolymam degentes exundi copia non habent cum transfugere quidam cupientes a Zelotis asseruarentur. Eos uero qui etiam tunc a Romanis dissidebant undique ciuitate uallata cohiberet exercitus.

Nunciatur Vespasiano paranti proficisci Hierosolymam quod mortuus sit Nero: quo etiam Galba sit creatus imperator: & quidam alii post eum & de eorum discordia. CAP. XI.

Vespasiano autem Caesaream reuerso & cum omnibus copiis in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus cum per annos tresdecim & octo dies imperasset. De quo refertur quemadmodum deonestarit imperium: nequissimis hominibus Nymphidio & Tigellino & indignissimis libertorum promissa reperi. quodque huius captus insidiis ab omnibus suis seruatoribus destitutus cum quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit ibique semet occiderit. & quod multo post tempore qui eum deposuerant poenas dederint: bellumque per Galatiam quo pacto deserit: & quod Galba creatus imperator Romam redierit ab Hispania. & quemadmodum incusatus a militibus tanquam humilioris esset animi in medio foro necatus sit: & Otho declaratus sit imperator eiusque militiam in Vitellii duxisset exercitum necnon & Vitellii turbas & circum capitolium pugnant: & quemadmodum uel Antonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint uel Germanorum agmina bellum civile sedauerint. Haec omnia recusari narrare cum fide: quod & a multis Graecorum itemque Romanorum & a cunctis copiose praescripta sunt. Ordines autem rerum continuandi gratia ac ne intercisa pendeat historia summam singula designabo.

Vespasianus expectat quod Galba ad eum de rebus bellicis agendis scribat: mittit filium suum Titum: nauigat rex Agrippa ad Galbā: nunciatur in Achaia quod Galba sit interfectus & Otho sit creatus: Agrippa statuit Romam pergere: Titus ad patrem nauigat Vespasianus cum Tito suspensum bellum negligunt. CAP. XII.

I Titus Vespasianus primo quidem in Hierosolymam militiam differebat expectans quo nam uergeret imperium post Neronem. Deinde ubi Galbā impare cognouit nihil conari decreuerat priusquam ille quoque ad se de bello aliquid ascriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul: & ut de iudaeis mandata acciperet. Ob eandem causam & rex Agrippa nauigauit ad Galbā. Sed dum Achaia quod hyems erat longis nauibus peruehant iter facti Galbā contigit septem mensibus & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium: ac tres menses rempublicam gubernauit Agrippa uero nihil mutatione deterritus Romam pergere statuit. Titus uero diuino quodam impulsu ex Achaia ad Syriam nauigat: & mature inde Caesaream uenit ad patrem. Suspensum autem de omnibus quasi nutante Romano imperio iudaeorum militiam negligebat. Patriam quoque metuentes aggredi alienigenas importunum esse arbitrabantur.

In Hierosolyma exoritur nouum bellum per Simonem Giorae filium: Simon cum Zelotis congregatur: multos occidit: cum idumaeis etiam pugnat: Iacobus quidam perdere idumeos cogitat: idumaeam capit Simon totam regionem depopulatur: capitur uxor Simonis a Zelotis: perterriti timore remittunt ei mulierem suam. CAP. XIII.

I Nterea tamen bellum aliud in Hierosolymam excitatur. Erat Simon Giorae filius patria Gerasenus aetate iuuenis: sed calliditate posterior Ioane: a quo iam pridem ciuitas possidebatur: uiribus autem corporis audacisque praestantior. Ob quam ex Acrabatena quoque Toparchia: cuius rector erat pulsus ab Anano pontifice ad latrones peruenit: quod Masada occupauerat. Is autem primo quidem ita suspectus erat: ut eum ad iserius castellum cum mulieribus quos secum adduxerat transire permitterent ipsi excelsius incolentes. Rursus autem pro necessitudine morum fide

lis esse uidebatur. Nam & ductor erat p̄darum exeuntibus & cū ipsis territoriū Masadæ populabat: nec tamen eos ad maiora exortanda metuebat. Dominandi. n. cupidus magnorūq; appetens quia mortem Anani comperit in montana discessit ac uoce p̄conum seruis libertate promissa: itēq; liberis primo cunctosq; q; ubiq; fuerant nequissimos congregauit. Iam ualido conflato collegio mōtanos uicos diripiebat. Semp̄ aut̄ accedentibus pluribus eius sociis: audebat ēt in humiliora loca descendere: & ciuitatibus quoq; iā terribilis erat: multosq; potentiū uis leuis & prospera facta sollicitabant. Nec iam seruorū tantū siue latronū exercitus erat: sed multoq; etiam popularium tanquā regi patebat obsequio. Excursus at̄ agebatur in Acrabatenā Toparchiā & ī maiorem usq; idumæam. Vicum. n. cui nomen est Aim muro amplexus ad tuitionem sui pro castello habebat. In ualle. n. quæ appellat̄ Pharan occultas q̄dem dilatauit speluncas: multas uero patas inuenit: atq; is conditorē prædæ receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat: multaq; collegia diuersabantur: neq; dubitabatur q̄ in Hierosolymis copiis & apparatu pluderet. Vnde insidias ueriti zelotæ ac p̄uenire eū qui cōtra se cresceret cupientes plariq; cū armis egrediunt̄. His aut̄ Simon occurrit: cōmissosq; p̄lio multos occidit & reliquos cōpellit in oppidū. Nondum aut̄ uiribus fretus ab obsidione detretur. Prius aut̄ idumæam subiugare conatus est. Itaq; cū uiginti milibus armatorū ad fines eius properabat. Idumæorū aut̄ princeps mature ex agris quinq; fere milibus pugnantū ciuiū congregatis: pluribus at̄ qui sua seruarent domi dimissis pp̄ Sicariorū qui Masadæ uersabantur incursus. Simonem in finibus p̄stolabantur: ubi conflictu habito ac p̄ totū diem detracto p̄lio: neq; uictor neq; uictus abscessit. Et ipse quidem in Aiam uicum: idumæi uero domū egressi sunt. Non multo aut̄ post Simon cū maioribus copiis eorū fines petebat: castrisq; in quodam uico cui nomen est Thecue positus ad custodes Herodii quod nō longe aberat de sociis suis Eleazarū misit: ut castellum sibi traderent persuasurū quē quidem sine mora suscipere custodes causæ nescii cur uenisset. Mox aut̄ de traditione prolocutū strictis gladiis persequerent̄: donec fugæ locum nō reperiens de muro in subiectam uallem se proiecit: & ille q̄dem hoc modo statim morit̄. Idumæis aut̄ uires Simonis formidantibus placuit priusquā bello congregarent̄ explorare hostium copias. Huic aut̄ se in ministrū obtulit parato aīo Iacobus quidā e rectoribus cogitans p̄ditionē. Deniq; profectus ab Aluro: in hoc enī uico tunc idumæorū collectus erat exercitus: ad Simonē uenit: primūq; se patriā suam traditurū esse pacificiter accepta fide q̄ semp̄ ei carissimus foret. Mox ēt de tota idumæa operā pollicet̄. Ob quas res humanissime apud Simonē cōnatus clarissimisque p̄missionibus aīatus ubi ad suos rediit: primo Simonis exercitū multiplici numero mentiebat̄ esse maiore. Deinde rectoribus ēt paulatimq; multitudine uniuersa preteritis ut Simonē reciperent suadebat: eiq; sine pugna rerū oīum permetterent p̄cipatum. Simul aut̄ & hoc agens & Simonē per nuncios euocabat disiecturū se pollicitus idumæos quod & p̄stitit. Nam cū iam appropinquaret exercitus: equum primus inscendit & cū sociis corruptionis effugit. Pauor aut̄ occupat uniuersam multitudinē: ac priusq; ad manus ueniretur domū quisq; suam soluti ordine recesserūt. Simon p̄ter opinionem sine sanguine idumæam introiit: primūq; aggressus ex improuiso Chebrō municipiū capit: in quo maxima p̄da potitus est: multosque fructus diripuit. Chebron at̄ indigenæ ferunt nō eiusmodi terræ ciuitatū uerū etiam ægyptia Memphi antiquiorē. Deniq; duo milia & trecenti eius cōnumerant̄ aīi: hæc aut̄ fabula est. Abraam quoque parenti iudæorū fuisse domiciliū: posteaq; Mesopotamiæ sedes reliquit eiusq; posteros hinc ad ægyptum esse profecturos. Quoq; ēt nunc monumenta extant in eadē ciuitate per optimo marmore liberaliter fabricata. Cernit̄ aut̄ sexto ab oppido stadio arbor maxia Therebintus: eamq; memorant ab initio mūdi creati nūc usq; durare. Hinc totā Simō peruasit idumæam: nō modo uicos eius & ciuitates depopulando: sed excitando ēt territoria. Nam p̄ter armatos quadraginta eum milia sequebantur ut his nec uictui quidē necessaria satis essent. Ad has aut̄ necessitates accedebat eius crudelitas insup̄ iracundia quo magis uastari contingit idumæam ut quæ admodum post locustas silua cerni solet & frondibus spoliata: sic ēt qua Simonis transisset exercitus a tergo solitudinem relinquebat: & aliqua quidē cōburendo: alia diruendo: & quicquid in ciuitate uel in agris natū est conterēdo calcibus aut depascendo debebant perq; quā terram cultā iter agendo faciebāt eam steriliore. Prorsus ut ne signum quidē uastitatis relinqueret̄ quod aliquando fuisset. Hæc oīa rursus zelotas incitauerunt: & aperto q̄dem bello confligere p̄timuerunt: insidiis uero per itinera collocatis uxore Simōis rapiunt: eorūq; p̄terea quos hēbat in obsequio plurimos. Deinde tanquā Simonē ipsum cœpissent in ciuitatem exultantes recedunt. Continuo nāq; sperabant armis eū depositis p̄ uxore sibi supplicaturū. Illum aut̄ nō misericordia sed ira cōiugis raptæ peruaserat. Cūq; ad muros Hierosolymorum uenisset ut fera sautia q̄ percussores prendere nequisset. ita in quos reperisset effundebat insanā. Deniq; olerū sarmentorūq; cā p̄gressos ad murū iberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necē ut aī indignatiōe id solū abesse uideret̄: q̄ nō ēt uesceret̄ corpibus mortuorū. Multos at̄ abscessis manibus dimittebat ī ciuitatē una p̄terrefaciēs inimicos & populū reuocare cupiēs a nocētibus. Hisq; mādabat ut diceret̄ q̄ iuraret Simō p̄ deū q̄ cuncta regeret: nisi cito redderent cōiugem suam muro p̄rupto oībus qui in ciuitate essent similiter uteret̄: neq; cuiquam ætati p̄ceret: aut ab innocen-

tibus discerneret noxios: donec his eius mandatis non modo populus sed etiam Zelotæ metu percussi remiserunt ei mulierē atq; ita delinitus paulisper ab assidua cæde requieuit.

Præter bellum in iudæa: in Italia ciuile bellum fiebat: perempto Galba: Otho imperator creatur: cum Vitellio pugnat: audita uictoria semetipsum Otho occidit: qui biduum & tres menses imperiū tenuit.

CAP. XIII.

On solum autem per Iudæam erat seditio bellumq; ciuile: uerum etiam per Italiā. In medio namq; Romanorum foro Galba perempto: creatus Otho imperator cum Vitellio imperante pugnat: quem Germanorum tunc manus elegerat. Habito autē apud Bebriacū Galliæ prælio cū Valente & Cinna Vitellii ducibus primo die Otho superauit: altero Vitellii milites: multisque trucidatis & aduersæ partis audita uictoria. Otho apud Brixellū semet occidit: postq; biduum tresq; menses imperium tenuit. Accesserūt autem Vitellii ducibus Othonis milites & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu ueniebat.

Vespasianus partes duas Idumææ capit alteram etiam ciuitatem capit omnes interimit: Simon quoq; idumææ reliquias prosequit: Ioannes intus multas p̄dationes permittebat Galilæis: uesceban tur libidine: certant adinuicem Zelotæ cū Ioanne: & Simon cum illis.

CAP. XV.

Um interea Vespasianus quinto die iunii mensis Cæsaream profectus est: eas quas nondum subuererat idumææ partes petiuit & in montana regione quo primum ascendit Toparchias duas Cophniticā & Acrabatenā subegit. Deinde post has Bethelā & Ephrē municipia: ibiq; præsidis collocatis usq; Hierosolymam equitabat. Multos uero tunc depræhensos necabat: multosq; capiebat. Rectoꝝ autem unus Cerealis cū equitū parte ac peditū superiorem quæ dicitur uastabat idumæam & Chaphetranū quidē pseudo municipium aggressione captū incendit. Alterum uero quod Charabin dicit admoto milite obsidebat muro satis ualido cinctum. Diutius autem ibi se moratur: speranti subito portas aperuere: & cū p̄cibus adorantes ei se tradidere. Quibus subiugatis Cerealis in Chebron alteram ciuitatē antiquissimam tendit sitā: ut dixi: in montanis locis haud procul ab Hierosolymis. Vi aut̄ intromissus in eam reliquam multitudinem quam ibi offendit cum puberibus interimit: oppidū uero ipsum exiit. Omnibusq; iam captis p̄ter castella Herodium & Masada & Machærunta quæ a latronibus tenebant sola iam Hierosolyma romanis ante oculos erat: quæ expugnanda restabat. Simon aut̄ ubi uxorem suam a Zelotis recepit ad reliquias iudææ regreditur persequendas: & undiq; circumacta natione Hierosolymam compulsi pleriq; fugere: cū ipse quoq; ad eam sequeretur. Deinde cum muro eius obseffo operationum ex agris ad euntē multitudinem cœpisset interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ utrisq; sæuiore: quos etiam Galilæi nouis inuētis & audacia factionū corrumpebant. Nam & Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant. Et Ioannes ob potentiam quam sibi comparauerant: uicem referens oīa quæ desiderarent ut faceret permittebat. Infatiabilis autē rapinarum cupiditas erat: domorumq; locupletum p̄scrutatio. Cædes autem uiroꝝ & fœminarū & iniuriæ pro ludo habebant: prædamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu: post satietatem muliebri libidine tabescebant: comptiq; crines ac fœminarū ueste induti lotiq; unguentis: & ut forma placeret oculos illiti non solū ornatum: sed impudētia quoq; mulierū imitabant: & obscenitate nimia nepharios coitus exigentes ut in lupanari uersabant: & ciuitatēq; totam impuris facinoribus prophanabant. Effœminantes aut̄ uultum dextras ad cædem promptas habebant: delicatoq; incestu eneruati subita incursione bellatores fiebant. Et de paludamētis uersicoloribus eductis gladiis: casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannē fugissent excipiebat sæuior in cædibus Simon: quiq; intestinū euasisset tyrannum: ab eo qui prope erat occidebatur. Omnis autem fugæ uia transire cupientibus ad Romanos abscissa spes erat. Inter Ioannis aut̄ copias quantum erat idumæoꝝ dissidebant: separatiq; ab aliis aduersum tyrannū tam liuore potentia quam crudelitatis eius odio ardeant. Deinde pugna congressi multos zelotæ perimunt: cæterosq; in aulam regiam compellūt quam Grapte ædificauerat. Hæc autem fuerat cognata Sizæ regis Adiabenoꝝ. Vna uero irrupere Iudæi atq; inde zelotæ in phanū pulsi Ioannis pecunias prædabant. In aula enim supradicta & ipse degebat: tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc aut̄ zelotæ qui per ciuitatē dispersi ad illos qui in templū fugerant aggregati sunt: eosq; Ioannes aduersus populum & idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat: cum pugna plus possent quam confidētia: ne de templo nocte subreperent: seq; pariter occiderent: atq; oppidum concremarent.

Deliberant Simonem introducere & Ioannem expellere: Simon loca oīa ciuitatis inuadebat: cōgreditur cum illis qui eum receperunt.

CAP. XVI.

Taq; collecti cū pontificibus deliberabant: quoniam pacto imperiū præcauerūt. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uerit: & intentu acerbis excogitabant salutis remedium. Nam ut Ioannem deicerent: Simonem recipere statuerunt: & cum præcibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur: missiq; Mathia pontifice rogant Simonē ut ad se introiret: quem sæpe timuerat. Cū his aut̄ p̄catores erāt: et qui zelotas ex Hierosolymis fugerant. Domus quisq; suæ desiderio & fortunarum. Ille autem ni-

mis superbe se dominum fore pollicitus uelut ciuitatem liberaturus ingreditur: cum salutis eum datorem ac defensorem sui populi clamor designaret. Vbi uero cum suis copiis introiit: mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos a quibus rogatus erat quam eos contra quos fuerat aduocatus inimicos putabat. Ioanes autem cum multitudine Zelotarum in templo exire prohibitus amissis etiam quae in ciuitate habebat. Nam statim rex eorum Simon cum sociis diripuerat: salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autem in porticibus perque propugnacula stantes impetum repellebant: multique a Simonis parte oppetebant: multi fauere referabantur: quoniam Zelotae ad dexteram superiores erant: eoque ictus impenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus possent: turres tamen quatuor maximas fabricauerant: ut ex alto uidelicet missilia torquerent. Vnam ad orientalem angulum: & septentrionalem alteram: super xystrum tertiā: in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem pastophoriorum condita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astantem post meridiem quod septimus quisque inciperet tuba significare: rursusque uesperis quod desineret nunc ferias populo: nunc ut opus faciat denunciantem. Per turres autem disposuerunt balistas saxorumque tormenta & sagittarios & fundarum scientes: itaque tunc Simon pigrius ad impetum mouebatur: cum plerique mollescerent: amplioribus tamen copiis fretus propius accedebat. Machinarum enim missilia delata longius multos pugnantium perimebant.

Bella fiunt in Italia per Vitellium & suos milites: audiens haec Vespasianus quod Vitellius princeps sit factus indignatus: milites Vespasianum hortantur ut Romam accedat: eo quod ipsum populus imperatorem constituet: tenuit ipse: ipsi cogunt uelle imperium: cogitat quomodo rem efficere possit. CAP. XVII.

Er idem tempus Romanos quoque scelerata mala circumueniunt. Aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu: aliam praeterea ingentem multitudinem secum trahens. Et cum eum de finata militi spacia non caperet totam urbem pro castris habebat omnemque domum repleuit armatis. Illi autem conspectis Romanorum diuitiis oculis insuetis & auri argenti que stupore perfusi uix cupidinem continebant: adeo ut in rapinas se conuerterent & eos qui obstare conarentur occiderent. & in Italia quidem ira res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus Caesaream reuertebatur audiit Romanorum tumultus & Vitellium principem. Hoc autem licet ipse imperium pati sicut bene imperare nosset ad indignationem perductus est: dominum deditur eum qui ueluti desertum inuasisset imperium. Dolore autem saucius cruciatum ferre non poterat: neque aliis uacare bellis cum patria uastaretur. Verum tamen quantum ira impellebatur ad ulciscendum tantum longinquitatis cogitatio reprimebat. Multa enim fortunam posse noua facere priusquam ad Italiam praesertim hyemis tempore ipse transiret: plusque crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes incurfabant Romam constitutos milites & in delitiis agentes: qui ne famam quidem belli sustineant: quibus libuerit discernere principatum: & spe quaestus imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis subgaleis senescentes aliis condonare potestatem: cum apud se digniorem habeant imperio. Cui si hanc amiserint quam iustiore uel quando resicerent erga se beniuolentiae gratiam. Tanto autem Vespasianum quam uitellium dignius esse principem fieri: quanto illis qui eum declarassent ipsi praestaret. Non enim se minora pertulisse bella: quam qui ex Germania uenissent: neque illis qui tyrannum inde ducerent in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. Non enim senatum populum uel Romanum Vitellii libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannum: aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen ueram in imperatore praestantiam. Ergo siue peritiae senectutis debeat imperium: habere se Vespasianum: siue adolescentiae uiribus Titum: ex amborum aetate quod erit commodum temperabitur. Non solum autem se ministraturos declarati imperii uires: qui tres legiones regumque habentes auxilia conseruassent omnia ad orientem atque ad Europam Vitellii timoribus sepata: sed etiam qui essent in Italia propugnatores Vespasiani fratrem atque alium filium: quoque alteri multos dignitate praeditos iuuenes sociatum iri spectarent: alteri uero etiam urbis esset commissa custodia. Quae pars ad imperii principia non parum ualeret. Postremo si ipsi cessarent senatum fortasse declaraturum eum principem quem conseruatores milites dehonestarent. Haec primo per cuneos milites loquebantur. Deinde adhortati se in uicem Vespasianum imperatorem appellant: eumque ut in periculo constitutum imperium conseruaret: orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit: nequaquam uero imperare uolebat. Dignum quidem se factis existimans: priuatae autem uitae securitatem clarioris fortunae periculis anteponebat. Recusanti autem rectores magis instabant: & circumfusi milites cum gladiis mortem ei minitabantur nisi uiuere uellet ut dignus esset. Diu tamen reluctatus quod renuebat imperium postremo cum his qui se designauerant minime dissuadere posset: accepit Mutiano autem caeterisque qui eum ad imperium inuitauerant: & exercitu alio uociferante ut se in hostes omnes duceret: prius res Alexandri nas procurandas putauit: sciens Aegyptum plurimam esse partem imperii propter frumentariam functionem: neque si potitus esset ut quoque si praestaret Vitellium deiiciendum sperabat. Nec enim perpeffurum esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones: quae apud Alexandriae am degerent sibi cupiebat adiungere. Cogitabat enim etiam propugnaculo sibi fore illam regionem

aduersus incerta fortuna. Nam & terra difficilis accessu mariq; importuosa est: & ab occidente quidem aridam Libyam habet obiectam: a meridie uero limitem qui Sienē ab æthiopia dirimit: nauibusq; inuias Nili fluminis cataractas. Itemq; ab oriente mare rubrum ad Copton ciuitatem usque diffusum. Septentrionale uero munimentum habet terram usq; ad Syriam: & quod dicitur Aegyptium pelagus totum portibus carens. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium uero & Sienē per duo milia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium nauigio stadiorum trium milium & sexcentorum. Nilus autem ad Elephantinē usq; nauibus ascendit. Namq; ulterius progredi ut supra diximus cataractæ non sinunt.

Describitur q̄litas portus Alexandrini mittit Vespasianus ad Tyberium Alexandrum ut essent sibi adiumento fama ē q̄ Vespasianus sit impator: q̄si oēs ad eū accedūt congratulantes & subiciētes se eius ip̄io: recordatus Vespasianus qd̄ Iosepus p̄dixerat: liberari iubet eū e uinculis. CAP. XVIII.

Ortus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. Nam & hostium perangustum habet: saxiq; latentibus a directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manufactis brachiis cingitur. A dextera uero Pharus obiecta insula turrim maximam sustinet: ad trecenta usq; stadia nauigantibus igne lucentem: ut quam longissime difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc autē insulam opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus & a uersis obiectibus fractum asperiores facit meatum: eoq; periculose per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est: & triginta stadiis magnus. In quem tam quæ desunt illi terræ ad beatitudinem deuehuntur: quam quæ superant ex bonis domesticis & indigenis in totum orbem diuisa exportantur. Itaq; non sine ratione Vespasianus Alexandriam rumore cupidus occupauit: ad totius imperii firmamentum. Proinde statim ad Tyberium Alexandrum litteras dedit: qui ægyptum & alexandriam regebat: indicans militum alacritatem: quodq; q̄ ipsi necesse fuit suscepto munere principatus operam atq; adiumentum eius assumeret. Alexander autem simul ut Vespasiani legit epistolam prompto animo: & legiones eius sacramento rogauit & populum: uiri autem libentissime paruere uirtutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem permissa sibi potestate: omnia quæ imperii usus exigeret aduētui quoq; principis necessaria iam parabat. Opinione uero citius declaratum in oriente Vespasianum imperatorem ubiq; fama nunciauit. Et uniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant: nuntiiq; læti p̄ eo simul & sacrificia celebrabant. Agmina uero apud Mesiam Pannoniamque degentia: quæ propter Vitelli audaciam paulo ante fuerant concitata: iussurādum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Cæsaream reuersus iam Berytum uenerat: ubi multæ quidem e Syria: multæ uero ab aliis prouinciis legationes aderant obuiam ei coronas & gratulatoria decreta a singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus: populorum alacritatem iurataq; per ipsum principi sacramenta renunciāns. Vbiq; autem Vespasiani uotis obsecundante fortuna: rebusq; ad eum plurima ex parte inclinatis cogitare cœpit: & q̄ non sine prouidentia sumpsisset imperium. Sed iusta quædam fati ratio ad eius potestatem circunduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa & alia: multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia: & Iosepi dicta quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem. Admirabatur autem uix quem adhuc habebat in uinculis: aduocatoq; Mutiano cum amicis & rectoribus aliis: primo quam strenuus fuisset Iosepus: quantumq; in iotapatibus expugnandis propter eum laborasset exponit. Deinde uaticinationes eius quas ipse q̄dem timoris causa suspicaret esse signenta: tēpus autē diuinum fuisse ut rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait: ut qui sibi augurasset imperium uocisq; dei minister ac nūcius exstitisset adhuc captiui loco haberetur: fortunamq; sustineret aduersam. Vocatumq; ad se Iosepus solui iubet. Hoc autem facto alii quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset: præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero qui cum patre aduerat: iustum est inquit pater una cum ferro etiam probro Iosepum soluit. Erit autem tanquam nec initio uinctus si non dissoluerimus: sed inciderimus catenas. Nāq; id agi solet in his qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant: & quidam interueniens securi catenas abrupit. Iosepus quidem pro his quæ prædixerat præmio famæ donatus: & de futuris iam dignus cui iam credendū esset habebatur.

Vespasianus mittit Mutianū in Italiam: geritur bellum cū Cecilio ab Antonio: Cecilius uidens exercitū Antonii cogitat de prodicione: ad ipsum mittit Milites uolunt occidere Ceciliū: certat: superatur exercitus Vitellii: Antonius in urbem ueniens cum Sabino capitolium nocte occupat: Vitellius cum suis militibus eos inuadit: superat: Sabinus occiditur: Domitianus cum multis nobilibus euadit: Vitellius iugulatur a populo. CAP. XIX.

Vespasianus at̄ responso legationibus reddito: iusteq; & pro meritis administrationibus ordinatis Antiochiam uenit. Et quo primum tenderet cogitans Alexandrino itinere p̄ stabilis esse quæ Romæ agerent curare. Alexandriā. n. stabilē esse: Romanas at̄ res a Vitellio pturbari. Mittit igit̄ in Italiam Mutianum cū multis eq̄tum peditūq; copiis. Qui tamen pp̄ hyemis asperitatem ueritus nauigare per Cappadocias & Phrygias

ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius primus aduocata legione tertia ex his quæ apud Mesiam morabantur: illam enim regebat prouinciam: bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cecilium Alienum obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus quæprimam circa Cremonam Galliarum Antonium consequitur: quæ confinis Italiae ciuitas est: ibique conspecta hostium ordinatione ac multitudine plio quidem congruere non audebat. Discessum autem periculosum reputans de perditione deliberabat. Conuocatis autem Hecatontarchis & Chiliarchis sibi subditis ut transferrent ad Antonium suadebat. Vitellii quidem rebus detrahens. Vespasiani autem uires extollens: & alteri nomen imperii tantum: alterum uirtutem habere commemorans: ipsis quoque melius esse si id gratum faciant: quod necesse est. Cumque se multitudine superatum iri sciant uoluntate periculum præuenire. Nam Vespasianum quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua uindicanda: Vitellium uero nec cum ipsis quidem presentia posse seruare. Multa in hunc modum quod uoluit persuasit: & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte milites pernitudo simul ac metus eius si uicisset a quo missi fuerant occupauit: eductisque gladiis Cecilium obtruncare uoluerunt. Fecissentque nisi his aduoluti chiliarchi supplicassent. Quamobrem cæde quidem se abstinerunt: uinctum autem quasi proditorem Vitellio transmittendum habebant. His auditis Primus continuo Antonius suos monet: eosque armis in defectores ducit. Illi autem instructi ad plium paulisper quidem restiterunt. Mox autem loco pulsi Romani Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus cursus eorum præuertitur: & per ciuitatem circūclusam præramque multitudinem peremit. Aggressus autem reliquos oppidum militibus prædari permisit. In quo multi quidem hospites mercatores: multi uero indigenæ perierunt. Totus Vitellii exercitus uirorum triginta milia & ducenti. Quin & Antonius eorum quos de Mesia adduxerat quatuor milia & quingentos amittit. Solutum autem uinculis Cecilium regem gestarum nuncium ad Vespasianum dirigit. Qui ad eum intromissus & collaudatus est: & proditoris dedecus in speratis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit fiducia recreatus est: collectisque uigilum militum agminibus nocte occupat capitolium. Luce uero facta multi nobilium sociati sunt ei: & Domitianus fratris filius pars ingens obtinendæ uictoriæ. Sed Vitellius de primo quidem minus curabat. His autem iratus qui cum Sabino defecerant & nobilium sanguinem per ingenita crudelitate sitiens imittit capitolio quam secum adduxerat militum manum. Vbi multa ab his itemque aliis qui templum tenebant pugnantibus audacter admissa sunt. Postremo autem Germani quoque multitudine superabant collē obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum uiris insignibus diuina quædam ratione saluus euasit. Reliqua uero multitudo tota lanatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur. Milites autem direptis donariis templum incendunt. Tumque postero die cum exercitu uenit Antonius: eumque Vitellii milites excipiunt: & trifario commisso intra urbem prælio omnes interiit. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius: & ut assolet in extremis longiore luxu perdigæ mensæ refertus. Tractus autem per populū uariisque uerborum genere dehonestatus in media urbe iugulatur. Octo menses ac dies quinque potitus imperio: quem si uiuere diutius contigisset: ut opinor: eius luxuriæ minime sufficere potuisset imperium. Aliorum uero mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mensis octobris.

Mutianus urbem ingreditur cum exercitu Antonium cum aliis subleuat: occidit multos qui consenserant cum Vitellio Domitianus filius Vespasiani: rector efficitur populus Vespasianum clamat imperatorem: ad Vespasianum qui Alexandria iam applicauerat ueniunt legati: intendit animum Vespasianus in reliquas iudeas: Titum mittit ad Hierosolimam.

CAP. XX.

Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur: & Antonii militibus a cæde repressis adhuc. n. hospitia perscrutando: & Vitellii milites & ex populo plurimos qui cum illo consenserant occidebat: examinationis diligentiam iracundia perueniens. Domitianum perductum populo rectorem insinuat: usque ad patris aduentum. Populus autem iam timore liberatus imperatorem prædicat Vespasianum: simulque & illum confirmatum: & Vitellium esse deiectum festa lætitia celebrabat. Cum autem Vespasianus Alexandria uenisset: gesta ei Romæ nuntiata sunt: & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt. Cumque maxima post Romam ciuitas esset: angustior multitudini præbatur. Firmato autem iam totius orbis imperio rebusque populo præter spem conseruatis Vespasianus in iudeas reliquas intendit animum. Et ipse quidem exacta hyeme Romam proficisci parabat: resque apud Alexandria mature componere proponebat. Filium uero Titum cum externis copiis ad liberandam Hierosolimam dirigit. Qui terreno itinere Nicopolin usque progressus ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum interuallo distantem inde militem longis nauibus imponit. Isque Nilo flumine post Medesum tractus Thmuin usque uehit. Hinc autem egressus in terram apud Tanin ciuitatem diuertit. Vnde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea: & Pelusium tertia. Hinc autem milite per biduum recreato tertio die Pelusii fines transit unamque mansionem profectus per solitudines ad Cassii iouis templum castra posuit. Posteroque die apud Ostracinem: quæ mansio aquæ inops est: ob quam causam aduentitia utuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocuria requieuit: & inde progressus in quartam mansionem Raphiam uenit: quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza uero quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonem atque hinc Iamnia: deinde Iopem: & ex Iope Cæsaream peruenit. Decreto apud se alias militum copias congregare.

De bello Iudaico. Liber. vi. incipit.

Titus existente adhuc apud Alexandriam Hierosolymis orit trifaria seditio Zelotarum Simonis & Ioannis inter eos congregiunt: ita ut templū uniuersum inundaretur sanguine. CAP. I.

Hic in græcis codicibus non .vi. si quintus incipit liber.

Titus quidem ad eum modum quem prædiximus emensa ultra Aegyptum ad Syriam usque solitudine Cæsaream uenerat. Ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam una cum patre imperium quod nuper eis deus permiserat disponente: cōtigit etiam seditionē quæ apud Hierosolymam erat aucta trifariam diuidi: & aliorum partem in alteram uerti. Quod ut in malis optimum quis dixerit factumque iustitiæ. Nam Zelotarum quidem in populum dominatio quæ auctor erat excidii ciuitatis: unde cœperit & per quos creuerit diligenter superius declaratum est. Hanc autem non exrauerit quisquam dicens seditionem in seditione esse factam: ac ueluti rabida fera externarum penuria in uiscera sua scæuire solet. Sic Eleazarus Simonis filius qui & ab initio Zelotas in templum a populo separauerat: uelut indignati simulans ob ea quæ in dies singulos Ioannes auderet. Cum ne ipse quidem a cædibus quiesceret. Re autem uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens summæ rei desiderio propriæ potentiæ cupiditate ab aliis defecit. A scitis etiam Iuda Chelica & Simone Ezronis filio potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius non ignobilis. Horum singulos zelotæ non exigui sequebantur. Occupatoque interiore templi ambitu super eius portas in sacris foribus arma ponunt: & abundare quidem se suis necessariis confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat nihil impium existimantibus pauciatu uero suorum timentes plærunque in locis suis ociosi manebant. Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudine tanto loco superabatur: hostesque habens a uertice: neque sine metu conabatur incursum: & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens quam Eleazari partem afficiens tamen non remittebat. Crebri enim fiebant impetus & missilium iactus totumque polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simonem quem rebus desperatis inuitatum ultro sibi tyrannum spe auxilii populus introduxerat: & superiorem ciuitatis retinens partem & inferioris plurimam partem animosius iam Ioanem eiusque socios adoriebatur: quasi qui desuper impugnaretur. Subiectus autem illorum manibus erat sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex prælium præferentem lædi pariter ac lædere: quantoque uincebatur: eo quod Eleazaro esset humilior: tanto plus habebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet. Desuper uero ex phano iaculantes machinis deterrerent. Quippe balistis & non paucis lanceis utebantur saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes ulciscabantur: sed multos etiam sacra celestrium perimebant. Quamquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur: tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant cum suspicionem & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem post exituri subsidia seditionis opera consumebantur. Missilia namque machinarum uel ad aram usque: templumque peruenientia in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum uenissent ante ipsas hostias procubuerunt: aramque uniuersis græcis & barbaris adorandam suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ ac sacerdotes cum prophanis miscebantur per quæ atria diuina stagnum fecerat diuersorum caduerum sanguis. Quid tantum passa es miserrima ciuitas a Romanis: qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere. Iam enim dei locus non eras neque manere poteras domesticorum facinorum facta sepulchrum: & quæ phanum civili bello tumultum constitueras poteris autem denuo fieri: poteris si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent lege scribendi: quod non domestici luctus sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera.

Describit discordia quæ inter eos fuit & scelera quæ inter eos comittebant: post quæ liter omnes quasi Romanos expectabant: post quod Titus misit diuersas legiones in Hierosolymam. CAP. II.

Rgo diuisis trifariæ insidiatoribus Eleazarus quidem eiusque socii qui sacras primitias conseruabant in Ioannem ebrii ferebantur. Qui uero huic parerent plebem diripientes in Simonem rebellabant cum ipsi quoque Simonem contra diuersæ partis seditiosos adiumento esset. Si quando igitur utraq; parte patiebatur Ioannes obuertebat socios & de ciuitate quidem subeuntes missis ex porticibus talis de templo uero iaculantes machinis ulciscabantur. Quotiens autem desuper instantium molestia caruisset: frequenter enim ebrietate & labore cessabant libentius in Simonem eiusque socios quâ pluribus iruebat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam uersos ædes frumenti plenas omniumque utesilium incendebat: idemque hoc illo egrediente Simonem insecutus agebat: ueluti pro Romanis omnia consilio corruperent quæ ad ob

fidionem ciuitatis erant preparata: suarumque uirium neruos absunderent. Denique contigit una exuri omnia circum templum & inter proprias acies solitudinem atque aream pugnae fieri ciuitatem concernari aut paulominus omne frumentum quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis. Denique fame capti sunt quod minime quiuissent nisi eam sibi met comparauissent. Undique autem insidiatoribus & confinis oppugnantibus ciuitatem medius populus quasi aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes uero ac mulierculae intestinis malis attonitae pro Romanis uota faciebant: externumque bellum quo domesticis malis liberarentur expetebant: grauis autem metus ac terror foedissimus occupauerat: & neque consilii capiendi tempus erat ut uoluntatem mutaret neque pacis aut fugae spes cupientibus. Etenim custodiebantur omnia: dissidentesque latronum principes quoscumque Romanis paccatos esse uel transfugere ad eos uelle sentirent quasi cōes hostes interficiebant: solumque in occidendis uita dignis cōcordes erant. Et pugnantium quidem nocte dieque clamor perpetuus oriebatur: sed metu acerbiores erant lugentium quæstus. Et assiduas quidem lamentationes causas calamitates præbebant: timor autem includebant ululatus: atque obmutescente dolore præ fortitudine tacito gemitu cruciabantur: neque iam aut reuerentia uiuis apud domesticos erat: neque mortuis cura sepulturae habebatur. Quorum amborum hæc causa erat quod quisque de se sperabat. In omni enim re amicos remiserant: qui cum seditiosis non erant: quasi continuo modis omnibus morituri. At uero seditiosi congesta in tumulum cadauera concalcantes dimittebant: & ex mortuis haurientes audaciam quos sub pedibus cernerent immanius scæuiebant: semperque aliquid in se perniciosum excogitantes: & quod uisum fuisset sine miseratione facientes: nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeo ut etiam sacris materiis ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemque pontificibus placuisset: idque uiginti cubitis altius ædificaret: rex quidem Agrippa ex mote Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est ligna & magnitudine simul directa proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto Ioannes his sectis quod sufficere longitundinem credidit: turres ædificauit & aduersus eos constituit qui desuper a templo pugnant. Post muri ambitum contra exedram occidentalem admotis qua solum poterat quod aliae partes ratibus ex longinquo fuerunt occupatae. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit: & priusquam in his quicquam poneret Romanos adduxit. Etenim Titus postquam partem ad se collegit exercitus alius uero ut ad Hierosolymam occurrerent scribit: Caesarem profectus est. Erant autem tres legiones quae pridem sub eius parte Iudaeam uastauerant: & duodecima quae olim cum Cestio male pugnauerat: quae licet per id fortitudine esset insignis: tunc tamen eorum etiam memoria quae: pertulerat alacrius ad uindictam properabat. Harum quidem quintam legionem iussit sibi per Ammaus occurrere. Decimam uero ascendere per hiericunta. Ipse quidem cum cæteris regressus est: quo regum quoque subsidia plurima quadudum multique Syri auxiliatores comitabantur. Suppletum est autem quattuor legionum quantum Vespasianus electum cum Mutiano miserat in Italiam: ex his qui cum Tito accesserant. Duo namque milia de Alexandrino exercitu lecta: tria milia uero ex Euphrate cum sequebantur & amicorum spectatissimis beniuolentia simulque prudentia Tyberius Alexander: qui antea quidem Aegyptum administrauerat: tunc autem dignus qui exercitum regeret: propterea iudicatus quod primus incipienti fuit hospes imperio: & cum fide clarissima incertae fortunae sociatus est: idemque consultor in usus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Describitur ordo Titi & militum & omnium aliorum in eundo Hierosolymam: peruenit Gophnam oppidum quod Vespasianus coeperat: ciuitatem tentat adire: tandem coactus est si uoluit euadere irruere in hostes: ad suos salutem se recepit.

III. CAP. III. Rogredientem uero in hostilem terram Titum antecedeant regia omniaque auxilia post eos uiarum stratores castrorumque metatores. Deinde rectorum sarcinae atque armati. Post hos ipse Titus & alios lectos habens & signiferos: quoque agmen equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant: & secundum illos una cum lectis Chiliarchi & praefecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa: & ante signa tubicines: deinde acies senum uirorum ordinibus dilatata. Seruile autem uulgus a tergo cuiusque agminis: & ante hos sarcinae. Omnium uero nouissimi mercenarii eorumque custodes coactores armorum. Procedens autem decenter exercitus: ita ut mos est Romanis in Gophnam per Samaritiden uenit: quae & prius ab eius parte fuerat occupata: & tunc praesidiis tenebatur. Ibi autem unam moratus est uesperam: mane inde proficitur: peractaque in die mansione: castra ponit in loco quem iudaei sermone patrio Ruborum uallem uocitant: iuxta uicum quendam Gabathsaule nomine: quod significat uallem Saul: distantem ab Hierosolymis stadiis fere triginta. Hinc sexcentis prope lectis equitibus comitatus perrexit in ciuitatem quam tuta esse: Iudaeorumque animos exploraturus: si forte conspecto priusquam ad manus ueniretur metuerent. Audierat enim quod erat uerum: a seditiosis & latronibus oppressam populum desiderat quidem pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset nihil conari. Quandiu quidem mane per uiam quae ad murum duceret equitabat. Nemo autem portas aperuit. Vbi uero itinere ad turrin saxeam declinato transuersum agmen equitum duxit infiniti subito prosiliunt: qua muliebres turres uocantur: & per eam quae

contra monumentum Helēnæ porta est egressi equitatum intercedunt: atque alios etiam tunc uia currentes ne cum his qui deuerterent sese iungerent a fronte oppositi prohibuerunt. Titum uero cū paucis separant. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: a muro. n. cuncta fossis patebant. & transuersi erant hostes: multisq; materiis impedita. Ad suos autem in aggere constitutos recursus intercedente hostili manu desperabantur. Quoꝝ pleriq; impatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum reuerti ipsi et fugiebāt. Titus autē in sua tantum fortitudine sitam esse p̄spiciens spem salutis flectit equum: & ut sequerentur cum clamore comites adoratus in medios hostes irruit ut ad eos trāsire festinans. Quo quidem tpe maxime intelligi potuit & belli momenta & imperatoris pericula deum curare. Tot. n. aduersus Titum missilibus quom̄ neq; galea neq; thorace septus esset non bellator. n. sed explorator: ut dixi: p̄cesserat: nullum in eius corpus delatum est: sed tanq̄ ne eum ferirent ex industria mitterentur oīa p̄teruolabant. Gladio uero semper a lateribus instantes dirimēs multosq; ante ora subuertens sup̄ cadētes agebat equū. Illoꝝ at clamor erat p̄ audaciam Cæsaris ut eum aggredierentur cohortatio. Fugaq; & discessio repētina quocūq; diuerteret cursū. Huic at se periculo participes cū a tergo & a lateribus foderent adiunxerant. una enim erat cuiq; spes salutis uiam cito patefacere priusq; circūuētus opprimeretur. Deniq; duo ex minus pertinacibus alter cū equo percussus est: altero uero deiecto & occiso equus eius abductus est. Titus uero iam cum cæteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem q̄ aggressione prima superiores fuerant inconsulta spes aīos extollit: magnamq; his posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

Titus ciuitati nocte appropinquat: castra ponit in monte oliuarum dicto: exeunt Iudæi: i legionē decimam irruunt fugantq; Romanos: nuntiatur Tito: fert auxilium: dimicatur utrinq;: Titus tandē legionem liberat.

CAP. III.

Aesar aut postq̄ ex Ammaus agmen sibi solatiū est nocte luce inde digressus ad locum q̄ scopos appellatur accedit. Vnde iam & ciuitas & clari tēpli magnitudo cōspici poterat: qua pte septentrionalē regionem cōtinens ciuitas humilior proprie Scopos noīatus est: distans a ciuitate stadiis septem: ubique duabus legionibus simul quinq; uero retrorsum stadiis tribus castra muniri iubet. Labore nanq; nocturni itineris attritos milites progredi uisum est ut sine fortitudine murum struerent. Mox autem cœpto edificio decima quoq; legio p̄ Hiericunta aderat a Vespasiano p̄occupata: ubi quædam pars armatorum i p̄sidio fuerat collocata. His aut p̄ceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere qua in pte mons q̄ appellatur oliuarum contra ciuitatem ab oriente situs est atq; interiacente ualle discernit: cui nomen est Cedrō. Intra ciuitatem uero sine requie confugientium dissensionē tum primum ingens subito bellū foris interueniens refrenauit: & cū stupore seditiosi Romanorum castra inspectātes trifariā distributa malam inter se iniere concordia: rationemq; inuicē req̄rebat quidnā expectarent: qd ue perpeffi tres muros contra uitam suam paterent opponi: bellaq; tanta se fundente licentia tanq̄ spectato res bonorum op̄e sibiq; utilium residerent mœnibus clauis remissisq; armis ac manibus nosmetip̄os profecto exclamat aliquis tantummodo fortes sumus: Romanosq; at lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atq; alios congregantes exortabantur: raptisq; armis subito in legionē decimā ruunt: perq; uallem facto impetu cū ingenti clamore mur̄ edificantes Romanos aggrediunt. Illi at in opere distributi armis ob eā causam plariq; depositis: nec. n. excursum Iudæos ausuros esse credebant: & si maxime uellent aīos eorum seditione distractum iu arbitrabant. P̄ter opinionem p̄turbati sunt: atq; opere quisq; derelicto confestim alii recedere. Multi autem ad arma p̄perantes priusq; se in hostes corrigerent feriebantur. Plures at Iudæis sp̄ adiciebantur eoz̄ freti uictoria qui p̄cesserant: & q̄ cū pauci essent multiplex numerus & sibi & hostibus uidebant: q̄ secunda fortuna uterentur. Romani autem maxime ordinari consueti cum decore atq; p̄ceptis bellum gerere sciētes ex perturbatione trepidabant. Vnde tunc quoq; p̄uenti aggressione cedebant. Siquando tamen sese conuerterent ab insequentibus occupati & a cursu reprimebant iudæos & ob impetum minus cautos feriebant. Semper uero excursione gliscente magisq; turbati postremo castris pulsi sunt: totaq; legio in periculum uentura fuisse uidebatur: nisi hoc mature sibi nunciato Titus eis tulisset auxiliū: multisq; increpans ignauiam & suos a fuga reuocasset. Iudæosq; a latere ipse cum his irruēs quos circa se habebat electos: multos quidem occidisset: plures uero sautiasset. Omnes autem in fugam uertisset: atq; in uallem p̄cipites compulisset. Illi autem in prono loco multa mala perpeffi postquā in aduersam partem euasere. Flectunt se iterum & ualle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem bellatum est. Paulo autem post meridiem Titus his qui secum erant in subsidio collocatis: aliisq; cohortibus aduersus excurrentes oppositis: reliquum agmen ad murum i summitis edificandam remisit. Iudæis autē hac fuga esse uidebatur. Cūq; speculator quem in muro posuerant amictu agitato signum dedisset: frequentissima multitudo tanto impetu p̄siliit: ut eorum cursus immanissimis bestiis esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantiū nemo impetū sustinuit: sed tanq̄ machina p̄cussū agmen cōtinuo dissipatū est: pulsiq; in montē refugiūt. In ascensu at medio Titus cū paucis relictus: multūq; monentibus amicis q̄ pro impatoris reuerentia cōtēpto piculo perducatē ut mortem appetētib; Iudæis cederet. Neq; p̄ his i discrimē uēiret: quos ante ip̄m saluos eē nō

oporteret: sed potius fortunam suam reputaret quod non militis officio fungeret: uerum & belli & orbis terrarum dominus esse: ne in fugam uerti uideretur in quo omnia niterent. Hac autem ne audiret simulans & ad se recurrentibus obstabat: eosque in ora feriens cum ui obniterent occidebat: & in galeam repente incubens multitudinem repellebat. Illi autem & uiribus eius & obstinatione perterriti: ne tamen quidem in ciuitatem fugere: sed in utrumque latus ab eo declinantes rursus fugientes insequerentur. Quos tamen aggressus a latere ipso quoque impetum praepediebat. Dum haec agunt etiam illos qui superiora castra muniabant: ubi fugere inferiores uidere metus ac turba occupat: totumque agmen dispergitur suspicantium: excursus quidem Iudaeorum ferre non posse. Titum uero in fugam reuersum. Nec enim unquam illo manente alios fugitiuos fuisse: & tanquam laruali terrore circumdati alius alio ferebant: donec quidam cum in medio bello uersari imperatorem uidisset: plurimum metuentes uniuerso agmini suorum eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaque pudore reuocati & fuga maius aliquid sibi exprobrantes quod Caesarem deseruissent: totis uiribus in Iudaeos utebantur: & semel ad descensum transuersi urgebant eos in decliuia. Illi autem in pedem recedentes pugnabant. Cuiusmodi Romani plus possent: eo quod superiores erant: in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil addentem obsequio neque inuidia detrahentem uerum dicere oportet: ipse Caesar his totam legionem periculo liberauit: atque ipse castra muniendi copiam militibus praebuit.

Remisso aliquantisper bello oritur discordia inter eos: in duas partes se ditio remanet: Titus ad ciuitatem electos milites mittit: explanare fecit omnia ita ut repletum sit quicquid cauum erat. CAP. V.

Emissa autem paulisper bello externo: interea intestinum se ditio suscitauit. Azymorumque instante die qui est aprilis mensis quartusdecimus. Hoc enim se primum tempore opinantur Iudaei ab aegyptiis esse liberatos. Eleazarus quidem cum sociis portam subaperiens introire cupiebat: ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die festo ad protegendas insidias ausus est: & suorum quosdam ignotiores armis sub ueste latentibus instructus. Quorum plerique de industria aggressi erant occulte: inter alios phari occupandi gratia submitit. Illi autem postquam intrare uestimentis abiectis: subito armati apparuerunt. Magna uero statim turba circa templum ac tumultus erat: cum alienis quidem a se ditioe populus oibus discrimen imputaret. Zelotae uero sibi met solum insidias comparatas. Verum hi quidem relicta portae custodia & alii expugnaculis disilientes priusquam manus consererent in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati & circum templum appulsi conculcabantur: cum lignis passim ferroque caederentur. Multos ociosorum inimici priuato odio quasi diuersae factionis socios interficiebant. Et quicumque ante haec insidiatorem aliquem offenderat tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficeret inducias concessere nocentibus: progressosque ex cloacis dimiserunt. Ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo quae tripartita fuerat in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo contra excursus quidem lectos equites ac pedites quos satis esse arbitrabatur: alium uero exercitum iussit totum quod erat usque ad muros spacium complanare. Cunctis igitur materiis ac sepiibus dirutis quibus hortos ac lucos incolae praemunierant: omni quoque opposita: quibus mansueta silua: excisa repletum est quicquid erat cauum & uallibus impeditum. Saxorum autem eminentissimis ferro truncatis: humiliorem totum illum tractum a Scopo usque ad Herodis monumenta fecerunt: serpentiū stagnum contentia quae Colymbethra uocatur.

Iudaei Romanos quaerunt decipere instituunt quosdam qui pacem simulant: Romanosque uelle introducere: Titus noluit quia suspecta erat ei talis inuitatio. CAP. VI.

Is denique diebus iudaei Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra muliebres quae sic appellantur progressi turres simulato quod pacis eos studiosos pepulissent: eo quod timerent imperum Romanorum: ibidem uersabantur & alter sub altero uitabundi latebant. Alii uero per muros dispositi populumque se esse simulantes clamore pacem implorabant: foedusque poscebant portasque se patefacturos esse pollicentes inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes una etiam contra illos ueluti portis eos ambigeret lapides iaciebant. Illique se ui percurrere aditus uelle simulabant & ciuibus supplicare. Cuiusmodi ad Romanos sepiissime ire conarentur: reuersique perturbatis similes uidebantur. Verum haec eorum calliditas apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium. Illos uero ciuitatem sibi aperturos sperabant: opusque aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio: quia rationem non haberet.

Quidam ex Romanis ad urbem usque accedentes eo quod crediderunt illis: interficiuntur: multi feriuntur: unde irascitur multum Titus propter inobedientiam eorum eisque arguit. CAP. VII.

Ridie namque prouocatos eos ad factionem per Iosephum: nihil mediocre sentire cognouerat. Etiam nunc milites mane loco suo praecipit. Iam uero quidam opibus oppositi partibus armis ad portas excurrere coeperat. Hi autem qui expulsi uidebantur: primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portae propinquabant cursu eos circumueniunt & a tergo

persequerentur. Qui uero in muro stabant lapidū his multitudinem oīgentūq; talorum simul ifan-
dunt: adeo ut multos quidē necarent plurimos aut sautiarent. Nec. n. facile erat a muro diffugere:
aliis retro uolenter instantibus. Et p̄ter hoc pudor q; rectores peccauerant: itemq; metus in delicto
p̄seuerare suadebat. Quāobrem hostes diu decernētes multis uulneribus acceptis neq; paucioribus
redditis. Postremo eos a quibus circūuenti fuerant repulere. Quos tamē recedentes usq; ad Helenæ
monumentū iudæi urgendo iaculis sequebantur. Deinde insolēter fortunæ maledicentes & Roma-
nos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alta sublata crispantes tripudiabant & cū læricia uocifera-
bantur. Milites at̄ interminatio principū & Cæsar iratus hmōi oratiōe corripuit. Iudæi quidē quos
sola regit desperatio oīa cū deliberatione faciūt atq; prudentia: fraudes & insidias cōponendo: eorū
que dolos fortuna p̄sequit q; sunt morigeri: sibiq; inuicem beniuoli ac fideles. Romani uero qbus
ad disciplinam & cōsuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur. Nunc contrario peccant
& intēperantia manuum debellantur: quia oīum est pessimū præsente Cæsare sine rectore dimican-
tes. Certe inquit plurimū ingemiscunt militiae leges: plurimum pater cū hoc uulnus audierit. Ille q
dem cū bellando senuerit nunquā isto modo peccauit. Leges aut̄ si cū in eos qui minimū aliqd̄ prae-
ter ordinem mouerint mortē uindicēt: nunc totū deseruisse exercitū uideant. Modo at̄ scituros esse
qui arroganter egere: q; apud Romanos ēt uincere sine p̄cepto ducis infamiae est.

Intercedunt cōmilitones pro illis apud Titum: admonens eos indulget illis: cogitat ulcisci iudæ-
os: castra ponit prope ciuitatem: ordinat legiones circa ciuitatem: describitur situs ciuitatis & templi
per Solomonem ædificati: & quomodo distinguebatur secundum loca sacerdotum & uirorum &
mulierum.

CAP. VIII.

Aec Titus ad rectores locutus cū indignatione: certū erat quia lege in oēs erat usus.
Et hi quidem abierunt aīs quasi iam iamq; iuste morituri. Circūfusa uero agmina Titū
h pro cōmilitonibus obsecrabant: paucorūq; temeritatem condonari cunctorūq; obedientiae
precabantur emēdaturus: peccatū. n. p̄sens futuræ cōpensatione uirtutis. Placatus ē Cæ-
sar utilitate simul ac p̄cibus. Nāq; unius hoīs aīaduersione usq; ad factum promouendū
putabat: multitudinis uero ad ueniā. Militibus quidē reconciliatus est multū monens: ut post hæc
prudētius agerent. Ipse uero quēadmodū iudæorū ulcisceretur insidias cogitabat. Interuallo qd̄
usq; ad muros ciuitatis erat per quadriduum coæquato sarcinas aliamq; multitudinē cupiens tuto
traducere militū ualidissimos a septētrionali tractu in occidentem septenos p̄ ordinē cōtra murū p̄re-
dit altius ualle depressa. Peditibus aut̄ in fronte ac post eos equitibus acie terna dispositis: cū singuli
ordines septenos haberent: semoti sagitarii stabant. Excursibus at̄ iudæorū tanto agmine circūclusis
impedimenta trium legionū: itēq; alia multitudo sine timore transit. Ipse qd̄em Titus cū p̄pe duos
bus stadiis adesset muro: ad anguli eius partē contra turrim quæ appellatur p̄sephina castra ponit.
Ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens flectitur ad occidentē. Altera uero p̄s exercitus eam
turrim uersus quæ appellatur Hippicos muro circumdat. Dum stadiorum spatium similiter a ciuitate
descendens. Decima tamē legio in oliuarū monte ubi erat manebat. Ciuitas at̄ trino muro circūda-
ta erat: nisi qua uallibus inuis cingebatur. Ex ea nāq; pte unius muri habebat ambitū: & ipsa quidē
super duos colles erat cōdita contrariis fontibus semet inspicientes interueniente ualle discretos: in
quā domus creberrime desinebant. Colliū uero alter quo superior ciuitas sedet: multo est excellior
& in p̄lixitate directior: adeo ut quoniā turū erat castellum quondā a Dauid rege uocaretur. Is pa-
ter Solomonis fuerat: qui primus templū ædificauerat. A nobis at̄ for̄ superius ædificatū est. Alter
aut̄ qui appellatur Acra: inferiorē sustinet ciuitatē: & undiq; decliuus est. Contra hunc aut̄ tertius col-
lis erat natura humilior quā Acra: & alia lata ualle ante diuisus. Verū postea qua tēpestare Afamo-
næi regnabant: & uallē aggeribus repleuerūt. ut tēplo coniungerent ciuitatē: & Acræ altitudinem
cæsam humiliorē fecerant: ut ex ea quoq; phanū supeminens cerneretur. Vallis aut̄ q̄ Tyropæon ap-
pellatur qua parte diximus superioris ciuitatis collem dirimi: ab inferiori usq; ad Siloā pertinet. Ita. n.
fontē qui dulcis est ac plurimus uocabamus. Foris aut̄ ciuitatis duo colles p̄fundis uallibus cinge-
bantur: & utrinq; obstantibus rupibus nulla ex pte adiri poterāt. Trium uero muroꝝ uetustissimus
quidem p̄p ualles imminentemq; his desup collem quo erat cōditus: facile capi nō poterat. Ad hoc at̄
quod loco præsabat etiam firmissime structus erat Dauid & Solomonis aliorūq; interea regum lar-
gissimis impensis operis sumptibus decore. Hac uero parte incipiens a turri cui nomen est Hippicæ:
& ad locum qui dicitur Xystus pertinens. Deinde curiæ coniunctus in occidentem tēpli porticū desi-
nebat. Parte aut̄ altera ad occidentē ex eodē loco ductus: per eum q̄ uocatur Bethso descendens i Es-
senorū portā. Deinde supra fontē Siloam in meridiem flexus: atq; inde rursus in orientē uersus qua
stagnum Solomonis est & usq; ad locū pertinens quē Ophlan uocant: cum orientali porticu templi
coniungit. Secundus aut̄ murus ex porta quidē habebat initium quā Genath appellabant. Hæc aut̄
fuerant muri prioris. Septētrionalem uero tantūmodo tractum ambiens usq; Antoniam ascende-
bat. Tertio muro turris Hippicos principiū dabat unde ab Beroe tractum pertinens. Deinde ad P̄se-
phinam turrim ueniens contra monumentū Helenæ quæ Adiabenoꝝ regina fuerat Iza regis filia: &

per speluncas regias in longum ductus: a turri quidē in angulo posita flectebat contra fullōis quod dicitur monumentū. Cū uetere autē ambitu iunctus in Cedron uallē quæ sic dicitur desinebat. Hoc muro eam partē ciuitatis quā ipse addiderat Agrippa cinxerat: cū esset oīs ante nuda. Exuberans. n. multitudine paulatim extra mœnia serpebat: templiq; septētrionali regione colli p̄xima ciuitate ad iuncta non paululum processerant: quin & quartus collis incolebat cui nomē est Bezetha: situs quidem ex aduersum Antonia fossis aut altissimis separatus quæ de industria ductæ sunt ne Antonia fundamentis colli adherentibus & accessui facilis sit. & minus æditus: unde et fossæ altitudo plurimum turribus celsitudinis adiciebat. Nominata ē pars addita ciuitati uoce idigena Bezetha: quod græco sermone dicitur noua. Eius autē partes incolis p̄tegi desiderantibus pater huius regis eodē nomine agrippa murū quidē ita ut p̄diximus: inchoarat. Veritus autē Claudiū cæsarem ne magnificentiam constructionis ad nouarū rerū ac discordiæ suspitionem traheret: fundamentis tantūmodo iactis ab opere desistit. Nec. n. expugnabilis esset ciuitas si p̄fecisset muros ut cœperat. Saxa. n. uiginti cubitis longa. & decē lata contexebant: quæ neq; ferro facile suffodi possent: neq; machinis demoueri. Hisq; murus dilatabat: profecto autē tantum altitudinis quoq; plus habuisset: si eius magnificentia q̄ ædificium aggressus erat minime fuisset inhibita. Rursus autē idem murus et iudæorū studio fabricatus ad uiginti cubitos creuit & murus q̄dem binis cubitis: propugnacula uero trinis habebat: totaq; multitudo eius ad uiginti quinque cubitos etigebat. Murū autē supereminebant turres: uiginti q̄dem cubitis in altitudinē: uiginti uero in lōgitudinē quadratis angulis structæ sicut ipse murus plane ac solide. Præterea structura ac pulchritudo saxorū nihil erat tēplo deterior. Post altitudinē uero turriū solidum uiginti cubitis elatam: cellæ desuper ac cœnacula erant: aquarumq; pluuiarum receptacula ex tortuoso latique singulorum ascēsus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat. A turris autem interuallo cubitos ducentos. Medius uero murus in quatuordecim turres: & antiquus in sexaginta diuisi erant. Omne autem ciuitatis in gyro spatium trigintatribus stadiis finiebat. Cum autē totus admirabilis esset tertius murus admirabilior p̄sephina turris ad septētrionē occidentēq; surgebat in angulo: qua parte Titus castra posuerat. Ex ea nāq; per septuaginta cubitos ædita sole orto Arabia prospici poterat: & usq; ad mare: itēq; ad ultima finiu hebræorū. Erat autē octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos & iuxta duæ: quas Herodes rex in antiquo muro ædificauerat: quæq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate uniuersis quæ toto orbæ essent præstabāt. Nam p̄ter naturalem aī libertatē rex pro amore ciuitatis operū excellentiā propriis affectibus indulgebat personisq; tribus carissimis: quarū noībus turres appellauit fratri & amico & coniugi memoriam dedicādo. Illi quidē ut dixi: amoris eā perēptæ. His autē bello amissis cū fortiter decertassent. Hippicos quidē turris amici uocabulo dicta quatuor angulis erat. Latitudinēq; & longitudinē uiginti quinque cubitorū & celsitudinē triginta nusquā inanis. Supra soliditatē aut saxisq; adunatā cōpaginē: puteus uiginti cubitis altus erat imbribus excipiendis. Sup hunc aut duplici tecto domus uiginti quinque cubitis alta: in quæ uaria mēbra diuisa: & desuper eam minæ q̄dem binis propugnacula uero ternis cubitis ambiebant: & oīs altitudo ad septuaginta quinque cubitos numerat. Secūda uero turris quā fratris noīe Phaselon appellauerat: æque lata fuerat ac longa cubitis quadragenis. Per totidē aut cubitos in pilæ modū facta & solida eius altitudo surgebat: & super hanc decē cubitis ædita porticus erat instructa brachiis: itēq; propugnaculis septa. In media uero porticu supeminens alia turris stabat in mēbra magnifica & balneas: nequid regalis ei usus uideret deesse. In summo autem p̄pugnaculis minisq; erat ornata: cum oīs eius celsitudo p̄pe ad nonaginta cubitos tolleret: & specie quidem uidebat assimilis Phariæ turri: q̄ alexandriā nauigantibus ignē procul ostendit: ambitu uero ampliore dilatabat. Tunc autē tyrannicū domiciliū existebat Simonis. Tertia uero turris Mariana: sic. n. regina uocabat usq; ad uiginti cubitos facta: per uiginti alios patebat in latitudinē tendebat & magnificentiora cæterisq; ornatiōra diuersoria sustinebat: cū id p̄prium seq; dignū esse rex putauisset ut uxoris noīe appellata turris plus haberet pulchritudinis q̄ q̄ uiro: noībus uocitæ sunt: sicut illæ munitiores erantq; cui scēmina nomen dederat: & cuius oīs altitudo per. ly. cubitos erigebat. Sed quāquam tres turres tantæ magnitudinis erant: ex loco tamen quo erant sitæ multo uidebant esse maiores: nā ipse antiquus murus in quo erāt excelso loco fuerat cōditus: & ipsius collis uelut q̄dam uertex altius p̄pe ad. xxx. cubitos eminebat: supra quē turres positæ multū sublimitatis asumpserant. Mirabilis et fuit lapidū magnitudo: nec. n. ex uulgaribus saxis: aut quæ hoīes ferre possent: uerū secto marmore candido & singulis p. xx. cubitos longis latisq; x. ac per quinque altis erant ædificatæ: quæ ita inter se copulata erant: ut singulæ turres singula saxa uiderent. Sic autē manibus artificū in faciē angulosq; formata ut nusquā iunctura cōpaginis appareret. His autē in septētrionali parte positis itus aula regia cōiungebat narratione omni p̄stantior: nec. n. uel magnificentia uel structura operis aliqua ex p̄te superabat: sed tota quidē muro p̄ triginta cubitos ædita cicta erat. Aequali autē ambitu turribus ordinatissimis ambiebat: itemq; muro: receptaculis & cœnaculis lecto: & cœnariū capacibus. Inenarrabilis autē fuit saxorū uarietas: collectisq; ibi plurimis q̄ ubiq; rara uidebant: & fastigia simul p̄ceritate trabiū & ornamentorū claritudine mirabilia. Membro: autē altitudo & in

numerosæ spēs ædificii plenæq; oīa suppellectilis cū pleræq; in singulis ex auro essent atq; argento.
 Ad hæc multæ porticus alia per aliam in circulū flexæ colūnæq; in singulis: & quæ inter eas sub di-
 uo patebant spatia cū essent utiq; uiridi siluisq; uariata: cū prolixas ambulationes habebat altis euri-
 pis cinctas: & cisternis ubiq; signor; æneor; plenis: quibus aqua effundebatur: multæq; turres man-
 suetarum circū latices colūbarum. Sed. n. neq; p merito expōi regia qualis fuerit pōt. Habet memo-
 ria cruciatū referens quantas res latrocinialis flāma consumpserit: nec. n. hæc a Romanis incēsa sunt
 sed ab insidiatoribus intestinis: ut supra memorauimus in principio dissensionis. Et ab antonia qdē
 corripuit ignis: transiit at in regiam triūq; turrium tecta corripuit. Phanum autē conditū erat: ut dixi
 supra durissimū collē. Et initio quidem uix tēplo atq; aræ sufficiebat: iacēs in sūmo planicies: q; un-
 diq; p̄ceps erat atq; decliuus. Cum autē rex Solomō qui ēt templum ædificauerat: muro eius partem
 ab oriēte cinxisset: una porticus aggeri est imposta: & manebat ex aliis partibus nudum q; a sæculis
 posterioribus semper aliquid aggeris accumulante populo coæquatus collis effectus est. Perrupto
 autē septētrionali quoq; muro tantū assumpserunt spatū quantū postea totius phani ambitus incluse-
 rat. Triplici autē muro colle circūdato sæpe maius opus extructū: in quo longa sæcula cōsumpta sunt
 oēsq; thesauri sacri quos toto orbe missa deo munera repleuerant tā in superiore ambitu q̄ inferiore
 tēplo ædificatis: cuius quod hūmillimū fuit trecentenis cubitis munierant. In quibusdā uero locis
 pluribus non tamē oīs altitudo fundamentor; uideri poterat multum uallibus obrutis: ut angustas
 nias oppidi coæquarent. Saxa uero quadragenū cubitor; magnitudinis erant. Nam & pecuniarum
 copia & populi largitas maiora dictu conabant: quodq; nunquā posse perfici sperabat: diuturnitate
 ac perseuerantia explicabile uidebat. Tantis at fundamentis digna erant opa imposta duplicis por-
 ticus. Omnes quas colūnæ sustinebant qnis & uicenis cubitis altæ de singuli saxis marmore candi-
 do & laq̄aria cedrina protegebāt. Quor; naturali magnificentia quodq; ligno rasili erat apteq; co-
 hærebant opæpretium spectantibus exhibebant: nulloq; aut pictoris aut sculptoris opere extrinsecus
 ornabant. Latæ autē pro. xxx. cubitis erant: omnisq; gyrus earum sex mēsurā stadior; cū antonia cō-
 cludebatur. Totū autē sub diuo spatium uariabat oīum quidem generū lapidibus stratū: qua uero
 ad secundum templū ibat cancellis: septem saxeis ad tres cubitos altis: nimiumq; grato opere factis
 ubiq; æquis depositæ interuallis colūnæ stabant: legem castimonie p̄monentes aliæ græcis aliæ la-
 tinis in sanctum locū transire alienigenas nō debere. Sanctum. n. uocabat alterū phanum & quatuor-
 decim gradibus ascendebat a primo: quadratūq; sursum erat & proprio muro circūdatum. Cuius
 exterior celsitudo quāuis quadraginta cubitis surgeret tamen gradibus tegebatur. Interior uiginti-
 quinque cubitis erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata nō tota pars interior cernebat col-
 le obrecta. Post quatuordecim aut gradus spatū erat usq; ad murū. ccc. cubitis planum. Hic rursus
 alii quinque gradus & scalæ ad portas ducebant: a septētrione quidem ac meridie octo quaternæ utri-
 que uidelicet: duæ uero ex oriente. Necessario nāq; proprius locus religionis causa mulieribus desti-
 natus muro discernebat: altera quoq; parte opus esse uidebat. Contra primā uero secreta erat ex aliis
 regionibus una porta meridiana & una septētrionalis: quibus ad mulieres introiebatur: per alias. n.
 transire ad mulieres nō licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat. n.
 locus ille pariter indigenis & hospitibus scemini religionis cā uenientibus. Occidua uero pars nul-
 lam portam habebat: sed p̄petuus ibi murus erat extructus. Inter portas at porticus a muro intro p̄pe
 ad thesauros aduersæ magnis ac pulcherrimis columnis sustinebant. Erant autem simplices ac p̄ter
 magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autē aliæ quidem auro & argēto undiq;
 tectæ erant itemq; postes ac frōtes. Vna uero extra templū ære corynthio quæ multum argento iclu-
 sas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis al-
 tæ: quinifdenis etiam latæ. Post introitum uero ubi latiores fiebant tricenis utrinq; cubitis exedras
 habebant exemplo quidem turrium longas: & latas: supraq; uero quadraginta cubitis celsas. Singu-
 las autē binæ colūnæ duodecim cubitor; crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum ma-
 gnitudo par fuit. Quæ uero supra corynthia posita erant quo mulieres conueniebant ab oriente ape-
 riebatur. Porta templi sine dubio maior erat: quinquaginta enim cubitis surgens quadraginta cubi-
 torum fores habebat: ornatūq; magnificentiore: quoniam crassiori argento atq; auro uestiebatur
 quod quidē nomē portis insuderat Tyberii pater Alexander. Gradus autem quidecim a muro qui
 mulieres segregabant ad maiorem portam ducebant. Nāq; illis qui ad alias portas iter dirigerent
 quinque gradibus erant breuiores. Ipsum uero templum in medio positum hoc est phanum sacrosan-
 ctum duodecim gradibus ascendebatur. Et a fronte quidem altitudo eius & latitudo centenos cubi-
 tos habebat: pene autem quadraginta cubitis angustior erat. Aditus enim ueluti quibusdam hume-
 ris utrinq; uicenum cubitor; producebantur. Prima uero eius porta septuaginta cubitis alta erat: &
 uiginti quinque lata: neq; fores habebat: cœli enim secreta q; interclusa erat significabant: Erantq; totæ
 frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus auro: quæ circū phani portam splen-
 dida cūcta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars duplici tecto fulgeret: adiacens
 ei prima porta patebat in altitudinem perpetuam perq; nonaginta cubitos tollebat cū longa qua

draginta cubitis esset ac uiginti transuersa. Ipsius uero ædes tota inaurata erat: ut dixi: & circum eas saxeus paries. Desuper aut̄ habebat aureos pampinos unde racemi statura hominis dependebant: & q̄ duplex tectum erat templi exteriori humilior uidebatur: & fores habebat aureas quinquaginta & quinque cubitis altas: sexdecim uero latas. Et ad hæc aula eū longitudine pari: hoc est uelum Babyloniū Hyacintho & bysso & cocco & purpura uariatū mirabili opere factū: neq̄ rationis inopia colorum permixtione: sed uelut oīum rerū imaginem p̄ferens. Cocco enim uidebatur ignem imitari: & bysso terram: & Hyacintho aerem ac mare purpura. His quidem coloribus: Bysso aut̄ ac purpura natiuitatem: quoniam byssum quidem terra: mare aut̄ purpuram gignit. Eratq̄ in eo perscripta oīs cœli ratio p̄ter signa. Introgressos aut̄ in templū planicies excipiebat: cuius altitudo habet quidem sexaginta cubitos & longitudo totidem: ac latitudo uiginti. Rursus aut̄ quadraginta cubitis diuisi erant. Et prima quidē pars ad quadraginta cubitos auulsa. Hæc tria mirabilia & p̄dicanda opera cunctis hoībus habebat. Candelabrū & mensam & thuribulū. Septem uero lucernæ stellas errantes significabant. tot. n. ab ipso candelabro diuidebantur. Duodecim uero panes in mensa positi signorū circulum atq̄ an̄um. Thuribulum aut̄ per. xiii. odores quibus replebatur ex mari & i hospito & inhabitabili designabant oīa dei esse deoq̄ seruire. Intima uero templi pars uiginti cubitorum erat. Discernebatur autem similiter uelut ab exteriori nihil quæ profus in ea erat positum i accessu uero & inuoluta & inuisibilis oībus habebatur sanctique sanctum uocabatur. Circa latera uero inferioris templi multa erant membra peruia triplici tecto suspensa: & ad utrunq̄ latus ad eam introitus a porta patebat. Desuper aut̄ pars eadem membra non habebat: quo minus erat angustior: celsior aut̄. xl. cubitis nec ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim ad. xl. cubitos omnis celsitudo: cū in solo centum cubitos habeat. Exterior aut̄ facies nihil quod animus aut oculi mirarentur non habebat. Crustis. n. aureis grauissimis undiq̄ tecta ultra primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur contentium oculi quasi solis radiis auerterentur. Hospitibus quidē adeuntibus procul monti niueo similis uidebatur. Nam ubi deauratū non erat templum candidissimū erat. In summo autem aureis ueribus horrebat acutissimis: ne ab insidentibus auibus pollueretur. Nonnullorum aut̄ saxoꝝ eius longitudo. xly. cubitis erat: altitudo quinque: & latitudo sex. Ara uero pro templo quindecim cubitis alta: lata uero & longa cubitis quadragenis quadrataq̄ stans ueluti cornutis angulis eminebat: & a meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. Sine ferro aut̄ constructa erat: nec unquā eam ferrū tetigerat. Templū aut̄ aramq̄ cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima usq̄ ad cubitum surgens: quæ populū a sacerdotibus segregabat. Gonorrhœos hoc est semine fluentes iteq̄ leprosos tota ciuitas arcebat: & sceminis menstrua soluentibus clausa erat. Prædictum aut̄ limitē ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri aut̄ qui non per oīa casti fuissent: ab interiori aula & qui essent a sacerdotibus prohibebantur. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducentes cæcitas causa munere non fugebantur cū incolumibus intra limitē aderant partesq̄ generis conseq̄uebantur: uestibus tantū utebantur plebeis: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat amiciebatur. Ad altare uero templūq̄ accedebant carentes omni uitio sacerdotes ueste quidē amicti bislyna: maxime uero mero abstinentes ac sobrii religionis causa ne quid res diuinas faciendo peccarent. Pontifex aut̄ cum ipsis non tamen semper ascendebat: sed diebus quibusq̄ septimis & per singulos menses calendis: uel si quando prima festiuitas: atq̄ annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine præinctus eoq̄ tectus femora usq̄ ad genitalia: linteum uero habens intrinsecus demissum usq̄ ad pedes: hyacinthinum desuper indumentū rotundum ex quo simbriae penderant aurea tintinabula malaq̄ granata sustinentes tintinabulis quidem tonitrua: malis uero fulgura designantibus. Pectoris autem tegmentū uittæ cingebant. y. uariatæ coloribus hoc est auri & purpuræ cocci byssi & hyacinthi: quibus etiam uela templi diximus esse cōtexta. Habebat aut̄ chlamydem temperatam: in qua plus auri erat: habito quidem: indumento thoraci similis uidebatur. Duabus aut̄ fibulis aureis aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi maximiq̄ sardonyces scripta tribuum gentis iudeæ noīa præferentes. Ex altera uero parte. xii. p̄debant alii lapides i quatuor partes terni diuisi: hoc est Sardiū: Topacion: Smaragdus: Anthrax: iaspis: Sapphirus: Achates: Amethystus: Ligurius: Onyx: Berillus: Chrysolithus: quoꝝ singulis singula iterū cognomina erant scripta. Caput autem byssinus tiaras tegebat hyacinthis coronatis & circa eam alia corona erat aurea scripta ferens sacras litteras: quæ sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste post tempus minus autem ambitiosa utebatur: si quando adyta introibat. Solus aut̄ atq̄ semel in anno intrabat quo die cunctos ieiunare deo mos erat.

Describitur adhuc magnificentia ciuitatis & templi: eorum quæ continebatur in eo: quæ a diuersis fuerunt constituta.

CAP. IX.

d E ciuitate quidem ac templo iterum & moribus & legibus diligentius referemus. Non enim pauca super his exponenda sunt. Sed antonia quidem in angulo duarum portiarum sita erat prioris templi quæ ad occidentem septentrionemq̄ spectarent. In saxo autem fuerat extructa. l. cubitis alto & undique prærupto: quod opus Herodis fuit: ubi

maxie ingenii sui magnificentiam demonstraui. Primum. n. a radicibus saxumq; ipsum leuatis cru-
stis obrangebatur: quo & decus aderat operi & facile dilaberentur qui uel ascendere uel descendere
tentauissent. Deinde ante priores turres ædificium murus erat cubitis tribus. Intra hunc omne spaci-
um Antonia in .xl. cubitis erigebatur. Intus at regie latitudinē ac descriptionē habebat diuisam i
omnem usum habitationem & genera & species: idest atria & balnea & aulas castris aptissimas ut
quantum ad usum necessariam pertinet ciuitas uideretur magnificentia uero palatium: istar uero tur-
ris toto habitu formata quattuor aliis per angulos turribus cingebatur. Quarū cætere. l. cubitis erāt
altæ: quæ uero ad meridianum orientalemq; angulum sita erat. lxx. cubitis eminebat: ut ex ea tatum
templum uideri potuisset. Qua uero porticibus iungebatur in utrinq; descensus habebat unde custo-
des commeabant. Semper nanq; in ea Romani milites residebant: & cum armis circa custodes posi-
tis ne quid populus festis diebus noui committeret obseruabant. Castrum. n. erat impositum oppi-
do & oppidum quidem tēplo: templū uero Antonia. In hac autem porticu custodes erant: & supio-
ris ciuitatis aliud castellum regia Herodis erat. Bezetha autē collis: ita ut dixi: ab Antōia separabat: q
cū oīum esset altissimus ēt partī nouæ ciuitatis cōiungebatur: tēploq; septētrionali solus obstabat.
De ciuitate quidem ac muris eius iterum scribere plenius cupiens in præsentia satis dixi.

Quomodo Simon & Ioannes dissidebant: & eos diuisa ciuitas sequebatur: & quomodo unusq; s-
q; partem ciuitatis seorsum tenebant: Titus querit qua parte ciuitatem sit ingressurus: constituit ag-
gerem tripartitum exercitū circa ciuitatem: cogitant Iudæi cōcordari aduersus Titum & Romanos
coeuntq; in unum corpus exeunt Iudæi aduersus Romanos fugantur in ciuitatem quidam unus Iu-
dæorū capitur: sagitta demissa occiditur inde Iudæis luctus maximus oritur. CAP. X.

Vgnacissima quidem maximeq; dissentiens multitudo circa Simonē erat hominū decē
p milia præter Idumæos. l. uero. x. milium duces quibus ipse quasi dominus oīum præerat
Idumæi autem qui erant eius partium cū essent numero quinq; milia duces habebāt. Ho-
rum autem p̄cipes uidebantur Sofæ Iacobus & Cathlæ filius Simon. Ioannes autē qui
templum occupauerat: sexq; armatorum milia habebat: quos. xx. duces regebant. Tunc autē illi ac-
cesserant etiam Zelotarum depositis discordiis duo milia trecēti qui Eleazaro quem ante habuerāt
& Simone Iairi filio utebantur ducibus. His autem: ut diximus: bellum inter se gerentibus populus
erat præmium & plebis pars quæ non eadem quæ ille committeret ab utrisq; diripiebatur. Tenebat
at Simon quidem superiorem ciuitatem murūq; maiorem usq; ad Cedron: & antiquioris muri quā
tum a Siloa flectitur ad orientalem & usq; ad Monobazi aulam descendit. Is autē rex est Adiabene
gentis ultra Euphraten habitantis. Tenebat autē etiam frontē Acræ: quæ inferior est ciuitas usq; ad
Helenæ regiam: q̄ Monobazi fuerat mater. Ioannes autē templo & circum templum aliq̄tenus incē-
sis oībus itemq; Olpha & ualle quæ Cedron appellat & aliis quæ interiacebant mediū bello quod
inter se gerebant spaciū aperuere. Nec. n. castris Romanorum prope murum positus intra ciuitatem
seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta mox ad morbum p̄-
stinum rediere. Rursumq; discreti pro sua quisq; parte pugnabat: omnia faciendo quæ obsidentes
optarent. Nihil. n. impius a Romanis passi sunt: quam ipsi se tractarūt: neq; post illos ciuitas aliquid
nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores casus pertulit antequā subuerteretur. Qui
uero eam debellarāt maius aliquid p̄fecere. Dico. n. q̄ seditio ciuitatem Romani uero seditionem
cœpere. quia multo erat mœnibus tutior. & res quidem aduersas suis: iustitiam uero recte quis Ro-
manis ascribit. Intelligit autem quod dies cuique suggererit. Verumtamen his intra ciuitatem ita
se habentibus. Titus cum lectis equitibus foris circuiens quam muros aggredere explorabat.
Hæsitanti autem quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus qua ualles erant & ab illo latere prior
murus instrumentis siue machinis firmior uidebatur placuit ad Ioannis pontificis monumentum.
Hæc. n. tantummodo & prius humilior erat nec secundo muro coniungebatur inuadere. Neglecta
enim munitio propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis
aditus illac erat: per quem superiorem ciuitatem & per antoniam templum capi posse cogitabat. Hoc
eo collustrante quidam ex amicis eius Nicanor nomine ad humerum læuum sagitta percutitur:
cum propius una cum Iosepo accessisset: pacemque in muro stantibus: dicendi enim peritus erat:
suadere tentaret. Vnde cognitus eorum conatibus Cæsar ex eo q̄ nec ad salutem se hortantibus ab-
stinere excitatur in obsidionem simulque suburbana militibus uastare permittit. Collectaque om-
ni materia iubet aggerem construi. Tripartito autem exercitu ad opera medios in aggeribus iacula-
tores & sagittarios constituebat: & ante eos balistas aliasque machinas atq; tormenta: quibus & ex-
cursus hostium in opera prohiberet: & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus mo-
mento suburbana spoliata sunt. Collectis autem lignis in aggeres cum totus operi intentus esset ex-
ercitus nec Iudæi segnes erant: populum quidem in rapinis & cædibus constitutum fiducia tunc ha-
bebat q̄ respiraturus esset. Illorum aduersus hostes distractis existimantem pœnas se ab noxiis re-
petiturum si Romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos socii sui re uera properas-
sent: metu tamen Simonis manebat. Verum Simon quiescebat. Proximus enim erat obsidioni mis-
silibus per marum dispositis: quæ pridem Romanis abstulerat: cum præsidium quod apud Antonia

fuerať cœpit. Sed horum possessio propter imperitiam plerisq; non erat utilis. Pauci autem a trans-
 fugis docti male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militi-
 bus imminebant: perq; cuneos excurrentes manus etiam conferebant. Operantes autem minora
 scuta super uallum exposita protegebant: omnibusque agminibus excursus contra erant machinæ
 comparatæ mirabiles. Precipue uero decimæ legionis balistæ uehementiores & tormenta saxorũ:
 quibus non solum irruentes: sed etiam super murum stantes euerdebantur. Nam & singula saxa ta-
 lenti pondus æquabant & ultra stadii modum torquebantur. Ictus autem non solum primis quos
 offendisset: sed aliquando posterioribus quoq; intolerabilis erat. Iudæi primo quidem cauebant a
 lapidibus q; erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur: sed etiam claritudine prospi-
 ciebantur. Denique speculatores in turribus præsidentes prædicabant quando impelleretur machi-
 na saxumq; ferretur: patria lingua clamantes filius uenit: itaq; præsciebant in quos ueniret atq; ante
 uitabant: & hinc eueniebat ut illis declinantibus lapis irruus intercideret. Proinde Romani cogita-
 bant atramento decolorare lapides. Tunc. n. missi non similiter incertos ictus habebant multosque
 simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi aggeris instruendi copiam
 dabant. Omni uero molitione atque audacia die noctuque prohibebant. Perfectis autem operibus
 plumbo & ligno & aggeribus iacto fabri quod erat ad murum spatium metiuntur. Nec iam aliquid
 fieri poterat quoniam desuper tælis petebantur. Cuncq; pares interuallo arietes inuenissent eos appli-
 cant propiusq; dispositis machinis. Titus ne ex muro arietes prohiberentur ex tribus partibus murũ
 pulsari iubet. Sonitu at circũstrepente ciuitatem clamor ingens ciuium sublatus est: iteq; seditiosos
 paor inuasit. Et quia periculum cõmune utrisq; uidebat: cõmuniter iam repugnare cogitabãt. Vo-
 ciferantibus inter se discordibus quia oĩa pro cõmoditate hostium facerent cum non si ppetuã con-
 cordiam deus illis pbeat saltẽ in præsentia contra Romanos oporteat conspirare. Simon at præco-
 ne misso uolentibus ex templo ad muq; aggrediendi copiã fecit: idẽq; & Ioannes ne minus crederet
 misit. Illi at obliuati odiorum ac discordiæ iuarum in unum corpus coeunt: murumq; amplexi faces
 inde quam plurimas iaciebant contra machinas Romanorũ: contraq; impulsores arietum: eosq; sine
 intermissione tælis petebant. Audacissimi uero cateruati prosiliẽtes machinæ tegmina dissipabãt.
 Hisq; appositis irruentes peritia quidem pauca: plura uero audacia perficiebant. Semp aut erat adiu-
 mento laborantibus ipse Titus: & iuxta eas machinas equitibus ac sagittariis ordinatis ignem qdem
 ferentes prohibebat: iaculantes uero a turribus reprimere nocendi tempus arietibus faciens & ta-
 men murus ictibus non cedebat: nisi q; quintæ legionis aries commouit argulũ turris: murus at sta-
 bat incolumis. Nec. n. statim cum turri periculum sensit quæ multo altius eminebat: nullaq; partem
 muri secum trahere poterat i ruĩnam. Cum at ab excursibus paulatim quieuisent obseruato Roma-
 nos per opera & castra dispersos: quia labore & formidine iudæos discessisse arbitrarentur excurrunt
 omnes qua turris erat Hippicus porta latenter: ignemq; operibus iniiciunt. Usq; ad castrorũ quoq;
 munimenta in Romanos animati procedebant. Horũ aut periculo mature & qui erant pprius excita-
 ti sunt: & qui procul aberant conuenere. Romanorum autem disciplina uicebat audaciam iudæorũ
 & quos prius offenderant in fugam uersis aliis qui colligerentur istabant. Grauis at circa machinas
 pugna commissa est illis incendere his incendium prohibere certatibus. Incertusq; clamor utriq; tol-
 lebatur: & multi qui in fronte steterant ceciderunt. Sed iudæi confidentia superiores erant ignisq;
 opera tetigerat. Incensaq; omnia cum instrumentis penitus essent nisi lecti de Alexandria restitisset
 plariq; præter opinionem sui uiriliter dimicãtes. Nam gloriosissime in hoc bello plati sunt: donec
 imperator equitum potentissimis comitatus in hostes irruit: & ipse quidẽ. xii. repugnatores pemit.
 Metu at cladis eorum cætera multitudine in fugam uersa omnes compulsi in ciuitatem: eoq; modo
 aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna unum ex iudæis uiaum capi contigit: eumq; Titus
 crucifigi pro muro iussit. Si forte reliqui uel hoc spectaculo territi considerent. Post eius uero dis-
 ccessum etiam dux idumæorũ Ioannes dum ante muros cum noto milite loquitur a quodam arabe
 pectus sagitta percussus continuo periit: magnumq; iudæis luctum & seditiosis mœrorem reliquit:
 Nam & manu promptus erat & sapientia nobilis.

Concutitur timore exercitus Romanorum eo q; turris quædam lapsa sit nocte: & propter maxi-
 mum sonitum timuerunt Romani: credentes hostes castra iualisse: percutiunt muros illis machinis
 murumq; uiciorum frangũt. CAP. XI.

Oste uero quæ: secuta est incredibilis tumultus Romanis incidit. Nã cum tres turres im-
 perator Titus quinquagenum cubitorum construi præcepisset ut his per aggeres singu-
 los positis: hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret: una earum sponte sua
 nocte intempesta lapsa est. Ingenti uero sonitu facto metus occupauit exercitum. Co-
 nari autem aliquid iudæos suspicati ad arma currebant: eaque re turba in legionibus ac tumultus
 erat. Cunque nemo quid accedisset referre posset: diu queruli alius aliud opinabantur: nullisque
 interuenientibus hostibus semetipsos timebant: signumque diligenter singuli a proximis require-
 bant tanquam Idumæi castra iam possiderent: larualique terrore capti uidebantur donec Titus co-
 gnitis quæ res erant uerum cunctis indicari iussit: tandemq; tumultus eo nuntio conquieuit. Iudæi

quidem cætera fortiter sustinentes male turribus affecti sunt. Machinis enim lenioribus & iaculato-
ribus ac sagittariis saxorumque tormentis inde feriebantur. Sed neque harum æquare ipsi poterant
celtitudinem & turres excidendi spes non erat. Cunque everti propter grauitatem neque incēdi pro-
pterea quod ferro tegebantur facile possent ultra iactum tæli fugientes arietum impetum non uita-
bant: qui sine intermissione ferientes paulatim aliquid proficiebant. Itaque muro iam cedente ma-
gno arietu Romanorum: quem iudæi Nicona uocabant q̄ omnia uinceret quamuis & antea defessi
erant pugna & uigiliis cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia uel quod ma-
le consulere murum sibi superuacuum esse credentes: quibus alia duo munimēta superessent lassa
tiq̄ plurimi recessere.

Ingressi sunt Romani ea porta qua murus fractus erat: dimicatur postea unde Iudæi audacia resi-
stebant: Romani uero belli peritia uincebant. CAP. XII.

Um autem Romani qua primum murum Nicon peruerat ascendissent ad secundum
omnes Iudæi relictis custodibus refugerunt. Portis autem Romani qui transierunt pate-
factis exercitum receperunt. Et hi quidem hoc modo potiti muro die. xv. mēsis maii & par-
tem ei⁹ maximam diruunt: ad septentrionalem ciuitatis regionem quam ante Cestius ua-
stauerat. Tit⁹ autē notato qua Assyriorum castrum est militem transfert: occupato enim quod inter
Cedrona fuerat spatium & ultra sagittæ iactum a secūdo muro separat⁹ expugnationem statim ingres-
sus est. Tunc igit partiti murum Iudæi fortiter restiterunt. Et Ioannes quidem eiusque socii ex An-
tonia & septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnant. Simonis autem ma-
nus iuxta monumentum Ioānis aditum clausuram usque ad portam qua in Hippicum turrim aqua
inducebat. Sæpe autē p̄silientes e portis cōminus dimicabant: fugatiq̄ a muris in conflictu q̄dem ro-
manorū disciplina p̄ impitiā uincebant: in murali autē certamine supabant. Eos autem fortuna atq̄
sciā: iudæos uero etiam audacia quā timor aleret sustentabat q̄ natura erāt in calamitatibus duri.

Iudæi sperant salutem: Romani uictoriam: unde ex iudæis quis fuisset promptior ad periculum is
prim⁹ erat: ex romanis uero: q̄ fortem se præfererat: quia Titus semper aderat. CAP. XIII.

D hæc autem & istis suberat spes salutis & romanis citæ uictoriæ. Neutros autem lassitu-
do fatigabat: sed aggressiones murorumq̄ oppugnationes & excursus crebri per cuneos
dieb⁹ totis agebant: nullaq̄ præliorum species aberat cum a prima luce incipiētia utrisq̄
in somnis & die grauior nox dirimeret. His quidem occupatum iri murum cōtinuo me-
tuentib⁹: illis uero ne iudæi castra puaderent: itaque in armis p̄noctantes prima luce utriusque pugnae
parati erant. Et iudæi quidem certabāt quis esset promptior ad periculum eoq̄ modo gratia emine-
ret a ducib⁹ suis. Maxime uero Simōis eos metus ac reuerentia commouebat: illum singuli subiecto-
rum colebant: ut ad semet quoq̄ interficiendos parati essent: si hoc ille iussisset. Romanos autem ad
uirtutem hortabatur consuetudo uincendi: & quia uinci non assueuerant crebraq̄ militiæ exercita-
tioneq̄ perpetuæ & imperii magnitudo. Ante omnia uero Titus semper ubiq̄ præsens. Nam & in-
ertiam spectante atq̄ opitulante Cæsare grauissimum facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset te-
stis aderat qui rependeret præmium. Præterea fructus erat uel cognosci solum principi uitum for-
tem: iccirco multorum malorum rebus alacritas demonstrata est.

Quidam Longinus in medios hostes irruit: duobusque interfecit ex mediis hostibus ad suos re-
uertitur. CAP. XIII.

Eniq̄ istis ipsis dieb⁹ ualidissima Iudæorum acie instructa pro mœnibus tælisq̄ utrinque
missis quidam Longinus de numero equitum ex acie Romana progressus in mediam
aciem Iudæorum irruit: hisq̄ deiectis hoc impetu duos fortissimos perimit uni⁹ obuiam
tendentis ore percussio: alterius eodem tælo: quod priori extraxerat transfixo latere refusa-
gentis & ex mediis hostibus ad suos primos occurrit. Ille quidem ob uirtutem insignis erat: æmuli
autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et iudæi quidem negligenter quid paterentur tantummo-
do qualiter afficerent considerabant: morsq̄ his leuissima ducebatur: si quo interfecto hoste cecidisse-
sent. Titus autem non minus saluti militis quā uictoriæ consulebat: & temerarios impetus despera-
tionem dicens: solam uero esse uirtutem si quis prudenter & cante sine proprio incommodo fortiter
faceret in ea re potius quā periculum non haberet uiros esse præcipiebat.

Castor quidā ex iudæis simulat uelle inire foedus cū ut Tito aliquātulum cōquiescat: ut Simon in-
terim consulat de reb⁹ occurrentib⁹: fingitq̄ quosdam socios uelle pacem: quosdā non: accensus his
Tit⁹ uehementi⁹ utebat arietib⁹: diruptoq̄ muro cum militibus ingredit. CAP. XV.

Taq̄ septentrionali pte mediæ turri applicat arietem: in qua Iudæus quidam uersutus ac
subdolos Castor nomine cum. x. alijs militibus suis delituerat fugatis cæteris formidine
sagittarum. Hi cum puidi sub Thoracibus aliquādiu quieuisent concussa turri surgūt.
Extentisq̄ manibus castor ueluti supplex Cæsarem implorabat: & uoce miserabili ut si hi
parceret obtestabatur. Cui Titus p̄ simplicitate sua credulus iamq̄ iudæos existimans belli pœnitere:
arietes quidem impulsioē cessare iubet ac sagittarios a supplicibus prohibet. Castori autem quid uel
let eloqui permittit. Cunque ille respondisset ad foedus uelle descēdere: Titus gratulari se ait si omnes
HH iiii

eadem sentire uoluerunt: paratoq; animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis .x. Castoris sociis quinque itidem supplices esse simularent: ceteri nunquam se Romanis seruituros clamant dum moti liberis liceat. Denique illis super hoc ambigentibus cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat: ut dum uacuum esset tempus de rebus urgentibus cum filium caperet: paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens ad pacem rogare contra dicentes socios uidebatur. Illi autem uelut haec referentes in thoracas nudos fixere gladios hisque percussis uelut interfecti ceciderunt. Titus uero eiusque socii obstupere tanta eorum pertinacia cum ex inferiori loco quod factum erat uere uidere non potuissent: mirabanturque simul audaciam & calamitati miserabant. Interea Castorem ad natem quidam sagitta pecutit. Tumque ille telum extractum imperatori ostendens iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat astantem in seipsum dirigit ut Castori dextram porrigeret. Verum is neque se iurum nihil enim sanum supplices cogitare respondit: & amicos qui uolere ire prohibuit. Cum uero quidam ex profugis Aeneas iterum sese dixisset ad eum & inuitante Castore ut etiam quae secum ferret argentum aliquid susciperet. Ad haec cum ille studiose aperto sinu cucurrisset: ille super eum saxum demisit. Et ipsum quidem quomodo praecauerat ferire non potuit: alter uero militem qui aderat uulnerauit. Caesar uero fallaciam reputans intellexit misericordiam in bello nocere: minusque decipi calliditate scruentia: arietis impulsio nibus iracundia fraudis uehementi utebatur. Castor autem eiusque socii turrim scibus iam cedente incedunt: perque flamas in eiusdem missi coniculis iteque magni animi opinionem apud Romanos habuerunt tanquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte mox Titus die quinto postquam primum coeperat: fugatisque inde Iudaeis intro cum lectis mille transit: quos circa se habebat armatis ubi noua ciuitas & lanam uenditores erant: fabrique ararii: uestiumque mercatus: & ad mox angustae uiae transuersae tendebat. Enim uero si uel statim muri disturbasset maximam partem uel quae coeperat lege belli uastasset: nullum credo damnum uictoriae fuisset admixtum. Nunc autem Iudaeos male tractando exoratum iri sperans cum liceret capere facile discessioni aditum non dilatauit. Nec enim quibus consulebat insidiatores sibi putabat.

Ingresso Tito: Iudaei circumcludunt Romanos: multosque ex eis occidunt & nisi Titus tulisset operam: uix euasissent: ad ultimum mox sunt expulsi Titus iteque aggreditur: ad illum mox irrumpit: totamque partem illam dirimit praesidia ponit munit turres & loca: alia parte ciuitatem aggreditur: eosque hortatur ut uel uel saluari & Iosephus oratione patriam: idem eos hortatur.

CAP. XVI.

Enique postquam ingressus est: neque occidi quoniam permisit eos qui comprehendebant neque domus incendi sed tam seditiosis si pugnare uellent sine populi detrimento copiam dabat quae ipsi populo fortunae proprias se redditur pollicebatur. Plurimi namque petebant sibi ciuitatem seruari: templum uero ciuitati. At enim populum quidem ad ea quae hortatur & antea paratum habebat bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem. Tamen in belli anno quae ceteram ciuitatem tenere non possent has proponere conditiones putabant: mortem populo denunciantes: & si uerbum quisque de traditione fecisset pacem uel nominasset mox interficiendum eum esse iurantes. Romanis qui introire alii per uiarum angustias obstabant: alii ex aedibus alii mox per superiores partes egressi pugnare coeperunt. Quibus rebus perturbati custodes de muro sese demiserunt relictis turribus in castra recessere. Clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem quae ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernibus metuentium crescente numero Iudaeorum: & propter locorum peritiam uiarumque scientiam praualente multique Romanorum trucidabantur: & ab incumbens pellebantur cum magis necessitate resisterent. Nec enim multi simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesque pene qui transferant perempti fuissent nisi Titus eis operam tulisset. Dispositis enim per summa uiarum sagittariis: & ubi plus erat multitudinis astans missilibus hostes abigebat: & cum eo Domitius Sabinus uir bonus etiam in illo praelio comprobatus: durauitque tandiu sagittis eos prohibens irruere: donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti ad extremum pulsati sunt. Oppidanis uero qui pugnaces erant spiritus creuit & secundis rebus amentes erant: neque Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes: neque uinci se posse si ad praedium processissent. Nam quia iniqui erant officiebat eorum sententia deus: & neque Romanorum multo maiorem illa quae pulsa fuerat superesse cernebant: neque famem iam iam serpente. Adhuc enim malis publicis aiebantur: & sanguinem ciuitatis bibebant: pro bonos autem continebatur exitium & penuria uictus iam multi defecerant: populi tamen interitum seditiosus uelamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non probarent saluos esse cupiebant quique uiuere contra Romanos optaret. Contraria uero multitudinem uelut onus quoddam consumi gratulabantur: & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem quae ciuitatem iteque ingredi conabantur armati prohibuerunt disiectis muri partibus obiectum corporum praemunitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto autem die Titum uehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt: sed uel coacti rursum quo antea refugerunt: ille autem interim muro potitus totam eius septentrionalem partem statim deposuit. In meridiana uero per turres praesidia collocauit: iamque tertium murum aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumque consilii seditiosis esse dandum si quid disturbance secundi muri aut famis metu dimitterent nec enim diutius eis praedas posse sufficere: & ipse otio commode utebatur:

nam cum dies aduenisset quo militibus oportebat alimenta distribui in conspicuo hostibus loco iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem prolatis armis: & inuolucris & uaginis septiq; procedunt equitibus ornatos equos ducentibus: locaq; suburbana p̄ multum spatium auro argentoq; lucebant. Illo autem spectaculo nihil aut iocundius suis aut horribilius hostibus uidebatur. Spectantibus. n. & uetera plena erant mœnia & septentrionalis regio. Quin & domos refertas intruentibus cerneret: nullaq; ciuitatis partē non infusa multitudo regebat. Metus aut quāuis audacissimos cœperat oēm simul exercitum armorumq; pulchritudinem cōspicientes: & ordinatiōem uirorum. Et fortasse ad illam speciem seditiosi aīos mutauissent nisi malog; immanitate quæ in populum commiserant dandam sibi ueniam a Romanis desperassent imminēte si destitissēt morte supplicii bello mori præstabilius esse ducebant. Præualebat etiam fatum quod nocētes cum innocentibus: & ciuitatem cum seditiosis perire decreuerat: quatriduo p̄ singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die cum oīa faciens Titus nihil iudæos p̄ccatū cogitare sensisset: bisariam diuiso exercitu Antoniam uersus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte superiorē ciuitatem captum iri cogitans & per Antoniam templū. Nāq; hoc nisi cœpisset: nec oppidū quidem tutum erat obtinere: in utraq; aut parte duo aggeres erigebant: a singulis agminibus singuli. Et iuxta monumētū quidem opantes a iudæis: & Simonis sociis infestantibus prohibebantur: ad Antoniam uero ab Ioannis sociis cum multitudine Zelotarum non solum quia de superiore loco pugnabant: uerum etiam quia machinis iam uti didicerant. Paulatim enim usus quotidianis aluit peritiam: habebant autem balistas trecentas: & quadraginta tormenta saxorum: quibus difficiliorē aggerum extractionem Romanis efficiebant. Titus autem sibi saluam fore fortunam sciēs & peritiam esse ciuitatem una & obsidioni uehementer instabat: nec p̄cūnitūdinem iudæis suadere cessabat consiliūq; factis admiscens & orationem sæpe armis efficaciorē cognoscens tam ipsos ut saluari uellent rogabat: tradita sibi ciuitate quæ iam capra uideretur: quam & Iosepum allegabat patria lingua uerba facturum: sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros.

Iosepus circuit ciuitatem ea parte qua possit audiri facilius iudæosq; orat ne uelint Romanis resistere: persuadetq; pluribus uerbis: illi uero conuictis eum efficiunt. CAP. XVII.

Taq; Iosepus murum circuiens simulq; extra tæli iactum stans unde exaudiri facilius posset multis orabat: ut sibi ac populo parcerent templo ac patriæ neue contra hæc fierent alienigenis duriores Romanos. n. sancta reuereri cum quibus nulla sibi societas esset: manusq; suas ad hoc usq; cohibere. Ipsos uero in his edoctos conseruare possent sponte ad eorum interitum ruere quin potius uidere muros cōcidisse firmiores: excisis uero infirmiores superesse Romanorumq; uires cognoscerent sustinere non posse. hisq; seruire non esse nouum: neq; inexpertum iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare tamen id in principio decere fieri. Semel autem subditum & qui multo tempore paruisset imperio iugum excutientem: malæ mortis cupidum non libertatis amatorem uideri. Debere at̄ designari dominos humiliores nō quoq; in potestate sunt oīa. Nam quid Romanos effugisse: nisi q̄ pp̄ æstus aut frigora esset inutile: imo uero trāsisse ad eos undiq; fortunam: deūq; per singulas nationes ducētē imperium tum esse in italia. Hæc aut ualidissimam legem tā feris bestiis quā hoībus esse p̄finitā potentioribus cedere: apud eosq; esse uictoriā apud quos robur fuerit armog;. Iccirco et̄ maiores eog; q̄ multū & aīs & corporib; & aliis subsidiis meliores cessissent Romanis q̄ nisi deū scissent illis fauere nūq; p̄p̄ssi fuissent: ipsos uero cōfidētes adhuc resistere: cū ex magna parte capta sit ciuitas: ciues aut̄ et̄ si muros integros haberent ex cido pariter affecti sint. Nec. n. latere Romanos quæ famies teneat ciuitatem & modo quidem consumi populum continuo uero etiam bellatore interituros: nam & si Romani deserint & ab obsidione cessauerint neq; ciuitatem strictis gladiis irruerint: iudæis tamen expugnabile bellum intus assidere q̄ hortis singulis aleretur: nisi forte quoq; contra famē arma caperent ac dimicarēt: soli q; possent etiam clades superare. His addebant optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiam dumq; liceret salutare consilium sequi: nec enim antea gestorū causa succensere Romanos nisi ad finem usque insolentes fuissent: natura eos esse in imperio mansuetos atq; iracundiæ præferre: quod utile est. Utile at̄ putare neq; ciuitatem uacuā uiris neq; desertam habere puinciam: iccirco uelle imperatorem cū his dexteram iungere: nec. n. cuiq; salutē datū: si cœperit ciuitatē p̄ferim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerunt. Breui at̄ mū: quoq; tertium captū iri priores qui capti sunt fidem facere. Et quis perrūpi tutamina non possint famem p̄ Romanis pugnaturā. His monentem Iosepum multi in muro stantes uituperabant multi uero conuictis: nonnulli etiam iaculis appelebant. Ille at̄ cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret ad gentiles transit historias.

Iosepus clamat aduersus Iudæos a dducens diuersa exempla maiorum: ut uelint redere: deumq; eis aduersum esse propterea amplius ne uelint resistere. CAP. XVIII.

Miseri uociferās uirorūq; auxiliatorū immemores armis & manibus cū Romanis bellū geritis: q̄ si quem alium sic uicerimus. Quando aut̄ nō deus oīum cōditor iudæog; defensor est: si lædantur: non respicietis. Vnde progressi pugnatis quantumq; auxiliatorem uiolastis: Non recordamini opera diuina parentum: atque hunc sanctum locum quanta

bella nobis aliquando pergūt. Ego autem facta dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen au-
 dite ut cognoscatis non solum uos Romanis sed etiam deo resistere. Nechaus qui tunc erat rex Ae-
 gyptiorum: idemque Pharaon uocabatur cum infinita manu descendit: reginamque Saram nostri gene-
 ris rapuit. Quid igitur uir eius Abraam proauus noster? Armis credo ultus est iniuriam. At quin
 ccc. & xviii. praefectos habebat: quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere
 maluit absente deo? Puras autem manus ad hunc locum tendens: quem uos polluitis inuictum sibi au-
 xiliatorem ad militiam legit. Nonne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritum? Ado-
 rans autem quem uos gentili caede cruentastis: ac tremens nocturnis somniis Aegyptius exagitatus au-
 fugit: auroque & argento amantissimos deo donauit Hebraeos dicam translata in Aegyptum maiorum
 nostrorumque domicilia. Qui cum annos. cccc. tyrannis ac regibus alienigenis subiacerent: armis ac ma-
 nibus ulcisci possent semetipsos deo potius pmiscere. Quis nescit Aegyptum repletam omni genere
 serpentium: omnique morbo corruptam? Quis terram infructuosam? quis Nili defectionem & contin-
 uas decem plagas? & ob hoc praeter nos cum praesidio incruentos & sine piculo deduci: quos deus sibi
 sacerdotes ducebat. Sed ab Assyriis raptam nobis sanctam arcam Palaestina & Dagon simul aegrum
 genuit: & iam tota gens quae rapuerat: corruptis uero occultis corporibus: ac per ea cum cibo uisceribus
 exauistis Cymbalorum ac Tympanorum sono manibus noxiis reportarunt sanctum placationibus expia-
 tes deus erat qui haec parentibus administrabat: propterea quod omissis armis ac manibus eius se iudicio pm-
 miscere. Rex Assyriorum Sennacherib cum totam ducens Asiam ad hanc urbem castra posuisset:
 manibus non humanis cecidit: nam ab armis quiescentes in uotis erant: & angelus dei una uoce infi-
 nitum deleuit exercitum. Posterorumque die excitatus Assyrius. clxxxv. milia reperit mortuorum: atque ita cum
 reliquis Hebraeos inermes: nec persequentes fugiebat. Scitis etiam in Babylone seruitium: ubi per an-
 nos. lxx. populus exultans non ante libertatem respexit quam eam dominus donaret qui eos etiam
 est persecutus: iterumque auxiliatori suo sacerdotum more seruibant. Breuiter dicam: nullum est ope-
 raprecium quod armis parentes nostri persecerunt: aut non sine armis deo permessa potestate imperii.
 Domini autem manentes ut placebat iudici superabant. Pugnantes uero semper de spe ceciderunt. Nam
 ubi rege Babyloniorum oppidum obsidete contra Hieremiam praedicationem Sedechias rex noster
 cum eo congressus est: tam ipse captus est quam cum templo ciuitatem uidit excindi. At quin uidete
 quanto ille rex uestris ducibus: eiusque populus uobis erat mediocrior. Denique Hieremiam uociferan-
 tem inuisos esse deo propter delicta quae in eum commiserant captam iri: aut nisi traderent ciuitatem neque
 rex neque populus interfecit. Sed uos ut intus gesta praetermittam: neque digne possum iniquitates
 uestras exponere: me qui uobis salutem suadeam querimini: telisque appetitis irati: quod uos uestrorum
 commonefacio peccatorum nec dici ea toleratis quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit
 cum antiocho qui dictus est Epiphanes: obsidete ciuitatem multis modis offensa diuinitate maio-
 res nostri cum armis progressi: ipsi quidem in pugna perempti: oppidum uero ab hostibus direp-
 tum est: sanctumque per triennium sexque menses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est. Ip-
 sos Romanos quis contra Iudaeorum gentes ad militiam prouocauit. Nonne indigenarum impietas
 unde saeuire coepimus. Nonne a seditione maiorum quando Aristobuli & Hyrcani furor: & in-
 ter eos contentio Pompeium intulit ciuitati: & Romanis deus indignos libertate subiecit. Denique
 tres menses obsessi quanquam nihil quale uos in sanctum legesque deliquerant: & maioribus ad bel-
 lum subsidiis utebantur sese tradiderunt. Antigoni autem filii Aristobuli nescimus exitum. Quo re-
 gnum obtinentes: deus iterum captiuitate persequeretur populum delinquentem. Et Herodes quidem
 Antipatri filius Sossium & Romanum adduxit exercitum. Circandati uero per sex menses obside-
 bantur donec capti peccatorum suorum supplicia pependerunt: direptaque est ab hostibus ciuitas: ita
 nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio cohaeret excidium. Oportet ergo
 ut opinor sacri loci possessiones iudicium deo de omnibus promittere manusque tunc humanas con-
 temnere: cum a superno sibi duce non recedant. Vos autem quid ex his quae legis conditor bene di-
 xit egistis? Quid quod is execratus est praetermisistis? Quantum autem illos: qui cito periire im-
 pietate superastis: nam occulta dedignantur peccata: hoc est furta: insidias atque adulteria: rapinis: ca-
 dibus certatis: nouasque maleficiorum excogitastis uias. Sanctum uero templum factum est omnium
 receptaculum & indigenarum manibus pollutus est locus: quem Romani ex tam longinquo ado-
 rabant: multa per legem nostram de suis moribus derogantes. Deinde post haec in quem fuistis im-
 pii hunc auxiliatorem sperastis? Valde quidem iusti estis supplices priusque manibus adiutorem uestrum
 rogastis? Talibus rex uester precibus aduersum Assyrium supplicauit: cum magnam illum exercitum deus una
 nocte prostrauit? Similia uero Assyriis Romani committunt ut etiam similem ultionem sperent: nam ille
 quidem ab rege nostro accepta pecunia ut uastitati parceret ciuitatis neglecto iure iurando ad incen-
 dium templi descendit. Romani autem solenne poscunt tributum: quod parentes nostri eorum paren-
 tibus pensabant. Et si hoc impetrauerint neque populantes ciuitatem neque sancta omnino tangunt. Co-
 cedunt autem nobis familias liberas & possessiones tenere: sacrasque leges saluas manere patiuntur. In-
 sania est profecto sperare deum talem circa iustos fore: qualis iniustis appuit: praesertim quae statim ul-
 cisci nouerit cum oportet. Denique Assyrios prima nocte quae castra ciuitati admouerant: fregit quod si etiam

uestram pgeniem liberaret: Romanos uero dignos pœna iudicaret: confestim eis illo tpe sicut assyriis irascere: quo genti manus Pompeius attulit: quo post illum Sossius ascendit: quo Galilæam Vespasianus excidit. Postremo non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus neq; Sossius passi sunt: & ciuitatem uictoria cœperunt. Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit etiã imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiã fontes uberiores profluunt: qui prius uobis aruerant. Deniq; ante huius aduentum. scitis & Siloam & omnes extra ciuitatem fontes adeo defecisse ut ad utrunq; aqua mercaretur. Nunc autem ita hostibus nostris largi sunt ut non modo ipsis & iumentis eor: sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigii: & ante periculum factum est in excidio ciuitatis quando supra memoratus Babylonius rex cū exercitu uenit: qui & captam ciuitatem incendit & templum quous ut opinor nihil tunc illi quantū uos impie nunc commisissent. Itaq; sanctis relictis deum fugisse putauerim. Hisq; nunc adesse quibus cum bellū geritis. An bonus quidem uir domū flagitiorem fugiet & domesticos oderit? Deum uero malis uestris inhære arbitramini qui etiã ocula conspicit & audit oia quæ tacentur. Quid aut apud uos tacetur? quid celatur quid non etiam planum inimicis factū est? iniquitates enim uestre uelut in promptu neminem latent: inq; dies singulos quis peior sit certamen habetis atq; ita nequitiam ut uirtutem demonstrare contenditis. Verumtamen reliqua salutis uia est si uelitis & diuinitas confessis ac pœnitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proiicite: pudeat uos patriæ iam diratæ: conuertite oculos & pspicite eius quam proditis pulchritudinem: quale oppidū: quale templum: quã multaq; gentiū munera. Quis in hoc flamas adducit? quis hæc iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluū esse debeat dignius? o lapidibus duriore. Si hæc non ueris luminibus cernitis saltem familiæ uestrarum miseremini. Versent in conspectu cuiusq; filii coniuges: & parentes: quos paulo post aut bellum aut fames absumpserit. Scio quia una cū his periclitabit mihi mater & coniunx: & familia non ignobilis domusq; olim clarissima: & fortasse propterea me quisq; hæc suadere crediderit. Interficate illos: accipite mercedem salutis uestre sanguinem meum. Ipse quoq; mori paratus sum si post me respiscitis.

Clamante Iosepo cum lachrymis ut uellent sedare non flexerunt animos seditiosi: sed diu persistunt: ita ut cogent fame perire: Tantam famem perpeffi sunt ut matres ex filiorum ore cibum raperent: seditiosi illi domos ui irruerant ut cibum caperent: summa miseria & summa crudelitas describitur Simonis & Ioannis.

CAP. XIX.

hæc Iosepo uociferante cū lachrymis seditiosi qdem: neq; animos flexerunt: neq; tutã sibi mutationem fore iudicauerunt. Populus uero ad p fugiendum commotus est: & alii quidẽ possessionibus suis aliisq; rebus carissimis exiguo p̄cio uenundatis solidos quidem ne latrones eos depræhæderent transglutiebant. Qui uero ad Romanos elapsi fuissent exonerato uentre habebant usui necessaria. Titus autem plærosq; p agros quo uellet quisq; pergere dimittebat: idq; magis eos ad pfugium hortabat: q̄ intestinis malis carebant Romanis conseruire: Ioãnes aut & Simon cum sociis ne his magis pateret exitus quã ne Romanis aditus obstruebant: & qui uel umbram suspicionis dedisset continuo necabat. Ditiore quidem manere et sicut profugere parca erat pereundi: nam quasi transfugere uoluisset pp matrimonium quisq; occidebatur. Cum fame aut crescebat desperatio seditiosor: & in dies singulos uirūq; malum amplius accendebatur. Et palam quidem nulla erant frumentas irrupentes aut scrutabant domos. Et siquidem inuenissent aliquid eos qui negauerunt uerberabant: si uero nihil inuenissent quasi diligenti celauissent tormentis itidẽ afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum cum ea quæ solidis uirib; starent abundare cibo putarentur. Tabidi autem transigebantur: nec rationis esse uidebat statim fame morituros occidere: multi uero clam substantiam suam uno frumenti modio qui ditiores essent: iteq; pauperes ordeĩ pmutarunt. Inclusi deinde intimis ædiũ tectis quidam summa penuria infectũ triticum comedebant. Panem alii conficiebant ut necessitas metusq; monuisset. Et mensa qdem nusquã apponebat: sed incoctũ subtrahentes igni cibum diripiebant: miserabilis autẽ erat uictus dignumq; lachrymis spectaculum: cum potentiores quidẽ plus haberent: infirmiores aut iniuriam deploraret: quippe fames super oes clades haberet: nihil sic perdit hominem ut pudor: nam quod reuerentia dignum est in fame negligitur. Deniq; uxores uiris & filii parentibus: & quod miserrimum matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescentibus iter manus carissimis nemo parcebat quin uitæ guttas auferret. Edentes uero talia non latebant: sed ubique aderant qui ista diriperent: nam si cubi clausam domum uidissent: eos qui intus erant cibum capere hoc suspicabantur iudicio: statimque ruptis foribus irruerant: uictumque iam contusum dentib; ex gutture pene reuocabant ipso faucibus strangulantes. Pulsabant autem senes ne cibum defenderent: lacerabant mulieres ea quæ haberent in manibus occultentes: nullaque miseratio uel cani capitis uel infantie sed abstractos pueros & ex bucello pendentes humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteuemisset quodque rapturi fuerant deuorasset: tanquam si lesi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant dummodo alimenta reperirent: nunc extruentes genitalium uias: nunc uirgis acutis podices transfigiendo. Horrendaq; etiam auditu quis patiebatur in unius panis cõfessione & ut unum pugnum farinæ abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant: minus enim crudele uideretur quod ne

cessitas speraret. Exercentes aut dementiam suam sexque sibi diebus uaticam preparantes hisque occurrentes qui per Romanorum custodias agrestis oleris herbarumque gratia colligendae nocte repperissent: cum iam se hostes euasisse credebant: quae attulissent eripiebant: multumque supplicatibus & horribile dei nomen implorantibus ut aliquam partem sibi concederent: eorumque quae cum periculo sibi collegissent nihil penitus dabant: gratumque uidebatur si spoliati non perirent. Haec quidem humiliores a satellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites ad tyrannos perducebant: quorum alii insidiae falso accusati occidebantur: alii quia Romanis perderent ciuitatem. Et plerumque delator subornatus agebat quod profugere uoluissent. Sic uero quem Simon expoliasset eum ad Ioannem remittebat: & quem Ioannes expoliasset eum Simon excipiebat: sibi inuicem propinabant sanguinem popularium miserorumque cadauera patiebantur. Et dominandi quidem erat causa in utrumque dissensio: scelestae uero concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri sibi totum uendicans non dedisset nequissimus uidebatur. Et qui non accepisset uelut boni alicuius dano dolebat: qui crudelitatis parte doluisset. Sigillatim quidem iniquitates eorum explanare non poterat: ut autem breuiter dicam neque aliam ciuitatem unquam talia perpeffam puto: neque ullam nationem post hominum memoriam malitia ferociorem fuisse. Postremo etiam gentibus Hebraeorum maledicebant ut minus imperii uiderent in alienos. Verumtamen quod erant & seruos se & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Denique ciuitatem ipsi euertere: & Romanos inuitos hanc tristem admittere uictoriam coegere: tardiusque uenientem in templum ignem pene traxere. Denique cum hi ardere superiorem ciuitatem uidissent: neque dolere neque illachrymauerunt: sed apud Romanos qui haec paterentur inuenti sunt. Verum quae per territorium gesta sunt postea cum rerum documentis dicemus.

Multi propter famem ciuitatem exeuntes capiebantur ex his multi incisis manibus ad Simonem & Ioannem mittebantur. Tito acclamante. ne tantam uellent pati miseriam: ipsi conuictis Tito & patri eius maledicebant.

CAP. XX.

Ito autem aggeres proficiebant quauis a muro milites male afficerentur: parte uero equitatus directa iussit per ualles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatore: quibus iam minime praeda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes: quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus: nec clam enim seditiosis fieri posse sperabant: ut cum coniugibus ac liberis diffugerent: eosque latronibus relinquere non patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum fames: restabatque iam latitantes egredi & ab omnibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant: metu supplicii: incogruumque uidebant supplicare post pugnam uerberati itaque: & ante mortem modis omnibus excruciatum contra murum crucibus affigebant. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas cum iudaei in dies singulos quingenti nonnunquam etiam plures caperentur: sed neque captos dimittere tutum erat tantumque asseruare multitudinem custodum uidebant esse custodiam: maxime uero propterea non prohibuit citius eos existimans ea facie remissuros: tanquam similia passuros nisi se dedissent. Milites autem diuersis modis suffigebant: ira & odio & ludibrii causa & propter multitudinem quam coepissent. Iamque spacium crucibus deerat: & corporibus cruces. Seditiosis uero tantum defuit ut ea clade mouerentur: quod etiam in contrarium eis cessit ad decurrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis: & si qui erant popularium prouiores ad pacem: & quae paterentur qui ad Romanos profugerent demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur eos supplices non captiuos esse ducebant. Ea res multos profugere cupientium donec uerum cognoscere inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt quasi ad uerum supplicium properantes. Illarum enim ab hostibus mortem comparatione famis requiem esse ducebant: multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi precepit: eosque ad Ioannem & Simonem intromisit ut propter calamitatem nec uiderentur profugi: nec crederent: saltem nunc desinerent admonens: nec uere compellerent ad excidium ciuitatis lucrarentur in extremis mutata uoluntate: & proprias animas & patriam tantam & templum cuius participem non habebant. Simul autem dictis aggeres circumeundo operantes urgebat ueluti facta uerbis non multo post secutura. Ad haec in muris stantes & ipsi Caesari: & patri eius maledicebant: mortemque se contemnere clamabant: eamque seruituti recte praeferre: multa uero mala in Romanos facturos se dum spirare poterint nec patriam curare nec templum ut ipse diceret pitur mundumque: deo templum hoc melius esse Saluatumque iri hunc ab esse qui incoleret: quem ipsi quoque auxiliatores habentes omnibus interminationibus illusores eorumque facta non adderentur finem. n. dei esse. Talia conuictis admiscentes uociferabantur.

Antiochus Epiphanes cum Macedonibus: admiratur Romanos quod muros non adeant: ipse cum suis muros adiit multi ex his fugiunt & multi interficiunt: post a Tito aggeres fiunt: ad motus ad muros Ioannes fossa intus facta submisso igne aggeres diruit Simon inde cum multis aliis proficiscitur in machinas illas: easque incendunt: cum Romanis congregiuntur: ita ut non diudicari possit amicus ab inimico: quidamque ex Romanis corruptis machinis desperabant ciuitatem captum iri. CAP. XXI.

T inter haec Antiochus quoque aderat Epiphanes: multos alios armatos ducens: & praeterea caterua stipatus qui macedones appellantur: omnes aetate pares & paulo magis proceres adolescentuli more Macedonum instructi armis & eruditi unde etiam nomen habebant: plerique tamen famam gentis aequare non poterant. Oium. n. regum qui Romanis

parebant felicissimum Cōmagenum fieri contigit priusquam fortuna mutaretur. Ostēdit ille quō-
 q̄ in senecta ætate nullum ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo uigen-
 te præsens se mirari aiebat: quidnam esset quod Romanos adire pigebat muros. Erat. n. bellator ipse
 naturaq̄ promptissimus: tantusq̄ uiribus ut multum peccaret audacia. Cum uero Titus ad hoc sub-
 risisset: laboremq̄ cōem esse dixisset: sicut erat Antiochus cum Macedonibus in mure impetū fecit: &
 ipse quidem pro uiribus suis ac peritia cauebat tæla Iudæorū sagittis eos appetens adolescentuli au-
 tem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerat: & ad ex-
 tremū multi sautii recessere: hoc reputantes q̄ etiam uiris Macedonibus uincere cupientibus fortu-
 na opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis maii. aggeres inchoati uix nono &
 uigesimo: perfecti sunt: cum totos dies septem & decem laborassent ingentes. n. quatuor acti sunt: &
 unus quidem qui erat ad Antoniam & a quinta legione fuerat extractus contra medium stagnum
 quod Struthium uocatur: alter uero a. xii. uiginti cubitis distans. Decima uero legio quæ supra me-
 moratis præstabat in septentrionali parte opus exererat: ubi stagnū est quod appellat Amygdalon. Ad-
 huc aut quintadecima legio. xxx. descendente cubitis aggerē fecit ad pontificis monumentum.
 Iam uero ad motis aggeribus Ioannes suffossa intus terra usq̄ ad aggeres antoniam uersus disposi-
 tis per cuniculum sudibus opera suspendit: illataq̄ silua pice ac bitumine illita ignē immittit. Succē-
 sis aut fulcimentis fossa repente subsedit: cumq̄ magno sonitu in ea aggeres decidere: ac primo qui-
 dem cū puluere fumus ex alto excitatus ē cū ignē ruina concluderet. Peræsa uero materia: qua p̄me-
 bat flāma iam clarior apparebat. Et Romanos repentini quidē facti stupor occupat molitionem Iu-
 dæorū ægre ferentium: iamq̄ se uicisse credētium: & spes eos cassa refrixit: & in postere subuenire ad-
 uersus ignē minus utile uidebatur et si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo uero post
 alios etiam aggeres Simon cū locis aggreditur. Illa. n. parte romanis ad motis arietibus concutere
 mure cœpāt Tephæheus at̄ qdā ex Garī ortus ciuitate Galilææ & Megassarū ex regalibus familiis
 Mariānes: cūq̄ his Adiabenus quidā filius Nabatæi nomen habēs ex fortuna Egiras: cuius est inter
 prætio claudus: raptis facibus in machinas euolarunt: hisq̄ uiris neq̄ audaciores in illo bello extra ci-
 uitatem apparuere neq̄ magis horrendi. Nam uelut in amicos: non ut in agmen hostium excurrer-
 ent nihil contati sunt aut substitere: sed per medios inimicos facto impetu machinas incēdere. Acti
 autem missilibus & gladiis detrusi non prius a periculo dimoti sunt quam ignis instrumenta corri-
 peret. Sublata uero iam flāma Romani quidem concurrentes e castris auxilio properabant: Iudæi
 uero ex muro eas prohibebant: manusq̄ cum his conferebant qui flammam extinguere conarentur
 propriis corporibus nullo modo parcētes. Et illi quidem arietes igni subtrahere cum eorum tegmi-
 na cremarentur: Iudæi etiam per flammam eos retinere certabant: & quamuis feruens nacti essent: fer-
 rum tamen arietes non amiserunt. Hinc autem auxiliantes flāma transiit: & aggeres iam occupabat in-
 cendium. Itaq̄ Romani flamma circumdati: quoniam seruare posse opera desperabant in castra de-
 scendunt. Iudæi uero magis instabant: cum semper eorum numerus cresceret ex ciuitate accedenti-
 bus ad iumentis minusq̄ cautos haberent impetus freti uictoria. Progressi aut usq̄ ad munimenta
 castrorum prælio cum eorū custodibus dimicabant. Est ergo quædam pro castris per uices stantiū
 armatorum & acerbissima in eos sanctio Romanorū: ut qui loco de qualibet causa cessisset occidere
 tur: hi pœnali loco de gloriosa morte prælata steterunt fortiter: eorumq̄ necessitate simul ac pudore
 plurimi fugientium redierunt: balisti q̄ in muro dispositis ex ciuitate accedentem multitudinē pro-
 hibebant: nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentem: nam quoscūq̄ obuios
 habuissent cum his congregiebantur Iudæi: & in spicula irruētes incaute ipsis corporibus inimicos
 feriebant. Sed neq̄ hi iactus magis quam fiducia superabant: & Romani plus audaciæ quam q̄ ma-
 le tractarentur cedebant. Iam uero Titus aderat ab Antonia quo secesserat locum aliis aggeribus p̄-
 spiciens: multumq̄ increpatis militibus si cum hostibus muros optinebant in suis periclitarentur: &
 uelut ex carcere contra se dimissis Iudæis obsessorum paterentur ipsi fortunam: cum electis militi-
 bus hostes a latere circumuenit: illi autem cum mora ferirentur contra eum conuersi durabāt: mixta
 uero acie puluis quidem lumina: clamor uero aures exuperabat. Neq̄ autem amicum quisquam
 internoscere poterat aut inimicum. Iudæis aut non tam uirium fiducia quantum salutis desperatio-
 ne perseverantibus: etiā Romanos pudor armorum & gloriæ & præsentis periclitantis Cæsaris red-
 didit fortiores. Itaq̄ putauere in eos ad extremum nimia ferocitate animorum uel rotam multitudi-
 nem Iudæorum fuisse rapturos nisi præuento pugnae momento in ciuitatem se recepissent. Corru-
 ptis autem aggeribus Romani somno tenebantur q̄ tam longum laborem una hora perdidere: &
 multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

Consultit duces Titus quid faciendum: an aggredi muros debeant an aggeres struendi: aut permit-
 tendum q̄ ipsi fame coacti ciuitatem sint tradituri: an circumdanda sit ciuitas ne exitū habeant: sicq̄
 dicit Titus opus non paruū sed inextricabile Romanos eē facturos. CAP. XXII.
 Titus autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat omni
 admoto milite ui muros experiri: adhuc enim Iudæos cum exercitus parte dimicasse:
 se: uniuersi uero militis impetum tolerare non posse ueram sagittis esse obruendos.

Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant: alii & sine aggeribus obsideri egressus eorum tam tummodo obseruantes: ac ne uictus intro ferretur monebant: & ciuitatem fami relinquere: neque cum hoste manu conflagere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse: quibus optatum est ferro percumbere: uel etiam sine hoc interficere: quæ scæuior est cupiditas: ipsi autem Tito Cæsari quidem profus ociari tanto cum exercitu honestum non uidebatur & pugnare cum his superuacuum qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri impendiorum penuria operosum iudicabat: egressus uero ciuitatis obseruari operosius. Nec enim circundari eam propter magnitudinem locorum: quæ difficultatem ab exercitu posse: & propterea ad excursus incautum: contra manifestam uero uiam obseruatam occultas uias excogitatos Iudæos tam necessitate quam locorum scientia. Si quid autem clam esset illatum diutius obsidionem trahendam uerendumque ne uictoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim quidem effici posse: sed celeritatem ante gloriam duci debere tamen si celeritate uti uelit & cautione totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse percludi: & Iudæos aut omnibus modis salute desperata ciuitatem tradituros aut fame uictos facillime capiendos: aliter enim se non posse quiescere: uerum & aggeres curaturum esse: cum infirmiores habeat qui prohibent: quæ si cuique magnum opus & inextricabile uideatur eum considerare debere quæ neque paruum opus Romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere ne deo quidem facile sit.

Exhortatus Titus his uerbis duces iubet exercitus in opera distribuere: murumque circa ciuitatem cum castellis. ii. per suos construi fecit mira celeritate: nocteque quilibet suo ordine ac uigilia explorabat: uigilesque somnos inter se fortiebantur.

CAP. XXIII.

Is duces exhortatus iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidem impetus militibus incidit: ambitumque partiti non solum rectores inter se: uerum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho. Decadarchus autem Hecatontarcho isque Chiliarcho placere properabat. Chiliarchorum uero ostentatio ad duces usque pertinebat. Ducum uero certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens opus sapissime inspiciebat. Coeptum enim a castris Assyriorum: ubi ipse tendebat ad inferiorē cenopolim murum duxit. Hic per Cedronem ad Oliuag montem reuertens a meridie montem completitur usque ad saxum quod Peristereonos uocatur: eiusque proximum collem qui super uallem immisnet. Siloā ac inde ad occidentem flexo ædificio ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentum circundato monte ubi Pompeius castra posuerat: ad septentrionalem redit regionem eam cum præcessisset ad uici partem cui nomen est Erebinthon. Post illum Herodis monumentum ab oriente clausum castris suis coniunxit unde coeperat murus quidem uno minus. xl. stadiis erat. Adhuc autem foris castella. xiii. ædificata sunt: eorum gyrus denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est ut id quidem dignum mensibus uideretur: celeritas uero fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate per castella custodibus collocatis: primam quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat. Secundam uero Alexandro permiserat. Tertia uero obtigit agminum ducibus. Somnos autem uigiles inter se fortiebantur: totaque nocte per castellorum spatia circuibant.

Ablata facultate exeundi fame omnes moriebantur: unus alium mori intuebatur non: erat facultas sepeliendi: latrones uero mortuis uestes risu expoliabant: multi ex muris in fossas proiebantur: quæ uidens Titus ingemuit.

CAP. XXIII.

Udæis autem cum exeundi facultate: omnis etiam spes salutis a dempra est: auictaque iam fames totas domus ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis atque infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi uelut umbra mortuorum per oppidum uolutabant & ubi quæ casus occupauerat decidebant. Sepelire autem funera neque poterant præ labore: & eos quibus aliqua uis supererat pigebat & propter multitudinem mortuorum: & quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant multi moriebantur. Multi autem ad sepulcra priusquam fati dies ueniret & uiui properabant: neque luctus in illis calamitatibus neque fletus erat: sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis & corruptis oribus qui tardius morerentur eos qui ante se requiescerent tuebantur. Altum uero silentium ciuitatem plenaque mortuis nox comprehenderat. Et latrones his acerbiotes domus enim tantum sepulcra erant: & cadauera spoliabant uelamina corporibus detrahentes cum risu egrediebantur. Hisque gladiatorum mucrones propinabant: nonnullosque iacentium adhuc spirantes ferro experiendi causa transfuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari quo famem euaderet: superbissime negligebatur. Animas uero efflatiam quisque in morte templum obtutibus intuebatur cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem primo quidem sumptu publico iubebant mortuos sepeliri cum dolorem ferre non possent. Deinde quæ non sufficebant in ualles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit: altaque sanie tabefactis corporibus defluentes ingemuit & extentis manibus deum testabatur factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta.

Romani uidentes seditiosos fame cruciari letantur: copiam maximam frumenti Iudæis ostendēdo ad maiorem dolorem: Titus etiam aggeres inchoabat ut uideret si uellent tradere ciuitatem miseratus eorum calamitatem: seditiosi uero non placabantur.

CAP. XXV.

Omani uero cum nemo iam seditiosorum auderet excurrere: nam etiam eos mœror famēq; tangebant: dies lætos agebant. Frumenti aliarumq; rerum necessariorum habentes copiam de Syria proximisq; prouinciis. Multi autem iuxta murum stantes magnāq; alimentorum abundantiam demonstrantes satietate sui famē hostium incēdebant. Seditiosis autem nihilominus calamitate cedentibus Titus reliquias populi miseratus: & properans saltem hoc liberare quod superest: iterum aggeres inchoabat quāq; difficulter materiam reperiret. Omnes enim ciuitati proximas siluas opera prima consumpserant. Ex nonagesimo uero stadio milites alias congregabant & ad Antoniam solam ex quatuor partibus maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens atq; opus urgens demonstrabat: q̄ in manibus eorum latrones haberet. Sed illis pœnitudo plane perierat: & animis & corporibus separati utrisq; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansuera uel corpora dolor tangebant: qui etiam mortuam plebem quasi canes lacerabant: replebantq; languentibus carcerem.

Simon Matthiam per quē ciuitatem obtinuerat peremit cum tribus filiis suis: corpora sepeliri prohibuit: alios etiam nobiles occidi fecit.

CAP. XXVI.

Eniq; Simon & Matthiam quidem per quem obtinuerat ciuitatem in cruciatum peremit Boethi filius erat ex pontificibus populo maxime fidelis & carus. Is cum a Zelotis male populus tractaretur: quibus iam Ioannes accesserat ut adiutorem Simonem reciperet populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione: aut aliquid mali metuens. Ingressus autem ille postquam obtinuit ciuitatem: inimicum eum æque atque alios esse dicebat: qui pro se consilium dederat: uelut hoc simplicitate suasisset productum eum & accusatum q̄ cum Romanis sentiret morte damnauit: ne purgationis ei facultate concessa cum tribus filiis suis. Quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi quam filios obsecrantem: atq; hanc pro illo q̄ ciuitatem ei aperuissent gratiam postulantem: ut aueret eius dolorem nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cælos in conspectu suo filios iugulatur coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bagadati filio p̄ceperat: qui erat eius satellitum crudelissimus: cauillatus si quid eam iuarent ad quos exire uoluisset. Corpora uero sepeliri prohibuit: post hos Ananias q̄dā pontifex filius Masbali nobilis & scriba curiæ uir fortis ex Ammaus genus ducēs: & cū his xv. ex populo clariores necabantur. Iosepi uero patrem conclusum asseruabant: missoq; præcone denunciant ne quis in ciuitate degentium uel colloqueretur cum eo: uel in unum ueniret prodicionis metu proposito: & eos qui hæc cum illo desererent ante q̄stionem perimebant.

Quidam ex Iudæis qui custodiebat turrim a Simone sibi traditam: uidens tantam crudelitatem humano consilio cum quibusdam ex turri Romanis signum dedit se traditurum turrim: illi non credentes: cognito hoc a Simone illum ex turri in fossas proiecit: uidens hæc Titus: & Iosepus saxo capite percutitur letantur iudæi credentes eum mortuum esse: resipuit Iosepus uulnere: quo cognito seditiosos stupor inuadit: multi ad Romanos profugiūt: multi ex profugis ab a Syriis uentibus apertis occiduntur: eo quod aurum ex uentre eorum per fimum uentris exire cognouissent: Titus uero hac iniustitia cognita omnes interfecisset nisi esset maxima multitudo noxiorum: increpat milites Titus: sed occulte multi occidebantur ob insaniam propter hoc pauci ad Romanos amplius fugiebant.

CAP. XXVII.

Sta uidens quidam iudas filius Iudæ unus ex numero præfectorum Simonis qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat. Fortasse quidem non nihil eam misericordia crudeliter pereuntium: magis autem sui prouidentia conuocatis decem fidissimis contubernaliū quousq; tandem inquit hæc mala sustinebimus? quam ue salutis sp̄e habemus seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat: Romani uero pene intus sunt. Simon aut bene quoq; meritis infidelis est: metuq; sibi etiam apud eum pœnæ & apud romanos certa fœderis dextera Ergo age tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatem. Nihil autem graue Simon patietur si cum de se sperauerit pœnas citius pendet. His ubi decem assensū sunt mane cæteros quos subiectos habebat per diuersum dimittit: ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. Ipse uero de turri hora tertia Romanos inuocabat: illorum aut alii superbiam cotēnebant: alii non credebant: alios et pigebat uelut mox capturos ciuitatē nullo periculo. Interea uero cū Titus ad murum cum armatis accederet: ante rem Simon cognouit: turrimq; uolociter occupat. Romanis eos inspectantibus peremit: & per murū proiecit corpora mortuorū. Ibiq; circuiens iosepus: nec enim rogare cessabat: caput uulnerat lapide: statim attonitus cadit. Excursus aut ad eius casum factus est iudæorū abreptusq; esset in ciuitatem nisi Cæsar misisset: qui eum protegerent. Illis aut pugnantis iosepus quidem tollitur nihil quod ageret intelligens. Seditiosi uero tanquā interfecto quē maxime cupiebāt cū læticia conclamauerūt. Dicif at hic nuntius p̄ ciuitatē ex quo residuā multitudinē mœror tenuit uere pisse credentē: cuius fiducia p̄fugere cogitabāt. Audito autem iosepi mater in carcere mor

rum esse filium suum ad custodes quidem ex Iotapatis hæc ait: certo se credere nec enim uiuō potiri. Secreto autem flens ad ancillas: hunc inquit fœcūditatis recepisse fructum q̄ ne sepelire quidem sibi filium licuisset a quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendacium diutius cruciauit: neq̄ latrones refecit. Cito enim curato uulnere Iosepus respuit: progressusq̄ clamabat illos quidem non sibi multo post uulneris pœnas daturus: populū aut rursū ad fidem rogabat. Vnde populo quidem fiducia: seditiosis uero stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alii statim de muro necessitate prosiliebant: alii uelut ad pugnam cum lampadibus progressi simulantes mox ad Romanos profugiebant. Hos autem sc̄auior ea quam intus pertulerant fortuna conseq̄uebatur & fame quam domi reliquerant uelociorem apud Romanos inueniebant ad exitium satietatem. Aderant autem inflati ex inedia & uelut morbo intercutis aquæ turgidi. Deinde uacuata replentes corpora distumpebantur: nisi q̄ periti desideria cohibuissent: paulatimq̄ cibum desueto corpore obtulissent. Verum & eos qui hoc modo seruarentur alia plaga suscepit. Quidam enim apud Syrios ex transfugis depræhenditur e fimo uentris aureos colligens. Transglutientes autem: ut supra diximus: eo ueniebant q̄ cunctos seditiosi scrutabantur: & maxima uis auri fuerat in ciuitate. Deniq̄. xii. atticis comparabant quod antea. xxy. ualebat. Verum hac arte per unum detecta totis castris fama percrebruit q̄ auro transfugæ pleni uenirent. Arabum autem multitudo & Syri scissis uentribus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo sc̄auiorē contigisse Iudæis: una deniq̄ nocte duorum milium patefacta sunt uiscera. Et hac Titus iniustitia cognita pene iussisset auctores circumfuso equitatu iaculis appeti: nisi magna fuisset multitudo noxiōrum: multoq̄ plures puniendi quam qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliatorum ducibus itemq̄ militum Romanorum: nam etiam militum quosdam hæc tãgebat inuidia utrisq̄ iratus dicebat: si qui militum suorum hæc committerent lucri causa incerti nec arma propria quisquam erubesceret auro argentoq̄ facta. Arabes autem & Syri primo quidem in alieno bello iure suo calamitatibus uterentur. Deinde qui crudelitatem in cædibus & in iudæis odia Romanis ascriberent. Hac enim quosdam eorum milites infamia participare. Et his quidem mortem interminatus est: si quis in eadem postea reperi- tus fuisset audacia. Ad legiones autem litteras dedit ut suspectos inuestigarent atq̄ ad se referent. Verum profecto auaritia contemnit omne supplicium sc̄auisq̄ hominibus lucrandi amor innatus est nullaq̄ omnino calamitas plus habendi cupidinē comparatur: immo uero hæc alios & modum habentem metus subiungitur. Deus autem qui damnauerat populū omnemq̄ uiam salutis ad interitum uerterat. Deniq̄ id quod cum pœna interdixerat Cæsar occulte in profugos admittebatur. & si quis transfugisset circumspectantes autem ne quis Romanorum uideret: eos scindebat: & ex uisceribus quæstum nefarium trahebant. Illi paucis autem reperiēbatur: & plerosq̄ sola spes consu- mebat. Hic quidem casus multos transfugarum seduxit.

Ioannes ad sacrilegium se conuertit Mannetus ad Titum fugit: narrat maximum numerum mortuorum fame: ex eo q̄ castra posuit: coactosq̄ stercore uti pro cibo. CAP. XXVIII.

Ioannes autem ubi rapinæ ex templo defuere: ad sacrilegium sese conuertit: multa que donaria templi retinēs: multaq̄ uasa diuinæ rei ministerio necessaria crateras & lances & mensas: urceolis quidem abstinuit quos augustus eiusq̄ uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atq̄ ornauerunt: tunc autem iudæus etiam alienigenarum dona detrahebat: ad socios autem dicebat sine metu diuinis abuti debere: qui pro deo: qui pro templo militarent. Ex ipso alii proptereaq̄ sacrum uinum & oleum quod sacerdotes sacrificiis reseruabant: tutum erat effudisse. Namq̄ in templo & multitudi- ni distribuisse & illi sine horrore ungebantur & portabant. Non equidem recusabo dicere quæ dolor iubet. Puto si Romani contra noxios uenire tardassent: aut hiatu terræ deuorandam esse ciuitatem: aut diluuiū perituram: aut fulgura: aut sodomitana incendia passuram. Multo enim magis impiam progeniem tulit: quam quæ illa pertulerat. Deniq̄ cum eorum pertinacia desperata totus populus interit. Et quid opus est sigillatim narare cædes? Mannetus Lazari filius transfugus ad Titū per unam portam quæ sibi credita fuerat: centum & quindecim milia & lxxx. dixit elata cadauera: ex quo die castra prope ciuitatem posita sunt. Et die quartadecima mensis aprilis usq̄ ad calendas iulii. Hæc autem immensa est multitudo: nec tamen uel ipse fuit appositus portæ: sed publicam mercedem diuidens mortuos ex necessitate numerabat. Cæteros enim propinqui sepeliebant. Sepultura autem fuit elatos ex oppido proiicere. Post hunc autem nobiles profugi omnia mortuorum sexcenta milia portis eiecta nunciabant. Aliorum uero numerum minime posse compræhendi. Cum autem pauperes ferendo non sufficerent: congesta in maximis ædibus cadauera essent inclusa. Et frumenti quidem modium uenisse talento. Post ubi autem muro circūdata ciuitate ne herbas quidem legere iam liceret: ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulsos ut cloacas rimarentur: bouumque ueterem finum alimentum haberent. Stercus inde collectum & quod nec usui quidem tolerabile fuerat cibus erat. Hoc romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem pœnitebant: sed patiebantur usque ad ea progredi: fatum enim eos reddiderat cæcos: quod iam & ipsis erat & ciuitati.

De bello Iudaico. Liber. vii. incipit.

Aggeres struuntur a Romanis: quærent iudæi incendere: cum aut nequissent: admovent Romani aggeres certatur utrinque: murus labitur ea parte qua Ioannes suffoderat pro incendendis aggeribus: moxq; alium muram struit quem nemo audebat ascendere eo q; qui prius tentasset certissimū exitium tentasset.

CAP. I.

Liber hic in græcis codicibus non septimus est sed. vi.

Lades quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant: cū & seditiosi magis accenderentur inclusi: postquā populum fames ipsosq; iam possederat. Quin & multitudo congestoꝝ in ciuitate cadauerū & uisu horrēda erat: odorēmq; pestiferum emittebat: cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent pluri- ma cæde excitata conculcare mortuos cogebantur: & qui super eos pedem ponerent neq; superabantur neq; horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuoꝝ. Gentili autem cæde polluti dextras ad extremum bellum præparabant: tanquam exprobrantes deo: ut mihi uidetur: supplicii sui tarditatem. Non enim spe uictoriæ maior pars eorum: sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quauis plurimum in aggreganda materia laborarent: tamē

Intra. xxi. dies aggeres exerunt attonsis omnibus ad nonagita usq; stadia circum oppidum lucis: erat autem miserabilis terræ facies. Nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat: ea tunc deferta præcis undiq; arboribus cernebatur: nec ullus qui prius iudæam uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis: cū eius solitudinem tunc uideret continere lachrymas poterat: uel non genere mutationē naturæ quantū pristinae derogassent. Omnia nāq; insignia pulchritudinis bellū deleuerat: ne si quis subito adueniens qui locū prius scierat eum cognosceret: sed præsens quæreret ciuitatem. Romanis autē ac iudæis finitum opus aggerum par faciebat timoris initiū. Namq; hi nisi eos quoq; exurerent captum iri ciuitatem putabant. Romanis aut fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis: nam & materiae defecerant: & labori quidem corpora militum crebris autem offensionibus cessarant. Verum ciuitatis cladibus tristius Romani quam ciues ea habitantes afficiebantur. Ad mala enim quæ hinc accedebant etiam pugnantibus nihilo segnius utebatur. Sed eorum spes frangebatur cum aggeres insidiis machinæ siue soliditate muri: manus uero cōflictus audacia repugnantium superaretur: & præcipue q; cū seditione fameq; ac bello: totq; malis præstantiores iudæorum animos inuenirent. Viroꝝ quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur: inuictam uero animoꝝ magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. Nam quis eos in rebus secundis sustineat. qui malis ad uirtutem incitarentur. Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Ioannis autem factio apud Antoniam simul & futura timebantur. Si dissiceretur murus cauebat & antequam arietes admonebantur operibus instabat: nisi quia conatus irritus fuerit. Aggressi enim cum facibus aggerem spe decepti remeare. Nam primū ne concordare quidem eoꝝ uidebatur consilium paulatim & per interualla & cunctanter non sine metu profilientium neq; iudæoꝝ more: ut breuiter dicā. De erant enim quæ propria gentis essent audacia cursus & omniū simul impetus: & ut sine offensione recederent. Languidiores progressi quam solebant etiam Romanos solito promptiores offendere: q; corporibus quidem atq; armis ita undiq; aggeres sepfere: ut nusquam igni aditum relinquerēt. Animum uero ita confirmauerunt ne quis loco antequam occumberent moueretur. Nam præter omnium rerū desperationem si etiam illud opus esset exustum acerbissimus pudor milites occupauerat: si aut calliditati uirtus cederet aut arma temeritati aut peritia multitudini aut iudæis romani. Simul autem missilia cū illis faciebant in profilientes delata: & qui cecidisset posteriores impediēbat ac periculum antecedentes meliores afficiebat. Qui uero intra tæli iactum uenire properassent: alii disciplina hostium & densitate perterriti: alii conflixi hastis retrocedebant: & ad extremū alius alium timiditatis arguens re infecta reuertebantur. Calendis autem iulii tentata fuerat expugnatio. Iudæis autem inde digressis Romani machinas admovent: qui cum ab Antonia saxi atq; igni ferroq; peterent: & quodcūq; hostibus tælum necessitas attulisset. Nam licet multum moenibus iudæi cōfiderent machinasq; contēnerent: tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi aut iudæis studiū esse ratione muroꝝ ne infirmitate Antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes cōtra certabant. Nec tamen q; seriebatur ictibus obediebat sed ipsi quidē crebris in se missilibus iactis cū nullis periculis desup ueniētibus lassarent arietum opus urgebant. Cū uero inferiores essent ac lapidibus frangerentur: alii scutis super corpore concameratis: fundamēta manibus & uectibus suffodiebant. Itaq; saxi quatitur obstinato labore concussis. Quietē utrisq; nox attulit: & in ea murus arieti

bus labefactatus ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murū suffoderat subsidēte cuniculo repente labitur parum p̄ter spem muriq; & animi affecti sunt. Nam iudæi q̄dem q̄bus memoria esse oportebat quod ruina p̄ter spem accesserat & aduersum eam p̄cauti nō fuerāt tanquā mā sira esset Antonia confidebant. Romanorū autem inopinatam læticiam sub celeri subuersione natam: cōspectus alius murus quem intrinsecus Ioānes ædificauerat cito restrinxit. Verū tamen prior facilior impetus uidebatur. Tunc enim & ascēsum per ruinas promptiorem & antoniā satis esse iūriorem. Murus quoq; qui recens erat cito destrui posse arbitrabatur. Nemo tamen eū audebat ascēdere q̄ qui primus id tentauisset certissimum esset exitium.

Hortatur Titus cōmilitones suos ad ascendendū murum: facta exhortatione Sabinus quidam Syrus se optulit ascensurum: susceptaq; hasta cum .xi. murum ascendit: hostes in fugam uertit ipse uero sagittis obrutus cecidit.

CAP. II.

Itus uero spe atq; ratione putans alacritatē pugnantū excitari: & adhortatione atq; p̄missis sæpe quidem periculoꝝ nasci obliuia: interdū autē mortem solere contēni ī unū congregatos fortissimos experiebat dicens. O cōmilitones hortari quidē ad ea q̄ periculum non afferunt aperte & ipsis q̄ rogant & qui eos rogant ignauia rephensionem parit. Exhortatiōe autē opus ē in solis rebus ambiguis: q̄ppe illa p̄ se quēq; gerere dignū est. Itaq; difficilē uobis in murū esse ascēsum ipse profiteor: q̄ at uel maxie oporteat gloriæ cupidos pugnare difficilimis rebus pulchrumq; sit cū laude mori. Nec erit infructuosum: qui primi fortiter fecerunt prosequar. Primū quidem uos illud hortetur: q̄ nōnullos fortasse deterreat iudæorū patiens aīus: & in aduersis rebus dura constantia. Romanos. n. eosq; milites quibus in pace bella discere: in bello autē uincere consuetū est: a iudæis manu uel aīo superari turpissimū est: idq; in fine uictoriæ cū etiam dei nitamur auxilio. Nāq; offensionis nostræ iudaicæ desperationes sunt. Illoꝝ autem clades fauore dei uestriq; uirtutibus crescunt. Etenim seditio famēs oblidio murorūq; sine machinis casus quid sit aliud q̄ in illos ira dei nostrūq; adiumentū. Igitur non solū deterioribus inferiores uideri: sed ēt diuinū p̄sidium prodere uobis non cōuenit. Quo pacto autē non turpe uideat: iudæos quidem quibus non magni pudoris est uinci: qui seruire didicerint: quo minus in posterū patiātur mortem contēnere: atq; in nos medios frequenter excurrere non uictoriæ spe: sed ostentationis gratia. Vos autē totius pene terræ marisq; uictores: quibus ēt non uincere probro habet otiosos sedentes: ne semel quidem in hostes aliquid audacter expertos: samā ac fortunam cū his armis operiri: maxime cū paruo discrimine totū positis efficere. Deniq; iā in antoniā si ascenderimus habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos quod non arbitror: attamē capta hac respiratione hostium in cætero uictoriam nobis plenissimā repromittit. Et ego p̄termisā nunc meorū laude: qui in bello cecidere & immortalitate qui marito furore prostrati sunt ex morbo pacis tpe mortem aliter sentiētibus imprecabor: quoꝝ anima cū corpore sepultura dānatur. Quis. n. uiroꝝ fortium nescit q̄ animas in acie ferro corporibusq; absolutas purissimū elemētum æther hospitio receptas inter sidera collocat: manesq; se bonos ac propicios heroas uidēdos offerre posteris suis. Quas uero morbus corporis tabesq; consumpserit: & si maxime probris ac piaculis purgatæ sunt: subterraneæ tenebræ operiunt altaq; obliuio suscipit: & corporis simul ac uitæ ac memoriæ sine circumscriptas. Quod si necessario mors homini fato decreta est: ad hoc omni morbo leuius est ferri ministeriū: qui nō uideatur ignauum negare usui quod debito redditurus sit. Et hæc quidem ueluti seruari nequeant: uel qui conati fuerint profectus sum. Est autē salutis spes in maximis quoq; periculis: qui uirilē aīum gerunt: primū. n. quod didicit pater incessu. Deinde totū quod ædificatū est facillime dissolui potest. Vosq; plures hoc opus aggredientes: alius alii pro adhortatiōe fiet atq; subsidio: uestraq; obstinatio in breui animos hostiū franget: ac fortasse nobis si eam tantū cœperimus incruenta res efficiet. Etenim ascendētes quidē nos p̄hibere. s. conabunt. Si uero clam uel ēt per uim aliqd egerimus semel quāuis paucos non sustinebūt. Me autē profecto pudeat nisi qui primus hoc fecerit: inu. dēdam remunerationibus fecero: & q̄ uixerit quidē similibus p̄sit: beatissima uero p̄mia sequantur occisos. Talia dicente Tito: cætera quidē multitudo periculum magnitudine timuit: eorū uero unus qui in cohortibus militarent Sabinus quidē genere Syrus uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante uidisset: quantum ex habitu corporis ne specie quidē militem esse credidisset. Erat. n. colore nigro exilis habitudine: sed anima quædam heroica in macro corpore atq; angustiore uiribus suis habitabat. Cū primus surrexisset: itaq; dedo me inquit tibi alacri animo Cæsar: & ante oēs: in murum ascendēdo: atq; opto q̄dem ut uires ac uoluntatē meā sequatur fortuna tua. Quod si cœptum casus inuiderit: scito me nō p̄ter spem q̄ res aliter cesserit: sed q̄ sic decreuerim pro te monturū. His dictis & scutum læua manu capiti prætedēs: strictoq; dextera gladio circa horam diei sextam murū petebat. Sequebantur autē ex aliis qui soli eius uirtuti æmuli esse cupiebāt. xi. uiri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus: cum de muro custodes iaculis & sagittis undiq; infinitis appeterent: atq; ingentia saxa deuoluerent: qui nōnullos de. xi. deceperunt. Sabinus atq; milibus occurrens: licet obstrueretur sagittis: non tamen ante impetū cohibuit quam sūmam muri p̄tenderet hostesq; in fugam uerteret. Viribus autē eius atq; animi p̄tinacia terrii pluresq; ascendisse

rati non steterunt. Qua in re fortunam quis ueluti uirtutibus inuideat superque præclaris facinoribus officiat non incusauerit? Siquidem hic uir neque ab incepto errauit & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decidit. Unde factum est ut iudæi reuersi ubi solum & iacentem uidere ex omni eum parte iaculis peterent. Ille genibus nixus & scuto protectus primo quidem ulcisceretur hostes multosque ad se appropinquantes sauciauit: uulnerum autem multitudine remisit dexteram: & ad extremum priusquam redderet animam sagittis est obrutus uir dignus pro fortitudine quam meliori fortuna uteretur. Pro mensura uero cepti facinoris cedit. Cæteri autem tres pene iam summa tenentes obruti lapidibus perierunt: & octo sauciari detracti & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis iulii gesta sunt.

Quidam ex custodibus aggerum Antoniam accedunt primos custodes occidunt: facto signo per buccinam cæteri fugerunt. Titus audito signo armat exercitum: pugnatur ex utraque parte ad septimam noctis horam: quod Romanis uisum est satis pro tunc Antoniam obrinere. CAP. III.

Iduo autem post. xx. de numero excubantium per aggeres militum congregati signiferum ordinis sui & duos quosdam ex ala equestris & tubicinem unum ad se uocant: nonaque noctis hora per ruinas ad Antoniam ociose procedunt: occisis autem primis custodibus somno oppressis murum obtinent: ac buccina signum dari precipiunt: quo cæteri quidem uigiles subito ex suscitant & fugiunt priusquam multitudinem quam murum ascenderat cernerent. Nam & timor illis & tuba imaginem quandam ubi magnum hostium numerum ascendisse crederent ostendit. Cæsar autem signo audito prope armat exercitum: & cum ducibus primis lectore caterua comitatus ascendit. Cum autem iudæi ad templum interius confugissent: ipsi quoque per cuniculum irruperunt: quem Ioannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositique ambo agminum seditiosi tam iohannis quam Simonis arcebat eos summa uis atque alacritate repugnandi. Siquidem excidii finem putabant locum sanctum penetrasse Romanos quod & his uictoriae principium fuit. Ad ipsum autem aditum ualidissima pugna committitur. His quidem templum uti occupare certantibus: iudæis uero Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ quidem atque hastæ utriusque inutiles erant. Strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat: ex qua parte quisque pugnaret permixtis uiris & prope angustias permutatis: & cum uocis intellectum magnitudo confunderet: multaque mors esset utriusque arma simul & cadauera iacentium concalcata frangeret pliantes. Semper autem si bellum fluens grauasset alteram partem potius exhortatio & inferior conquestio nascebatur: neque aut fugæ aut persecutioni locus erat sed propinqua mutatio commigrentium & inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui uero inter primos steterunt aut occidendi aut moriendi necessitatem habebant quod refugere non dabat. Nam & posteriores utriusque partes suos in frontem urgebant: nullumque interdum bello uacuum interuallum reliquerat. Cum autem iudæorum animi Romanorum peritiam uincerent iamque omnino tota acies pelleretur: ex nona. n. hora noctis ad septimam usque diei pugnant. Hi quidem simul omnes & excidii periculum pro nutrimento uirtutis habentes: Romani uero exercitus parte nondum. n. ascenderant agmina illisque spes pugnantium nitebatur satis esse uisum est in presentia Antoniam obrinere.

Iulianus quidam uidens Romanos superari armatus irruit in hostes & ad templum usque fugauit cumque non haberet auxilium multis interfectis diu resistens obiit. Iudæi Romanos in Antoniam recluserunt. CAP. IIII.

Iulianus uero quidam Hecatontarchus ex Bithynia non ignobilis quidem in illo bello & armorum peritia & uiribus corporis & cum spiritu omnium fortissimum ipse cognouit ubi Romanos iam cedere & male repugnare conspexit: propter Titum autem qui apud Antoniam stabat: subito profilit iamque iudæos uidentes solus ad interiorum usque templi angulum persecutus est. Fugiebat autem uniuersa multitudo: neque uim eius neque audaciam hominis esse opinantes. At ille pro medios ruens quo alios alio disiecerat pro ipsos quem occupasset interficiebat: eaque facie nihil Cæsari admirabilius aut aliis horribilius uisum est. Verum & ipsum profecto fata persequerentur quæ ab homine uitari non possunt. Calceos namque habens creberrimis atque acutis clauis: sicut cæteri solent milites: fixos. Dum strato saxeis crustis solo occurreret labitur: magnoque cum armorum sono deiectus in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia sublatus saluti eius metuendum: iudæi uero multis simul gladiis & hastis undique feriebant. Ille autem multam quidem ferri uim scuto excipiebat: sæpe autem conatus erigere percutientium multitudine reuolutus est. Et iacens tamen gladio multos perculit. Nec. n. cito peremptus est: quando galea & thorace omnia membra neci oportuna septus erat. Namque diu uertice contraxerat: donec concisis aliis eius membris remisit uires: cum ei nemo auderet succurrere. Nimius autem dolor Cæsarem tenuit: ubi tantæ fortitudinis uirum in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi: & quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem. Alios autem ne possent metus impediabat. Iulianus quidem diu cum morte luctatus: cum non paucos interfectorum suorum fauos reliquisset ægre perceptus est: magna sui gloria non apud Romanos tantum & Cæsarem: uero apud hostes quoque relicta. Iudæi uero etiam mortui rapti corpore Romanos in fugam uersos in Antoniam concludere. Fortiter autem in eo prælio decertauere Alexas quidam & Gyptheus ex agmine iohannis: ex parte uero Symonis Malachias & Mertois filius iudas & Sosa filius Iacobi dux Idumæorum. Zelotarum uero fratres duo iuuenes Arisimon & Iudas.

Titus mittit ad Ioannem si uelit congregari & si uelit sacra intermissa celebrari per electos iudæos: consulit iosephum Titus: hebraico sermone scripsit mandata iosephus pro Cæsare ad ioannē: hortatur ut sedat: exempla inducens sed magis irritantur in eum ac capere quærunt: multi ex iudæis ad romanos fugiunt quos a romanis occisos iudæi dixerunt ne plures ad eos confugerent: Romani uero eos populo ostendebant propterea multi fugerunt. CAP. V.

Itus autē militibus suis imperat Antonia fundamenta diruere: facilemque ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse uero iosepho ad se uocato: nãque audierat eo die qui erat menses iulii septimusdecimus diuinam obseruantiam quæ endelechismos uocatur uiroge per nuria defuisse: eaque re populū nimis dolere: iterum dici ioanni præcepit quæ ante madauerat: quod et si quis eum pugnandi scæuus amor teneret: cum qua placeret ei multitudi- ne ad bellum progredi liceret. Dūmodo non una secū & ciuitas interiret simul & templum: sanctū tamen locū uiolare desineret: ne ue in deum nephas admitteret. Potestatem autē habere si uellet sacra intermissa celebrare per iudæos quos ipse delegisset. Itaque iosephus ne soli ioanni hæc intimarent: sed etiam pluribus: unde exaudiri posset constitit & mandata Cæsaris hebraico sermone disseruit. Multum autē ab his quo patriæ parcerent præcabatur: igneque depellerent iam templo contiguum: deo que uota redderent consueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tegebatur. Multis autē cōiitiis tyrānus iosepho cum execrationibus lacerato: postremo addidit nunquā sibi excidium esse metuentum: quoniam dei ciuitas esset. Atque cum exclamatione sane uero inquit iosephus eam puram deo cōseruasti: inuiolataque sancta māsere. Nec in eū cuius speras auxilium quicquā impium deliquisti: sed solēnia sacra. consequitur. Et si quidem tibi quisquā quotidianum auferat cibum impium eum hostem putabis? Deum uero quæ perpetua religione priuaueris belli auxilio speras futurū? Et romanis peccata imputas: qui nostras leges etiam nunc tuentur: & quæ ipse intercidisti sacra deo reddi compellunt. Quis non inopinatae mutationis causam gemat ac defleat ciuitatem: cum alieni quidem hostesque impietatem tuam corrigant. Tu uero iudæus & inter leges educatus illis quoque in has scæuiores inueniaris: At qui ioannes etiam quidem poenitere malore non est turpe. in rebus extremis honorū que tibi exemplo patriam seruare cupienti propositum est. iechonias rex iudæorum qui quondā babiloniis bellum sibi inferentibus: sponte ciuitatē priusquam caperetur excessit: & cū cognatione sua uolūtariam captiuitatē sustinuit. Ne hæc sancta hostibus proderet: deique domum uideret exuri. Ob hæc sacra iudæorum cōmemoratione laudatur eūque memoria transmissa per sæcula semper nouā immortalitatem posteris tradit. Bonū o ioannes exemplar: & si periculum præsto sit: ego autem ueniā quoque tibi a Romanis spondeo: dum memineris quæ gentilis moneo: & iudæis ista permittam spectari quæ oporteat qui sit uictor & unde consilium. Absit. n. unquā ita captiuum uiuere: ut genus aut leges patrias obliuiscat. Rursum indignaris & clamas mihi que maledicis. Etiam acerbiora mereor qui hæc aduersus fata suadeo: deique sententia cōdemnatos seruare cōtendo. Quis ignorat scripta uetere prophetarū & responsum impendens miserimæ ciuitati. Iam tunc. n. eius excidium prædixere cū his homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autē cadauerum non ciuitas tantum sed etiam templum omne repletum. Deus plane deus ipse cū Romanis igne sibi lustrationis infert totque scelerū plenam eximit ciuitatem. Hæc iosepho cū fletu & lachrymis prosequente uox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorem admirati sunt. Ioannes autē eiusque socii magis contra Romanos irritabantur: illum quoque capere cupientes. Nobilium tamen plurimos cōmouit eius oratio & non nulli quidem seditiosorum custodias formidantes locis suis manebant: iam dudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt autem qui capto discessionis tēpore ad Romanos confugere: in quibus erant pontifices. Iosippus & Iesus. Filii uero pontificū tres quidem Hismaeli: cui apud Cyrenem fuerat caput abscissum: & Matthiæ quartus: alterius uero Matthiæ unus: qui post interitū patris an fugerats: quæ Simon Gioræ cū tribus filiis: ut supra dictum est: interemit. Multi autē nobiles cū pōtificibus deferre: eosque imperator cū per alia humane suscepit: tunc sciens alienigenis moribus illic uersari molestum esse: in Gophna dimisit ut ibi manerent: interim monitos etiam pollicitus possessiones cuique peracto bello rediturū esse. Illi quidem indestinatam municipiū læti cum omni cautione discedunt. His autē in ciuitate non uisus rumor seditiosus iterū diffamatus est quæ Romani transfugas occidissent ut hoc metu uidelicet a fuga reliquos deterrent. Et paulisper quidem hæc calliditas eorum sicut antea ualuit: timor autē profugere cupientes inhibuit. Rursum autē postquam eos Titus reuocatos e Gophna cū iosepho murum circūire & populo conspici iussit multi ad Romanos fugiebant. In unū uero congregati & ante Romanos stantes cum lachrymis atque ululatu seditiosos rogabant. Primo quidem paucos in ciuitate Romanos susciperent patriamque seruarent. Si hoc displiceret saltē de phano certi exirent templūque sibi liberarēt. Nec. n. ausuros sine maxima necessitate Romanos igne sanctis immittere. His illi magis aduersabant: multique transfugas uociferari cōiitia supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormēta: ut oē quidem circū phanū spaciū multitudie mortuorum sepulchro: tēplū uero ipsum castello simile uideret. In loca uero sancta & inaccessa cū armis adhuc & mātibus genui cæde calentibus insiliebant: & ad hanc pcessere legis iniuriam ut quā iudæos indignatio

nem oporteret exercere si hæc Romani admitterent: & tunc in iudæos ppria sacra temerantes uterē sur Romani milites. Nemo tamen fuit eorū qui non cum honore templū aspiceret atq; adoraret: latronesq; optaret antequā intolerandum malum contingeret pœnitere.

Incrēpat eos Titus q̄ templum polluerint: polliceturq; nō passurum Romanos templum esse pol-
lutos. CAP. VI.

Itus autē dolens uicem eorū iterum Ioannem eiusq; socios increpabat dicens. Nonne uos o sceleratissimi cancello sancta loca protexistis? Non litteris græcis ac nostris incisas tabulas constituistis? quibus ne septa cuiquā transgredi liceret edicitur. Non eos q̄ transissent quāuis Romanus quis esset uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiā mortuos conculcastis o nocentissimi. Aut cur templū & externi & gētilis sanguinis cōfusione polluistis? Testor ego patrios deos: & si quis nunquā hunc locum ante aspexit: nunc. n. nemi nē credos: itēq; testor & exercitum meū & iudæos q̄ apud me sunt & uos ipsos quod nō ego uos uiolare hæc cōpellam: quin & si locum acies uestra mutauerit: neq; accedet ad sancta quispiā Romanorū: neq; quicquā in eius cōtumeliam faciet. Seruabo autē uobis etiam templum nolentibus.

Iosepus referebat dicta principis iudæis qui magis eleuabantur in superbiā: statuit iterū Titus bellum gerere contra iudæos seq; remanente in Antonia. exercitum misit in iudæos: Certaturq; a nona noctis hora: usq; ad quintam diei Tito spectante ab Antonia: multi ex iudæis fortiter multi ex Romanis fortissime bellum gesserunt. CAP. VII.

Aec iosepo internūciante principis dicta: latrones ac tyranni existimantes nō beniuolētia sed timiditate hos sermōes fieri in supbiam tollebant. Titus autē qui neq; seipos miserari eos: neq; tēplo p̄cere p̄spiciebat: rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum q̄dem his militē q̄ locus eū non caperet inferre non poterat. Tricenis. n. de singulis cēturiis uiris fortissimis lectis ēt chiliarchis singulis millenos attribuit: hisq; duce p̄posito Cereali hora noctis nona iubet in custodias impetū fieri. Cū autē ipse quoq; in armis esset una que descendere statuisset: amici eū pp̄ periculi magnitudinē ducūq; dicta continuerunt. Plus. n. operis in Antonia sedentē: q̄ militū certaminē facturū esse dixerūt: si periculū subisset. Omnes. n. fore sub oculis impatoris optimos bellatores: his puit. Deinde ob hoc solū se manere locutus ad milites: ut de eorū uirtute iudicaret: ne aut fortis quisq; indonatus abiret: aut cōtra ip̄nitus ignauus lateret: sed oīum spectator ac testis fieret ipse: q̄ & ulciscēdi & remunerādi esset dominus: illos q̄dem ad acie hora qua supra memoratū est dimisit. Progressus at ad speculā de Antonia qd fieret expectabat. Verū hi q̄ missi fuerāt nō ita ut sperabāt somno oppressos inuenere custodes: sed excitatis cū clamore confestim manus cōseruere excubitorū intus. Mane at cæteri cateruatī excurrere. Itaq; primorū q̄dem impetū excipiebāt Romani. Qui at illos sequerent: in agmē pp̄rium icidebāt: multisq; suorū uelut hostibus urebant. Vocis nāq; agnitionē cōfusus ptim clamor oculoꝝ singulis nox ademerat: cū præte rea quosdā furor coetus: alios iracūdia alios timor efficeret: iccirco obuiū quēq; sine discretiōe seriebant. Romāis q̄dem scrutoꝝ cōiunctiōe septis & p̄ globos p̄siliētibus ignoratio minus nocebat: si gni. n. sui quisq; meminerat. Iudæi uero disiecti tā impetus q̄ recessus temere faciētes: sæpe imaginē inter se hostiū alius alii demōstrabant: cū reuertentē suū quisq; p̄ tenebras Romanū quasi aggrediētē excipet. Deniq; plures a suis q̄ ab hostibus sautiati sunt: donec orto die uisu iā pugna discerneret: & in acie stantes ordine sagittis atq; lapidibus agerent. Neutri uero cedebāt neq; labore fatigabantur. Sed Romani q̄dem & sigillatī & multi simul in cōspectu ip̄eratoris de uirtute certabāt. Illūque diē sibi quisq; p̄motionis initiū fore putabat: si fortiter dimicasset. Iudæis autē & pp̄riū cuiusq; periculū: & quod tēplo metuerēt ministrabat audaciā: q̄ tyrānus stans hos rogaret: alios uerberaret: ad pugnantū interminatiōibus incitaret. Cōminus at plærūq; pugnantū. Sed cito & breui momenta plii mutabant. Neutra. n. pars plixū fugæ spatiū uel p̄secutionis habebat. Pro suorū autē euetū & Antonia tumultus erat: & confidere sup̄antibus: & stare si fugerent: acclamantium eratq; ueluti quoddā belli theatrū. Nec. n. uel Titū uel alios q̄ una erāt quicq; eorū quæ in pugna gerebant latebat. Postremo nona hora noctis cōcepto prælio: quita diei dissoluti sunt. Cum neutri eo loco unde pugna iniere certa fuga cessissent. Verum mediā ī ancipati prælio uictoriā reliquissent. Romanorū quidem pluri nobilem decertarūt. Iudæorū partis quidē Simonis iudas Maræoti filius: & Simon osaiæ. Idumæorum uero Iacobus & Simon alter Acatela filius: iacobus autē Sofæ. De ioannis autē sociis Gephtheus & Alexas. De zelotis autem Simon filius Iairi.

Septio die reliq; manus Romanorū submersis Antonia fundamētis uia fecerunt latā ad tēplū: ad mouent aggeres ad angulū tēpli: quidam cōgregati pp̄ famē: impetū fecerūt cōtra Romāos: cognito impetu eorū p̄ Romanos dimicatū est undiq; fortiter: in uallē quandā coacti sunt iudæi: capis: q̄dā qui ductus ad Titū interficitur: curatq; Titus ut aggeres mature construant. CAP. VIII.

T Romanorum reliqua manus die septimo submersis: Antonia fundamentis: latam uiam usq; ad templum composuit. Admotaque muro agmina mox aggeres inchoabāt: unum contra interioris templi angulum qui ad septentrionem orientemq; spectabat: alterum contra exedram ad aquilonis parte inter duos muros edificatū. Aliorū duorū

unum cōtra portam occidentalem tēpli exterioris: alterū ab aq̄lone. Magno tamēn opus cū laborē ac miseris p̄ficiebat cū materias sexcētesimo usq̄ stadio deportarent. Interdū aut̄ insidiis lædeban̄ cū ipsi quidē uincendi facultate minime cauerent: iudæis uero pp̄ desparationē salutis audacioribus uterentur. Nonnulli. n. equitū quotiens ad ligna siue fœnū colligendū exissent: interea dum id face- rent equos suos fr̄anis exutos pasci sinebant: quos iudæi per cuneos erūpentes rapiebant. Itaq̄ dum id crebro fieret Cæsar existimans quod erat uerū negligentia suorū magis quā iudæorū uirtute rapi- nas contingere: tristi aī aduersione cæteros ad equorū custodiā reuocare statuit: unoq̄ milite q̄ equū pdiderat morte dānato eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquā. n. eos post hæc in pascua dimittebant: sed tanquā natura his cōnexi ad necessitatē egrediebantur. Illi quidē templū oppugna- bant aggeresq̄ erigebant. Altera uero die post eorū ascensum multi seditiosorū quos rapinæ desece- rant & fames urgebāt: cōgregati in p̄sidia Romanorū q̄ oliuarū mōtē uersus collocata erāt circa un- decimā diei horam impetū faciunt. Sperabant. n. primo quidē inopinos: deinde curādi corporis cā quiescētes facile decipi posse. Verū cognito illoꝝ conatu Romani & de pp̄riis custodiis celeriter collecti obstabant eis murū transcendere ac perrūpere uolenter conatis. Conflato aut̄ uehementi p̄lio multa quidem & alia ab utraq̄ parte fortiter gesta sunt cū Romani p̄ter fortitudinē etiam bellā di peritia: iudæi uero imoderato impetu & effrenatis aīs uterent̄. Dux aut̄ his pudor erat: illis necessi- tas. Nam & amittere iudæos ueluti laqueis irretitos Romanis turpissimū uidebatur & illi unam sp̄ salutis si murū ui perrumpere potuissent habebant. Ibi tum quidā ex ala equitū Pedanius noīe iudæ- is in fugam uersis atq̄ in uallē coactis: equo in aduersum montē a latere incitato præteruectus rapit unū ex hostibus fugam petentem iuuenem & grauem corpore & armis undiq̄ septum: talo compræ- hensum tantum se inclinauit equo corrente: eamq̄ dexterā uim itemque cæteri corporis & equi- stris peritiam demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset captiuum ferens ad Cæ- sare[m] uenit. Titus autem uires eius qui cœperat admiratus & captum quia ad murum uel aggredi tē- tauerat supplicio affici iussit. Et ipse quidem templi oppugnationem curabat: utque aggeres matu- re fierent perurgebat.

Porticus tēpli incendit̄. abrumpūt Romani ad uiginti fere cubitos ex muro: imittuntq̄ ignē san- ctis: isdem diebus quidam ex iudæis de Romanis inuitat quis uelit certare: diuq̄ nemine uolēte: qui- dam ex Romanis exosus illius audaciā cū illo certat & occidit̄: Romanosq̄ deridēt̄: ex Romanis q̄- dam eum sagitta transfixit: clamor excitatur maximus. CAP. IX.

Interq̄ iudæos aduersis p̄liis male tractatos tumescēte paulatim bello & in serpente tē- pli p̄nicie sicut in putrefacto corpore ad sola mēbra peste occupata p̄uenientes ne ulterius p̄cederet abscondebat. Porticus. n. parte quæ ab aquilone in orientē prinens Anto- niæ iungebat̄ incensa. Deinde ad. xx. fere cubitos abrupte: imisso sanctis incendio ma- nibus suis. Biduo at̄ post idus pdicti mensis uicesimo & quarto die Romani porticum i- flāmare: & usq̄ ad quartūdecimū cubitū igne p̄gressos: iudæi similiter culmē abiiciunt: neq̄ oīno re- cedentes opibus & Antoniaē cōtinentia diruentes: cū liceret eis ac deberent incendiū p̄hibere. Itaq̄ imisso igne cursum eius ociose pro sua utilitate metiebant̄. Circa templū aut̄ nunquam p̄lia cessaue- re: sed frequens paulatim cōtra se excurrentiū bellum. Hisdē at̄ diebus quidam ex iudæis uir & cor- pore breuis & uultu despicabilis tanq̄ genere quā rebus aliis uilissimus ionathes noīe progressus ad ioānis p̄tificis monumentū: cū alia multa supbe ad romanos p̄locutus est: tum quē fortissimum ha- berent ad singulare p̄lium prouocauit: At qui cōtra steterē multi quidē dedignabant̄: erant aut̄ iter eos ut assolet etiam qui timerēt̄: quosdam uero nō inconsulta moueret ratio cū mortis cupidine nō debere cōfligere. Nam qui de salute desperassent eos neq̄ cautos impetus neq̄ deum habere placabi- lē: & cum his in discrimē uenire quos neq̄ uincere magnum sit & uinci cū dehonestamento peri- culosum non fortitudinis sed ferocitatis uideri. Cū autē diu nemo procederet multaq̄ iudæus eorū timiditati illuderet: erat arrogantissimus quidā superbus e romanis ex ala equitū putans nomini ad- dere uerba: & insolentiam eius exosus. Fortasse aut̄ etiam corporis breuitate sublatus incōsulte profi- liit: & cæteris cōmissa cū eo pugna risum p̄buit: sed a fortuna proditus est. Ipsum. n. Ionathes inter- fecit: deinde pede supra mortuū posito: læua scutū dextraq̄ cruentum gladiū coruscabat armisq̄ cū fremitu cōcussis exercitui & iacētī insultans spectantes Romanos increpabat: donec eū tripudiantē & uana iactantē quidā Priscus centurio sagitta transfixit. Eorū factō & iudæorū & Romanorum cla- mor excitatus est. ille aut̄ dolore in uertiginē tortus supra corpus hostis incubuit: belliq̄ foelicitatē ratione carentem quam uelox ultio sequeretur ostendit.

Iudæi iplent lignis aridis sūmitatē tēpli. fingunt fugā ex Romanis multi ascendētes tēplum sub- misso igne p̄ iudæos succēsi sunt: Titus eos miseretur: moriētibus satis erat remedii q̄ Titus dolebat iudæi uero quidā in porticu existentes obsessi oēs ceciderunt. CAP. X.

Editiosi uero templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus po- sitis repugnabant. Viceſimo autem septimo die prædicti mensis huiusmodi dolum ex- cogitant. Occidentalis porticus spatium quod inter culmen & trabes erat uacuum sil- uis aridis: itemque sulfure ac bitumine repleuere. Deinde uelut oppressi cedebant. Qua

re multi quidem temerarii fugientibus instabant: & in porticum ascendere possitis scalis nitebantur. Qui uero prudentiores erant nullam fugæ cām iudæis fuisse cogitantes locis suis manebant. Verū porticu repleta his qui ascenderant ignem immittunt Iudæi. Excitata undiq; subito flamma: Roma nos & qui extra periculum steterunt ingens stupor inuasit: & desperatio quos incendiū cœperat occupauit. Flammas. n. cincti semetipsos in oppidum: alii uero in hostes precipitabant. Multi spe salutis desilientes in puteos ilico debilitabantur. Alios dum conant̄ pueniebat incendiū: alii ferro flammā antecedeabant. Statim uero & alios fugientes ignis cōprehendebat plurimū peruagatus. Casarē uero licet p̄orientibus indignaret: q̄ inuisi porticū ascenderāt: misericordia tamē eorū tetigit. Cūq; ne mo phibere possēt incendiū: hoc erat tamē solatio petētibus: q̄a uidebāt eius dolorē p̄ quo ipsi animā pderēt. Vociferās. n. & ante alios psiliens: & comites suos quā possent auxiliū ferre obsecrans cernebatur. Eiusq; uoces & affectiones quisq; uelut aliquā p̄clarissimam sepulturā secū afferēs moriebatur. Nonnulli ramen recepti in p̄te porticus latiorē. flammæ quidē periculū euasere. Obsessi autē Iudæi est diu sauii restitissent: postremo uniuersi cecidere.

Iuuenis Romanus quidam qui euaserat incendiū: oratur a Iudæis ut ad eos descēdat: ne militiæ Romanæ tantam dedecus faciat sublato ense seipsum interfecit: incenditurq; porticus ea parte quæ ad orientalem protendit. Moriebantur multi fame ita ut scœnum calciamenta corrigias coacti sint comedere Iudæi.

CAP. XI.

Est omnes autem quidam iuuenis nomine longus toti huic ornamento fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria qui periere: oīum tamē fortissimus demonstratus est. Quē Iudæi quidē & quia fortis erat: & quia interficere eū cupiebant ad se descēdere promissa fide hortabantur. Frater uero ei⁹ Cornelius qui ex altera parte stabat: ne gloriam suam romanamq; militiam dehōestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoq; altius gladio ut ab utrisq; partibus cerneretur semetipsum occidit. Eorū quos ignis obsederat Artorius quidam calliditate seruatus est. Appellato. n. clara uoce Lucio quodam commilitone & contubernali suo: heredem te inquit relinquo totius patrimonii mei: si me excepis. Cum at ille prompto aiō accurrisset: ipse quidem qui se in eum proiecerat uinxit. Lucius uero pondere oppressus: confratoq; lapidibus solo allisus continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiā cōparauit. In posterum tamē cautiores effecit: & aduersus iudæorū insidias inuit: quibus plerūq; loca morēs hominum nescientes lædebant. Exusta ē uero porticus ad turri usq; Ioannis: quam ille belli tēpore quod cū Simone gerebat supra postes quæ in Xystum ducerēt ædificauerat. Reliquum uero iudæi quoniam consumpti fuerant q̄ ascenderant absceiderūt. Postero autē die Romani quoq; porticū quæ in boreæ parte fuit ad orientale usq; totam incendunt: continentē angulos eius q̄ appellatur cedron sup uallem ædificata: unde ēt p̄funda erat & horribilis eius altitudo.

Maxia multitudo erat eorū qui fame p̄ ciuitatē peribant: q̄ inter se erant amicissimi p̄ cibū: si quē iuenissent: ad manus ueniebāt: si quis moriebat̄ alii scrutabant̄ siquid cibi in sinu habebat: patiebant̄ ea cōedere q̄ ne sordidissimū aliqd̄ aialiū comedisset: multaq; hmōi describuntur. CAP. XII.

Ira templū quidē ita res se habebāt. Eorū uero qui per ciuitatem fame cōrumpebantur infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. In dies nanq; singulos si uel nunquā aliquid cibi apparuisset bellum illico gerebatur: & amicissimi iter se ad manus ueniebant miseris diripientes animæ uiaticum. Fides autē penuriæ nec morientibus habebatur: sed etiam quos uiderent expirare scrutabantur latrones: ne quem fore cibum si na occultans quispiam moreret. Ipsos at̄ spes egestatē uictus hiātes ueluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in hostia tanq̄ ebrii ferebantur: easdēq; domos bis ac ter eodē momento dispatioē inquietabant: oīaq; dentibus necessitas subigebat: & ea colligētes quæ nullū quāuis sordidissimum mutorū animalium non horreret comedere patiebantur. Deniq; nec cingulis nec calciamentis abstinere coriaq; scutis detracta mandebāt. Qui etiā scœni ueteris laceramēta uictui habebant: cuius nō nulli exiguum pondus quattuor atticis uenundabant. Et quid opus est famis improbitate ex rebus aīa carentibus demonstrare? Factum. n. relaturus sum neq; apud græcos neq; apud barbaros cognitum & dictū quidem horrēdum: auditu uero incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatē intermitterē ne mentiri me posteri æstimarent nisi testes multos haberem & fortasse aliquam patriæ referrem gratiam parcius ea differens quorum facta perpeffa est.

Mulier quædam Maria nomine cū sublata fuissent sibi oīa p̄ seditiosos filiū suū fame comedit: cogit ostendere latronibus qd̄ pauerat p̄ cibo: cognito scelere tāto eos horror qd̄a inuasit uehementissimus: nuntiatur Tito tanta calamitas: q̄ deū placare cœpit dicēs se uoluisse obliuisci iniurias eorū: sed illi noluerunt pollicet̄ q̄ tantū scelus nō pmittet impunitum. CAP. XIII.

Mulier quædam ex plebe trans Iordanem habitantiū incolæ: Maria noīe Eleazari filia de m uico Bathechor quod significat domos Hyssopi genere ac diuitiis nobilis cum alia multitudine fugiēs i Hierosolyma recepta cū cæteris obsidebat̄. Huius alia quidē bona tyrāni diripuerunt: q̄ ex trasamnanis locis in oppidū cōportauerat. Reliquias uero cōditorū & si alimenta repperissent irrumpentes domū eius satellites quotidie auferebāt. Grauiter autē mulier

indignabatur: proptereaque sapissime raptoribus maledicens: & imprecans eos contra se uehementius irritabat cum neque iratus neque miserans eam quisque uellet interficere. Sed uictum quidem patratio aliis parabat. Undique autem adempta iam erat ei etiam reperiendi facultas famesque uisceribus & medullis irrepererat. Plus uero quam fames iracundia succendebat. Igitur uis animi ac necessitate impulsus rebus aduersus naturam excitatur: raptoque filio quem latentem habebat miserum te ait infans in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud romanos etiam si uixeris seruiturus es: fames autem praenit seruitutem. His uero seditiosi scruiores sunt. Estque igitur mihi cibus & seditiosis furia & humanae uitae fabula quae sola deest calamitatibus iudaeorum. Et hoc simul dicens occidit filium coctumque medium comedit. Adopertum autem reliquum seruauit. Ecce aderant seditiosi & contaminatissimi nidoris odore capti mortem ei statim nisi quod parasset ostenderet minabantur. Illa uero bona partem se reseruasse respondens aperit filii reliquias. Illos autem confestim horror cepit atque demencia uisusque ipso dirigerunt. At mulier & hic inquit est uere filius & facinus comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores: aut matrem misericordiores: quod si uos pietate colitis & mea sacrificia repudiatis: ego quidem comedi: reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem trementes exierunt: ad hoc solum timidi uixque hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisque ante oculos sibi cladem illam propones tanquam hoc ipse admisisset horrebat. Ab omnibus autem quos fames urgebat properabatur ad mortem & beati appellabant quod priusquam id paterent interissent. Cito autem Romanis nunciata est illa calamitas: eorumque alii non credebant: alii miserabantur: multos autem uehementius eius gentis odium cepit. Caesar autem super hoc deum placabat siquidem iudaeis pacem obtulisset eisque liberam proposuisset omnium obliuionem quae commiserat. Illos autem pro concordia seditionem: bellum pro pace: pro fatietate atque opulentia famem optasse: & quod propriis manibus templum quod ipsa eis seruasset incendere ceperant: huiusmodi alimētis eos esse dignissimos. Verumtamen scelus huius nefandi uictus ruina sese patriae opertum: neque relicturum in orbe terrarum: ut sol inspiciat ciuitatem in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus hominum alimenta deberi: quod nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul haec dicens desperationem hostium reputabat: nec eos sanam mentem recepturos existimabat: qui cuncta iam pertulissent quibus antequam ea paterentur mutare sententiam sperabantur.

Admouere iubet aggeres cum ariete muris: nihil proficientes cum scalis tentant ascendere: unde multa caedes facta est ex Romanis: iratus Titus ignem portis subici fecit crescente igne consultit proceres suos de templo: quidam suadent ruinam templi: quidam ut seruetur: iubet restinguere ignem interim pugnatur: uidens Titus cum militibus electis iudaeos profugatos in templum concludit omnes succendereque templum parat.

CAP. XIII.

Crauo autem die mensis augusti: cum duae legiones aggeres perfecissent ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietis iussit. Cum diebus autem sex qui firmissimus erat aries parietem sine intermissione pulsando nihil omnino profecisset. Verum & huius & ceterorum magnitudines structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portae alii fundamenta suffodiebant: multumque fatigati exteriores tantum lapides euellere potuerunt. Ab interioribus autem portae sustinebantur: iamque diu mansere donec instrumentorum & uestium conatibus desperatis Romani scalas porticibus applicauerunt. Iudaei uero praeventi ne eos subire prohiberent cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes praecipitabant: accedentes alios subsidio trucidabant. Multos de scalis egredientes priusquam scutis obtegerent ferientes gladiis perueniebant. Non nullas autem scalas armatorum plenas in latus deiicientes declinabant. Unde Romanorum quoque non parua caedes sequebatur. Alii signis ablatis pro his decertabant: rapinam eorum grauissimam fore turpitudini ducentes. Postremo tamen iudaei & signis potiuntur: & eos qui una ascendere interficiunt. Ceteri uero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto operibus cubuit. Seditiosorum autem qui prioribus praeliis etiam tunc fortiter pugnauerunt. Et praeterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum uideret se alienis & templo cum damno & necesse militum parcere: ignem portis subiici iussit. Inter haec autem ad eum profugi ueniunt Ananus Ammaus inter Simonis satellites crudelissimus: & Archelaus filius Magadati: accitro sperantes ueniam quod iudaeos uictores relinquerant. Titus autem cum hanc eorum in iudaeos crudelitatem audiuit: utrumque obruturum care decreuit. Dicebat. n. necessitate non uoluntate: uenisse ne salute dignos esse incensam ipsorum patriam deserentes. Verumtamen cohibuit iracundiam fides: eosque dimisit: sed nisi eo loco habedos quo & iam alios credidit. Iam uero portis milites ignem admouerunt: liquo factoque argento cito lignum flammae absumperant: cum subito aucta proximas inde porticus corripuerunt. Iudaeis uero ignem circum se uidentibus: corpora simul aetateque ceciderunt: & stupore attoniti adiuuare quidem uel extinguere nemo conatus est. Stantes uero aspiciebant: nec tamen his quae absumerent dolentes: fultum ut quod reliquum esset saluum haberent animum colligebant. Illo quidem die & quae secuta eum nocte crescebat incendium paulatim. n. nec simul undique inflammare porticus potuerunt. Postero autem die Titus praeterea militum iussit incendium restinguere perque proxima portis loca uiam sternere: ut facilius agminibus esset ascensus: rectores ad se conuocat: sexque collectis qui erant proceres: Tiberio Alexandro totius militiae

præfecto: & Sexto Cereali quintæ legionis præposito: & Largio Lepido decimæ: & Tito Phrygio quin-
 tæ decimæ: cum quibus erat etiam Fronto ac ternius magister duarum alexadrinarum legionum & M.
 antonius Iulianus procurator Iudææ. Congregatisq; chiliarchis & procuratoribus consilium de tem-
 plo proposuit. Aliis quidem uidebat lege belli utendum esse: nunquam enim Iudæos a nouis rebus posse
 desinere templo manente: quo omnes ubicunq; essent colligerentur. Nonnulli monebant: ut si tem-
 plum reliquissent Iudæi neq; armis pro eo quisq; certaret: conseruandum esse suadebant. Si uero id
 pugna obtinuissent ignibus consumendum: quoniam castellum iam uideretur esse non templum &
 piaculum: non ipse id uerum illi qui fieri coegere committerent. Tito autem nec si stantes dimicarent
 Iudæi pro hominibus animo carentibus: ulciscendum esse dicente: neq; se unquam tantum opus incen-
 surum: iam enim Romanorum fore hoc damnum: sic ornamentum quoq; fore imperii si maneret: iam
 certi quid uellet: ad eius accedunt sententiam Fronto Alexander & Cerealis tunc quidem consilium di-
 misit. Iussisq; militibus requiescere itemq; ducibus ut his in procinctu ualidioribus uteretur: uia ster-
 nere per ruinas lectis ex cohortibus impat ignemq; restinguere. Illo quidem die Iudæos labor iteq;
 timor ab impetu continuit. Postremo autem collectis uiribus & recepta fiducia per orientalem por-
 tam contra templi exterioris custodes secunda hora die percurrit. Illi autem primam quidem contio-
 nem fortiter exceperunt: septisq; scutis a fronte magis condensa acie inclinantur. Certum tamen erat eos
 non diu duraturos q; & multitudine iustitantiu & animis uincerent. Cæsar autem priusquam uerterent
 acies: nam pugnam ex Antonia spectabat: cum equitibus lectis uenit auxilio. Impetum uero ei non
 sustinere Iudæi: sed primis interfectis pleriq; fugam petunt. Et cedentibus quidem Romanis reuer-
 tentes instabant. Cum autem illi retortissent iteque refugiebant: donec circa horam quintam Iudæi ui-
 coacti templo introire conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam decreto postridie mane cum omni
 exercitu aggredi templumq; obsidere. Sed id plane dei sententia iam dudum igne damnauerat: euolutisq;
 temporibus aderat fatalis dies qui erat decimus mensis Augusti: quo etiam prius a rege Babyloniorum
 fuerat concrematum. Ex ædibus autem eam principiumq; sumpsit incendium. Nam cum paulisper Titus disces-
 su seditiosi quiescissent Romanos rursus aggrediunt custodumq; templi cum ignem interioris phani
 restinguentibus pugna committit. Hicq; Iudæis in fugam uertis usq; ad templum transferunt.

Quidam ex militibus Romanorum ignem portat ad templum: succenditur templum: hoc audi-
 to Titus iubet extingui sed pro nimio clamore & quia multi simulabant non audire eius præcepta
 & prohibitionem ipso inuito exurit templum.

CAP. XV.

Itaq; tunc militum unus non expectato cuiusquam edicto neq; tantum facinus ueritus: sed
 h diuino quodam motu impetu a contubernali suo sustollit: & ex ardente materia rapit
 ignem in fenestram inferit auream inde membra circum templum ædificata de septentriona-
 li regione aditus erat. Flamma uero excitata Iudæorum quidem calamitati dignus clamor
 exoritur: & ad ulciscendum properabant: neq; iam uitæ parcendum rati neq; uiribus temperandum:
 amisso eo cuius gratia cautissimi uidebantur. Mature autem hoc Tito quidam nunciat. Et ille nanque
 casu in tabernaculo quiescebat sicut a prælio redierat: exiit templumq; curriculo petit prohibitorum
 incendium: omnesq; post eum duces & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autem ac tumultus
 erat tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem uoce simul ac dextera pugnantibus signo da-
 to ignem iubeat extingui. Sed neq; uox eius audiebatur q; aures eorum maior clamor obstrueret:
 nutumq; dextera non attendebant cum alios bellum alios ita distraheret. Introcurrentiu uero agmi-
 num impetum non præcepta neq; interminatio continebant: sed quo furor ea duceret sequebantur.
 Ad ipsos autem introitus obstrusi multi quidem sese inuicem conculcabant multi uero ardentibus
 adhuc & sumantibus porticum incedentes ruinis liuore quidem utebantur. Cum uero ad templum ac-
 cessissent edicta quidem Cæsarum non audire simulantes: præcedentem quisq; ut ignem immitteret hortabatur.
 Seditiosis autem iam subeundi quidem spes nulla erat: sed fuga & cædes omnia possidebat. Magna
 uero populi multitudo inualida & inermis ubicunq; occupati fuerant interficiebantur: & circum-
 aram quidam ingens mortuorum numerus cogeretur. Per gradus uero templi & sanguis multus pro-
 fluebat: & eorum corpora qui supra ceciderant delabebantur. Cæsar autem ubi neq; imperium insanientium
 militum continere poterat: & flamma dominabatur intro cum rectoribus ingressus & secundum tem-
 pli & quicquid illic erat aspexit: ea quidem quæ apud alienigenas erant fama maiora. Pompa uero &
 opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset:
 nec membra quæ circum erant templum depascere: quod erat uere existimans adhuc illud opus posse
 se seruari: & ipse prosiluit militesq; rogare ut ignem restinguerent conabatur: & Liberalem hecatontar-
 chum destipatoribus suis fuisse multatos: qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor bel-
 lique impetus quidam uehementior Iudæorumq; odia & Cæsarum reuerentiam & prohibentis metum
 superabant. Plerosq; autem prædæ spes incitabat suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoni-
 am fores auro factas conspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant: cum Cæsar ad in-
 hibendum incendium cucurrisset ignem iam cardinibus portæ subiecerat. Tumq; subito postquam
 flamma intus apparuit: & duces cum Cæsare discedebant: & stantes extra succendere nemo prohibe-
 bat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit.

Templum incenditur mense & die mensis conformi incendio templi Babylonis: in ipsa incendio ne etiam multæ cedes fiebat deprehensorum: nec erat discretio puerorum nec mulierum cuiusque ætatis: clamor ingentissimus fiebat: duo in ignem se proiecerunt incendunt Romani diuersas porticus & loca ubi Iudæi res suas ac pecunias deposuerant: quidam Pseudo propheta persuaserat populo ut expectaret dei auxilium.

CAP. XVI.

Ed hoc multum quis desendum putet? ut opus oïum quæ audimus aut uidimus maxime admirabile tam extructiõis genere quã magnitudinis: iteque munificentia in singulis rebus & gloria quæ de sanctis habebant: maximum tamen ex facto capiet solatium: quod ut aialibus ita opibus locisque fatum sit ineluctabile. Mirabitur aut in eo etiam circũacti ipis fidem. Nam & mensem ut dictum est eumque diem seruauit: quo primum a Babylonis templum erat incensum. Et a prima structione templi quã Solomon rex ichoauerat: usque ad hoc excidiũ quod enenit secundo anno principis uestasiani: mille. cxxx. colligunt anni: & septẽ menses ac dies xv. A posteriore uero quã secundo anno Cyris regis aggeus fecerat: usque ad excidium quod Vespasiano impante sustinuit ciuitas anni. dccc. xix. & dies. xly. Dum templũ autẽ incenderetur et quicquid in manus forte uenisset rapiebatur: & cædes erat infinita deprehensorum. Nec actæ fuit ætatis miseratio aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri ac prophani similiter intericiebant: atque omne genus hoïum belli calamitas persequebat unaque supplices cũ repugnantibus necabant: flamaque ulterius progrediens cum gemitu occumbentiũ concrepabat. Et pro altitudine quidem collis ardētisque opis magnitudine totam quis ardere crederet ciuitatẽ. Illo aut clamore nihil maius aut horribilius excogitari pot. Nam & Romanorum agminum fremitus erat & seditiosorum: ferro ignique clausorum clamor in gens tollebat: & populi fursum dephensi ad hostes fuga cum stupore ac calamitate cõquestio. Incolle aut constitutis et multitudo oppidi consonabat. Iam uero multi fame maridi in mortẽ pene luminibus clausis postquam ignem templi uidere in quibus interim clamoremque uiresque receperunt. Resonabat aut & trans fluuiũ regio: & montes circũpositi grauiorem impetum faciebant: & tamẽ erant clades acerbiores tumultuum. Nam collẽ quidem in quo templũ erat euelli radicitus quis putaret: ita undique belli plenus uidebat & sanguis igne largior esse pluresque intersectoribus interfecti omnisque terra cadaueribus tegebat: & supra corpora mortuorum gradientes milites cursum fugientiam sequebantur. Latrocinialis quidẽ multitudo tandem pulsus Romanis in exterius tẽplum: deinde ciuitatẽ euadit. Populi aut quod fuit reliquũ in exteriorem porticũ confugerunt. Sacerdotum aut Iudæorumque nõnulli primũ quidem uerub' iteque sedibus suis quæ ex plũbo factæ erant: auulsis in Romanos permissilibus utebant. Deinde cum nihil proficerent ignisque in eos euomeret: in parietem descendentes octo cubitis latum ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus cum ad Romanos transeũdo seruari possent aut cõem cum cæteris durare fortunam: semetipsos in ignem iniecerunt: & cum templo concremati sunt Meirus filius Velgæ: & iossippus Daleæ. Romani aut quod frustra se circum templum ædificiis parcere iudicabant: cum ipsum templum arderet oĩa simul incendant: & quicquid ex porticibus reliquũ erat & portis: pter unam ex parte oriẽtali: alteram ex meridiana quibus eas quoque postea funditus euerterint: quin etiam arculas quæ gazophylacia uocant incendunt in quibus magna uis erat pecuniæ ac plurimum uestium: aliaque substantia. Et ut breuiter dicam oēs iudæorum congestæ diuitiæ quod opulentissimus quisque illuc totas domos exhauserat. Venerunt aut etiam sup eam quæ restabat unam porticum extra templum quo cõfugerant ex populo mulierculæ itemque pueri & promiscuæ multitudinis prope ad sex hoïum milia. Sed priusquam de his Cæsar quicquid decerneret uel ducibus imparet: ira flagrantes milites incendunt porticũ. Hincque contigit ut alii cum se ex flama præcipitarent morerentur: alios ipsa corrumperet. Ex tanto autẽ numero nemo seruatus. His cã interitus quidam Pseudo propheta fuerat: qui eo die prædicauerat in ciuitate: quod eos in tẽplum deus ascendere signa salutis ac cepturos iuberet. Multi enim a Tyrannis tunc subornati Prophetæ populo denunciabant ut expectarent dei auxilium: quo propterea minus profugerent: & eos qui supra timorem & custodiam fierent spes retineret: cito autem in aduersis persuaderetur. Quod si etiam malorum instantium liberatiõem polliceatur qui fallit: necessario qui ea patitur spei totus efficitur.

Quædam prodigia quæ superuenerant iudæis describuntur: quæ in eorum fortunam & auxiliũ interpretabantur: quidam uero sapientes hæc esse ruinae prodigia iudicabant. CAP. XVII.

Enique miserabilis populus illis quidem fallacibus deũque caluniantibus credulus erat. Certis uero prodigiis & futuram solitudinem pronunciantibus neque attendebant aïo neque credebant: sed uelut attoniti nec aut oculis habentes aut aïas edicta dei dissimulauerunt: modo cũ supra ciuitatẽ sidus stetit simile gladio & per annum pseuerauerit cometes: modo cũ añ defectiõnem primique belli motus ad diẽ festum azymorum populo conueniente. Octauus autẽ dies erat aprilis mensis: nona hora nocturna circũ aram iteque templũ tantũ lumen effulsit ut clarissimus dies putaretur. Et hoc usque ad mediam permãsit horam quod iheritis quidẽ bonũ augurium esse uidebatur: sacrorum uero peritis priusquam ueniret statim diiudicatũ est. Eodẽque festo die et bos cũ ad hostiã duceretur agnum in medio phani pepit. Oriẽtalis autẽ porta interioris templi cũ esset ænea atque grauissima: & post meridiem uix a. xx. uiris clauderetur: serisque ferro iunctis obseruaretur: pessulosque altos habet

ret in faxeum limen dimissos uno perpetuo lapide fabricatum uisa est noctis hora sexta patere. His autem curriculo per custodes templi magistratui nunciatis ascendit: ille uixque eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signum optimum uidebatur. Deum namque bonorum portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uero templi tutamē sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium domū esse. Portas aperiri solitudinē uero illo ostento signari inter se pronūciabant. Post dies autem festos in diebus paucis uicesimo primo die mensis maii. Larualis quaedam imago uisa est fidem superans. Monstrum autem fortasse quod dicturus sum etiam his est cognitum qui uiderunt & quae securae sunt clades dignae praesagii extitere. Namque ante solis occasum uisi sunt per inane ferri currus totis regionibus & armatae acies tranantes nubila & ciuitatibus circumfusae. Festo autem die quam pentecostē uocant nocte sacerdotes intimum templū more suo ad diuinas res celebrandas ingressi primū quidem motum quendam strepitūque senserunt. Postea uero subitam uocem audire quae diceret migremus hinc. Quid autem his horribilius fuit? Iesus quidam filius Ananiae plebeius & rusticus quadrienniū priusque bellum gereretur in summa ciuitatis pace atque opulentia cum ad festum diem uenisset quo Attegias in honore dei componi in templo ab hominibus mos est repente exclamare coepit. Vox ab oriente. Vox ab occidente. Vox a quatuor uentis. Vox in Hierosolymam & templum. Vox in maritos nouos nouasque nuptas. Vox in omnem hunc populum: atque haec interdium noctuque omnes ciuitatis uicos clamitans circueubant. Nonnulli autem uiuorum insignium aduersum omen indignae ferentes corripunt hominem: multis uerberibus afficiunt. Ille autem neque pro se nec ad eos qui se multabant secreto quicquid locutus eadem quae prius uociferans pseuerabat. Magistratus autem rati quod erat uerū: magis diuinum esse hominis motum: ducunt eum ad Romanorum praefectum ubi plagis usque ad ossa laceratus: neque supplex quicquid fuit neque lachrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebiliter uocem ad singulos istus respondebat. Veh uel Hierosolymis. Albino autem interroganti: is namque iudex erat: quis esset uel unde ortus: aut cur ista diceret: nihil rettulit. Non prius autem cessauit luctus miserae ciuitatis donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad bellum usque tempus neque adhibat quaeque ciuium nec quaeque uidit: sed quotidie uelut orationem quaedam meditatus uel uel Hierosolymis querebatur. Sed nec impetratus est cum in dies singulos multaretur: nec uictum offerentibus benedicebat. Sola uero eius responsio ad omnes erat in triste praesagium. Maxime autem diebus festis uociferabatur: idque per annos septē & quinque menses continuos faciens neque uoce raucior fuit: neque laborauit donec obsidionis tempore perspectis auguriis ipse quieuit. Supra murum enim circueiens iterum: uel uel ciuitati ac phano ac populo uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremum addidisset: uel etiam: mihi: lapis tormēto missus eum statim peremit animamque adhuc illa omnia lugentem dimisit.

In sacris libris erat quod cum templū quadratū redigeret quod ciuitas erat destruenda. hi uero incitabatur ad plū dicentes pro dictū quoddam ambiguum inuentū. scilicet quod tempore quodam esset ex eorum finibus orbis terrae habiturus imperium: ex hoc dicto decepti sunt quos proprii eorum iudicantes dictū conuenire. CAP. XVIII.

Aec si quis reputet profecto inueniet. Deum quidem hominibus consulere: modisque omnibus praemonstrare quae sunt eorum generi salutaria: ipsos autem ad dementiam suam malis uoluntariis interire: quando quidem & iudaei post Antoniam captam quadratū phanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberent capiendam ciuitatem ac templū: si phanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat responsum erat ambiguum itidem in sacris libris inuentum quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terrae habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt: multique sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem plane responso Vespasiani designabatur imperium qui apud iudaeam creatus est imperator. Sed etiam homines fatum uitare non possunt etiam si prauididerint. At uero his signorum quaedam pro sua libidine interpretati sunt: alia contempserunt: donec patriae excidio suaeque pernicie eorum iniquitas confutata est.

Romani Titum imperatorem declarant in templo: iudaei prouocant Titum ad colloquium: ipse naturali humanitate eos recipit: alloquiturque eos increpando: tandem in diligendo eos si uelint in pace uiuere noluerunt: ipse cognita eorum nequitia eos militibus fieri praedam tradidit interim ignis progrediebatur: quidam supplicabant ut eis fide Caesar daret: suscipit ipse in custodiaque eos reclusos tenet. CAP. XIX.

Romani quidem postquam seditiosi ad ciuitatem confugere templo itemque omnibus circum locis ardentibus signa in phano reposuere contra portam orientalem: hisque ibi sacrificio celebrato maximis cum clamoribus declarant Titum imperatorem. Usque adeo uero praeda satiati sunt milites uniuersi ut in Syria dimidio quae pridem fuerat praecio pondus autem uenisset. Et his autem sacerdotibus qui in templi pariete perdurauerant: puer sitiens Romanis custodibus pacem petebat: sitimque fatebatur. Sed ubi illi tam aetatis quam necessitatis miserae dederit ei dexteram: & ipse bibit. & quam secum attulerat lagenam repletam sursum refugies abiit ad suos. nec eum quisque custodum insequi ualuit: sed eius perfidiae maledicebant. Ille autem nihil se praeter placita fecisse dicebat. Dextera enim sibi data non ut apud ipsos remaneret: sed ut tantum descenderet atque ut aquam acciperet: quae cum fecerit in fide mansisse. Astutia quidem praeter aetatem maxime pueri qui decepti fuerant mirabantur. Quinta uero die sacerdotes omnes fame descendunt: & a custodibus ad Titum

perducti ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem ueniam quidem tempus illis praeterisse fatuus: perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset. Decere autem sacerdotes interire cum templo duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum sociis quoniam bello undique tenebantur: circum datis autem nusquam erat fugere copia: Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruare cupiens & amicis praeterea suadentibus. Latrones enim iam moderate factos esse arbitrabantur: in parte occidua templi exterioris consistit. Hac. n. super xystrum erant portae ac pons qui ciuitatem templo iungebat: isque tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multitudo autem utrinque densi astabant: Iudaei quidem circum Simonem ac iohannem suspensi ueniam spe. Romani uero ad Caesaris speculandi studio qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus Titus ut & iracundiam & sagittas continerent: adhibitoque interprete: quo argumento superior ostendebat prior alloqui coepit. Etiam ne saturati estis patriae malis? O uiri quibus neque uirtutis nostrae neque infirmitatis propriae uenit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populo & ciuitate simul ac templo ipsi quoque iuste perituri. Qui primum quidem postquam uos Pompeius fortiter debellauerat non uas res affectare non debuistis. Deinde etiam bellum apertum contra Romanum populum extulistis? Vtrum ne multitudine freti? an quod parua manus uobis Romani exercitus satis restitit auxiliatorum fide? Et quae gens imperio nostro libera iudaeos praeter romanis optaret? sed uiribus corporum? At quae scitis nobis seruire Germanos. Firmitate muroque? at maior Oceano murus atque obstaculum quo septem Britannii adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione uel astutia ducunt? an quin etiam Carthaginienses captos esse noueratis? itaque uos contra Romanos ipsorum excitauit humanitas qui primum uobis & terram dedimus possidendam: & gentiles imposuimus reges. Deinde leges seruauimus patrias: & uiuere uos non solum discretos: sed cum aliis est uestra uoluntate concessimus: quodque maximum est: tributum capere dei nomine ac donaria colligere permisimus: eaque offerentes neque nouimus neque prohibuimus: ut hostes nobis efficeremini ditiores: nostraque pecunia uos contra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti satietate in eos qui haec uobis praestiterant extulistis & imitium exemplum serpentium uirus blandientibus insudistis. Esto Neronis negligentiam contempsistis & ueluti ruptum aliquod membrum: siue contractum alias male quieti in maiore uitio detecti estis: & ad spes improbas etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriam uestram non ut poenas a uobis ob ea quae in Cestium commiseratis exigeret: sed monitis emendaret: denique cum deberet si depopulandae nationis causa uenisset stirpem uestram petere atque hanc delere ciuitatem Galilaeae & circa eam loca uastare maluit ut poenitentiam di nobis praebere indutias. Sed haec eius humanitatis infirmitas uidebatur: nostraque lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo fecistis quod nequissimi solent: & ex intestinis uestris dissensionibus fiduciam praesumpsistis neque ac patre meo digressis ad aegyptum ad struendum bello tempus illud utile putastis. Neque uos puduit perturbare principes declaratos: quos etiam duces humanissimos fueratis experti. Denique ubi ad nos confugit imperium & omnibus in eo quiescentibus per legatos autem gratulantibus exteris nationibus iterum hostes iudaeis & legationes quidem a uobis trans Euphratem usque nouae rerum gratia missae: muroque autem ambitus reparabant. Seditio uero tyrannorum contentio & bellum intestinum quae sola huiusmodi nequissimos decet. Iussus eo ab initio patre cum mandatis tristibus ad ciuitatem uenire laetabatur: cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere: pugnantibus aliquandiu parcebam: sponte aduenientibus dexteram dedi: fidem seruauam confugientibus: multos captiuos miseratus uerberibus urgentes bellum cohercui: muris uestris machinas inuitus admoui: semper caedis uestrae cupidos milites continui. Quotiens uici quotiens uos ad pacem tanquam uictus prouocauim. Cum prope ad templum accessissem: consulto itaque legis belli oblitus parcere uos propriis sanctis orabam templum seruare data uobis exeundi copia & fide salutis: uel etiam pugnare alio tempore si uelletis in alio loco facultates praebui. ista omnia spreuistis & templum manibus uestris incendistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquium prouocatis: ut quid tale conseruetis quale perit? Qua uosmetipsos salute dignos esse post templi excidium iudicatis? Quin etiam nunc armati statis & nec in extremis supplices assimilatis. O miseri quae fiducia? Nonne populus uester exanimatus? Templum uero perit: mihique subdita est ciuitas: in manibus autem meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortem arbitramini? Non contendam cum pertinacia uestra. Proiectis autem armis traditisque corporibus uitam uobis indulgeo: & sicut in priuata domo dominus mitis ultus grauiora caetera mihi seruo. Ad haec illi responderunt: fidem quidem se ab eo minime posse accipere. Nam iurasse nunquam id esse facturos: exeundi uero per munitiones qua murum sepe rat cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem ipsosque oppidum relicturos. Hoc Titus uehementer iratus quod in sorte captorum constituti uictorum conditiones sibi ponerent. Declarari quidem his iussit uoce praconis ne ulterius ad se profugerent: ne ue fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem uiribus dimicarent quantum possent saluti suae consulerent. Iam enim se omnia iure belli gesturum: militibus autem diripere ciuitatem atque inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt. Postremo autem die Archium & Acram & curiam & qui uocatur Ephlam succendere: & progressus diebatur ignis usque ad Helenae regiam: quae in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenae eo.

dem die Ieza regis filii & fratres cum his multi nobiles ex populo congregati ut fidem sibi daret Caesari supplicarunt. Ille autem quamquam ceteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit: sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios ac propinquos postea uinctos Romam perduxit fidem obsidum praestaturus.

Seditiosi in domum regiam confugerunt: Romanos pellunt: multi occiduntur ex popularibus: Titus uero militem quendam quia uiuus captus est ad ipsum rediens ex acie pepulit: quod grauius fuit illi morte. CAP. XX.

Editioni autem ad domum regiam profecti ubi quia tuta erat multi facultates suas deposuerant & Romanos hinc pellunt: & omnibus popularibus quae eo conuenerant prope ad octo milia & cccc. occisis pecuniam etiam diripuerunt. Viuos autem duos milites Romanos coepere unum equitem alterum peditem: & peditem quidem interfectum per omnem traxere ciuitatem uelut uno corpore omnes Romanos ulciscerentur. Eques uero quidam his quod saluti foret suadere pollicentur deducitur ad Simonem. Cumque quod diceret nihil sciret: Ardalis quidam ex numero ducum traditur puniendus. is autem reuinctis post terga manibus: ceruice atque oculis in conspectu Romanorum ueluti capite caesus produxit. Verum ille dum gladium Iudaeus educeret ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset lapsus non est passus quidem occidere: indignum uero esse Romanorum militem iudicauit. quia uiuus fuerat captus: & armis ablatis eum agmine pepulit. Quae res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur.

Romani conuersis latronibus in fugam: omnia igni tradidere: illi uero in superiorem ciuitatem recedebant: latentes quod nil essent relicturi hostibus & alacri uultu mortem expectabant: illi undique per ciuitatem capiebantur: mortuique canibus proiciebantur: spes quibusdam erat in cloacis latere: & ignis latitantes cremabat: & qui descendebant necabantur. CAP. XXI.

Ostero autem die Romani uersis in fugam ex interiori ciuitate latronibus omnia Siloam usque igni tradidere: & oppidum quidem gaudebant absumi rapinis uero carebant: quoniam latrones ex inanitis prius omnibus in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namque illis malorum quidem nulla poenitudo: arrogatia autem tanquam in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem laetis uultibus aspicientes alacri uoto mortem expectare dicebant quod perempto populo incendio templo: & flagrante oppido essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus pro reliquiis ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitate atque impietate locutus multa uero pro salute adhortatus nihil amplius quam elusus est: quia neque se tradere pro iurandis patiebantur: neque pugnare cum Romanis ex aequo iam poterant ueluti custodia circūuallati: caedisque insuper conuersio dexterarum commouebat. Dispersi autem per ciuitatem per ruinas latitabant profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur omnesque interficiebantur. Nam pro inedia fugere non ualebant: mortuos autem canibus proiciebant. Omne autem per eundem genus fame leuius uidebatur: adeo ut ad Romanos quoque sine licentia desperata misericordia tamen fugerent atque in seditiosos a caede non cessantes sponte incederent: nullusque in ciuitate locus uacuus erat: sed cuncta mortuos habebant: quos fames aut latrones confecerant: & cadaueribus eorum plena erant omnia: qui alimentorum penuria uel seditione perierant. Tyrannos autem fouebat factionemque latronum spes ultima sita in cloacis. Quo si fugissent minime inueniri posse arbitrabantur. Sed peracto excidio post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id enim plane illis erat somnium. Nec enim uel deum uel Romanos fuerant latitaturi. Tunc quidem subterraneis freti plura quam Romani concremabant. & qui ex incendiis fugientes in cuniculos descendissent eos improbe necabant itemque spoliabant. Quin etiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine deuorabant. Erat autem iter se illis iam rapinae causa bellum: eosque putauerunt nisi excidio praesenti essent nimia crudelitate mortuorum quoque corpora degustaturos fuisse.

Caesar prospiciens ciuitatem superiorem non posse capi sine aggeribus distribuit milites operibus ad occidentalem partem: legiones munit isdem diebus Idumaei mittunt ad Titum quod ad eum uolunt confugere remittit legatos pollicens pacem: Simon hoc intellecto quosdam occidit: quosdam recludit: multitudo tamen maxima fugit. CAP. XXII.

Caesar autem fieri non posse prospiciens ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem in praerupto undique loco sitam. distribuit operibus militem uicesimo die mensis augusti. Erat autem transuetio impendiorum difficilis omnibus. ut dictum est. circū ciuitatem usque ad centesimum stadium impiorum aggerum extructionem detonsis. Quattuor quidem legionum opus in occidentali parte ciuitatis contra aulam regiam erigitur. auxiliatorum uero manus & caetera multitudo existit uersus ac pontem & Simonis turrim quam Iohannes bellum gerens pro castello sibi edificauerat. His autem diebus idumaeorum duces clam congregati consilium de sui traditione coepere missis ad Titum quoniam uiris ut dextram sibi darent precabantur. ille tyrannos sperans esse cessuros idumaeis abstractis quonia belli pars uidebantur: fero quidem uerum tamen uitam his pollicitus legatos remisit. Discessum autem paratibus Simon praesensit. & eos quidem qui ad Titum perrexerant quoniam uiros statim occidit. duces uero quorum nobilissimus erat Sosa filius Iacobus correptos in custodiam coniecit. nec multitudinem idumaeorum abductis rectoribus quod ageret nesciente sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodiis amplectebatur & tamen custodes profugientibus obstare non poterat. Quauis multi necarentur: plures tamen erant qui

fugerent. Omnes aut suscipiebantur a romanis: quod Titus nimia lenitate priora precepta neglexerat: ipsi quoque milites iam & spe lucri & satietate cadibus trabant. sola enim relicta plebe aliud vulgus cum coniugibus ac liberis paruo quocumque pretio uenudabant. Cum multi aut distraherent & emptores pauci essent: quod uoce preconi edixerat ne quis solus transfugeret: ut eo modo familias suas educerent: tamen hos quoque recipiebat: appositisque quod ab his secerneret si quis digno supplicio uideret. Et infinita quidem multitudo uenit. Ex populo uero seruati sunt plusquam milia. xl. quos impator quo cuique gratum erat dimisit.

Quidam sacerdotum promittens multa donaria Tito accepta fide pro fuga recessit: multaque uaria pulcherrima donaria dedit.

CAP. XXIII.

Sdem autem diebus etiam sacerdotum quidam filius Thebuti nomine Iesus accepta fide salutis a Cesare ut de sacris donariis quedam traderet: egreditur ac tradit ex phani pariete cadelabra duo. His quae in templo erant posita similia mensasque & crateras omnia ex auro solido & grauissimo facta. Tradit et uela & pontificum indumenta cum gemmis & uasa multa sacrificio comparata. Quin et custos sacrae pecuniae comprehensus Phineas nomine uestes & cingula sacerdotum ostendit: multaque purpura & coccum quae ad usum reposita catapetasmatis seruebant. Cum quibus aliquantum cinami erat casiae pigmentorumque aliorum multitudo quibus comixta deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex aliis opibus multa & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia licet uicincto transfugae tamen data est uenia.

Perfectis aggeribus machinas Romani admouent: multi desperantes in cloacasse demittunt: quidam in acram confugiunt quidam Romanos applicantes arietes ad muros ulciscunt: Tyranni priuati spe sponte descenderunt de turribus: Iudaei ad Siloam confugiunt: a custodibus recludunt: Romani in muris signa ponunt: ingreditur Titus admiratur quod tantas munitiones tyranni deseruissent: admirata altitudine & compagine lapidum praeficit Frontonem custodiae illorum: multos in Aegyptum mittit: multos uendit multos etiam bestiis deuorandos tradidit.

CAP. XXIII.

Am uero perfectis aggeribus septembris mensis die septimo: qui erat coepto opere octauus & decimus dies: Romani quidem machinas admouebant. Seditioforum quidem alii qui ciuitatem desperauerat muris relictis in acram recedebant: alii autem se in cloacas demittebant. Multi autem dispositi ulciscuntur eos qui arietes applicarent: & hos autem superabant multitudine ac uirtute romani. quodque maximum est. laeti moestos atque iam debiles. Cum autem pars esset aliqui muri subruta nonnullaeque turres arietibus pulsatae cessissent: statim quidem propugnatores earum diffugiunt timor autem etiam tyrannos necessitate maior inuadit. Nam & priusquam transgredierent hostes torpore tenebantur: & ad fugiendum suspensi erant. Videres autem paulo ante superbos & factis impiis arrogantes ita tunc humiles esse hac tremere ut miseranda esset quaeque in nequissimis tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu & muro quo moenia cingebant inuaso atque perupto custodes pellere atque egredi. Cum uero antea fideles habuerant nusquam uiderent fugiebant quo quocumque necessitas impulisset. Adeuntes autem alii totum ab occidente mure subuersum esse nunciarunt: alii subisse Romanos aciem propinquare querentes: alii etiam uidere hostes in turribus affirmarent metu fallente conspectum in ora prostrati pro sua demerita querantur: ac ueluti succisi neruos qua fugerent haesitabant. Unde & maxime quis & uirtute dei prospexerit contra iniustos & fortunam Romanorum. Tyranni quidem semetipsos tuitione priuauerunt: ac sponte de turribus descendere: unde uicincto quam sola uero fame capi poterant. Romani uero quod tantum in muris infirmioribus laborauerant: eos quos instrumentis non potuissent nunc fortuna coepere. Omnibus enim machinis tres turres ualidiores erant de quibus supra memorauimus. Relictis itaque his uel quod est uerius. dei nutu in his deprehensi confestim quidem ad uallem Siloam confugere. Rursum autem ibi a metu paululum respirauerunt munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte partire. Vbi autem infirmiori audacia quam necessitate. iam enim uires eorum labor metus: & calamitas fregerat. a custodibus retraduntur: & per diuersa disiecti in cloacis delitescunt. Romani uero muris potiti signa in turribus posuere: & plausu atque laetitia uictoriam cantu celebrant: quod principio finem belli multo senserant leuiorem. Denique sine sanguine mure nacti nouissimum non esse credebant. cumque nullum reluctantem uiderent: pro in certo mirabantur. In angustias autem uiae strictis gladiis fusi & quos coepissent interficiebant: nullo discrimine: domosque rotas cum omnibus qui eo confugerant igni tradebant. Multas uero uastantes quas praedae causa penetrassent: integras mortuorum familias & plena mortuis tecta quos fames confecerat offendebant. Ipsum deinde horrentes aspectum uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eodem modo peremptos miserantes. Non idem autem circa uiuos patiebantur: sed unum quocumque obuium transfigendum & angusta uiarum cadaueribus obstruxere: totaque ciuitatem sanguine diluere ut plerisque incisorum caedes extinguerent. Et occidentes quidem uespere cessabant. nocte uero crescebat incendium. Ardentibus autem Hierosolymis illuxit dies septembris mensis octauus ciuitati tot clades cum obsideretur experire: quot bonis si usa esset ex quo condita inuidenda mansisset. nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna: nisi quonia talem progeniem qua subuersa est edidit. Intro autem Titus ingressus & alia & ciuitatis munitiones ac turrium causas miratus est: quas tyranni per demerita deseruerant. Conspecta quidem earum solida altitudine itaque magnitudine subtilique lapidum compagine singulorum quantumque paterent uel

quantū erigerentur: deo inquit plane adiuuante pugnauimus: & deus erat qui detraxit ab istis munimentis iudæos. nam quæ hominum manus: aut quæ machinæ ad istas ualere: Tunc quidē multa eiusmodi cum amicis collocutus est. Quos uero a tyrannis uinctos in castellis repperit relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret murosque subuerteret eas turres fortunæ suæ monumentū reliquit: quia eo militante his potitus fuisset quæ capi non potuissent. Quod ergo milites interficiendo laborabant magna adhuc extrabat superstitum multitudo: solos quidem armatos Cæsar & qui manū opponerent iubet interfici. reliquā uero multitudinem saluam esse. Illi autē cū his quos occidi mādātū fuerat: etiam senes ac debiles trucidabant. uegetos autē atque utiliores coactos in templū in destinātū mulieribus ambitum concluderūt. Custodes autem his Cæsar apposuit: unū ex libertis & amicis suis Frontonē: qui fortunam quæ meritis esset quisque decerneret. Ille autē latrones quidem omnes atque seditiosos cum aliis ab alio iudicarentur: occidit. Iuuenes autē lectos qui p̄cero atque formoso essent corpore triumpho seruabat. Ex residua multitudine septē & decē milia maiores annis uinctos mittit ad Aegyptū operibus deputandos. Plurimos autē p̄ prouincias Titus distribuit in spectaculis ferro & bestis consumendos. Qui uero infra .x. & .vi. annū ætatis agerēt uendidere. Hisdē autē diebus quibus secernebant a Frontone mortui sunt fame. xii. milia quibus partim odio custodū non p̄beaturibus. partim quoniam ipsi uictus fastidio tenebant. Erat autē p̄ multitudinem hominum frumenti penuria.

Captiuorum numerus per omne tempus obsidionis numeratus fuit decies centena milia: Ioannes sempiternis uinculis seruatur. Simon uero seruatur triumpho. CAP. XXV.

T captiuos quidē omnium qui toto bello cōprehensi sunt. xc. & .vii. miliū cōprehensus ē numerus. Hostiū uero p̄ omne t̄ps obsidionis decies cetera milia. Horū plerique gentiles fuere: sed non indigenæ. A totis. n. regionibus ad azymorū diem festū congregati bello subito circūfusi sūt: ubi primo quidē illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur. deinde citius fames. quæ autē caperet tantam hominum multitudinem ciuitas certū erat ex his qui sub Cestio fuerant. enumeratis. n. tunc uiris ciuitatis ac Florus Neroni significare cupiens contrēnti nationem a pontificibus petiit ut si quō possent multitudinē numerarēt. Illi autē cū dies festus adesset qui pascha uocat quādo a nona quādam hora usque ad undecimā hostias cædūt p̄ singula quādam contubernia non pauciorē quā decē hominum fuit. solū. n. epulari non licet: multi etiam uicini conueniūt. Hostiarū quæ ducēta & quinquaginta milia & quingētas numerauerunt. Fiunt autē ut denos epulatores p̄ singulas iputemus uicies centena ac septingētena milia sancti oēs & puri. nec enim leprosis siue uiligiosis & semine fluētibus: quos gonorrhæos uocat: neque mulieribus mēstruo cruore pollutis neque aliis in quinis participare sacrificia permittebant: sed nec alienigenis quæ nisi qui religionis cā uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregabat. Tunc tamē tota gēs fato conclusa est & facta hominibus ciuitas bello obsidebat. Itaque superat oēm humanā & diuinis emissam pestem numerus peremptorum. quos partim palā occidere partim capere Romani. Rimātes. n. cloacas & sepulchra ruēs quos offendissent iugulabant. Inueniunt autē ibi quoque plusque duo milia quorū alii manu sua plures autē mutuis se uulneribus interfecerāt: cū alios fames corrupisset. Scæuus autē corporis odor in troeuntibus excurrerat adeo ut statim multi recederēt: alii pluris habendi cupidine congesta cadauera calcantes se imergēt. Multæ namque opes in cuniculis inueniebantur: neque oēm uiam lucri faciebat. Subducebantur autem multi quos tyranni uixerant: nec enim in extremis a crudelitate celsauerant. Virtus est at deus utriusque merito. Et Ioannes quæ oppressus fame cum fratribus in cloacis: quæ sæpe despexit a Romanis dextram sibi dari p̄caus est. Simon uero multa ui cum necessitate luctatus: sicut designabimus: semet tradidit. Seruatus est autē alter triūpho. Ioannes autem uinculis sempiternis. Romani uero extremas oppidi partes incendunt: murosque subuertunt.

Capitur Hierosolyma secundo anno principatus Vespasiani die octauo mēsis septembris: prius quinquies capta fuerat: Conditor primus eius fuit Chananæorū rex qui iustus fuit appellatus: Cæsar iussit ut turres & pars quædam ciuitatis pro custodibus remanerēt: reliquum explanarūt: laudat Cæsar exercitum suum eisque gratias agit de eorum uirtute & fortitudine: & pro gestis rebus dona largitur & coronas & p̄mia multa singulis. CAP. XXVI.

Ta quidē Hierosolyma capta est secūdo anno principatus Vespasiani septembris mēsis octauo die. Quinquies autē prius capta tūc itere uastata est. Aegyptiorū quidē rex asochæus & post eū Antiochus: deinde Pompeius & post hos cū Herodes & Sossius captū oppidū seruauerunt. Antea uero rex Babyloniorū eo potitus excidit. Post ānos ex quo ædificatū est mille. cclx. & mēses octo & dies sex. Primus autē conditor eius fuerat Chananæorū potētissimus quæ patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis ideoque sacerdotū deo primus exhibuit & phano primū ædificato Hierosolymā ciuitatē uocauit cū ante Solyma uocaret Chananæorū quidē populo rex Iudæorū Dauid pulso colēdam suo tradidit: & .cccclxiii. āno post ac mēsis tribus a Babylonis euerfa est. A rege autē Dauid qui primus Iudæus in ea regnauit usque ad id quod Titus fecit excidiū āni. mille. clxxix. Ex quo primū autē cōdita ē usque ad excidiū āni. II. M. clxxvii. sed. n. neque antiquitas neque ingentes diuitiæ neque p̄ totū orbē terræ diffusa notio nec magna religionis gloria quæquā iuuat quo minus periret. Talis quidē finis Hierosolymorū obsidionis fuit.

Hoc est in græcis codicibus .vii. libro principium.

Postquam uero quos occideret quidue raperet non habebat exercitū q̄ iratis animis omnia deerant: nec enim parcendo si esset quod agerent abstinuissent: iubet Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum relictis quidem turribus quæ præter alias eminebant: Phasello & Hippico & Marianne: muriq; tanto quanto ciuitatem ab occidente cingebat. Id quidem ut esset castrum illis custodia causa relinquendis: turres autem ut posteris indicarent: qualem ciuitatem quæue munitissimam Romanorū uirtus obtinisset. Alium uero totū ambitum ciuitatis ita complanauere diruentes ut qui ad eam accessissent habitatā aliquando uix esse crederēt. Hic quidē finis eorū dementia: q̄ nouas res mouere tentauerunt Hierosolymis fuit clarissimæ ciuitati & apud omnes hoīes prædicatissimæ. Cæsar autem p̄sidio quidē illic statuit relinquere decimam legionē: nonnullasq; alas equitū ac peditum cuneos. Omnibus autem belli partibus administratis & laudare uniuersum cupiebat exercitū p̄ rebus fortiter gestis & debita uiris fortibus p̄mia p̄soluere. Composito at̄ in medio ante hæc castris magno tribunali stans in eocū p̄cep̄t eminētissimis unde ab oī milite posset audiri magnā illis ait habere se gratiā q̄ beniuolentia erga se ut edo p̄seuerassent. Laudabat autē q̄ per oīa bella motigeri fuissent quāq; præliando fortitudinē in multis magnisq; piculis monstrassent patriæ p̄ se amplificātes imperiū oibusq; planū faciētes hoībus: q̄a neq; hostiū multitudo neq; munitiones regionū: neq; magnitudines ciuitatū uel audacia incōsulta & īmanitates efferre aduersantiū possint unq; Romanorū uires uel manus effugere: quīs in multis rebus aliqui fortunā opitulante habuerint. Bonū qdē esset ait illos et̄ bello finē ponere: qd̄ & multo tpe gestū sit. Nec. n. optasse his quicq; melius cū id ingrederent. Hoc autē pulchrius atq; p̄clarius q̄ duces Romani & p̄curatores imperii ab his declaratos ac p̄missos imperiū cuncti libenter suscipiūt. Et his quæ ipsi decreuere manendum putant agētes his gratias q̄ legissent: mirari autē se eos ac diligere oēs quia nemo uiribus alacritatē habuit tardiorē. Et illis tamen q̄ pro maiore uiclaris decertassent uitāq; suā condecorassent fortibus factis etiā re bene gesta militiam suā nobiliorē fecissent. Dixit se & honores & p̄mia redditurq; nec illū eorū qui plus alio laborare uoluissent iustitiam caritatis: magnamq; sibi huius rei fore diligentiā q̄ magis uellet honorare uirtutes eorū qui militiæ socii fuissent q̄ punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes sunt indicare: quos nam sciret fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellatos præsentibus collaudabat: quasi qui domesticis recte gestis nimium lataretur: & coronas eis aureas imponebat & torques longasq; hastas. & signa ex argēto facta donabat: & uniuscuiusq; ordinem mutabat in melius. Quin & ex manibus aurum & argentum itemq; uestes aliamq; prædam largiter distribuebat.

Cæsar donatis omnibus secundum eorū merita: ad sacrificia se conuertit deinde ad Cæsaream maritimam descendit reponitq; in ea multitudinē manubiāq; captiuosq; seruat: quia hyemis tempus p̄hibebat in Italiam nauigare.

CAP. XXVII

Omibus autē ita donatis ut q̄sq; se meritum p̄buerat: uotisq; cum uniuerso exercitu factis magno fauore descendit uertitq; se ad sacra pro uictoria celebrāda. magnaq; astāte bouū multitudinē circū aras immolatos oēs exercitui dedit ad epulas. Ipse cū honoratis p̄ triduum lætatus militem qd̄em alios quo quēq; conueniret: dimittit. Hierosolymorū autē custodia decimæ legioni credit. Naq; ad Euphratē q̄ pridē ibi fuerat misit duo decimæ legionis memor: qd̄ Cestio duce Iudæis cōcesserat: totam quidem illā de Syria pepulit. Erāt at̄ olim apud Rhaphaneos ad Melitē autē quæ sic uocatur misit. Hæc ad Euphratē in confinio Armeniæ & Cappadociæ sita est. Duas uero sibi obseq̄ satis esse dixit: donec ad Aegyptū pueniret quæta & decima legiones. Deinde cū ad maritimā Cæsaream cū exercitu descēdisset in eā manubiāq; multitudinem reposuit: captiuosq; ibi asseruari p̄cepit: q̄ ad Italiā nauigare tempus hyemis prohibebat.

Eo tpe quo Titus Cæsar hierosolymis cōmorat̄ obsidiōis cā Vespasian⁹ Rhodū trāsmeat Titus ex Cæsarea maritima reuersus: uenit ī Cæsareā Philippi celebrat ibi oīa spectaculorū ḡna. CAP. XXVIII.

Postquā oēs quas p̄ternauigauit ciuitates inuisit. & ab his cum uotis exceptus in Græciam ex Ionia transiit. egressus deinde Cocyra in Iapigiā delatus est unde iam terra iter agebat. Titus autē ex maritima Cæsarea reuersus in Cæsareā quæ Philippi uocat̄ aduenit diuq; ibi cōmorabatur: celebrās oīa genera spectaculorum: multiq; in ea captiui cōsumpti sunt. Alii bestiis obiecti. Alii autē cateruatim more hostium inter se depugnare coacti.

Inuenit Cæsar Simonem gorgiæ filium: & quō captus sit declaratur seruatur pro triumpho: quod romæ est factururus Cæsar.

CAP. XXIX.

Hic Simonem etiam minorē Gioræ filium comperit hoc modo comphensum. iste Simō cū Hierosolyma obsideret ī superiore ciuitate cōstitutus postquam muros ingressus fuit exercitus totā uastare ciuitatē cōpat: tūc fidelissimis amicoꝝ ascitis & lapidariis cū feramētis eorū necessitati cōgruis & alimētis q̄ multis diebus sufficere possent. una cū illis oibus in quādā occultiorē cloacā sese demittit: & quoad fossa patebat illa progre

diebatur: ubi uero soliditas obstitisset: eam suffodiebant sperantes posse ulterius progressos tuto emergere atque ita seruari. Sed hanc expectationem ueram non esse rei periculum repellebat. Vix enim paululum fossore percesserant: iamque alimenta quauis ex parte his uterentur eos deficiebant. Et nunc igitur uelut stupore possit Romanos fallere: albis tunicis innexaque fibula ac chlamyde purpurea indutus illum ipsum ex terra aditus ubi templum fuerat appuit. Ac primo quod obstupere qui eum uiderunt locisque suis manebant. Deinde proprius cum accessissent quod essent presentanti sunt. & id quod Simon non dicebat iubebat autem ad se ducem uocari. statimque accersitus ab his qui ad eum cucurrerant uenit Terentius Rufus. namque his rector militiae relictus erat. omni autem ab eo ueritate comprehensa ipsum quidem uinctum custodiebat. Caesari uero quemadmodum esset comprehensus indicauit. Simonem quidem in ultionem crudelitatis quam in ciues suos amare ac tyrannice exercuerat in potestate hostium quibus maxime iustus erat ita deus posuit. non uel subditum eorum manibus: sed sua sponte ad supplicium aductum propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat falsis criminationibus insimulatos defectionis. sed ad Romanos nec enim potest iram dei effugere nequitia: nec inualida est res iustitia: sed quandoque sui temeratores ulciscitur: & grauiorem poenam ingerit criminosis cum iam se liberatos esse crediderint: eo quod non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit postquam in iras Romanorum incidit. illius autem ascensus et terra magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem hisdem diebus fecit in cloacis depræhendi. Caesari autem maritimam Caesaream reuerso uinctus Simon oblatus est & illum quod triumpho quem Romæ acturus erat seruari iussit. Ibi autem moratus fratris sui natalem diem clarissime celebrabat multam prædam damatorum eius honori a tribuens. Numerus enim eorum qui cum bestiis depugnarunt quique ignibus cremati sunt & inter se digladiatores periere. Duo milia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis uidebantur hæc licet mille modis illi consumerentur minus esse supplicii. Postea Caesari Berytum uenit hæc autem est ciuitas Phoenicis prouinciæ: Colonia Romanorum: & in hac quoque diutius demoratus est maiore usus claritudine circa natalem patris diem tam magnificentia spectaculorum quam sumptibus aliis excogitatis cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

Caesar inuenit multos Iudæos apud Antiochiam inuidus Antiochus irruit multique cremantur ex his. CAP. XXX.

Nuenit autem per diem tempus Iudæos qui apud Antiochiā reliqui erant acerba & exitiosa pericula perpeffi concitata in eos Antiochiensium ciuitate tam propter criminationes illatas eis in presentia quam propter ea quae fuerant non multo ante commissa. De quibus necessarium mihi uidetur pauca prædicere: ut etiam quae postea gesta sunt consequenti narratione referamus. Iudæorum namque gens multum quidem totius orbis indigenis affeminata est. Plurimum autem Syris in ciuitate permixta precipue apud Antiochiam uersabatur propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uero his liberam domicilii facultatem reges qui post Antiochum fuerant præbuerunt. Namque Antiochus quidem qui Epiphanes dictus est uastatis Hierosolymis templum spoliavit. Qui uero post eum regnum assecuti sunt: quicquid aeneum in donariis fuit hoc Iudæis apud Antiochiā degentibus reddidere: in eorum synagoga dedicatum est. Concesseruntque ut pari cum graecis iure ciuitatis uterentur. Asecutis quoque eodem postea regibus modo tractata & multitudine profecere & extructione: itemque magnificentia munerum templum clarius reddidere: semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem etiam illos quodammodo sui partem fecerunt. Quo tempore bellum autem fuerat conclamatum & recens: in Syriam Vespasianus delatus est nauigio: Iudæorum uero odium apud omnes pullulabat tunc unus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis: erat enim princeps apud Antiochiam Iudæorum cum Antiochiensium populus concionaretur in theatro progressus in medium patrem suum & ceteros deferebat: insimulans eos quod una nocte totam ciuitatem incendere statuisset: & ueluti gestorum participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autem auditis populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem qui traditi fuerant ignem iussit afferri: statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudine uero Iudæorum properabat irruere: si eos celeriter ulti essent patriam suam seruatū iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere mutato quidem uoluntatis argumento quodque Iudæorum mores exhibere se credens si paganorum ritu sacrificaret. itaque iussit & ceteros compelli facere: tenuendo enim manifestos insidiatores fore. huius item rei periculo ab Antiochiensibus facto pauci quidem consenserunt: alii uero qui noluerunt perempti sunt. Antiochus autem acceptis a Romanorum duce militibus scæuus instabat suis ciuibus nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens: sed omnia cogens facere quae diebus aliis agerent. Tandem ualidam necessitatem imposuit: ut non modo apud Antiochiam ut septimi diei feriae soluerentur: sed ad hoc exordio in cæteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret.

Declarat noua calamitas quae accidit Iudæis: accusant Iudæi ab Antiocho quod cremassent quadratum forum cum multis aliis: cognoscunt non fuisse in culpa per legatum Vespasiani. CAP. XXXI.

Vdæis autem apud Antiochiā qui tunc erant eiusmodi mala perpeffis: altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati hæc quoque prosecuti fuimus. Namque quod quadratum forum exuri contigit & archina monumentorumque receptacula publicorum: itaque basilicas uix quod ignis inhibitus est: super omnem ciuitatem magnanimus uiuens. Huius facti Antiochus

Iudæos accusat: & Antiochenſes quo. ſ. his infeſti antea non fuiſſent recenti ex incendio tumultu facile calumnia perpuliſſet: multo magis ex anteaſtis fidem habere dictis ſuis perſuaſit: ut pene ſe uidiſſe ignem ab iudæis iniici arbitrarentur: & tanquam furore correpti magno cum ardore cuncti aduerſus eos q̄ accuſabantur: impetum facerent. Vix autē motus eorum potuit reprimere Collega ad huc iuuenis legatus poſtulans ſibi permitti referre ad Cæſarem geſta. Reſtorem nanq; Syriæ Ceſennium Priſcum iam quidem Veſpaſianus eū miſerat: nondum autē ille peruenerat. Habita uero diligēti quæſtione collega reperit ueritatem. & eorum iudæorum quidem quos Antiochus accuſauerat nemo conſcius fuit. Omne autē facinus admifere hoīes q̄dam nocētiffimi neceſſitate debitoꝝ: rati quod ſi forum & ſcripta publica concremaſſent: exactione liberarentur: Iudæi quidem pro ſuſpectis conſultatione criminationibus futura expectātes magna fluctuabant.

Accipit Cæſar litteras a patre q̄ deſiderabilis ipſe peruenerit Romam & quo honore ſit ſuſceptus deſcribitur.

CAP. XXXII.

Itus autem cæſar a patre ſibi allato nuntio q̄ uniuerſis quidam Italiae ciuitatibus deſiderabilis perueniſſet: maxime uero q̄ urbs eum Roma ſumma cum alacritate & claritudīe ſuſcepſiſſet: in maximam lætitiā uoluntatēq; translatus eſt: curis de eo ſibi erat ſuauiſſimum liberari. Veſpaſianum. n. etiam longe abſentē omnes hoīes Italiae uoluptatibus ut præſentem colebant expectatione ſua q̄ nimis eum uenire cupiebant: p̄ eius aduentu ducētes: & omnes habentes neceſſitate liberam erga illum beniuolentiā. Nā & ſenatus memor calamitatum quæ mutatione principium contigiffent: optatum erat imperatorē ſuſcipere ſenectutis honore bellicorūq; geſtoꝝ maturitate decoratum: cuius præſentiam ſciebāt ſoli ſaluti ſubiectorum cōmodaturā: quod & populus malis inteſtinis ſollicitus magis eum uenire cupiebat. tunc ſe calamitatibus quidem pro certo abſoluendum eſſe conſidens: antiquā uero libertatem cum opulentia recepturā: præcipue pars militaris ad eum reſpiciebat. Hi. n. maxie belloꝝ per illum patratōꝝ nouerant magnitudinem: amperitiā uero alioꝝ ducum experti atq; ignauā magna quidē ſe optabant turpitudine liberati. Eū uero qui ſe & ſeruari & honeſtare ſolus poſſet recipere precabantur. Cum uero hac beniuolentiā diligeretur ab oībus honore quidem præcipuis uiris ulterius expectare intollerabile uidebatur. ſed eum longiſſime ab urbe Roma conuenire ante properabat: nec tamen quiſq; moras eius conueniendi ferrebat: ſed ita ſimul omnes effundebant & uniuerſis facilius & promptius ire q̄ manere uidebatur ut etiam ciuitas ipſa tunc primum inter ſe iocūdā ſentiret hoīum raritatem. Erant autē pauciores abeuntib⁹ remanentes. Vbi uero eum appropinquare nunciatum eſt: quāq; manuere ſingulos ſuſcepſiſſet qui præceſſerant nunciatum eſt. oīa iam reliqua multitudo per uias cum cōiugibus & liberis præſtolabantur. & quo tranſiens adueniſſet: uidentis eius uolūtatem uultuſq; lenitatem oīum genēꝝ uocibus proſequebātur bene meritum & ſalutis datorem ſolūq; dignum Romanoꝝ principē appellātes. tota uero ciuitas ueluti templum erat fertis atq; odoribus plena cum autē uix p̄ circumſtantē multitudinem in palatium uenire potuiſſet ipſe quidem penatibus diis aduentus ſui gratulatiōra ſacra celebrauit uertunt autē ſe ad epulas turpe perq; tribus & genera & uicinas conuiuia exercentes deo delibabant & ab eo precabantur ipſum Veſpaſianum quamplurimū t̄pis in Romano imperio perſeruire & filium eius & qui ex his naſcerentur ſeruari in expugnabile principatū. urbs quidē romana Veſpaſiano ita ſuſcepto ſtatim maxima ſœlicitate creſcebat.

Deſcribitur defeſſio Germanorum facta tēpore quo Veſpaſianus erat i Alexandria: qui credebāt ſe poſſe liberari a ditione Romanorum: his auditis a domitiano exercitus tendebat: tunc Germani ſe ſponte ſubdiderunt.

CAP. XXXIII.

Nre hac uero tempora q̄bus Veſpaſianus q̄dem apud Alexandriā erat. Titus uero Hieroſolymā obſidebat. magna pars Germanoꝝ ad defeſſionē mota ē: q̄bus ēt Galatæ: p̄ximis conſpirantes magnā ſpē cōtulerant q̄ ēt Romanoꝝ dominio liberarent. Germanos autē deficere uelle bellūq; inferre ſuſtulit primo nā bonis cōſiliis uacua p̄uāq; ſpes appetēs piculoꝝ deinde odiū principū: quoniā ſoli ſciūt p̄ ceteris gentē ſuā ut coactā ſeruire Romanis. nec nō eodē maximā t̄ps eius fiducia dedit. nā cū uiderent Romanū imperiū crebris imperatoꝝ immutationibus inteſtina ſeditione turbari: oēmq; his ſubditā orbis terræ præ pendere ac nutā cognoscerent. hoc ſibi optimū tēpus ex illoꝝ rebus aduerſis atq; discordiis oblatum eſſe putauerunt. Id autem conſilium dabant: & hac eos ſpe decipiebāt Claudiſſus q̄dē & Vitillus ex eoꝝ potētiffimis: q̄ oī quidem res nouas cupiebant: t̄pe autē abducti ſuā ſententiā p̄didere. iamq; alacriter affectā multitudinis piculum facturi erant. Verē maxia parte Germanoꝝ defeſſione pollicita: & ceteris fortaffe non diſſentientibus: ueluti diuina p̄uidentiā Veſpaſianus ad Ventridium cerealē q̄ pridē Germaniā rexerat litteras mittit: q̄bus eum conſulē declarauit: iuſſitq; ad Britannias adminiſtrādas p̄ficiſci. igiſ ille quod iuſſus erat abiiciens audita rebellionē Germanoꝝ in eos iam cōgregatos inuadit ordinata acie magnum in conſiſtu numeroꝝ peremit: depoſitaq; amentia ad ſobrietatē coegit. Sed quanto cito illi ad loca non perueniſſent: tūc aut multo poſt erant ſupplicia luituri. Nā ut primū defeſſionis eoꝝ nuntius allatus eſt Romā. Domitianus Cæſar hoc audito nō ſicut alter i illa ætate feciſſet. Nā oīno adoleſcens erat tantā rei magnitudinem ſuſcipere nō detractauit: ſed a patre habēs ingentiā fortitudinē

& supra ætatem exercitatus illico tendebat in barbaros. illi aut expeditionis fama percussi ei se per miserunt: lucrum hoc existimare maximum nacti: ut sine ulla clade pristino iugo subiicerentur. Omnibus ergo circa galatiam ut oportuit ordinatis: ne facile rursus unquam turbarentur. Domitianus clarus atque insignis ætate superantibus factis & patrium decus afferentibus romam ingreditur.

Scythæ conueniunt: cum Germanis in defectione: transgressi flumen Istrum multos ex Romanis inter quos Fronteum Agrippam occiderunt Vespasianus hoc audito Rubrum Gallum mittit qui multos occidit: alii domum confugere: muniuntur loca ne barbaris amplius detur locus talia faciendi. CAP. XXXIII.

Ubi supradicta uero Germanorum defectione his diebus etiam scytharum conuenit audacia. Namque appellatur scytharum famata maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum uolenti atque scruissimi propter inopinatum impetum: multos quidem Romanorum quos in praesidiis offendere interficiunt. Et consularem uirum seniore Fronteum Agrippam qui fortiter his obuius pugnauerat occidunt: proximasque regiones totas feriendo atque ducendo omnia quae incendissent peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto & uastitate Mesiae cognita Rubrum Gallum dirigit poenas his imposturum: a quo multi quidem in praesidiis trucidati sunt. Qui uero salui esse potuerunt cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum diffinito etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus praesidiis loca circumdedit: ut omnino barbaris etiam impossibilis transitus. In Mesia quidem bellum ea celeritate discretum est.

Titus reuersus ex Beryto spectacula per ciuitates Syriae celebrabat: antiochenes expectant cum summo desiderio: petunt iudaeos expelli qui non exaudiuntur: ad alias petitiones se conuenerunt: Titus inde Hierosolymam proficiscitur: miseraturque calamitatem ciuitatis curatque captiuos in Italiam deportari: cupiens eos triumpho perducere. CAP. XXXV.

Rinceps uero Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur ita ut diximus. Inde autem reuersus & per omnes quas obiret Syriae ciuitates magnificentissima celebrans spectacula iudaeorum captiuos ad ostentationem cladis eorum abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuium cognitione dignissimum. is fluit medius inter Arceas & raphanæas agrippæ regni ciuitates. Habet quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus neque meatu segnis: tamen interpositis sex diebus a fontibus deficiens siccum exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta septimo die similis exoritur: atque hunc ordinem semper eum obseruare pro certo compertum est. Unde etiam Sabbaticus appellatus est: a sacro iudaeorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiochensium populus quoniam Titum aduentare cognouit: manere quidem intra moenia praegaudium non patiebatur. Omnes autem obuiam ei pergere praeparabant usque ad tricesimum uel eo amplius stadium progressi non modo uiri sed etiam foeminae cum pueris expectabant. Et cum appropinquantem uidissent ex utroque uia latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisque fauoribus exultantes cum ipso reuertebant. Crebro autem inter omnes alias laudes praecabantur ut iudaeos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulgit: sed otiose quae dicebantur audiebat. incertum autem quid sentiret quidue facturus esset iudaei magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochia Titus: sed continuo ad zeugma Euphratis uersus iter contendit. Quo missi etiam ab Rege Parthorum uenere auream ei ferentes coronam quam iudaeos uicisset. Eaque suscepta etiam conuiuium exhibuit regiis atque ita Antiochiam remeauit. Curia uero & populo Antiochensi multum petentibus ut in theatrum ueniret ubi omnis eum multitudo praestolabatur humanissime paruit. Rursum autem fortiter iisdem instantibus & crebro postulantibus expelli ciuitate iudaeos ingeniose respondit patriam eorum dicens quo expellendi fuerat interisse: nullumque iam esse locum qui eos reciperet. Unde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenes quam priorem impetrare non potuerunt. Aeneas enim tabulas eum praecabantur eximere quibus incisa essent priuilegia iudaeorum. Sed ne id quidem Titus adnuuit. uerum in eodem statu relictis omnibus quae habebant apud antiochiam iudaei ad Aegyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hierosolymam uenisset tristemque solitudinem quam uidebat antiquae ciuitatis claritudini compararet. Dissertorum operum magnitudinem & ueterem pulchritudinem recordatus miserabatur excidium ciuitatis non sicut alius fecisset exultans quam talem & tam funditus excidisset. Verum multa imprecans seditionis auctoribus: & qui hanc poenam ei inferri cogere: ita certus erat quam nunquam uirtutem suam uoluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitiis non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quaedam enim eruebant Romani. Plura uero captiuos indicantibus auferebant aurum atque argentum aliaque instrumenta preciosissima: quae domini propter incertam belli fortunam terrae condidere. Titus autem perpositum iter ad Aegyptum tendens emensa uelociter solitudine peruenit. Alexandriam decretoque ad Italiam nauigare cum se duae legiones comitarentur utranque unde uenerat remisit. quintam quidem in Mysiam: quintam uero decimam in Panoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem & alios numero septingentos uiros electos tam magnitudine corporum quam pulchritudine praestantes ilico ad Italiam portare praecipit: cupiens eos triumpho praeterducere.

Venienti Tito Romam: pater cum tota ciuitate obuiam prodiit: ordinatur Triumphus cōmunis & pompa triumphi declaratur: & modus exeundi in triumphum: quo ordine quæcūq; sint distribu-
ta & ostensa parant conuiuia ab oibus per totam ciuitatem: diesq; gratulationis celebratur cum spe
finis malorū: ciuiliū: & foelicitatis principum.

CAP. XXXVI.

Eracta uero nauigatione pro uoto similiter quidem Roma in eo suscipiendo erat affe-
cta: & excursus exhibuit ei quos patri. Claritudinē uero Tito pater attulit qui uēit obuīā
eumq; suscepit. Multitudini autē ciuium diuinam quandā lætitiā suggerebat q̄ uide-
bat in unū tres conuenisse. Nō multis at̄ diebus post unū cōem triūphum ob res gestas
agere statuere. quāuis utrisq; senatus pprium decreuisset. p̄dicto autē die quo futura erat
pōpa uictoriæ: nemo ex tā infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Oēs autē cum exissent loca
ubi tantū stare possent p̄uenerant: quātus spectandus ip̄eratoribus modus sufficeret cōcesso necessa-
rio transitu. Cuncta uero parte militari ante lucē per turmas atq; ordines p̄gressa cum rectoribus su-
is & circa hostia constituta nō palatii superioris: sed prope Isidis templū ibi. n. principes nocte illa qe-
scebant. prima iam aurora incipiente p̄cedūt Vespasianus & Titus lauro q̄dem coronati. amicti ue-
ro patria ueste purpurea: & ad octauianas ambulationes transeunt. Ibi. n. senatus & ducū proceres &
honorati equites eorū p̄stolabantur aduentū. tribunal at̄ ante porticus factū erat: sellæq; eburnæ
in eo p̄paratæ. Quo cū ascendissent confederūt. Statimq; partis eos militaris fauor excepit: mul-
tis uirtutū testimoniis p̄dicans. Illi autē inermes erant in ueste serica laureis coronati. Perceptis autē
laudibus eorū Vespasianus cū dicere adhuc uellent silentii signū dedit. Magnaq; oīum quiete facta
surrexit: & amictu magnā partem capitis adopertus solēnia uota celebrauit: idemq; Titus fecit. Perfe-
ctis autē uotis Vespasianus in cōmune oēs breuiter allocutus est. Milites quidem ad prandiū quod
his ex more ab imperatore parari solet dimittit. Ipse uero ad portā recedit quæ ab eo q̄ per illā sem-
per triumphorū pōpa ducitur nomen accepit. ibi & cibum prius capiebant & triūphalibus uestibus
amicti diis ad portā collocatis: cæsa hostia inter spectacula transeuntes triūphum ducebant ut multi-
tudini faciliōr p̄beret aspectus. Pro merito autē narrari multitudo illoꝝ spectaculoꝝ & magnificētia
non potest in oibus quæ quisq; cogitauerit uel artium factis uel diuitiarū opibus uel naturæ nouita-
te. Nam pene quæ cum oibus qui usq; sunt fortunatis paulatim quæsitæ sunt aliis alia mirabilia atq;
magnifica. Hæc uniuersa illa die romani imperii magnitudinem probauerunt. Etenim argenti aurique:
nec non eboris in omni genere specierū siue opeꝝ multitudinem: nō ut in pompa ferre cerneret: sed
si quis dixerit oīa fluere: & alias q̄dem uestes ex rarissimis generibus purpura portari: alias diligentis-
sima pictura uarietas arte babylonia gēma aut clarissima & tam multæ aliæ coronis aureis aliæ opi-
bus aliis inclusæ traductæ sunt: ut appareret frustra nos eorū usq; rarum esse aliquid suspicari. Ferebā-
tur simulachrorū sigilla: quæ illi deos habebant & magnitudine mirabili & arte non defensorie fa-
cta. Horumq; nihil non ex præciosa materia. Quin & animalū diuersa genera producebantur pro-
priis ornamentis induta. Erant autē quæ etiam singula portarent magna hoīum multitudo purpure-
is uestibus atq; inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerāt alia turba discreti: præcipua & mi-
rabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his ne captiuorū quidem uulgus inornatū
uideres: sed uarietas & pulchritudo uestiū natam ex fatigatione corporum deformitatem oculis
subtrahebat. Maxime autem stupor erat machinarū quæ portabant siue pægmata fabricatio p̄ cu-
ius magnitudine timendum uiribus portantium occurrentes putabant. Multa. n. in tertiam nidum
quartūq; surgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multisq; aurata ueste cir-
cundatis cum aurum præterea factum atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitatiōibus
bellum aliter in alia diuisum certam sui faciem demonstrabat. Erat. n. cernere uastari fortunatissimā
terram: totas uero interfici acies hostium & alios fugere: alios captiuos duci murosq; excellētes ma-
gnitudine machinis dirui: & castellorum excindi munimina & populosarum ciuitatum mœnia di-
sturbati: exercitumq; itra muros infundi: cædisq; omnia loca plena: & eorum qui manu resistere nō
poterant preces: ignemq; templis immissum ædiumq; super dominos: & post multam uastationem
euerfionis atq; omnis tristitiæ defluentis: non arua culta neq; ad hominū uel pecorum potum: sed
terram ex omni parte flagrantem. Hæc. n. iudæi bello passuros esse ipsi experti sunt. Ars autē & conse-
ctorum opeꝝ magnitudo nescientibus adhuc fieri tanq̄ p̄sentibus ostendebant. Erat autē per sin-
gula pægmata captæ ciuitatis dux ita ut captus fuerat: ordinatus. multæ autē naues sequebant spolia
uero alia: alia q̄dem passim ferebant. Eminebant autē duces eorū quæ apud hierosolymā in tēplo re-
pta sunt: mensa aurea ponderis talēti magni & candelabrū q̄dem similiter auro factum: sed opere cō-
mutato abusus nostra consuetudine. Nā media q̄dē colūna basi hærebat: tenues autē ab eo cānulæ p̄-
ducebant: formatæ ad similitudinem fuscinae & summum cuiusq; in lychni speciem fabricatæ. Erat
autem numero septem septimi diei: qui apud iudæos est iudicantes honorem. Post hæc autem por-
tabatur lex iudæorum nouissima spoliū. Deinde transibant plurimi uictoriæ simulachra portan-
tes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quæ Vespasianus prior ibat: & titus deinde sequebatur. Do-
mitianus autem adequitabat: ipse quoq; ornatus pulchritudine dignūq; spectari exhibens equum.

Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quo postq̄ uentum est constitere. Erat autem uetus mos patrius operiri donec ducis hostium mortem quispiam nunciaret. Is erat Simon Gioræ tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circumdatus per publicum trahebatur: q̄ eum simul cæderent qui ducebant. Lex aut̄ Romanis est ibi necare criminum reos morte dānatos. Postq̄ igif̄ eū sinem uitæ habere nunciatū est oīumq̄ fauor secutus est tūc hostias inchoare. Hisq̄ oīno per actis secundo p̄ uota solēnia in palatiū recessere. Et alios q̄dem epalis ipsi exceperat: aliis aut̄ oībus domi cōiuiorū instructi erant apparatus. Hunc. n. diē urbs Romana celebrabat uictoriæ q̄dem in hostes gratulatorium: sinem uero malorū ciuiliū & spei bonæ p̄ fœlicitate principum.

Vespasianus peractis triumphis decernit ædificari templum paci: donatq̄ templū muneribus pigmentorū operibus omnia quæ fuerant Iudæorū in eodem templo reposuit. CAP. XXXVII.

Ost̄ triumphos uero & Romani imperii firmissimū statum. Vespasianus paci templum ædificari decreuit. Itaq̄ mira celeritate & quæ hoīum cogitationem superaret effectum est. Magna. n. diuitiarū largitate usus insup̄ sectis id picturæ ac pigmentorū operibus decorauit. Omnia nanq̄ in illud phanum collecta sunt: quorū uisendorū studio p̄ totū orbem qui ante nos fuerunt uagabant̄ quō aliud apud alios sitū esset uidere cupiētes. Hic aut̄ reposuit etiam quæ Iudæorū fuerant instrumenta hisq̄ se magnifice ferens. Legem uero eorum: & penneralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Lutius Bassus in Iudæam legatus mittit̄: statuit bellum inferre Machæruntiis: describitur Herodii fortitudo: & situs inaccessibilis. Ab Herode hoc castellum munitum est: nascitur in eius ualle herba quædam mirabilis uirtutis: sunt balnea amænissima: castellum Lutius accipit: multos occidit: qui castellum tradiderunt dimisit. CAP. XXXVIII.

In Iudæam uero legatus missus Lutius Bassus suscepto a Cereali Vitelliano militū magistro castellum quidem Herodiō ab incolētibus sibi sociauit. Post aut̄ omni manu militari collecta. multi aut̄ in partes diuisi erant. & legione decima bellum inferre Machæruntiis statuit. Valde. n. necessarium uidebat̄ id excindi castellū ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis sp̄e habitatoribus certā & aggredientibus habitationem atq̄ formidinem natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est saxosus est collis in p̄ceram altitudinem surgens: & ob hoc etiam capi difficilis uidere: sed ne uel accedi posse eo natura excogitarat: quæ uallibus eū ex oī parte uallauerat: quæ altitudo oculis cōprehendi non posset: nec transire erat facile: nec aggestu ulla rōne cōpleri possibile. nam ea quæ ab occidente sita erat uallis. lx. stadiis distendit: unde Asphaltidis lacus ei limitem facit. Ex hoc uero tractu ipse Macherus altissimo uertice supereminet. a septentrione aut̄ & meridie ualles magnitudine quidem supradicta uincunt. similiter uero sunt inextricabiles. Ad conatum uero eius uallis q̄ ab oriente est altitudo non minor centum cubitis inuenit̄. Monte uero ex aduerso Macherunti posito terminat̄. Ea loci natura p̄specta rex Alexāder primitus in eo castellum cōmuniuit: quod postea Gabinius bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi aut̄ regnanti oībus locis dignior cura uisa est & constructione tutissima propter Arabum præcipue uicinitatem. Nāq̄ opportune situs est eorū fines p̄spectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus ciuitatem illic fecit incolis unde in arcem ipsam ferebant ascēsum. Quin & ip̄m uerticē rursus ædificauerat: turreq̄ in angulis. clx. cubitis erexerat. In medio aut̄ ambitu regiam struxerat magnitudine simul habitationū & pulchritudine locupletem. Multas uero cisternas recipiendis aquis abundæq̄ suppeditantibus locis maxime idoneis fecerat: ueluti cum natura certaret: ut q̄ illa situ loci inexpugnabile fecerat: ipse manu instructis munitionibus superaret. Insuper. n. & sagittarū multitudinem machinarūq̄ reposuit: & omnem apparatus excogitauit qui habitatoribus posset magnæ obsidionis præstare contemptum. Erat at̄ in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: nullo enim caryce uel celsitudine uel magnitudine uincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus p̄seuerasse: mansissetq̄ ulterius profecto: sed ab Iudæis q̄ locum cœperant excisa est. Vallis autem qua ciuitas a parte septentrionali cingit̄ quidam locus Baaras appellabat̄: ubi radix eodem nomine gignit̄ quæ flāmæ quidem assimilis est colore. circa uesperam uero ueluti iurare fulgurans accedentibus eam quæ euellere cupientibus facilis non est: sed rādiu refugit nec prius manet quā si quis urinam muliebrem uel menstruum sanguinem super eam fuderit. Quin et̄ tunc siq̄ eam tetigerit mors certa est: nisi forte illam ipsam radicē ferat de manu pendentē. Capitur aut̄ alio quoq̄ modo sine periculo qui talis est. Totam eam circumfodiunt ita ut minimum ex radice terra sit conditū. Deinde ab ea religant canem illoq̄ sequi eum a quo religatus est cupiente radix quidem facile euellitur: canis uero continuo morit̄: tanq̄ eius uice a quo herba tollenda erat traditus. Nullus. n. postea accipientibus metus ē. tantis autem periculis propter unanimum capi eam opere precii est. Nam quæ uocant̄ dæmonia pessimorū hominum spiritus uiuis imersa eosq̄ necantia quibus subuentū non fuerit. Hæc cito etiā si tantūmodo offerat̄ ægrotantibus abiigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum multum inter se sapore diuersi. Alii nanq̄ amari sunt: aliis nihil dulcedinis deest. Multi autem frigidæ aquæ ortus non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur in proximo. Etenim quædam

spelunca cernitur non quidem alte caua: saxo autem imminente protecta. Super hoc ueluti duae mae inter se paululum distates. Et altera quidem frigidissimum fontem: altera calidissimum fundit. Qui mixti lauacrum suauissimum praebet: multisq; morbis ac uitiis salutare: maxime uero neruorum curationi conueniens: habetq; idem locus metalla sulfuris & aluminis: Bassus autem contemplatus undiq; regionem ualle orientali repletam expugnatione aggredi statuit: opusq; inchoauit pperans aggerem q̄ plurimum extollere facilemq; per eum obsidionem facere. Qui uero itus fuerant deprehensi ab externis segregati Iudaei illos quidem coegere inane uulgus esse existimantes inferiorē obseruare ciuitatem ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatum tenebant: & ppter munitionis firmitatem: & ut saluti suae consulere. Impetraturos. n. se ueniam opinabatur si locum tradidissent Romanis. Prius autem spem uolebant experiendo obsidionis declinandae conuincere. Iudaeiq; alacri animo in dies singulos excursus habebant & cum his quos fors obtulisset conseratis manibus multi quidem moriebantur multosq; Romanos interficiebant: semper autē utriusq; plus ex tempore uictoria captabatur: Iudaeis quidem si incautiores aggredere tur in aggere autem positi si improuifum excursum eorum bene septi armis exciperent. Sed non erat finis obsidionis futurus. Res autem quaedam fortuito gesta inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudaeis imposuerat. Inter obsessos iuuenis ex audacia ferox erat & manu strenuus Eleazarus nomine. is aut fuerat & incurfibus nobilis multos aggredi aggressumq; prohibere obseruans: et in praeliis semper grauiterq; Romanos afficiens: audaciaq; sua socios prosequens: impetum quidem facilem his: periculo aut uacuum discessum afficiebat nouissimus recedendo: itaq; discreto quodam die pugna progressa ex utraq; parte ipse tanq; despiciens omnes existimans neminem tunc hostium praelium exceptum extra portam remansit: & in muro stantes alloquebat tutamen illoꝝ attendens. Hanc aut oportunitatem uidit quidam ex castris Romanorum Aegyptius nomine Rufus: & quod nemo sperasset impetu facto cum ipsis eum armis repente correptum cum hoc uiso stantes in muro stupor teneret in castra Romanorum traduxit. Postq; uero dux nudum praecipit extendi & in apto constitutum ut ex ciuitate conspiceret caedi uerberibus uehementer Iudaeos confudit casas adolescentis uniuersaq; ciuitas in fletu erat: & q̄stibus: unius uiri clade percussa. Id ubi Bassus animaduertit consilioq; aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumq; miserationem augere cupiens quatenus coacti p eius salute castelli traditionem facerent: qd sperauit adeptus est. Nam ipse quidem uelut mox Eleazarum suspensurus crucem defigi iussit. Ea uero conspecta maior castellanos dolor inuasit: & ululando querebant intolerabilem esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat: ne uel se despicerent: mortem miserrimam se futurum sibiq; ipsis salutem praerberent: postq; iam subacti oēs Romanorum uiribus ac fortunae concederent illi aut & eius sermone fracti & qd multi intus pro eo praecabant: ex magna. n. & populosa propinqtate genus ducebat: & contra ingenium suum misericordia uicti sunt. Et quibusdam celeriter missis colloquebant castelli traditionem facere petentes ac reddito sibi Eleazaro sine metu dimitti. Cum aut his accessus esset dux Romanorum multitudo ciuitatis inferioris inita separatim cum Iudaeis cognita pactio ne ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuissent ab his q̄ deditioem pmiserant ad Bassum nuncius uenit: siue inuidia salutis eorum siue formidine ne eorum fugae cas ipsi praestarent. Sed fortissimi quidem fugientium q̄ praecesserant euasere. Reliquosq; aut uiri quidem mille septingenti. perempti sunt: mulierculae uero & pueri in seruitium ducti. spōsiones aut cum his q̄ castellum dedidere habitas: Bassus conseruandas esse ratus & ipsos dimisit: & Eleazarum reddidit.

Ad saltum qui appellatur Iardes ducit exercitum Lulius: militibus cingit: bellum committitur: nullus ex Iudaeis euasit: Sed omnes cum Iuda duce eorum caesi sunt. CAP. XXXIX.

Is aut administratis in saltum q̄ appellatur Iardes ducere pperabat exercitum: multi. n. illuc congregati esse nunciabant: q̄ pridem tpe obsidionis ex Hierosolymis & Machaerante pfluigerant. Ergo cum ad locum uenisset neq; falsum fuisse nunciu reperisset. primo qdem oem locum cum equibus cingit: ut si quis Iudaeorum conatus fuisset euadere: fugiendi p equites copiam non haberet. Pedites aut siluam iussit caedere ne inde confugerent. Hoc modo ad necessitatem adducti sunt fortiter aliquid faciendi uelut ex audaci certamine fortasse fugam et reperiret. Itaq; simul uniuersi & cum clamore impetu facto in eos a quibus cincti fuerant irruunt. Illi aut fortiter excipiebant. multaq; his audacia illis contentione usis: diu qdem plium factum est. Non aut similis euenit finis pugnae certantibus. Nam Romanorum quidem. xii. tantum contigit occubere neq; multos sauari. Iudaeorum uero ex illo plio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tribus milibus prastrati sunt oēs: eorumq; dux Iudas Ari filius: de quo supra meminimus q̄ ordini cuidam praepositus cum Hierosolyma obsideretur: quibus demersus fuerat cloacis latenter effugit.

Scribit Caesar ad Liberium procuratorem ut Iudaeam uendat iussitq; singulis annis q̄ Iudaei omnes binas dragmas in capitolium ferrent. CAP. XL:

Odem uero tempore Caesar etiam ad Liberium Maximum scripsit. erat aut procurator ut omnem terram uenderet Iudaeorum. Nec enim ciuitatem in ea condidit propria seruans & patriam suam. Solis uero octingentis militibus illic relictis locum dedit quem incolerent: qui uocatur Ammaus. distat aut ab Hierosolymis. xxx. stadiis. Stipendium uero ubicumq; dege

rent iudæis induxit binas dragmas singulis annis defferre in capitolium iussit: ita ut ante hæc Hierosolymorum templo pendebant: & res quidē Iudæorum illo tempore hunc statum habebant.

Accusatur Antiochus apud Cæsarem a Cessennio peto: quod deficeret a Romanis: mittit Vespasianus ut quid uideatur Peto efficiat: Capitur Antiochus post longam pugnam cum filiis suis: ducitur Romam vincetus: Audiens Cæsar ligatum Antiochum iubet uincula auferri. filii cogitant conciliaturos patrem Cæsari: ueniunt Romam: cum patre adueto ex Lacedæmone ibi manserunt. CAP. XLI.

Am uero quarto anno Vespasiano administrante imperium contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo icurrere ex causa huiusmodi. Cessennius Petus qui tunc Syriam administrabat siue re uera seu propter inimicitias Antiochi certam non ualde patefactum est litteras ad Cæsarem misit. Antiochum dicens deficere ad Romanis cum Epiphane filio decreuisse: pactis habitis cum rege Parthorum: proptereaque debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent: totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuncium ad se perlatum neglecturus. nam uicinitas regum maiore negotium uidentia dignum esse faciebat. Samosata. n. Comagene maxima ciuitas iuxta Euphratem sita est ut esset Parthis: eo namque id cogitauerit facilis transitus: tutum autem receptaculum. fide igitur habita & parte sibi promissa ut ageret quod expedire uideret: negligendum non putauit. Subito tamen Antiocho eiusque sociis nihil opinantibus in Comagenam ingressus est ex legionibus quidam sextam ducens: & insuper quosdam cuneos alasque equitum. Habebat autem auxilio reges terrarum quidam quæ Calcidicha uocat Aristobulum Emesæ autem Soæmum. Introitus autem illis sine certamine: quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus. n. insperato percussus nuncio bellum quidam contra Romanos ne cogitatione concepit. Decreuit autem toto regno in eo quo erat tractu relicto cum coniuge ac liberis egredi. Hoc se romanis purum ab ea suspitione quæ sibi ingeretur probaturum esse ratus. Progressusque de ciuitate cxxx. prope modum stadiis in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosata qui eam capefferent mittit: & per eos ciuitatem tenebat. Ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid belli congerere. Sed fortunam quæstus quiduis pati sustinebat. Adolescentibus autem bellique peritis uique corporis præstantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaque ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus. Vehementi autem pugna per totam diem habita insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaque parte suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uero neque pugna hoc modo peracta manere domum tolerabile uidebatur: sed subducta coniuge cum filiabus in Ciliciam fugit: atque hoc factum militum suorum animos fregit. Nam ueluti desperato ab eo regno defecere: & ad Romanos se transfugere omniumque erat desperatio. Ergo priusquam penitus destituerentur auxiliis Epiphani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessarium. Fiuntque omnes equites decem qui cum his una transgressi sunt flumen Euphratem: hinc iam sine metu profecti cum ad Bologessen parthorum regem uenissent: non quasi fugitiui despecti sunt: sed adhuc fortunam pristinam retinentes omni honore dignati sunt. Antiochum uero ubi Tarsum Ciliciæ uenit misso hecatontharco Petus uinctum Romam transmisit. Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignus esse ratus ueteris amicitiam habere rationem: quam belli occasionem inexorabilem iracundiam obseruare. Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula interim saque interim profectio Romam apud Lacedæmoniam degere: magnos uero ei pecuniarum redditus præbet: ut non modo copiose sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes & cæteri cognitis qui patri ante metuebant magna cura & inextricabili animos relaxarunt: & ipsi quoque spem reconciliandi cum Cæsare cocepere. Cum autem etiam Bologessus de his scripsisset ad Cæsarem nec. n. quauis foeliciter ageretur: extra Romanum uiuere patiebantur imperium: & cum Cæsar his mansuere facultatem dedisset: Romam uenerunt. Patre autem ad eos ex Lacedæmone statim adueto cum omni honore haberetur ibi mansere.

Scytharum his temporibus cogitant Medicam terram inuadere: colloquuntur cum Hyrcanorum rege: adhibito aditu fines omnes populantur: ad Armeniam usque peruenere. CAP. XLII.

Lanorum autem natio quidem Scytharum sunt iuxta flumen Tanain & Meotides paludes sedes habentes iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inuito consilio ut terram Medicam & ulterius prædandi causa peruaderent cum rege Hyrcanorum colloquuntur.

Namque is est illius transitus dominus: quem rex Alexander ita fecerat ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi præbito uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos omnigenumque pecore plenos diripiunt: cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrarum obtinebat Pacorus metu percussus in difficiliora loca refugiens cæteris quidem bonis omnibus cessauerat: uix autem ab illis coniugem ac concubinas captas datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna prædandi & usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem tyridates rex erat qui cum his obuius bello conflixisset: non multum absuit quo uiuus in illa acie caperetur. Procul. n. quodam misso laqueo circumdatum tracturus fuerat nisi celeriter gladio rupisset laqueum atque ita fugisset: illi autem pugna multo magis efferrati terram quidem depopulati sunt: magnam uero hominum multitudinem aliamque ducentes prædam ex utroque regno ad sua domicilia rediere.

Mortuo Basso Flavius Siluius in administratione succedit: Castellum quoddam adhuc rebelle superesse uidens mouit militem aduersus illud: princeps castelli erat Eleazarus cuius mores describuntur: & sociorum eius.

CAP. XLIII.

Pud Iudæam uero mortuo Basso Flavius Siluius in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidens unum autem adhuc rebelle superesse castellum oī quæ in illis locis habebatur manu collecta aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Masada. Princeps uero Sicariorum a quibus fuerat occupatum erat uir præpotēs

Eleazarus ex origine Iudæ: qui non paucis Iudæis persuaserat. ut ante diximus ne professionem facerent quando censor Cyrinus in Iudæam directus est. Tunc. n. se sicarios uocauerunt: qui Romanis dicto audientes esse nollent: omnique modo his quasi hostibus utebantur. diripiendo quidem & circumagendo eorum bona: ignem uero domibus iniiciendo. Nihil. n. illos ab alienigenis differre dicebant: qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatem tanta ignauia perdidissent: magisque se optare si Romanis seruitium spondissent. Erat autem id plane causatio & crudelitatis atque auaritiæ ducebat obrentu: manifeste autem rebus effectus est. Nam idem itli & defectionis socii fuerunt & bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa uero peior illorum in eos facta est: & cum metita prior eorum referret occasio peius tractabant eos quæ nequitia suæ iustis assertionibus exprobrarent. Fuit. n. quodammodo illud tempus apud Iudæos omnium generum malitiæ foecundissimum: ut nullum opus intermitteret infestum: ne si quis excogitando fingere uoluisset haberet quo magis nouum aliquid inueniret: ita & priuatum & cõiter omnes unum erant: & exuperare alium alius tum impietate quam iniquitate in proximos certabant. Potentes quidem multitudinem uale tractando: multitudo uero ad interitum potentium properando: illis. n. erat dominandi cupiditas: his autem uim faciendi bonaque locupletium diripiendi. Primo quidem Sicarii fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis auctores nullis neque uerbo indicto ad iniuriam: neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarent penitus prætermisso. Verum & hos Ioannes moderatior esse demonstrauit. Non solum. n. omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderet tanquam inimicissimos eiusque modi maxime ciues tractans: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit. Quarta factus fuerat quæ deum quoque iam esset ausus impietate contemnere. Nam & mensa nefaria uescebatur: & legitimam patriam: quæ exterminauerat castimoniam ut iam sit minime mirum si mansuetudinis cõtionem minime seruauit hominibus: quæ dei pietatem furore contempserat. Rursus igitur Simon Gioræ quid mali non commisit: quæ ne liberorum corporum iniuria reuerentiam: quæ eum creauere tyrannum. Quæ uero eos amicitia: quæ uel cognatio ad quotidianas cedes non ferociores effecit. Namque alienos quidem male tractare inertis nequitia opus esse arbitrabatur. Clarissimam uero gloriam parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris æmuli etiam Iudæi fuerunt: illi. n. sceleratissimi peremptis pontificibus ne qua pars conseruaretur pietatis in deum: totum quod ex ciuitatis facie supererat abscidere summamque per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus qui Zelotæ appellati sunt uiguit: qui nomen factis uerque probauerunt. Omne. n. malitiæ facinus peræmulati sunt. nullo in æmulato: quod ante commissum memoriæ tradidit prætermisso quauis nomen sibi ex bonorum æmulatione imposuissent: qui eos quos læderent propter efferam sui naturam cauillando fallabant qui malorum quæ maxima essent bona ducebant. Itaque debitum finem innuere merita illis poena dei uoluntate decreta. Cuncta. n. quæ natura hominis posset ferre supplicia in eos usque ad extremum uitæ terminum congesta sunt quæ uariis perempti cruciatibus pertulere. Verum fortasse dixerit aliquis minora eos quam commiserat perpeffos: uerum his qui iuste ea paterentur hærebant. De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt non huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeam unde digressus sum.

Flavius Siluius aduersus Eleazarum uenit: castellum cingit licet difficillimum adeunti accessus fuerat: per duo loca poterant accedere homines: declarat difficultas accessus: admoet machinas per unam uiam: fabricat arietem cum quo murum percutit: ignem ad muros ponit: letique Romani custodiunt ne quis eorum ex castro fugeret.

CAP. XLIII.

Enit autem dux Romanorum contra Eleazarum: & qui cum eo Masadam tenebant Sicarios exercitum ducens: & fines quidem statim omnes obtinuit: præsidibus ubique locis opportunissimis collocatis. Castellum autem muro circumdedit: ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet: utque custodes perseuerarent: ipse uero castris locum occupat ad obsidionem quidem idoneum: quem delegerat: qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur. Cæterum difficilem ad copias utensilium: non solum enim commeatus ex longinquo & cum labore Iudæorum maxime portabantur: quibus hæc fuerat cura mandata: uerum etiam potus aliunde in castra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis Siluius obsidionem aggressus est: maximæ molis ac laboris egentem propter castelli munitiõnem cuius natura huiusmodi est Saxum gyro non exiguum: & excelsum longitudine undique abruptis atque altis uallibus cingitur ex inuisibili super fundo habens scopulos: ipseque omnium sunt animatum gressibus inaccessæ: nisi quæ duobus modis idem saxum indifficilem explicatur ascensum. Est autem unum iter ab lacu Asphaltide ad solis ortum: & alterum ab occidente facilius ambulari. Vo-

catur autem unum coluber ex angustia crebrisque flexibus capta similitudine. Quae enim prominet
 rupes frangitur: ac saepe in se reuertens paulatim rursus producitur: uixque illo itinere gradiens pro-
 mouet pedem. Namque mutanti uestigium necesse est pede altero niti. Est autem cerra perniciosa. Altitu-
 do enim rupium utrinque dehiscit ut quae horrore quous terrere audacissimum possit. Per eiusmodi
 uiam cum xxx. stadiis ascendens quod restat uerticis est non in cautum finem coacti: sed ut habeat
 in summo planiciem. In hac primus quidem Ionathes pontifex castellum aedificauit & appellauit Masa-
 dam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per oem eius gyrum ere-
 xit stadiosque spatio. lx. & cado lapide factum: & per. xii. altum latumque octo cubitis: & uiginti septem
 turres quinquagenis cubitis in eo stabant ex quibus aditus membra per omnem murum intus aedi-
 ficata. Rex. n. uerticem quo fecundus omniplanicie mollior esset culturae destinauerat: ut si quan-
 do externae alimentorum penuria contigisset: hanc quidem laborarent qui salutem suam castello
 tradidissent. Quin & regiam sibi aedificauerat ab occidentalis partis ascensu intra omnia quidem arcis
 oppositam uergentem autem ad septentrionem. Regiae uero murus erat magnus ac firmissimus celsi-
 tudine quattuor sexagenum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus & porti-
 cum: itemque balnearum uaria erat & sumptuosa constructio: columnis quidem & singularibus saxi-
 undique substitutis. Parietibus autem membrisque solida compage lapidum uariatis. Ad singula uero habi-
 tacula & fursum: & circa regiam & ante turres multos magnosque puteos in scopulis exciderat: custo-
 des aquae tantam molitus abundantiam quantam qui fontibus uterentur haberent. Fossae uero iter
 ex regia in arcem summam ducebant: quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestae quidem uiae facili
 sui ulum praebere hostibus poterant. Nam orientalis quidem uia natura est inaccessa: ut supra memo-
 rauimus. Occidentalem uero magna in angustia posita turri conclusit: quae non minore mille cu-
 bitorum spacio ab arce distaret quam neque transiri posse neque capi facile uidebatur. Inextricabilis autem
 quous licenter ambulantiibus fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles imperus natura simul &
 manu castellum erat communitum: intus autem repositi apparatus magis & diuturnitatem & opulen-
 tiam iuuare: nam & frumentum multum erat conditum: & quod in longum tempus sufficere possent:
 uinumque multum & oleum: super autem cuiusque leguminis fructus: & palmae coaceruatae. Cunctaque
 repperit Eleazarus castello per dolum cum sicariis occupato matura: nihilque recens depositis dete-
 riora quam fere ex quo apparata sunt ad excidium a Romanis illatum. c. annorum tempus agebat.
 Quin etiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis au-
 ram esse existimet: non errauerit quod arcis altitudine ab omni terrena ac foetulentia matena sit remo-
 ta: inuenta est autem omnigenum quoque armorum multitudo ab rege condita: quae decem milibus ui-
 rorum sufficeret: ferrumque infectum necnon aeri & plumbi materia: quippe ut magnis de causis fa-
 ctum crederes apparatus. Aiuunt. n. Heroden id ipsum castellum sibi ad refugium paruissimum duplex
 periculum in suspicantem: unum quidem ab iudaeorum populo ne se deposito illos qui antea reges fue-
 rant ad principatum reduceret. Alterum uero maius atque atrocius ab regina aegypti Cleopatra. Haec
 enim suam sententiam non celabat: sed cum Antonio saepe uerba faciebat postulans Herodem interfici:
 sibi autem obsecrans regnum iudaeorum donari. Et magis quis miraretur nondum eius imperio An-
 tonium paruissimum: maie eius amore emancipatum: quam non dominaturam sperasset pro eiusmodi me-
 tus Herodes condita Masada in extremum belli contra iudaeos Romanis opus dimisit. Nam quod foris
 iam locum omnem muro cinxerat dux romanorum: sicut supra diximus: ac ne quis effugeret diligentis-
 sime procurauerat: incipit obsidionem uno tantum loco reperto qui aggerem iactum posset excipere.
 Nam post eam turrim quae iter ab occidentem quod ad regiam summamque montem duceret preclude-
 bat: erat quaedam continentia saxi uastior latitudine multumque porrecta: celsitudine autem Masadae tre-
 centis cubitis inferior: quam Leucem appellabant: hanc igitur Siluius ut ascendit ac tenuit aggerem
 apportare militibus iussit: illis autem alacri animo & magna manu operantibus solidus ad ducetos cu-
 bitos erectus est tumulus. Verum neque firma neque sufficiens machinis ferendis haec mensura uideba-
 tur: sed super eum tribunal constrictis saxi ingentibus factum est altum itemque latum cubitis quinqua-
 ginta. Erat autem aliarum machinarum fabrica illis assimilis. Quas primo quidem Vespasianus ad ob-
 sidiones postea uero Titus excogitauerat turrisque quinquaginta cubitis effecta est: tota ferro conse-
 pra. Unde multis balistarum tormentorumque iaculis Romani cito eos reppulere qui de muro pugna-
 bant: & caput exerere prohibuere. Simul autem ingente et ariete fabricato Siluius crebro murum pulsari
 iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deicit partem interruptam. Cito autem peruenire sicarii muro itus al-
 tero constituto. Qui ne machinis quidem simile aliquid pateret: mollis. n. adhuc erat & impetus laxare
 uiolentiam poterat: hoc modo constructas trabes pericrate magnas: & quae sectae sunt continentibus copo-
 suere. Earum autem ordines erant duo similes tantumque distantes quantum esset muri latitudo & inter eos
 ambos replebant aggeris spacium. Nec uero crescente cumulo terra deflueret aliis transuersis trabi-
 bus quous in longitudinem posuerant colligabant. Erat ergo illis quidem opus aedificio simile: sed quod ca-
 dendi inferebant machinarum ictus euanescebant lutoque subsidente structiore fabricam faciebant. Vbi
 hoc Siluius considerauit igni magis murum captum iri putans multas quidem ardentes faces militi-
 bus intro iaculanti praecipit: murus autem quippe: ut maxima ex parte lignis constructus ignem cito

comprædendit: & usq; ad imum sui laxitate calefactus ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio spirans aquilo Romanis erat horribilis auertens desuper flamas in eos abigebat: & pene machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. Deinde flatu mutato ueluti diuina prouidentia excitatus auster: multa que ui contra obuios eas referens muro appulit: iamque totus ardebat ex alto. Romani quidem cum dei uterentur auxilio ad castra læti digrediebantur decreto hostes luce aggredi: & nocte nigilias accuratiores facere ne quis eorum clam subterfugeret.

Eleazarus uidens non posse euadere manus Romanorum hortatur ut omnes combusta urbe se ipsos interficiant magis q̄ seruituti subiciantur: quibusdam placuit: quidam uero molliores lachrymabantur: reiterat exhortationem Eleazarus præponens immortalitatem animæ: pulchrius esse pulchre mori q̄ turpiter uiuere.

CAP. XLV.

Ed neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat: neq; alii cuiq; pmissurus erat ut faceret. Videns autem murum igne consumptum: alium uero nullum salutis modum neq; uirtutis excogitans: sed his quæ Romani in se liberosq; suos & coniuges facturi essent si uicissent ante oculos positis de omnium morte cõsiliu cœpit: idq; ex præsentibus fortissimum ratus ualidioris animi sociis uesperis congregatis talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes neq; Romanis neq; cuiquam alii seruire nisi deo: is enim solus est uerus & iustus deus hominum: ecce nunc tempus adest q̄ factis uestros probare animos iubeat. Nec igitur ipsi nos dehonestemus ante quidem seruitutem nec sine periculo passi. Nunc autem cum seruitute intolerabiles pœnas amplexi uiuemus sub Romanis futuri. Primi enim omnium ab his defecimus: & nouissimi cum his bellũ gerimus. Puto aut̄ & hanc nobis a deo gratiam datam: ut bene ac libere possimus mori quod aliis nõ euenit: præter spem paupertatis: nobis autem certum est orto die futurum excidium. Libera est aut̄ strenua mortis cõditio cum affectibus: nec. n. prohibere id hostes possunt: qui profecto nos optant uiuos abducere: neq; nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit quando libertatem defendere cupientibus oia & a nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant. De dei uoluntate conicere & scire q̄ amica ei quõdam natio damnata esset interitus: manens. n. propitius uel saltẽ nobis leuiter infensus nunq̄ tantorum quidam hoium perniciem neglexisset: sacratissimã uero urbem suã igni hostium excidioq; prodidisset. Nos autẽ soli. s. ex omni genere Iudæorũ sperauimus seruata libertate superare tanq̄ nil in deum deliquissemus: nulliusq; culpæ participes fuissimus: qui alios quoq; docuimus. Itaq; uidetis quemadmodum nos uana spectasse redarguit fortiore nobis insperatis rebus malorũ necessitate illata. Nec enim quicq; nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimentorũ copiam. Sed armorũ multitudinem aliorũq; habentes abundantissimũ apparatus ipso manifestissime deo spẽ salutis auferente pdidimus. Ignis. n. qui ferebat in hostes in ædificatum a nobis murũ non sponte reuertus est. Sed hæc multorum ira sunt criminũ: quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus sunt: morient. n. cõiuges iniuria uacua: liberi seruitutis expertes. Post illos aut̄ ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus libertate seruata optima sepultura. Primus tamen & pecunias & castellum igni comburamus. Merebunt. n. Romani certe scio si neq; corpora nostra tenuerint: cõpendio caruerint. Alimenta sola relinquemus: hæc. n. nobis erunt testimonio mortuis: q̄ non penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus mortem seruituti ptulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum p̄sentium sniã congruebant. Sed alii quidem ei obedire p̄perabãt: q̄si uoluntate replebant pulchram esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia: uel et̄ p̄pius quẽq; aptissimus deterrebat interitus alius alium intuens contrarium uoluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare ac magnitudinem consilii animis frangi pertimuit: ne etiã qui fortiter dicta perceperunt effeminarẽt flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior multoq; repletus spiritu clariorem de immortalitate animæ orationem incipit magna q; usus exclamatione lachrymantibus attentius spectans plurimum inquit opinione deceptus sum: qui putarem uiros fortes pro libertate certantes mori bene malle quã uiuere. Vos autem nec cui libet quidem hominĩ quicquam neq; audacia neq; uirtute p̄statis qui etiam magna mala effugituri mortẽ timetis: cum oporteret uos super hoc neq; cunctari neq; expectare monitorẽ. Olim enim & a primo sensu nos eruditos patriæ orationis & sacræ maiorumq; nostrorum factis & aĩs confirmando p̄seuerabant: quod uiuere hominis est: non mori calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstat ad proprium purumq; locũ eas dimittit ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore iunctæ sunt. unaq; malis eius implentur: quod uerisimile dicitur mortuæ sunt. Diuina enim cum mortali societas turpis est: multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum latenter id mouens & ultra mortalem naturam gestis producens. Verumtamẽ cum pondere quõ in terram detrahitar: quodq; ab ea pender absoluta proprium locum receperit: tunc beatam & undiq; liberam participat fortitudinem: & humanis oculis: ut ipse deus inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore conspicit: nam & accedit occulte: neque rursus cum recedit uidetur unam quidam ipsa habes in

corruptam naturam: corpori aut causam præbens mutationis: nam quod anima attigerit hoc uiuit atq; uiuet. unde uero digressa fuerit hoc marcidum moritur tantum immortalitatis ei superabit. Huius orationis argumentum uobis sit somnus: in quo collectæ animæ nunq̄ eas detrahente corpore iocundissimam quietem agunt. Cum deo uero pro cognatione degētes ubiq; adsunt: ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortē timere conueniat: qui somni diligimus quietem? Quemadmodum aut non sit dementissimū breuitatem uitæ sequentes sibimet inuidere perpetuam. Oportebat quidē nos domestica institutione meditados aliis esse exemplū promptæ uolūtatis ad mortem. Nam si ab alienigenis etiam rei fides petenda sit: Indorum uideamus sapientes: qui sapientiam profitentur: illi enim cum sint boni uiri uitæ quidem tempus quasi quoddā necessarium naturæ munus inuiti sustinent: properant aut homines corporibus soluere: nulloq; urgente neq; exagitante malo propter immortalis conuersationis desiderium aliis quidem prædicunt se esse abituros. Nec est qui prohibeat q̄ sed omnes fortunatissimos appellantes eos ad familiares suos litteras mittunt. Ita certam ueramq; animis esse inter se consuetudinē credidere. Alii aut cum mandata perceperint: igni traditis corporibus ut immaculata puraq; aīa secernatur paulatim moriunt. Facilius enim ad mortem illos amicissimi p̄sequuntur quam exteroꝝ hoīum quisq; suos ciues in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos desflent: illos aut beatos dicunt q̄ immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit si deterius Indis sapiamus? ppriāq; ignauia leges patrias quæ oībus hoībus æmulāda uiderentur inhoneste despiciamus: quāq; & si contraria nos a principio instituisset eruditio: quod sūmum bonum est hoībus uiuere: mors autem calamitas attamen ipsos nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare: & necessario morituros. Olim quantū enim apparet contra omne iudæorum genus hoc decretum posuit deus ut uita careremus qui ea non eramus quēadmodū oportebat usuri. Nec ausim enim uobismetipsis ascribere: ne ue Romanis gratificari q̄ nos omnes eorum bellū assumpsit. Non. n. uiribus illoꝝ hæc accideres: sed causa fortior interueniens illis p̄stitit ut uincere uiderentur. Quibus. n. armis Romanoꝝ perēpti sunt qui Cæsaream incollebant iudæi? Ac ne defecturos quidem ab illis dum diē septimum celebrarent aggressa Cæsariensium multitudo: neq; manus referentes cum cōiugibus ac liberis mactauerunt: ne uel ipsos erubere Romanos. qui nos tantūmodo hostes q̄ defeceramus putabant. Sed dicet aliquis Cæsariensibus semp cum suæ ciuitatis iudæis fuisse discordiam: tempusq; natos uetus odium exuperasse. Quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum. n. illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt: an non cum propinquis nostris Romanos ulcisci. Multū igit his fides illoꝝ ac beniuolentia p̄fuit: ac non ab ipsis cū totis familiaribus acerbissime trucidati sunt: ac pro auxiliis gratias eis reddere? Nam quæ illos a nobis pati prohibere hæc passi sunt: uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum sit si uelim nūc separatim de singulis dicere. Nostis enim q̄ Syriæ ciuitatem nulla est quæ non iudæos apud se habitantes occiderit nobis quam Romanos plus inimicæ. Vbi etiam Damasceni quom ne causam quidem probabilem confingere potuissent ciuitatem suam cæde nefaria repleuere. xviii. milibus iudæorum cum coniugibus ac familiaribus iugulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptoꝝ. lx. milium numerum audiebamus excedere: illi quidem fortasse in aliena terra cum nullum inuenissent hostis aduersarium ita sunt mortui. Omnibus autem qui domi cum Romanis bellum susciperēt. nihil de erat eorum quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim & muri & castelloꝝ inexpugnabiles fabricæ: atq; interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent: seq; sustulissent maiorum malorum exitere principium. Omnia enim capta sunt: omniaq; hostibus succubuerunt: uelut illorum nobilitates causa uictoriæ: non ad eorum salutem a quibus instructa fuerant apparatus sunt. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perdita perire. Eorum uero multitudinis quia a Romanis subiugati sunt quis non misereatur? quis ue non antequam illa patiat mori properet? Quoꝝ alii torti tanq; igne quam uerberibus excruciatu periere: alii fetocissime bestiis ad secundū eorum cibum seruati uiui sunt: illorum quidem miserrimi habendi sunt: qui ad hæc uiuunt qui sæpe mortem oprantes non accipiant. Vbi est autem illa magna ciuitas: Aut ubi est quæ totius gentis index metropolis fuit. Tantis quidem murorum septis munitissima: tot uero ante muros castellis turriumque disiectis mœnibus tuta bellique apparatus uix capiens: tot autem uitorum pro se pugnantium multitudinem continens. Quid nobis facta est: quæ deum habere incolam credebatur: radicitus ex fundamentis erepta est: solaque eius monumēta restant eorum a quibus excisa est: imposita reliquiis castra. Senes uero in fœlices ad cineres templi assident: & pauca mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruata. Hæc secum reputans quisquam nostrorum aspiciere solem durabit? etiam si uiuere sine periculo possit. Quis inimicus adeo patriæ? quis tam imbellis aut parcus animæ ut eum non pœniteat hucusque uixisse? Atque utinam omnes fuissimus mortui priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniam spes non in strenua nos illexit: quasi forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euauit ac solos necessitate dereliquit. Mori bene properemus nostri metipsi misereamur: & coniugum liberorum dum no-

bis licet a nobis ipsis misericordiam capere: ad mortem namque ipsi nati sumus: & quos ex nobis gennimus: eamque fugere: ne fortissimi quidem possunt: iniuria uero & seruitus & uidere coniuges ad turpitudine duci cum liberis non est malum hominibus ex natura necessitate profectum: sed haec sua timiditate perferunt qui ante mori cum licuit noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine a Romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta: si nos uiuos subiugare potuerint: miserandi quidem adolescentes erunt quorum uires corporis ad multos sufficientes cruciatus: miserandi autem adulescentes quorum aetas clades ferre non poterit: uidebit alius coniugem abduci: alius manibus reuinctus uocem filii patris implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent pulchrum ministerium nobis praebent expertes seruitutis hostium: moriantur liberi cum filiis & coniugibus uita decedamus nobis leges praecipiant haec nos coniuges & filii depraeantur: horum necessitatem deus misit his contraria Romani uoluit: & ne quis nostrum ante excidium pereat timent. Festinemus igitur eis properata potius nostri uoluptate stuporem mortis admirationemque relinquere audaciae.

Orantem Eleazarum omnes interpellant decernuntque sibi mortem dare: omnes mortui sunt: unus ultimus incensa regia: gladio se transigens occubuit: clam cum quinque pueris mulier latuit: Romani de mane per scalas muros ascendunt: neminem uidentes admirantur mulier illa ex cloacis exiens romanis rem gestam aperuit.

CAP. XLVI.

Dhuc: eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis: rectique consilii existimantes ne quis extremus remanere uideretur tantus eos & coniugum & filiorum & propriae caedis amor inuasit. Sed nec id quod aliquis putauerit cum facinus accederet obtusi sunt: uerum etiam seruare sententiam quam cum

dicta perciperent habuerunt: proprium quidem earumque effectum retinentibus cunctis: rationi uero cedentibus quia iam optime filius consuluerat. Simul. n. ualere uxoribus cum amplexu dicebant: ac liberis gremiis captos extremum lachrymantes osculabant. Et simul quidem manibus alienis iussa peragentibus ualentes eas configebant: malorumque subditi hostibus passuri fuerant cogitationem habentes pro solatio necessitatis ad caedem. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos transfixere miseri quibus id necesse fuit quibusque filios atque uxores occidere: malorum omnium uidebat esse leuissimum. Igitur neque horum iam factorum dolorem tolerantibus: & interfectos laesum existimantes si illis breuissimum tempus ei superuideret: cito quidem uniuersis bonis in unum congestis ignem iniiciunt. Sorte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus uniuersi etiam propter liberos ac coniuges prostratas compositi: eosque complexi manibus cum comunicauissent parato animo se mactandos praebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium: isti autem intrepide cunctis occisis eandem fortis legem in sua quoque morte statuerunt: ut cui obtigisset nouem peremptis semet super eos occideret. Ita omnes sibi confidebant: quod neque in audiendo neque in sustinendo facinore praestaret alius alii. Et ad extremum caeteri quidem se neci supposuere. Unus uero atque nouissimus circumspicere multitudinem mortuorum: ne quis forte in multa caede superesset qui suae manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos: ignem quidem mittit regiae: uehementi uero manu toto per se transacto gladio iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse: latuit autem una mulier senior: & alia quaedam Eleazari cognata plurimum doctrina sapientiaque mulieribus praestans. Et quinque pueri per cuniculos: qui aquam sub terra potui dicebant abditum: cum alii caedibus occupatas mentes haberent: qui erant noningenti numero: & sexaginta cum mulieribus simul ac pueris. Haec autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane desistunt & aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent: sed undique uersum acerbam solitudinem ignemque intus silentium quid factum esset conicere non poterant: ad extremum uelut impellentes ictum arietis ululatam siqui forte prouocarent dederant. Clamorem autem sensere mulieres & ex cloacis emersae. factum romanis ut erat indicauerunt altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur aui magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur perque hanc uiam se stantes cito in regiam peruenere: conspectaque multitudine mortuorum non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilii fortitudinem & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Peracto excidio Flavius siluius cum exercitu in Caesaream proficiscitur: quidam ex iudaeis in Alexandriam confugerant: hi nouas res tentabant ex quibus multi occisi sunt: mortemque potius pati maluerunt: etiam pueri: quam Caesarem dominum appellare.

CAP. XLVII.

h Viuismodi autem peracto excidio in castello quidem praesidium dux reliquit: ipse uero cum exercitu Caesaream profectus est. Nec enim quisquam supererat in illis regionibus hostium: sed iam tota iudaea belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incolentibus sensim perturbationis periculum exhibuerat. Nam & citra

cum Alexandriam ægypti ciuitatem postea contigit multos iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur ut libertatem defenderent: & Romanos quidem nihil se meliores putarēt: deum uero solum dominum dicerent. Cum autem quidam is iudæorum non ignobiles aduersarentur: illos quidem nauiter aliis quidem instabant ad defectionem eos rogantes. Eorum autem uidentes confidentiam principes seniorum iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabatur: sed congregatis omnibus in congregationem iudæis sicariorum temeritatem publicabant: illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant eos quod nec sic fugissent certam spem salutis habituri uiderentur: a Romanis enim cognitos statim esse perituros proprias calamitates explere. Ipsi autem qui nullius fuissent eorum delicti participes cauendum esse ab eorum exitio: & multitudinem precabantur ut illorum causa Romanis ipsorum traditione satisfacerēt. His dictis prospecta periculi magnitudine pauere: multoque impetu sicarios aggressi corripuere: quorum sexcenti quidem statim capti sunt. Qui uero in ægyptum ac Thebas qui in illo tractu erant elapsi sunt non multo post comprehensi redacti sunt: quorum non est qui duritiam siue confidentia siue pertinacia uoluntatis sit dicenda non obstupescat. Omni enim genere tormentorum & uexatione corporum in eos excogitata ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur: nemo cessit neque dicere uelle uisus est: sed omnes ille necessitates ualidiorē sententiam conseruare tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susciperent: maxime uero puerorum ætas miraculo spectantium fuit. Nec enim uel eorum quisquam commotus ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audaciæ superabat.

Lupus rector Alexandriæ hæc omnia Cæsari indicat ad quem Cæsar scribit ut templum iudæorum destruat. CAP. XLVIII.

Vpus tunc Alexandriam rector administrabat: & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum iudæorum circa res nouas studium cauendum esse existimans ac uertus ne rursus in unum congregarentur: & quosdam sibi adiungant præcepit Lupo in templum iudæorum quod esset apud Thannis quæ sic appellatur ciuitatem destrueret: hæc autem in Aegypto. Quæ ob hanc causam & coli cœpit: & non

men sumpsit.

Onias unus ex pontificibus quodam ex Hierosolymis fugatus Alexandriam uenit: optinetque ut templum possit fabricare iuxta morē patrium: hoc autem fuit prædictum per Esaiam quod in ægypto futura esset constructio templi. CAP. XLIX.

Nias Simonis filius unus ex pontificibus ex Hierosolymis fugatus Antiocho rege Syriæ cum iudæis bellum gerente Alexandriam uenit: & a Ptolemæo suscipitur humanissime propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem iudæorum eius auxilio sociaturum si dictis suis obtemperassent. Cum autem rex ea quæ possent fieri annuisset rogauit ut in aliqua parte ægypti templum sibi ædificare permetteret: & more patrio deum colere. Ita enim & antiochum magis odiosum iudæis qui templum apud Hierosolymam uastauisset: ipsique beniuolentiores fore eosque multos ad eos religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus ei que locum dedit centum & octuaginta stadiis a Mēphi distantem. Heliopolitanus autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato Onias templum quidem dissimile ab eo quod est in Hierosolymis: turrim autem similem instruxit ingentibus saxi sexaginta cubitis erectam. Areæ autem fabricam secundum patriam imitatus est: & donariis similiter exornauit præter candelabri confectionē candelabra enim non fecit: sed informatum aureum lignum tanquam iubare in luce radiante de aurea catæna suspendit. Totum uero circa templum spacium structo latere circumdedit saxeas portas habente: concessit autem rex etiam multum agri modum ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa quæ dei cultus desideraret: non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat sed erat ei contentio cum iudæis apud Hierosolymam degentibus propter fugæ memorem iracundiam. Et hoc templo ædificato arbitrabatur ad id omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta. Esaiasque prædixerat huius templi futuram in ægypto constructionem a quodam uiro iudæo: templum quidem ita fuerat ædificatum.

Lupus rector ad templum accedens ablatis denariis templum claudit Paulinus eius successor. nihil reliquit: sacerdotibus comminatus est: fecitque ut ne uestigiū quod diuini cultus uideretur. CAP. L.

Vpus autem rector Alexandriæ susceptis litteris imperatoris cum ad templum aduenisset nonnullis ablatis donariis templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus qui eius potestati successit: neque donariorum quicquam reliquit: uehementer enim sacerdotibus comminatus est nisi omnia protulissent: neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit ut ne uestigium quidem

diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usque clausum templum ex quo fuerat conditum anni. ccc. xxxiii.

Ionathas quidam ex iudæis persuasit multis ut eum sequerentur: nūciatur Catullo rectori libiæ: compræhensus ipse cum multis aliis tribus milibus: qui pecunia diuites erant: non conscii tamē sceleris occiditur: Curatq; Catullus ut Ionathas omnes iudæos criminetur: etiam illos qui Romæ habitabant inter quos Iosephus erat: Vespasianus noluit ut aliud efficeret: Catullus ob iniustitiam morbo grauissimo laborauit: ita ut ipse moreretur.

CAP. LI.

Vdacia uero sicariorum ueluti morbus quidam etiam ea quæ circum Cyrenem oppida erant contigerat. Elapsus enim ad eos Ionathes homo nequissimus: & arte textor non paucis imperitorum ut se attenderent persuasit: perduxitque in solitudines cum signa umbrarum imagines se polliceretur ascendere: & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat. Dignitate uero præstantes Cyrenem suam iudæorum apparatus eius & profectioem pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo pronunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis inermes facile compræhendit: & magna quidem pars manibus interiit. Nonnulli autem uiui capti ad Catullum perducti sunt. Auctor autem consilii Ionathes tunc quidem potuit effugere: multum uero ac diligenter per omnes quæsitus regiones incidit: adductus est ad Catulum sibi quidem moram pœnæ moliebatur Catullus autem iniquitatis præbuit occasionem: nam ipse quidem locupletissimos iudæorum falso insimulans auctores sibi huius consilii fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat: remq; delatam multimode incumulabat. Tragicis etiam uerbis exaggerans: ut & ipse quoddam bellum iudæorum patrasse uideretur: quodq; hoc atrocius est præter credendi facultatem etiam doctor erat calumniandi Sicarios. Denique cum uidisset Iudæorum aliquem Alexandrum nomine: cui iam dudum infensus odium publicauerat etiam uxore eius. Beronice criminationibus implicata. hos quidem priores occidit. Deinde omnes simul pecuniarum copiis eximios tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur: quod eorum patrimonium redditibus Cæsaris fodiabat. Ne uero uel alibi degentium quisquam iudæorum eius iniustitiâ confutaret: etiam longius mendacium propagauit ac Ionathæ nonnullisq; aliis qui compræhensi fuerant persuadet nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis iudæorum apud Alexandriam Romamq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt: unus erat Iosippus qui hæc scripsit. Non tamen Catullo factio: ita ut sperauerat: cessit. Nam Romam quidem Ionathen ceterosq; uinctos duces finemq; arbitrabatur esse quæstionis apud se: ac per illam conflatam calumniam. Vespasianus autem rem suspicatus ueritatem requirebat cognitione non iure hominibus accusationem illatam: illos quidem Titi studio criminibus soluit: merito uero pœnam in Ionathen statuit. Prius. n. uerberatus exustus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit ne quod amplius reprehensibile experiretur. Non multo autem post multiplici morbo & insanabili correptus acerbissime liberatus est: non corporis tantum cruciatum sustines: sed erat ei maior animus morbus & grauior. Terroribus. n. expauescebat & crebro uidebat sibi instantes umbras eorum quos peremerat & clamitabat. Cumq; se tenere non posset exiliebat stratis tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo extisq; defluentibus ac intestinis exhaustis: ita est mortuus: nulla re alia minus diuinæ prouidentiae factus iudicio quam quod nequissimis ulciscatur. FINIS.

Hic nobis est finis historiae: quam promissimus nos cum omni ueritate tradituros cognoscere cupientibus quemadmodum hoc bellum Romanis ita gestum est cum iudæis: & qualiter sit quidem expositum lecturis ut dicant relinquatur. De ueritate autem confidenter dicere non pigebit quod eam solam per omnia quæ scripsi habuerim coniecturam.

Has Iosephi Historias diligentius multo ceteris emendatas. Venetiis

excusit formis Bernardinus Vercellensis Sumptibus

Viri optime de literis meriti Andreæ asulani

XII. KAL. NOUEMB. M. DII.